
SIGILLVM ACADEMIÆ HARVARDIANÆ IN NOV: ANG:
CHRISTO ET ECCLESIÆ
From
The Library of
the late
Thomas K. Davis, Esq.
of Boston.
Rec. Apr. 13,
1855.

PLATONIS
QUAE EXSTANT
OPERA.

ACCEDUNT
PLATONIS QUAE FERUNTUR
SCRIPTA.

AD
OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM
RECENSUIT
IN LINGUAM LATINAM CONVERTIT
ANNOTATIONIBUS EXPLANAVIT INDICESQUE
RERUM AC VERBORUM ACCURATISSIMOS
ADIECIT

FRIDERICUS ASTIUS.

TOMUS QUARTUS

POLITIAE LIB. I — VIII. CONTINENS.

LIPSIAE MDCCCXXII.
IN LIBRARIA WEIDMANNIA.

ΠΟΛΙΤΕΙΑ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ΓΛΑΥΚΩΝ ΠΟΛΕΜΑΡΧΟΣ ΘΡΑΣΥ-ΜΑΧΟΣ ΑΔΕΙΜΑΝΤΟΣ ΚΕΦΑΛΟΣ

SOCRATES

GLAUCO POLEMARCHUS THRASYMA-CHUS ADIMANTUS CEPHALUS

Α.

Κατέβην χθὲς εἰς Πειραιᾶ μετὰ Γλαύκωνος τοῦ Ἀρίστωνος, 327
προσευξόμενός τε τῇ θεῷ καὶ ἅμα τὴν ἑορτὴν βουλόμενος θεά-
σασθαι τίνα τρόπον ποιήσουσιν, ἅτε νῦν πρῶτον ἄγοντες. κα-
λὴ μὲν οὖν μοι καὶ ἡ τῶν ἐπιχωρίων πομπὴ ἔδοξεν εἶναι, οὐ
μέντοι ἧττον ἐφαίνετο πρέπειν ἣν οἱ Θρᾷκες ἔπεμπον. προσευ-
ξάμενοι δὲ καὶ θεωρήσαντες * ἀπῇμεν πρὸς τὸ ἄστυ. κατιδὼν B
οὖν πόῤῥωθεν ἡμᾶς οἴκαδε ὡρμημένους Πολέμαρχος ὁ Κεφά-
λου ἐκέλευσε δραμόντα τὸν παῖδα περιμεῖναί ἑ κελεῦσαι. καί
μου ὄπισθεν ὁ παῖς λαβόμενος τοῦ ἱματίου, Κελεύει ὑμᾶς, ἔφη,
Πολέμαρχος περιμεῖναι. Καὶ ἐγὼ μετεστράφην τε καὶ ἠρόμην
ὅπου αὐτὸς εἴη. Οὗτος, ἔφη, ὄπισθεν προσέρχεται· ἀλλὰ πε-
ριμένετε. Ἀλλὰ περιμενοῦμεν, ἦ δ᾽ ὃς ὁ Γλαύκων. Καὶ ὀλί-
γῳ ὕστερον ὅ τε Πολέμαρχος * ἧκε καὶ Ἀδείμαντος ὁ τοῦ C
Γλαύκωνος ἀδελφὸς καὶ Νικήρατος ὁ Νικίου καὶ ἄλλοι τινές,
ὡς ἀπὸ τῆς πομπῆς. ὁ οὖν Πολέμαρχος ἔφη Ὦ Σώκρατες, δο-
κεῖτέ μοι πρὸς ἄστυ ὡρμῆσθαι ὡς ἀπιόντες. Οὐ γὰρ κακῶς δοξά-
ζεις, ἦν δ᾽ ἐγώ. Ὁρᾷς οὖν ἡμᾶς, ἔφη, ὅσοι ἐσμέν; Πῶς γὰρ
οὔ; Ἢ τοίνυν τούτων, ἔφη, κρείττους γένεσθε ἢ μένετ᾽ αὐ-
τοῦ. Οὐκοῦν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἔτι ἓν λείπεται, τὸ ἢν πείσωμεν
ὑμᾶς ὡς χρὴ ἡμᾶς ἀφεῖναι; Ἦ καὶ δύναισθ᾽ ἄν, ἦ δ᾽ ὅς,
πεῖσαι μὴ ἀκούοντας; Οὐδαμῶς, ἔφη ὁ Γλαύκων. Ὡς τοί-
νυν μὴ ἀκουσομένων, ἔφη, οὕτω διανοεῖσθε. Καὶ ὁ Ἀδείμαν-
τος, Ἆρά γε, * ἦ δ᾽ ὅς, οὐδ᾽ ἴστε ὅτι λαμπὰς ἔσται πρὸς ἑσπέ- 328
ραν ἀφ᾽ ἵππων τῇ θεῷ *); Ἀφ᾽ ἵππων; ἦν δ᾽ ἐγώ· καινόν γε

*) ἄλλ. τῇ θεῷ ἀφ᾽ ἵππων;

I.

Descenderam heri Piraeeum cum Glaucone Aristonis filio, precaturus deam simulque spectare cupiens quomodo diem festum celebraturi essent, quippe quem nunc primum agerent. atque pulchra mihi etiam indigenarum pompa videbatur esse, neque tamen minus decoram se exhibebat quam Thraces ducebant. precationem quum fecissemus illamque spectassemus, redibamus in urbem. conspiciens vero procul nos domum proficiscentes Polemarchus Cephali filius iussit puerum currere nobisque dicere ut maneremus. atque me a tergo puer prehendens pallio Iubet vos, inquit, Polemarchus manere. Tum ego conversus rogavi ubi ipse esset. Hic, inquit, pone accedit; age praestolamini. Ita praestolabimur, inquit Glauco. Et paullo post Polemarchus venit et Adimantus Glauconis frater et Niceratus Niciae filius et alii quidam, qnippe a pompa. atque Polemarchus O Socrates, inquit, videmini mihi in urbem proficisci discessuri. Haud male iudicas, inquam. Viden' igitur, inquit, quam multi simus? Quidni? Aut igitur his, inquit, superiores estote aut praestolaminor istic. Nonne, inquam, adhuc unum relinquitur, si vobis persuadeamus nos esse dimittendos? An vero poteritis, inquit, persuadere non audientibus? Minime vero, inquit Glauco. Cogitate igitur nos non esse audituros. Tunc Adimantus Num vero, inquit, nescitis lampadum certamen institutum iri vesperi in equis deae?

τοῦτο. λαμπάδια ἔχοντες διαδώσουσιν ἀλλήλοις ἁμιλλώμενοι
τοῖς ἵπποις; ἢ πῶς λέγεις; Οὕτως, ἔφη ὁ Πολέμαρχος· καὶ
πρός γε παννυχίδα ποιήσουσιν, ἣν ἄξιον θεάσασθαι. ἐξαναστη-
σόμεθα γὰρ μετὰ τὸ δεῖπνον καὶ τὴν παννυχίδα θεασόμεθα,
καὶ ξυνεσόμεθά τε πολλοῖς τῶν νέων αὐτόθι καὶ διαλεξόμεθα.
ἀλλὰ μένετε καὶ μὴ ἄλλως * ποιεῖτε. Καὶ ὁ Γλαύκων, Ἔοι- B
κεν, ἔφη, μενετέον εἶναι. Ἀλλ' εἰ δοκεῖ, ἦν δ' ἐγώ, οὕτω χρὴ
ποιεῖν.

Ἦιμεν οὖν οἴκαδε εἰς τοῦ Πολεμάρχου, καὶ Λυσίαν τε
αὐτόθι κατελάβομεν καὶ Εὐθύδημον τοὺς τοῦ Πολεμάρχου
ἀδελφούς, καὶ δὴ καὶ Θρασύμαχον τὸν Χαλκηδόνιον καὶ Χαρ-
μαντίδην τὸν Παιανιέα καὶ Κλειτοφῶντα τὸν Ἀριστωνύμου.
ἦν δ' ἔνδον καὶ ὁ πατὴρ ὁ τοῦ Πολεμάρχου Κέφαλος· καὶ μά-
λα πρεσβύτης μοι ἔδοξεν εἶναι· διὰ χρόνου * γὰρ καὶ ἑωράκη C
αὐτόν. καθῆστο δὲ ἐστεφανωμένος ἐπί τινος προςκεφαλαίου τε
καὶ δίφρου· τεθυκὼς γὰρ ἐτύγχανεν ἐν τῇ αὐλῇ. ἐκαθεζόμεθα
οὖν παρ' αὐτόν· ἔκειντο γὰρ δίφροι τινὲς αὐτόθι κύκλῳ. εὐ-
θὺς οὖν με ἰδὼν ὁ Κέφαλος ἠσπάζετό τε καὶ εἶπεν Ὦ Σώκρα-
τες, οὐδὲ *) θαμίζεις ἡμῖν καταβαίνων εἰς τὸν Πειραιᾶ· χρῆν
μέντοι· εἰ μὲν γὰρ ἐγὼ ἔτι ἐν δυνάμει ἦ τοῦ ῥᾳδίως πορεύε-
σθαι πρὸς τὸ ἄστυ, οὐδὲν ἂν σε ἔδει δεῦρο ἰέναι, * ἀλλ' ἡμεῖς D
ἂν παρὰ σὲ ᾖμεν· νῦν δὲ σὲ **) χρὴ πυκνότερον δεῦρο ἰέναι. ὡς
εὖ ἴσθι ὅτι ἔμοιγε, ὅσον αἱ ἄλλαι αἱ κατὰ τὸ σῶμα ἡδοναὶ ἀπομα-
ραίνονται, τοσοῦτον αὔξονται αἱ περὶ τοὺς λόγους ἐπιθυμίαι τε καὶ
ἡδοναί. μὴ οὖν ἄλλως ποίει, ἀλλὰ τοῖςδέ τε τοῖς νεανίσκοις ξύνισθι
καὶ δεῦρο παρ' ἡμᾶς φοίτα ὡς παρὰ φίλους τε καὶ πάνυ οἰκείους.
Καὶ μήν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Κέφαλε, χαίρω γε διαλεγόμενος τοῖς
σφόδρα πρεσβύταις. δοκεῖ γάρ * μοι χρῆναι παρ' αὐτῶν πυν- E
θάνεσθαι, ὥςπερ τινὰ ὁδὸν προεληλυθότων ἣν καὶ ἡμᾶς ἴσως
δεήσει πορεύεσθαι, ποία τίς ἐστι, τραχεῖα καὶ χαλεπὴ ἢ ῥᾳδία
καὶ εὔπορος. καὶ δὴ καὶ σοῦ ἡδέως ἂν πυθοίμην ὅ τί σοι φαί-
νεται τοῦτο, ἐπειδὴ ἐνταῦθα ἤδη εἶ τῆς ἡλικίας, ὃ δὴ ἐπὶ γή-
ραος οὐδῷ φασὶν εἶναι οἱ ποιηταί, πύτερον χαλεπὸν τοῦ βίου,

---

*) ἴσ. οὔτι. **) γρ. δέ σε.

In equis? inquam; novum id quidem. lampadas tenentes inter se tradent certantes in equis? an quomodo dicis? Ita, inquit Polemarchus; et praeterea pervigilium agent, quod dignum spectatu. surgemus enim post coenam et pervigilium spectabimus, atque etiam cum multis ibi iuvenibus erimus sermonesque conferemus. igitur manete nec aliter facite. Tum Glauco, Videtur, inquit, manendum esse. Iam si videtur, inquam, ita est faciendum.

Perreximus igitur domum ad Polemarchum, et Lysiam istic offendimus et Euthydemum Polemarchi fratres, atque etiam Thrasymachum Chalcedonium et Charmantidem Paeaniensem et Clitophontem Aristonymi filium. erat intus etiam Polemarchi pater Cephalus; et admodum provectus aetate mihi videbatur esse; longo etiam intervallo eum conspexeram. sedebat vero coronatus in pulvino et sella; sacra enim fecerat in impluvio. assedimus igitur ad ipsum; sellae enim istic circa erant. statim vero ut me conspexit Cephalus salutavit et dixit O Socrates, haud sane frequenter nobis descendis Piraeeum, quum tamen oporteat. nam si ego adhuc possem facile proficisci in urbem, nihil te opus esset huc venire, sed nos ad te pergeremus; nunc autem te oportet frequentius huc proficisci. quippe probe scito mihi, quo magis reliquae et eae ad corpus spectantes voluptates deflorescant, hoc magis crescere sermonum cupiditates ac voluptates. ne igitur aliter facito, sed cum hisce iuvenibus consuesce et huc ad nos ventita ut ad amicos et perfamiliares. Et sane, inquam, Cephale, perlubenter colloquor cum viris admodum provectis aetate. videtur enim mihi ex eis sciscitandum esse, tanquam viam confecerint, quae nobis quoque forsitan ingredienda sit, qualis sit, aspera et difficilis, an facilis et expedita. atque etiam ex te libenter quaeram quid tibi videatur de hoc, quum id aetatis iam sis quod senectutis limen dicunt esse poëtae, gravemne aetatis partem, an quomodo tu id appelles?

ἢ πῶς σὺ αὐτὸ ἐξαγγέλλεις. Ἐγώ σοι, ἔφη, νὴ τὸν Δία ἐρῶ,
ὦ Σώκρατες, * οἷόν γέ μοι *) φαίνεται. πολλάκις γὰρ ξυνερ- 329
χόμεθά τινες εἰς ταὐτὸ παραπλησίαν ἡλικίαν ἔχοντες, διασώ-
ζοντες τὴν παλαιὰν παροιμίαν. οἱ οὖν πλεῖστοι ἡμῶν ὀλοφύ-
ρονται ξυνόντες **), τὰς ἐν τῇ νεότητι ἡδονὰς ποθοῦντες καὶ
ἀναμιμνησκόμενοι περί τε τἀφροδίσια καὶ περὶ πότους καὶ
εὐωχίας καὶ ἄλλ' ἄττα ἃ τῶν τοιούτων ἔχεται, καὶ ἀγανακτοῦ-
σιν ὥς μεγάλων τινῶν ἀπεστερημένοι καὶ τότε μὲν εὖ ζῶντες,
νῦν δ' οὐδὲ ζῶντες. ἔνιοι δὲ καὶ τὰς τῶν * οἰκείων προπηλα- B
κίσεις τοῦ γήρως ὀδύρονται, καὶ ἐπὶ τούτῳ δὴ τὸ γῆρας ὑμνοῦσιν,
ὅσων κακῶν σφίσιν αἴτιον. ἐμοὶ δὲ δοκοῦσιν, ὦ Σώκρατες, οὗτοι
οὐ τὸ αἴτιον αἰτιᾶσθαι. εἰ γὰρ ἦν τοῦτο αἴτιον, κἂν ἐγὼ τὰ αὐ-
τὰ ταῦτα ἐπεπόνθη ***) ἕνεκά γε γήρως, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες
ὅσοι ἐνταῦθα ἦλθον ἡλικίας. νῦν δ' ἔγωγε ἤδη ἐντετύχηκα οὐχ
οὕτως ἔχουσι καὶ ἄλλοις, καὶ δὴ καὶ Σοφοκλεῖ ποτὲ τῷ ποιητῇ
παρεγενόμην ἐρωτωμένῳ ὑπό τινος Πῶς, ἔφη, ὦ * Σοφό- C
κλεις, ἔχεις πρὸς τἀφροδίσια; ἔτι οἷός τ' εἶ γυναικὶ ξυγγίγνε-
σθαι; Καὶ ὅς, Εὐφήμει, ἔφη, ὦ ἄνθρωπε· ἀσμεναίτατα ****)
μέντοι αὐτὸ ἀπέφυγον, ὥςπερ λυττῶντά τινα καὶ ἄγριον δε-
σπότην ἀποφυγών. Εὖ οὖν μοι καὶ τότε ἔδοξεν ἐκεῖνος εἰπεῖν,
καὶ νῦν οὐχ ἧττον· παντάπασι γὰρ τῶν γε τοιούτων ἐν τῷ γή-
ρᾳ πολλὴ εἰρήνη γίγνεται καὶ ἐλευθερία. ἐπειδὰν γὰρ αἱ ἐπιθυ-
μίαι παύσωνται κατατείνουσαι καὶ χαλάσωσι, παντάπασι τὸ τοῦ
Σοφοκλέους γίγνεται, * δεσποτῶν πάνυ πολλῶν ἔστι καὶ μαι- D
νομένων ἀπηλλάχθαι. ἀλλὰ καὶ τούτων πέρι καὶ τῶν γε πρὸς
τοὺς οἰκείους μία τις αἰτία ἐστίν, οὐ τὸ γῆρας, ὦ Σώκρατες,
ἀλλ' ὁ τρόπος τῶν ἀνθρώπων. ἂν μὲν γὰρ κόσμιοι καὶ εὔκολοι
ὦσι, καὶ τὸ γῆρας μετρίως ἐστὶν ἐπίπονον, εἰ δὲ μή, καὶ γῆ-
ρας, ὦ Σώκρατες, καὶ νεότης χαλεπὴ τῷ τοιούτῳ ξυμβαίνει.

Καὶ ἐγὼ ἀγασθεὶς αὐτοῦ εἰπόντος ταῦτα, βουλόμενος ἔτι
λέγειν αὐτὸν ἐκίνουν καὶ εἶπον· Ὦ Κέφαλε, * οἶμαί σου τοὺς E
πολλούς, ὅταν ταῦτα λέγῃς, οὐκ ἀποδέχεσθαι, ἀλλ' ἡγεῖσθαί

---

*) ἄλλ. οἷόν γ' ἐμοί. **) γρ. ξυνιόντες.
) γρ. ἐπεπόνθειν. *) γρ. ἀσμενέστατα.

Ego tibi, inquit, mehercule dicam, Socrate, quale mihi videatur. saepenumero enim in unum locum congredimur qui aequali aetate sumus, servantes vetus proverbium. plurimi tum nostrûm lamentantur congressi, voluptates in iuventute perceptas desiderantes et recordantes tam rerum venerearum, potionum et epularum quam aliarum rerum cum his coniunctarum, et deplorant quod magnis quibusdam bonis privati sint et tunc quidem bene vixerint, nunc vero ne vivant quidem. nonnulli etiam de contumeliis quibus familiares vexent senectutem queruntur, et hanc scilicet ob causam cantilenam illam de senectute canunt quod tanta mala ipsis afferat. mihi vero videntur, Socrate, hi non id accusare quod est accusandum. nam si haec esset causa, etiam mihi eadem illa usu venissent propter senectutem reliquisque omnibus quicumque hanc aetatem adepti essent. nunc vero equidem iam offendi non sic animatos quum alios tum etiam Sophocli aliquando poëtae adfui interrogato a quodam Quomodo, inquit, Sophocle, te habes ad res venereas? potesne adhuc cum muliere consuescere? Tum ille, Dii meliora! inquit, homo; libentissime vero istinc tamquam a furioso et agresti domino profugi. Bene igitur mihi et tunc visus est ille dicere et nunc non minus; prorsus enim in senectute magna nobis obtingit tranquillitas et liberatio huiusmodi cupiditatum. etenim quum cupiditates desiverunt vehementes esse et remiserunt, prorsus id quod Sophocles dixit contingit, ut a dominis permultis et insanis liberemur. sed et harum molestiarum et illarum quas familiares exhibent una est causa, non senectus, Socrate, sed mores hominum. nam si moderati nec difficiles sunt, etiam senectus modice est laboriosa, sin minus, et senectus, Socrate, et iuventus gravis homini accidit.

Atque ego cum voluptate audiens quae dixerat et cupiens ipsum porro dicere excitavi eum atque dixi O Cephale, arbitror tibi plerosque quum haec dixeris non

σε ῥᾳδίως τὸ γῆρας φέρειν οὐ διὰ τὸν τρόπον, ἀλλὰ διὰ τὸ πολλὴν οὐσίαν κεκτῆσθαι· τοῖς γὰρ πλουσίοις πολλὰ παραμύθιά φασιν εἶναι. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις· οὐ γὰρ ἀποδέχονται· καὶ λέγουσι μέν τι, οὐ μέντοι γε ὅσον οἴονται, ἀλλὰ τὸ τοῦ Θεμιστοκλέους εὖ ἔχει, ὃς τῷ Σεριφίῳ λοιδορουμένῳ καὶ λέγοντι ὅτι οὐ δι' αὑτόν, * ἀλλὰ διὰ τὴν πόλιν εὐδοκιμοῖ, ἀπεκρί- 330
νατο ὅτι οὔτ' ἂν αὐτὸς Σερίφιος ὢν ὀνομαστὸς ἐγένετο, οὔτ' ἐκεῖνος, Ἀθηναῖος. καὶ τοῖς δὴ μὴ πλουσίοις, χαλεπῶς δὲ τὸ γῆρας φέρουσιν εὖ ἔχει ὁ αὐτὸς λόγος, ὅτι οὔτ' ἂν ὁ ἐπιεικὴς πάνυ τι *) ῥᾳδίως γῆρας μετὰ πενίας ἐνέγκοι, οὔθ' ὁ μὴ ἐπιεικὴς πλουτήσας εὔκολός ποτ' ἂν ἑαυτῷ γένοιτο. Πότερον δέ, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Κέφαλε, ὧν κέκτησαι τὰ πλείω παρέλαβες, ἢ ἐπεκτήσω; Ποῖ' **) ἐπεκτησάμην, * ἔφη, ὦ Σώκρατες; μέσος B
τις γέγονα χρηματιστὴς τοῦ τε πάππου καὶ τοῦ πατρός· ὁ μὲν γὰρ πάππος τε καὶ ὁμώνυμος ἐμοὶ σχεδόν τι ὅσην ἐγὼ νῦν οὐσίαν κέκτημαι παραλαβὼν πολλάκις τοσαύτην ἐποίησε, Λυσανίας δὲ ὁ πατὴρ ἔτι ἐλάττω αὐτὴν ἐποίησε τῆς νῦν οὔσης· ἐγὼ δὲ ἀγαπῶ ἐὰν μὴ ἐλάττω καταλίπω τουτοισί, ἀλλὰ βραχεῖ γέ τινι πλείω ἢ παρέλαβον. Τούτου ***) ἕνεκα ἠρόμην, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι μοι ἔδοξας οὐ σφόδρα ἀγαπᾶν τὰ * χρήματα· τοῦτο δὲ ποιοῦσιν ὡς τὸ πολὺ οἳ ἂν μὴ αὐτοὶ κτήσωνται· οἱ δὲ κτησάμενοι διπλῇ ἢ οἱ ἄλλοι ἀσπάζονται αὐτά. ὥςπερ γὰρ οἱ ποιηταὶ τὰ αὑτῶν ποιήματα καὶ οἱ πατέρες τοὺς παῖδας ἀγαπῶσι, ταύτῃ γε ****) δὴ καὶ οἱ χρηματισάμενοι περὶ τὰ χρήματα σπουδάζουσιν ὡς ἔργον ἑαυτῶν, καὶ οὐ †) κατὰ τὴν χρείαν, ᾗπερ οἱ ἄλλοι. χαλεποὶ οὖν καὶ ξυγγενέσθαι εἰσίν, οὐδὲν ἐθέλοντες ἐπαινεῖν ἀλλ' ἢ τὸν πλοῦτον. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις. Πάνυ μὲν οὖν, * ἦν δ' ἐγώ. ἀλλά μοι ἔτι τοσόνδε εἰπέ· τί μέγιστον οἴει D
ἀγαθὸν ἀπολελαυκέναι τοῦ πολλὴν οὐσίαν κεκτῆσθαι; Ὅ, ἦ δ' ὅς, ἴσως οὐκ ἂν πολλοὺς πείσαιμι λέγων. εὖ γὰρ ἴσθι, ἔφη,

---

*) γρ. πάνυ τοι. **) γρ. Ποῖ.

***) ἄλλ. Οὗ τοι. ἴσ. Τοῦ δὴ — ἠρόμην;

****) γρ. ταύτῃ τε. †) γρ. καὶ κατὰ τ. χρ.

esse assensuros, sed existimaturos te facile senectutem ferre non propter mores, sed propter magnarum opum possessionem; divitibus enim multa solatia dicunt esse. Vere, inquit, dicis; neque enim assentiuntur; et dicunt quidem aliquid, non tamen quantum opinantur, sed dictum Themistoclis bene habet, qui Seriphio illi obiurganti ac dicenti non eum sua, sed patriae gloria splendorem assequutum, respondit, neque se, si Seriphius fuisset, nobilem evasurum fuisse, neque illum, si Atheniensis fuisset. quod quidem etiam eis qui non sunt divites, moleste vero senectutem ferunt bene potest responderi, neque probum tam facile senectutem in paupertate laturum esse, neque insipientem, quamvis dives sit, mitem umquam in semet ipsum fore. Utrum vero, inquam, Cephale, maximam eorum quae possides partem a maioribus accepisti, an acquisivisti? Egone ut acquisiverim, inquit, Socrate? medius fere fui in quaestu faciendo inter avum et patrem; avus enim cui idem nomen fuit quod mihi, tantas fere quantas ego nunc possideo opes haereditate nactus plus semel eas multiplicavit, Lysanias vero pater etiam minores eas fecit quam nunc sunt; ego autem satis habeo non minores eas relinquere hisce, sed paullo plures quam accepi. Iccirco vero interrogavi, inquam, quod mihi visus es non magnopere diligere opes. hoc autem faciunt plerumque qui non ipsi eas acquisiverunt, qui vero acquisiverunt altero tanto maiore quam reliqui amore eas amplectuntur. quemadmodum enim poëtae sua ipsi poëmata et patres filios diligunt, sic etiam qui opes acquisiverunt eas colunt ut opus suum, non propter usum, sicuti reliqui. difficiles igitur sunt ad consuetudinem, nihil volentes laudare aliud nisi divitias. Vere, inquit, dicis. Sane quidem, inquam. at mihi praeterea hoc dic: quodnam maximum putas bonum percepisse ex magnarum divitiarum possessione? Quod, inquit, forsitan non multis persuadeam si dixerim. certo enim scito, inquit, Socrate, quando quis

ὦ Σώκρατες, ὅτι ἐπειδάν τις ἐγγὺς ᾖ τοῦ οἴεσθαι τελευτήσειν, εἰςέρχεται αὐτῷ δέος καὶ φροντὶς περὶ ὧν ἔμπροσθεν οὐκ εἰςῄει. οἵ τε γὰρ λεγόμενοι μῦθοι περὶ τῶν ἐν Ἅιδου, ὡς τὸν ἐνθάδε ἀδικήσαντα δεῖ ἐκεῖ διδόναι δίκην, καταγελώμενοι τέως, τότε δὴ στρέφουσιν * αὐτοῦ τὴν ψυχήν, μὴ ἀληθεῖς ὦσι, καὶ E
αὐτός, ἤτοι ὑπὸ τῆς τοῦ γήρως ἀσθενείας ἢ καὶ ὥςπερ ἤδη ἐγγυτέρω ὢν τῶν ἐκεῖ, μᾶλλόν τι καθορᾷ αὐτά. ὑποψίας δ' οὖν καὶ δείματος μεστὸς γίγνεται, καὶ ἀναλογίζεται ἤδη καὶ σκοπεῖ εἴ τινά τι ἠδίκηκεν. ὁ μὲν οὖν εὑρίσκων ἑαυτοῦ ἐν τῷ βίῳ πολλὰ ἀδικήματα καὶ ἐκ τῶν ὕπνων, ὥςπερ οἱ παῖδες, θαμὰ ἐγειρόμενος δειμαίνει καὶ ζῇ μετὰ κακῆς ἐλπίδος, τῷ * δὲ μηδὲν ἑαυ- 331
τῷ ἄδικον ξυνειδότι ἡδεῖα ἐλπὶς ἀεὶ πάρεστι καὶ ἀγαθὴ γηροτρόφος, ὡς καὶ Πίνδαρος λέγει· χαριέντως γάρ τοι, ὦ Σώκρατες, τοῦτ' ἐκεῖνος εἶπεν, ὅτι, ὃς ἂν δικαίως καὶ ὁσίως τὸν βίον διαγάγῃ,

*Γλυκεῖά οἱ καρδίαν ἀτάλλοισα *) γηροτρόφος συναορεῖ*
Ἐλπίς, ἃ μάλιστα θνατῶν
Πολύστροφον γνώμαν κυβερνᾷ.

εὖ οὖν λέγει, θαυμαστῶς ὡς σφόδρα. πρὸς **) δὴ τοῦτ' ἔγωγε τίθημι τὴν τῶν χρημάτων κτῆσιν πλείστου ἀξίαν εἶναι, οὔτοι * παντὶ ἀνδρί, ἀλλὰ τῷ ἐπιεικεῖ. τὸ γὰρ μηδὲ ἄκοντά τινα ἐξα- B
πατῆσαι ἢ ψεύσασθαι μηδ' αὖ ὀφείλοντα ἢ θεῷ θυσίας τινὰς ἢ ἀνθρώπῳ χρήματα ἔπειτα ἀπιέναι ἐκεῖσε δεδιότα, μέγα μέρος εἰς τοῦτο ἡ τῶν χρημάτων κτῆσις ξυμβάλλεται. ἔχει δὲ καὶ ἄλλας χρείας πολλάς· ἀλλὰ ἕν γε ***) ἀνθ' ἑνὸς οὐκ ἐλάχιστον ἔγωγε θείην ἂν εἰς τοῦτο ἀνδρὶ νοῦν ἔχοντι, ὦ Σώκρατες, πλοῦτον χρησιμώτατον εἶναι.

Παγκάλως, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις, ὦ Κέφαλε. * τοῦτο δ' C
αὐτό, τὴν δικαιοσύνην, πότερα τὴν ἀλήθειαν αὐτὸ φήσομεν εἶναι ἁπλῶς οὕτω, καὶ τὸ ἀποδιδόναι, ἄν τίς τι παρά του λάβῃ, ἢ καὶ αὐτὰ ταῦτα ἔστιν ἐνίοτε μὲν δικαίως, ἐνίοτε δὲ ἀδίκως ποιεῖν; οἷον τοιόνδε λέγω· πᾶς ἄν που εἴποι, εἴ τις λάβοι παρὰ φίλου ἀνδρὸς σωφρονοῦντος ὅπλα, εἰ μανεὶς ἀπαιτοῖ, ὅτι οὔτε χρὴ τὰ τοιαῦτα ἀποδιδόναι οὔτε δίκαιος ἂν εἴη ὁ ἀπο-

---

*) ἄλλ. ἀτιτάλλοισα. **) ἴσ. Εὖ — σφόδρα. Πρὸς κτλ.
***) γρ. ἀλλά γε ἓν ἀνθ' ἑνός.

propius abeſt a cogitatione ſibi iam moriendum eſſe, invadit eum metus et ſollicitudo de quibus ante non invaſerat. fabulae enim quae narrantur de rebus apud inferos, eum videlicet qui hic iniuſte fecerit iſtic oportere poenas dare, irriſae adhuc, tum torquent animum ne verae ſint, et ipſe, ſive per ſenectutis imbecillitatem ſive quod propius iam abeſt ab illis, magis eas reſpicit. ſuſpicione igitur et metu completur, et reputat iam atque conſiderat an alicui iniuriam intulerit. iam qui invenit in ſua vita multas iniurias, is e ſomno, ut pueri, crebro ſuſcitatus metuit vitamque agit mala cum ſpe; qui vero nullius ſibi iniuriae conſcius eſt, ei dulcis ſpes ſemper adeſt et bona ſenectutis nutrix, ut etiam Pindarus dicit. venuſte enim profecto, Socrate, hoc ille dixit, qui iuſte ac ſancte vitam traduxerit „*ei dulcis, cor recreans, ſenectutem nutriens comitatur ſpes, quae maxime mortalium volubilem animum gubernat*“. bene igitur dicit mirum in modum. ad hoc ergo arbitror divitiarum poſſeſſionem plurimi eſſe faciendam, non tamen cuilibet, ſed probo. ut enim neque invitus aliquem decipias vel mentiare neque debeas aut deo ſacrificia aliqua aut homini pecuniam, et ita illuc abeas timore perterritus, multum ad hoc pecuniae poſſeſſio confert. habet etiam alias utilitates multas; at vero, omnibus inter ſe collatis et comparatis, non minimam equidem poſuerim ad hoc viro prudenti, Socrate, divitias utilitatem afferre.

Praeclare, inquam, dicis, Cephale. hoc ipſum vero, iuſtitiam, utrum veritatem dicemus eſſe ſic ſimpliciter et ſolutionem eius quod quis ab aliquo acceperit, an haec etiam ipſa nonnumquam iuſte, nonnumquam vero iniuſte fieri poſſunt? veluti hoc dico: quilibet ſine dubio dixerit, ſi quis acceperit ab amico viro ſana mente praedito arma et hic inſaniens ea repetat, neque oportere talia reddi neque iuſtum eſſe qui reddat neque qui

διδούς, οὐδ' αὖ πρὸς τὸν οὕτως ἔχοντα πάντα ἐθέλων τἀληθῆ
λέγειν. * Ὀρθῶς, ἔφη, λέγεις. Οὐκ ἄρα οὗτος ὅρος ἐστὶ D
δικαιοσύνης, ἀληθῆ τε λέγειν καὶ ἃ ἂν λάβῃ *) τις ἀποδιδόναι.

Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὑπολαβὼν ὁ Πολέμαρ-
χος, εἴπερ γέ τι χρὴ Σιμωνίδῃ πείθεσθαι. Καὶ μέντοι, ἔφη ὁ
Κέφαλος, καὶ παραδίδωμι ὑμῖν τὸν λόγον· δεῖ γάρ με **) ἤδη
τῶν ἱερῶν ἐπιμεληθῆναι. Οὐκοῦν, ἔφην ἐγώ, ὁ Πολέμαρχος
τῶν γε σῶν κληρονόμος; Πάνυ γε, ἦ δ' ὃς γελάσας, καὶ ἅμα
ᾔει πρὸς τὰ ἱερά.

Λέγε δή, εἶπον ἐγώ, σὺ ὁ τοῦ λόγου κληρονόμος, τί φῂς
τὸν Σιμωνίδην λέγοντα ὀρθῶς λέγειν περὶ δικαιοσύνης; Ὅτι,
ἦ δ' ὅς, τὸ τὰ ὀφειλόμενα ἑκάστῳ ἀποδιδόναι δίκαιόν ἐστι·
τοῦτο λέγων δοκεῖ μοι ***) καλῶς λέγειν. Ἀλλὰ μέντοι, ἦν δ'
ἐγώ, Σιμωνίδῃ γε οὐ ῥᾴδιον ἀπιστεῖν· σοφὸς γὰρ καὶ θεῖος ὁ
ἀνήρ· τοῦτο μέντοι ὅ τί ποτε λέγει, σὺ μέν, ὦ Πολέμαρχε, ἴσως
γιγνώσκεις, ἐγὼ δὲ ἀγνοῶ. δῆλον γὰρ ὅτι οὐ τοῦτο λέγει ὅπερ
ἄρτι ἐλέγομεν, τὸ τινὸς παρακαταθεμένου τι ὁτῳοῦν μὴ σωφρό-
νως ἀπαιτοῦντι ἀποδιδόναι· καίτοι γε ὀφειλόμενόν * που τοῦ- 332a
τό ἐστιν ὃ παρακατέθετο· ἦ γάρ; Ναί. Ἀποδοτέον δέ γε οὐδ'
ὁπωστιοῦν τότε ὁπότε τις μὴ σωφρόνως ἀπαιτοῖ; Ἀληθῆ, ἦ
δ' ὅς. Ἄλλο δή τι ἢ τὸ τοιοῦτον, ὡς ἔοικε, λέγει Σιμωνίδης
τὸ τὰ ὀφειλόμενα δίκαιον εἶναι ἀποδιδόναι. Ἄλλο μέντοι ****)
νὴ Δία, ἔφη· τοῖς γὰρ φίλοις οἴεται ὀφείλειν τοὺς φίλους ἀγα-
θὸν μέν τι δρᾶν, κακὸν δὲ μηδέν. Μανθάνω, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι
οὐ τὰ ὀφειλόμενα ἀποδίδωσιν ὃς ἄν τῳ χρυσίον ἀποδῷ παρα-
καταθεμένῳ, * ἐάνπερ ἡ ἀπόδοσις καὶ ἡ λῆψις βλαβερὰ γίγνη- B
ται, φίλοι δὲ ὦσιν ὅ τε ἀπολαμβάνων καὶ ὁ ἀποδιδούς. οὐχ
οὕτω λέγειν φῂς τὸν Σιμωνίδην; Πάνυ μὲν οὖν. Τί δέ; τοῖς
ἐχθροῖς ἀποδοτέον ὅ τι ἂν τύχῃ ὀφειλόμενον; Παντάπασι μὲν
οὖν, ἔφη, ὅ γε ὀφείλεται αὐτοῖς· ὀφείλεται δέ, οἶμαι, παρά
γε τοῦ ἐχθροῦ τῷ ἐχθρῷ ὅπερ καὶ προσήκει, κακόν τι. Ἠινίξατο
ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ὡς ἔοικεν, ὁ Σιμωνίδης ποιητικῶς τὸ δίκαιον
ὃ εἴη. διενοεῖτο μὲν γάρ, ὡς * φαίνεται, ὅτι τοῦτ' εἴη δίκαιον C
τὸ προσῆκον ἑκάστῳ ἀποδιδόναι· τοῦτο δὲ ὠνόμασεν ὀφειλόμε-

*) γρ. λάβοι. **) ἴσ. γὰρ ἐμέ.
) γρ. ἐμοί. ἄλλ. ἔμοιγε. *) ἴσ. μέν τι.

viro ita se habenti omnia velit vera dicere. Recte, inquit, dicis. Non ergo haec est definitio iustitiae ut sit vera dicere et quae quis acceperit reddere.

Sane quidem, inquit, Socrate, sermonem suscipiens Polemarchus, siquidem oportet Simonidi fidem habere. Atque etiam, inquit Cephalus, trado vobis sermonem; oportet enim me sacra curare. Nonne, inquam, Polemarchus bonorum tuorum haeres? Sane quidem, inquit ridens, simulque discessit ad rem divinam.

Dic sane, inquam, tu qui sermonis es haeres: quid ais Simonidem dicentem recte dicere de iustitia? Hoc, inquit, debita cuique reddere iustum esse; hoc dicens videtur mihi quidem pulchre dicere. Nec vero, inquam, Simonidi facile est diffidere: sapiens enim et divinus est vir; hoc tamen quid tandem dicat, tu quidem, Polemarche, fortasse intelligis, ego vero ignoro. patet enim eum non hoc dicere quod modo posuimus, reddere id quod aliquis deposuerit, si insaniens id repetat; quamquam debitum sine dubio est id quod deposuit; nonne? Etiam. Reddendum autem nullo modo tum quum quis male sanus repetit? Vero, inquit. Aliud igitur quid quam hoc, ut liquet, dicit Simonides ponens debita iustum esse reddere. Aliud vero mehercule, inquit; amicis enim arbitratur debere amicos boni quid facere, mali autem nihil. Intelligo, inquam, non debita reddere eum qui alicui aurum reddat depositum, si solutio et acceptio detrimentum afferat, amici autem sint is qui accipiat et is qui reddat. nonne ita dicere ais Simonidem? Sane quidem. Quid vero? inimicisne reddendum, quod eis debetur? Omnino, inquit, quod quidem debetur illis, debetur autem, ut opinor, ab inimico inimico id quod etiam convenit, mali aliquid. Tecte igitur significavit, inquam, ut patet, Simonides more poëtico iustum quid esset. etenim cogitavit, ut apparet, hoc esse iustum conveniens cuique reddere, et hoc appellavit debitum. at quid censes per

νον. Ἀλλὰ τί οἴει, πρὸς Διός *), ἦν δ' ἐγώ, εἰ οὖν τις αὐτὸν ἤρετο· Ὦ Σιμωνίδη, ἡ τίσιν οὖν τί ἀποδιδοῦσα ὀφειλόμενον καὶ προςῆκον τέχνη ἰατρικὴ καλεῖται; τί ἂν οἴει ἡμῖν αὐτὸν ἀποκρίνασθαι; Δῆλον ὅτι, ἔφη, ἡ σώμασι φάρμακά τε καὶ σιτία καὶ ποτά. Ἡ δὲ τίσι τί ἀποδιδοῦσα ὀφειλόμενον καὶ προςῆκον τέχνη μαγειρικὴ καλεῖται; Ἡ τοῖς * ὄψοις τὰ ἡδύσματα. Εἶεν, D
ἡ οὖν δὴ τίσι τί ἀποδιδοῦσα τέχνη δικαιοσύνη ἂν καλοῖτο; Εἰ μέν τι, ἔφη, δεῖ ἀκολουθεῖν, ὦ Σώκρατες, τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένοις, ἡ τοῖς φίλοις τε καὶ ἐχθροῖς ὠφελείας τε καὶ βλάβας ἀποδιδοῦσα. Τὸ τοὺς φίλους ἄρα εὖ ποιεῖν καὶ τοὺς ἐχθροὺς κακῶς δικαιοσύνην λέγει; Δοκεῖ μοι. Τίς οὖν δυνατώτατος κάμνοντας φίλους εὖ ποιεῖν καὶ ἐχθροὺς κακῶς πρὸς νόσον καὶ ὑγίειαν; Ἰατρός. Τίς δὲ πλέοντας * πρὸς τὸν τῆς θαλάττης κίνδυνον; Κυβερνήτης. Τί δὲ ὁ δίκαιος; ἐν τίνι πράξει καὶ πρὸς τί ἔργον δυνατώτατος φίλους ὠφελεῖν καὶ ἐχθροὺς βλάπτειν; Ἐν τῷ προπολεμεῖν **) καὶ ξυμμαχεῖν, ἔμοιγε δοκεῖ. Εἶεν, μὴ κάμνουσί γε μήν, ὦ φίλε Πολέμαρχε, ἰατρὸς ἄχρηστος. Ἀληθῆ. Καὶ μὴ πλέουσι δὴ κυβερνήτης. Ναί. Ἆρα καὶ τοῖς μὴ πολεμοῦσιν ὁ δίκαιος ἄχρηστος; Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ τοῦτο. Χρήσιμον ἄρα καὶ ἐν εἰρήνῃ δικαιοσύνη; * Χρή- 333
σιμον. Καὶ γὰρ γεωργία· ἢ οὔ; Ναί. Πρός γε καρποῦ κτῆσιν; Ναί. Καὶ μὴν καὶ σκυτοτομική; Ναί. Πρός γε ὑποδημάτων ἄν, οἶμαι, φαίης κτῆσιν. Πάνυ γε. Τί δὲ δὴ τὴν δικαιοσύνην, πρὸς τίνος χρείαν ἢ κτῆσιν ἐν εἰρήνῃ φαίης ἂν χρήσιμον εἶναι; Πρὸς τὰ ξυμβόλαια, ὦ Σώκρατες. Ξυμβόλαια δὲ λέγεις κοινωνήματα ἤ τι ἄλλο; Κοινωνήματα δῆτα. Ἆρ' οὖν ὁ δίκαιος * ἀγαθὸς καὶ χρήσιμος κοινωνὸς εἰς πεττῶν θέσιν, B
ἢ ὁ πεττευτικός; Ὁ πεττευτικός. Ἀλλ' εἰς πλίνθων καὶ λίθων θέσιν ὁ δίκαιος χρησιμώτερός τε καὶ ἀμείνων κοινωνὸς τοῦ οἰκοδομικοῦ; Οὐδαμῶς. Ἀλλ' εἰς τίνα δὴ κοινωνίαν ὁ δίκαιος ἀμείνων κοινωνὸς τοῦ κιθαριστικοῦ, ὥςπερ ὁ καθαριστικὸς τοῦ δικαίου εἰς κρουμάτων; Εἰς ἀργυρίου, ἔμοιγε δοκεῖ. Πλήν γ' ἴσως, ὦ Πολέμαρχε, πρὸς τὸ χρῆσθαι ἀργυρίῳ, ὅταν δέῃ ἀργυρίου

---

*) γρ. Ἀλλὰ τί οἴει; ἔφη. Πρὸς Διός, ἦν κτλ.
**) γρ. προςπολεμεῖν.

Iovem, inquam, si quis ex eo quaerat O Simonide, quibusnam et quid debiti conveniensque reddit ea ars quae medicina nominatur? quid existimes eum responsurum esse? Sine dubio, quae corporibus remedia et cibos ac potus reddat. Quibusnam vero et quid debiti conveniensque reddit ea ars quae coquinaria nominatur? Quae opsoniis condimenta. Iam vero quibus et quid reddit ars quae iustitia appellatur? Si qua, inquit, nos sequi oportet, Socrates, ea quae supra dicta sunt, haec quae amicis et inimicis commoda et incommoda reddit. Amicis ergo bene facere et inimicis male iustitiam dicit? Videtur mihi. Iam quis maximam habet potestatem amicis bene faciendi et inimicis male ad morbum ac sanitatem? Medicus. Quis navigantibus ad maris periculum? Gubernator. Quid vero iustus? quanam in actione et quodnam ad opus maximam habet potestatem amicos adiuvandi et inimicos laedendi? In propugnando et auxiliando, mihi quidem videtur. Iam vero non aegrotantibus quidem, o care Polemarche, medicus inutilis. Vero. Atque iis qui non navigant gubernator. Etiam. Num etiam non pugnantibus iustus inutilis? Non sane mihi videtur hoc. Utilis igitur etiam in pace iustitia? Utilis. At agricultura quoque; nonne? Vero. Ad frugum perceptionem? Ita. Atque etiam sutrina? Vero. Ad calceorum, opinor, dixeris comparationem. Sane quidem. Quid vero iustitia? ad cuiusnam rei usum vel comparationem in pace dixeris utilem esse? Ad res contractas, Socrate. Res vero contractas dicis societates an aliud quid? Societates nimirum. Num vero iustus est bonus et utilis socius in calculis ponendis, an calculorum ponendorum peritus? Calculorum ponendorum peritus. An in lateribus et lapidibus construendis iustus utilior atque melior est socius architecto? Minime vero. Ad quamnam igitur societatem iustus melior socius quam citharista, sicut citharista melior est iusto ad chordas pulsandas? Ad argenti societatem, mihi quidem videtur. Excepto fortasse, Polemarche, usu argenti, quum o-

κοινῇ πρίασθαι ἢ ἀποδόσθαι * ἵππον· τότε δ', ὡς ἐγῷμαι *), C
ὁ ἱππικός· ἦ γάρ; Φαίνεται. Καὶ μήν, ὅταν γε πλοῖον, ὁ ναυ-
πηγὸς ἢ ὁ κυβερνήτης. Ἔοικεν. Ὅταν οὖν τί δέῃ ἀργυρίῳ
ἢ χρυσίῳ κοινῇ χρῆσθαι, ὁ δίκαιος χρησιμώτερος τῶν ἄλλων;
Ὅταν παρακαταθέσθαι καὶ σῶν εἶναι, ὦ Σώκρατες. Οὐκοῦν λέγεις,
ὅταν μηδὲν δέῃ αὐτῷ χρῆσθαι, ἀλλὰ κεῖσθαι; Πάνυ γε. Ὅταν
ἄρα ἄχρηστον ᾖ ἀργύριον, τότε χρήσιμος ἐπ' αὐτῷ ἡ * δι- D
καιοσύνη; Κινδυνεύει. Καὶ ὅταν δὴ δρέπανον δέῃ φυλάτ-
τειν, ἡ δικαιοσύνη χρήσιμος καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ, ὅταν δὲ χρῆ-
σθαι, ἡ ἀμπελουργική; Φαίνεται. Φήσεις δὲ καὶ ἀσπίδα καὶ
λύραν ὅταν δέῃ φυλάττειν καὶ μηδὲν χρῆσθαι, χρήσιμον εἶναι
τὴν δικαιοσύνην, ὅταν δὲ χρῆσθαι, τὴν ὁπλιτικὴν καὶ τὴν μου-
σικήν; Ἀνάγκη. Καὶ περὶ τἆλλα δὴ πάντα ἡ δικαιοσύνη ἑκά-
στου ἐν μὲν χρήσει ἄχρηστος, ἐν δὲ ἀχρηστίᾳ χρήσιμος; Κιν-
δυνεύει. * Οὐκ ἂν οὖν, ὦ φίλε, πάνυ γέ τι σπουδαῖον εἴη ἡ E
δικαιοσύνη, εἰ πρὸς τὰ ἄχρηστα χρήσιμον ὂν τυγχάνει. τόδε δὲ
σκεψώμεθα. ἆρ' οὐχ ὁ πατάξαι δεινότατος ἐν μάχῃ εἴτε πυ-
κτικῇ εἴτε τινὶ καὶ ἄλλῃ, οὗτος καὶ φυλάξασθαι; Πάνυ γε. Ἆρ'
οὖν καὶ νόσον ὅςτις δεινὸς φυλάξασθαι καὶ λαθεῖν **), οὗτος
δεινότατος καὶ ἐμποιῆσαι; Ἔμοιγε δοκεῖ. Ἀλλὰ μὴν στρατοπέ-
δου * γε ὁ αὐτὸς φύλαξ ἀγαθὸς ὅςπερ καὶ τὰ τῶν πολεμίων κλέ- 334
ψαι καὶ βουλεύματα καὶ τὰς ἄλλας πράξεις. Πάνυ γε. Ὅτου
τις ἄρα δεινὸς φύλαξ, τούτου καὶ φὼρ δεινός. Ἔοικεν. Εἰ
ἄρα ὁ δίκαιος ἀργύριον δεινὸς φυλάττειν, καὶ κλέπτειν δεινός.
Ὡς γοῦν ὁ λόγος, ἔφη, σημαίνει. Κλέπτης ἄρα τις ὁ δίκαιος,
ὡς ἔοικεν, ἀναπέφανται· καὶ κινδυνεύεις παρ' Ὁμήρου με-
μαθηκέναι αὐτό· καὶ γὰρ ἐκεῖνος τὸν τοῦ Ὀδυσσέως πρὸς μη-
τρὸς πάππον Αὐτόλυκον * ἀγαπᾷ τε καὶ φησὶν αὐτὸν πάντας ἀν- B
θρώπους κεκάσθαι κλεπτοσύνῃ θ' ὅρκῳ τε. ἔοικεν οὖν ἡ δικαιοσύ-
νη καὶ κατὰ σὲ καὶ καθ' Ὅμηρον καὶ κατὰ Σιμωνίδην κλεπτι-
κή τις εἶναι, ἐπ' ὠφελείᾳ μέντοι τῶν φίλων καὶ ἐπὶ βλάβῃ τῶν
ἐχθρῶν. οὐχ οὕτως ἔλεγες; Οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη, ἀλλ' οὐκέτ'

---

*) γρ. ἐγὼ οἶμαι. **) ἄλλ. φυλάξασθαι καὶ μὴ παθεῖν. ἴσ. φυλάξασθαι, οὗτος δεῖν.

portet argento communiter emi vel vendi equum; tum enim, ut arbitror, rei equestris peritus; nonne? Patet. Quum vero navigium, navium fabricator vel gubernator. Consentaneum est. Iam quando et in quonam communi argenti vel auri usu iustus utilior reliquis? Quando deponi et salvum esse debet, Socrates. Nonne dicis, quando nihil eo utendum, sed reponendum sit? Sane quidem. Quum ergo inutile est argentum, tum utilis ad id iustitia? Videtur vero. Et quum falcem oportet custodiri, iustitia utilis tam communiter quam separatim, quum autem ea utendum, ars vitium colendarum? Patet. Dices vero etiam, quum clypeum et lyram oporteat custodiri nihilque eis uti, utilem esse iustitiam, quando vero uti, armis decertandi artem et musicam? Necesse est. Et in reliquis quoque omnibus iustitia in cuiusque rei usu inutilis, usu vero deficiente utilis? Videtur. Haud igitur, amice, multo aliquid studio digni erit iustitia, si ad inutilia utilis reperietur. hoc autem consideremus. nonne qui feriendo maxime valet in pugna, sive pugilatione sive quacumque alia, hic etiam cavendo maxime valebit? Sane quidem. Nonne vero etiam morbum qui potest cavere et occultare, hic maxime etiam valet ad eum iniiciendum? Mihi quidem videtur. Atqui exercitus cautus est custos is qui idem hostibus et consilia et reliquas actiones furtim praeripit. Sane quidem. Cuius igitur rei quisquam cautus est custos, huius etiam fur cautus. Videtur. Iam si iustus ad argentum valet custodiendum, etiam furando valet. Ut quidem oratio, inquit, declarat. Fur igitur is qui iustus dicitur, ut patet, repertus est; et videris ab Homero id didicisse; nam hic quoque Ulixis avum maternum Autolycum admiratur eumque dicit omnibus hominibus praestitisse furandi peritia et iureiurando. videtur igitur iustitia et tua et Homeri et Simonidis sententia furandi quaedam ars esse, commodo tamen amicorum et incommodo inimicorum. nonne ita dicebas? Non hercle, inquit, sed iam nescio equidem quid dixerim.

οἶδα ἔγωγε ὅ τι ἔλεγον. τοῦτο μέντοι ἔμοιγε δοκεῖ ἔτι, ὠφελεῖν
μὲν τοὺς φίλους ἡ δικαιοσύνη, βλάπτειν δὲ τοὺς ἐχθρούς. Φί-
λους δὲ λέγεις * εἶναι πότερον τοὺς δοκοῦντας ἑκάστῳ χρηστοὺς C
εἶναι, ἢ τοὺς ὄντας, κἂν μὴ δοκῶσι; καὶ ἐχθροὺς ὡσαύτως;
Εἰκὸς μέν, ἔφη, οὓς ἄν τις ἡγῆται χρηστούς, φιλεῖν, οὓς δ'
ἂν πονηρούς, μισεῖν. Ἆρ' οὖν οὐχ ἁμαρτάνουσιν οἱ ἄνθρω-
ποι περὶ τοῦτο, ὥστε δοκεῖν αὐτοῖς πολλοὺς μὲν χρηστοὺς εἶναι
μὴ ὄντας, πολλοὺς δὲ τοὐναντίον; Ἁμαρτάνουσιν. Τούτοις
ἄρα οἱ μὲν ἀγαθοὶ ἐχθροί, οἱ δὲ κακοὶ φίλοι. Πάνυ γε. Ἀλλ' ὅμως
δίκαιον τότε τούτοις τοὺς μὲν πονηροὺς ὠφελεῖν, * τοὺς δ' D
ἀγαθοὺς βλάπτειν. Φαίνεται. Ἀλλὰ μὴν οἵ γε ἀγαθοὶ δίκαιοί
τε καὶ οἷοι μὴ ἀδικεῖν. Ἀληθῆ. Κατὰ δὴ τὸν σὸν λόγον τοὺς
μηδὲν ἀδικοῦντας δίκαιον κακῶς ποιεῖν. Μηδαμῶς, ἔφη, ὦ
Σώκρατες· πονηρὸς γὰρ ἔοικεν εἶναι ὁ λόγος. Τοὺς ἀδίκους
ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, δίκαιον βλάπτειν, τοὺς δὲ δικαίους ὠφελεῖν.
Οὗτος ἐκείνου καλλίων φαίνεται. Πολλοῖς ἄρα, ὦ Πολέμαρχε,
ξυμβήσεται, ὅσοι διημαρτήκασι τῶν ἀνθρώπων, δίκαιον εἶναι
* τοὺς μὲν φίλους βλάπτειν· πονηροὶ γὰρ αὐτοῖς*) εἰσί· τοὺς E
δ' ἐχθροὺς ὠφελεῖν· ἀγαθοὶ γάρ. καὶ οὕτως ἐροῦμεν αὐτὸ
τοὐναντίον ἢ τὸν Σιμωνίδην ἔφαμεν λέγειν. Καὶ μάλα, ἔφη,
οὕτω ξυμβαίνει. ἀλλὰ μεταθώμεθα· κινδυνεύομεν γὰρ οὐκ ὀρ-
θῶς τὸν φίλον καὶ ἐχθρὸν θέσθαι. Πῶς θέμενοι, ὦ Πολέμαρ-
χε; Τὸν δοκοῦντα χρηστόν, τοῦτον φίλον εἶναι. Νῦν δὲ πῶς,
ἦν δ' ἐγώ, μεταθώμεθα; Τὸν δοκοῦντά τε, ἦ δ' ὅς, καὶ ὄν-
τα **) χρηστὸν φίλον, τὸν δὲ δοκοῦντα * μέν, ὄντα δὲ μὴ δο- 335
κεῖν, ἀλλὰ μὴ εἶναι φίλον. καὶ περὶ τοῦ ἐχθροῦ δὲ ἡ αὐτὴ θέ-
σις. Φίλος μὲν δή, ὡς ἔοικε, τούτῳ τῷ λόγῳ ὁ ἀγαθὸς ἔσται,
ἐχθρὸς δὲ ὁ πονηρός. Ναί. Κελεύεις δὴ ἡμᾶς προςθεῖναι τῷ
δικαίῳ, ἢ ὡς ***) τὸ πρῶτον ἐλέγομεν, λέγοντες δίκαιον εἶ-
ναι τὸν μὲν φίλον εὖ ποιεῖν, τὸν δὲ ἐχθρὸν κακῶς; νῦν πρὸς
τούτῳ ὧδε λέγειν, ὅτι ἔστι δίκαιον τὸν μὲν φίλον ἀγαθὸν ὄν-
τα εὖ ποιεῖν, τὸν δ' ἐχθρὸν κακὸν ὄντα βλάπτειν; Πάνυ μὲν
οὖν, ἔφη, * οὕτως ἄν μοι δοκεῖ καλῶς λέγεσθαι. Ἔστιν ἄρα, B
ἦν δ' ἐγώ, δικαίου ἀνδρὸς βλάπτειν καὶ ὁντινοῦν ἀνθρώπων;

*) γρ. αὐτοί. **) γρ. τὸν ὄντα. ***) ἴσ. ὡς.

hoc tamen mihi quidem videtur adhuc, prodesse amicis iustitiam et obesse inimicis. Amicos vero dicis esse utrum qui videantur cuique boni esse, an qui sint, etiamsi non videantur? et inimicos eodem modo? Consentaneum vero, inquit, quos quis existimaverit probos, eos ipsum amare, quos autem improbos, odisse. Nonne vero errant homines in hoc, quod videntur eis multi quidem probi esse qui non sunt, multi vero contra? Errant vero. His igitur boni inimici, mali vero amici. Sane quidem. Et tamen iustum tunc et par est eos improbis prodesse, bonis vero obesse. Videtur. Atqui boni quidem iusti sunt nec possunt iniuste facere. Vero. Ex tua igitur oratione eis qui nihil iniusti faciunt iustum est male facere. Minime vero, inquit, Socrates; improba enim videtur esse oratio. Iniustos ergo, inquam, iustum est laedere, iustos vero adiuvare. Haec pulchrior quam illa videtur. Multis igitur, Polemarche, accidet, qui falso existimaverint de hominibus, ut iustum esse putent amicos laedere (improbi enim eis sunt), inimicos vero adiuvare (boni enim). et ita dicemus ipsum contrarium eius quod Simonidem statuimus dicere. Sane quidem, inquit, hoc accidit. sed mutemus propositionem; videmur enim non recte amicum et inimicum posuisse. Quomodo ponentes, Polemarche? Qui videretur probus, eum amicum esse. Nunc vero quomodo, inquam, mutemus? Qui et videatur, inquit, et sit probus, eum amicum esse, qui autem videatur quidem, sed non sit, eum videri, sed non esse amicum. et de inimico idem ponendum. Amicus igitur, ut patet, ex hac definitione bonus erit, inimicus vero improbus. Etiam. Iubesne igitur nos addere aliquid, ut, quum primum dixerimus, iustum esse amico bene facere, inimico vero male, nunc ita praeterea dicamus, esse iustum amico qui bonus sit bene facere, inimicum autem qui malus sit laedere? Sane quidem, inquit, ita mihi videtur bene posse dici. Est ergo, inquam, iusti viri laedere quemlibet hominum? Sane quidem, inquit,

Καὶ πάνυ γε, ἔφη, τούς γε πονηρούς τε καὶ ἐχθροὺς δεῖ βλά-
πτειν. Βλαπτόμενοι δ' ἵπποι βελτίους ἢ χείρους γίγνονται;
Χείρους. Ἆρα εἰς τὴν τῶν κυνῶν ἀρετήν, ἢ εἰς τὴν τῶν ἵπ-
πων; Εἰς τὴν τῶν ἵππων. Ἆρ' οὖν καὶ κύνες βλαπτόμενοι
χείρους γίγνονται εἰς τὴν τῶν κυνῶν, ἀλλ' οὐκ εἰς τὴν τῶν ἵπ-
πων ἀρετήν; Ἀνάγκη. Ἀνθρώπους δέ, ὦ ἑταῖρε, μὴ * οὕτω φῶ- C
μεν βλαπτομένους εἰς τὴν ἀνθρωπείαν ἀρετὴν χείρους γίγνεσθαι;
Πάνυ μὲν οὖν. Ἀλλ' ἡ δικαιοσύνη οὐκ ἀνθρωπεία ἀρετή; Καὶ
τοῦτ' ἀνάγκη. Καὶ τοὺς βλαπτομένους ἄρα, ὦ φίλε, τῶν ἀνθρώπων
ἀνάγκη ἀδικωτέρους γίγνεσθαι. Ἔοικεν. Ἆρ' οὖν τῇ μουσικῇ οἱ
μουσικοὶ ἀμούσους δύνανται ποιεῖν; Ἀδύνατον. Ἀλλὰ τῇ ἱππικῇ
οἱ ἱππικοὶ ἀφίππους; Οὐκ ἔστιν. Ἀλλὰ τῇ δικαιοσύνῃ δὴ οἱ
δίκαιοι ἀδίκους; ἢ καὶ ξυλλήβδην * ἀρετῇ οἱ ἀγαθοὶ κακούς; D
Ἀλλὰ ἀδύνατον. Οὐ γὰρ θερμότητος, οἶμαι, ἔργον ψύχειν,
ἀλλὰ τοῦ ἐναντίου. Ναί. Οὐδὲ ξηρότητος ὑγραίνειν, ἀλλὰ τοῦ
ἐναντίου. Πάνυ γε. Οὐδὲ δὴ τοῦ ἀγαθοῦ βλάπτειν, ἀλλὰ τοῦ
ἐναντίου. Φαίνεται. Ὁ δέ γε δίκαιος ἀγαθός; Πάνυ γε. Οὐκ
ἄρα τοῦ δικαίου ἔργον βλάπτειν, ὦ Πολέμαρχε, οὔτε φίλον
οὔτ' ἄλλον οὐδένα, ἀλλὰ τοῦ ἐναντίου, τοῦ ἀδίκου. Παντά-
πασί μοι δοκεῖς ἀληθῆ λέγειν, ἔφη, ὦ * Σώκρατες. Εἰ ἄρα τὰ E
ὀφειλόμενα ἑκάστῳ ἀποδιδόναι φησί τις δίκαιον εἶναι, τοῦτο
δὲ δὴ νοεῖ αὐτῷ τοῖς μὲν ἐχθροῖς βλάβην ὀφείλεσθαι παρὰ τοῦ
δικαίου ἀνδρός, τοῖς δὲ φίλοις ὠφέλειαν, οὐκ ἦν σοφὸς ὁ ταῦ-
τα *) εἰπών· οὐ γὰρ ἀληθῆ ἔλεγεν· οὐδαμοῦ γὰρ δίκαιον οὐ-
δένα ἡμῖν ἐφάνη ὂν βλάπτειν. Ξυγχωρῶ, ἦ δ' ὅς. Μαχούμεθα
ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, κοινῇ ἐγώ τε καὶ σύ, ἐάν τις αὐτὸ φῇ ἢ Σι-
μωνίδην ἢ Βίαντα ἢ Πιττακὸν εἰρηκέναι ἤ τιν' ἄλλον τῶν σοφῶν
τε καὶ μακαρίων ἀνδρῶν. Ἐγὼ γοῦν **), ἔφη, ἕτοιμός εἰμι κοι-
νωνεῖν τῆς μάχης. Ἀλλ' οἶσθα, ἦν δ' ἐγώ, * οὗ μοι δοκεῖ εἶ- 336
ναι τὸ ῥῆμα, τὸ φάναι δίκαιον εἶναι τοὺς μὲν φίλους ὠφελεῖν,
τοὺς δ' ἐχθροὺς βλάπτειν; Τίνος; ἔφη. Οἶμαι αὐτὸ Περιάν-
δρου εἶναι ἢ Περδίκκου ἢ Ξέρξου ἢ Ἰσμηνίου τοῦ Θηβαίου ἤ
τινος ἄλλου μέγα οἰομένου δύνασθαι, πλουσίου ἀνδρός. Ἀλη-
θέστατα, ἔφη, λέγεις. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ, ἐπειδὴ δὲ οὐδὲ τοῦ-

*) γρ. τοῦτο. **) γρ. Ἔγωγ' οὖν.

improbos et inimicos oportet laedi. Laesi vero equi meliores an deteriores exsistunt? Deteriores. Num ad canum facultatem, an ad equorum? Ad equorum facultatem. Num etiam canes laesi deteriores evadunt ad canum, non ad equorum facultatem? Necesse est. Homines vero, amice, non ita dicamus laesos ad humanam facultatem ac virtutem deteriores exsistere? Sane quidem. At iustitia nonne humana virtus? Hoc quoque necessarium. Etiam laesi igitur, o care, ex hominibus iniustiores reddantur necesse est. Videtur. Num vero musicâ musici musicae expertes possunt efficere? Fieri id nequit. Re equestri vero rei equestris periti rei equestris imperitos? Non est. Iam iustitiâ iusti iniustos? an etiam in universum virtute boni malos? At nequit id fieri. Non enim caloris est, opinor, refrigerare, sed contrarii. Etiam. Neque siccitatis madefacere, sed contrarii. Sane quidem. Ergo nec boni laedere, sed contrarii. Patet. Iustus vero bonus? Sane quidem. Non ergo iusti est laedere, Polemarche, neque amicum neque alium quempiam, sed contrarii, iniusti. Prorsus mihi videris vere dicere, inquit, Socrates. Si quis igitur debita cuique reddere dicit iustum esse, et hoc intelligit inimicis quidem damnum deberi a iusto viro, amicis vero utilitatem, non est sapiens qui haec ponit; non enim vere dicit; nam nullo modo iustum esse perspeximus aliquem laedere. Confiteor, inquit. Pugnabimus igitur, inquam, una ego et tu, si quis id dixerit vel Simonidem vel Biantem vel Pittacum sumpsisse vel alium quem de sapientibus et beatis viris. Equidem, inquit, paratus sum in partem pugnae venire. At scin', inquam, cuius mihi videatur esse propositio quae dicit iustum esse amicos adiuvare, inimicos vero laedere? Cuiusnam? inquit. Arbitror eam Periandri esse vel Perdiccae vel Xerxis vel Ismeniae Thebani vel alius cuiuspiam multum se putantis posse, opulenti viri. Verissime, inquit, dicis. Iam vero, inquam, quum nec

το ἐφάνη ἡ δικαιοσύνη ὂν οὐδὲ τὸ δίκαιον, τί ἂν ἄλλο τις αὐτὸ φαίη εἶναι;

* Καὶ ὁ Θρασύμαχος πολλάκις μὲν καὶ διαλεγομένων ἡμῶν B
μεταξὺ ὥρμα ἀντιλαμβάνεσθαι τοῦ λόγου, ἔπειτα ὑπὸ τῶν παρακαθημένων διεκωλύετο βουλομένων διακοῦσαι τὸν λόγον· ὡς δὲ διεπαυσάμεθα καὶ ἐγὼ ταῦτ' εἶπον, οὐκέτι ἡσυχίαν ἦγεν, ἀλλὰ ξυστρέψας ἑαυτὸν ὥςπερ θηρίον ἧκεν ἐφ' ἡμᾶς ὡς διαρπασόμενος. καὶ ἐγώ τε καὶ ὁ Πολέμαρχος δείσαντες διεπτοήθημεν, ὁ δ' εἰς τὸ μέσον φθεγξάμενος Τίς, ἔφη, ὑμᾶς πάλαι
* φλυαρία ἔχει, ὦ Σώκρατες; καὶ τί εὐηθίζεσθε πρὸς ἀλλήλους C
ὑποκατακλινόμενοι ὑμῖν αὐτοῖς; ἀλλ', εἴπερ ὡς ἀληθῶς βούλει εἰδέναι τὸ δίκαιον ὅ τι ἔστι, μὴ μόνον ἐρώτα μηδὲ φιλοτιμοῦ ἐλέγχων, ἐπειδάν τίς τι ἀποκρίνηται, ἐγνωκὼς τοῦτο, ὅτι ῥᾷον ἐρωτᾶν ἢ ἀποκρίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἀπόκριναι καὶ εἰπὲ τί
φῂς εἶναι τὸ δίκαιον. καὶ ὅπως μοι * μὴ ἐρεῖς ὅτι τὸ δέον ἐστὶ D
μηδ' ὅτι τὸ ὠφέλιμον μηδ' ὅτι τὸ λυσιτελοῦν μηδ' ὅτι τὸ κερδαλέον μηδ' ὅτι τὸ ξυμφέρον, ἀλλὰ σαφῶς μοι καὶ ἀκριβῶς λέγε ὅ τι ἂν λέγῃς, ὡς ἐγὼ οὐκ ἀποδέξομαι, ἐὰν ὕθλους τοιούτους λέγῃς. Καὶ ἐγὼ ἀκούσας ἐξεπλάγην καὶ προςβλέπων αὐτὸν ἐφοβούμην· καί μοι δοκῶ, εἰ μὴ πρότερος ἑωράκη αὐτὸν ἢ ἐκεῖνος ἐμέ, ἄφωνος ἂν γενέσθαι· νῦν δέ, ἡνίκα ὑπὸ τοῦ λό-
γου ἤρχετο ἐξαγριαίνεσθαι, προςέβλεψα * αὐτὸν πρότερος, ὥς- E
τε αὐτῷ οἷός τ' ἐγενόμην ἀποκρίνασθαι καὶ εἶπον ὑποτρέμων Ὦ Θρασύμαχε, μὴ χαλεπὸς ἡμῖν ἴσθι· εἰ γὰρ ἐξαμαρτάνομεν ἐν τῇ τῶν λόγων σκέψει ἐγώ τε καὶ ὅδε, εὖ ἴσθι ὅτι ἄκοντες ἁμαρτάνομεν. μὴ γὰρ δὴ οἴου, εἰ μὲν χρυσίον ἐζητοῦμεν, οὐκ ἄν ποτε ἡμᾶς ἑκόντας εἶναι ὑποκατακλίνεσθαι ἀλλήλοις ἐν τῇ ζητήσει καὶ διαφθείρειν τὴν εὕρεσιν αὐτοῦ, δικαιοσύνην δὲ ζητοῦντας, πρᾶγμα πολλῶν χρυσίων τιμιώτερον, ἔπειθ' οὕτως ἀνοήτως ὑπείκειν ἀλλήλοις καὶ οὐ σπουδάζειν ὅτι μάλιστα φανῆναι αὐτό, οἷόν γέ ἐστιν *), ὦ φίλε· ἀλλ', οἶμαι, οὐ δυνάμε-
θα. ἐλεεῖσθαι οὖν ἡμᾶς πολὺ μᾶλλον εἰκός ἐστί * που ὑπὸ 337
ὑμῶν τῶν δεινῶν ἢ χαλεπαίνεσθαι.

Καὶ ὃς ἀκούσας ἀνεκάγχασέ τε μάλα σαρδάνιον καὶ εἶπεν

---

*) ἀλλ. οἷου γε σύ. ἴσ. αὐτό· οὐχ οἷόν τέ ἐστιν, ὦ φίλε, ἀλλ', οἶμαι κτλ.;

hoc patuerit esse iustitiam et iustum, quid aliud quis eam dixerit esse?

Atque Thrasymachus saepenumero iam dum nos colloquebamur appetiverat impugnare orationem; tum vero ab eis qui assidebant cohibitus erat quippe cupientibus exaudire sermonem; quum autem finem loquendi fecissemus et ego haec dixissem, iam non poterat sibi temperare, sed colligens se ut bellua se intulit in nos tanquam discerpturus. atque ego et Polemarchus pavore perculsi sumus, ille vero in medium clamans Quasnam, inquit, vos iamdiu nugas agitis, Socrates? et quid ineptite succumbentes inter vos? at si vero vis scire quid sit iustum, non solum roga nec ambitiose redargue, si quis quid responderit, perspectum habens hoc facilius esse interrogare quam respondere, sed ipse quoque responde ac dic quid censeas esse iustum. atque ne mihi dicas necessarium esse neque utile neque fructuosum neque lucrosum neque conducibile, sed dilucide mihi et accurate dic quodcumque dices; ego enim non accipiam, si huiusmodi ineptias proferes. Quibus ego auditis percussus eumque intuens perterritus sum; atque existimo, nisi prior eum adspexissem quam ille me, futurum fuisse ut vox me deficeret. nunc vero quum oratione coepisset exacerbari, adspexi eum prior, ita ut facultatem haberem respondendi. atque dixi fere tremens O Thrasymache, ne nobis succense; nam si peccamus in sermonis disputatione ego et hic, bene scito nos invitos peccare. etenim ne arbitrare, si aurum quaereremus, numquam futurum esse ut nostra sponte succumberemus inter nos et irritam faceremus eius investigationem, iustitiam vero quaerentes, rem multo auro praestabiliorem, tam inconsiderate inter nos cedere nec potissimum hoc contendere ut patefiat illa, qualis sit, amice; sed, opinor, facultatem non habemus. misereri igitur nostri multo magis convenit vobis excellentibus quam nobis succensere.

Tum ille his auditis risum edidit albis dentibus et

Ὦ Ἡράκλεις! ἔφη, αὕτη ἐκείνη ἡ εἰωθυῖα εἰρωνεία Σωκράτους· καὶ ταῦτ' ἐγὼ ἤδη τε καὶ τούτοις προὔλεγον, ὅτι σὺ ἀποκρίνασθαι μὲν οὐκ ἐθελήσοις, εἰρωνεύσοιο δὲ καὶ πάντα μᾶλλον ποιήσοις ἢ ἀποκρινοῖο, εἴ τίς τί σε ἐρωτᾷ. Σοφὸς γὰρ εἶ, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Θρασύμαχε. εὖ οὖν ᾔδησθα ὅτι, εἴ τινα ἔροιο ὁπόσα ἐστὶ τὰ δώδεκα, καὶ ἐρόμενος * προείποις αὐτῷ Ὅπως μοι, B ὦ ἄνθρωπε, μὴ ἐρεῖς ὅτι ἔστι τὰ δώδεκα δὶς ἓξ μηδ' ὅτι τρὶς τέτταρα μηδ' ὅτι ἑξάκις δύο μηδ' ὅτι τετράκις τρία, ὡς οὐκ ἀποδέξομαί σου ἐὰν τοιαῦτα φλυαρῇς, δῆλον, οἶμαι, σοὶ ἦν ὅτι οὐδεὶς ἀποκρινοῖτο τῷ οὕτω πυνθανομένῳ. ἀλλ' εἴ σοι εἶπεν Ὦ Θρασύμαχε, πῶς λέγεις; μὴ ἀποκρίνωμαι ὧν προεῖπες μηδέν; πότερον, ὦ θαυμάσιε, μηδ' εἰ τούτων τι τυγχάνει ὄν, ἀλλ' ἕτερον εἴπω τι τοῦ ἀληθοῦς; ἢ πῶς λέγεις; * τί ἂν αὐτῷ εἶπες πρὸς ταῦτα; C Εἶεν, ἔφη, ὡς δὴ ὅμοιον τοῦτο ἐκείνῳ. Οὐδέν γε κωλύει, ἦν δ' ἐγώ· εἰ δ' οὖν καὶ μὴ ἔστιν ὅμοιον, φαίνεται δὲ τῷ ἐρωτηθέντι τοιοῦτον, ἧττόν τι αὐτὸν οἴει ἀποκρινεῖσθαι τὸ φαινόμενον ἑαυτῷ, ἐάν τε ἡμεῖς ἀπαγορεύωμεν ἐάν τε μή; Ἄλλο τι οὖν, ἔφη, καὶ σὺ οὕτω ποιήσεις; ὧν ἐγὼ ἀπεῖπον, τούτων τι ἀποκρινεῖ; Οὐκ ἂν θαυμάσαιμι, ἦν δ' ἐγώ, εἴ μοι σκεψαμένῳ οὕτω δόξειεν. Τί οὖν, ἔφη, ἂν ἐγὼ δείξω ἑτέραν * ἀπόκρισιν παρὰ D πάσας ταύτας περὶ δικαιοσύνης, βελτίω τούτων; τί ἀξιοῖς παθεῖν; Τί ἄλλο, ἦν δ' ἐγώ, ἢ ὅπερ προσήκει πάσχειν τῷ μὴ εἰδότι; προσήκει δέ που μαθεῖν παρὰ τοῦ εἰδότος. καὶ ἐγὼ οὖν τοῦτο ἀξιῶ παθεῖν. Ἡδὺς γὰρ εἶ, ἔφη· ἀλλὰ πρὸς τῷ μαθεῖν καὶ ἀπότισον ἀργύριον. Οὐκοῦν ἐπειδάν μοι γένηται, εἶπον. Ἀλλ' ἔστιν, ἔφη ὁ Γλαύκων· ἀλλ' ἕνεκά γε *) ἀργυρίου, ὦ Θρασύμαχε, λέγε· πάντες γὰρ ἡμεῖς Σωκράτει εἰσοίσομεν. Πάνυ γε, οἶμαι, * ἦ δ' ὅς, ἵνα Σωκράτης τὸ εἰωθὸς διαπράξηται, E αὐτὸς μὲν μὴ ἀποκρίνηται, ἄλλου δ' ἀποκρινομένου λαμβάνη λόγον καὶ ἐλέγχη. Πῶς γὰρ ἄν, ἔφην ἐγώ, ὦ βέλτιστε, τὶς ἀποκρίναιτο, πρῶτον μὲν μὴ εἰδὼς μηδὲ φάσκων εἰδέναι, ἔπειτα, εἴ τι καὶ οἴεται περὶ τούτων, ἀπειρημένου αὐτῇ εἴη ὅπως **)

---

*) γρ. ἕνεκα ἀργ.

**) ἴσ. ἀπειρημένον αὐτῷ ὅπως.

Mehercule, inquit, haec illa solita dissimulatio Socratis, et haec ego scivi et his praedixi, te ne responderes recusaturum et cavillaturum omniaque potius facturum esse quam responsurum si quis quid ex te quaesiturus esset. Sapiens enim es, inquam, Thrasymache. probe enim scivisti, si quem rogaturus quot essent duodecim et rogans praedicturus ei esses Ne mihi, homo, dic duodecim esse bis sex nec ter quatuor nec sexies duo nec quater tria; nam non accipiam, si ita nugaris: perspectum igitur, opinor, habuisti neminem tibi responsurum esse ita sciscitanti. at si tibi dicat O Thrasymache, quomodo ais? nihil respondeam eorum quae praedixisti? utrum, admirabilis, nec, si horum quid est, sed diversum quid dicam a vero? an quî dicis? — quid ei respondeas ad haec? Iam hoc scilicet, inquit, simile est illi. Nihil impedit, inquam; at etiamsi non est simile, videtur autem interrogato tale esse, minusne eum existimas responsurum esse quod sibi videatur, sive nos vetemus sive non vetemus? Num vero, inquit, tu quoque ita facies? quae interdixi, eorum aliquid respondebis? Haud admirabor, inquam, si mihi meditato ita visum fuerit. Quid vero, inquit, si ego monstrem aliam responsionem praeter omnes has de iustitia, meliorem his? quam te poenam commerere confiteris? Quamnam aliam, inquam, nisi eam quam iure commeret is qui nescit? iure autem commeret ut discat ab eo qui scit. quam quidem ego quoque confiteor commerere. Suavis es enim, inquit. verum non solum discito, sed pendito etiam pecuniam. Sane si habebo, inquam. At habes, inquit Glauco; itaque, quod ad pecuniam attinet, Thrasymache, dic; omnes enim nos Socrati conferemus. Sane quidem, opinor, inquit, ut Socrates quod solet facere possit, ipse quidem non respondeat, alio autem respondente arripiat sermonem atque redarguat. Quomodo enim, inquam, vir optime, quisquam responderit primum nesciens nec se scire dicens, deinde, etiamsi quid de his opinetur, prohibitus aliquid eorum dicere

μηδὲν ἐρεῖ ὧν ἡγεῖται ὑπ' ἀνδρὸς οὐ φαύλου; ἀλλὰ σὲ δὴ μᾶλ-
λον εἰκὸς λέγειν· σὺ γὰρ δὴ * φῂς εἰδέναι καὶ ἔχειν εἰπεῖν. μὴ 338
οὖν ἄλλως ποίει, ἀλλ' ἐμοί τε χαρίζου ἀποκρινόμενος καὶ μὴ
φθονήσῃς καὶ Γλαύκωνα τόνδε διδάξαι καὶ τοὺς ἄλλους.

Εἰπόντος δ' ἐμοῦ ταῦτα ὅ τε Γλαύκων καὶ οἱ ἄλλοι ἐδέον-
το αὐτοῦ μὴ ἄλλως ποιεῖν. καὶ ὁ Θρασύμαχος φανερὸς μὲν ἦν
ἐπιθυμῶν εἰπεῖν, ἵν' εὐδοκιμήσειεν, ἡγούμενος ἔχειν ἀπόκρισιν
παγκάλην· προςεποιεῖτο δὲ φιλονεικεῖν πρὸς τὸ ἐμὲ εἶναι τὸν
ἀποκρινόμενον, τελευτῶν δὲ ξυνεχώρησε. κἄπειτα * Αὕτη δή, B
ἔφη, ἡ Σωκράτους σοφία, αὐτὸν μὲν μὴ ἐθέλειν διδάσκειν, πα-
ρὰ δὲ τῶν ἄλλων περιιόντα μανθάνειν καὶ τούτων μηδὲ χάριν
ἀποδιδόναι. Ὅτι μέν, ἦν δ' ἐγώ, μανθάνω παρὰ τῶν ἄλλων,
ἀληθῆ εἶπες, ὦ Θρασύμαχε, ὅτι δὲ οὔ μέ φῂς χάριν ἐκτίνειν,
ψεύδει· ἐκτίνω γὰρ ὅσην δύναμαι· δύναμαι δὲ ἐπαινεῖν μό-
νον· χρήματα γὰρ οὐκ ἔχω. ὡς δὲ προθύμως τοῦτο δρῶ,
ἐάν τίς μοι δοκῇ εὖ λέγειν, εὖ εἴσει αὐτίκα δὴ μάλα, ἐπει-
δὰν ἀποκρίνῃ· οἶμαι γάρ * σε εὖ ἐρεῖν. Ἄκουε δή, ἦ δ' C
ὅς. φημὶ γὰρ ἐγὼ εἶναι τὸ δίκαιον οὐκ ἄλλο τι ἢ τὸ τοῦ
κρείττονος ξυμφέρον. ἀλλὰ τί οὐκ ἐπαινεῖς; ἀλλ' οὐκ ἐθε-
λήσεις. Ἐὰν μάθω γε πρῶτον, ἔφην, τί λέγεις· νῦν γὰρ
οὔπω οἶδα. τὸ τοῦ κρείττονός φῂς ξυμφέρον δίκαιον εἶναι, καὶ
τοῦτο, ὦ Θρασύμαχε, τί ποτε λέγεις; οὐ γάρ που τό γε τοιόνδε
φῄς· εἰ Πολυδάμας ἡμῶν κρείττων ὁ παγκρατιαστὴς καὶ αὐτῷ
ξυμφέρει τὰ βόεια κρέα πρὸς τὸ σῶμα, τοῦτο τὸ σιτίον εἶναι
* καὶ ἡμῖν τοῖς ἥττοσιν ἐκείνου ξυμφέρον ἅμα καὶ δίκαιον. Βδε- D
λυρὸς γὰρ εἶ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, καὶ ταύτῃ ὑπολαμβάνεις ᾗ ἂν
κακουργήσαις μάλιστα τὸν λόγον. Οὐδαμῶς, ὦ ἄριστε, ἦν δ'
ἐγώ, ἀλλὰ σαφέστερον εἰπὲ τί λέγεις. Εἶτ' οὐκ οἶσθα, ἔφη,
ὅτι τῶν πόλεων αἱ μὲν τυραννοῦνται, αἱ δὲ δημοκρατοῦνται, αἱ
δὲ ἀριστοκρατοῦνται; Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκοῦν τοῦτο κρατεῖ ἐν
ἑκάστῃ πόλει, τὸ ἄρχον; Πάνυ γε. Τίθεται δέ γε τοὺς * νό- E
μους ἑκάστη ἡ ἀρχὴ πρὸς τὸ αὐτῇ ξυμφέρον, δημοκρατία μὲν

quae arbitretur a viro haud contemnendo? at tibi potius convenit dicere; tu enim ais te fcire et habere dicere. ne igitur aliter fac, fed et mihi gratificare refpondens nec gravere et Glauconem huncce docere et reliquos.

Quae quum dixiffem, et Glauco et reliqui oraverunt eum ne aliter faceret. atque Thrafymachus cupiditatem quidem prae fe ferebat dicendi, ut laudem confequeretur, exiftimans fe habere refponfionem oppido pulchram, fimulabat vero fe contendere ut ego effem refpondens. tandem autem conceffit, et tum Haec videlicet, inquit, Socratis fapientia: ipfe quidem non volt docere, a reliquis vero obambulans difcit horumque ne gratiam quidem refert. Hoc quidem, inquam, me difcere a reliquis, vere dixifti, Thrafymache, quod vero memorafti me gratiam nullam referre, hoc mentiris; refero enim quantam poffum; poffum autem laudare tantum; pecuniam enim non habeo. prompto autem me animo effe ad hoc faciendum, fi quis mihi videatur bene dicere, probe cognofces ftatim ut refponderis; arbitror enim te bene dicturum effe. Audi dum, inquit. aio enim ego iuftum nihil aliud effe nifi quod fuperiori conducat. at cur non laudas? enimvero noles. Si didicero primum, inquam, quid dicas; nunc enim nondum intelligo. quod fuperiori conducat id dicis iuftum effe; iam hoc, Thrafymache, quid tandem dicis? neque enim hoc dices, fi Polydamas nobis fuperior fit pancratiaftes eiusque corpori conducant bubulae carnes, hunc cibum effe nobis quoque inferioribus illo conducilem fimulque iuftum. Deteftabilis enim es, inquit, Socrates, et in eam partem accipis orationem, qua maxime eam premas. Minime vero, mi optime, inquam, fed clarius dic quid fentias. Nefcis igitur, inquit, civitates alias a tyrannis, alias a populo, alias ab optimatibus gubernari? Quidni? Nonne hoc fuperius eft in quaque civitate quod regit? Sane quidem. Dat autem leges quaeque civitas ad id quod fibi conducit, populi gubernatio populares, tyrannis

δημοκρατικούς, τυραννὶς δὲ τυραννικούς, καὶ αἱ ἄλλαι *) οὕτω·
θέμεναι δὲ ἀπέφηναν τοῦτο δίκαιον τοῖς ἀρχομένοις εἶναι, τὸ σφί-
σι ξυμφέρον, καὶ τὸν τούτου **) ἐκβαίνοντα κολάζουσιν ὡς
παρανομοῦντά τε καὶ ἀδικοῦντα. τοῦτ' οὖν ἐστίν, ὦ βέλτιστε,
ὃ λέγω ἐν ἁπάσαις ταῖς * πόλεσι ταὐτὸν εἶναι δίκαιον, τὸ τῆς 339
καθεστηκυίας ἀρχῆς ξυμφέρον· αὕτη δέ που κρατεῖ, ὥςτε ξυμ-
βαίνει τῷ ὀρθῶς λογιζομένῳ πανταχοῦ εἶναι τὸ αὐτὸ δίκαιον,
τὸ τοῦ κρείττονος ξυμφέρον. Νῦν, ἦν δ' ἐγώ, ἔμαθον ὃ λέ-
γεις· εἰ δὲ ἀληθὲς ἢ μή, πειράσομαι μαθεῖν. τὸ ξυμφέρον μὲν
οὖν, ὦ Θρασύμαχε, καὶ σὺ ἀπεκρίνω δίκαιον εἶναι· καίτοι
ἔμοιγε ἀπηγόρευες ὅμως μὴ τοῦτο ἀποκρινοίμην· πρόςεστι δὲ
δὴ αὐτόθι * τὸ τοῦ κρείττονος. Σμικρά γε ἴσως, ἔφη, προς- B
θήκη. Οὔπω δῆλον οὐδ' εἰ μεγάλη· ἀλλ' ὅτι μὲν τοῦτο σκε-
πτέον εἰ ἀληθῆ λέγεις, δῆλον. ἐπειδὴ γὰρ ξυμφέρον γέ τι εἶναι
καὶ ἐγὼ ὁμολογῶ τὸ δίκαιον, σὺ δὲ προςτίθης καὶ αὐτό φης
εἶναι τὸ τοῦ κρείττονος, ἐγὼ δὲ ἀγνοῶ, σκεπτέον δή. Σκόπει,
ἔφη.

Ταῦτ' ἔσται, ἦν δ' ἐγώ. καί μοι εἰπέ· οὐ καὶ πείθεσθαι
μέντοι τοῖς ἄρχουσί φης δίκαιον εἶναι; Ἔγωγε. Πότερον δὲ
ἀναμάρτητοί * εἰσιν οἱ ἄρχοντες ἐν ταῖς πόλεσιν ἑκάσταις, ἢ C
οἷοί τι καὶ ἁμαρτεῖν; Πάντως που, ἔφη, οἷοί τι καὶ ἁμαρ-
τεῖν ***). Οὐκοῦν ἐπιχειροῦντες νόμους τιθέναι τοὺς μὲν ὀρ-
θῶς τιθέασι, τοὺς δέ τινας οὐκ ὀρθῶς; Οἶμαι ἔγωγε. Τὸ δὲ
ὀρθῶς ἄρα ****) τὸ τὰ ξυμφέροντά ἐστι τίθεσθαι ἑαυτοῖς, τὸ
δὲ μὴ ὀρθῶς ἀξύμφορα; ἢ πῶς λέγεις; Οὕτως. Ἃ δ' ἂν θῶν-
ται, ποιητέον τοῖς ἀρχομένοις, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ δίκαιον; Πῶς
γὰρ οὔ; Οὐ μόνον ἄρα δίκαιόν ἐστι * κατὰ τὸν σὸν λόγον τὸ D
τοῦ κρείττονος ξυμφέρον ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον, τὸ μὴ
ξυμφέρον. Τί λέγεις †); ἔφη. Ἃ σὺ λέγεις, ἔμοιγε δοκῶ.
σκοπῶμεν δὲ βέλτιον. οὐχ ὡμολόγηται τοὺς ἄρχοντας τοῖς ἀρ-
χομένοις προστάττοντας ποιεῖν ἅττα ἐνίοτε διαμαρτάνειν τοῦ
ἑαυτοῖς βελτίστου, ἃ δ' ἂν προστάττωσιν οἱ ἄρχοντες, δίκαιον
εἶναι τοῖς ἀρχομένοις ποιεῖν; ταῦτ' οὐχ ὡμολόγηται; Οἶμαι

*) γρ. καὶ ἄλλαι. **) γρ. τοῦτο.
***) γρ. Πάντως που, ἔφη. Οὐκοῦν κτλ.
****) γρ. ἄρα. †) ἀλλ. λέγεις σύ;

tyrannicas et reliquae eodem modo; dantes vero declarant hoc iustum esse imperio subiectis quod sibi commodum sit, et id migrantem castigant tamquam leges perrumpentem et iniuste facientem. hoc igitur est, vir optime, quod dico in omnibus ad unam civitatibus idem esse iustum, imperii constituti commodum; hoc autem regnat; unde efficitur recte concludenti usquequaque esse idem iustum, superioris commodum. Nunc, inquam, intellexi quid dicas; verum autem sit necne conabor perdiscere. commodum igitur, Thrasymacho, tu quoque respondisti iustum esse; et tamen mihi interdixisti ne hoc responderem; adiunctum vero ei est *superioris*. Exigua nimirum, inquit, appositio. Nondum patet nec an magna; at hoc considerandum esse verene dicas patet. etenim quum commodum aliquod esse ego quoque confitear iustum, tu vero apponas quid et dicas esse superioris commodum, quod non perspicio, considerandum sane. Considera, inquit.

Ita fiet, inquam. itaque dic mihi: nonne etiam obtemperare imperantibus iustum dicis esse? Equidem. Utrum vero immunes errore sunt imperantes in civitatibus quibusque, an possunt etiam errare? Omnino, inquit, possunt etiam errare. Nonne dum aggrediuntur ad leges dandas alias recte dant, alias non recte? Arbitror equidem. Recte vero dare nonne est commodas dare sibimet ipsis, non recte autem incommodas? an quî dicis? Ita. Quas vero dederunt, observandae sunt imperio subiectis, et hoc est iustum? Cur non? Non solum igitur iustum est ex tua oratione superioris commodum observare, sed etiam contrarium, incommodum. Quid ais? inquit. Quod tu dicis, mihi quidem videtur. perpendamus vero melius. nonne confessi sumus imperantes imperio subiectis praescribentes quaedam quae agenda essent nonnumquam aberrare ab eo quod sibi ipsis esset optimum, quae vero praescripsissent imperantes ea iustum esse imperio subditis facere? haec nonne confessi sumus? Arbitror equidem, inquit.

ἔγωγε, ἔφη. Οἷον τοίνυν, * ἦν δ' ἐγώ, καὶ τὸ ἀξύμφορα ποι- E
εῖν τοῖς ἄρχουσί τε καὶ κρείττοσι δίκαιον εἶναι ὡμολογῆσθαί σοι, ὅταν οἱ μὲν ἄρχοντες κακὰ αὑτοῖς προστάττωσιν ἄκοντες, τοῖς δὲ δίκαιον εἶναι φῇς ταῦτα ποιεῖν ἃ ἐκεῖνοι προσέταξαν. ἆρα τότε, ὦ σοφώτατε Θρασύμαχε, οὐκ ἀναγκαῖον ξυμβαίνειν αὐτὸ οὑτωσί, δίκαιον εἶναι ποιεῖν τοὐναντίον *), ἢ ὃ σὺ λέγεις; τὸ γὰρ τοῦ κρείττονος ἀξύμφορον δήπου προστάττεται
τοῖς ἥττοσι ποιεῖν. Ναὶ μὴ Δί', * ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ Πολέμαρχος, 340
σαφέστατά γε. Ἐάν σύ γ', ἔφη, αὐτῷ μαρτυρήσῃς, ὁ Κλειτοφῶν ὑπολαβών. Καὶ τί, ἔφη, δεῖται μάρτυρος; αὐτὸς γὰρ Θρασύμαχος ὁμολογεῖ τοὺς μὲν ἄρχοντας ἐνίοτε ἑαυτοῖς κακὰ προστάττειν, τοῖς δὲ ἀρχομένοις δίκαιον εἶναι ταῦτα ποιεῖν. Τὸ γὰρ τὰ κελευόμενα ποιεῖν, ὦ Πολέμαρχε, ὑπὸ τῶν ἀρχόντων δίκαιον εἶναι ἔθετο Θρασύμαχος. Καὶ γὰρ τὸ τοῦ κρείττονος, ὦ Κλειτοφῶν, ξυμ-
φέρον δίκαιον εἶναι ἔθετο. * ταῦτα δὲ ἀμφότερα θέμενος ὡ- B
μολόγησεν αὖ ἐνίοτε τοὺς κρείττους τὰ αὑτοῖς ἀξύμφορα κελεύειν τοὺς ἥττους τε καὶ ἀρχομένους ποιεῖν. ἐκ δὲ τούτων τῶν ὁμολογιῶν οὐδὲν μᾶλλον τὸ τοῦ κρείττονος ξυμφέρον δίκαιον ἂν εἴη, ἢ τὸ μὴ ξυμφέρον. Ἀλλ', ἔφη ὁ Κλειτοφῶν, τὸ τοῦ κρείττονος ξυμφέρον ἔλεγεν ὃ ἡγοῖτο **) ὁ κρείττων αὑτῷ ξυμφέρειν, τοῦτο ποιητέον εἶναι τῷ ἥττονι, καὶ τὸ δίκαιον τοῦτο ἐτίθετο. Ἀλλ' οὐχ οὕτως, ἦ δ' ὃς ὁ Πολέμαρχος, ἐλέγετο. Οὐ-
δέν, ἦν * δ' ἐγώ, ὦ Πολέμαρχε, διαφέρει, ἀλλ' εἰ νῦν οὕτω C
λέγει Θρασύμαχος, οὕτως αὐτοῦ ἀποδεχώμεθα.

Καί μοι εἰπέ, ὦ Θρασύμαχε· τοῦτο ἦν ὃ ἐβούλου λέγειν τὸ δίκαιον, τὸ τοῦ κρείττονος ξυμφέρον δοκοῦν εἶναι τῷ κρείττονι, ἐάν τε ξυμφέρῃ ἐάν τε μή; οὕτω σε φῶμεν λέγειν; Ἥκιστά γ', ἔφη· ἀλλὰ κρείττω με οἴει καλεῖν τὸν ἐξαμαρτάνοντα, ὅταν ἐξαμαρτάνῃ; Ἔγωγε, εἶπον, ᾤμην σε τοῦτο λέγειν, ὅτε τοὺς
ἄρχοντας ὡμολόγεις οὐκ ἀναμαρτήτους * εἶναι, ἀλλά τι καὶ D
ἐξαμαρτάνειν. Συκοφάντης γὰρ εἶ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐν τοῖς λόγοις· ἐπεὶ αὐτίκα ἰατρὸν καλεῖς σὺ τὸν ἐξαμαρτάνοντα περὶ τοὺς

---

*) ἴσ. ἀναγκαῖον ξυμβαίνει οὑτωσί, δίκαιον εἶναι ποιεῖν αὐτὸ τοὐναντίον. **) γρ. ἡγεῖτο.

Arbitrare igitur, inquam, etiam incommoda imperantibus et ſuperioribus iuſtum eſſe facere te conceſſiſſe, quum imperantes quidem mala ſibi praeſcribant inviti, alteris vero iuſtum eſſe dicas ea facere quae illi praeſcripſerint. iam vero tum, ſapientiſſime Thraſymache, nonne neceſſario ita efficitur ut iuſtum ſit facere ipſum contrarium eius quod tu dicis? etenim ut ſuperiorem incommoda afficiant ſine dubio praeſcribitur inferioribus. Mehercule, inquit, o Socrates, Polemarchus, maniſeſtiſſimum eſt. Sane ſi tu ei das teſtimonium, Clitophon ſubiicit. Et quid, inquit, opus eſt teſte? ipſe enim Thraſymachus confitetur imperantes nonnumquam quae ſibimet ipſis mala ſint praeſcribere, et imperio ſubiectis iuſtum eſſe haec facere. Etenim facere, Polemarche, quae imperantes iuſſiſſent iuſtum eſſe poſuit Thraſymachus. Quod videlicet ſuperiori, o Clitophon, commodum eſſet iuſtum eſſe poſuit. et haec utraque quum poſuiſſet confeſſus eſt rurſus nonnumquam ſuperiores quae ipſis incommoda eſſent iubere inferiores ac ſubiectos facere. ex his vero confeſſionibus nihilo magis ſuperioris commodum iuſtum erit quam id quod illis incommodum affert. At, inquit Clitophon, ſuperioris commodum dixit id quod exiſtimaret ſuperior ſibi commodum; hoc faciendum eſſe inferiori, et iuſtum hoc poſuit. Attamen non ita, inquit Polemarchus, dictum eſt. Nihil, inquam, Polemarche, refert, ſed ſi nunc ita dicit Thraſymachus, ita accipiamus.

Iam mihi dic, Thraſymache: hoc erat quod volebas dicere iuſtum, ſuperioris commodum quod videretur eſſe ſuperiori, ſive eſſet commodum ſive non eſſet? ita te dicamus ponere? Minime vero, inquit; ſed ſuperiorem me arbitraris appellare peccantem quando peccet? Equidem, inquam, arbitrabar te hoc dicere, quum imperantes confiterere haud vacuos eſſe a peccato, ſed in aliquo etiam peccare. Calumniator es, inquit, Socrates, in disputando; nam exempli cauſa medicumne

κάμνοντας κατ' αὐτὸ τοῦτο ὃ ἐξαμαρτάνει, ἢ λογιστικὸν,
ὃς ἂν ἐν λογισμῷ ἁμαρτάνῃ, τότε ὅταν ἁμαρτάνῃ, κατὰ
ταύτην τὴν ἁμαρτίαν; ἀλλ', οἶμαι, λέγομεν τῷ ῥήματι
οὕτως, ὅτι ὁ ἰατρὸς ἐξήμαρτε καὶ ὁ λογιστὴς ἐξήμαρτε καὶ
ὁ γραμματιστής· τὸ δ', οἶμαι, ἕκαστος τούτων, καθ'
ὅσον τοῦτ' ἔστιν ὃ προςαγορεύομεν * αὐτόν, οὐδέποτε E
ἁμαρτάνει· ὥςτε κατὰ τὸν ἀκριβῆ λόγον, ἐπειδὴ καὶ σὺ
ἀκρ βολογεῖ, οὐδεὶς τῶν δημιουργῶν ἁμαρτάνει· ἐπιλιπούσης
γὰρ ἐπιστήμης ὁ ἁμαρτάνων ἁμαρτάνει, ἐν ᾧ οὐκ ἔστι δημι-
ουργός· ὥςτε δημιουργὸς ἢ σοφὸς ἢ ἄρχων οὐδεὶς ἁμαρτάνει
τότε ὅταν ἄρχων ᾖ. ἀλλὰ πᾶς γ' ἂν εἴποι ὅτι ὁ ἰατρὸς ἥμαρτε
καὶ ὁ ἄρχων ἥμαρτε. τοιοῦτον οὖν δή σοι καὶ ἐμὲ ὑπόλαβε νῦν
γε ἀποκρίνεσθαι· τὸ δὲ ἀκριβέστατον ἐκεῖνο τυγχάνει ὄν, τὸν
ἄρχοντα, καθ' ὅσον * ἄρχων ἐστί, μὴ ἁμαρτάνειν, μὴ ἁμαρτά- 341
νοντα δὲ τὸ αὑτῷ βέλτιστον τίθεσθαι, τοῦτο δὲ τῷ ἀρχομένῳ
ποιητέον. ὥςτε, ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἔλεγον, δίκαιον λέγω τὸ τοῦ
κρείττονος ποιεῖν ξυμφέρον.

Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Θρασύμαχε, δοκῶ σοι συκοφαντεῖν;
Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Οἴει γάρ μ' ἐξ ἐπιβουλῆς ἐν τοῖς λόγοις
κακουργοῦντά σε ἐρέσθαι ὡς ἠρόμην; Εὖ μὲν οὖν οἶδα, ἔφη·
καὶ οὐδέν γέ σοι πλέον ἔσται· οὔτε γὰρ ἄν με λάθοις κακουρ-
γῶν, οὔτε * μὴ λαθὼν βιάσασθαι τῷ λόγῳ δύναιο *). Οὐδέ B
γ' ἂν ἐπιχειρήσαιμι, ἦν δ' ἐγώ, ὦ μακάριε· ἀλλ', ἵνα μὴ αὖ-
θις ἡμῖν τοιοῦτον ἐγγένηται, διόρισαι ποτέρως λέγεις τὸν ἄρ-
χοντά τε καὶ τὸν κρείττονα, τὸν ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἢ τὸν ἀκριβεῖ
λόγῳ, ὃ νῦν δὴ ἔλεγες, οὗ τὸ ξυμφέρον κρείττονος ὄντος δί-
καιον ἔσται τῷ ἥττονι ποιεῖν. Τὸν τῷ ἀκριβεστάτῳ, ἔφη, λό-
γῳ ἄρχοντα ὄντα. πρὸς ταῦτα κακούργει καὶ συκοφάντει, εἴ τι
δύνασαι· οὐδέν σου παρίεμαι· ἀλλ' οὐ μὴ * οἷός τ' ᾖς. Οἴει C
γὰρ ἄν με, εἶπον, οὕτω μανῆναι, ὥςτε ξυρεῖν ἐπιχειρεῖν λέοντα
καὶ συκοφαντεῖν Θρασύμαχον; Νῦν γοῦν, ἔφη, ἐπεχείρησας,
οὐδὲν ὢν καὶ ταῦτα. Ἅδην, ἦν δ' ἐγώ, τῶν τοιούτων. ἀλλ'
εἰπέ μοι· ὁ τῷ ἀκριβεῖ λόγῳ ἰατρός, ὃν ἄρτι ἔλεγες, πότερον

---

*) ἴσ. οὔτε με λαθὼν — δύναιο. ἤ· οὔτε μὴ — δυνήσει.

vocas tu eum qui peccat in aegrotis sanandis ratione ipsius huius in quo peccat, vel ratiocinandi peritum, qui in ratiocinando peccat, tum quum peccat, ratione huius peccati? at, opinor, dicere tantum ita solemus, medicum peccare et ratiocinandi peritum peccare et grammaticum; re vera autem, opinor, quisque horum, quatenus is est quem appellamus eum, numquam peccat: ut ex accurata ratione, quoniam tu quoque accurate loqueris, nullus opificum peccet; deficiente enim scientia peccans peccat, in quo non est opifex: ut opifex vel sapiens vel rector nullus peccet tum quum rector est. attamen quisque dicit: medicus peccat, et rector peccat; tale igitur me quoque existima tibi nunc respondere. accuratissimum vero illud est ut dicatur rector quatenus rector sit non peccare, non peccans vero id quod sibi optimum sit iubere et imperio subiectis hoc esse faciendum. quocirca, id quod initio dixi, iustum pone esse id facere quod superiori commodum sit.

Itane, inquam, Thrasymache, videor tibi calumniari? Sane quidem, inquit. An censes me insidiose in sermone te prementem rogasse hoc quod rogaverim? Certe quidem scio, inquit; nec tibi quicquam proderit; neque enim me inscium premes neque umquam me inscium cogere oratione poteris. Neque etiam conabor, inquam, vir praestantissime; sed, ne rursus nobis hoc incidat, defini utro modo dicas imperantem et superiorem, eum qui ita tantum dicatur, an qui accurata ratione, quod modo dixisti, ita appelletur, cuius quippe superioris commodum ab inferiore observari iustum sit. Eum, inquit, qui accuratissima ratione imperans dicatur. haec preme et calumniare, siqua potes; neque enim deprecor; at non poteris. An me putas, inquam, ita insanire ut tondere coner leonem et calumniari Thrasymachum? Nunc quidem, inquit, conabaris, quum tamen pro nihilo sis. Satis, inquam, multa de his. iam dic mihi: accurata ratione quem medicum tu supra dixisti, utrum pe-

χρηματιστής ἐστιν, ἢ τῶν καμνόντων θεραπευτής; καὶ λέγε
τὸν τῷ ὄντι ἰατρὸν ὄντα. Τῶν καμνόντων, ἔφη, θεραπευτής.
Τί δὲ κυβερνήτης; ὁ ὀρθῶς κυβερνήτης ναυτῶν ἄρχων ἐστίν,
ἢ ναύτης; Ναυτῶν * ἄρχων. Οὐδέν, οἶμαι, τοῦτο ὑπολογι- D
στέον, ὅτι πλεῖ ἐν τῇ νηΐ, οὐδ' ἔστι κλητέος ναύτης· οὐ γὰρ
κατὰ τὸ πλεῖν κυβερνήτης καλεῖται, ἀλλὰ κατὰ τὴν τέχνην καὶ
τὴν τῶν ναυτῶν ἀρχήν. Ἀληθῆ, ἔφη. Οὐκοῦν ἑκάστῳ τούτων
ἔστι τι ξυμφέρον; Πάνυ γε. Οὐ καὶ ἡ τέχνη, ἦν δ' ἐγώ, ἐπὶ τού-
τῳ πέφυκεν, ἐπὶ τῷ τὸ ξυμφέρον ἑκάστῳ ζητεῖν τε καὶ ἐκπορί-
ζειν; Ἐπὶ τούτῳ, ἔφη. Ἆρ' οὖν καὶ ἑκάστῃ τῶν τεχνῶν ἔστι
τι ξυμφέρον ἄλλο ἢ ὅτι μάλιστα *) τελέαν εἶναι; * Πῶς τοῦ- E
το ἐρωτᾷς; Ὥςπερ, ἔφην ἐγώ, εἴ με ἔροιο εἰ ἐξαρκεῖ σώματι
εἶναι σώματι, ἢ προςδεῖταί τινος, εἴποιμ' ἂν ὅτι Παντάπασι
μὲν οὖν προςδεῖται. διὰ ταῦτα καὶ ἡ τέχνη ἐστὶν ἡ ἰατρικὴ νῦν
εὑρημένη, ὅτι σῶμά ἐστι πονηρὸν καὶ οὐκ ἐξαρκεῖ αὐτῷ τοιού-
τῳ εἶναι. τούτῳ οὖν ὅπως ἐκπορίζῃ τὰ ξυμφέροντα, ἐπὶ τούτῳ
παρεσκευάσθη ἡ τέχνη. ἦ ὀρθῶς σοι δοκῶ, ἔφην, ἂν εἰπεῖν
οὕτω λέγων, ἢ οὔ; Ὀρθῶς, * ἔφη. Τί δὲ δή; αὐτὴ ἡ ἰατρι- 342
κή ἐστι πονηρά, ἢ ἄλλη τις τέχνη ἔσθ' ὅ τι προςδεῖταί τινος
ἀρετῆς, ὥςπερ ὀφθαλμοὶ ὄψεως καὶ ὦτα ἀκοῆς, καὶ διὰ ταῦτα
ἐπ' αὐτοῖς δεῖ τινὸς τέχνης τῆς τὸ ξυμφέρον εἰς αὐτὰ **) ταῦ-
τα σκεψομένης τε καὶ ἐκποριούσης; ἆρα καὶ ἐν αὐτῇ τῇ τέχνῃ
ἔνι τις πονηρία, καὶ δεῖ ἑκάστῃ τέχνῃ ἄλλης τέχνης ἥτις αὐτῇ
τὸ ξυμφέρον σκέψεται, καὶ τῇ σκοπουμένῃ ἑτέρας αὖ τοιαύτης,
καὶ τοῦτ' ἐστὶν ἀπέραντον; ἢ αὐτὴ αὑτῇ τὸ ξυμφέρον * σκέψε- B
ται; ἢ οὔτε αὑτῆς οὔτε ἄλλης προςδεῖται ἐπὶ τὴν αὑτῆς πο-
νηρίαν τὸ ξυμφέρον σκοπεῖν; οὔτε γὰρ πονηρία οὔτε ἁμαρτία
οὐδεμία οὐδεμιᾷ τέχνῃ πάρεστιν, οὐδὲ προςήκει τέχνῃ ἄλλῳ τὸ ξυμ-
φέρον ζητεῖν ἢ ἐκείνῳ οὗ τέχνη ἐστίν, αὐτὴ δὲ ἀβλαβὴς καὶ ἀκέραιός
ἐστιν ὀρθὴ οὖσα, ἕωςπερ ἂν ᾖ ἑκάστη ἀκριβὴς ὅλη ἥπερ ἐστί.
καὶ σκόπει ἐκείνῳ τῷ ἀκριβεῖ λόγῳ. οὕτως ἢ ἄλλως ἔχει; Οὕ-
τως, ἔφη, φαίνεται. Οὐκ ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ἰατρικὴ ἰατρικῇ

*) ἄλλ. ἄλλο οὗ προςδεῖται, ἢ ἐξαρκεῖ ἑκάστη αὐτὴ ἑαυτῇ, ὥςτε ὅτι μάλιστα κτλ. ἴσ. ξυμφέρον; ἢ οὐδενὸς προςδεῖται ἄλλου πρὸς τὸ ὅτι μάλιστα κτλ.

**) γρ. εἰς ταῦτα. ἴσ. εἰς ταὐτὰ ταῦτα.

cuniae acquirendae ſtudioſus eſt an aegrotorum curator? et dic eum qui vere medicus eſt. Aegrotorum, inquit, curator. Quid vero gubernator? qui vere gubernator eſt nautarumne rector eſt an nauta? Nautarum rector. Minime, opinor, reſpiciendum eſt hoc, quod navigat in navi, neque appellandus eſt nauta; neque enim a navigando gubernator dicitur, ſed ab arte et nautarum rectione. Vera, inquit. Nonne cuique horum eſt aliquid commodi? Sane quidem. Nonne etiam ars, inquam, ad hoc comparata eſt ut commodum cuique quaerat et ſuppeditet? Ad hoc, inquit. Num vero cuique quoque artium eſt aliquid commodi idque aliud quo indigeat, an ſatis habet quaeque quam maxime perfectam eſſe? Qui hoc rogas? Velut, inquam, ſi ex me quaeras, num ſatis habeat corpus eſſe corpus, an indigeat alicuius, dicam Omnino quidem indiget. icciroo etiam ars eſt medicina nunc inventa, quia corpus eſt pravum nec ſatis habet tale eſſe. huic igitur ut ſuppeditet commoda, ad hoc comparata eſt ars. num recte tibi videor, inquam, dicturus eſſe ita loquens, necne? Recte, inquit. Quid vero? ipſane medicina eſt prava vel alia qua ars indiget alicuius virtutis, quemadmodum oculi viſu et aures auditu, et icciroo ad haec opus eſt aliqua arte quae quod ad illa ipſa conducat ſpectet et ſuppeditet? num igitur in ipſa quoque arte ineſt quaedam pravitas et indiget quaeque ars alius artis quae quod ipſi conducat ſpectet et ſpectans alius rurſus huiusmodi, et hoc eſt infinitum? an ipſa ſibi quod conducit ſpectabit? an neque ſuimet ipſius neque alius indiget ad id quod ipſius pravitati conducit ſpectandum? neque enim pravitas neque peccatum ullum ulli arti adiunctum eſt neque convenit arti alius rei commodum quaerere niſi eius cuius ars eſt, ipſa vero integra et incolumis eſt quippe quae recta ſit, quamdiu quaeque accurata eſt tota ea quae eſt. iam ſpecta illa accurata ratione itane an aliter habeat. Ita, inquit, videtur. Non ergo, inquam, medicina medicinae commodum ſpectat,

* τὸ ξυμφέρον σκοπεῖ, ἀλλὰ σώματι. Ναί, ἔφη. Οὐδὲ ἱππικὴ C
ἱππικῇ, ἀλλ' ἵπποις· οὐδὲ ἄλλη τέχνη οὐδεμία ἑαυτῇ· οὐδὲ
γὰρ προςδεῖται· ἀλλ' ἐκείνῳ οὗ τέχνη ἐστίν. Φαίνεται, ἔφη,
οὕτως. Ἀλλὰ μήν, ὦ Θρασύμαχε, ἄρχουσί γε αἱ τέχναι καὶ
κρατοῦσιν ἐκείνου οὗπέρ εἰσι τέχναι. Ξυνεχώρησεν ἐνταῦθα
καὶ μάλα μόγις. Οὐκ ἄρα ἐπιστήμη γε οὐδεμία τὸ τοῦ κρείτ-
τονος ξυμφέρον σκοπεῖ οὐδ' ἐπιτάττει, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἥττονός
* τε καὶ ἀρχομένου ὑπὸ ἑαυτῆς. Ξυνωμολόγησε μὲν καὶ ταῦτα D
τελευτῶν, ἐπεχείρει δὲ περὶ αὐτὰ μάχεσθαι. ἐπειδὴ δὲ ὡμολό-
γησεν, Ἄλλο τι οὖν, ἦν δ' ἐγώ, οὐδὲ ἰατρὸς οὐδείς, καθ' ὅ-
σον ἰατρός, τὸ τῷ ἰατρῷ ξυμφέρον σκοπεῖ οὐδ' ἐπιτάττει, ἀλ-
λὰ τὸ τῷ κάμνοντι; ὡμολόγηται γὰρ ὁ ἀκριβὴς ἰατρὸς σωμά-
των εἶναι ἄρχων, ἀλλ' οὐ χρηματιστής· ἢ οὐχ ὡμολόγηται;
Ξυνέφη. Οὐκοῦν καὶ ὁ κυβερνήτης ὁ ἀκριβὴς ναυτῶν εἶναι
ἄρχων, ἀλλ' οὐ * ναύτης; Ὡμολόγηται. Οὐκ ἄρα ὅ γε τοιοῦ- E
τος κυβερνήτης τε καὶ ἄρχων τὸ τῷ κυβερνήτῃ ξυμφέρον σκέ-
ψεταί τε καὶ προστάξει, ἀλλὰ τὸ τῷ ναύτῃ τε καὶ ἀρχομένῳ.
Ξυνέφησε μόγις. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Θρασύμαχε, οὐδ' ἄλ-
λος οὐδεὶς ἐν οὐδεμιᾷ ἀρχῇ, καθ' ὅσον ἄρχων ἐστί, τὸ αὑτῷ
ξυμφέρον σκοπεῖ οὐδ' ἐπιτάττει, ἀλλὰ τὸ τῷ ἀρχομένῳ καὶ ᾧ
ἂν αὐτὸς δημιουργῇ· καὶ πρὸς ἐκεῖνο βλέπων καὶ τὸ ἐκείνῳ
ξυμφέρον καὶ πρέπον *) καὶ λέγει ἃ λέγει καὶ ποιεῖ ἃ ποιεῖ ἅ-
παντα.

Ἐπειδὴ οὖν ἐνταῦθα ἦμεν τοῦ λόγου καὶ πᾶσι καταφα- 343
νὲς ἦν ὅτι ὁ τοῦ δικαίου λόγος εἰς τοὐναντίον περιειστήκει, ὁ
Θρασύμαχος ἀντὶ τοῦ ἀποκρίνεσθαι, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Σώ-
κρατες, τίτθη σοι ἔστιν; Τί δέ; ἦν δ' ἐγώ· οὐκ ἀποκρίνε-
σθαι χρῆν **) μᾶλλον, ἢ τοιαῦτα ἐρωτᾶν; Ὅτι τοί σε, ἔφη,
κορυζῶντα περιορᾷ καὶ οὐκ ἀπομύττει δεόμενον, ὅς γε αὐτῇ
οὐδὲ πρόβατα οὐδὲ ποιμένα γιγνώσκεις. Ὅτι δὴ τί μάλιστα;
ἦν δ' ἐγώ. Ὅτι οἴει τοὺς ποιμένας * ἢ τοὺς βουκόλους τὸ τῶν B
προβάτων ἢ τὸ τῶν βοῶν ἀγαθὸν σκοπεῖν, καὶ παχύνειν αὐτοὺς
καὶ θεραπεύειν πρὸς ἄλλο τι βλέποντας ἢ τὸ τῶν δεσποτῶν ἀ-
γαθὸν καὶ τὸ αὑτῶν, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἐν ταῖς πόλεσιν ἄρχοντας,

*) ἴσ. βλέπων, τὸ ἐκείνῳ ξυμφέρον καὶ πρέπον, καὶ λέγ. **) γρ. χρή.

ſed corporis. Etiam, inquit. Neque res equeſtris rei equeſtris, ſed equorum, neque alia ulla ars ſuimet ipſius; neque enim indiget; ſed illius rei cuius ars eſt. Patet, inquit, ita eſſe. Iam vero, Thraſymache, imperant artes et praeſunt ei cuius ſunt artes. Conceſſit hic idque admodum aegre. Nulla igitur ſcientia ſuperioris commodum inveſtigat neque praeſcribit, ſed inferioris ipſiusque imperio ſubiecti. Conceſſit haec quoque tandem, paratus vero erat ad ea impugnanda. quum autem conceſſiſſet, Nonne igitur, inquam, nec medicus ullus, quatenus medicus eſt, medici commodum ſpectat vel praeſcribit, ſed aegrotantis? conceſſum eſt enim accuratum medicum corporum eſſe rectorem, non quaeſtus faciendi ſtudioſum; an non conceſſum eſt? Asſenſit. Nonne etiam gubernatorem accuratum nautarum eſſe rectorem, non nautam? Conceſſum eſt. Non ergo talis gubernator ac rector gubernatoris commodum ſpectabit et praeſcribet, ſed nautae et imperio ſubiecti. Asſenſit aegre. Igitur, inquam, Thraſymache, nec alius ullus ulla in arte, quatenus rector eſt, ſuum ſpectat commodum neque praeſcribit, ſed imperio ſubiecti et eius cui opificis munus praeſtat; atque hoc reſpiciens et huic quod commodum eſt atque convenit et dicit quae dicit et facit quae facit omnia.

Iam eo quum res adducta eſſet omnesque intellexiſſent iuſti deſcriptionem in contrarium vertiſſe, Thraſymachus non reſpondit, ſed Dic mihi, inquit, Socrate, nutrix tibi eſt? Quid? inquam; nonne te reſpondere oportuit potius, quam haec rogare? Quod te, inquit, mucoſum eſſe non videt nec emungit, quum tibi opus ſit, quippe qui ei neque pecudes neque paſtorem cognoſcas. Cur tandem potiſſimum? inquam. Quia arbitraris paſtores vel bubulcos quod pecudibus vel bobus bonum ſit reſpicere eosque ſaginare atque colere aliud quid ſpectantes quam id quod dominis bonum ſit ſibique ipſis;

οἳ ὡς ἀληθῶς ἄρχουσιν, ἄλλως πως ἡγεῖ διανοεῖσθαι *) πρὸς
τοὺς ἀρχομένους, ἢ ὥςπερ ἄν τις πρὸς πρόβατα διατεθείη, καὶ
ἄλλο τι σκοπεῖν αὐτοὺς διὰ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ἢ τοῦτο ὅθεν
αὐτοὶ ὠφελήσονται. καὶ οὕτω πόῤῥω εἶ * περί τε τοῦ δικαίου C
καὶ δικαιοσύνης καὶ ἀδίκου τε καὶ ἀδικίας, ὥςτε ἀγνοεῖς ὅτι
ἡ μὲν δικαιοσύνη τε καὶ τὸ δίκαιον ἀλλότριον ἀγαθὸν τῷ ὄντι,
τοῦ κρείττονός τε καὶ ἄρχοντος ξυμφέρον, οἰκεία δὲ τοῦ πειθο-
μένου τε καὶ ὑπηρετοῦντος βλάβη, ἡ δὲ ἀδικία τοὐναντίον καὶ
ἄρχει τῶν ὡς ἀληθῶς εὐηθικῶν τε καὶ δικαίων, οἱ δ' ἀρχομενοι
ποιοῦσι τὸ ἐκείνου ξυμφέρον κρείττονος ὄντος, καὶ εὐδαίμονα
ἐκεῖνον ποιοῦσιν ὑπηρετοῦντες αὐτῷ, ἑαυτοὺς δὲ * οὐδ' ὁπωσ- D
τιοῦν. σκοπεῖσθαι δέ, ὦ εὐηθέστατε Σώκρατες, οὑτωσὶ χρὴ
ὅτι δίκαιος ἀνὴρ ἀδίκου πανταχοῦ ἔλαττον ἔχει. πρῶτον μὲν
ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους ξυμβολαίοις, ὅπου ἂν ὁ τοιοῦτος τῷ τοι-
ούτῳ κοινωνήσῃ, οὐδαμοῦ ἂν εὕροις ἐν τῇ διαλύσει τῆς κοινω-
νίας πλέον ἔχοντα τὸν δίκαιον τοῦ ἀδίκου, ἀλλ' ἔλαττον· ἔπει-
τα ἐν τοῖς πρὸς τὴν πόλιν, ὅταν τέ τινες εἰςφοραὶ ὦσιν, ὁ μὲν
δίκαιος ἀπὸ τῶν ἴσων πλέον εἰςφέρει, ὁ δ' ἔλαττον, ὅταν τε
λήψεις, * ὁ μὲν οὐδέν, ὁ δὲ πολλὰ κερδαίνει. καὶ γὰρ ὅταν E
ἀρχήν τινα ἄρχῃ ἑκάτερος, τῷ μὲν δικαίῳ ὑπάρχει καὶ εἰ **)
μηδεμία ἄλλη ζημία, τά γε οἰκεῖα δι' ἀμέλειαν μοχθηροτέρως
ἔχειν, ἐκ δὲ τοῦ δημοσίου μηδὲν ὠφελεῖσθαι διὰ τὸ δίκαιον εἶ-
ναι, πρὸς δὲ τούτοις ἀπέχθεσθαι τοῖς τε οἰκείοις καὶ τοῖς γνω-
ρίμοις, ὅταν μηδὲν ἐθέλῃ αὐτοῖς ὑπηρετεῖν παρὰ τὸ δίκαιον·
τῷ δὲ ἀδίκῳ πάντα τούτων τἀναντία ὑπάρχει. λέγω γάρ, ὅν-
περ ***) νῦν δὴ ἔλεγον, τὸν μεγάλα * δυνάμενον πλεονεκτεῖν. 344
τοῦτον οὖν σκόπει, εἴπερ βούλει κρίνειν ὅσῳ μᾶλλον ξυμφέρει
ἰδίᾳ αὐτῷ ἄδικον εἶναι ἢ δίκαιον ****). πάντων δὲ ῥᾷστα μα-
θήσει, ἐὰν ἐπὶ τὴν τελεωτάτην ἀδικίαν ἔλθῃς, ἣ τὸν μὲν ἀδι-
κήσαντα εὐδαιμονέστατον ποιεῖ, τοὺς δὲ ἀδικηθέντας καὶ ἀδι-
κῆσαι οὐκ ἂν ἐθέλοντας ἀθλιωτάτους. ἔστι δὲ τοῦτο τυραννίς,
ἣ οὐ κατὰ σμικρὸν τἀλλότρια καὶ λάθρᾳ καὶ βίᾳ ἀφαιρεῖται,

*) ἴσ. διακεῖσθαι. **) γρ. κακεῖ εἰ.
) ἴσ. ὅπερ. *) γρ. τὸ δίκαιον.

atque etiam civitatum rectores, qui vere regant, aliter fere existimas animatos esse in subiectos, quam in pecudes quispiam animatus sit, et aliud quid spectare eos et noctis et dies quam hoc unde ipsi utilitatem capiant. atque tam longe abes a iusto atque iustitia etiniusto atque iniustitia, ut nescias, iustitiam quidem et iustum alienum esse bonum revera, superioris ac rectoris commodum, proprium vero obtemperantis ac servientis damnum, iniustitiam contra etiam imperare vere stolidis et iustis, et imperio subiectos facere quod illi commodum sit quippe superiori, et beatum hunc efficere servientes ei, semet vero ipsos ne minimum quidem. considerari autem, o stolidissime Socrates, hoc oportet, iustum virum iniusto usquequaque minus habere. ac primum quidem in mutuis conventis, ubicumque talis cum tali rem quampiam consociaverit, nusquam reperias dissoluta consociatione plus habentem iustum iniusto, sed minus; deinde in rebus civilibus, quando tributa conferenda sunt, iustus de re aequali plus confert, ille vero minus, et quando quid accipiendum est, ille nihil, hic vero multum lucratur. atque etiam si potestatem aliquam gerit uterque, iusto quidem, si nullum aliud damnum, at hoc certe obtingit ut suas proprias res propter negligentiam deteriores habeat, e publicis vero nullam utilitatem capiat quod iustus est, et praeterea in offensionem incurrat familiarium et notorum, quum nihil velit eis subministrare praeter iustum; iniusto autem prorsus horum contraria obtingunt. dico enim, quod modo dicebam, eum qui magno possit lucro praevertere. hunc igitur specta, si vis iudicare quanto magis conducat privatim ei iniustitia quam iustitia. omnium autem facillime cognosces, si ad perfectissimam iniustitiam progressus fueris, quae iniuste facientem beatissimum reddit, iniuriam vero patientes nec volentes iniuste facere miserrimos. est autem haec tyrannis, quae non singulatim aliena sive clam sive vi aufert, divina et humana, privata et

καὶ ἱερὰ καὶ ὅσια καὶ ἴδια καὶ δημόσια, ἀλλὰ ξυλλήβδην· * ὧν B ἐφ' ἑκάστῳ μέρει ὅταν τις ἀδικήσας μὴ λάθῃ, ζημιοῦταί τε καὶ ὀνείδη ἔχει τὰ μέγιστα· καὶ γὰρ ἱερόσυλοι καὶ ἀνδραποδισταὶ καὶ τοιχωρύχοι καὶ ἀποστερηταὶ καὶ κλέπται οἱ κατὰ μέρη ἀδικοῦντες τῶν τοιούτων κακουργημάτων καλοῦνται· ἐπειδὰν δέ τις πρὸς τοῖς τῶν πολιτῶν χρήμασι καὶ αὐτοὺς ἀνδραποδισάμενος δουλώσηται, ἀντὶ τούτων τῶν αἰσχρῶν ὀνομάτων εὐδαίμονες καὶ μακάριοι κέκληνται, οὐ μόνον ὑπὸ τῶν πολιτῶν, * ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων, ὅσοι ἂν πύθωνται αὐτὸν τὴν ὅλην C ἀδικίαν ἠδικηκότα· οὐ γὰρ τὸ ποιεῖν τὰ ἄδικα, ἀλλὰ τὸ πάσχειν φοβούμενοι ὀνειδίζουσιν οἱ ὀνειδίζοντες τὴν ἀδικίαν. οὕτως, ὦ Σώκρατες, ἰσχυρότερον καὶ ἐλευθεριώτερον καὶ δεσποτικώτερον ἀδικία δικαιοσύνης ἐστὶν ἱκανῶς γιγνομένη, καί, ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἔλεγον, τὸ μὲν τοῦ κρείττονος ξυμφέρον τὸ δίκαιον τυγχάνει ὄν, τὸ δ' ἄδικον ἑαυτῷ λυσιτελοῦν τε καὶ ξυμφέρον.

Ταῦτα εἰπὼν ὁ * Θρασύμαχος ἐν νῷ εἶχεν ἀπιέναι, ὥςπερ D βαλανεὺς ἡμῶν καταντλήσας κατὰ τῶν ὤτων ἀθρόον καὶ πολὺν τὸν λόγον· οὐ μὴν εἴασάν γε αὐτὸν οἱ παρόντες, ἀλλ' ἠνάγκασαν ὑπομεῖναί τε καὶ παρασχεῖν τῶν εἰρημένων λόγον. καὶ δὴ ἔγωγε καὶ αὐτὸς πάνυ ἐδεόμην τε καὶ εἶπον Ὦ δαιμόνιε Θρασύμαχε, οἷον ἐμβαλὼν λόγον ἐν νῷ ἔχεις ἀπιέναι, πρὶν διδάξαι ἱκανῶς ἢ μαθεῖν εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως ἔχει! ἢ σμικρὸν οἴει ἐπιχειρεῖν πρᾶγμα * διορίζεσθαι, ἀλλ' οὐ βίου διαγωγήν, ᾗ ἂν E διαγόμενος ἕκαστος ἡμῶν λυσιτελεστάτην ζωὴν ζῴη; Ἐγὼ γὰρ οἶμαι, ἔφη ὁ Θρασύμαχος, τουτὶ ἄλλως ἔχειν. Ἔοικας, ἦν δ' ἐγώ, ἤτοι ἡμῶν γε οὐδὲν κήδεσθαι οὐδέ τι φροντίζειν εἴτε χεῖρον εἴτε βέλτιον βιωσόμεθα ἀγνοοῦντες *) ὃ σύ φῃς εἰδέναι. ἀλλ', ὦ 'γαθέ, προθυμοῦ καὶ ἡμῖν ἐνδείξασθαι· οὔτοι κακῶς * σοι κείσεται ὅ τι ἂν ἡμᾶς τοσούςδε ὄντας εὐεργετήσῃς. ἐγὼ 345 γὰρ δή σοι λέγω τό γε ἐμόν, ὅτι οὐ πείθομαι οὐδ' οἶμαι ἀδικίαν δικαιοσύνης κερδαλεώτερον εἶναι, οὐδ' ἐὰν ἐᾷ τις αὐτὴν καὶ μὴ διακωλύῃ πράττειν ἃ βούλεται· ἀλλ', ὦ 'γαθέ, ἔστω μὲν ἄδικος, δυνάσθω δὲ ἀδικεῖν ἢ τῷ λανθάνειν ἢ τῷ διαμά-

---

*) fs. ἤτοι — βιωσόμεθα, ἢ ἀγνοεῖν ὃ σὺ φῃς εἰδέναι.

publica, ſed generatim; in quibus quidem ſingulis iniuſte factis ſi quis deprehenditur, punitur et infamiam concipit maximam; nam ſacrilegi, ſervorum raptores, parietum perfoſſores, fraudatores et fures qui ſingula huiusmodi maleficia committunt appellantur; ſin vero quis civium non ſolum opes, verum etiam ipſos rapit et ſervitute opprimit, pro turpibus illis nominibus fortunatus ac beatus praedicatur, non a civibus modo, ſed etiam a reliquis, quicumque compererint univerſam eum iniuſtitiam exercuiſſe; neque enim facere iniuriam, ſed pati verentes increpant iniuſtitiam qui eam increpant. ita, Socrate, valentior et liberior et imperioſior iuſtitia iniuſtitiâ eſt, ſi perfectam ſeſe exhibet, et, quod initio dixi, id quod ſuperiori conducit iuſtum eſt, iniuſtum vero id quod cuique ipſi prodeſt et conducit.

His dictis Thraſymachus in animo habebat diſcedere, quum veluti balneator nobis aures obruiſſet copioſa multaque oratione; neque tamen dimiſerunt eum praeſentes, ſed coëgerunt manere eorumque quae dixerat rationem reddere. atque ego quoque ipſe valde rogavi et O praeſtantiſſime Thraſymache, inquam, quali immiſſa oratione in animo habes diſcedere, priusquam docueris ſatis vel didiceris itane an aliter res ſe habeat! an exiguam cenſes te inſtituiſſe rem definire, nec vivendi rationem, quam ingrediens quisque noſtrûm utiliſſimam vitam degat? Ego enim arbitror, inquit Thraſymachus, hoc aliter ſe habere. Videris, inquam, aut nullam noſtri rationem habere nec curare ſive deterius ſive melius victuri ſimus, aut ignorare quod tu ais te ſcire. at, o bone, ſtude nobis quoque monſtrare: nequaquam male locatum erit quodcumque in nos qui tot ſumus contuleris beneficium. ego enim tibi dico quod ad me quidem attinet, mihi non perſuaderi neque me arbitrari iniuſtitiam iuſtitiâ lucroſiorem eſſe, nec ſi quis ſiverit eam, impedimento non illato, facere quae voluerit. immo, o bone, eſto iniuſta, valeto ad iniuſte facien-

χεσθαι, ὅμως ἐμέ γε οὐ πείθει ὡς ἔστι τῆς δικαιοσύνης κερδαλεώτερον. ταῦτ' οὖν καὶ * ἕτερος ἴσως τις ἡμῶν πέπονθεν, οὐ B μόνος ἐγώ. πεῖσον οὖν, ὦ μακάριε, ἱκανῶς ἡμᾶς ὅτι οὐκ ὀρθῶς βουλευόμεθα δικαιοσύνην ἀδικίας περὶ πλείονος ποιούμενοι. Καὶ πῶς, ἔφη, σὲ πείσω; εἰ γὰρ οἷς νῦν δὴ ἔλεγον μὴ πέπεισαι, τί σοι ἔτι ποιήσω; ἢ *) εἰς τὴν ψυχὴν φέρων ἐνθῶ τὸν λόγον; Μὰ Δί', ἦν δ' ἐγώ, μὴ σύ γε· ἀλλὰ πρῶτον μέν, ἃ ἂν εἴπῃς, ἔμμενε τούτοις, ἢ ἐὰν μετατιθῇ, φανερῶς μετατίθεσο καὶ ἡμᾶς μὴ ἐξαπάτα. νῦν δὲ ὁρᾷς, ὦ * Θρασύμαχε, C (ἔτι γὰρ τὰ ἔμπροσθεν ἐπισκεψώμεθα) ὅτι τὸν ὡς ἀληθῶς ἰατρὸν τὸ πρῶτον ὁριζόμενος, τὸν ὡς ἀληθῶς ποιμένα **) οὐκέτι ᾤου δεῖν ὕστερον ἀκριβῶς φυλάξαι, ἀλλὰ ποιμαίνειν οἴει αὐτὸν τὰ πρόβατα, καθ' ὅσον ποιμήν ἐστιν, οὐ πρὸς τὸ τῶν προβάτων βέλτιστον βλέποντα, ἀλλ', ὥςπερ δαιτυμόνα τινὰ καὶ μέλλοντα ἑστιάσεσθαι, πρὸς τὴν εὐωχίαν, ἢ αὖ πρὸς τὸ ἀποδόσθαι, ὥςπερ χρηματιστήν, * ἀλλ' οὐ ποιμένα. τῇ δὲ ποι- D μενικῇ οὐ δήπου ἄλλου του μέλει ἢ ἐφ' ᾧ τέτακται, ὅπως τούτῳ τὸ βέλτιστον ἐκποριεῖ· ἐπεὶ τά γε αὑτῆς, ὥςτε εἶναι βελτίστη, ἱκανῶς δήπου ἐκπεπόρισται, ἕως γ' ἂν μηδὲν ἐνδέῃ τοῦ ποιμενικὴ εἶναι. οὕτω δὴ ***) ᾤμην ἔγωγε νῦν δὴ ἀναγκαῖον εἶναι ἡμῖν ὁμολογεῖν πᾶσαν ἀρχήν, καθ' ὅσον ἀρχή ****), μηδενὶ ἄλλῳ τὸ βέλτιστον σκοπεῖσθαι ἢ ἐκείνῳ τῷ ἀρχομένῳ τε καὶ θεραπευομένῳ, * ἔν τε πολιτικῇ καὶ ἰδιωτικῇ ἀρχῇ. σὺ δὲ E τοὺς ἄρχοντας ἐν ταῖς πόλεσι, τοὺς ὡς ἀληθῶς ἄρχοντας, ἑκόντας οἴει ἄρχειν; Μὰ Δί' οὔκ, ἔφη, ἀλλ' εὖ οἶδα. Τί δέ; ἦν δ' ἐγώ, ὦ Θρασύμαχε, τὰς ἄλλας ἀρχὰς οὐκ ἐννοεῖς ὅτι οὐδεὶς ἐθέλει ἄρχειν ἑκών, ἀλλὰ μισθὸν αἰτοῦσιν, ὡς οὐχὶ αὐτοῖσιν ὠφέλειαν ἐσομένην ἐκ τοῦ ἄρχειν, ἀλλὰ τοῖς ἀρχομένοις; * ἐπεὶ 346 τοσόνδε εἰπέ· οὐχὶ ἑκάστην μέντοι φαμὲν ἑκάστοτε τῶν τεχνῶν τούτῳ ἑτέραν εἶναι, τῷ ἑτέραν τὴν δύναμιν ἔχειν; καί, ὦ μα-

*) γρ. ἤ.

**) ἴσ. ὁριζόμενος καὶ τὸν ὡς ἀληθῶς ποιμένα, οὐκέτι κτλ.

***) γρ. δέ.

****) ἄλλ. ἄρχει.

dum vel latenter vel per vim, tamen mihi quidem non persuadet se iustitiâ esse lucrosiorem. ita fortasse etiam alius quis nostrûm animatus est, non solus ego. persuade igitur, vir praestantissime, satis nobis non recte nos statuere iustitiam iniustitiâ pluris facientes. Et quomodo, inquit, tibi persuadeam? nam si his quae modo dixi non persuaderis, quid te iam faciam? num ut animo iniiciam orationem contendam? Ne hercle, inquam, tu quidem; sed primum, quaecumque dixeris, in his sta, vel si mutas, aperte muta nec nos decipe. nunc autem vides, Thrasymache (adhuc enim superiora consideremus), te, quum qui vere esset medicus primum definivisses, verum pastorem iam non *) putasse post accurate esse servandum, sed pascere eum putas pecora, quatenus pastor sit, non id quod pecoribus optimum sit spectantem, sed, tamquam convivam et epulaturum, convivium, vel etiam venditionem, ut rei acquirendae studiosum, non ut pastorem. pastoralis vero scientia, ut opinor, nihil aliud curat, nisi id ad quod instituta est, ut huic optimum comparet; nam ipsa per se ut optima sit satis sine dubio comparata est, quamdiu nihil ei deest ad pastoralem scientiam. ita vero arbitrabar equidem modo confitendum nobis esse quodvis imperium, quatenus imperaret, nulli alii optimum spectare nisi illi quod imperio subiectum esset atque coleretur, tam in civili quam in privato imperio. tu autem rectores civitatum, qui vere sint rectores, sua sponte censes regere? Non hercle, inquit, sed probe scio. Quid? inquam, Thrasymache, reliquis imperiis nonne animadvertis neminem velle fungi sua sponte, sed mercedem poscere, quia nullam ipse utilitatem capturus sit ex imperando, sed imperio subiectis paraturus? etenim hoc dic: nonne quamque dicimus semper artem hoc diversam esse quod diversam vim habeat? nec, o mirifice, contra opinio-

*) fort. *definivisses et qui vere pastor, hunc iam non* —.

κάριε, μὴ παρὰ δόξαν ἀποκρίνου, ἵνα τι καὶ περαίνωμεν. Ἀλ-
λὰ τούτῳ, ἔφη, ἑτέραν *). Οὐκοῦν καὶ ὠφέλειαν ἑκάστη τού-
των ἰδίαν τινὰ ἡμῖν παρέχεται, ἀλλ' οὐ κοινήν; οἷον ἰατρικὴ
μὲν ὑγίειαν, κυβερνητικὴ δὲ σωτηρίαν ἐν τῷ πλεῖν, καὶ αἱ ἄλ-
λαι οὕτως **); Πάνυ γε. Οὐκοῦν καὶ μισθωτικὴ μισθόν; αὕ-
τη γὰρ αὐτῆς * ἡ δύναμις. ἢ τὴν ἰατρικὴν σὺ καὶ τὴν κυβερ- B
νητικὴν τὴν αὐτὴν καλεῖς; ἤ, ἐάνπερ βούλῃ ἀκριβῶς διορίζειν,
ὥσπερ ὑπέθου, οὐδέν τι μᾶλλον, ἐάν τις κυβερνῶν ὑγιὴς γίγνη-
ται διὰ τὸ ξυμφέρειν αὐτῷ πλεῖν ἐν τῇ θαλάττῃ, ἕνεκα τούτου
καλεῖς μᾶλλον αὐτὴν ἰατρικήν; Οὐ δῆτα, ἔφη. Οὐδέ γ', οἶ-
μαι, τὴν μισθωτικήν, ἐὰν ὑγιαίνῃ τις μισθαρνῶν. Οὐ δῆτα.
Τί δέ; τὴν ἰατρικὴν μισθαρνητικήν, ἐὰν ἰώμενός τις μισθαρ-
νῇ; * Οὔκ, ἔφη. Οὐκοῦν τήν γε ὠφέλειαν ἑκάστης τῆς τέχνης C
ἰδίαν ὡμολογήσαμεν εἶναι; Ἔστω, ἔφη. Ἥντινα ἄρα ὠφέ-
λειαν κοινῇ ὠφελοῦνται πάντες οἱ δημιουργοί, δῆλον ὅτι κοι-
νῇ τινὶ τῷ αὐτῷ προσχρώμενοι ἀπ' ἐκείνου ὠφελοῦνται. Ἔοι-
κεν, ἔφη. Φαμὲν δέ γε τὸ μισθὸν ἀρνυμένους ὠφελεῖσθαι
τοὺς δημιουργοὺς ἀπὸ τοῦ προσχρῆσθαι τῇ μισθωτικῇ τέχνῃ
προσγίγνεσθαι ***) αὐτοῖς. Ξυνέφη μόγις. Οὐκ ἄρα ἀπὸ τῆς αὐ-
τοῦ τέχνης ἑκάστῳ * αὕτη ἡ ὠφέλειά ἐστιν, ἡ τοῦ μισθοῦ λῆ- D
ψις, ἀλλ', εἰ δεῖ ἀκριβῶς σκοπεῖσθαι, ἡ μὲν ἰατρικὴ ὑγίειαν
ποιεῖ, ἡ δὲ μισθαρνητικὴ μισθόν, καὶ ἡ μὲν οἰκοδομικὴ ****)
οἰκίαν, ἡ δὲ μισθαρνητικὴ αὐτῇ ἑπομένη μισθόν, καὶ αἱ ἄλλαι
πᾶσαι οὕτω τὸ αὑτῆς ἑκάστη ἔργον ἐργάζεται καὶ ὠφελεῖ ἐκεῖνο
ἐφ' ᾧ τέτακται· ἐὰν δὲ μὴ μισθὸς αὐτῇ προσγίγνηται, ἔσθ' ὅ
τι ὠφελεῖται ὁ δημιουργὸς ἀπὸ τῆς τέχνης; Οὐ φαίνεται, ἔφη.
Ἆρ' οὖν οὐδ' ὠφελεῖ τότε ὅταν * προῖκα ἐργάζηται; Οἶμαι E
ἔγωγε. Οὐκοῦν, ὦ Θρασύμαχε, τοῦτο ἤδη δῆλον, ὅτι οὐδεμία
τέχνη οὐδ' ἀρχὴ τὸ αὐτῇ ὠφέλιμον παρασκευάζει, ἀλλ', ὅπερ
πάλαι ἐλέγομεν, τὸ τῷ ἀρχομένῳ καὶ παρασκευάζει καὶ ἐπιτάτ-
τει, τὸ ἐκείνου ξυμφέρον ἥττονος ὄντος σκοποῦσα, ἀλλ' οὐ τὸ
τοῦ κρείττονος. διὰ δὴ ταῦτα ἔγωγε, ὦ φίλε Θρασύμαχε, καὶ

---

*) γρ. ἑτέρα. **) ἴσ. ὡσαύτως.
) ἄλλ. γίγνεσθαι. *) γρ. οἰκοδομητική.

nem respondeas, ut aliquid proficiamus. Hoc vero, inquit, diversa. Nonne etiam utilitatem quaeque earum propriam quandam nobis praebet, non communem, velut medicina sanitatem, gubernatio salutem in navigando, et reliquae similiter? Sane quidem. Nonne etiam mercenaria ars mercedem? haec enim eius est vis. an medicinam tu et gubernationem eandem dicis? an, si volueris accurate definire, quemadmodum proposuisti, nihilo magis, si quis gubernans sanus exsistat quod ei conducat navigatio in mari, iccirco nuncupes eam medicinam? Minime vero, inquit. Neque etiam mercenariam artem, si quis valitudine utatur prospera operas dans mercede. Minime. Quid? medicinam operas mercede dandi artem, si quis medens operas mercede det? Non, inquit. Nonne utilitatem cuiusque artis propriam concessimus esse? Esto, inquit. Quam igitur utilitatem communiter capiunt omnes opifices, eam patet hos communiter una et eadem re utentes capere. Videtur, inquit. Dicimus vero mercedem accipientes iuvari opifices, quia adhibeant artem mercenariam. Assensit aegre. Ergo non ex sua quisque arte hanc utilitatem capit, ut mercedem accipiat, sed, si oportet rem accurate spectari, medicina sanitatem efficit, operas vero mercede dandi ars mercedem, et ars aedificandi domum, operas vero mercede dandi ars cum illa coniuncta mercedem, et reliquarum omnium ita secum quaeque opus facit et utilitatem affert ei ad quod constituta est; merces autem nisi ei accedat, est ut utilitatem aliquam opifex capiat ex arte? Non videtur, inquit. Num vero nec utilitatem affert tum quum gratis opus facit? Arbitror equidem. Nonne, Thrasymache, hoc iam perspicuum est, nullam artem nec imperium ullum quod sibi utile sit parare, sed, id quod supra diximus, hoc quod imperio subiecto conducat et parare et praescribere, illius commodum qui inferior est spectans, non superioris. et hanc quidem ob causam ego, care Thrasymache, et-

ἄρτι ἔλεγον μηδένα ἐθέλειν ἑκόντα ἄρχειν καὶ τὰ ἀλλότρια κακὰ μεταχειρίζεσθαι ἐπανορθοῦντα *), ἀλλὰ μισθὸν αἰτεῖν, ὅτι ὁ μέλλων καλῶς τῇ τέχνῃ * πράξειν οὐδέποτε αὑτῷ τὸ βέλτιστον 347
πράττει οὐδ' ἐπιτάττει **) κατὰ τὴν τέχνην ἐπιτάττων, ἀλλὰ τῷ ἀρχομένῳ· οὗ δὴ ἕνεκα, ὡς ἔοικε, μισθὸν δεῖ ***) ὑπάρχειν τοῖς μέλλουσιν ἐθελήσειν ἄρχειν, ἢ ἀργύριον ἢ τιμήν, ἢ ζημίαν, ἐὰν μὴ ἄρχῃ †).

Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες; ἔφη ὁ Γλαύκων· τοὺς μὲν γὰρ δύο μισθοὺς γιγνώσκω, τὴν δὲ ζημίαν ἥντινα λέγεις, καὶ ὡς ἐν μισθοῦ μέρει εἴρηκας, οὐ ξυνῆκά πω ††). Τὸν τῶν βελτίστων ἄρα μισθόν, ἔφην, οὐ ξυνίης, δι' * ὃν ἄρχουσιν οἱ B
ἐπιεικέστατοι, ὅταν ἐθέλωσιν ἄρχειν; ἢ οὐκ οἶσθα ὅτι τὸ φιλότιμόν τε καὶ φιλάργυρον εἶναι ὄνειδος λέγεταί τε καὶ ἔστιν; Ἔγωγε, ἔφη. Διὰ ταῦτα τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, οὔτε χρημάτων ἕνεκα ἐθέλουσιν ἄρχειν οἱ ἀγαθοὶ οὔτε τιμῆς· οὔτε γὰρ φανερῶς πραττόμενοι τῆς ἀρχῆς ἕνεκα μισθὸν μισθωτοὶ βούλονται κεκλῆσθαι, οὔτε λάθρᾳ αὐτοὶ ἐκ τῆς ἀρχῆς λαμβάνοντες κλέπται. οὐδ' αὖ τιμῆς ἕνεκα· οὐ γάρ εἰσι φιλότιμοι. δεῖ δὴ * αὐτοῖς ἀνάγκην προσεῖναι καὶ ζημίαν, εἰ μέλλουσιν ἐθέλειν C
ἄρχειν. ὅθεν κινδυνεύει τὸ ἑκόντα ἐπὶ τὸ ἄρχειν ἰέναι, ἀλλὰ μὴ ἀνάγκην περιμένειν, αἰσχρὸν νενομίσθαι †††). τῆς δὲ ζημίας μεγίστη τὸ ὑπὸ πονηροτέρου ἄρχεσθαι, ἐὰν μὴ αὐτὸς ἐθέλῃ ἄρχειν· ἣν δείσαντές μοι φαίνονται ἄρχειν, ὅταν ἄρχωσιν, οἱ ἐπιεικεῖς· καὶ τότε ἔρχονται ἐπὶ τὸ ἄρχειν οὐχ ὡς ἐπ' ἀγαθόν τι ἰόντες οὐδ' ὡς εὐπαθήσοντες ἐν αὐτῷ, ἀλλ' ὡς ἐπ' ἀναγκαῖον καὶ οὐκ ἔχοντες ἑαυτῶν βελτίοσιν * ἐπιτρέψαι οὐδὲ ὁ- D
μοίοις. ἐπεὶ κινδυνεύει, πόλις ἀνδρῶν ἀγαθῶν εἰ γένοιτο, περιμάχητον ἂν εἶναι τὸ μὴ ἄρχειν, ὥσπερ νυνὶ τὸ ἄρχειν, καὶ ἐνταῦθα ἂν καταφανὲς γενέσθαι ὅτι ὁ τῷ ὄντι ἀληθινὸς ἄρχων οὐ πέφυκε τὸ αὑτῷ ξυμφέρον σκοπεῖσθαι, ἀλλὰ τὸ τῷ ἀρχομένῳ· ὥστε πᾶς ἂν ὁ γιγνώσκων τὸ ὠφελεῖσθαι μᾶλλον ἕλοιτο ὑπ' ἄλλου, ἢ ἄλλον ὠφελῶν πράγματα ἔχειν.

---

*) γρ. ἀνορθοῦντα. **) γρ. πράττει κατὰ τὴν τέχν. ***) γρ. δεῖν. †) γρ. ἄρχει. ἄλλ. ἄρχωσι. ††) γρ. ξυνῆκα. †††) ἴσ. ἄρχειν. τῆς δὲ ζημίας κτλ.

iam modo dicebam neminem fore qui sua sponte vellet imperare et ad aliena mala aggredi emendanda, sed mercedem eum poscere, quia bene artem exerciturus numquam quod sibimet ipsi optimum esset faceret nec praescriberet ex arte praescribens, sed quod subiecto conduceret; quocirca, ut patet, mercedem oportet obtingere ei qui sibi propositurus sit imperare, vel argentum vel honorem, vel etiam poenam, nisi imperet.

Quomodo hoc dicis, Socrate? inquit Glauco; duas enim illas mercedes intelligo, poenam vero quam dicas et eam quidem mercedis loco, non perspicio. Optimorum igitur mercedem, inquam, non perspicis, ob quam imperant probissimi, quando sibi proponunt imperare; an nescis honoris et pecuniae aviditatem probro et haberi et esse? Ego vero, inquit. Hanc igitur ob causam, inquam, neque propter pecuniam volunt imperare boni neque propter honorem; neque enim palam propter imperium exigentes mercedem mercenarios volunt se appellari neque clam ipsi ex imperio eam sumentes fures. neque etiam honoris causa; neque enim honoris sunt cupidi. oportet igitur eis necessitatem imponi atque poenam, si propositurі sibi sunt imperare. unde videtur, si quis sua sponte ad imperandum aggrediatur, nec necessitatem exspectet, turpe haberi. maxima vero poena est a peiore regi, si ipse nolueris regere, quam timentes mihi videntur imperare, ut imperent, probi. et tum aggrediuntur ad imperandum non tamquam ad bonum aliquod neque tamquam iucunditati se daturi, sed tamquam ad necessarium negotium, quod non possint se melioribus committere neque similibus. etenim sine dubio, civitas virorum bonorum si esset, maxime hoc contenderent ne imperarent, quemadmodum nunc ut imperent, et tum perspicuum foret rectorem verum non suum commodum spectare, sed imperio subiecti: ut quisque intelligens utilitatem mallet capere ex alio quam alium iuvans negotium habere.

Τοῦτο μὲν οὖν ἔγωγε οὐδαμῇ ξυγχωρῶ * Θρασυμάχῳ, ὡς E
τὸ δίκαιόν ἐστι τὸ τοῦ κρείττονος ξυμφέρον. ἀλλὰ τοῦτο μὲν
δὴ καὶ ἐςαῦθις σκεψόμεθα· πολὺ δέ μοι δοκεῖ μεῖζον εἶναι ὃ
νῦν λέγει Θρασύμαχος, τὸν τοῦ ἀδίκου βίον φάσκων εἶναι
κρείττω ἢ τὸν τοῦ δικαίου. σὺ οὖν ποτέρως *), ἦν δ' ἐγώ, ὦ
Γλαύκων, αἱρεῖ; καὶ πότερον ὡς ἀληθεστέρως **) δοκεῖ σοι λέγε-
σθαι; Τὸν τοῦ δικαίου ἔγωγε, ἔφη, λυσιτελέστερον βίον εἶναι.
Ἤκουσας, ἦν δ' ἐγώ, * ὅσα ἄρτι Θρασύμαχος ἀγαθὰ διῆλθε 348
τῷ τοῦ ἀδίκου; Ἤκουσα, ἔφη, ἀλλ' οὐ πείθομαι. Βούλει οὖν
αὐτὸν πείθωμεν, ἂν δυνώμεθά πῃ ἐξευρεῖν, ὡς οὐκ ἀληθῆ λέ-
γει; Πῶς γὰρ οὐ βούλομαι; ἦ δ' ὅς. Ἂν μὲν τοίνυν, ἦν δ'
ἐγώ, ἀντικατατείναντες λέγωμεν αὐτῷ λόγον παρὰ λόγον, ὅσα
αὖ ἀγαθὰ ἔχει τὸ δίκαιον εἶναι, καὶ αὖθις οὗτος, καὶ ἄλλον
ἡμεῖς ***), ἀριθμεῖν δεήσει τἀγαθὰ καὶ μετρεῖν ὅσα ἑκάτεροι
* ἐν ἑκατέρῳ λέγομεν, καὶ ἤδη δικαστῶν τινῶν τῶν διακρινούν- B
των δεησόμεθα· ἂν δέ, ὥςπερ ἄρτι, ἀνομολογούμενοι πρὸς ἀλ-
λήλους σκοπῶμεν, ἅμα αὐτοί τε δικασταὶ καὶ ῥήτορες ἐσόμεθα.
Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ὁποτέρως οὖν σοι, ἦν δ' ἐγώ, ἀρέσκει;
Οὕτως, ἔφη.

Ἴθι δή, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Θρασύμαχε, ἀπόκριναι ἡμῖν ἐξ ἀρ-
χῆς· τὴν τελέαν ἀδικίαν τελέας οὔσης δικαιοσύνης λυσιτελε-
στέραν φῂς εἶναι; Πάνυ μὲν οὖν καὶ φημί, * ἔφη, καὶ δι' ἅ, C
εἴρηκα. Φέρε δή, τὸ τοιόνδε περὶ αὐτῶν πῶς λέγεις; τὸ μέν
που ἀρετὴν αὐτοῖν καλεῖς, τὸ δὲ κακίαν; Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκ-
οῦν τὴν μὲν δικαιοσύνην ἀρετήν, τὴν δὲ ἀδικίαν κακίαν; Εἰ-
κός γ', ἔφη, ὦ ἥδιστε, ἐπειδὴ καὶ λέγω ἀδικίαν μὲν λυσιτελεῖν,
δικαιοσύνην δὲ οὔ. Ἀλλὰ τί μήν; Τοὐναντίον, ἦ δ' ὅς. Ἦ
τὴν δικαιοσύνην κακίαν; * Οὔκ, ἀλλὰ πάνυ γενναίαν εὐήθει- D
αν. Τὴν ἀδικίαν ἄρα κακοήθειαν καλεῖς; Οὔκ, ἀλλ' εὐβου-
λίαν, ἔφη. Ἦ καὶ φρόνιμοί σοι, ὦ Θρασύμαχε, δοκοῦσιν εἶ-
ναι καὶ ἀγαθοὶ οἱ ἄδικοι; Οἵ γε τελέως, ἔφη, οἷοί τε ἀδικεῖν,
πόλεις τε καὶ ἔθνη δυνάμενοι ἀνθρώπων ὑφ' ἑαυτοῖς †) ποι-
εῖσθαι. σὺ δὲ οἴει με ἴσως τοὺς τὰ βαλάντια ἀποτέμνοντας λέ-

---

*) ἴσ. πότερον. **) ἴσ. καὶ ποτέρως ἀληθεστέρως κτλ.
***) ἴσ. οὗτος, ἄλλον ἡμῖν ἀριθμεῖν. ἤ· οὗτος, ἄλλο τι ἡμᾶς ἀριθμεῖν — δεησόμεθα; †) γρ. ἑαυτούς.

Hoc igitur equidem nequaquam concedo Thrafymacho, iuftum effe quod fuperiori conducat. quamquam hoc alias videbimus; multo vero mihi videtur gravius effe quod nunc dicit Thrafymachus, iniufti vitam ponens fuperiorem effe quam iufti. tu vero utrum, inquam, Glauco, eligis? et utrum verius videtur tibi dici? Mihi quidem videtur, inquit, iufti utilior vita effe. Audiftine, inquam, quot modo Thrafymachus bona enumeraverit iniufti vitae adiuncta? Audivi, inquit, fed mihi non perfuafit. Visne igitur ei perfuadeamus, fi quam potuerimus rationem invenire, non vere ipfum dicere? Quidni velim? inquit. Iam fi, inquam, orationem orationi opponentes dicimus quot ex contrario bona habeat iufta vita, et rurfus hic, alio indigebimus qui enumeret bona atque metiatur quot uterque in utraque oratione protulerit, et iudicibus iam qui decernant opus nobis erit; fin autem, ut fupra, convenientes inter nos fpectamus, fimul ipfi et iudices et oratores erimus. Sane quidem, inquit. Utrum vero tibi, inquam, placet? Hoc, inquit.

Age dum, inquam, Thrafymache, refponde nobis ab initio. perfectam iniuftitiam perfecta quae fit iuftitia utiliorem dicis effe? Sane quidem et dico, inquit, et quam ob caufam, expofui. Iam de hoc, quaefo, quomodo ftatuis? unamne earum virtutem vocas, alteram pravitatem? Quidni? Nonne iuftitiam quidem virtutem, iniuftitiam vero pravitatem? Confentaneum vero, inquit, o fuaviffime, quum videlicet dicam iniuftitiam prodeffe, iuftitiam vero non prodeffe. At quid aliud? Contrarium, inquit. Num iuftitiam pravitatem? Non, fed admodum ingenuam fatuitatem. Iniuftitiam igitur nequitiam vocas? Non, fed prudentiam, inquit. Num etiam intelligentes tibi, Thrafymache, videntur effe atque boni qui iniufti funt? Sane qui perfectam, inquit, facultatem habent iniufte faciendi et civitates gentesque poffunt hominum fubigere. tu autem putas me fortaffe fectores zonarios dicere. prodeft quidem, inquit, etiam

γειν. λυσιτελεῖ μὲν οὖν, ἦ δ' ὅς, καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐάνπερ λαν-
θάνῃ· ἔστι δὲ οὐκ ἄξια λόγου, ἀλλ' ἃ νῦν δὴ ἔλεγον. * Τοῦ- E
το μέντοι, ἔφην, οὐκ ἀγνοῶ ὅ τι βούλει λέγειν· ἀλλὰ τόδε ἐ-
θαύμασα, εἰ ἐν ἀρετῆς καὶ σοφίας τίθης μέρει τὴν ἀδικίαν,
τὴν δὲ δικαιοσύνην ἐν τοῖς ἐναντίοις. Ἀλλὰ πάνυ οὕτω τίθη-
μι. Τοῦτο, ἦν δ' ἐγώ, ἤδη στερεώτερον, ὦ ἑταῖρε, καὶ οὐκέ-
τι ῥᾴδιον ἔχειν ὅ τί τις εἴπῃ *). εἰ γὰρ λυσιτελεῖν μὲν τὴν
ἀδικίαν ἐτίθεσο, κακίαν μέντοι ἢ αἰσχρὸν αὐτὸ ὡμολόγεις εἶναι,
ὥςπερ ἄλλοι τινές, εἴχομεν ἄν τι λέγειν κατὰ τὰ νομιζόμενα λέ-
γοντες· νῦν δὲ δῆλος εἶ ὅτι φήσεις αὐτὸ καὶ καλὸν καὶ ἰσχυρὸν
εἶναι καὶ τἆλλα αὐτῷ πάντα προςθήσεις * ἃ ἡμεῖς τῷ δικαίῳ 349
προςετίθεμεν, ἐπειδή γε καὶ ἐν ἀρετῇ αὐτὸ καὶ σοφίᾳ ἐτόλμη-
σας θεῖναι. Ἀληθέστατα, ἔφη, μαντεύει. Ἀλλ' οὐ μέντοι,
ἦν δ' ἐγώ, ἀποκνητέον γε τῷ λόγῳ ἐπεξελθεῖν σκοπούμενον,
ἕως ἄν σε ὑπολαμβάνω λέγειν ἅπερ διανοεῖ. ἐμοὶ γὰρ δοκεῖς
σύ, ὦ Θρασύμαχε, ἀτεχνῶς νῦν οὐ σκώπτειν, ἀλλὰ τὰ δοκοῦν-
τα περὶ τῆς ἀληθείας λέγειν. Τί δέ σοι, ἔφη, τοῦτο διαφέρει,
εἴτε μοι δοκεῖ εἴτε μή, ἀλλ' οὐ τὸν λόγον ἐλέγχεις; * Οὐδέν, B
ἦν δ' ἐγώ. ἀλλὰ τόδε μοι πειρῶ ἔτι πρὸς τούτοις ἀπο-
κρίνασθαι· ὁ δίκαιος τοῦ δικαίου δοκεῖ τί σοι ἂν ἐθέλειν
πλέον ἔχειν; Οὐδαμῶς, ἔφη· οὐ γὰρ ἂν ἦν ἀστεῖος, ὥςπερ
νῦν, καὶ εὐήθης. Τί δέ; τῆς δικαίας πράξεως; Οὐδὲ τῆς δι-
καίας, ἔφη. Τοῦ δὲ ἀδίκου πότερον ἀξιοίη ἂν πλεονεκτεῖν
καὶ ἡγοῖτο δίκαιον εἶναι, ἢ οὐκ ἂν ἡγοῖτο δίκαιον; Ἡγοῖτ'
ἄν, ἦ δ' ὅς, καὶ ἀξιοίη **), ἀλλ' οὐκ ἂν δύναιτο. Ἀλλ' οὐ
τοῦτο, ἦν δ' ἐγώ, ἐρωτῶ, ἀλλ' εἰ τοῦ μὲν δικαίου * μὴ ἀξιοῖ C
πλέον ἔχειν μηδὲ βούλεται ὁ δίκαιος, τοῦ δὲ ἀδίκου. Ἀλλ' οὕ-
τως, ἔφη, ἔχει. Τί δὲ δὴ ὁ ἄδικος; ἆρα ἀξιοῖ τοῦ δικαίου
πλεονεκτεῖν καὶ τῆς δικαίας πράξεως; Πῶς γὰρ οὔ; ***) ἔφη,
ὅς γε πάντων πλέον ἔχειν ἀξιοῖ; Οὐκοῦν καὶ ἀδίκου ἀνθρώ-
που τε καὶ πράξεως ὁ ἄδικος πλεονεκτήσει τε †) καὶ ἁμιλλήσε-
ται ὡς ἁπάντων πλεῖστον αὐτὸς λάβῃ; Ἔστι ταῦτα. Ὧδε δὴ λέ-
γωμεν, ἔφην· ὁ δίκαιος τοῦ μὲν ὁμοίου οὐ πλεονεκτεῖ, τοῦ δὲ
ἀνομοίου, ὁ δὲ ἄδικος τοῦ τε * ὁμοίου καὶ τοῦ ἀνομοίου. Ἄρι- D

---

*) γρ. ῥᾷον — εἴποι. **) γρ. ἀξιοῖ.
***) γρ. οὐκ, ἔφη. †) γρ. πλεονεκτήσει καὶ ἁμ.

hoc, ſi latet; neque tamen operae pretium eſt, ſed ea quae modo dixi. Hoc quidem, inquam, haud ignoro quod vis dicere; at hoc miror, te virtutis ac ſapientiae loco habere iniuſtitiam, iuſtitiam autem contra. Sane ita habeo. Hoc, inquam, iam durius, amice, nec tam facile quis habuerit quid dicat. nam ſi prodeſſe quidem iniuſtitiam poneres, pravitatem vero vel turpitudinem eam concederes eſſe, ſicut alii fere, haberemus aliquid dicere ex communi exiſtimatione dicentes; nunc autem patet te dicturum illam etiam pulchram ac validam eſſe et reliqua ei omnia attributurum quae nos iuſto attribuimus, quum etiam in virtutis eam ac ſapientiae loco auſus ſis reponere. Veriſſime, inquit, auguraris. Neque tamen, inquam, cunctandum oratione exponere atque explorare, dum te arbitrer dicere quae ſentias. mihi enim videris tu, Thraſymache, revera nunc non cavillari, ſed ſententiam tuam de vera illarum ratione proferre. Quid vero tua, inquit, hoc refert, ita ſentiam necne? immo orationem redargue. Nihil vero, inquam, refert; ſed ad hoc mihi conare praeterea reſpondere: iuſtus iuſto videtur tibi contenturus eſſe ut plus habeat? Minime vero, inquit; non enim foret venuſtus, ut nunc, et fatuus. Quid? iuſtane actione? Nec iuſta, inquit. Iniuſto vero utrum contendet ut plus habeat idque exiſtimabit iuſtum eſſe, an non exiſtimabit iuſtum? Exiſtimabit vero, inquit, et contendet, ſed non poterit. At non hoc, inquam, rogo, ſed iuſtone quidem non contendat ut plus habeat nec velit iuſtus, iniuſto autem velit. Ita vero, inquit, habet. Quid vero iniuſtus? num contendet ut iuſto plus habeat et iuſta actione? Quidni, inquit, quippe qui ut omnibus plus habeat contendat? Igitur etiam iniuſto homine et actione iniuſtus plus appetet et certabit ut ex omnibus plurimum ipſe capiat? Sunt iſta. Ita igitur dicamus, inquam: iuſtus ſimili quidem plus non appetit, diſſimili vero, iniuſtus autem et ſimili et diſſimili. Optime, inquit, dicis. Eſt autem, inquam,

στα, ἔφη, εἴρηκας. Ἔστι δέ γε, ἔφην, φρόνιμός τε καὶ ἀγαθὸς ὁ ἄδικος, ὁ δὲ δίκαιος οὐδέτερα. Καὶ τοῦτ', ἔφη, εὖ. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἔοικε τῷ φρονίμῳ καὶ τῷ ἀγαθῷ ὁ ἄδικος, ὁ δὲ δίκαιος οὐκ ἔοικεν; Πῶς γὰρ οὐ μέλλει, ἔφη, ὁ τοιοῦτος ὢν καὶ ἐοικέναι τοῖς τοιούτοις, ὁ δὲ μὴ μὴ ἐοικέναι; Καλῶς. τοιοῦτος ἄρα ἐστὶν ἑκάτερος αὐτῶν οἷςπερ ἔοικεν. Ἀλλὰ τί μέλλει; ἔφη. Εἶεν, ὦ Θρασύμαχε, μουσικὸν δέ τινα λέγεις, ἕτερον * δὲ ἄμουσον; Ἔγωγε. Πότερον E
φρόνιμον καὶ πότερον ἄφρονα; Τὸν μὲν μουσικὸν δήπου φρόνιμον, τὸν δὲ ἄμουσον ἄφρονα. Οὐκοῦν καὶ ἅπερ *) φρόνιμον, ἀγαθόν, ἃ δὲ ἄφρονα, κακόν; Ναί. Τί δὲ ἰατρικόν; οὐχ οὕτως; Οὕτως. Δοκεῖ ἂν οὖν τίς σοι, ὦ ἄριστε, μουσικὸς ἀνὴρ ἁρμοττόμενος λύραν ἐθέλειν μουσικοῦ ἀνδρὸς ἐν τῇ ἐπιτάσει καὶ ἀνέσει τῶν χορδῶν πλεονεκτεῖν ἢ ἀξιοῦν πλέον ἔχειν; Οὐκ ἔμοιγε. Τί δέ; ἀμούσου; Ἀνάγκη, ἔφη. Τί δὲ ἰατρικός; * ἐν τῇ ἐδωδῇ ἢ πόσει ἐθέλειν ἄν τι ἰατρικοῦ πλεονεκτεῖν 350
ἢ ἀνδρὸς ἢ πράγματος; Οὐ δῆτα. Μὴ ἰατρικοῦ δέ; Ναί. Περὶ πάσης δὴ **) ὅρα ἐπιστήμης τε καὶ ἀνεπιστημοσύνης, εἴ τίς σοι δοκεῖ ἐπιστήμων ὁςτισοῦν πλείω ἂν ἐθέλειν αἱρεῖσθαι ἢ ὅσα ἄλλος ἐπιστήμων ἢ πράττειν ἢ λέγειν, καὶ οὐ ταὐτὰ τῷ ὁμοίῳ ἑαυτῷ εἰς τὴν αὐτὴν πρᾶξιν. Ἀλλ' ἴσως, ἔφη, ἀνάγκη τοῦτό γε οὕτως ἔχειν. Τί δὲ ὁ ἀνεπιστήμων; οὐχὶ ὁμοίως μὲν ἐπιστήμονος πλεονεκτήσειεν * ἄν, ὁμοίως δὲ ἀνεπιστήμο- B
νος; Ἴσως. Ὁ δὲ ἐπιστήμων σοφός; Φημί. Ὁ δὲ σοφὸς ἀγαθός; Φημί. Ὁ ἄρα ἀγαθός τε καὶ σοφὸς τοῦ μὲν ὁμοίου οὐκ ἐθελήσει πλεονεκτεῖν, τοῦ δὲ ἀνομοίου τε καὶ ἐναντίου. Ἔοικεν, ἔφη. Ὁ δὲ κακός τε καὶ ἀμαθὴς τοῦ τε ὁμοίου καὶ τοῦ ἐναντίου. Φαίνεται. Οὐκοῦν, ὦ Θρασύμαχε, ἦν δ' ἐγώ, ὁ ἄδικος ἡμῖν τοῦ ἀνομοίου τε καὶ ὁμοίου πλεονεκτεῖ; ἢ οὐχ οὕτως ἔλεγες; Ἔγωγε, ἔφη. Ὁ δέ γε δίκαιος τοῦ μὲν ὁμοίου οὐ * πλεονεκτήσει, τοῦ δὲ ἀνομοίου; Ναί. Ἔοικεν ἄρα, ἦν C
δ' ἐγώ, ὁ μὲν δίκαιος τῷ σοφῷ καὶ ἀγαθῷ, ὁ δὲ ἄδικος τῷ κα-

---

*) γρ. Οὐκοῦν ἅπερ.

** γρ. δέ.

prudens ac bonus is qui iniuſtus eſt, iuſtus vero neutrum. Etiam hoc, inquit, bene. Nonne, inquam, etiam ſimilis eſt prudentis et boni iniuſtus, iuſtus vero disſimilis? Quidni ſit, inquit, qui talis eſt, etiam ſimilis talis, qui vero non eſt, disſimilis? Praeclare. talis igitur eſt uterque eorum, qualium eſt ſimilis. Quidni ſit? inquit. Iamne, Thraſymache, muſicum unum vocas, alterum vero muſicae expertem? Ego vero. Utrum prudentem et utrum imprudentem? Muſicum ſine dubio prudentem, muſicae vero expertem imprudentem. Nonne etiam, ad quae prudentem, ad ea bonum, ad quae autem imprudentem, ad ea malum? Etiam. Quid medicum? nonne ita? Ita vero. Iamne videtur tibi, mi optime, fieri poſſe ut muſicus aliquis vir lyram temperans velit muſicum virum in chordis intendendis ac remittendis praevertere vel contendat ut plus eo habeat? Non mihi quidem. Quid vero? muſicae experte? Neceſſe eſt, inquit. Quid medicus? in cibo ſumendo vel potione num videtur tibi plus appetiturus eſſe medico vel viro vel negotio? Minime vero. Medicinae vero imperito? Ita. De quaque igitur vide ſcientia et inſcientia, num tibi videatur ſciens quicumque eſt plura eſſe appetiturus quam alius ſciens vel facere vel dicere, et non eadem quae ſimilis ipſius in eadem actione? Fortaſſe, inquit, hoc ita ſe habeat neceſſe eſt. Quid vero inſciens? nonne pariter ſciente plus ſe habere cupiet, pariter inſciente? Sine dubio. Sciens vero ſapiens? Aio. Et ſapiens bonus? Aio. Bonus ergo ac ſapiens ſimili quidem nolet plus habere, disſimili vero et contrario volet. Videtur, inquit. Malus vero et inſciens et ſimili et contrario. Patet. Nonne, Thraſymache, inquam, iniuſtus nobis et disſimili et ſimili plus habere cupit? an non ita dixiſti? Ego vero, inquit. Iuſtus autem ſimili quidem non cupiet ſe plus habere, disſimili vero cupiet? Etiam. Similis igitur, inquam, iuſtus ſapientis ac boni, iniuſtus vero mali ac rudis. Videtur. Iam vero

κῷ καὶ ἀμαθεῖ. Κινδυνεύει. Ἀλλὰ μὴν ὡμολογοῦμεν, ᾧ γε
ὅμοιος ἑκάτερος εἴη, τοιοῦτον καὶ ἑκάτερον εἶναι. Ὡμολο-
γοῦμεν γάρ. Ὁ μὲν ἄρα δίκαιος ἡμῖν ἀναπέφανται ὢν ἀγα-
θός τε καὶ σοφός, ὁ δὲ ἄδικος ἀμαθής τε καὶ κακός.

Ὁ δὴ Θρασύμαχος ὡμολόγησε μὲν πάντα ταῦτα, οὐχ ὡς
ἐγὼ νῦν ῥᾳδίως λέγω, ἀλλ' * ἑλκόμενος καὶ μόγις, μετὰ ἱδρῶ- D
τος θαυμαστοῦ ὅσου, ἅτε καὶ θέρους ὄντος (τότε καὶ *) εἶδον
ἐγώ, πρότερον δὲ οὔπω, Θρασύμαχον ἐρυθριῶντα)· ἐπειδὴ δὲ
οὖν διωμολογησάμεθα τὴν δικαιοσύνην ἀρετὴν εἶναι καὶ σο-
φίαν, τὴν δὲ ἀδικίαν κακίαν τε καὶ ἀμαθίαν, Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ,
τοῦτο μὲν ἡμῖν οὕτω κείσθω, ἔφαμεν δὲ δὴ καὶ ἰσχυρὸν εἶναι
τὴν ἀδικίαν· ἢ οὐ μέμνησαι, ὦ Θρασύμαχε; Μέμνημαι, ἔφη·
ἀλλ' ἔμοιγε οὐδὲ ἃ νῦν λέγεις ἀρέσκει, καὶ ἔχω περὶ αὐτῶν λέ-
γειν. εἰ οὖν **) λέγοιμι, * εὖ οἶδ' ὅτι δημηγορεῖν ἄν με φαί- E
ης. ἢ οὖν ἔα με εἰπεῖν ὅσα βούλομαι, ἤ, εἰ βούλει ἐρωτᾶν,
ἐρώτα· ἐγὼ δέ σοι, ὥςπερ ταῖς γραυσὶ ταῖς τοὺς μύθους λε-
γούσαις, εἶεν ἐρῶ καὶ κατανεύσομαι καὶ ἀνανεύσομαι. Μηδα-
μῶς, ἦν δ' ἐγώ, παρά γε τὴν σαυτοῦ δόξαν. Ὥςτε σοι, ἔφη,
ἀρέσκειν, ἐπειδήπερ οὐκ ἐᾷς λέγειν· καίτοι τί ἄλλο βούλει;
Οὐδὲν μὰ Δία, ἦν δ' ἐγώ· ἀλλ', εἴπερ τοῦτο ποιήσεις, ποίει,
ἐγὼ δὲ ἐρωτήσω. Ἐρώτα δή.

Τοῦτο τοίνυν ἐρωτῶ ὅπερ ἄρτι, ἵνα καὶ ἑξῆς διασκεψώμε-
θα * τὸν λόγον, ὁποῖόν τι τυγχάνει ὂν δικαιοσύνη πρὸς ἀδι- 351
κίαν. ἐλέχθη γάρ που ὅτι καὶ δυνατώτερον καὶ ἰσχυρότερον εἴη
ἀδικία δικαιοσύνης· νῦν δέ γε, ἔφη ***), εἴπερ σοφία τε καὶ
ἀρετή ἐστι δικαιοσύνη, ῥᾳδίως, οἶμαι, φανήσεται καὶ ἰσχυρό-
τερον ἀδικίας, ἐπειδήπερ ἐστὶν ἀμαθία ἡ ἀδικία. οὐδεὶς ἂν ἔτι
τοῦτο ἀγνοήσειεν. ἀλλ' οὔτι οὕτως ἁπλῶς, ὦ Θρασύμαχε, ἔγω-
γε ἐπιθυμῶ, ἀλλὰ τῇδέ πῃ σκέψασθαι· πόλιν φαίης ἂν ἄδικον
εἶναι καὶ * ἄλλας πόλεις ἐπιχειρεῖν δουλοῦσθαι ἀδίκως καὶ κα- B
ταδεδουλῶσθαι, πολλὰς δὲ καὶ ὑφ' ἑαυτῇ ἔχειν δουλωσαμένην;
Πῶς γὰρ οὔ †); ἔφη· καὶ τοῦτό γε ἡ ἀρίστη μάλιστα ποιήσει
καὶ τελεώτατα οὖσα ἄδικος. Μανθάνω, ἔφην, ὅτι σὸς οὗτος

---

*) ἄλλ. ὄντος τότε, καί. **) ἴσ. εἰ δ' οὖν.
***) ἄλλ. ἔφην. ἴσ. νῦν δέ γε, εἴπερ. †) γρ. οὐκ.

concessimus, cuius similis uterque esset, talem etiam utrumque esse. Concessimus vero. Iustum ergo nobis liquet esse bonum et sapientem, iniustum vero rudem et malum.

Atque Thrasymachus concessit omnia haec, non ut ego nunc narro facile, sed tractim et aegre, mirum quam sudans, quippe etiam aestas erat; tum etiam vidi, quod numquam antea, Thrasymachum erubescentem. postquam igitur convenerat inter nos iustitiam virtutem esse atque sapientiam, iniustitiam vero pravitatem et inscitiam, Iam, inquam, hoc nobis ita positum esto, diximus autem etiam validam esse iniustitiam; an non meministi, Thrasymache? Memini, inquit; at mihi quidem nec ista quae nunc dicis probantur et habeo de eis dicere. iam si dicam, bene scio me concionari te dicturum esse. aut igitur sine me dicere quanta voluerim, aut, si malis interrogare, interroga; ego autem tibi, sicut aniculis fabulas narrantibus, itane? dicam et adnuam et abnuam. Haudquaquam, inquam, praeter sententiam tuam. Ut tibi, inquit, placeam, quandoquidem me non sinis dicere; quamquam quidnam aliud vis? Nihil mehercule, inquam; sed, si hoc facturus es, fac, ego autem interrogabo. Interroga igitur.

Hoc interrogo quod modo, ut deinceps perscrutemur orationem, qualis sit iustitia collata cum iniustitia. dictum est enim et potentiorem et validiorem esse iniustitiam iustitia; nunc autem, inquam, si sapientia et virtus est iustitia, facile, opinor, patebit etiam validiorem esse iniustitia, quandoquidem est inscitia iniustitia. nemo fere iam erit quin hoc intelligat. at neutiquam id sic simpliciter, Thrasymache, equidem cupio, sed hac fere ratione exploratum: civitatemne dixeris iniustam esse et alias civitates conari subigere iniuste atque subegisse, multas etiam servitute oppressisse? Quidni? inquit. et hoc quidem optima quaeque maxime faciet et quae perfectissime est iniusta. Scio, inquam, tuam hanc fuisse orationem. at

ἦν ὁ λόγος· ἀλλὰ τόδε περὶ αὐτοῦ σκοπῶ, πότερον ἡ κρείττων γιγνομένη πόλις πόλεως ἄνευ δικαιοσύνης τὴν δύναμιν ταύτην ἕξει, ἢ ἀνάγκη αὐτῇ μετὰ δικαιοσύνης. Εἰ μέν, ἔφη, ὡς σὺ ἄρτι * ἔλεγες, ἔστιν ἡ δικαιοσύνη σοφία, μετὰ δικαιοσύνης, εἰ C
δ' ὡς ἐγὼ ἔλεγον, μετὰ ἀδικίας. Πάνυ γε*) ἄγαμαι, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Θρασύμαχε, ὅτι οὐκ ἐπινεύεις μόνον καὶ ἀνανεύεις, ἀλλὰ καὶ ἀποκρίνει πάνυ καλῶς. Σοὶ γάρ, ἔφη, χαρίζομαι. Εὖ γε σὺ ποιῶν. ἀλλὰ δὴ καὶ τόδε μοι χάρισαι καὶ λέγε· δοκεῖς ἂν ἢ πόλιν ἢ στρατόπεδον ἢ λῃστὰς ἢ κλέπτας ἢ ἄλλο τι ἔθνος, ὅσα κοινῇ ἐπί τι ἔρχεται ἀδίκως, πρᾶξαι ἄν τι δύνασθαι, εἰ ἀδικοῖεν ἀλλήλους; * Οὐ δῆτα, ἦ δ' ὅς. Τί δ' εἰ μὴ ἀδι- D
κοῖεν; οὐ μᾶλλον; Πάνυ γε. Στάσεις γάρ που, ὦ Θρασύμαχε, ἥ γε ἀδικία καὶ μίση καὶ μάχας ἐν ἀλλήλοις παρέχει, ἡ δὲ δικαιοσύνη ὁμόνοιαν καὶ φιλίαν· ἦ γάρ; Ἔστω, ἦ δ' ὅς, ἵνα σοι μὴ διαφέρωμαι. Ἀλλ' εὖ γε σὺ ποιῶν, ὦ ἄριστε. τόδε δέ μοι λέγε· ἆρα, εἰ τοῦτο ἔργον ἀδικίας, μῖσος ἐμποιεῖν ὅπου ἂν ἐνῇ, οὐ καὶ ἐν ἐλευθέροις τε καὶ δούλοις ἐγγιγνομένη μισεῖν ποιήσει ἀλλήλους καὶ στασιάζειν καὶ ἀδυνάτους εἶναι κοινῇ * μετ' ἀλλήλων πράττειν; Πάνυ γε. Τί δὲ ἂν ἐν δυοῖν ἐγγέ- E
νηται; οὐ διοίσονται καὶ μισήσουσι καὶ ἐχθροὶ ἔσονται ἀλλήλοις τε καὶ τοῖς δικαίοις; Ἔσονται, ἔφη. Ἐὰν δὲ δή, ὦ θαυμάσιε, ἐν ἑνὶ ἐγγένηται ἀδικία, μῶν μὴ ἀπολεῖ τὴν αὑτῆς δύναμιν; ἢ οὐδὲν ἧττον ἕξει; Μηδὲν ἧττον ἐχέτω, ἔφη. Οὐκοῦν τοιάνδε τινὰ φαίνεται ἔχουσα τὴν δύναμιν, οἵαν, ᾧ ἂν ἐγγένηται, εἴτε πόλει τινὶ εἴτε γένει εἴτε στρατοπέδῳ εἴτε ἄλλῳ ὁτῳοῦν, πρῶτον μὲν ἀδύνατον * αὐτὸ ποιεῖν πράττειν μεθ' αὑτοῦ διὰ τὸ στα- 352
σιάζειν καὶ διαφέρεσθαι, ἔτι δ' ἐχθρὸν εἶναι ἑαυτῷ τε καὶ τῷ ἐναντίῳ παντὶ καὶ τῷ δικαίῳ; οὐχ οὕτως; Πάνυ γε. Καὶ ἐν ἑνὶ δή, οἶμαι, ἐνοῦσα ταῦτα πάντα ποιήσει ἅπερ πέφυκεν ἐργάζεσθαι· πρῶτον μὲν ἀδύνατον αὐτὸν πράττειν ποιήσει στασιάζοντα καὶ οὐχ ὁμονοοῦντα αὐτὸν ἑαυτῷ, ἔπειτα ἐχθρὸν καὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς δικαίοις· ἦ γάρ; Ναί. Δίκαιοι δέ γ' εἰσίν, ὦ

---

* γρ. Πάνυ ἄγαμ.

hoc in ea re fpecto, utrum quae fuperior exfiftat civitas civitate fine iuftitia poteftatem hanc habitura fit, an nonnifi cum iuftitia. Si, inquit, ut tu modo dicebas, iuftitia eft fapientia, cum iuftitia, fin, ut ego dicebam, cum iniuftitia. Prorfus laudo, inquam, Thrafymache, quod non adnuis modo et abnuis, verum etiam refpondes admodum bene. Tibi enim, inquit, gratificor. Praeclare vero tu facis. iam etiam hoc mihi gratificare et dic: num putas civitatem vel exercitum vel latrones vel fures vel aliam quam turbam, quae communiter ad aliquid aggrediatur iniufte, efficere quid poffe, fi iniuriam inter fe inferant? Minime vero, inquit. Quid fi nullam inferant iniuriam? nonne magis? Sane quidem. Seditiones videlicet, Thrafymache, iniuftitia et odia et pugnas inter ipfos excitat, iuftitia vero concordiam et amicitiam; nonne? Efto, inquit, ut ne tecum discrepem. Ac bene tu quidem facis, mi optime. hoc autem mihi dic: nonne, fi hoc eft iniuftitiae ut odia iniiciat in quocumque infit, etiam in liberis ac fervis fi ineft efficiet ut inter fe oderint, disfideant nec communiter inter fe poffint quicquam agere? Sane quidem. Quid fi in duobus inerit? nonne disfidebunt et odium inimicitiamque fuscipient et inter fe et in iuftos? Suscipient vero, inquit. Sin autem, o praeftantiffime, in uno inerit iniuftitia, nonne perdet vim fuam? an nihilo minus habebit? Nihilo minus habeto, inquit. Nonne hanc fere videtur vim habere ut, in quocumque infit, five civitate aliqua five gente five exercitu five alio quopiam, primum id impediat quominus agere poffit quicquam fecum propter feditionem ac discordiam, praeterea efficiat ut inimicum fit fibimet ipfi et contrario cuique et iufto? nonne ita? Sane quidem. Atque in uno, opinor, fi ineft haec omnia efficiet quae naturâ folet agere; primum efficiet ut nequeat quicquam agere, quippe feditiofus nec fecum ipfo confentiens, deinde ut inimicus fit et fibimet ipfi et iuftis. nonne? Etiam. Iufti vero funt, o

φίλε, καὶ οἱ θεοί; Ἔστωσαν, * ἔφη. Καὶ θεοῖς ἄρα ἐχθρὸς ἔσται ὁ ἄδικος, ὦ Θρασύμαχε, ὁ δὲ δίκαιος φίλος. Εὐωχοῦ τοῦ λόγου, ἔφη, θαῤῥῶν· οὐ γὰρ ἔγωγέ σοι ἐναντιώσομαι, ἵνα μὴ τοῖςδε ἀπέχθωμαι. Ἴθι δή, ἦν δ' ἐγώ, καὶ τὰ λοιπά μοι τῆς ἑστιάσεως ἀποπλήρωσον, ἀποκρινόμενος ὥςπερ καὶ νῦν. ὅτι μὲν γὰρ καὶ σοφώτεροι καὶ ἀμείνους καὶ δυνατώτεροι πράττειν οἱ δίκαιοι φαίνονται, οἱ δὲ ἄδικοι οὐδὲν πράττειν μετ' ἀλλήλων οἷοί τε, ἀλλὰ δὴ καὶ οὓς * φαμεν ἐῤῥωμένως πώποτέ τι μετ' ἀλλήλων κοινῇ πρᾶξαι ἀδίκους ὄντας, τοῦτο οὐ παντάπασιν ἀληθὲς λέγομεν *)· οὐ γὰρ ἂν ἀπείχοντο ἀλλήλων κομιδῇ ὄντες ἄδικοι, ἀλλὰ δῆλον ὅτι ἐνῆν τις αὐτοῖς δικαιοσύνη, ἣ αὐτοὺς ἐποίει μή τοι **) καὶ ἀλλήλους γε καὶ ἐφ' οὓς ᾖεσαν ἅμα ἀδικεῖν, δι' ἣν ἔπραξαν ἃ ἔπραξαν, ὥρμησαν δὲ ἐπὶ τὰ ἄδικα ἀδικίᾳ ἡμιμόχθηροι ὄντες, ἐπεὶ οἵ γε παμπόνηροι καὶ τελέως ἄδικοι * τελέως εἰσὶ καὶ πράττειν ἀδύνατοι. ταῦτα μὲν οὖν ὅτι οὕτως ἔχει μανθάνω, ἀλλ' οὐχ ὡς σὺ τὸ πρῶτον ἐτίθεσο. εἰ δὲ καὶ ἄμεινον ζῶσιν οἱ δίκαιοι τῶν ἀδίκων καὶ εὐδαιμονέστεροί εἰσιν, ὅπερ τὸ ὕστερον προὐθέμεθα σκέψασθαι, σκεπτέον. φαίνονται μὲν οὖν καὶ νῦν, ὥς γέ μοι δοκεῖ, ἐξ ὧν εἰρήκαμεν· ὅμως δ' ἔτι βέλτιον σκεπτέον· οὐ γὰρ περὶ τοῦ ἐπιτυχόντος ὁ λόγος, ἀλλὰ περὶ τοῦ ὅντινα τρόπον χρὴ ζῆν. Σκόπει δή, ἔφη. Σκοπῶ, ἦν δ' ἐγώ. καί μοι λέγε· δοκεῖ τί σοι εἶναι ἵππου ἔργον; * Ἔμοιγε. Ἆρα οὖν τοῦτο ἂν θείης καὶ ἵππου καὶ ἄλλου ὁτουοῦν ἔργον, ὃ ἂν ἢ μόνῳ ἐκείνῳ ποιῇ τις ἢ ἄριστα; Οὐ μανθάνω, ἔφη. Ἀλλ' ὧδε· ἔσθ' ὅτῳ ἂν ἄλλῳ ἴδοις, ἢ ὀφθαλμοῖς; Οὐ δῆτα. Τί δέ; ἀκούσαις ***) ἄλλῳ, ἢ ὠσίν; Οὐδαμῶς. Οὐκοῦν δικαίως ἂν ταῦτα τούτων φαῖμεν ἔργα εἶναι; Πάνυ γε. Τί δέ; * μαχαίρᾳ ἀμπέλου κλῆμα ἀποτέμοις †) καὶ σμίλῃ καὶ ἄλλοις πολλοῖς; Πῶς γὰρ οὔ; Ἀλλ' οὐδενί γ' ἄν, οἶμαι, οὕτω καλῶς, ὡς δρεπάνῳ τῷ ἐπὶ τούτῳ ††) ἐργασθέντι. Ἀληθῆ. Ἆρ' οὖν οὐ τοῦτο τούτου ἔργον θήσομεν; Θήσομεν μὲν οὖν. Νῦν δή, οἶμαι, ἄμεινον ἂν μάθοις ὃ ἄρτι ἠρώτων, πυνθανόμενος εἰ οὐ τοῦτο ἑκάστου εἴη ἔργον, ὃ ἂν ἢ μόνον

*) γρ. ἐλέγομεν. **) γρ. μή τι.
***) ἴσ. ἀκούσαις ἂν κτλ. †) ἴσ. ἀποτέμοις ἂν κτλ.
††) ἄλλ. τοῦτο.

care, etiam dii? Sunto, inquit. Igitur etiam diis inimicus erit iniuſtus, Thraſymache, iuſtus autem amicus. Paſcere oratione, inquit, fidenter; neque enim equidem tibi adverſabor, ut ne in offenſionem horum incurram. Age igitur, inquit, etiam reliquis me epulis ſatura, reſpondens ſicut nunc. etenim ſapientiores, meliores valentioresque ad agendum eſſe iuſtos liquet, iniuſtos vero nihil agere ſecum poſſe, atque etiam quos dicimus fortiter umquam aliquid coniunctim et communiter egiſſe, licet iniuſti fuerint, hoc non prorſus vere dicimus; neque enim a ſe invicem abstinuiſſent, ſi plane iniuſti fuiſſent, ſed patet fuiſſe quandam in eis iuſtitiam, quae impediverit quominus et inter ſe et eos ſimul quos adorirentur iniuria afficerent, per quam egerint, quae ſuſcepiſſent iniuſta, propter iniuſtitiam ſemipravi quum eſſent; nam prorſus pravi et perfecte iniuſti nec perfecte agere poſſunt. haec igitur ſe ſic habere intelligo, nec ut tu primo poſuiſti. num vero etiam melius vivant iuſti iniuſtis et beatiores ſint, quod quidem poſtea nobis propoſuimus ſpectare, ſpectandum. liquet vero etiam nunc, ut mihi quidem videtur, ex eis quae diximus; attamen etiam melius ſpectandum; neque enim de re vili agitur, ſed de ratione qua oporteat vivi. Conſidera igitur, inquit. Conſidero, inquam. atque mihi dic: videtur tibi aliquod eſſe equi opus? Mihi vero. Num vero hoc poſueris et equi et alius cuiuſpiam opus eſſe quod vel ſolo illo faciat aliquis vel optime? Non intelligo, inquit. At ita: eſt quo alio videas niſi oculis? Minime vero. Quid vero: audies alio quam auribus? Nequaquam. Nonne iure haec eorum dicemus opera eſſe? Sane quidem. Quid? novacula vitis palmitem amputabis et ſcalpro aliisque multis? Quidni? Sed nullo, opinor, tam bene, quam falce ad hoc opus facta. Vera. Nonne igitur hoc eius opus ponemus? Ponemus vero. Nunc igitur, opinor, melius cognoſces quod modo interrogabam, ſciſcitans hocne cuiusque eſſet opus, quod vel ſolum vel op-

τι ᾗ κάλλιστα τῶν ἄλλων ἀπεργάζηται. Ἀλλά, ἔφη, μανθάνω γε *), καί μοι δοκεῖ τοῦτο ἑκάστου πράγματος * ἔργον εἶναι. B Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ, οὐκοῦν καὶ ἀρετὴ δοκεῖ σοι εἶναι ἑκάστῳ ᾧπερ καὶ ἔργον τι προςτέτακται; ἴωμεν δὲ ἐπὶ τὰ αὐτὰ πάλιν. ὀφθαλμῶν, φαμέν, ἔστι τι **) ἔργον; Ἔστιν. Ἆρ' οὖν καὶ ἀρετὴ ὀφθαλμῶν ἔστιν; Καὶ ἀρετή. Τί δέ; ὤτων ἦν τι ἔργον; Ναί. Οὐκοῦν καὶ ἀρετή; Καὶ ἀρετή. Τί δὲ πάντων πέρι τῶν ἄλλων; οὐχ οὕτως; Οὕτως. Ἔχε δή· ἄρ' ἄν ποτε ὄμματα τὸ αὐτῶν ἔργον καλῶς ἀπεργάσαιντο μὴ ἔχοντα τὴν αὐτῶν * οἰ- C κείαν ἀρετήν, ἀλλ' ἀντὶ τῆς ἀρετῆς κακίαν; Καὶ πῶς ἄν; ἔφη· τυφλότητα γὰρ ἴσως λέγεις ἀντὶ τῆς ὄψεως. Ἥτις, ἦν δ' ἐγώ, αὐτῶν ἡ ἀρετή· οὐ γάρ πω τοῦτο ἐρωτῶ, ἀλλ' εἰ τῇ οἰκείᾳ μὲν ἀρετῇ τὸ αὐτῶν ἔργον εὖ ἐργάσεται τὰ ἐργαζόμενα, κακίᾳ δὲ κακῶς. Ἀληθές, ἔφη, τοῦτό γε λέγεις. Οὐκοῦν καὶ ὦτα στερόμενα τῆς αὐτῶν ἀρετῆς κακῶς τὸ αὐτῶν ἔργον ἀπεργάσεται; Πάνυ γε. Τίθεμεν οὖν καὶ τἄλλα πάντα εἰς * τὸν αὐτὸν D λόγον; Ἔμοιγε δοκεῖ. Ἴθι δή, μετὰ ταῦτα τόδε σκέψαι· ψυχῆς ἔστι τι ἔργον ὃ ἄλλῳ τῶν ὄντων οὐδ' ἂν ἑνὶ πράξαις; οἷον τὸ τοιόνδε· τὸ ἐπιμελεῖσθαι καὶ ἄρχειν καὶ βουλεύεσθαι καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα, ἔσθ' ὅτῳ ἄλλῳ ἢ ψυχῇ δικαίως ἂν αὐτὰ ἀποδοῖμεν καὶ φαῖμεν ἴδια ἐκείνου εἶναι; Οὐδενὶ ἄλλῳ. Τί δ' αὖ τὸ ζῆν; οὐ ***) ψυχῆς φήσομεν ἔργον εἶναι; Μάλιστά γ', ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ἀρετήν φαμέν τινα ψυχῆς εἶναι; Φαμέν. * Ἆρ' οὖν ποτέ, ὦ Θρασύμαχε, ψυχὴ τὰ αὑτῆς ἔργα εὖ E ἀπεργάσεται στερομένη τῆς οἰκείας ἀρετῆς; ἢ ἀδύνατον; Ἀδύνατον. Ἀνάγκη ἄρα κακῇ ψυχῇ κακῶς ἄρχειν καὶ ἐπιμελεῖσθαι, τῇ δὲ ἀγαθῇ πάντα ταῦτα εὖ πράττειν. Ἀνάγκη. Οὐκοῦν ἀρετὴν μὲν †) ξυνεχωρήσαμεν ψυχῆς εἶναι δικαιοσύνην, κακίαν δὲ ἀδικίαν; Ξυνεχωρήσαμεν γάρ. Ἡ μὲν ἄρα δικαία ψυχὴ καὶ ὁ δίκαιος ἀνὴρ εὖ βιώσεται, κακῶς δὲ ὁ ἄδικος. Φαίνεται, ἔφη, κατὰ τὸν σὸν λόγον. * Ἀλλὰ μὴν ὅ γε εὖ ζῶν 354 μακάριός τε καὶ εὐδαίμων, ὁ δὲ μὴ τἀναντία. Πῶς γὰρ οὔ; Ὁ μὲν δίκαιος ἄρα εὐδαίμων, ὁ δ' ἄδικος ἄθλιος. Ἔστωσαν, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν ἄθλιόν γε εἶναι οὐ λυσιτελεῖ, εὐδαίμονα δέ. Πῶς

*) γρ. μανθάνω τε καί μ. **) γρ. ἔστιν ἔργον.
***) γρ. ζῆν; ψυχῆς. †) γρ. ἀρετήν γε.

time ex reliquis quodque faceret. Sane, inquit, cognofco et videtur mihi hoc cuiusque rei opus effe. Iam, inquam, nonne etiam virtus videtur tibi effe cuique cui etiam opus aliquod iniunctum eft? redeamus ad eadem illa. oculorum, dicimus, eft opus? Eft vero. Num etiam virtus oculorum eft? Etiam virtus. Quid? aurium eft aliquod opus? Vero. Nonne etiam virtus? Etiam virtus. Et omnium reliquorum nonne eadem eft ratio? Eadem vero. Age iam: num umquam oculi opus fuum bene facient non habentes fuam propriam virtutem, fed pro virtute pravitatem? At quî poteft effe? inquit; caecitatem enim fine dubio dicis pro vifu. Quae, inquam, eorum virtus eft; nondum enim hoc interrogo, sed an propria virtute fuum opus bene factura fint quae faciant, pravitate vero male. Verum, inquit, hoc quidem dicis. Nonne etiam aures privatae fua virtute male fuum opus facient? Sane quidem. Reponimus igitur reliqua quoque omnia in eadem caufa? Mihi quidem videtur. Age dum, deinceps hoc fpecta: animi eft opus aliquod quod alia nulla rerum poffis facere? velut hoc: curare, imperare, deliberare et quae funt omnia generis eiusdem, cuinam alii nifi animo iure haec attribuemus eiusque propria dicemus effe? Nulli alii. Quid vero vivere? nonne animi dicemus opus effe? Maxime vero, inquit. Nonne etiam virtutem dicimus aliquam animi effe? Dicimus. Num vero umquam, Thrafymache, animus fua opera bene faciet privatus propria virtute? an fieri nequit? Nequit vero. Neceffe igitur eft pravum animum prave imperare et curare, bonum vero omnia haec bene facere. Neceffe eft. Nonne virtutem conceffimus animi effe iuftitiam, pravitatem vero iniuftitiam? Conceffimus vero. Iuftus igitur animus et iuftus vir bene vivet, prave contra pravus. Videtur, inquit, ex tua oratione. Iam vero qui bene vivit beatus ac felix, qui non bene contra. Quidni? Iuftus ergo beatus, iniuftus autem mifer. Sunto, inquit. Atqui miferum effe non

γὰρ οὔ; Οὐδέποτ' ἄρα, ὦ μακάριε Θρασύμαχε, λυσιτελέστερον ἀδικία δικαιοσύνης. Ταῦτα δή σοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, εἱστιάσθω ἐν τοῖς Βενδιδείοις. Ὑπὸ σοῦ γε, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Θρασύμαχε, ἐπειδή γέ μοι *) πρᾶος ἐγένου καὶ χαλεπαίνων ἐπαύσω· οὐ μέντοι καλῶς γε εἱστίαμαι, * δι' ἐμαυτόν, ἀλλ' οὐ διὰ σέ· B ἀλλ' ὥσπερ οἱ λίχνοι τοῦ ἀεὶ παραφερομένου ἀπογεύονται ἁρπάζοντες, πρὶν τοῦ προτέρου μετρίως ἀπολαῦσαι, καὶ ἐγώ μοι **) δοκῶ οὕτω, πρὶν ὃ τὸ πρῶτον ἐσκοποῦμεν εὑρεῖν, τὸ δίκαιον ὅ τί ποτ' ἔστιν, ἀφέμενος ἐκείνου ὁρμῆσαι ἐπὶ τὸ σκέψασθαι περὶ αὐτοῦ εἴτε κακία ἐστὶ καὶ ἀμαθία εἴτε σοφία καὶ ἀρετή, καὶ ἐμπεσόντος αὖ ὕστερον λόγου ὅτι λυσιτελέστερον ἡ ἀδικία τῆς δικαιοσύνης, οὐκ ἀπεσχόμην τὸ μὴ οὐκ ἐπὶ τοῦτο ἐλθεῖν ἀπ' ἐκείνου· ὥστε μοι * νυνὶ γέγονεν ἐκ τοῦ διαλόγου C μηδὲν εἰδέναι· ὁπότε γὰρ τὸ δίκαιον μὴ οἶδα ὅ ἐστι, σχολῇ εἴσομαι εἴτε ἀρετή τις οὖσα τυγχάνει εἴτε καὶ οὔ, καὶ πότερον ὁ ἔχων αὐτὸ οὐκ εὐδαίμων ἐστὶν ἢ εὐδαίμων.

---

*) γρ. ἐπειδή μοι.
**) γρ. ἐγῷμαι δοκῶ.

prodeſt, beatum vero. Quidni? Numquam ergo, o praeſtantiſſime Thraſymache, magis prodeſt iniuſtitia quam iuſtitia. His iam, inquit, Socrates, paſcere in Bendidiis. Per te quidem, inquam, Thraſymache, quoniam mihi manſuetus exſtitiſti et iracundiam remiſiſti; neque tamen recte paſcor, mea, non tua culpa; nam quemadmodum guloſi ſingula quae apponuntur fercula deguſtant rapientes, antequam prioribus ſatis fructi ſunt, ſic ego quoque mihi videor, antequam quod primum ſpectabamus invenerim quid tandem iuſtum eſſet, hoc miſſo aggreſſus eſſe ad hanc quaeſtionem pravitasne eſſet et inſcientia an ſapientia et virtus, et ſermo quum poſt incidiſſet utiliorem ponens eſſe iniuſtitiam iuſtitia, non mihi temperavi quin huc procederem illinc; quocirca mihi nunc evenit hac oratione ut nihil ſciam; quando enim iuſtum neſcio quid ſit, vix ac ne vix quidem ſciam virtusne aliqua ſit necne, et utrum qui eam habeat non ſit beatus an beatus.

B.

Ἐγὼ μὲν οὖν ταῦτα εἰπὼν ᾤμην λόγου *) ἀπηλλάχθαι· τὸ δ' 357
ἦν ἄρα, ὡς ἔοικε, προοίμιον. ὁ γὰρ Γλαύκων ἀεί τε ἀνδρειό-
τατος ὢν τυγχάνει πρὸς ἅπαντα, καὶ δὴ καὶ τότε τοῦ Θρασυμά-
χου τὴν ἀπόρρησιν οὐκ ἀπεδέξατο, ἀλλ' ἔφη Ὦ Σώκρατες, πό-
τερον ἡμᾶς βούλει δοκεῖν πεπεικέναι, ἢ ὡς ἀληθῶς * πεῖσαι B
ὅτι παντὶ τρόπῳ ἄμεινόν ἐστι δίκαιον εἶναι ἢ ἄδικον; Ὡς ἀλη-
θῶς εἶπον, ἔγωγ' ἂν ἑλοίμην, εἰ ἐπ' ἐμοὶ εἴη. Οὐ τοίνυν, ἔφη,
ποιεῖς ὃ βούλει. λέγε γάρ μοι· ἆρά σοι δοκεῖ τοιόνδε τι εἶναι
ἀγαθόν, ὃ δεξαίμεθ' ἂν ἔχειν οὐ τῶν ἀποβαινόντων ἐφιέμενοι,
ἀλλ' αὐτὸ αὑτοῦ ἕνεκα ἀσπαζόμενοι, οἷον τὸ χαίρειν καὶ αἱ ἡ-
δοναὶ ὅσαι ἀβλαβεῖς, κἂν μηδὲν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον διὰ ταύ-
τας γίγνηται ἄλλο ἢ χαίρειν ἔχοντα; Ἔμοιγε, ἦν δ' ἐγώ, δο-
κεῖ τι εἶναι τοιοῦτον. Τί δέ; ὃ αὐτό τε αὑτοῦ χάριν ἀγαπῶ- C
μεν καὶ τῶν ἀπ' αὐτοῦ γιγνομένων, οἷον αὖ τὸ φρονεῖν καὶ τὸ
ὁρᾶν καὶ τὸ ὑγιαίνειν; τὰ γὰρ τοιαῦτά που δι' ἀμφότερα ἀ-
σπαζόμεθα. Ναί, εἶπον. Τρίτον δὲ ὁρᾷς τι, ἔφη, εἶδος ἀγα-
θοῦ, ἐν ᾧ τὸ γυμνάζεσθαι καὶ τὸ κάμνοντα ἰατρεύεσθαι καὶ
ἰάτρευσίς τε καὶ ὁ ἄλλος χρηματισμός; ταῦτα γὰρ ἐπίπονα φαῖ-
μεν ἄν, ὠφελεῖν δὲ ἡμᾶς, καὶ αὐτὰ μὲν ἑαυτῶν * ἕνεκα οὐκ D
ἂν δεξαίμεθα ἔχειν, τῶν δὲ μισθῶν τε χάριν καὶ τῶν ἄλλων ὅσα
γίγνεται ἀπ' αὐτῶν. Ἔστι γὰρ οὖν, ἔφην, καὶ τοῦτο τρίτον.
ἀλλὰ τί δή; Ἐν ποίῳ, ἔφη, τούτων τὴν δικαιοσύνην τίθης;
Ἐγὼ μὲν οἶμαι, ἦν δ' ἐγώ, * ἐν τῷ καλλίστῳ, ὃ καὶ δι' αὐ- 358

*) ἴσ. τοῦ λόγου.

II.

Ego quum haec dixissem, putabam disputando me liberatum esse; erat autem hoc, ut patebat, exordium. Glauco enim, qui fortissimum semper sese praebet in omnibus, etiam tum Thrasymachi recusationem non probavit, sed O Socrates, inquit, utrum nobis te vis videri persuasisse an vere persuadere omni modo praestare iustum esse quam iniustum? Vere, inquam, me persuadere equidem mallem, si in me situm esset. Non igitur, inquit, facis quod vis. dic enim mihi: num tibi videtur tale quid esse bonum, quod cupiamus habere non ea quae ex eo redundent appetentes, sed ipsum propter se amplectentes, velut gaudere et voluptates quotquot innocentes, etiamsi nihil in posterum ex his nascatur aliud nisi hoc ut gaudeat qui eas percipiat? Mihi vero, inquam, videtur tale quid esse. Quid vero? quod et ipsum propter se expetimus et propter ea quae ex eo nascuntur, velut sapere, videre et valere? haec enim, ut opinor, utramque ob causam amplectimur. Vero, inquam. Tertiam vero vides quandam, inquit, speciem boni, in qua sunt exerceri, sanandum se curare, sanatio ceteraeque pecuniae acquirendae rationes; haec enim laboriosa dixerimus, prodesse autem nobis, et ipsa propter se noluerimus habere, mercedum vero causa reliquorumque quae ex eis redundant. Est vero, inquam, etiam haec tertia species. at quid tum? In quanam, inquit, harum iustitiam reponis? Ego arbitror, inquam, in pul-

τὸ καὶ διὰ τὰ γιγνόμενα ἀπ' αὐτοῦ ἀγαπητέον τῷ μέλλοντι μα-
καρίῳ ἔσεσθαι. Οὐ τοίνυν δοκεῖ, ἔφη, τοῖς πολλοῖς, ἀλλὰ
τοῦ ἐπιπόνου εἴδους, ὃ μισθῶν ἕνεκα καὶ εὐδοκιμήσεων διὰ
δόξαν ἐπιτηδευτέον, αὐτὸ δὲ δι' αὐτὸ φευκτέον ὡς ὂν χαλεπόν.
Οἶδα, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι δοκεῖ οὕτω, καὶ πάλαι ὑπὸ Θρασυμάχου
ὡς τοιοῦτον ὂν ψέγεται, ἀδικία δ' ἐπαινεῖται· ἀλλ' ἐγώ τις, ὡς
ἔοικε, δυςμαθής. Ἴθι * δή, ἔφη, ἄκουσον καὶ ἐμοῦ, ἐάν σοὶ B
ταὐτὰ δοκῇ. Θρασύμαχος γάρ μοι φαίνεται πρῳαίτερον τοῦ
δέοντος ὑπὸ σοῦ ὥςπερ ὄφις κηληθῆναι, ἐμοὶ δ' οὔπω κατὰ
νοῦν ἡ ἀπόδειξις γέγονε περὶ ἑκατέρου· ἐπιθυμῶ γὰρ ἀκοῦσαι
τί τ' ἔστιν ἑκάτερον καὶ τίνα ἔχει δύναμιν αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἐνὸν
ἐν τῇ ψυχῇ, τοὺς δὲ μισθοὺς καὶ τὰ γιγνόμενα ἀπ' αὐτῶν ἐᾶ-
σαι χαίρειν. οὑτωσὶ οὖν ποιήσω, ἐὰν καὶ σοὶ δοκῇ· ἐπανα-
νεώσομαι τὸν Θρασυμάχου λόγον, καὶ * πρῶτον μὲν ἐρῶ δι- C
καιοσύνην οἷον εἶναί φασι καὶ ὅθεν γεγονέναι, δεύτερον δὲ ὅτι
πάντες αὐτὸ οἱ ἐπιτηδεύοντες ἄκοντες ἐπιτηδεύουσιν ὡς ἀναγ-
καῖον, ἀλλ' οὐχ ὡς ἀγαθόν, τρίτον δὲ ὅτι εἰκότως αὐτὸ δρῶσι·
πολὺ γὰρ ἀμείνων ἄρα ὁ τοῦ ἀδίκου ἢ ὁ τοῦ δικαίου βίος, ὡς
λέγουσιν· ἐπεὶ ἔμοιγε, ὦ Σώκρατες, οὔτι δοκεῖ οὕτως· ἀπορῶ
μέντοι διατεθρυλλημένος τὰ ὦτα, ἀκούων Θρασυμάχου καὶ μυ-
ρίων ἄλλων. τὸν δὲ ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης λόγον, * ὡς ἄμει- D
νον ἀδικίας, οὐδενός πω ἀκήκοα ὡς βούλομαι· βούλομαι δὲ
αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἐγκωμιαζόμενον ἀκοῦσαι· μάλιστα δ' οἶμαι ἂν
σοῦ πυθέσθαι. διὸ κατατείνας ἐρῶ τὸν ἄδικον βίον ἐπαινῶν, εἰπὼν
δὲ ἐνδείξομαί σοι ὃν τρόπον αὖ βούλομαι καὶ σοῦ ἀκούειν ἀδικίαν
μὲν ψέγοντος, δικαιοσύνην δὲ ἐπαινοῦντος. ἀλλ' ὅρα εἴ σοι βουλο-
μένῳ εἴη *) ἃ λέγω. Πάντων μάλιστα, ἦν δ' ἐγώ· περὶ γὰρ τίνος
ἂν * μᾶλλον πολλάκις τις νοῦν ἔχων χαίροι λέγων καὶ ἀκούων; E
Κάλλιστα, ἔφη, λέγεις· καὶ ὃ πρῶτον ἔφην ἐρεῖν, περὶ τούτου
ἄκουε, τί τε ὂν τυγχάνει καὶ ὅθεν γέγονε δικαιοσύνη **).

---

*) ἴσ. ἐστίν.

**) ἄλλ. τί οἴονται καὶ ὅθεν γεγονέναι δικαιοσύνην.

cherrima, quae et propter ſe et propter utilitates ex ea redundantes expetenda ſit homini qui beatus ſit futurus. Neque tamen videtur, inquit, multitudini, ſed laborioſae eſſe ſpeciei, quam propter mercedes et honorem, iuſtitiae fama asſequendum, coli oporteat, ipſam autem propter ſe vitari quippe moleſtam. Scio, inquam, videri ita, et iampridem a Thraſymacho quod talis ſit vituperatur, iniuſtitia contra laudatur; at ego ſum, ut videtur, perquam indocilis. Age dum, inquit, audi me quoque, num tibi idem videatur. Thraſymachus enim mihi videtur prius quam oportuit a te tamquam ſerpens ſe deliniri paſſus eſſe, nondum autem ex animi mei ſententia demonſtrata eſt utraque; cupio enim audire qualis ſit utraque et qualem habeant vim ipſae per ſe in animo verſantes, mercedes vero et quae ex eis redundent, miſſa fieri. ita igitur facturus ſum, ſi tibi quoque videtur: redintegrabo Thraſymachi orationem, ac primum quidem exponam qualem dicant iuſtitiam eſſe et unde naſci, deinde omnes qui eam colant invitos colere ut neceſſariam, non ut bonam, tum convenienter illos hoc facere; multo enim melior eſt iniuſti quam iuſti vita, ut dicunt; nam mihi quidem, Socrates, neutiquam videtur ita; haeſito tamen obtuſis auribus, audiens Thraſymachum et innumerabiles alios. quod vero dicitur, iuſtitiam meliorem eſſe iniuſtitia, hoc nondum a quoquam ita expoſitum audivi, ut volo; volo autem ita audiam ut ipſa per ſe celebretur. maxime vero me puto ex te hoc auditurum eſſe. quocirca contente dicam iniuſtam vitam laudans, dicens vero monſtrabo tibi quomodo viciſſim velim te quoque audire iniuſtitiam vituperantem, iuſtitiam vero laudantem. at vide ſi tibi commodum ſit quod dico. Omnium maxime, inquam; de quanam enim re prudens quis maiore cum voluptate ſaepius dicat et audiat? Praeclare, inquit, narras; et quod priore loco dixi me expoſiturum eſſe, de hoc audi, qualis ſit et unde naſcatur iuſtitia.

Πεφυκέναι γὰρ δή φασι τὸ μὲν ἀδικεῖν ἀγαθόν, τὸ δὲ ἀδικεῖσθαι κακόν, πλέονι δὲ κακῷ ὑπερβάλλειν τὸ ἀδικεῖσθαι ἢ ἀγαθῷ τὸ ἀδικεῖν· ὥςτ' ἐπειδὰν ἀλλήλους ἀδικῶσί τε καὶ ἀδικῶνται καὶ ἀμφοτέρων γεύωνται, τοῖς μὴ δυναμένοις τὸ μὲν ἐκφεύγειν, * τὸ δὲ αἱρεῖν δοκεῖ *) λυσιτελεῖν ξυνθέσθαι ἀλλήλοις 359 μήτ' ἀδικεῖν μήτ' ἀδικεῖσθαι. καὶ ἐντεῦθεν δὴ ἄρξασθαι νόμους τίθεσθαι καὶ ξυνθήκας αὑτῶν, καὶ ὀνομάσαι τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου ἐπίταγμα νόμιμόν τε καὶ δίκαιον. καὶ εἶναι δὴ ταύτην γένεσίν τε καὶ οὐσίαν δικαιοσύνης, μεταξὺ οὖσαν τοῦ μὲν ἀρίστου ὄντος, ἐὰν ἀδικῶν μὴ διδῷ δίκην, τοῦ δὲ κακίστου, ἐὰν ἀδικούμενος τιμωρεῖσθαι ἀδύνατος ᾖ. τὸ δὲ δίκαιον ἐν μέσῳ ὂν τούτων ἀμφοτέρων ἀγαπᾶσθαι * οὐχ ὡς ἀγαθόν, ἀλλ' ὡς B ἀῤῥωστίᾳ τοῦ ἀδικεῖν τιμώμενον· ἐπεὶ τὸν δυνάμενον αὐτὸ ποιεῖν καὶ ὡς ἀληθῶς ἄνδρα οὐδ' ἂν ἑνί ποτε ξυνθέσθαι τὸ μήτε ἀδικεῖν μήτε ἀδικεῖσθαι· μαίνεσθαι γὰρ ἄν. ἡ μὲν οὖν δὴ φύσις δικαιοσύνης, ὦ Σώκρατες, αὕτη τε καὶ τοιαύτη, καὶ ἐξ ὧν πέφυκε, τοιαῦτα, ὡς ὁ λόγος.

Ὡς δὲ καὶ οἱ ἐπιτηδεύοντες ἀδυναμίᾳ τοῦ ἀδικεῖν ἄκοντες αὐτὸ ἐπιτηδεύουσι, μάλιστ' ἂν αἰσθοίμεθα, εἰ τοιόνδε ποιήσαιμεν τῇ διανοίᾳ, * δόντες ἐξουσίαν ἑκατέρῳ ποιεῖν ὅ τι ἂν C βούληται, τῷ τε δικαίῳ καὶ τῷ ἀδίκῳ, εἶτ' ἐπακολουθήσαιμεν θεώμενοι ποῖ ἡ ἐπιθυμία ἑκάτερον ἄξει. ἐπ' αὐτοφώρῳ οὖν λάβοιμεν ἂν τὸν δίκαιον τῷ ἀδίκῳ εἰς ταὐτὸν ἰόντα διὰ τὴν πλεονεξίαν, ὃ πᾶσα φύσις διώκειν πέφυκεν ὡς ἀγαθόν, νόμῳ δὲ καὶ βίᾳ παράγεται ἐπὶ τὴν τοῦ ἴσου τιμήν. εἴη δ' ἂν ἡ ἐξουσία ἣν λέγω τοιάδε μάλιστα, εἰ αὐτοῖς γένοιτο οἵαν ποτέ φασι δύναμιν τῷ Γύγου * τοῦ Λυδοῦ προγόνῳ **) γενέσθαι. εἶναι D μὲν γὰρ αὐτὸν ποιμένα θητεύοντα παρὰ τῷ τότε Λυδίας ἄρχοντι· ὄμβρου δὲ πολλοῦ γενομένου καὶ σεισμοῦ ῥαγῆναί τε τῆς γῆς καὶ γενέσθαι χάσμα κατὰ τὸν τόπον ᾗ ἔνεμεν. ἰδόντα δὲ καὶ θαυμάσαντα καταβῆναι, καὶ ἰδεῖν ἄλλα τε δὴ ἃ μυθολογοῦσι θαυμαστὰ καὶ ἵππον χαλκοῦν κοῖλον, θυρίδας ἔχοντα

---

*) ἴσ. δοκεῖν.

**) ἴσ. δύναμιν Γύγου τοῦ Λυδοῦ γενέσθαι.

Etenim naturâ dicunt iniuriam facere bonum esse, iniuriam accipere malum, plus autem mali inesse in accipienda iniuria quam boni in facienda; quocirca, quum inter se homines iniuriam et faciant et accipiant et utrumque experiantur, eis qui nequeant hoc effugere, illud vero assequi, utile videri inter se constituere ut neque faciant neque accipiant iniuriam. atque inde incipere leges sibi statuere et pactiones inter se facere, et appellare legis praescriptum legitimum atque iustum. et hanc esse originem ac naturam iustitiae, mediam illam quidem inter optimum, si iniuste faciens nullas det poenas, et pessimum, si iniuriam passus ulcisci nequeas. iustum autem, interiectum inter haec utraque medium, expeti non ut bonum, sed ut honoratum, si iniuriam facere nequeas; nam qui facere possit et vere sit vir, eum cum nemine umquam pactionem esse facturum ut iniuriam neque faciat neque accipiat; insanum enim fore. natura igitur iustitiae, Socrate, haec et talis et id ex quo nascitur hoc est, ut dicunt.

Etiam eos qui eam colant invitos eam colere quia nequeant iniuste facere, maxime perspiciamus, si hoc fingamus cogitatione, ut, facultatem utrique dantes faciendi quicquid velit, iusto et iniusto, sequamur spectantes quo cupiditas quemque ductura sit. manifesto igitur deprehendemus iustum, aeque atque iniustum, propter opum appetitionem in eo sectando, quod omnis natura persequi solet ut bonum, lege autem ac vi deflectitur ad aequalitatem colendam. sit autem facultas quam dico talis maxime, qualem aliquando dicunt Gygis Lydorum regis potentiam obtigisse. fuisse enim hunc pastorem mercenarium Lydiae qui tum fuerit regis; magnis vero imbribus motibusque exortis fractam esse aliquam terrae partem et hiatum exstitisse eo quo ille paverit loco. quem quum conspexisset et admiratus esset descendisse et quum alia quae fabulantur admirabilia vidisse tum etiam equum aeneum cavum, fores habentem, per quas introspicien-

καθ' ἃς ἐγκύψαντα ἰδεῖν ἐνόντα νεκρόν, ὡς φαίνεσθαι, μείζω
ἢ κατ' ἄνθρωπον. τοῦτον δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἔχειν *), * περὶ δὲ E
τῇ χειρὶ χρυσοῦν δακτύλιον φέρειν, ὃν περιελόμενον ἐκβῆναι.
ξυλλόγου δὲ γενομένου τοῖς ποιμέσιν εἰωθότος, ἵν' ἐξαγγέλλοιεν
κατὰ μῆνα τῷ βασιλεῖ τὰ περὶ τὰ ποίμνια, ἀφικέσθαι καὶ ἐκεῖ-
νον ἔχοντα τὸν δακτύλιον. καθήμενον οὖν μετὰ τῶν ἄλλων τυ-
χεῖν τὴν σφενδόνην τοῦ δακτυλίου περιαγαγόντα πρὸς ἑαυτὸν
εἰς τὸ εἴσω τῆς χειρός· τούτου δὲ γενομένου ἀφανῆ αὐτὸν γε-
νέσθαι * τοῖς παρακαθημένοις, καὶ διαλέγεσθαι ὡς περὶ οἰχο- 360
μένου. καὶ τὸν θαυμάζειν τε καὶ πάλιν ἐπιψηλαφῶντα τὸν δα-
κτύλιον στρέψαι ἔξω τὴν σφενδόνην, καὶ στρέψαντα φανερὸν
γενέσθαι. καὶ τοῦτο ἐννοήσαντα ἀποπειρᾶσθαι τοῦ δακτυλίου
εἰ ταύτην ἔχει **) τὴν δύναμιν, καὶ αὐτῷ ἀεὶ οὕτω ξυμβαίνειν,
στρέφοντι μὲν εἴσω τὴν σφενδόνην ἀδήλῳ γίγνεσθαι, ἔξω δὲ δή-
λῳ. αἰσθόμενον δὲ εὐθὺς διαπράξασθαι τῶν ἀγγέλων γενέσθαι
τῶν παρὰ τὸν βασιλέα· * ἐλθόντα δὲ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ B
μοιχεύσαντα, μετ' ἐκείνης ἐπιθέμενον τῷ βασιλεῖ, ἀποκτεῖναι
καὶ τὴν ἀρχὴν κατασχεῖν.

Εἰ οὖν δύο τοιούτω δακτυλίω γενοίσθην, καὶ τὸν μὲν ὁ
δίκαιος περιθεῖτο, τὸν δὲ ὁ ἄδικος, οὐδεὶς ἂν γένοιτο, ὡς δό-
ξειεν ***), οὕτως ἀδαμάντινος, ὃς ἂν μείνειεν ἐν τῇ δικαιοσύνῃ
καὶ τολμήσειεν ἀπέχεσθαι τῶν ἀλλοτρίων καὶ μὴ ἅπτεσθαι, ἐξὸν
αὐτῷ καὶ ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀδεῶς ὅ τι βούλοιτο λαμβάνειν, καὶ
εἰσιόντι εἰς * τὰς οἰκίας ξυγγίγνεσθαι ὅτῳ βούλοιτο καὶ ἀπο- C
κτιννύναι καὶ ἐκ δεσμῶν λύειν οὕστινας βούλοιτο, καὶ τἆλλα
πράττειν, ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἰσόθεον ὄντα. οὕτω δὲ δρῶν οὐ-
δὲν ἂν διάφορον τοῦ ἑτέρου ποιοῖ, ἀλλ' ἐπὶ ταὐτὸν ἴοιεν ἀμ-
φότεροι. καίτοι μέγα τοῦτο τεκμήριον ἂν φαίη τις ὅτι οὐδεὶς
ἑκὼν δίκαιος, ἀλλ' ἀναγκαζόμενος ὡς οὐκ ἀγαθοῦ ἰδίᾳ ὄντος·
ἐπεί, ὅπου γ' ἂν οἴηται ἕκαστος οἷός τ' ἔσεσθαι ἀδικεῖν, ἀδι-
κεῖ· λυσιτελεῖν γὰρ δὴ οἴεται * πᾶς ἀνὴρ πολὺ μᾶλλον ἰδίᾳ D
τὴν ἀδικίαν τῆς δικαιοσύνης, ἀληθῆ οἰόμενος, ὥς φησιν ὁ πε-
ρὶ τοῦ τοιούτου λόγου λέγων· ἐπεί, εἴ τις τοιαύτης ἐξουσίας
ἐπιλαβόμενος μηδέποτε †) ἐθέλοι ἀδικῆσαι μηδὲ ἅψαιτο τῶν

*) γρ. μὲν ἔχειν οὐδέν. **) ἄλλ. ἔχοι.
***) ἴσ. δόξειεν ἄν. †) γρ. μηδέν ποτε.

tem animadvertiffe mortuum, qui maior videretur quam pro humana forma. hunc vero nihil aliud habuiffe nifi aureum annulum in digito, quem quum detraxiffet evafiffe. atque concilium a paftoribus quum haberetur folitum ut renunciarent menfe quoque ad regem de re pecuaria, veniffe etiam illum annulo indutum. iam fedentem inter reliquos forte fortuna palam annuli convertiffe ad fe introrfum ad palmam; quo facto afsidentes eum non confpexiffe et loquutos effe tamquam de profecto. hunc vero miratum effe iterumque prehenfo annulo extra fe vertiffe palam, qua converfa confpicuum eum exftitiffe. hoc autem quum animadvertiffet, periculum annuli feciffe, fi hanc haberet vim, eique femper ita contigiffe ut, quum introrfum vertiffet palam, a nullo videretur, quum vero extra fe, videretur. quo quidem cognito ftatim id egiffe ut in nunciis effet ad regem mittendis. quo quum veniffet, eius uxori ftuprum intuliffe, ea adiutrice regem adortum effe et interemiffe regnumque occupaffe.

Iam fi duo huiusmodi annuli effent, et unum iuftus indueret, alterum iniuftus, nemo foret, ut videretur, tam firmus, qui ftaret in iuftitia fibique temperaret quin fe abstineret ab alienis nec ea tangeret, facultate ei data et e foro fine ullo metu quod vellet arripiendi et domos ingreffo confuefcendi cum quocumque vellet et interficiendi et vinculis folvendi quoscumque vellet et reliquorum faciendorum, in hominibus inftar dei verfanti. ita autem faciens nihil diverfi ab altero ageret, fed eodem tenderent utrique. iam vero magno hoc effe argumento dixerit quispiam, neminem fua fponte iuftum effe, fed coactum, quia iuftum non fit privatim bonum; nam ubicumque quis fe arbitratur iniufte poffe facere, iniufte facit; prodeffe enim cenfet quisque multo magis privatim iniuftitiam iuftitia, vere cenfens, ut ait qui de hac re disputat; etenim fi quis hanc adeptus facultatem nullam umquam vellet iniuriam facere nec tangeret

ἀλλοτρίων, ἀθλιώτατος μὲν ἂν δόξειεν εἶναι τοῖς αἰσθανομένοις
καὶ ἀνοητότατος, ἐπαινοῖεν δ' ἂν αὐτὸν ἀλλήλων ἐναντίον ἐξα-
πατῶντες ἀλλήλους διὰ τὸν τοῦ ἀδικεῖσθαι φόβον. ταῦτα μὲν
οὖν δὴ οὕτως.

Τὴν δὲ κρίσιν αὐτοῖν τοῦ βίου περὶ ὧν * λέγομεν *), ἐὰν E
διαστησώμεθα τόν τε δικαιότατον καὶ τὸν ἀδικώτατον, οἷοί τ'
ἐσόμεθα κρῖναι ὀρθῶς, εἰ δὲ μή, οὔ. τίς οὖν δὴ ἡ διάστασις;
ἥδε· μηδὲν ἀφαιρῶμεν μήτε τοῦ ἀδίκου ἀπὸ τῆς ἀδικίας μήτε
τοῦ δικαίου ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης, ἀλλὰ τέλεον ἑκάτερον εἰς τὸ
ἑαυτοῦ ἐπιτήδευμα τιθῶμεν. πρῶτον μὲν οὖν ὁ ἄδικος ὥσπερ
οἱ δεινοὶ δημιουργοὶ ποιείτω· οἷον κυβερνήτης ἄκρος ἢ
ἰατρὸς τά τε ἀδύνατα ἐν τῇ τέχνῃ καὶ τὰ δυνατὰ διαισθάνε-
ται, καὶ * τοῖς μὲν ἐπιχειρεῖ, τὰ δὲ ἐᾷ, ἔτι δέ, ἐὰν ἄρα πῃ 361
σφαλῇ, ἱκανὸς ἐπανορθοῦσθαι, οὕτω καὶ ὁ ἄδικος ἐπιχειρῶν
ὀρθῶς τοῖς ἀδικήμασι λανθανέτω, εἰ μέλλει σφόδρα ἄδικος εἶ-
ναι, τὸν ἁλισκόμενον δὲ φαῦλον ἡγητέον· ἐσχάτη γὰρ ἀδικία
δοκεῖν δίκαιον εἶναι μὴ ὄντα. δοτέον οὖν τῷ τελέως ἀδίκῳ τὴν
τελεωτάτην ἀδικίαν, καὶ οὐκ ἀφαιρετέον, ἀλλ' ἐατέον τὰ μέγι-
στα ἀδικοῦντα τὴν μεγίστην δόξαν αὐτῷ παρεσκευακέναι εἰς δι-
καιοσύνην, * καὶ ἐὰν ἄρα σφάλληταί **) τι, ἐπανορθοῦσθαι B
δυνατῷ εἶναι, λέγειν τε ἱκανῷ ὄντι πρὸς τὸ πείθειν, ἐάν τι μη-
νύηται τῶν ἀδικημάτων, καὶ βιάσασθαι ὅσα ἂν βίας δέηται,
διά τε ἀνδρείαν καὶ ῥώμην καὶ διὰ παρασκευὴν φίλων καὶ οὐσίας.
τοῦτον δὲ τοιοῦτον θέντες τὸν δίκαιον παρ' αὐτὸν ἱστῶμεν τῷ
λόγῳ, ἄνδρα ἁπλοῦν καὶ γενναῖον, κατ' Αἰσχύλον οὐ δοκεῖν,
ἀλλ' εἶναι ἀγαθὸν ἐθέλοντα. ἀφαιρετέον δὴ τὸ δοκεῖν· εἰ γὰρ
δόξει δίκαιος εἶναι, * ἔσονται αὐτῷ τιμαὶ καὶ δωρεαὶ δοκοῦντι C
τοιούτῳ εἶναι· ἄδηλον οὖν εἴτε τοῦ δικαίου εἴτε τῶν δωρεῶν
τε καὶ τιμῶν ἕνεκα τοιοῦτος εἴη. γυμνωτέος δὴ πάντων πλὴν
δικαιοσύνης, καὶ ποιητέος ἐναντίως διακείμενος τῷ προτέρῳ·
μηδὲν γὰρ ἀδικῶν δόξαν ἐχέτω τῆς μεγίστης ***) ἀδικίας, ἵν'
ᾖ βεβασανισμένος εἰς δικαιοσύνην τῷ μὴ τέγγεσθαι ὑπὸ κακο-
δοξίας καὶ τῶν ἀπ' †) αὐτῆς γιγνομένων, ἀλλ' ἔστω ††) ἀμε-

---

*) ἄλλ. αὐτὴν τοῦ βίου πέρι ὧν λέγομεν. ἴσ. αὐτοῖν τοῦ βίου πέρι, ἐὰν κτλ. **) γρ. σφαλῇ καί.
***) γρ. τὴν μεγίστην. †) γρ. ὑπ'. ††) γρ. ἤτω.

aliena, miferrimus videretur effe eis qui id comperiffent atque ftolidiffimus, laudarent autem eum palam, decipientes inter fe propter iniuriarum metum. atque haec quidem fe fic habent.

De iudicio autem ipfo utriusque de quibus loquimur vitae, fi iuftiffimum et iniuftiffimum inter fe opponimus, poterimus iudicare recte, fin minus, non poterimus. quaenam vero erit illa oppofitio? haec: nihil detrahamus neque iniufti de iniuftitia neque iufti de iuftitia, fed perfectam utramque in fuo ipfam ftudio ponamus. primum igitur iniuftus ut eximii artifices agito: quemadmodum gubernator fummus vel medicus quae fieri poffunt in arte et quae non poffunt discernit, et illa fuscipit, haec vero finit, et praeterea, fi forte lapfus fuerit, valet ad errorem corrigendum, ita etiam iniuftus fuscipiens recte iniurias lateto, fi infignite futurus eft iniuftus, deprehenfus vero vilis exiftimandus; extrema enim iniuftitia eft fi quis videtur iuftus effe, qui non eft. tribuenda eft igitur perfecte iniufto perfectiffima iniuftitia, nec detrahendum aliquid, fed permittendum ut maximas faciens iniurias maximam fibi comparet famam iuftitiae, et fi qua labatur, emendare id poffit, dicendoque valeat ad perfuadendum, fi quae indicata fuerit iniuria, et vim adhibere poffit, fi qua vi opus fuerit, fortitudine et robore et amicorum opumque comparatione. hunc vero talem ponentes iuftum ei opponamus in oratione, virum fimplicem atque ingenuum, qui, ut Aefchylus dicit, fe non videri, fed effe bonum velit. detrahendum igitur hoc ut videatur; nam fi videbitur iuftus effe, erunt ei honores et munera hanc ipfam ob rem, quod videbitur talis effe; haud igitur liquet iufti caufa an propter munera et honores talis fit. nudandus igitur omnibus, excepta iuftitia, et fingendus contrarius prioris; nihil enim iniufti faciens famam habeto maximae iniuftitiae, ut probata fit ipfius iuftitia ex eo quod non molliatur fama mala eisque quae ex ea nafcuntur, immo

τάστατος μέχρι θανάτου, δοκῶν μὲν εἶναι ἄδικος διὰ βίου, ὢν D
δὲ δίκαιος, ἵν' ἀμφότεροι εἰς τὸ ἔσχατον ἐληλυθότες, ὁ μὲν δι-
καιοσύνης, ὁ δὲ ἀδικίας, κρίνωνται ὁπότερος αὐτοῖν εὐδαιμο-
νέστερος.

Βαβαί, ἦν δ' ἐγώ, ὦ φίλε Γλαύκων, ὡς ἐῤῥωμένως ἑκά-
τερον, ὥςπερ ἀνδριάντα, εἰς τὴν κρίσιν ἐκκαθαίρεις τοῖν ἀν-
δροῖν! Ὡς μάλιστ', ἔφη, δύναμαι. ὄντοιν δὲ *) τοιούτοιν οὐ-
δὲν ἔτι, ὡς ἐγῷμαι, χαλεπὸν ἐπεξελθεῖν τῷ λόγῳ οἷος ἑκάτερον
βίος περιμένει **). λεκτέον * οὖν· καὶ δὴ κἂν ἀγροικοτέρως E
λέγηται, μὴ ἐμὲ οἴου λέγειν, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ τοὺς ἐπαι-
νοῦντας πρὸ δικαιοσύνης ἀδικίαν. ἐροῦσι δὲ τάδε, ὅτι οὕτω
διακείμενος ὁ δίκαιος μαστιγώσεται, στρεβλώσεται, δεδήσεται,
ἐκκαυθήσεται τὠφθαλμώ ***), τελευτῶν * πάντα κακὰ παθὼν 362
ἀνασχινδυλευθήσεται καὶ γνώσεται ὅτι οὐκ εἶναι δίκαιον, ἀλλὰ
δοκεῖν δεῖ ἐθέλειν. τὸ δὲ τοῦ Αἰσχύλου πολὺ ἦν ἄρα ὀρθότερον
λέγειν κατὰ τοῦ ἀδίκου· τῷ ὄντι γὰρ φήσουσι τὸν ἄδικον, ἅτε
ἐπιτηδεύοντα πρᾶγμα ἀληθείας ἐχόμενον καὶ οὐ πρὸς δόξαν
ζῶντα, οὐ δοκεῖν ἄδικον, ἀλλ' εἶναι ἐθέλειν,

Βαθεῖαν ἄλοκα διὰ φρενὸς καρπούμενον,
Ἐξ ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα. B

πρῶτον μὲν ἄρχειν ἐν τῇ πόλει δοκοῦντι δικαίῳ εἶναι †), ἔπειτα
γαμεῖν ὁπόθεν ἂν βούληται, ἐκδιδόναι εἰς οὓς ἂν βούληται,
ξυμβάλλειν, κοινωνεῖν οἷς ἂν ἐθέλῃ, καὶ παρὰ ταῦτα πάντα
ὠφελεῖσθαι κερδαίνοντα τῷ μὴ δυσχεραίνειν τὸ ἀδικεῖν. εἰς ἀ-
γῶνας τοίνυν ἰόντα καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ περιγίγνεσθαι καὶ
πλεονεκτεῖν τῶν ἐχθρῶν, πλεονεκτοῦντα δὲ πλουτεῖν καὶ τούς τε
φίλους εὖ ποιεῖν καὶ τοὺς ἐχθροὺς * βλάπτειν, καὶ θεοῖς θυ- C
σίας καὶ ἀναθήματα ἱκανῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς θύειν τε καὶ ἀ-
νατιθέναι, καὶ θεραπεύειν τοῦ δικαίου πολὺ ἄμεινον τοὺς θεοὺς
καὶ τῶν ἀνθρώπων οὓς ἂν βούληται· ὥςτε καὶ θεοφιλέστερον
αὐτὸν εἶναι μᾶλλον προςήκειν ἐκ τῶν εἰκότων ἢ τὸν δίκαιον.

---

*) γρ. δή.
**) γρ. ἐπιμένει.
***) ἴσ. ἐκκαυθήσεται καὶ ἐκκοπήσεται τὠφθαλμώ.
†) ἴσ. εἶναι γίγνεσθαι.

esto immutabilis usque ad mortem, ad speciem quidem iniustus in omni vita, re vera autem iustus, ut utrique ad extremum progressi, ille quidem iustitiae, hic vero iniustitiae, iudicentur uter eorum beatior.

Papae, inquam, o care Glauco, quam fortiter utrumque, tamquam imaginem, ad iudicium expolis virorum! Quam maxime, inquit, possum. tales vero si sunt, nihil iam, ut arbitror, negoti est oratione persequi qualis utrumque vita maneat. dicendum igitur, et si forsitan rusticius dicatur, ne me cense dicere, Socrate, sed eos qui laudent prae iustitia iniustitiam. dicent vero hoc, iusto ita comparato eventurum esse ut verberibus castigetur, torqueatur, vinciatur, igne crucietur et oculi ei excutiantur, ad extremum omnia mala perpessus palo transfigatur et cognoscat non esse iustum, sed videri oportere hominem velle. Aeschyli igitur illud multo rectius dicetur de iniusto; revera enim ponent iniustum, quippe qui studium conferat ad rem veritate coniunctam nec ad speciem vivat, se non videri iniustum, sed esse velle:

Sulcum profundum mente et uberem tenentem,
Unde erudite cogitata pullulant.

ac primum quidem imperare in urbe quippe qui videatur iustus esse, deinde uxorem ducere undecumque voluerit et nuptum dare quibuscumque lubeat, pacisci et commercium habere cum quibus voluerit, et praeter haec omnia utilitatem capere lucrando, quia non gravetur iniuste facere. in certamina vero descendentem et privatim et publice superare lucroque praevertere hostes, lucro autem praevertentem divitem exsistere et amicis bene facere, inimicos vero laedere, et diis sacrificia et dona satis et magnifice facere atque offerre, et colere iusto multo melius deos et quoscumque velit homines: ut etiam deo multo cariorem eum esse quam iustum consentaneum sit. ita dicunt, Socrates, a diis et

οὕτω φασίν, ὦ Σώκρατες, παρὰ θεῶν καὶ παρ᾽ ἀνθρώπων τῷ ἀδίκῳ παρεσκευάσθαι τὸν βίον ἄμεινον ἢ τῷ δικαίῳ.

Ταῦτ᾽ εἰπόντος τοῦ Γλαύκωνος ἐγὼ μὲν * ἐν νῷ εἶχόν τι D
λέγειν πρὸς ταῦτα, ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀδείμαντος, Οὔτι που *) οἴει, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἱκανῶς εἰρῆσθαι περὶ τοῦ λόγου; Ἀλλὰ τί μήν; εἶπον. Αὐτό, ἦ δ᾽ ὅς, οὐκ εἴρηται ὃ μάλιστα ἔδει ῥηθῆναι. Οὐκοῦν, ἦν δ᾽ ἐγώ, τὸ λεγόμενον, ἀδελφὸς **) ἀνδρὶ παρείη· ὥςτε καὶ σύ, εἴ τι ὅδε ἐλλείπει, ἐπάμυνε. καίτοι ἐμέ γε ἱκανὰ καὶ τὰ ὑπὸ τούτου ῥηθέντα καταπαλαῖσαι καὶ ἀδύνατον ποιῆσαι βοηθεῖν δικαιοσύνῃ. * Καὶ ὅς, E
Οὐδέν, ἔφη, λέγεις, ἀλλ᾽ ἔτι καὶ τάδε ἄκουε· δεῖ γὰρ διελθεῖν ἡμᾶς καὶ τοὺς ἐναντίους λόγους ὧν ὅδε εἶπεν, οἳ δικαιοσύνην μὲν ἐπαινοῦσιν, ἀδικίαν δὲ ψέγουσιν, ἵν᾽ ᾖ σαφέστερον ὅ μοι δοκεῖ βούλεσθαι Γλαύκων. λέγουσι δέ που καὶ παρακελεύονται πατέρες τε υἱέσι καὶ πάντες οἵ τινων κηδόμενοι, ὡς χρὴ δίκαιον * εἶναι, οὐκ αὐτὸ δικαιοσύνην ἐπαινοῦντες, ἀλλὰ τὰς ἀπ᾽ 363
αὐτῆς εὐδοκιμήσεις, ἵνα δοκοῦντι δικαίῳ εἶναι γίγνηται ἀπὸ τῆς δόξης ἀρχαί τε καὶ γάμοι καὶ ὅσαπερ Γλαύκων διῆλθεν ἄρτι ἀπὸ τοῦ εὐδοκιμεῖν ὄντα τῷ δικαίῳ. ἐπὶ πλέον δὲ οὗτοι τὰ τῶν δοξῶν λέγουσι· τὰς γὰρ παρὰ θεῶν εὐδοκιμήσεις ἐμβάλλοντες ἄφθονα ἔχουσι λέγειν ἀγαθὰ τοῖς ὁσίοις ἅ φασι θεοὺς διδόναι, ὥςπερ ὁ γενναῖος Ἡσίοδός τε καὶ Ὅμηρός φασιν, ὁ μὲν τὰς δρῦς * τοῖς δικαίοις τοὺς θεοὺς ποιεῖν B

Ἄκρας μέν τε φέρειν βαλάνους, μέσσας δὲ μελίσσας·
Εἰροπόκοι δ᾽ ὄϊες, φησί, μαλλοῖς καταβεβρίθασι·

καὶ ἄλλα δὴ πολλὰ ἀγαθὰ τούτων ἐχόμενα. παραπλήσια δὲ καὶ ὁ ἕτερος· ὥςτε τευ γάρ φησιν

ἢ βασιλῆος ἀμύμονος ὅςτε θεουδὴς
Εὐδικίας ἀνέχῃσι, φέρῃσι δὲ γαῖα μέλαινα
Πυροὺς καὶ κριθάς, βρίθῃσι δὲ δένδρεα καρπῷ, C
Τίκτῃ δ᾽ ἔμπεδα μῆλα, θάλασσα δὲ παρέχῃ ἰχθῦς.

---

*) γρ. πω.

**) ἴσ. ἀδελφὸς ἄν.

ab hominibus iniusto melius comparatam esse vitam quam iusto.

Quae quum dixisset Glauco, equidem in animo habebam aliquid proferre ad haec, frater autem illius Adimantus An tu credis, inquit, Socrate, satis dictum esse de hoc genere? Quidni? inquam. Ipsum, inquit, hoc non est dictum, quod maxime oportuit proferri. Itaque, inquam, ut in proverbio est, frater viro adsit: et tu quoque, si quid hic praetermittit, adiuva. quamquam ad me quidem superandum satis iam ea sunt quae hic dixit, ut nequeam auxilium ferre iustitiae. Tum ille, Nihil, inquit, dicis, sed hoc praeterea audi: oportet enim persequi nos etiam contrarias orationes earum quas hic protulit, quae iustitiam laudant, iniustitiam vero vituperant, ut clarius fiat id quod mihi videtur velle Glauco. dicunt vero, ut constat, et adhortantur et patres filios et omnes quibus de aliquibus curae est, ut iusti sint, non ipsam iustitiam laudantes, sed existimationes ex ea proficiscentes: ut videlicet, si quis videatur iustus esse, obtingant ei ex hac existimatione imperia et connubia omniaque quae Glauco persequutus est modo e fama redundantia in eum qui iustus esse videretur. amplificant autem hi famam inde colligendam; aestimationem enim qua iustus a diis dignetur interponentes larga possunt proferre bona piis quae dicunt deos dare, quemadmodum generosus Hesiodus et Homerus dicunt, ille quidem quercus iustis deos facere

Partibus ut summis glandes, mediis ut apes sint,
Lanigerumque pecus denso sit vellere onustum.

et alia quidem multa bona cum his coniuncta. similia vero etiam alter: ut alicuius, dicit enim,

vel sancti regis similisque deo, qui
Iustitiam servat: producit caerula tellus
Hordea cum tritico, sunt poma gravantia ramos,
Sunt pecudes gravidae, mare plenum est piscibus altum.

Μουσαῖος δὲ τούτων νεανικώτερα τἀγαθὰ καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ παρὰ θεῶν διδόασι τοῖς δικαίοις· εἰς Ἅιδου γὰρ ἀγαγόντες τῷ λόγῳ καὶ κατακλίναντες, καὶ ξυμπόσιον τῶν ὁσίων κατασκευάσαντες, ἐστεφανωμένους ποιοῦσι * τὸν ἅπαντα χρόνον ἤδη D
διάγειν μεθύοντας, ἡγησάμενοι κάλλιστον ἀρετῆς μισθὸν μέθην αἰώνιον. οἱ δ' ἔτι τούτων μακροτέρους ἀποτείνουσι μισθοὺς παρὰ θεῶν· παῖδας γὰρ παίδων φασὶ καὶ γένος κατόπισθεν λείπεσθαι τοῦ ὁσίου καὶ εὐόρκου. ταῦτα δὴ καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἐγκωμιάζουσι δικαιοσύνην. τοὺς δὲ ἀνοσίους αὖ καὶ ἀδίκους εἰς πηλόν τινα κατορύττουσιν ἐν Ἅιδου καὶ κοσκίνῳ ὕδωρ ἀναγκάζουσι φέρειν· ἔτι τε ζῶντας * εἰς κακὰς δόξας ἄγοντες, ἅπερ E
Γλαύκων περὶ τῶν δικαίων, δοξαζομένων δὲ ἀδίκων διῆλθε τιμωρήματα, ταῦτα περὶ τῶν ἀδίκων λέγουσιν, ἄλλα δὲ οὐκ ἔχουσιν. ὁ μὲν οὖν ἔπαινος καὶ ὁ ψόγος οὗτος ἑκατέρων.

Πρὸς δὲ τούτοις σκέψαι, ὦ Σώκρατες, ἄλλο αὖ εἶδος λόγων περὶ δικαιοσύνης τε καὶ ἀδικίας ἰδίᾳ τε λεγόμενον καὶ ὑπὸ ποιητῶν. * πάντες γὰρ ἐξ ἑνὸς στόματος ὑμνοῦσιν ὡς κα- 364
λὸν μὲν ἡ σωφροσύνη τε καὶ δικαιοσύνη, χαλεπὸν μέντοι καὶ ἐπίπονον, ἀκολασία δὲ καὶ ἀδικία ἡδὺ μὲν καὶ εὐπετὲς κτήσασθαι, δόξῃ δὲ μόνον καὶ νόμῳ αἰσχρὸν *). λυσιτελέστερα δὲ τῶν δικαίων τὰ ἄδικα ὡς ἐπὶ τὸ πλῆθος λέγουσι, καὶ πονηροὺς πλουσίους καὶ ἄλλας δυνάμεις ἔχοντας εὐδαιμονίζειν καὶ τιμᾶν εὐχερῶς ἐθέλουσι δημοσίᾳ τε καὶ ἰδίᾳ, τοὺς δὲ ἀτιμάζειν τε καὶ ὑπερορᾶν οἳ ἄν πῃ * ἀσθενεῖς τε καὶ πένητες ὦσιν, ὁμολο- B
γοῦντες αὐτοὺς ἀμείνους εἶναι τῶν ἑτέρων. τούτων δὲ πάντων οἱ περὶ θεῶν τε λόγοι καὶ ἀρετῆς θαυμασιώτατοι λέγονται, ὡς ἄρα καὶ θεοὶ πολλοῖς μὲν ἀγαθοῖς δυστυχίας τε καὶ βίον κακὸν ἔνειμαν, τοῖς δὲ ἐναντίοις ἐναντίαν μοῖραν. ἀγύρται δὲ καὶ μάντεις ἐπὶ πλουσίων θύρας ἰόντες πείθουσιν ὡς ἔστι παρὰ σφίσι δύναμις ἐκ θεῶν ποριζομένη θυσίαις τε καὶ ἐπῳδαῖς, εἴτε τι ἀδίκημά του * γέγονεν αὐτοῦ ἢ προγόνων, ἀκεῖσθαι μεθ' C
ἡδονῶν τε καὶ ἑορτῶν, καὶ ἐάν **) τιν' ἐχθρὸν πημῆναι ἐθέλῃ,

---

*) ἄλλ. αἰσχρά.

**) ἄλλ. ἐάν τέ τιν'.

Musaeus autem his insigniora bona et filius eius a diis impertiri tradunt iustis; ad inferos enim oratione eos ducentes, discumbere facientes et convivium piorum apparantes fingunt eos coronatos in omne tempus iam vivere temulentos, existimantes pulcherrimam virtutis mercedem temulentiam sempiternam. alii vero his etiam longius producunt mercedes a diis; natos enim natorum dicunt et genus in posteritatem relinqui pii et iusiurandum conservantis viri. his igitur aliisque similibus laudibus celebrant iustitiam. impios vero et iniustos in coenum quoddam defodiunt apud inferos et cribro aquam cogunt ferre; praeterea vivos in malam famam inducentes, quas Glauco de iustis, pro iniustis vero habitis persequutus est poenas, has iniustis attribuunt, alias vero non habent. laudatio igitur et vituperatio haec est utriusque.

Praeter haec autem considera, Socrates, aliud genus orationis de iustitia et iniustitia et privatim frequentatum et a poëtis. omnes enim uno ore cantant, pulchram quidem esse temperantiam et iustitiam, sed molestam et laboriosam, intemperantiam vero et iniustitiam suavem quidem esse atque facilem acquisitu, opinione vero tantum et lege turpem. utiliora autem iustis iniusta maximam partem dicunt, et improbos divites aliasque potestates habentes beatos ducere et honorare gestiunt et publice et privatim, eos vero contemnere ac despicere qui imbecilli quodammodo ac pauperes sunt, licet eos concedant meliores esse alteris. horum autem omnium quae de diis habentur orationes maxime sunt admirabiles, deos videlicet ipsos multis quidem bonis calamitates vitamque malam intulisse, contrariis vero contrariam sortem. circulatores autem et vates divitum fores circumeuntes persuadent, sese habere facultatem a diis datam sacrificiis et carminibus, si quis quam iniuriam ipse fecerit vel maiores, eius expiandae inter oblectationes et festos dies, et si cui inimico nocere

μετὰ σμικρῶν δαπανῶν ὁμοίως δίκαιον ἀδίκῳ βλάψαι *), ἐπαγωγαῖς τισὶ καὶ καταδέσμοις τοὺς θεούς, ὥς φασι, πείθοντές σφισιν ὑπηρετεῖν. τούτοις δὲ πᾶσι τοῖς λόγοις μάρτυρας ποιητὰς ἐπάγονται, οἱ μὲν κακίας πέρι εὐπετείας διδόντες,

'Ως τὴν μὲν κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἔστιν ἑλέσθαι
'Ρηϊδίως· λείη μὲν ὁδός, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει· D
Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν

καί τινα ὁδὸν μακράν τε καὶ ἀνάντη· οἱ δὲ τῆς τῶν θεῶν ὑπ' ἀνθρώπων παραγωγῆς τὸν Ὅμηρον μαρτύρονται, ὅτι καὶ ἐκεῖνος εἶπε

στρεπτοὶ δέ τε **) καὶ θεοὶ αὐτοί,
Καὶ τοὺς μὲν θυσίαισι καὶ εὐχωλαῖς ἀγανῆσιν ***)
Λοιβῇ τε κνίσσῃ τε παρατρωπῶσ' ἄνθρωποι E
Λισσόμενοι, ὅτε κέν τις ὑπερβήῃ καὶ ἁμάρτῃ.

βίβλων δὲ ὅμαδον παρέχονται Μουσαίου καὶ Ὀρφέως, Σελήνης τε καὶ Μουσῶν ἐγγόνων ****), ὥς φασι, καθ' ἃς θυηπολοῦσι, πείθοντες οὐ μόνον ἰδιώτας, ἀλλὰ καὶ πόλεις, ὡς ἄρα λύσεις τε καὶ καθαρμοὶ ἀδικημάτων διὰ θυσιῶν καὶ παιδιᾶς ἡδονῶν εἰσὶ μὲν ἔτι ζῶσιν, * εἰσὶ δὲ καὶ τελευτήσασιν, ἃς δὴ 365
τελετὰς καλοῦσιν, αἳ τῶν ἐκεῖ κακῶν ἀπολύουσιν ἡμᾶς, μὴ θύσαντας δὲ δεινὰ περιμένει.

Ταῦτα πάντα, ἔφη, ὦ φίλε Σώκρατες, τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα λεγόμενα ἀρετῆς πέρι καὶ κακίας, ὡς ἄνθρωποι καὶ θεοὶ περὶ αὐτὰ ἔχουσι τιμῆς, τί οἰόμεθα ἀκουούσας νέων ψυχὰς ποιεῖν, ὅσοι εὐφυεῖς καὶ ἱκανοὶ ἐπὶ πάντα τὰ λεγόμενα ὥσπερ ἐπιπτόμενοι ξυλλογίσασθαι ἐξ αὐτῶν, ποῖός * τις ἂν ὢν καὶ ποῖ †) B
πορευθεὶς τὸν βίον ὡς ἄριστα διέλθοι; λέγοι γὰρ ἂν ἐκ τῶν εἰκότων πρὸς αὑτὸν κατὰ Πίνδαρον ἐκεῖνο τὸ Πότερον δίκᾳ τεῖχος ὕψιον ἢ σκολιαῖς ἀπάταις ἀναβὰς καὶ ἐμαυτὸν οὕτω περιφράξας διαβιῶ; τὰ μὲν γὰρ λεγόμενα ††) δικαίῳ μὲν ὄντι μοι, ἐὰν καὶ μὴ δοκῶ, ὄφελός φασιν οὐδὲν εἶναι, πόνους δὲ καὶ ζημίας φανεράς, ἀδίκῳ δὲ δόξαν δικαιοσύνης παρεσκευασμένῳ θεσπέσιος βίος λέγεται. οὐκοῦν,

---

*) γρ. βλάψει. ἄλλ. βλάψειν. **) γρ. δέ γε.
) ἄλλ. ἀγαναῖσιν. *) ἴσ. ἐκγόνων. †) γρ. πῇ.
††) ἴσ. κατὰ μὲν γὰρ τα λεγόμενα.

velit, parvo fumptu et iufti et iniufti laedendi, blandimentis quibusdam et vinculis diis, ut aiunt, perfuadentes ut ipfis ferviant. harum autem omnium orationum teftes poëtas proferunt, et ii quidem, qui facilem effe pravitatem docent, hoc:

Improbitas quidem acervatim capienda videtur
Haud aegre: mollis via, nec longinqua moratur;
At di virtuti fudorem praepofuerunt,

et viam quandam longam atque arduam; illi vero deos ab hominibus duci ac flecti Homeri teftimonio probant, quippe qui dixerit

dii flectuntur et ipfi,
Atque homines facris votisque piantibus atque
Libando et nidore deorum numina placant,
Supplicibus precibus, quum quod fcelus admiferunt.

librorum autem turbam afferunt Mufaei et Orphei, Lunae et Mufarum filiorum, ut dicunt, ex quibus facra faciunt, perfuadentes non folum privatis, fed etiam civitatibus, liberationes ac purgationes iniuriarum per facrificia ludicrasque oblectationes obtingere adhuc viventibus, obtingere vero etiam mortuis, quae quidem initia vocant, liberantia illa quidem nos a malis ibi exfpectandis, non facrificantes autem dira manere.

Haec omnia, inquit, care Socrates, talia et tanta quae dicuntur de virtute ac pravitate, quem homines et dii utrique tribuant honorem, iuvenum animi quum audiant, quid cenfemus eos facere, quicumque bona indole praediti fint et ad omnes orationes quafi advolantes colligere poffint, quomodo quis comparatus et quam viam ingreffus vitam quam optime traducat? dicet enim probabiliter cum femet ipfo Pindari illud: *utrum iuftitiâ murum altiorem an obliquis fraudibus afcendens meque ita circumvallans aetatem degam?* nam quae dicuntur mihi contingere fi iuftus fim neque tamen videar, non commoda ponunt effe, fed labores ac poenas manifeftas, iniufto autem fpeciem iufti prae fe ferenti divina

* ἐπειδὴ τὸ δοκεῖν, ὡς δηλοῦσί μοι οἱ σοφοὶ, καὶ τὴν ἀλήθει- C
αν *) βιᾶται καὶ κύριον εὐδαιμονίας, ἐπὶ τοῦτο δὴ τρεπτέον ὅλως·
πρόθυρα μὲν καὶ σχῆμα κύκλῳ περὶ ἐμαυτὸν σκιαγραφίαν ἀρετῆς
περιγραπτέον, τὴν δὲ τοῦ σοφωτάτου Ἀρχιλόχου ἀλώπεκα ἑλκτέον
ἐξόπισθεν κερδαλέαν καὶ ποικίλην. Ἀλλὰ γάρ, φήσει τις, οὐ
ῥᾴδιον ἀεὶ λανθάνειν κακὸν ὄντα. Οὐδὲ γὰρ ἄλλο οὐδὲν εὐ-
πετές, φήσομεν, τῶν μεγάλων· ἀλλ' ὅμως, * εἰ μέλλομεν εὐ- D
δαιμονήσειν, ταύτῃ ἰτέον, ὡς τὰ ἴχνη τῶν λόγων φέρει. ἐπὶ
γὰρ τὸ λανθάνειν ξυνωμοσίας τε καὶ ἑταιρείας ξυνάξομεν, εἰσί
τε πειθοῦς διδάσκαλοι σοφίαν δημηγορικήν τε καὶ δικανικὴν
διδόντες, ἐξ ὧν τὰ μὲν πείσομεν, τὰ δὲ βιασόμεθα, ὡς πλεονε-
κτοῦντες δίκην μὴ διδόναι. Ἀλλὰ δὴ θεοὺς οὔτε λανθάνειν οὔ-
τε βιάσασθαι δυνατόν. Οὐκοῦν, εἰ μὲν μὴ εἰσὶν ἢ μηδὲν αὐ-
τοῖς τῶν ἀνθρωπίνων μέλει, καὶ ἡμῖν οὐ **) μελητέον * τοῦ E
λανθάνειν, εἰ δὲ εἰσί τε καὶ ἐπιμελοῦνται, οὐκ ἄλλοθέν τοι αὐ-
τοὺς ἴσμεν ἢ ἀκηκόαμεν ἢ ἔκ τε τῶν λόγων καὶ τῶν γενεαλογη-
σάντων ποιητῶν. οἱ δὲ αὐτοὶ οὗτοι λέγουσιν ὡς εἰσὶν οἷοι θυ-
σίαις τε καὶ εὐχωλαῖς ἀγανῇσι καὶ ἀναθήμασι παράγεσθαι ἀνα-
πειθόμενοι· οἷς ἢ ἀμφότερα ἢ οὐδέτερα πειστέον. εἰ δ' οὖν
πειστέον, ἀδικητέον καὶ θυτέον ἀπὸ τῶν ἀδικημάτων. * δίκαι- 3
οι μὲν γὰρ ὄντες ἀζήμιοι ***) ὑπὸ θεῶν ἐσόμεθα, τὰ δ' ἐξ ἀδι-
κίας κέρδη ἀπωσόμεθα, ἄδικοι δὲ κερδανοῦμέν τε καὶ λισσόμε-
νοι ὑπερβαίνοντες καὶ ἁμαρτάνοντες πείθοντες αὐτοὺς ἀζή-
μιοι ἀπαλλάξομεν. Ἀλλὰ γὰρ ἐν Ἅιδου δίκην δώσομεν, ὧν ἂν
ἐνθάδε ἀδικήσωμεν, ἢ αὐτοὶ ἢ παῖδες παίδων. Ἀλλ', ὦ φίλε,
φήσει λογιζόμενος, αἱ τελεταὶ αὖ μέγα δύνανται καὶ οἱ λύσιοι
θεοί, ὡς αἱ μέγισται * πόλεις λέγουσι καὶ οἱ θεῶν παῖδες ποι- B
ηταὶ καὶ προφῆται τῶν θεῶν γενόμενοι, οἳ ταῦθ' οὕτως ἔχειν
μηνύουσι.

Κατὰ τίνα οὖν ἔτι λόγον δικαιοσύνην ἂν πρὸ μεγίστης ἀ-
δικίας αἱροίμεθ' ἄν; ἣν ἐὰν μετ' εὐσχημοσύνης κιβδήλου κτη-

---

*) ἄλλ. τὰν ἀλάθειαν.
**) ἄλλ. οὐδ' ἡμῖν μελ.
***) ἄλλ. ἀζήμιοι μόνον. ἴσ. ἀζήμιοι μέν.

dicitur vita obtingere. itaque, quum fpecies, ut declarant mihi fapientes, etiam veritati vim afferat ac felicitatis fit efficiens, ad hanc omnino contendendum: veftibulum videlicet et habitus circum me, tamquam virtutis pictura verum fimulans, defcribenda, fapientiffimi vero Archilochi pellis vulpina trahenda a tergo verfuta ac varia. At vero, dicet aliquis, non facile femper celare quae iniufte feceris. Neque etiam alia quae facilis, reponemus, rerum magnarum; verumtamen, fi volumus beati exfiftere, huc contendendum, ut veftigia orationum ducunt. nam ut lateamus, coniurationes et factiones contrahemus, exftantque perfuadendi magiftri fapientiam concionalem et iudicialem tradentes, unde partim perfuadebimus partim vim adhibebimus, ut plus vindicantes poenas non demus. At vero deos neque latere neque cogere poteris. Verum fi nulli funt vel nullam habent humanarum rerum procurationem, nec nobis curandum eft ut lateamus, fin autem funt et procurationem habent, non aliunde tamen eos novimus vel de eis audivimus nifi e fermonibus ftirpemque enumerantibus poëtis. hi autem ipfi dicunt eos poffe facrificiis et votis piantibus ac donariis deflecti perfuafos; quibus aut utrumque aut neutrum credendum. fin autem credendum, iniufte faciendum et facrificandum de eo quod iniufte cepimus. iufti enim fi fumus, impuniti quidem a diis difcedemus, iniuftitiae vero lucra repudiabimus, iniufti contra lucrabimur et migrantes peccantesque precibus eos flectemus et impuniti difcedemus. At vero apud inferos poenas dabimus eorum quae hic iniufte fecerimus, vel ipfi vel nati natorum. Verum, o care, dicet reputans, initia multum poffunt et expiantes dii, ut maximae civitates dicunt et deorum filii poëtae et vates qui deorum exftiterunt, qui hoc fe fic habere indicant.

Quanam igitur iam ex caufa iuftitiam pro maxima iniuftitia eligamus? quam fi cum decentia quadam ad-

σώμεθα, καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρὰ ἀνθρώποις πράξομεν κατὰ νοῦν ζῶντές τε καὶ τελευτήσαντες, ὡς ὁ τῶν πολλῶν τε καὶ ἄκρων λεγόμενος λόγος. ἐκ δὴ πάντων τῶν εἰρημένων τίς μηχανή, ὦ Σώκρατες, δικαιοσύνην * τιμᾶν ἐθέλειν, ᾧ τις δύναμις C
ὑπάρχει ψυχῆς *) ἢ χρημάτων ἢ σώματος ἢ γένους, ἀλλὰ μὴ γελᾶν ἐπαινουμένης ἀκούοντα; ὡς δή τοι **) εἴ τις ἔχει ***) ψευδῆ μὲν ἀποφῆναι ἃ εἰρήκαμεν, ἱκανῶς δ' ἔγνωκεν ὅτι ἄριστον δικαιοσύνη, πολλήν που ξυγγνώμην ἔχει καὶ οὐκ ὀργίζεται τοῖς ἀδίκοις, ἀλλ' οἶδεν ὅτι, πλὴν εἴ τις θείᾳ φύσει δυσχεραίνων τὸ ἀδικεῖν ἢ ἐπιστήμην λαβὼν ἀπέχεται αὐτοῦ, τῶν γε ἄλλων * οὐδεὶς ἑκὼν δίκαιος, ἀλλ' ὑπὸ ἀνανδρίας ἢ γήρως ἤ τινος ἄλ- D
λης ἀσθενείας ψέγει τὸ ἀδικεῖν, ἀδυνατῶν αὐτὸ δρᾶν. ὡς δέ, δῆλον †)· ὁ γὰρ πρῶτος τῶν τοιούτων εἰς δύναμιν ἐλθὼν πρῶτος ἀδικεῖ, καθ' ὅσον ἂν οἷός τ' ᾖ.

Καὶ τούτων ἁπάντων οὐδὲν ἄλλο αἴτιον ἢ ἐκεῖνο, ὅθενπερ ἅπας ὁ λόγος οὗτος ὥρμησε καὶ τῷδε καὶ ἐμοὶ πρὸς σέ, ὦ Σώκρατες, εἰπεῖν, ὅτι, ὦ θαυμάσιε, πάντων ὑμῶν, ὅσοι ἐπαινέται * φατὲ δικαιοσύνης εἶναι, ἀπὸ τῶν ἐξ ἀρχῆς ἡρώων ἀρ- E
ξάμενοι, ὅσων λόγοι λελειμμένοι μέχρι τῶν νῦν ἀνθρώπων, οὐδεὶς πώποτε ἔψεξεν ἀδικίαν οὐδ' ἐπῄνεσε δικαιοσύνην ἄλλως, ἢ δόξας τε καὶ τιμὰς καὶ δωρεὰς τὰς ἀπ' αὐτῶν γιγνομένας, αὐτὸ δ' ἑκάτερον τῇ αὑτοῦ δυνάμει ἐν τῇ τοῦ ἔχοντες ψυχῇ ἐνὸν καὶ λανθάνον θεούς τε καὶ ἀνθρώπους οὐδεὶς πώποτε οὔτ' ἐν ποιήσει οὔτ' ἐν ἰδίοις λόγοις ἐπεξῆλθεν ἱκανῶς τῷ λόγῳ, ὡς τὸ μὲν μέγιστον κακῶν ὅσα ἴσχει ψυχὴ ἐν αὑτῇ, δικαιοσύνη δὲ μέγιστον ἀγαθόν. εἰ * γὰρ οὕτως ἐλέγετο ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ 367
πάντων ὑμῶν καὶ ἐκ νέων ἡμᾶς ἐπείθετε, οὐκ ἂν ἀλλήλους ἐφυλάττομεν μὴ ἀδικεῖν, ἀλλ' αὐτὸς αὑτοῦ ἦν ἕκαστος ἄριστος φύλαξ, δεδιὼς μὴ ἀδικῶν τῷ μεγίστῳ κακῷ ξύνοικος ᾖ ††). Ταῦτα, ὦ Σώκρατες, ἴσως δὲ καὶ ἔτι τούτων πλείω, Θρασύμαχός τε καὶ ἄλλος πού τις ὑπὲρ δικαιοσύνης τε καὶ ἀδικίας λέγοιεν ἄν, μεταστρέφοντες αὐτοῖν τὴν δύναμιν φορτικῶς, ὥς γέ

---

*) γρ. τύχης. **) ἴσ. δή τι. ***) ἴσ. εἴ τις καὶ ἔχει.
†) ἴσ. ὥς γε δῆλον. ἢ· ὧδε δῆλον. ††) γρ. ξυνοικοίη.

ulterina nobis adſumpſerimus, et apud deos et apud homines agemus ex ſententia tam vivi quam mortui, ut plurimorum et ſummorum declarat oratio? ex his vero omnibus quae diximus qui fieri poteſt, Socrate, ut iuſtitiam colere velit qui animo vel opibus vel corpore vel genere valeat, nec rideat ſi quem eam laudantem audiat? etenim, licet aliquis poſſit probare falſa eſſe quae dixerimus et ſatis perſpectum habuerit optimam eſſe iuſtitiam, omnino veniam dat nec ſuccenſet iniuſtis, ſed ſcit, niſi ſi quis divina natura averſans iniuſtitiam vel cognitionem adeptus ea ſeſe abstineat, de ceteris neminem ſua ſponte iuſtum eſſe, ſed propter ignaviam vel ſenectutem vel aliam quam imbecillitatem vituperare iniuſtitiam, haud valentem eam exercere; quod quidem hinc perſpicuum eſt; primus enim illorum poteſtatem nactus primus iniuſte facit, quantum poteſt.

Et horum quidem omnium nulla alia eſt cauſa niſi hoc, unde univerſa haec oratio et huic et mihi egreſſa eſt ad te, Socrate, habita, quod, o praeſtantiſſime, omnium veſtri, quotquot laudatores vos dicitis iuſtitiae eſſe, nec principibus illis heroibus exceptis, quorum orationes manſerunt usque ad noſtram memoriam, nemo umquam vituperavit iniuſtitiam nec laudavit iuſtitiam aliter niſi ita ut et exiſtimationes et honores et munera ab eis proficiſcentia extollerent. ipſam vero utramque ſuapte vi in animo hominis eam tenentis inſitam et deos hominesque latentem nemo umquam neque in poëſi neque in orationibus privatis perſequutus eſt ſatis, illam eſſe maximum malorum quae animus in ſe habeat, iuſtitiam vero ſummum bonum. nam ſi ita diceretur a principio ab omnibus vobis et a pueris nobis perſuaderetis, non inter nos cuſtodiremus ne iniuſte faceremus, ſed ſui quisque eſſet optimus cuſtos verens ne iniuſte faciens cum maximo malo habitaret. Haec, Socrate, et forſitan etiam plura his Thraſymachus et alius quis de iuſtitia et iniuſtitia dixerint, invertentes earum vim importune,

μοι δοκεῖ. ἀλλ' ἐγώ, (οὐδὲν γάρ σε δέομαι * ἀποκρύπτεσθαι) B
σοῦ ἐπιθυμῶν ἀκοῦσαι τἀναντία, ὡς δύναμαι μάλιστα, κατα-
τείνας λέγω. μὴ οὖν ἡμῖν μόνον ἐνδείξῃ τῷ λόγῳ ὅτι δικαιοσύ-
νη ἀδικίας κρεῖττον, ἀλλὰ τί ποιοῦσα ἑκατέρα τὸν ἔχοντα αὐτὴ
δι' αὑτὴν ἡ μὲν κακόν, ἡ δὲ ἀγαθόν ἐστιν. τὰς δὲ δόξας ἀφαί-
ρει, ὥςπερ Γλαύκων διεκελεύσατο. εἰ γὰρ μὴ ἀφαιρήσεις ἑκα-
τέρωθεν τὰς ἀληθεῖς, τὰς δὲ ψευδεῖς προςθήσεις, οὐ τὸ δίκαι-
ον φήσομεν ἐπαινεῖν σε, ἀλλὰ τὸ δοκεῖν, οὐδὲ τὸ ἄδικον * εἶ- C
ναι ψέγειν, ἀλλὰ τὸ δοκεῖν, καὶ παρακελεύεσθαι ἄδικον ὄντα
λανθάνειν, καὶ ὁμολογεῖν Θρασυμάχῳ ὅτι τὸ μὲν δίκαιον ἀλλό-
τριον ἀγαθόν, ξυμφέρον τοῦ κρείττονος, τὸ δὲ ἄδικον αὑτῷ μὲν
ξυμφέρον καὶ λυσιτελοῦν, τῷ δὲ ἥττονι ἀξύμφορον. ἐπειδὴ οὖν
ὡμολόγησας τῶν μεγίστων ἀγαθῶν εἶναι δικαιοσύνην, ἃ τῶν τε
ἀποβαινόντων ἀπ' αὐτῶν ἕνεκα ἄξια κεκτῆσθαι, πολὺ δὲ μᾶλ-
λον αὐτὰ αὑτῶν, οἷον ὁρᾶν, ἀκούειν, φρονεῖν, καὶ ὑγιαίνειν
δὴ * καὶ ὅσα ἄλλα ἀγαθὰ γόνιμα τῇ αὑτῶν φύσει, ἀλλ' οὐ δό- D
ξῃ ἐστί, τοῦτ' οὖν αὐτὸ ἐπαίνεσον δικαιοσύνης, ὃ αὐτὴ δι' αὑ-
τὴν τὸν ἔχοντα ὀνίνησι καὶ ἀδικίαν ὃ *) βλάπτει, μισθοὺς δὲ
καὶ δόξας πάρες ἄλλοις ἐπαινεῖν· ὡς ἐγὼ τῶν μὲν ἄλλων ἀνα-
σχοίμην ἂν οὕτως ἐπαινούντων δικαιοσύνην καὶ ψεγόντων
ἀδικίαν, δόξας τε περὶ αὐτῶν καὶ μισθοὺς ἐγκωμιαζόντων καὶ
λοιδορούντων, σοῦ δὲ οὐκ ἄν, εἰ μὴ σὺ κελεύεις **), διότι
πάντα τὸν βίον * οὐδὲν ἄλλο σκοπῶν διελήλυθας ἢ τοῦτο. μὴ E
οὖν ἡμῖν ἐνδείξῃ μόνον τῷ λόγῳ ὅτι δικαιοσύνη ἀδικίας κρεῖττον,
ἀλλὰ τί ποιοῦσα ἑκατέρα τὸν ἔχοντα αὐτὴ δι' αὑτήν, ἐάν τε λανθάνῃ
ἐάν τε μὴ θεούς τε καὶ ἀνθρώπους, ἡ μὲν ἀγαθόν, ἡ δὲ κακόν ἐστιν.

Καὶ ἐγὼ ἀκούσας ἀεὶ μὲν δὴ τὴν φύσιν τοῦ τε Γλαύκωνος
καὶ τοῦ Ἀδειμάντου ἠγάμην, ἀτὰρ οὖν καὶ τότε πάνυ γε ἥ-
σθην * καὶ εἶπον Οὐ κακῶς εἰς ὑμᾶς, ὦ παῖδες ἐκείνου τοῦ ἀν- 368
δρός, τὴν ἀρχὴν τῶν ἐλεγείων ἐποίησεν ὁ Γλαύκωνος ἐραστής,
εὐδοκιμήσαντας περὶ τὴν Μεγαροῖ μάχην, εἰπών

Παῖδες Ἀρίστωνος, κλεινοῦ θεῖον γένος ἀνδρός.

τοῦτό μοι, ὦ φίλοι, εὖ δοκεῖ ἔχειν· πάνυ γὰρ θεῖον πεπόν-
θατε, εἰ μὴ πέπεισθε ἀδικίαν δικαιοσύνης ἄμεινον εἶναι, οὕτω

---

*) ἄλλ. ἀδικία βλάπτει. **) ἄλλ. κελεύοις.

ut quidem mihi videtur. at ego (nihil eſt enim quod te celem) a te cupiens audire contraria, quam poſſum contentiſſime dico. non ſolum igitur nobis proba oratione iuſtitiam iniuſtitia ſuperiorem eſſe, ſed quid faciens utraque ei qui eam habeat ipſa per ſe haec mala, illa bona ſit. ſpeciem autem tolle, ut Glauco iuſſerat. nam niſi ſustuleris utrinque veram, falſam vero appoſueris, non iuſtitiam dicemus te laudare, ſed ſpeciem iuſtitiae, nec iniuſtitiam te vituperare, ſed eius ſpeciem, et cohortari ut clam iniuſte faciamus et asſentiri Thraſymacho, iuſtum eſſe alienum bonum, commodum ſuperioris, iniuſtum vero ipſi iniuſto commodum et utile, inferiori autem incommodum. iam quum conceſſeris maximorum bonorum eſſe iuſtitiam, quae propter utilitates inde manantes digna eſſent quae poſſiderentur, multo vero magis ſuapte cauſa, velut videre, audire, ſapere, valere et quaecumque alia bona nativa ſuapte natura, non ſpecie ſunt, hactenus lauda iuſtitiam, quod ipſa per ſe ei qui eam habet prodeſt, et iniuſtitiam, quod obeſt, mercedes autem et ſpeciem relinque aliis laudandas; nam ego ceteros quidem ſustinuerim ita laudantes iuſtitiam et vituperantes iniuſtitiam, ſpeciem videlicet ac mercedes celebrantes et increpantes, te vero non, niſi tu iuſſeris, propterea quod totam vitam nihil aliud quaerens traduxiſti niſi hoc. quocirca non ſolum nobis demonſtra oratione iuſtitiam iniuſtitia ſuperiorem eſſe, ſed quid faciens utraque ei qui eam habeat ipſa per ſe, ſive lateat ſive non deos atque homines, haec bona, illa mala ſit.

Atque ego his auditis, quum ſemper Glauconis et Adimanti ingenium admiratus, tum vero maxime oblectatus ſum atque Non male, inquam, in vos, o filii illius viri, exordium elegorum fecit Glauconis amator, gloriam conſequutos in proelio ad Megara, dicens

Filii Ariſtonis, praeclari diva propago.

hoc mihi, o cari, bene videtur habere; ſane enim divine animati eſtis, ſi non perſuaſum habetis iniuſtitiam iuſtitia me-

δυνάμενοι εἰπεῖν ὑπὲρ αὐτοῦ. δοκεῖτε δή *) μοι ὡς ἀληθῶς
οὐ πεπεῖσθαι· * τεκμαίρομαι δὲ ἐκ τοῦ ἄλλου τοῦ ὑμετέρου B
τρόπου· ἐπεὶ κατά γε αὐτοὺς τοὺς λόγους ἠπίστουν ἂν ὑμῖν.
ὅσῳ δὲ μᾶλλον πιστεύω, τοσούτῳ μᾶλλον ἀπορῶ ὅ τι χρήσο-
μαι **)· οὔτε γὰρ ὅπως βοηθῶ ἔχω (δοκῶ γάρ μοι ἀδύνατος
εἶναι· σημεῖον δέ μοι, ὅτι ἃ πρὸς Θρασύμαχον λέγων ᾤμην
ἀποφαίνειν ὡς ἄμεινον δικαιοσύνη ἀδικίας, οὐκ ἀπεδέξασθέ
μου), οὔτ' αὖ ὅπως μὴ βοηθήσω ἔχω· δέδοικα γὰρ μὴ οὐδ'
ὅσιον ᾖ παραγενόμενον δικαιοσύνῃ * κακηγορουμένῃ ἀπαγο- C
ρεύειν καὶ μὴ βοηθεῖν ἔτι ἐμπνέοντα καὶ δυνάμενον φθέγγεσθαι.
κράτιστον οὖν οὕτως ὅπως δύναμαι ἐπικουρεῖν αὐτῇ.

Ὅ τε οὖν Γλαύκων καὶ οἱ ἄλλοι ἐδέοντο παντὶ τρόπῳ
βοηθῆσαι καὶ μὴ ἀνεῖναι τὸν λόγον, ἀλλὰ διερευνήσασθαι τί
τ' ἔστιν ἑκάτερον καὶ περὶ τῆς ὠφελείας αὐτοῖν τἀληθὲς ποτέρως
ἔχει. εἶπον οὖν ὅπερ ἐμοὶ ἔδοξεν, ὅτι Τὸ ζήτημα ᾧ ἐπιχειροῦμεν
οὐ φαῦλον, ἀλλ' ὀξὺ βλέποντος, ὡς ἐμοὶ φαίνεται. * ἐπειδὴ D
οὖν ἡμεῖς οὐ δεινοί, δοκεῖ μοι, ἦν δ' ἐγώ, τοιαύτην ποιήσα-
σθαι ζήτησιν αὐτοῦ, οἵανπερ ἂν εἰ προσέταξέ τις γράμματα
σμικρὰ πόῤῥωθεν ἀναγνῶναι μὴ πάνυ ὀξὺ βλέπουσιν, ἔπειτά
τις ἐνενόησεν ὅτι τὰ αὐτὰ γράμματα ἔστι που καὶ ἄλλοθι μείζω
τε καὶ ἐν μείζονι· ἕρμαιον ἂν ἐφάνη, οἶμαι, ἐκεῖνα πρῶτον
ἀναγνόντας οὕτως ἐπισκοπεῖν τὰ ἐλάττω, εἰ τὰ αὐτὰ ὄντα τυγ-
χάνει. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Ἀδείμαντος· ἀλλὰ τί τοιοῦτον,
ὦ Σώκρατες, * ἐν τῇ περὶ τὸ δίκαιον ζητήσει καθορᾷς; Ἐγώ E
σοι, ἔφην, ἐρῶ. δικαιοσύνη, φαμέν, ἔστι μὲν ἀνδρὸς ἑνός,
ἔστι δέ που καὶ ὅλης πόλεως. Πάνυ γε, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν
μεῖζον πόλις ἑνὸς ἀνδρός; Μεῖζον, ἔφη. Ἴσως τοίνυν πλείων
ἂν δικαιοσύνη ἐν τῷ μείζονι ἐνείη καὶ ῥᾴων καταμαθεῖν. εἰ
οὖν βούλεσθε, πρῶτον ἐν * ταῖς πόλεσι ζητήσωμεν ποῖόν τί 369
ἐστιν, ἔπειτα οὕτως ἐπισκεψώμεθα ***) καὶ ἐν ἑνὶ ἑκάστῳ, τὴν
τοῦ μείζονος ὁμοιότητα ἐν τῇ τοῦ ἐλάττονος ἰδέᾳ ἐπισκοποῦντες.
Ἀλλά μοι δοκεῖς, ἔφη, καλῶς λέγειν. Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ,
εἰ γιγνομένην πόλιν θεασαίμεθα λόγῳ, καὶ τὴν δικαιοσύνην

*) ἴσ. δέ. **) γρ. χρήσωμαι.
***) γρ. ἐπισκεψόμεθα.

liorem esse, ita quum possitis verba facere pro hac causa. videmini autem mihi revera non persuasi esse; quod quidem colligo ex reliquis vestris moribus; nam ad ipsas quidem orationes spectans diffiderem vobis. quo autem magis confido, eo magis haesito quid faciam; neque enim quomodo auxilier scio (videor enim mihi potestatem non habere; argumento autem est hoc, quod, quae ad Thrasymachum dicendo arbitrabar me probare meliorem esse iustitiam iniustitia, ea non accepistis), neque etiam quomodo auxilium recusem scio; vereor enim ne impium sit audientem iustitiae vituperationem recusare nec auxiliari adhuc vivum et ad loquendum valentem. optimum igitur ita ut possum opem ei ferre.

Atque Glauco ceterique orabant ut omni modo auxiliarer nec remitterem orationem, sed perscrutarer quid esset utrumque et quae vera esset utilitatis quam quaeque haberet ratio. dixi igitur quod mihi visum est, Quaestio ad quam aggredimur non vilis est, sed hominis acute cernentis, ut mihi videtur. iam quia nos non valemus, videtur mihi, inquam, huiusmodi instituere quaestionem hac de re, ac si quis iussisset nos litteras parvas procul legere non sane acute cernentes, animadvertisset autem quispiam easdem litteras esse etiam alibi maiores et in maiore quapiam re; exoptatum foret, arbitror, eas primum legere et deinde considerare minores, si eaedem essent. Sane quidem, inquit Adimantus; sed quidnam tale, Socrate, in quaestione de iusto habenda conspicis? Ego tibi, inquit, dicam. iustitia, dicimus, est et viri unius et universae urbis. Sane quidem, inquit. Nonne maior urbs uno viro? Maior vero, inquit. Fortasse igitur plus iustitiae in maiore inerit eaque facilior perspectu. quodsi voltis, primum in urbibus quaeramus qualis sit, deinde ita videamus etiam in uno quoque, maioris similitudinem in minoris specie spectantes. Sane mihi videris, inquit, bene dicere. Iam vero, inquam, si exsistentem civitatem spectemus oratione, etiam eius

αὐτῆς ἴδοιμεν ἂν γιγνομένην καὶ τὴν ἀδικίαν; Τάχ᾽ ἄν, ἦ δ᾽
ὅς. Οὐκοῦν γιγνομένου *) αὐτοῦ ἐλπὶς εὐπετέστερον ἰδεῖν ἃ
ζητοῦμεν; * Πολύ γε. Δοκεῖ οὖν χρῆναι ἐπιχειρῆσαι περαί- B
νειν; οἶμαι μὲν γὰρ οὐκ ὀλίγον ἔργον αὐτὸ εἶναι· σκοπεῖτε
οὖν. Ἔσκεπται, ἔφη ὁ Ἀδείμαντος· ἀλλὰ μὴ ἄλλως ποίει.

Γίγνεται τοίνυν, ἦν δ᾽ ἐγώ, πόλις, ὡς ἐγᾦμαι, ἐπειδὴ
τυγχάνει ἡμῶν ἕκαστος οὐκ αὐτάρκης, ἀλλὰ πολλῶν ἐνδεής·
ἢ τιν᾽ **) οἴει ἀρχὴν ἄλλην πόλιν οἰκίζειν; Οὐδεμίαν, ἦ δ᾽
ὅς. Οὕτω δὴ ἄρα παραλαμβάνων ἄλλος * ἄλλον ἐπ᾽ ἄλλου, C
τὸν δ᾽ ἐπ᾽ ἄλλου χρείᾳ, πολλῶν δεόμενοι, πολλοὺς εἰς μίαν
οἴκησιν ἀγείραντες κοινωνούς τε καὶ βοηθούς, ταύτῃ τῇ ξυνοι-
κίᾳ ἐθέμεθα πόλιν ὄνομα· ἦ γάρ; Πάνυ μὲν οὖν. Μεταδίδωσι
δὴ ἄλλος ἄλλῳ, εἴ τι μεταδίδωσιν, ἢ μεταλαμβάνει, οἰόμενος
αὑτῷ ἄμεινον εἶναι. Πάνυ γε. Ἴθι δή, ἦν δ᾽ ἐγώ, τῷ λόγῳ
ἐξ ἀρχῆς ποιῶμεν πόλιν· ποιήσει δὲ αὐτήν, ὡς ἔοικεν, ἡ ἡμε-
τέρα χρεία. Πῶς δ᾽ οὔ; Ἀλλὰ μὴν πρώτη γε καὶ μεγίστη * τῶν D
χρειῶν ἡ τῆς τροφῆς παρασκευὴ τοῦ εἶναί τε καὶ ζῆν ἕνεκα.
Παντάπασί γε. Δευτέρα δὴ οἰκήσεως, τρίτη δ᾽ ἐσθῆτος καὶ
τῶν τοιούτων. Ἔστι ταῦτα. Φέρε δή, ἦν δ᾽ ἐγώ, πῶς ἡ
πόλις ἀρκέσει ἐπὶ τοσαύτην παρασκευήν; ἄλλο τι γεωργὸς μὲν
εἷς, ὁ δὲ οἰκοδόμος, ἄλλος δέ τις ὑφάντης; ἢ καὶ σκυτοτόμον
αὐτόσε προσθήσομεν, ἤ τιν᾽ ἄλλον τῶν περὶ τὸ σῶμα θεραπευ-
τήν; Πάνυ γε. Εἴη δ᾽ ἂν ἥ γε ἀναγκαιοτάτη πόλις ἐκ τεττά-
ρων ἢ πέντε ἀνδρῶν. * Φαίνεται. Τί δὴ οὖν; ἕνα ἕκαστον E
τούτων δεῖ τὸ αὑτοῦ ἔργον ἅπασι κοινὸν κατατιθέναι, οἷον τὸν
γεωργὸν ἕνα ὄντα παρασκευάζειν σιτία τέτταρσι καὶ τετραπλά-
σιον χρόνον τε καὶ πόνον ἀναλίσκειν ἐπὶ σίτου παρασκευῇ, καὶ
ἄλλοις κοινωνεῖν; ἢ ἀμελήσαντα ἑαυτῷ μόνῳ τέταρτον μέρος
ποιεῖν τούτου τοῦ σιτίου * ἐν τετάρτῳ μέρει τοῦ χρόνου, τὰ δὲ 370
τρία, τὸ μὲν ἐπὶ τῇ τῆς οἰκίας παρασκευῇ διατρίβειν, τὸ δὲ
ἱματίου, τὸ δὲ ὑποδημάτων, καὶ μὴ ἄλλοις κοινωνοῦντα πράγ-
ματα ἔχειν, ἀλλ᾽ αὐτὸν δι᾽ αὑτὸν τὰ αὑτοῦ πράττειν; Καὶ ὁ
Ἀδείμαντος ἔφη Ἀλλ᾽ ἴσως, ὦ Σώκρατες, οὕτω ῥᾷον ἢ ἐκεί-

---

*) ἄλλ. γενομένου.

**) γρ. ἤ τίν᾽.

iuftitiam videamus exfiftentem et iniuftitiam? Fortaffe, inquit. Nonne hoc fi exftiterit fpes eft fore ut facilius videamus quod quaerimus? Sane quidem. Videturne conandum effe rem perfequi? arbitror enim haud exiguum opus id effe; fpectate dum. Spectavimus, inquit Adimantus; at ne aliter fac.

Exfiftit igitur, inquam, urbs, ut arbitror, quia noftrûm nemo per fe fatis opibus valet, fed multarum rerum indiget; an tu aliud putas initium effe urbis condendae? Nullum aliud, inquit. Ita igitur dum asfumit alius alium ad alium ufum, quia multarum rerum indigemus, multos in unum domicilium colligentes focios et adiutores, huic coetui imponimus urbem nomen; nonne? Sane quidem. Communicat igitur alius cum alio, fi quid communicat, vel accipit, arbitrans fibi melius effe. Sane. Age dum, inquam, oratione ab initio faciamus urbem; faciet autem eam, ut patet, nofter ufus. Quidni? Iam vero primus et maximus ufuum cibi comparatio, quo fimus et vivamus. Omnino. Secundus domicilii, tertius veftimenti et fimilium. Sunt ifta. Age dum, inquam, quomodo urbs fatis erit ad tantum apparatum? nonne agricola unus, alter architectus, alius vero quis textor? an etiam futorem illuc adiiciemus, vel alium quem eorum qui corpus curant? Sane quidem. Continebit urigitur urbs maxime neceffaria quattuor vel quinque viris. Videtur. Quid igitur? unum quemque horum oportet fuum opus omnibus commune conferre, velut agricolam qui unus eft apparare cibos quattuor civibus et quadruplex tempus laboremque infumere in cibum apparandum et cum aliis communicare? an hoc negligentem fibi foli quartam partem conficere huius cibi in quarta parte temporis, trium vero unam in domum aedificandam impendere, alteram in veftimentum et tertiam in calceos conficiendos, nec cum aliis communicantem negotia habere, fed ipfum per fe fua facere? Tum Adimantus At fortaffe, inquit, Socrate, facilius

νως. Οὐδέν*), ἦν δ' ἐγώ, μὰ Δί' ἄτοπον· ἐννοῶ γὰρ καὶ αὐτὸς εἰπόντος σοῦ ὅτι πρῶτον μὲν ἡμῶν φύεται ἕκαστος οὐ πάνυ * ὅμοιος ἑκάστῳ, ἀλλὰ διαφέρων τὴν φύσιν, ἄλλος ἐπ' ἄλλου ἔργου πράξει **)· ἢ οὐ δοκεῖ σοι; Ἔμοιγε. Τί δέ; πότερον κάλλιον πράττοι ἄν τις εἷς ὢν πολλὰς τέχνας ἐργαζόμενος, ἢ ὅταν μίαν εἷς; Ὅταν, ἦ δ' ὅς, εἷς μίαν. Ἀλλὰ μήν, οἶμαι, καὶ τόδε ***) δῆλον, ὡς, ἐάν τίς τινος παρῇ ἔργου καιρόν, διόλλυται. Δῆλον γάρ. Οὐ γάρ, οἶμαι, ἐθέλει τὸ πραττόμενον τὴν τοῦ πράττοντος σχολὴν περιμένειν, ἀλλ' ἀνάγκη τὸν πράττοντα τῷ πραττομένῳ * ἐπακολουθεῖν μὴ ἐν παρέργου μέρει. Ἀνάγκη. Ἐκ δὴ τούτων πλείω τε ἕκαστα γίγνεται καὶ κάλλιον καὶ ῥᾷον, ὅταν εἷς ἓν κατὰ φύσιν ἐν καιρῷ †), σχολὴν τῶν ἄλλων ἄγων, πράττῃ. Παντάπασι μὲν οὖν. Πλειόνων δή, ὦ Ἀδείμαντε, δεῖ πολιτῶν ἢ τεττάρων ἐπὶ τὰς παρασκευὰς ὧν ἐλέγομεν. ὁ γὰρ γεωργός, ὡς ἔοικεν, οὐκ αὐτὸς ποιήσεται ἑαυτῷ τὸ ἄροτρον, εἰ μέλλει καλὸν ††) εἶναι, * οὐδὲ σμινύην οὐδὲ τἆλλα ὄργανα ὅσα περὶ γεωργίαν· οὐδ' αὖ ὁ οἰκοδόμος· πολλῶν δὲ καὶ τούτῳ δεῖ. ὡσαύτως δὲ ὁ ὑφάντης τε καὶ ὁ σκυτοτόμος· ἢ οὔ; Ἀληθῆ. Τέκτονες δὲ καὶ χαλκῆς καὶ τοιοῦτοί τινες πολλοὶ δημιουργοὶ κοινωνοὶ ἡμῖν τοῦ πολιχνίου γιγνόμενοι συχνὸν αὐτὸ ποιοῦσιν. Πάνυ μὲν οὖν. Ἀλλ' οὐκ ἄν πω πάνυ γε μέγα τι εἴη, εἰ μὴ †††) αὐτοῖς βουκόλους τε καὶ ποιμένας τούς τε ἄλλους νομέας προςθεῖμεν, * ἵνα οἵ τε γεωργοὶ ἐπὶ τὸ ἀροῦν ἔχοιεν βοῦς, οἵ τε οἰκοδόμοι πρὸς τὰς ἀγωγὰς μετὰ τῶν γεωργῶν χρῆσθαι ὑποζυγίοις, ὑφάνται δὲ καὶ σκυτοτόμοι δέρμασί τε καὶ ἐρίοις. Οὐδέ γε, ἦ δ' ὅς, σμικρὰ πόλις ἂν εἴη ἔχουσα πάντα ταῦτα. Ἀλλὰ μήν, ἦν δ' ἐγώ, κατοικίσαι γε αὐτὴν τὴν πόλιν εἰς τοιοῦτον τόπον, οὗ ἐπειςαγωγίμων μὴ δεήσεται, σχεδόν τι ἀδύνατον. Ἀδύνατον γάρ. Προςδεήσει ἄρα ἔτι καὶ ἄλλων, οἳ ἐξ ἄλλης πόλεως αὐτῇ κομιοῦσιν (*) ὧν δεῖται. Δεήσει. Καὶ μὴν κενὸς ἂν ἴῃ (**) ὁ διάκονος, μηδὲν ἄγων ὧν ἐκεῖνοι δέονται παρ' ὧν ἂν κομίζωνται ὧν ἂν αὐτοῖς

B C D E

*) γρ. Οὐδέ. **) ἄλλ. πρᾶξιν. ***) γρ. τοῦτο.
†) γρ. καὶ ἐν καιρῷ. ††) ἄλλ. κάλλιον. †††) γρ. εἰ.
(*) γρ. κομίσουσιν. (**) γρ. ἂν εἴη.

illa ratione quam hac. Minime, inquam, mehercule id mirum; intelligo enim ipſe quoque te dicente primum noſtrûm naſci quemque non ſane aequalem cuique, ſed differentem ad naturam, alium ad alius operis confectionem; an non videtur tibi? Mihi vero. Quid? utrum pulchrius faciet quis, unus multas artes exercens, an ſi unam unus? Si, inquit, unus unam. Iam vero, arbitror, hoc quoque perſpicuum eſt, ſi quis operis alicuius tempus transmiſerit, disperire. Perſpicuum vero. Neque enim, opinor, volt id quod faciendum eſt facientis otium exſpectare, ſed neceſſe eſt facientem ad rem faciendam ſeſe accommodare, nec ſubſicivis operis id agere. Neceſſe eſt. Iccirco plura quaeque fiunt et pulchrius et facilius, ſi unus unum ſecundum naturam ſuam tempore opportuno, a ceteris vacans, perficit. Prorſus ita habet. Pluribus igitur, Adimante, opus eſt civibus quam quattuor ad apparanda ea quae diximus. nam agricola, ut patet, non ipſe faciet ſibi aratrum, ſi futurum eſt pulchrum, neque ligonem neque reliqua inſtrumenta ad agriculturam neceſſaria; neque etiam architectus: multa enim huic quoque opus ſunt. ſimiliter textor et ſutor: nonne? Vero. Fabri autem tignarii et ferrarii multique id genus opifices in ſocietatem a nobis oppiduli asſumpti copioſum hoc reddunt. Sane quidem. Nondum tamen admodum magnum erit, niſi eis bubulcos et opiliones ceteroſque paſtores adiecerimus, ut agricolae ad arandum habeant boves, architecti ad vecturas cum agricolis utantur iumentis, textores vero et ſutores pellibus ac lanis. Neque vero, inquit, exigua urbs erit omnia haec habens. Iam vero, inquam, ut ipſam urbem condamus eiusmodi in loco, ubi rebus importandis non indigeat, fieri prope nequit. Nequit vero. Opus igitur ei erunt praeterea alii qui ex alia urbe ipſi apportent quibus indigeat. Opus vero erunt. At vero inanis ſi proficiſcetur miniſter, nihil ſecum ducens eorum quibus illi indigent a quibus apportat quae civibus

* χρεία, κενὸς ἄπεισιν· ἢ γάρ; Δοκεῖ μοι. Δεῖ δὴ τὰ οἴκοι *) 371 μὴ μόνον ἑαυτοῖς ποιεῖν ἱκανά, ἀλλὰ καὶ οἷα καὶ ὅσα ἐκείνοις **), ὧν ἂν δέωνται. Δεῖ γάρ. Πλειόνων δὴ γεωργῶν τε καὶ τῶν ἄλλων δημιουργῶν δεῖ ἡμῖν τῇ πόλει. Πλειόνων γάρ. Καὶ δὴ καὶ τῶν ἄλλων διακόνων που, τῶν τε εἰςαξόντων καὶ ἐξαξόντων ἕκαστα. οὗτοι δέ εἰσιν ἔμποροι· ἢ γάρ; Ναί. Καὶ ἐμπόρων δὴ δεησόμεθα. Πάνυ γε. Καὶ ἐὰν μέν γε κατὰ θάλατταν ἡ ἐμπορία γίγνηται, συχνῶν * καὶ ἄλλων προςδεήσεται B τῶν ἐπιστημόνων τῆς περὶ τὴν θάλατταν ἐργασίας. Συχνῶν μέντοι.

Τί δὲ δὴ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει; πῶς ἀλλήλοις μεταδώσουσιν ὧν ἂν ἕκαστοι ἐργάζωνται; ὧν δὴ ἕνεκα καὶ κοινωνίαν ποιησάμενοι πόλιν ᾠκίσαμεν. Δῆλον δή, ἦ δ' ὅς, ὅτι πωλοῦντες καὶ ὠνούμενοι. Ἀγορὰ δὴ ἡμῖν καὶ νόμισμα ξύμβολον τῆς ἀλλαγῆς ἕνεκα γενήσεται ἐκ τούτου. Πάνυ μὲν οὖν. Ἂν οὖν κομίσας ὁ γεωργὸς * εἰς τὴν ἀγοράν τι ὧν ποιεῖ, ἤ τις ἄλλος C τῶν δημιουργῶν, μὴ εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον ἥκῃ τοῖς δεομένοις τὰ παρ' αὐτοῦ ἀλλάξασθαι, ἀργήσει τῆς αὑτοῦ δημιουργίας καθήμενος ἐν ἀγορᾷ; Οὐδαμῶς, ἦ δ' ὅς, ἀλλ' εἰσὶν οἳ τοῦτο ὁρῶντες ἑαυτοὺς ἐπὶ τὴν διακονίαν τάττουσι ταύτην, ἐν μὲν ταῖς ὀρθῶς οἰκουμέναις πόλεσι σχεδόν τι οἱ ἀσθενέστατοι τὰ σώματα καὶ ἀχρεῖοί τι ἄλλο ἔργον πράττειν· αὐτοῦ γὰρ δεῖ μένοντας αὐτοὺς περὶ τὴν ἀγορὰν τὰ μὲν * ἀντ' ἀργυρίου ἀλλά- D ξασθαι τοῖς τι δεομένοις ἀποδόσθαι, τοῖς δὲ ἀντὶ αὖ ἀργυρίου διαλλάττειν ὅσοι τι δέονται πρίασθαι. Αὕτη ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ἡ χρεία καπήλων ἡμῖν γένεσιν ἐμποιεῖ τῇ πόλει· ἢ οὐ καπήλους καλοῦμεν τοὺς πρὸς ὠνήν τε καὶ πρᾶσιν διακονοῦντας ἱδρυμένους ἐν ἀγορᾷ, τοὺς δὲ πλανήτας ἐπὶ τὰς πόλεις ἐμπόρους; Πάνυ μὲν οὖν. Ἔτι δή τινες, ὡς ἐγᾦμαι, εἰσὶ καὶ ἄλλοι διάκονοι, οἳ ἂν τὰ μὲν τῆς διανοίας μὴ * πάνυ ἀξιοκοι- E

---

*) ἴσ. τὰ οἰκεῖα.

**) ἄλλ. ἐκείνοις ἄξουσιν, οἳ μεταδώσουσιν. ἴσ. ἀλλὰ καὶ ἐκείνοις παρ' ὧν ἂν κομίζωνται ὧν ἂν δέωνται.

ſuis opus ſunt, inanis redibit; nonne? Videtur mihi. Oportet igitur eos res domeſticas non ſolum ſibimet ipſis facere ut ſatis ſint, verum etiam tales et tantas conficere, quales et quantae ſatis ſint illis, eae quidem quibus indigeant *). Oportet vero. Pluribus igitur agricolis ceterisque opificibus opus erit urbi noſtrae. Pluribus vero. Atque etiam, ni fallor, reliquis miniſtris, et importaturis et exportaturis quaeque. hi autem ſunt mercatores: nonne? Vero. Igitur mercatoribus quoque opus nobis erit. Sane quidem. Et ſi per mare mercatura fit, multis quoque aliis opus erit ſcientibus maritimi negoti. Multis vero.

Quid vero in ipſa urbe? quomodo inter ſe communicabunt quae quisque confecerit? quorum videlicet cauſa etiam communitatem inſtituentes urbem condidimus. Patet, inquit, vendendo et emendo. Forum igitur nobis et numus ſignum permutationis cauſa inde exſiſtet. Sane quidem. Iam ſi afferens agricola in forum aliquid eorum quae conficit, vel alius quis opificum, non eodem tempore veniet atque ii quibus opus eſt aliquo ab ipſo empto, ceſſabit ab opere ſuo ſedens in foro? Minime, inquit, ſed ſunt qui hoc animadvertentes ſibi hocce miniſterium ſuscipiant, et in recte quidem conſtitutis urbibus fere imbecillimi ad corpus et inhabiles ad aliud quod opus faciendum; iſtic enim oportet eos manentes in foro partim pecunia permutare cum eis qui aliquid velint vendere, partim etiam pecunia commutare quibuscumque empto aliquo opus ſit. Hic igitur, inquam, uſus cauponum nobis ortum immittit in urbem; an non caupones vocamus qui emptionem et venditionem adminiſtrant collocati in foro, errantes vero per urbes mercatores? Sane quidem. Praeterea, ut arbitror, ſunt etiam alii quidam miniſtri, qui ad mentem quidem haud

---

*) al. *verum etiam quales et quantas illis apportabunt qui impertient quibus indigent.*

νώνητοι ὦσι, τὴν δὲ τοῦ σώματος ἰσχὺν ἱκανὴν ἐπὶ τοὺς πόνους ἔχωσιν· οἳ δὴ πωλοῦντες τὴν τῆς ἰσχύος χρείαν, τὴν τιμὴν ταύτην μισθὸν καλοῦντες, κέκληνται, ὡς ἐγῷμαι, μισθωτοί· ἦ γάρ; Πάνυ μὲν οὖν. Πλήρωμα δὴ πόλεώς εἰσιν, ὡς ἔοικε, καὶ μισθωτοί. Δοκεῖ μοι. Ἆρ' οὖν, ὦ Ἀδείμαντε, ἤδη ἡμῖν ηὔξηται ἡ πόλις, ὥστ' εἶναι τελέα; Ἴσως. Ποῦ οὖν ἄν ποτε ἐν αὐτῇ εἴη ἥ τε δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀδικία; καὶ τίνι ἅμα ἐγγενομένη ὧν ἐσκέμμεθα; Ἐγὼ μέν, ἔφη, * οὐκ ἐννοῶ, 372 ὦ Σώκρατες, εἰ μή που ἐν αὐτῶν τούτων χρείᾳ τινὶ τῇ πρὸς ἀλλήλους. Ἀλλ' ἴσως, ἦν δ' ἐγώ, καλῶς λέγεις· καὶ σκεπτέον γε καὶ οὐκ ἀποκνητέον. πρῶτον μὲν οὖν σκεψώμεθα τίνα τρόπον διαιτήσονται οἱ οὕτω παρεσκευασμένοι. ἄλλο τι ἢ σῖτόν τε ποιοῦντες καὶ οἶνον καὶ ἱμάτια καὶ ὑποδήματα καὶ οἰκοδομησάμενοι οἰκίας θέρους μὲν τὰ πολλὰ γυμνοί τε καὶ ἀνυπόδητοι ἐργάσονται, τοῦ δὲ χειμῶνος ἠμφιεσμένοι τε καὶ * ὑποδεδεμένοι ἱκανῶς; θρέψονται δὲ ἐκ μὲν τῶν κριθῶν ἄλφιτα σκευαζόμενοι, ἐκ δὲ τῶν πυρῶν ἄλευρα, τὰ μὲν πέψαντες, τὰ δὲ μάξαντες, B μάζας*) γενναίας καὶ ἄρτους ἐπὶ κάλαμόν τινα παραβαλλόμενοι ἢ φύλλα καθαρά, κατακλινέντες ἐπὶ στιβάδων ἐστρωμένων σμίλακί τε καὶ μυῤῥίναις, εὐωχήσονται αὐτοί τε καὶ τὰ παιδία, ἐπιπίνοντες τοῦ οἴνου, ἐστεφανωμένοι καὶ ὑμνοῦντες τοὺς θεούς, ἡδέως ξυνόντες ἀλλήλοις, οὐχ ὑπὲρ τὴν οὐσίαν * ποιούμενοι τοὺς παῖδας, C εὐλαβούμενοι πενίαν ἢ πόλεμον;

Καὶ ὁ Γλαύκων ὑπολαβών, Ἄνευ ὄψου, ἔφη, ὡς ἔοικας, ποιεῖς τοὺς ἄνδρας ἑστιωμένους. Ἀληθῆ, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις· ἐπελαθόμην ὅτι καὶ ὄψον ἕξουσιν, ἅλας τε δῆλον ὅτι καὶ ἐλάας καὶ τυρὸν καὶ βολβοὺς καὶ λάχανα, οἷα δὴ ἐν ἀγροῖς ἑψήματα, ἑψήσονται· καὶ τραγήματά που παραθήσομεν αὐτοῖς τῶν τε σύκων καὶ ἐρεβίνθων καὶ κυάμων, καὶ μύρτα καὶ φηγοὺς σποδιοῦσι * πρὸς τὸ πῦρ, μετρίως ὑποπίνοντες· καὶ οὕτω διάγοντες τὸν βίον ἐν εἰρήνῃ μετὰ ὑγιείας, ὡς εἰκός, γηραιοὶ τελευτῶντες ἄλλον τοιοῦτον βίον τοῖς ἐκγόνοις παραδώσουσιν. D Καὶ ὅς, Εἰ δὲ ὑῶν πόλιν, ὦ Σώκρατες, ἔφη, κατεσκεύαζες, τί ἂν αὐτὰς ἄλλο ἢ ταῦτα ἐχόρταζες; Ἀλλὰ πῶς χρή, ἦν δ' ἐγώ, ὦ

*) ἴσ. καὶ μάζας.

digni fint asfumptione in focietatem, corporis vero robur ad labores idoneum habeant; qui quidem vendentes roboris ufum, quia hoc praemium mercedem vocant, dicuntur, ut arbitror, mercenarii; nonne? Sane quidem. Complementum igitur urbis funt, ut patet, etiam mercenarii. Videtur mihi. Num igitur, Adimante, iam nobis aucta eft civitas ut fit perfecta? Fortaffe. Ubinam vero in ea erit iuftitia et iniuftitia? et in quonam fimul infita eorum quae fpectavimus? Equidem, inquit, non perfpicio, Socrate, nifi forte in eorum ipforum ufu quodam mutuo. Fortaffe, inquam, bene dicis, et fpectandum fane nec ceffandum. primum igitur videamus quomodo victuri fint ita comparati. nonne cibum parantes et vinum et veftimenta et calceos domosque aedificantes aeftate quidem magna ex parte nudi et discalceati opus facient, hieme autem veftibus et calceis fatis induti? nutrientur vero ex hordeo polentam conficientes et e tritico fimilam, quas partim coquentes partim fubigentes panesque hordeaceos eximios et triticeos in calamo aliquo ponentes vel foliis puris, accubantes in ftramentis taxeis et myrteis, epulabuntur et ipfi et liberi, praeterea vinum bibentes, coronati et laudibus ornantes deos, fuaviter inter fe verfantes, nec ultra cenfum liberos procreantes, caventes paupertatem vel bellum?

Tum Glauco fubiecit Sine opfonio, ut patet, facis viros coenare. Vera, inquam, dicis; oblitus fum etiam opfonium eos habituros effe, falem videlicet et oleum et cafeum et bulbos et olera, qualia in agris coquuntur, coquent; et bellaria fine dubio apponemus eis, ut ficus, cicera et fabas, etiam myrta et glandes fageas ad ignem torrebunt, modice bibentes; et ita traducentes vitam in pace cum fanitate, ut confentaneum eft, fenes quum mortem obierint aliam eiusmodi vitam pofteris relinquent. Tum ille Si fuum civitatem, Socrate, inquit, parares, quonam eos alio nifi his pafceres? At quomodo oportet, inquam, Glauco? Ita ut moris eft, inquit, ut

*Γλαύκων; Ἅπερ νομίζεται, ἔφη· ἐπί τε κλινῶν κατακεῖσθαι, οἶμαι, τοὺς μέλλοντας μὴ ταλαιπωρεῖσθαι, καὶ ἀπὸ τραπεζῶν * δειπνεῖν, καὶ ὄψα, ἅπερ καὶ οἱ νῦν ἔχουσι, καὶ τραγήματα.* E
*Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ, μανθάνω· οὐ πόλιν, ὡς ἔοικε, σκοποῦμεν μόνον ὅπως γίγνεται, ἀλλὰ καὶ τρυφῶσαν πόλιν. ἴσως οὖν οὐδὲ κακῶς ἔχει· σκοποῦντες γὰρ καὶ τοιαύτην τάχ' ἂν κατίδοιμεν τήν τε δικαιοσύνην καὶ ἀδικίαν, ὅπῃ ποτὲ ταῖς πόλεσιν ἐμφύονται. ἡ μὲν οὖν ἀληθινὴ πόλις δοκεῖ μοι εἶναι, ἣν διεληλύθαμεν, ὥςπερ ὑγιής τις· εἰ δ' αὖ βούλεσθε καὶ φλεγμαίνουσαν πόλιν θεωρήσωμεν, οὐδὲν ἀποκωλύει. ταῦτα γὰρ δή τισιν, ὡς δοκεῖ, * οὐκ ἐξαρκέσει, οὐδ' αὕτη *) ἡ δίαιτα,* 373
*ἀλλὰ κλῖναί τε προςέσονται καὶ τράπεζαι καὶ τἆλλα σκεύη, καὶ ὄψα δὴ καὶ μύρα καὶ θυμιάματα καὶ ἑταῖραι καὶ πέμματα, καὶ ἕκαστα **) τούτων παντοδαπά. καὶ δὴ καὶ ἃ τὸ πρῶτον ἐλέγομεν, οὐκέτι τἀναγκαῖα θετέον, οἰκίας τε καὶ ἱμάτια καὶ ὑποδήματα, ἀλλὰ τήν τε ζωγραφίαν κινητέον καὶ τὴν ποικιλίαν, καὶ χρυσὸν καὶ ἐλέφαντα καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα κτητέον· ἦ γάρ; Ναί, * ἔφη. Οὐκοῦν μείζονά τε αὖ τὴν πόλιν δεῖ ποιεῖν;* B
*ἐκείνη γὰρ ἡ ὑγιεινὴ οὐκέτι ἱκανή, ἀλλ' ἤδη ὄγκου ἐμπληστέα καὶ πλήθους, ἃ οὐκέτι τοῦ ἀναγκαίου ἕνεκά ἐστιν ἐν ταῖς πόλεσιν, οἷον οἵ τε θηρευταὶ πάντες οἵ τε μιμηταί, πολλοὶ μὲν οἱ περὶ τὰ σχήματά τε καὶ χρώματα, πολλοὶ δὲ οἱ περὶ μουσικήν, ποιηταί τε καὶ τούτων ὑπηρέται, ῥαψῳδοί, ὑποκριταί, χορευταί, ἐργολάβοι, σκευῶν τε παντοδαπῶν δημιουργοί, τῶν τε * ἄλλων καὶ τῶν περὶ τὸν γυναικεῖον κόσμον. καὶ δὴ καὶ δια-* C
*κόνων πλειόνων δεησόμεθα· ἢ οὐ δοκεῖ σοι δεήσειν παιδαγωγῶν, τιτθῶν, τροφῶν, κομμωτριῶν, κουρέων, καὶ αὖ ὀψοποιῶν τε καὶ μαγείρων; ἔτι δὲ καὶ συβωτῶν προςδεησόμεθα· τοῦτο γὰρ ἡμῖν ἐν τῇ προτέρᾳ πόλει οὐκ ἐνῆν (ἔδει γὰρ οὐδέν), ἐν δὲ ταύτῃ καὶ τούτου προςδεήσει. δεήσει δὲ καὶ τῶν ἄλλων βοσκημάτων παμπόλλων, εἴ τις αὐτὰ ἔδεται· ἦ γάρ; Πῶς γὰρ οὔ; * Οὐκοῦν καὶ ἰατρῶν ἐν χρείαις ἐσόμεθα πολὺ μᾶλλον οὕ-* D
τω διαιτώμενοι, ἢ ὡς τὸ πρότερον; Πολύ γε. Καὶ ἡ χώρα

---

*) γρ. αὐτή.
**) γρ. πέμματα, ἕκαστα.

in lectis discumbant, opinor, nisi misere sint victuri, et de mensis coenent, et quidem opsonia quae etiam nunc habent, et bellaria. Iam, inquam, intelligo: non civitatem, ut videtur, spectamus modo quomodo exsistat, verum etiam luxuriosam civitatem. forsitan autem nec male se habeat; considerantes enim etiam talem fortasse videbimus quo tandem modo iustitia et iniustitia in urbibus innascantur. vera quidem civitas videtur mihi esse ea quam persequuti sumus, tamquam sana quaedam; si vero voltis etiam inflatam civitatem spectemus, nihil impedit. etenim haec quibusdam, ut videtur, non satisfacient, nec haec vivendi ratio, sed lecti aderunt et mensae et reliqui apparatus, atque etiam opsonia et unguenta et odores et amicae et placentae, et quaeque horum varii generis. quin etiam quae primo loco memoravimus iam non necessaria ponenda, aedes, vestes et calcei, sed pictura quoque commovenda et ars acu distinguendi, et aurum, ebur omnia generis eiusdem possidenda: nonne? Etiam, inquit. Nonne maiorem etiam urbem oportet reddi? illa enim sana iam non satis est, sed mole implenda et copia rerum, quae iam non necessitatis causa reperiuntur in urbibus, velut venatores omnes et imitatores, multi quidem qui imitantur gestibus et coloribus, multi etiam qui musica, poëtae porro horumque ministri, recitatores, actores, saltatores, redemptores, apparatuum omnis generis opifices, praesertim eorum qui ad muliebrem ornatum spectant. atque etiam ministris pluribus opus nobis erit; an non tibi videtur opus esse paedagogis, nutricibus, educatoribus, ornatricibus, tonsoribus, atque etiam opsonii confectoribus et coquis; praeterea etiam subulcis opus erit; hoc enim nobis in priore civitate non inerat (neque enim desiderabatur), in hac autem hoc quoque opus est. opus vero erit etiam reliquis pecoribus permultis, si quis eis vescitur: an non? Quidni? Nonne etiam medicis indigebimus multo magis ita viventes quam priore ratione? Multo vero.

που ἡ τότε ἱκανὴ τρέφειν τοὺς τότε σμικρὰ δὴ ἐξ ἱκανῆς ἔσται·
ἢ πῶς λέγομεν *); Οὕτως, ἔφη. Οὐκοῦν τῆς τῶν πλησίον
χώρας ἡμῖν ἀποτμητέον, εἰ μέλλομεν ἱκανὴν ἕξειν νέμειν τε καὶ
ἀροῦν; καὶ ἐκείνοις αὖ τῆς ἡμετέρας, ἐὰν καὶ ἐκεῖνοι ἀφῶσιν
αὐτοὺς ἐπὶ χρημάτων κτῆσιν ἄπειρον, ὑπερβάντες τὸν τῶν ἀναγ-
καίων * ὅρον; Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Πολεμήσομεν E
τὸ μετὰ τοῦτο, ὦ Γλαύκων; ἢ πῶς ἔσται; Οὕτως, ἔφη. Καὶ
μηδέν γέ πω λέγωμεν, ἦν δ' ἐγώ, μήτ' εἴ τι κακὸν μήτ' εἰ ἀγα-
θὸν ὁ πόλεμος ἐργάζεται, ἀλλὰ τοσοῦτον μόνον, ὅτι πολέ-
μου αὖ γένεσιν εὑρήκαμεν· ἐξ ὧν μάλιστα ταῖς πόλεσι καὶ ἰδίᾳ
καὶ δημοσίᾳ κακὰ γίγνεται, ὅταν γίγνηται. Πάνυ μὲν οὖν.
Ἔτι δή, ὦ φίλε, μείζονος τῆς πόλεως δεῖ, οὔτι σμικρῷ, ἀλλ'
ὅλῳ στρατοπέδῳ, * ὃ ἐξελθὸν ὑπὲρ τῆς οὐσίας ἁπάσης καὶ ὑ- 374
πὲρ ὧν νῦν δὴ ἐλέγομεν διαμαχεῖται τοῖς ἐπιοῦσιν. Τί δέ; ἦ
δ' ὅς· αὐτοὶ οὐχ ἱκανοὶ διαμάχεσθαι; Οὔκ, εἰ σύ γε, ἦν δ'
ἐγώ, καὶ ἡμεῖς ἅπαντες ὡμολογήσαμεν καλῶς, ἡνίκα ἐπλάττο-
μεν τὴν πόλιν· ὡμολογοῦμεν δέ **) που, εἰ μέμνησαι, ἀδύνα-
τον ἕνα πολλὰς καλῶς ἐργάζεσθαι τέχνας. Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη.
Τί οὖν; ἦν δ' ἐγώ· ἡ περὶ τὸν πόλεμον * ἀγωνία οὐ τεχνικὴ B
δοκεῖ εἶναι; Καὶ μάλα, ἔφη. Ἦ οὖν τι σκυτικῆς δεῖ μᾶλλον
κήδεσθαι, ἢ πολεμικῆς; Οὐδαμῶς. Ἀλλ' ἄρα ***) τὸν μὲν
σκυτοτόμον διεκωλύομεν μήτε γεωργὸν ἐπιχειρεῖν εἶναι ἅμα
μήτε ὑφάντην μήτε οἰκοδόμον †), ἵνα δὴ ἡμῖν τὸ τῆς σκυτικῆς
ἔργον καλῶς γίγνοιτο, καὶ τῶν ἄλλων ἑνὶ ἑκάστῳ ὡσαύτως ἓν
ἀπεδίδομεν, πρὸς ὃ πεφύκει ἕκαστος καὶ ἐφ' ᾧ ††) ἔμελλε,
τῶν ἄλλων σχολὴν ἄγων, διὰ βίου αὐτὸ ἐργαζόμενος, οὐ πα- C
ριεὶς τοὺς καιρούς, καλῶς ἀπεργάσεσθαι †††), τὰ δὲ δὴ περὶ
τὸν πόλεμον πότερον οὐ περὶ πλείστου ἐστὶν εὖ ἀπεργασθέντα;
ἢ οὕτω ῥᾴδιον, ὥστε καὶ γεωργῶν τις ἅμα πολεμικὸς ἔσται καὶ
σκυτοτομῶν καὶ ἄλλην τέχνην ἡντινοῦν ἐργαζόμενος, πεττευτι-
κὸς δὲ ἢ κυβευτικὸς ἱκανὸς (*) οὐδ' ἂν εἷς γένοιτο μὴ αὐτὸ
τοῦτο ἐκ παιδὸς ἐπιτηδεύων, ἀλλὰ παρέργῳ χρώμενος; καὶ ἀ-

*) γρ. λέγωμεν. **) γρ. δή. ***) ἴσ. ἆρα.
†) γρ. οἰκοδόμον, ἀλλὰ σκυτοτόμον.
††) ἴσ. ἐφ' ᾧ πεφύκει ἕκαστος καὶ ὃ ἔμελλε κτλ.
†††) γρ. ἀπεργάζεσθαι. (*) γρ. ἱκανῶς.

Atque regio quae tum ſatis idonea erat ad priores cives alendos iam exigua ex idonea fiet; an qui ſentimus? Ita, inquit. Nonne igitur vicinorum regio nobis circumcidenda, ſi volumus ſatis idoneam habere ad paſtum et arationem? et illis viciſſim noſtra, ſi illi quoque ſeſe dedunt opum poſſeſſioni immenſae, eius quod neceſſarium eſt finem excedentes? Prorſus neceſſarium, inquit, Socrates. Bellum geremus poſthac, Glauco? an quid fiet? Ita, inquit. Neque dum dicamus, inquam, num quid mali vel boni bellum afferat, ſed hoc tantum, nos belli quoque originem inveniſſe, unde maxime civitatibus tam privatim quam publice mala exſiſtunt, ut exſiſtant. Sane quidem. Etiam maiore iam, amice, opus eſt urbe ad exercitum non exiguum, ſed univerſum, qui proficiſcens pro opibus omnibus et eis quae ſupra protulimus dimicet cum hoſtibus invadentibus. Quid vero? inquit; ipſi non ſatis ſunt? Non, ſi tu, inquam, et nos omnes confeſſi ſumus recte, quum fingeremus urbem; confeſſi autem ſumus, ſi meminiſti, fieri non poſſe unus ut multas bene exerceret artes. Vera dicis, inquit. Quid igitur? inquam: bellica certatio non artificioſa videtur eſſe? Sane quidem, inquit. Num igitur ſutrina magis debet curae eſſe quam ars bellica? Minime. Iam ſutorem prohibuimus neque agricolam conari ſimul eſſe neque textorem neque architectum, quo nobis ſutrinae opus bene perageretur, et reliquorum quoque unicuique ſimiliter unum tribuimus ad quod quisque natus eſſet et quod poſſet, a ceteris vacans et in vita id exercens neque transmittens tempora opportuna, praeclare facere, res vero bellicas utrum non plurimum intereſt bene peragi? an ita facile, ut etiam agricolarum quis ſimul bellicus eſſe poſſit et ſutorum et aliam quamcumque artem exercens, calculis autem vel teſſeris ludendi peritus omnino nullus ſatis ſit, ſi id ipſum non a puero coluerit, ſed ſubſicivis operis agitaverit? et clypeo quidem ſumpto vel aliis bel-

σπίδα μὲν λαβὼν * ἤ τι ἄλλο τῶν πολεμικῶν ὅπλων τε καὶ ὀργά- D
νων αὐθημερὸν ὁπλιτικῆς ἤ τινος ἄλλης μάχης τῶν κατὰ πόλε-
μον ἱκανὸς ἔσται ἀγωνιστής, τῶν δὲ ἄλλων ὀργάνων οὐδὲν οὐ-
δένα δημιουργὸν οὐδὲ ἀθλητὴν ληφθὲν ποιήσει, οὐδ' ἔσται
χρήσιμον τῷ μήτε τὴν ἐπιστήμην ἑκάστου λαβόντι μήτε τὴν με-
λέτην ἱκανὴν παρασχομένῳ; Πολλοῦ γὰρ ἄν, ἦ δ' ὅς, τὰ ὄρ-
γανα ἦν ἄξια.

Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ὅσῳ μέγιστον τὸ τῶν φυλάκων * ἔργον, E
τοσούτῳ σχολῆς τε τῶν ἄλλων πλείστης ἂν εἴη καὶ αὖ τέχνης τε καὶ
ἐπιμελείας μεγίστης δεόμενον. Οἶμαι ἔγωγε, ἦ δ' ὅς. Ἆρ' οὖν
οὐ καὶ φύσεως ἐπιτηδείας εἰς αὐτὸ τὸ ἐπιτήδευμα; Πῶς δ' οὔ;
Ἡμέτερον δὴ ἔργον ἂν εἴη, ὡς ἔοικεν, εἴπερ οἷοί τ' ἐσμέν, ἐκ-
λέξασθαι τίνες τε καὶ ποῖαι φύσεις ἐπιτήδειαι εἰς πόλεως φυλακήν.
Ἡμέτερον μέντοι. Μὰ Δία, ἦν δ' ἐγώ, οὐκ ἄρα φαῦλον
πρᾶγμα ἠράμεθα· ὅμως δὲ οὐκ ἀποδειλιατέον, ὅσον γ' ἂν δύ-
ναμις παρείκῃ. * Οὐ γὰρ οὖν, ἔφη. Οἴει οὖν τι, ἦν δ' ἐγώ, 375
διαφέρειν τὴν *) φύσιν γενναίου σκύλακος εἰς φυλακὴν νεα-
νίσκου εὐγενοῦς; Τὸ ποῖον λέγεις; Οἷον ὀξύν τέ που δεῖ αὐ-
τοῖν ἑκάτερον εἶναι πρὸς αἴσθησιν καὶ ἐλαφρὸν πρὸς τὸ αἰσθα-
νόμενον διωκάθειν, καὶ ἰσχυρὸν αὖ, ἐὰν δέῃ ἑλόντα διαμάχε-
σθαι. Δεῖ γὰρ οὖν, ἔφη, πάντων τούτων. Καὶ μὴν ἀνδρεῖ-
όν γε, εἴπερ εὖ μαχεῖται. Πῶς δ' οὔ; Ἀνδρεῖος δὲ εἶναι ἆρα
ἐθελήσει ὁ μὴ θυμοειδὴς εἴτε ἵππος εἴτε κύων ἢ ἄλλο ὁτιοῦν
ζῶον; ἢ * οὐκ ἐννενόηκας ὡς ἄμαχόν τε καὶ ἀνίκητον θυμός, B
οὗ παρόντος ψυχὴ πᾶσα πρὸς πάντα ἄφοβός τε καὶ ἀήττητος;
Ἐννενόηκα. Τὰ μὲν τοίνυν τοῦ σώματος οἷον δεῖ τὸν φύλα-
κα εἶναι, δῆλα. Ναί. Καὶ μὴν καὶ τὰ τῆς ψυχῆς, ὅτι γε θυ-
μοειδῆ. Καὶ τοῦτο. Πῶς οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Γλαύκων, οὐκ
ἄγριοι ἀλλήλοις ἔσονται καὶ τοῖς ἄλλοις πολίταις, ὄντες τοιοῦ-
τοι τὰς φύσεις; Μὰ Δία, ἦ δ' ὅς, οὐ ῥᾳδίως. Ἀλλὰ μέντοι
δεῖ γε πρὸς * μὲν τοὺς οἰκείους πράους αὐτοὺς εἶναι, πρὸς δὲ C
τοὺς πολεμίους χαλεπούς· εἰ δὲ μή, οὐ περιμενοῦσιν ἄλλους
σφᾶς διολέσαι, ἀλλ' αὐτοὶ φθήσονται αὐτὸ δράσαντες. Ἀλη-
θῆ, ἔφη. Τί οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ποιήσομεν; πόθεν ἅμα πρᾶον

---

*) γρ. διαφέρειν φύσιν.

licis armis atque inftrumentis illico idoneus erit ad certamen gravis armaturae vel aliud quod bellicum ineundum, aliorum vero inftrumentorum nullum neminem qui id fumpferit artificem vel athletam reddet, nec utile erit ei qui neque fcientiam cuiusque confequutus fuerit neque fatis ftudi contulerit? Magni fane, inquit, inftrumenta effent facienda.

Itaque, inquam, quo gravius eft cuftodum munus, eo magis vacabit a ceteris eoque maiorem artem et ftudium defiderabit. Arbitror equidem, inquit. Nonne etiam naturam aptam ad ipfum ftudium? Quidni? Noftrum igitur opus erit, ut patet, fi quidem poffumus, eligere quae et quales naturae aptae fint ad urbis cuftodiam. Noftrum vero. Mehercule, inquam, haud leve negotium fuscepimus; attamen non reformidandum, quoad vires fuppetunt. Minime vero, inquit. Cenfesne igitur, effe quod differat inter naturam generofi canis, quod ad cuftodiam attinet, et adolefcentis ingenui? Quidnam dicis? Hoc, acri fine dubio oportet utrumque effe fenfu et celerem ad perfequendum id quod fenferit, atque etiam robuftum, fi oporteat id capere captumque oppugnare. Haec vero, inquit, omnia opus funt. Atque etiam fortem, fi bene fit pugnaturus. Quidni? Fortis autem num poterit effe qui non eft iracundus, five equus five canis five aliud quodcumque animal? an non animadvertifti quam inexpugnabilis et infuperabilis fit ira, qua concitata omnis animus in omnibus intrepidus et invictus? Animadverti vero. Ad corpus igitur qualem oporteat cuftodem effe, patet. Etiam. Atque etiam ad animum, iracundum videlicet. Etiam hoc. Quomodo vero, inquam, Glauco, non faevient inter fe et in reliquos cives, fi tali praediti funt natura? Mehercule, inquit, haud facile. Oportet tamen eos erga fuos manfuetos effe, in hoftes vero afperos; alioqui non exfpectabunt dum ab aliis pereant, fed ipfi properabunt hoc facere. Vero, inquit. Quid igitur, inquam, agemus? unde

καὶ μεγαλόθυμον ἦθος εὑρήσομεν; ἐναντία γάρ που θυμοειδεῖ πραεῖα φύσις. Φαίνεται. Ἀλλὰ μέντοι τούτων γε*) ὁποτέρου ἂν στέρηται, φύλαξ ἀγαθὸς οὐ μὴ γένηται· ταῦτα δὲ ἀδυνάτοις ἔοικε· καὶ οὕτω * δὴ ξυμβαίνει ἀγαθὸν φύλακα ἀδύνατον γενέσθαι **). D
Κινδυνεύει, ἔφη. Καὶ ἐγὼ ἀπορήσας τε καὶ ἐπισκεψάμενος τὰ ἔμπροσθεν, Δικαίως γε, ἦν δ' ἐγώ, ὦ φίλε, ἀποροῦμεν· ἧς γὰρ προὐθέμεθα εἰκόνος ἀπελείφθημεν. Πῶς λέγεις; Οὐκ ἐνενοήσαμεν***) ὅτι εἰσὶν ἄρα τοιαῦται φύσεις οἵας ἡμεῖς οὐκ ᾠήθημεν, ἔχουσαι τἀναντία ταῦτα. Ποῦ δή; Ἴδοι μὲν ἄν τις καὶ ἐν ἄλλοις ζώοις, οὐ μέντ' ἂν ἥκιστα ἐν ᾧ ἡμεῖς παρεβάλλομεν τῷ φύλακι· * οἶσθα γάρ που τῶν γενναίων κυνῶν ὅτι E
τοῦτο φύσει αὐτῶν τὸ ἦθος, πρὸς μὲν τοὺς ξυνήθεις τε καὶ γνωρίμους ὡς οἷόν τε πραοτάτους εἶναι, πρὸς δὲ τοὺς ἀγνῶτας τοὐναντίον. Οἶδα μέντοι. Τοῦτο μὲν ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, δυνατόν, καὶ οὐ παρὰ φύσιν ζητοῦμεν τοιοῦτον εἶναι τὸν φύλακα. Οὐκ ἔοικεν.

Ἆρ' οὖν σοι δοκεῖ ἔτι καὶ τοῦδε προσδεῖσθαι ὁ φυλακικὸς ἐσόμενος, πρὸς τῷ θυμοειδεῖ ἔτι προσγενέσθαι καὶ φιλόσοφος †) τὴν φύσιν; Πῶς δή; ἔφη· οὐ γὰρ * ἐννοῶ. Καὶ τοῦτο, ἦν 376
δ' ἐγώ, ἐν τοῖς κυσὶ κατόψει, ὃ καὶ ἄξιον θαυμάσαι τοῦ θηρίου. Τὸ ποῖον; Ὅτι, ὃν ††) μὲν ἂν ἴδῃ ἀγνῶτα, χαλεπαίνει, οὐδὲν δὴ †††) κακὸν προπεπονθώς, ὃν δ' ἂν γνώριμον, ἀσπάζεται, κἂν μηδὲν πώποτε ὑπ' αὐτοῦ ἀγαθὸν πεπόνθῃ (*)· ἢ οὔπω τοῦτο ἐθαύμασας; Οὐ πάνυ, ἔφη, μέχρι τούτου προσέσχον τὸν νοῦν· ὅτι δέ που δρᾷ ταῦτα, δῆλον. Ἀλλὰ μὴν κομψόν γε φαίνεται τὸ πάθος αὐτοῦ τῆς φύσεως * καὶ ὡς ἀληθῶς B
φιλόσοφον. Πῇ δή; Ἧι, ἦν δ' ἐγώ, ὄψιν οὐδενὶ ἄλλῳ φίλην καὶ ἐχθρὰν διακρίνει ἢ τῷ τὴν μὲν καταμαθεῖν, τὴν δὲ ἀγνοῆσαι· καίτοι πῶς οὐκ ἂν φιλομαθὲς εἴη ξυνέσει τε καὶ ἀγνοίᾳ ὁριζόμενον τό τε οἰκεῖον καὶ τὸ ἀλλότριον; Οὐδαμῶς, ἦ δ' ὅς, ὅπως οὔ. Ἀλλὰ μέντοι, εἶπον ἐγώ, τό γε φιλομαθὲς

---

*) γρ. τούτων ὁποτ. **) ἄλλ. ἀδύνατον εἶναι γενέσθαι. ***) γρ. ἐνοήσαμεν. †) γρ. προσγενέσθαι φιλόσοφος. ††) γρ. Ὃν μὲν κτλ.
†††) ἴσ. δέ. (*) γρ. πεπόνθοι.

mansuetum simul et iracundum ingenium inveniemus? contraria enim, ni fallor, iracundae mansueta natura. Videtur. Horum tamen alterutro si quis privatus est, bonus custos non est ut exsistat; hoc autem fieri non posse videtur; quo quidem efficitur ut bonus custos exsistere non possit. Videtur sane, inquit. Tum ego, quum haesitassem et reputassem mecum superiora, Iure, inquam, o care, haesitamus; ab ea enim quam proposueramus similitudine discessimus. Quomodo dicis? Non cogitavimus esse naturas quales nos non exstare putabamus, contraria illa habentes. Ubinam? Cognoscat aliquis hoc quum in aliis animalibus, tum maxime in eo cui nos comparavimus custodem; scis enim sine dubio hanc esse generosorum canum naturam, ut erga familiares ac notos quam mansuetissimi sint, adversus ignotos autem contra. Scio vero. Hoc igitur, inquam, fieri potest, nec praeter naturam postulamus ut talis sit custos. Non videtur.

Num vero tibi videtur etiam hoc praeterea opus esse ei qui custos sit futurus, ut ad iracundiam accedat philosopha indoles? Quî tandem? inquit; non enim intelligo. Etiam hoc, inquam, in canibus cognosces, in quo quidem dignum quoque est quod admiremur animal. Quale? Quod, quem viderit ignotum in eum saevit, nihil videlicet mali ante ab eo perpessus, quem vero notum, ei blanditur, etiamsi nihil umquam ab eo boni accepit; an nondum hoc admiratus es? Non sane, inquit, adhuc animum adverti; hoc autem illum facere constat. Iam vero scita videtur haec eius naturae affectio et vere philosopha. Quomodo tamdem? Quod, inquam, adspectum alia nulla re amicum et hostilem discernit nisi illius cognitione et huius ignoratione; iam quidni scientiae appetens sit quod intelligentia et ignoratione definiat proprium et alienum? Nullo id modo, inquit, fieri non potest. Iam vero, inquam, scientiae appetens

καὶ φιλόσοφον ταὐτόν. Ταὐτὸν γάρ, ἔφη. Οὐκοῦν θαῤῥοῦντες τιθῶμεν καὶ ἐν ἀνθρώπῳ, εἰ μέλλει πρὸς τοὺς οἰκείους καὶ γνωρίμους * πρᾷός τις ἔσεσθαι, φύσει *) φιλόσοφον καὶ φιλομαθῆ αὐτὸν δεῖν εἶναι; Τιθῶμεν, ἔφη. Φιλόσοφος δὴ καὶ θυμοειδὴς καὶ ταχὺς καὶ ἰσχυρὸς ἡμῖν τὴν φύσιν ἔσται ὁ μέλλων καλὸς κἀγαθὸς ἔσεσθαι φύλαξ πόλεως; Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Οὗτος μὲν δὴ ἂν οὕτως ὑπάρχοι. Θρέψονται δὲ δὴ ἡμῖν οὗτοι καὶ παιδευθήσονται τίνα τρόπον; καὶ ἆρά τι προὔργου ἡμῖν ἐστὶν αὐτὸ σκοποῦσι * πρὸς τὸ κατιδεῖν οὗπερ ἕνεκα πάντα σκοποῦμεν, δικαιοσύνην τε καὶ ἀδικίαν, τίνα τρόπον ἐν πόλει γίγνεται; ἵνα μὴ ἐῶμεν ἱκανὸν λόγον ἢ συχνὸν διεξίωμεν. Καὶ ὁ τοῦ Γλαύκωνος ἀδελφός, Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, ἔγωγε προςδοκῶ προὔργου εἶναι εἰς τοῦτο ταύτην τὴν σκέψιν. Μὰ Δία, ἦν δ' ἐγώ, ὦ φίλε Ἀδείμαντε, οὐκ ἄρα ἀφετέον, οὐδ' εἰ μακροτέρα τυγχάνει οὖσα. Οὐ γὰρ σὖν. Ἴθι οὖν, ὥςπερ ἐν μύθῳ μυθολογοῦντές τε καὶ σχολὴν ἄγοντες, λόγῳ παιδεύωμεν * τοὺς ἄνδρας. Ἀλλὰ χρή.

Τίς οὖν ἡ παιδεία; ἢ χαλεπὸν εὑρεῖν βελτίω τῆς ὑπὸ τοῦ πολλοῦ χρόνου εὑρημένης; ἔστι δέ που ἡ μὲν ἐπὶ σώμασι γυμναστική, ἡ δ' ἐπὶ ψυχῇ μουσική. Ἔστι γάρ. Ἆρ' οὖν οὐ μουσικῇ πρότερον ἀρξόμεθα παιδεύοντες ἢ γυμναστικῇ; Πῶς δ' οὔ; Μουσικῆς δ', εἶπον **), τίθης λόγους· ἢ οὔ; Ἔγωγε. Λόγων δὲ διττὸν εἶδος, τὸ μὲν ἀληθές, ψεῦδος δ' ἕτερον. Ναί. Παιδευτέον δ' * ἐν ἀμφοτέροις, πρότερον δ' ἐν τοῖς 377 ψευδέσιν. Οὐ μανθάνω, ἔφη, πῶς λέγεις. Οὐ μανθάνεις, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι πρῶτον τοῖς παιδίοις μύθους λέγομεν; τοῦτο δέ που, ὡς τὸ ὅλον εἰπεῖν, ψεῦδος, ἔνι δὲ καὶ ἀληθῆ. πρότερον δὲ μύθοις πρὸς τὰ παιδία ἢ γυμνασίοις χρώμεθα. Ἔστι ταῦτα. Τοῦτο δὴ ἔλεγον, ὅτι μουσικῆς πρότερον ἁπτέον ἢ γυμναστικῆς. Ὀρθῶς, ἔφη. Οὐκοῦν οἶσθα ὅτι ἀρχὴ παντὸς ἔργου μέγιστον, ἄλλως τε καὶ νέῳ καὶ ἁπαλῷ * ὁτῳοῦν; μάλιστα γὰρ δὴ τότε πλάττεται καὶ ἐνδύεται τύπος ὃν ἄν τις βούλη-

---

*) γρ. ἔσεσθαι φύσει, φιλόσοφον κτλ.

**) γρ. Μουσικῆς δ' εἰπὼν τίθης.

et philoſophum idem. Idem vero, inquit. Nonne fidenter ponamus etiam in homine, ſi futurum ſit ut aliquis erga familiares et notos manſuetus ſit natura, philoſophum et ſcientiae appetentem eum oportere eſſe? Ponamus, inquit. Philoſophus igitur et iracundus et celer et robuſtus nobis natura erit is qui probus ac bonus futurus eſt urbis cuſtos. Prorſus quidem, inquit. Hic igitur ita ſe habeat. alentur vero nobis hi et erudientur quo pacto? et numquid hoc nobis conſiderantibus conducit ad perſpiciendum id, cuius cauſa omnia haec in quaeſtionem vocavimus, quo modo iuſtitia et iniuſtitia in civitate exſiſtant? ut ne mittamus idoneam orationem aut longam perſequamur. Tum Glauconis frater, Sane quidem, inquit, ego exiſtimo ad hoc conducere hanc quaeſtionem. Mehercule, inquam, o care Adimante, non igitur dimittenda, etiamſi longior fuerit. Minime vero. Age dum, quaſi fabulas narrantes et otium habentes, oratione erudiamus viros. Oportet vero.

Qualis iam erit inſtitutio? an difficilis inventu melior ea quae a longinquo illo tempore inventa eſt? eſt autem, ni fallor, una ad corpus ſpectans gymnaſtica ars, altera quae ad animum ſpectat muſica. Eſt vero. Nonne muſica prius incipiemus erudire quam arte gymnaſtica? Quidni? In muſica, inquam, numeras ſermones; an non? Ego vero. Sermonum autem duplex genus, verum unum, alterum falſum. Etiam. Erudiendum porro utroque, prius autem falſo. Non intelligo, inquit, quomodo dicas. Non intelligis, inquam, primum infantibus nos fabulas narrare? hoc autem ſine dubio, ut in univerſum dicamus, mendacium, quamquam inſunt etiam vera. prius autem fabulas infantibus quam gymnaſia adhibemus. Sunt iſta. Hoc igitur dicebam, muſicam prius attingendam eſſe quam gymnaſticam. Recte, inquit. Nonne vero ſcis initium cuiusque operis maximum eſſe, praeſertim iuveni teneroque cuicumque? maxime enim tum fingitur atque induitur forma quam

ται ἐνσημήνασθαι ἑκάστῳ. Κομιδῇ μὲν οὖν. Ἆρ' οὖν ῥᾳδίως οὕτω παρήσομεν τοὺς ἐπιτυχόντας ὑπὸ τῶν ἐπιτυχόντων μύθους πλασθέντας ἀκούειν τοὺς παῖδας, καὶ λαμβάνειν ἐν ταῖς ψυχαῖς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐναντίας δόξας ἐκείναις, ἃς ἐπειδὰν τελεωθῶσιν ἔχειν οἰησόμεθα δεῖν αὐτούς; Οὐδ' ὁπωστιοῦν παρήσομεν. Πρῶτον δὴ ἡμῖν, ὡς ἔοικεν, ἐπιστατητέον τοῖς μυθοποιοῖς, καὶ ὃν μὲν ἂν καλὸν μῦθον ποιήσωσιν, ἐγκριτέον, C ὃν δ' ἂν μή, ἀποκριτέον, τοὺς δ' ἐγκριθέντας πείσομεν τὰς τροφούς τε καὶ μητέρας λέγειν τοῖς παισί, καὶ πλάττειν τὰς ψυχὰς αὐτῶν τοῖς μύθοις πολὺ μᾶλλον, ἢ τὰ σώματα ταῖς χερσίν· ὧν δὲ νῦν λέγουσι τοὺς πολλοὺς ἐκβλητέον. Ποίους δή; ἔφη. Ἐν τοῖς μείζοσιν, ἦν δ' ἐγώ, μύθοις ὀψόμεθα καὶ τοὺς ἐλάττους· δεῖ γὰρ δὴ τὸν αὐτὸν τύπον εἶναι καὶ ταὐτὸν δύνασθαι τούς τε μείζους καὶ * τοὺς ἐλάττους· ἢ οὐκ οἴει; Ἔγωγε, ἔφη· D ἀλλ' οὐκ ἐννοῶ οὐδὲ τοὺς μείζους τίνας λέγεις. Οὓς Ἡσίοδός τε, εἶπον, καὶ Ὅμηρος ἡμῖν ἐλεγέτην καὶ οἱ ἄλλοι ποιηταί· οὗτοι γάρ που μύθους τοῖς ἀνθρώποις ψευδεῖς ξυντιθέντες ἔλεγόν τε καὶ λέγουσιν. Ποίους δή, ἦ δ' ὅς, καὶ τί αὐτῶν μεμφόμενος λέγεις; Ὅπερ, ἦν δ' ἐγώ, χρὴ καὶ πρῶτον καὶ μάλιστα μέμφεσθαι, ἄλλως τε καὶ ἐάν τις μὴ καλῶς ψεύδηται. * Τί E τοῦτο; Ὅταν εἰκάζῃ τις κακῶς *) τῷ λόγῳ περὶ θεῶν τε καὶ ἡρώων οἷοί εἰσιν, ὥσπερ γραφεὺς μηδὲν ἐοικότα γράφων οἷς ἂν ὅμοια βουληθῇ γράψαι. Καὶ γάρ, ἔφη, ὀρθῶς ἔχει τά γε τοιαῦτα μέμφεσθαι. ἀλλὰ πῶς δὴ λέγομεν καὶ ποῖα; Πρῶτον μέν, ἦν δ' ἐγώ, τὸ μέγιστον καὶ περὶ τῶν μεγίστων ψεῦδος, ὁ εἰπὼν **) οὐ καλῶς ἐψεύσατο, ὡς Οὐρανός τε εἰργάσατο ἅ φησι δρᾶσαι αὐτὸν Ἡσίοδος, ὅ τε αὖ Κρόνος ὡς ἐτιμωρήσατο αὐτόν. τὰ δὲ δὴ * τοῦ Κρόνου ἔργα καὶ πάθη ὑπὸ τοῦ υἱέος 378 οὐδ' ἄν, εἰ ἦν ἀληθῆ, ᾤμην δεῖν ῥᾳδίως οὕτω λέγεσθαι πρὸς ἄφρονάς τε καὶ νέους, ἀλλὰ μάλιστα μὲν σιγᾶσθαι, εἰ δὲ ἀνάγκη τις ἦν λέγειν, δι' ἀποῤῥήτων ἀκούειν ὡς ὀλιγίστους, θυσαμένους οὐ χοῖρον, ἀλλά τι μέγα καὶ ἄπορον θῦμα, ὅπως ὅτι

---

*) γρ. κακῶς οὐσίας.

**) γρ. ψεῦδος ὁ εἰπὼν κτλ.

quis voluerit imprimi cuique. Sane quidem. Num vero facile fic permittemus ut quasvis a quibusvis fabulas fictas audiant pueri menteque concipiant maximam partem contrarias opiniones earum, quas aetate adulta habere eos exiftimabimus oportere? Nullo modo permittemus. Primum igitur nos, ut patet, praecipere oportet fabularum fictoribus, et quam pulchram fabulam fecerint, ea admittenda, quam contra, reiicienda, admiffas autem perfuadebimus nutricibus ac matribus ut narrent pueris fingantque eorum animos fabulis multo magis, quam corpora manibus; earum vero quas nunc narrant plurimae abiiciendae. Quales tandem? inquit. In maioribus, inquam, fabulis videbimus etiam minores; oportet enim eandem effe formam idemque poffe maiores et minores; an non arbitraris? Ego vero, inquit; non tamen intelligo neque maiores quas dicas. Quas Hefiodus, inquam, et Homerus nobis narraverunt ceterique poëtae; hi enim, ut conftat, fabulas hominibus falfas quas compofuerant et narrarunt et narrant. Quasnam tandem, inquit, et quid in eis reprehendens dicis? Quod, inquam, oportet et primum et maxime reprehendi, praefertim fi quis non bene mentitur. Quidnam hoc? Si quis male oratione effingit dii et heroës quales fint, quemadmodum pictor nihil fimile pingens eis quibus fimilia voluerit pingere. Et fane quidem, inquit, recte habet talia reprehendi. quomodo vero dicimus et quidnam? Primum, inquam, maximum maximisque de rebus mendacium quod dicens non bene mentitus eft, Caelum commififfe ea quae dicit eum feciffe Hefiodus, Saturnum vero fupplicium de eo fumpfiffe. ea quoque quae Saturnus et fecerit et paffus fuerit a filio, neque fi effent vera, arbitrarer fic facile narranda imprudentibus et iuvenibus, fed potiffimum filenda, fin vero neceffe effet dici, fecreto audienda effe quam pauciffimis, immolato non porco, fed magna aliqua nec ita parabili victima, ut quam pauciffimis con-

ἐλαχίστοις ξυνέβη ἀκοῦσαι. Καὶ γάρ, ἦ δ' ὅς, οὗτοί γε οἱ λόγοι χαλεποί. Καὶ οὐ λεκτέοι γ', ἔφην, ὦ Ἀδείμαντε, * ἐν τῇ B
ἡμετέρᾳ πόλει· οὐδὲ λεκτέον νέῳ ἀκούοντι ὡς ἀδικῶν τὰ ἔσχατα οὐδὲν ἂν θαυμαστὸν ποιεῖ, οὐδ' αὖ ἀδικοῦντα πατέρα κολάζων παντὶ τρόπῳ, ἀλλὰ δρῴη ἂν ὅπερ θεῶν οἱ πρῶτοί τε καὶ μέγιστοι. Οὐ μὰ τὸν Δία, ἦ δ' ὅς, οὐδ' αὐτῷ μοι δοκεῖ ἐπιτήδεια εἶναι λέγειν. Οὐδέ γε, ἦν δ' ἐγώ, τὸ παράπαν ὡς θεοὶ θεοῖς πολεμοῦσί τε καὶ ἐπιβουλεύουσι καὶ μάχονται (οὐδὲ γὰρ ἀληθῆ), * εἴ γε δεῖ ἡμῖν τοὺς μέλλοντας τὴν πόλιν φυλά- C
ξειν αἴσχιστον νομίζειν τὸ ῥᾳδίως ἀλλήλοις ἀπεχθάνεσθαι. πολλοῦ γε *) δεῖ γιγαντομαχίας τε μυθολογητέον αὐτοῖς καὶ ποικιλτέον καὶ ἄλλας ἔχθρας πολλὰς καὶ παντοδαπὰς θεῶν τε καὶ ἡρώων πρὸς ξυγγενεῖς τε καὶ οἰκείους αὐτῶν, ἀλλ', εἴ πως μέλλομεν πείσειν ὡς οὐδεὶς πώποτε πολίτης ἕτερος ἑτέρῳ ἀπήχθετο οὐδ' ἔστι τοῦτο ὅσιον, τοιαῦτα λεκτέα μᾶλλον πρὸς τὰ παιδία εὐθὺς καὶ γέρουσι * καὶ γραυσὶ καὶ πρεσ- D
βυτέροις γιγνομένοις, καὶ τοὺς ποιητὰς ἐγγὺς τούτων ἀναγκαστέον λογοποιεῖν. Ἥρας δὲ δεσμοὺς ὑπὸ υἱέος καὶ Ἡφαίστου ῥίψεις ὑπὸ πατρός, μέλλοντος τῇ μητρὶ τυπτομένῃ ἀμύνειν **), καὶ θεομαχίας ὅσας Ὅμηρος πεποίηκεν, οὐ παραδεκτέον εἰς τὴν πόλιν, οὔτ' ἐν ὑπονοίαις πεποιημένας οὔτ' ἄνευ ὑπονοιῶν· ὁ γὰρ νέος οὐχ οἷός τε κρίνειν ὅ τί τε ὑπόνοια καὶ ὃ μή, ἀλλ' ἃ ἂν τηλικοῦτος ὢν λάβῃ ἐν ταῖς δόξαις, δυσέκνιπτά * τε καὶ E
ἀμετάστατα φιλεῖ γίγνεσθαι. ὧν δὴ ἴσως ***) ἕνεκα περὶ παντὸς ποιητέον, ἃ πρῶτα ἀκούουσιν, ὅτι κάλλιστα μεμυθολογημένα πρὸς ἀρετὴν ἀκούειν.

Ἔχει γάρ, ἔφη, λόγον· ἀλλ' εἴ τις αὖ καὶ ταῦτα ἐρωτῴη ἡμᾶς αὐτὰ ἅττα ἐστὶ καὶ τίνες οἱ μῦθοι, τίνας ἂν φαῖμεν; Καὶ ἐγὼ εἶπον· Ὦ Ἀδείμαντε, οὐκ ἐσμὲν ποιηταὶ ἐγώ τε καὶ σὺ ἐν τῷ παρόντι, ἀλλ' οἰκισταὶ πόλεως· οἰκισταῖς δὲ τοὺς μὲν 379
τύπους προσήκει εἰδέναι ἐν οἷς δεῖ μυθολογεῖν τοὺς ποιητάς, παρ' οὓς ἐὰν ποιῶσιν οὐκ ἐπιτρεπτέον, οὐ μὴν αὐτοῖς γε ποιη-

---

*) γρ. πολλοῦ δεῖ. **) ἄλλ. ἀμυνεῖν.
***) γρ. καὶ ἴσως.

tingeret ea audire. Et fane quidem, inquit, hi fermones graves. Haud fane narrandi, inquam, Adimante, in noftra civitate; neque dicendum puero audiente, extremam fi quis iniuriam faciat, nihil eum miri facere, neque etiam fi patrem iniufte facientem caftiget omni modo, fed idem eum facere quod deorum et primi et maximi. Mehercule, inquit, nec ipfi mihi videntur accommodata effe ad dicendum. Neque etiam, inquam, omnino, deos diis bellum inferre, infidiari et digladiari (non enim vera haec funt) fiquidem oportet nobis eos qui urbem fint cuftodituri turpiffimum exiftimare facile inter fe odiffe. longe certe abeft ut proelia cum Gigantibus narranda eis fint atque depingenda aliaeque inimicitiae multae ac variae deorum et heroum cum cognatis eorum ac familiaribus, fed, fi qua volumus perfuadere nullum umquam civem alterum alteri in odio fuiffe nec effe hoc pium, talia dicenda potius pueris ftatim a fenibus et aniculis provectisque aetate, et poëtae prope ab his cogendi funt fabulas fingere. Iunonis autem vincula a filio iniecta et Vulcani deiectus per patrem, matri verberatae opem laturi, deorumque pugnae quascumque Homerus finxit, non recipienda in civitatem, neque occulte ficta neque contra; iuvenis enim non valet ad iudicandum quid fit occultum quid non, fed quaecumque quis id aetatis animo et opinione concepit, ea difficilia ad eluendum et immutabilia folent fieri. quam quidem ob caufam fortaffe omnia facienda funt, ut, quae prima audiant, quam pulcherrime ad virtutem ficta percipiant.

Eft fane, inquit, confentaneum; fi vero quis hoc quoque nos roget quale fit et quaenam fabulae, quas tandem dicamus? Tum ego O Adimante, inquam, non fumus poëtae ego et tu in praesentia, fed conditores civitatis; conditoribus vero formas quidem convenit fcire in quibus fingere oporteat poëtas, praeter quas fi fingant non permittendum, ipfis autem non fingendae funt fa-

τέον μύθους. Ὀρθῶς, ἔφη· ἀλλ᾽ αὐτὸ δὴ τοῦτο οἱ τύποι περὶ θεολογίας τίνες ἂν εἶεν; Τοιοίδε πού τινες, ἦν δ᾽ ἐγώ· οἷος τυγχάνει ὁ θεὸς ὤν, ἀεὶ δήπου ἀποδοτέον, ἐάν τέ τις αὐτὸν ἐν ἔπεσι ποιῇ ἐάν τε ἐν μέλεσιν ἐάν τε ἐν τραγῳδίᾳ. Δεῖ γάρ. Οὐκοῦν ἀγαθὸς ὅ γε θεὸς τῷ ὄντι * τε καὶ λεκτέον οὕτως; Τί μήν; Ἀλλὰ μὴν οὐδέν γε τῶν ἀγαθῶν βλαβερόν· ἦ γάρ; Οὔ μοι δοκεῖ. Ἆρ᾽ οὖν, ὃ μὴ βλαβερόν, βλάπτει; Οὐδαμῶς. Ὃ δὲ μὴ βλάπτει, κακόν τι ποιεῖ; Οὐδὲ τοῦτο. Ὃ δέ γε μηδὲν κακὸν ποιεῖ, οὐδ᾽ ἄν τινος εἴη κακοῦ αἴτιον; Πῶς γάρ; Τί δέ; ὠφέλιμον τὸ ἀγαθόν; Ναί. Αἴτιον ἄρα εὐπραγίας; Ναί. Οὐκ ἄρα πάντων γε αἴτιον τὸ ἀγαθόν, ἀλλὰ τῶν μὲν εὖ ἐχόντων αἴτιον, τῶν δὲ κακῶν ἀναίτιον. Παντελῶς * γ᾽ *), ἔφη. Οὐδ᾽ ἄρα, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὁ θεός, ἐπειδὴ ἀγαθός, πάντων ἂν εἴη αἴτιος, ὡς οἱ πολλοὶ λέγουσιν, ἀλλ᾽ ὀλίγων μὲν τοῖς ἀνθρώποις αἴτιος, πολλῶν δὲ ἀναίτιος· πολὺ γὰρ ἐλάττω τἀγαθὰ τῶν κακῶν ἡμῖν. καὶ τῶν μὲν ἀγαθῶν οὐδένα ἄλλον αἰτιατέον, τῶν δὲ κακῶν ἄλλ᾽ ἄττα δεῖ ζητεῖν τὰ αἴτια, ἀλλ᾽ οὐ τὸν θεόν. Ἀληθέστατα, ἔφη, δοκεῖς μοι λέγειν. Οὐκ ἄρα, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἀποδεκτέον οὔτε Ὁμήρου οὔτ᾽ ἄλλου ποιητοῦ ταύτην * τὴν ἁμαρτίαν περὶ τοὺς θεοὺς ἀνοήτως ἁμαρτάνοντος καὶ λέγοντος ὡς δοιοὶ πίθοι

B C D

κατακείαται ἐν Διὸς οὔδει
Κηρῶν ἔμπλειοι, ὁ μὲν ἐσθλῶν, αὐτὰρ ὁ δειλῶν·
καὶ ᾧ μὲν ἂν μίξας **) ὁ Ζεὺς δῷ ἀμφοτέρων,
Ἄλλοτε μέν τε κακῷ ὅ γε κύρεται, ἄλλοτε δ᾽ ἐσθλῷ·
ᾧ δ᾽ ἂν μή, ἀλλ᾽ ἄκρατα τὰ ἕτερα, τὸν δὲ
κακὴ βούβρωστις ἐπὶ χθόνα δῖαν ἐλαύνει.

* οὐδ᾽ ὡς ταμίας ἡμῖν Ζεὺς ἀγαθῶν τε κακῶν τε τέτυκται ***). E
τὴν δὲ τῶν ὅρκων καὶ σπονδῶν ξύγχυσιν, ἣν ὁ Πάνδαρος ξυνέχεεν, ἐάν τις φῇ δι᾽ Ἀθηνᾶς τε καὶ Διὸς γεγονέναι, οὐκ ἐπαι-

*) γρ. γάρ.

**) γρ. καμμίξας.

***) ἴσ. Ζεὺς κακῶν τέτυκται.

bulae. Recte vero, inquit; sed ipsae de diis dicendi formae quaenam erunt? Hae fere, inquam: qualis est deus, talis semper est exhibendus, sive quis eum in carmine heroico inducit sive in lyrico sive in tragoedia. Oportet vero. Nonne vero bonus est deus revera et ita exhibendus? Quidni? Iam vero nihil bonorum perniciosum. nonne? Non mihi videtur. Id vero quod non est perniciosum, num perniciem affert? Nequaquam. Et quod perniciem non affert, num mali quid facit? Nec hoc. Quod vero nihil mali facit, nullius etiam mali causa erit? Qui potest? Quid vero? utilene bonum? Etiam. Causa igitur prosperitatis? Vero. Non est igitur omnium causa bonum, sed eorum quae bene habent causa, malorum autem non est causa. Prorsus, inquit. Non ergo, inquam, deus, quoniam bonus, omnium erit auctor, ut volgo dicitur, sed paucorum quae hominibus accidunt auctor, multorum vero non est auctor; multo enim minora bona nobis sunt quam mala. et bonorum quidem causa alii nulli attribuenda est; malorum vero aliae quae sunt causae quaerendae, non deus. Verissime, inquit, videris mihi dicere. Non igitur, inquam, accipiendum est neque Homeri neque alius poetae peccatum in deos dementer peccantis atque dicentis duo dolia

in Iovis alto limine, plena
Fatorum, faustorum unum esse unumque malorum;
et si cui commiscens Iuppiter partes dat utrorumque,
Ille quidem modo consequitur mala, at modo fausta.
cui vero non commixta, sed pura altera,
Dira fames per terram immensam hunc concitat aegrum.
neque dispensatorem nobis Iovem esse
faustorum atque malorum.

iuris iurandi autem et induciarum perturbationem, quam Pandarus effecit, si quis dixerit per Minervam et Iovem

νεσόμεθα· οὐδὲ θεῶν ἔριν τε καὶ κρίσιν * διὰ Θέμιτός τε καὶ 380
Διός· οὐδ' αὖ, ὡς Αἰσχύλος λέγει, ἐατέον ἀκούειν τοὺς νέους, ὅτι

θεὸς μὲν αἰτίαν φύει βροτοῖς,
Ὅταν κακῶσαι δῶμα παμπήδην θέλῃ.

ἀλλ' ἐάν τις ποιῇ ἐν οἷς ταῦτα τὰ ἰαμβεῖα ἔνεστι, τὰ τῆς Νιόβης πάθη ἢ τὰ Πελοπιδῶν ἢ τὰ Τρωϊκὰ ἢ τι ἄλλο τῶν τοιούτων, ἢ οὐ θεοῦ ἔργα ἐατέον αὐτὰ λέγειν, ἢ εἰ θεοῦ, ἐξευρετέον αὐτοῖς σχεδὸν ὃν νῦν ἡμεῖς λόγον ζητοῦμεν, καὶ λεκτέον ὡς ὁ μὲν θεὸς δίκαιά τε καὶ ἀγαθὰ * εἰργάζετο, οἱ δὲ ὠνίναντο κο- B
λαζόμενοι· ὡς δὲ ἄθλιοι μὲν οἱ δίκην διδόντες, ἦν δὲ δὴ ὁ δρῶν ταῦτα θεός, οὐκ ἐατέον λέγειν τὸν ποιητήν, ἀλλ', εἰ μὲν ὅτι ἐδεήθησαν κολάσεως λέγοιεν ὡς ἄθλιοι οἱ κακοί, διδόντες δὲ δίκην ὠφελοῦντο ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἐατέον· κακῶν δὲ αἴτιον φάναι θεόν τινι γίγνεσθαι ἀγαθὸν ὄντα, διαμαχητέον *) παντὶ τρόπῳ μήτε τινὰ λέγειν ταῦτα ἐν τῇ αὑτοῦ πόλει, εἰ μέλλει εὐνομήσεσθαι, μήτε τινὰ ἀκούειν, μήτε νεώτερον * μήτε πρεσβύτε- C
ρον, μήτε ἐν μέτρῳ μήτε ἄνευ μέτρου μυθολογοῦντα, ὡς οὔθ' ὅσια ἂν λεγόμενα, εἰ λέγοιτο, οὔτε ξύμφορα ἡμῖν οὔτε ξύμφωνα αὐτὰ αὑτοῖς. Ξύμψηφός σοί εἰμι, ἔφη, τούτου τοῦ νόμου καί μοι ἀρέσκει. Οὗτος μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, εἷς ἂν εἴη τῶν περὶ θεοὺς νόμων τε καὶ τύπων, ἐν ᾧ δεήσει τούς τε **) λέγοντας λέγειν καὶ τοὺς ποιοῦντας ποιεῖν μὴ πάντων αἴτιον τὸν θεόν, ἀλλὰ τῶν ἀγαθῶν.

Καὶ μάλ', ἔφη, ἀπόχρη. Τί δὲ δὴ ὁ * δεύτερος ὅδε; D
ἆρα γόητα τὸν θεὸν οἴει εἶναι καὶ οἷον ἐξ ἐπιβουλῆς φαντάζεσθαι ἄλλοτε ἐν ἄλλαις ἰδέαις, τοτὲ μὲν αὐτὸν ***) γιγνόμενον καὶ ἀλλάττοντα τὸ αὑτοῦ εἶδος εἰς πολλὰς μορφάς, τοτὲ δ' ἡμᾶς ἀπατῶντα καὶ ποιοῦντα περὶ αὑτοῦ τοιαῦτα δοκεῖν; ἢ ἁπλοῦν τε εἶναι καὶ πάντων ἥκιστα τῆς ἑαυτοῦ ἰδέας ἐκβαίνειν; Οὐκ ἔχω, ἔφη, νῦν γε οὕτως εἰπεῖν. Τί δὲ τόδε; οὐκ ἀνάγκη, εἴπερ τι ἐξίσταιτο τῆς αὑτοῦ ἰδέας, ἢ αὐτὸ ὑφ' ἑαυτοῦ μεθίστασθαι * ἢ ὑπ' ἄλλου; Ἀνάγκη. Οὐκοῦν ὑπὸ μὲν ἄλλου E

*) γρ. διαμαχετέον. **) γρ. τοὺς λέγοντας.
***) ἴσ. ἄλλον.

factam esse, non probabimus; neque deorum litem et iudicium per Themin et Iovem; neque etiam, quod Aeschylus dicit, committendum est ut audiant iuvenes

Mortalibus nam Iuppiter causam serit,
Quum volt domum quam funditus subvertere.

sed si quis poëmata componit in quibus tragica illa insunt, Niobes casus vel Pelopidarum vel Troici vel aliud quid eius generis, vel non permittendum est ut dei opera dicantur, vel si dei, invenienda est poëtis huiusmodi fere oratio quam nunc quaerimus, atque dicendum deum quidem iusta et bona effecisse, et illis profuisse castigationem; miseros autem esse qui poenam dent, et deum quidem id efficere, non permittendum est dicere poëtae, sed, si dixerint indiguisse castigatione quia miseri sint mali, poenasque repetentem bene illis fecisse deum, hoc sinendum; malorum autem auctorem cuiquam exsistere deum qui bonus sit, omni modo contendendum est ne quis dicat in sua ipse civitate, si bene erit constituta, neque quisquam audiat, neque iunior neque senior, sive metro sive extra metrum aliquis id narret, quippe quae neque pie dicantur, si dicantur, neque utiliter nobis neque convenienter sibimet ipsis. Adstipulator tibi sum, inquit, huius legis mihique probatur. Haec igitur, inquam, una erit earum quae ad deos spectant legum et formarum, e qua oportebit dicentes dicere et facientes facere non omnium auctorem deum, sed bonorum.

Et sane, inquit, satis facit. Quid vero secunda haec? num praestigiatorem deum censes esse et eum, qui consulto conspiciendum se praebeat alias in alia specie, modo alium exsistentem suamque speciem multas in formas transferentem, modo nos decipientem et efficientem ut de ipso talia opinemur? an simplicem esse omniumque minime a sua ipsum specie discedere? Non habeo, inquit, nunc quidem ita dicere. Quid tandem hoc? nonne necesse est, si quid excedat suam ipsum speciem, aut ipsum a se transferri aut ab alio? Necesse est. Non-

τὰ ἄριστα ἔχοντα ἥκιστα ἀλλοιοῦταί τε καὶ κινεῖται, οἷον σῶμα ὑπὸ σιτίων τε καὶ ποτῶν καὶ πόνων, καὶ πᾶν φυτὸν ὑπὸ εἱλήσεών τε καὶ ἀνέμων καὶ τῶν τοιούτων παθημάτων, οὐ τὸ ὑγιέστατόν τε *) καὶ ἰσχυρότατον ἥκιστα * ἀλλοιοῦται; Πῶς δ' 381 οὔ; Ψυχὴν δὲ αὐτὴν οὐ τὴν ἀνδρειοτάτην τε**) καὶ φρονιμωτάτην ἥκιστ' ἄν τι ἔξωθεν πάθος ταράξειέ τε καὶ ἀλλοιώσειεν; Ναί. Καὶ μήν που καὶ τά γε ξύνθετα πάντα σκεύη τε καὶ οἰκοδομήματα καὶ ἀμφιέσματα κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τὰ εὖ εἰργασμένα καὶ εὖ ἔχοντα ὑπὸ χρόνου τε καὶ τῶν ἄλλων παθημάτων ἥκιστα ἀλλοιοῦται. Ἔστι δὴ ταῦτα. Πᾶν δὴ τὸ καλῶς ἔχον ἢ φύσει ἢ * τέχνῃ ἢ ἀμφοτέροις ἐλαχίστην μεταβολὴν ὑπ' ἄλλου ἐνδέχεται. Ἔοικεν. B

Ἀλλὰ μὴν ὁ θεός τε καὶ τὰ τοῦ θεοῦ πάντῃ ἄριστα ἔχει. Πῶς δ' οὔ; Ταύτῃ μὲν δὴ ἥκιστ' ἂν πολλὰς μορφὰς ἴσχοι ὁ θεός. Ἥκιστα δῆτα. Ἀλλ' ἆρα αὐτὸς αὑτὸν μεταβάλλοι ἂν καὶ ἀλλοιοῖ; Δῆλον, ἔφη, ὅτι, εἴπερ ἀλλοιοῦται. Πότερον οὖν ἐπὶ τὸ βέλτιόν τε καὶ κάλλιον μεταβάλλει ἑαυτόν, ἢ ἐπὶ τὸ χεῖρον καὶ τὸ αἴσχιον ἑαυτοῦ; Ἀνάγκη, ἔφη, ἐπὶ τὸ χεῖρον, εἴπερ ἀλλοιοῦται· * οὐ γάρ που ἐνδεᾶ γε φήσομεν τὸν θεὸν κάλλους ἢ ἀρετῆς C εἶναι. Ὀρθότατα, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις· καὶ οὕτως ἔχοντος, δοκεῖ ἄν τίς σοι, ὦ Ἀδείμαντε, ἑκὼν αὑτὸν χείρω ποιεῖν ὁπηοῦν ἢ θεῶν ἢ ἀνθρώπων; Ἀδύνατον, ἔφη. Ἀδύνατον ἄρα, ἔφην, καὶ θεῷ ἐθέλειν αὑτὸν ἀλλοιοῦν, ἀλλ', ὡς ἔοικε, κάλλιστος καὶ ἄριστος ὢν εἰς τὸ δυνατὸν ἕκαστος αὐτῶν μένει ἀεὶ ἁπλῶς ἐν τῇ αὑτοῦ μορφῇ. Ἅπασα, ἔφη, ἀνάγκη ἔμοιγε δοκεῖ. Μηδεὶς ἄρα, * ἦν δ' ἐγώ, ὦ ἄριστε, λεγέτω ἡμῖν τῶν ποιητῶν ὡς D

θεοὶ ξείνοισιν ἐοικότες ἀλλοδαποῖσι,
Παντοῖοι τελέθοντες, ἐπιστρωφῶσι πόληας.

μηδὲ Πρωτέως καὶ Θέτιδος καταψευδέσθω μηδείς, μηδ' ἐν τραγῳδίαις μηδ' ἐν τοῖς ἄλλοις ποιήμασιν εἰσαγέτω Ἥραν ἠλλοιωμένην ὡς ἱέρειαν, ἀγείρουσαν

Ἰνάχου Ἀργείου ποταμοῦ παισὶν βιοδώροις·

καὶ ἄλλα * τοιαῦτα πολλὰ μὴ ἡμῖν ψευδέσθωσαν· μηδ' αὖ E

*) γρ. ὑγιέστατον καί. **) γρ. ἀνδρειοτάτην καί.

ne vero ab alio ea quae optime habent minime mutantur ac moventur, veluti corpus a cibis et potionibus et laboribus, plantaque quaeque ab aestibus et ventis et huiusmodi casibus, nonne sanissimum ac valentissimum minime mutatur? Quidni? Animum vero ipsum nonne fortissimum ac prudentissimum minime externus quis casus perturbabit ac mutabit? Vero. Atque etiam composita omnia et vasa et aedificia et vestimenta eadem ratione si bene confecta sunt beneque habent a tempore ceterisque casibus minime mutantur. Sunt vero ista. Quicquid igitur bene habet vel natura vel arte vel utraque minimam mutationem ab alio accipit. Patet.

Iam vero deus resque divinae prorsus optime habent. Quidni? Iccirco igitur minime multas formas habuerit deus. Minime vero. Num autem ipse se convertet ac mutabit? Perspicuum est, inquit, si quidem mutabitur. Utrum vero in melius et pulchrius convertit sese, an in deterius ac deformius quam ipse est? Necesse est, inquit, in deterius, si mutatur; neque enim indigere dicemus deum pulchritudinis ac virtutis. Rectissime, inquam, dicis; et haec quidem quum ita se habeant, num videtur tibi quispiam, Adimante, sua sponte sese deteriorem aliqua ratione effecturus esse vel deorum vel hominum? Fieri id nequit. Fieri ergo etiam nequit, inquam, ut deus velit sese mutare, sed, ut perspicitur, et pulcherrimus optimusque est et quoad potest quisque eorum manet semper simpliciter in sua ipse forma. Prorsus, inquit, necessarium mihi quidem videtur. Nullus ergo, inquam, mi optime, dicito nobis poëtarum

peregrinis etiam hospitibus similes di
Multiplici forma circum urbis tecta vagantur.

neque de Proteo et Thetide mentitor ullus, neque in tragoediis nec in ceteris poëmatis inducito Iunonem conversam in sacerdotem, stipem colligentem Inachi Argivi fluvii filiis almis; neque alia eiusdem generis nobis mentiuntor.

ὑπὸ τούτων ἀναπειθόμεναι αἱ μητέρες τὰ παιδία ἐκδειματούν-
των, λέγουσαι τοὺς μύθους κακῶς, ὡς ἄρα θεοί τινες περιέρ-
χονται νύκτωρ πολλοῖς ξένοις καὶ παντοδαποῖς ἰνδαλλόμενοι,
ἵνα μὴ ἅμα μὲν εἰς θεοὺς βλασφημῶσιν, ἅμα δὲ τοὺς παῖδας
ἀπεργάζωνται δειλοτέρους. Μὴ γάρ, ἔφη. Ἀλλ' ἄρα, ἦν δ'
ἐγώ, αὐτοὶ μὲν οἱ θεοί εἰσιν οἷοι μὴ μεταβάλλειν, ἡμῖν δὲ ποι-
οῦσι δοκεῖν σφᾶς παντοδαποὺς φαίνεσθαι ἐξαπατῶντες καὶ
γοητεύοντες; Ἴσως, ἔφη. Τί δέ; ἦν δ' ἐγώ· ψεύδεσθαι
* θεὸς ἐθέλοι ἂν ἢ λόγῳ ἢ ἔργῳ φάντασμα προτείνων; Οὐκ 382a
οἶδα, ἦ δ' ὅς. Οὐκ οἶσθα, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι τό γε ὡς
ἀληθῶς ψεῦδος, εἰ οἷόν τε τοῦτο εἰπεῖν, πάντες θεοί
τε καὶ ἄνθρωποι μισοῦσιν; Πῶς, ἔφη, λέγεις; Οὕτως,
ἦν δ' ἐγώ, ὅτι τῷ κυριωτάτῳ που ἑαυτῶν ψεύδεσθαι
καὶ περὶ τὰ κυριώτατα οὐδεὶς ἑκὼν ἐθέλει, ἀλλὰ πάντων μάλι-
στα φοβεῖται ἐκεῖ αὐτὸ κεκτῆσθαι. Οὐδὲ νῦν πω, ἦ δ' ὅς,
μανθάνω. Οἴει γάρ τί με, ἔφην, * σεμνὸν λέγειν· ἐγὼ δὲ λέ- B
γω ὅτι τῇ ψυχῇ περὶ τὰ ὄντα ψεύδεσθαί τε καὶ ἐψεῦσθαι καὶ
ἀμαθῆ εἶναι καὶ ἐνταῦθα ἔχειν τε καὶ κεκτῆσθαι τὸ ψεῦδος πάν-
τες ἥκιστ' ἂν δέξαιντο καὶ μισοῦσι μάλιστα αὐτὸ ἐν τῷ τοιού-
τῳ. Πολύ γ', ἔφη. Ἀλλὰ μὴν ὀρθότατά γ' ὄν, ἃ νῦν δὴ
ἔλεγον, τοῦτο ὡς ἀληθῶς ψεῦδος καλοῖτο, ἡ ἐν τῇ ψυχῇ
ἄγνοια ἡ *) τοῦ ἐψευσμένου, ἐπεὶ τό γε ἐν τοῖς λόγοις μίμημά
τι τοῦ ἐν τῇ ψυχῇ ἐστὶ παθήματος καὶ ὕστερον γεγονὸς * εἴ- C
δωλον, οὐ πάνυ ἄκρατον ψεῦδος· ἢ οὐχ οὕτως; Πάνυ μὲν
οὖν. Τὸ μὲν δὴ τῷ ὄντι ψεῦδος οὐ μόνον ὑπὸ θεῶν, ἀλλὰ
καὶ ὑπ' ἀνθρώπων μισεῖται. Δοκεῖ μοι. Τί δὲ δὴ τὸ ἐν τοῖς
λόγοις ψεῦδος; πότε καὶ τί χρήσιμον, ὥστε μὴ ἄξιον εἶναι μί-
σους; ἆρ' οὐ πρός τε τοὺς πολεμίους καὶ τῶν καλουμένων φί-
λων **), ὅταν διὰ μανίαν ἤ τινα ἄνοιαν κακόν τι ἐπιχειρῶ-
σι πράττειν, τότε ἀποτροπῆς ἕνεκα ὡς φάρμακον χρήσιμον γί-
γνεται; καὶ ἐν αἷς νῦν * δὴ ἐλέγομεν μυθολογίαις, διὰ τὸ μὴ D
εἰδέναι ὅπῃ τἀληθὲς ἔχει περὶ τῶν παλαιῶν, ἀφομοιοῦντες τῷ
ἀληθεῖ τὸ ψεῦδος ὅτι μάλιστα, οὕτω χρήσιμον ποιοῦμεν; Καὶ

---

*) ἴσ. τῇ ἢ ἐν τῇ ψυχῇ — τοῦ ἐψευσμένου.

**) ἴσ. φίλων τινάς.

neque etiam his fidem habentes mulieres liberos terrento, narrantes fabulas male, deos quosdam obambulare noctu multorum hospitum omnisque generis speciem gerentes, ut ne simul diis maledicant, simulque liberos efficiant timidiores. Nequaquam, inquit. Num vero, inquam, ipsi quidem dii non ii sunt qui se vertant, nobis vero faciunt ut videantur omnis generis formas habere, decipientes praestigiasque adhibentes? Fortasse, inquit. Quid? inquam; mentiri deus voluerit vel oratione vel re visum praetendens? Nescio, inquit. Nonne scis, inquam, verum mendacium, si ita dicere licet, omnes tam dii quam homines odisse? Quomodo, inquit, dicis? Ita, inquam: praestantissima sui parte falli et ad id quod praestantissimum et caput est neminem sua sponte velle, sed omnium maxime timere ne ibi hoc sibi accidat. Etiamdum nunc, inquit, me fugit quod dicis. Opinaris videlicet, inquam, me grave quid dicere; ego autem dico, animo ad ea quae sunt falli et falsos esse atque inscientes ibique habere ac possidere mendacium omnes minime esse sustenturos idque maxime odisse in hac sui parte. Sane quidem, inquit. Iam vero rectissime quidem, quod nunc dicebam, hoc verum mendacium vocabitur, inscientia in animo eius qui falsus est; nam id quod in verbis cernitur imitatio quaedam est eius quae in animo inest affectionis seriusque exorta imago, non plane purum mendacium; an non ita? Sane quidem. Verum igitur mendacium non modo apud deos, sed etiam apud homines in odio est. Videtur mihi. Quid vero mendacium in verbis? quando et quid prodest, ut ne dignum sit odio? nonne adversus hostes et amicos qui dicuntur, quum per furorem vel dementiam aliquam mali quid instituunt facere, tum depulsionis causa instar medicamenti prodest? et in iis quas modo memoravimus fabulis narrandis, quia nescimus quae vera sit rerum pristinarum ratio, ad similitudinem veri quam maxime possumus mendacium fingen-

μάλα, ἦ δ' ὅς, οὕτως ἔχει. Κατὰ τί δὴ οὖν τουτων τῷ θεῷ
τὸ ψεῦδος χρήσιμον; πότερον διὰ τὸ μὴ εἰδέναι τὰ παλαιὰ ἀφο-
μοιῶν ἂν ψεύδοιτο; Γελοῖον μέντ' ἂν εἴη, ἔφη. Ποιητὴς μὲν
ἄρα ψευδὴς ἐν θεῷ οὐκ ἔνι. Οὔ μοι δοκεῖ. Ἀλλὰ δεδιὼς τοὺς
ἐχθροὺς ἂν *) ψεύδοιτο; * Πολλοῦ γε δεῖ. Ἀλλὰ δι' οἰκείων E
ἄνοιαν ἢ μανίαν; Ἀλλ' οὐδείς, ἔφη, τῶν ἀνοήτων καὶ μαινο-
μένων θεοφιλής. Οὐκ ἄρ' ἔστιν οὗ ἕνεκα ἂν θεὸς ψεύδοιτο.
Οὐκ ἔστιν. Πάντῃ ἄρα ἀψευδὲς τὸ δαιμόνιόν τε καὶ τὸ θεῖον.
Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Κομιδῇ ἄρα ὁ θεὸς ἁπλοῦν καὶ ἀληθὲς
ἔν τε ἔργῳ καὶ ἐν λόγῳ, καὶ οὔτε αὐτὸς μεθίσταται οὔτε ἄλλους
ἐξαπατᾷ, οὔτε κατὰ φαντασίας οὔτε κατὰ λόγους οὔτε κατὰ ση-
μείων πομπάς, οὔθ' ὕπαρ οὔτ' ὄναρ. * Οὕτως, ἔφη, ἔμοι- 385
γε καὶ αὐτῷ φαίνεται σοῦ λέγοντος. Ξυγχωρεῖς ἄρα, ἔφην,
τοῦτον δεύτερον τύπον εἶναι ἐν ᾧ δεῖ περὶ θεῶν καὶ λέγειν καὶ
ποιεῖν, ὡς μήτε αὐτοὺς γόητας ὄντας μεταβάλλειν **) ἑαυτοὺς
μήτε ἡμᾶς ψεύδεσι παράγειν ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ; Ξυγχωρῶ.
Πολλὰ ἄρα Ὁμήρου ἐπαινοῦντες ἄλλα τοῦτο οὐκ ἐπαινεσόμε-
θα, τὴν τοῦ ἐνυπνίου πομπὴν ὑπὸ Διὸς τῷ Ἀγαμέμνονι. οὐδ'
Αἰσχύλου, ὅταν φῇ ἡ Θέτις τὸν Ἀπόλλω ἐν τοῖς αὑτῆς * γά- B
μοις ᾄδοντα ἐνδατεῖσθαι τὰς ἑὰς εὐπαιδίας,

Νόσων τ' ἀπείρους καὶ μακραίωνας βίους·
Ξύμπαντά τ' εἰπὼν θεοφιλεῖς ἐμὰς τύχας
Παιῶν' ***) ἐπευφήμησεν, εὐθυμῶν ἐμέ.
Κἀγὼ τὸ Φοίβου θεῖον ἀψευδὲς στόμα
Ἤλπιζον εἶναι, μαντικῇ βρύον τέχνῃ·
Ὁ δ', αὐτὸς ὑμνῶν, αὐτὸς ἐν θοίνῃ παρών,
Αὐτὸς τάδ' εἰπών, αὐτός ἐστιν ὁ κτανὼν
Τὸν παῖδα τὸν ἐμόν.

* ὅταν τις τοιαῦτα λέγῃ περὶ θεῶν, χαλεπανοῦμέν τε καὶ χορὸν C
οὐ δώσομεν, οὐδὲ τοὺς διδασκάλους ἐάσομεν ἐπὶ παιδείᾳ χρῆ-
σθαι τῶν νέων, εἰ μέλλουσιν ἡμῖν οἱ φύλακες θεοσεβεῖς τε καὶ
θεῖοι γίγνεσθαι, καθ' ὅσον ἀνθρώπῳ ἐπὶ πλεῖστον οἷόν τε. Παν-
τάπασιν, ἔφη, ἔγωγε τοὺς τύπους τούτους ξυγχωρῶ, καὶ ὡς
νόμοις ἂν χρῴμην.

*) γρ. ἐχθροὺς ψεύδοιτο. **) γρ. γόητας τῷ μεταβάλ-
λειν. ἄλλ. γόητας ὄντας τῷ μεταβάλλειν. ***) γρ. Παιών.

tes utile reddemus. Et ſane, inquit, ita habet. Iam ad quidnam horum deo mendacium utile? num neſciens priſtina ſimilitudine utetur ac mentietur? Ridiculum ſane eſſet, inquit. Poëta igitur falſus in deo non ineſt. Non mihi videtur. Num vero timens hoſtes mentietur? Multum abeſt. At propter familiarium dementiam vel furorem? Nemo vero, inquit, dementium ac furentium deo carus. Non eſt ergo quod deus mentiatur. Non eſt. Prorſus igitur verax eſt divinum et quod vocatur daemonium. Omnino ſane, inquit. Plane igitur deus ſimplex et verax re et verbis, neque ipſe mutatur neque alios decipit nec viſis nec verbis nec ſignis obiectis, nec vigilantes nec ſomniantes. Ita, inquit, mihi quoque ipſi videtur ut tu dicis. Concedis igitur, inquam, hanc ſecundam normam eſſe ad quam oporteat de diis et dici et fingi, neque ipſos videlicet praeſtigiatores eſſe ſeſeque mutare neque nos mendaciis fallere verbis vel re. Concedo. Multa igitur in Homero probantes alia illud non probabimus a Iove Agamemnoni miſſum ſomnium, neque in Aeſchylo, quum dicit Thetis Apollinem in ipſius nuptiis canentem tribuiſſe

prolem futuram ſplendidam
Aevumque morbis haud gravatum ac permanens;
Omnesque fortunas meas gratas deo
Paeane laudans gaudio me affecerat.
Et ipſa Phoebi diva et haud mendacia
Ora eſſe rebar, arte vatum fervida;
At qui ipſe laudat, qui intereſt convivio,
Qui haec fatus ipſe eſt, ipſe morti tradidit
Prolem meam.

ſi quis talia dixerit de diis, ſuccenſebimus nec poteſtatem faciemus fabulae docendae, nec magiſtris permittemus ut ad pueros erudiendos illis utantur, ſi futurum eſt ut nobis cuſtodes ſint pii ac divini, quam maxime poteſt homo eſſe. Prorſus, inquit, equidem normas has concedo easque tanquam leges adhibuerim.

Γ.

Τὰ μὲν δὴ περὶ θεούς, ἦν δ' ἐγώ, τοιαῦτ' ἄττα, ὡς ἔοικεν, 386
ἀκουστέον τε καὶ οὐκ ἀκουστέον εὐθὺς ἐκ παίδων τοῖς θεοὺς
τε τιμήσουσι καὶ γονέας τήν τε ἀλλήλων φιλίαν μὴ περὶ σμι-
κροῦ ποιησομένοις. Καὶ οἶμαί γ', ἔφη, ὀρθῶς ἡμῖν φαίνε-
σθαι. Τί δὲ δή; εἰ μέλλουσιν εἶναι ἀνδρεῖοι, ἆρ' οὐ ταῦτά
τε λεκτέον καὶ οἷα αὐτοὺς ποιῆσαι ἥκιστα τὸν θάνατον δεδιέναι;
ἢ ἡγεῖ * τινά ποτ' ἂν γενέσθαι ἀνδρεῖον ἔχοντα ἐν αὑτῷ τοῦτο B
τὸ δεῖμα; Μὰ Δία, ἦ δ' ὅς, οὐκ ἔγωγε. Τί δέ; τἀν Ἅιδου
ἡγούμενον εἶναί τε καὶ δεινὰ εἶναι οἴει τινὰ θανάτου ἀδεᾶ ἔσε-
σθαι καὶ ἐν ταῖς μάχαις αἱρήσεσθαι πρὸ ἥττης τε καὶ δουλείας
θάνατον; Οὐδαμῶς. Δεῖ δή, ὡς ἔοικεν, ἡμᾶς ἐπιστατεῖν
καὶ περὶ τούτων τῶν μύθων τοῖς ἐπιχειροῦσι λέγειν, καὶ δεῖ-
σθαι μὴ λοιδορεῖν ἁπλῶς οὕτω τὰ ἐν Ἅιδου, ἀλλὰ μᾶλλον
ἐπαινεῖν, ὡς οὔτ' ἀληθῆ λέγοντας οὔτ' ὠφέλιμα τοῖς μέλλου- C
σι μαχίμοις ἔσεσθαι. Δεῖ μέντοι, ἔφη. Ἐξαλείψομεν ἄρα,
ἦν δ' ἐγώ, ἀπὸ τοῦδε τοῦ ἔπους ἀρξάμενοι πάντα τὰ τοιαῦτα,

Βουλοίμην κ' ἐπάρουρος ἐὼν θητευέμεν ἄλλῳ
Ἀνδρὶ παρ' ἀκλήρῳ, ᾧ μὴ βίοτος πολὺς εἴη,
Ἢ πᾶσιν νεκύεσσι καταφθιμένοισιν ἀνάσσειν·

καὶ τὸ

Οἰκία δὲ θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισι φανείη D
Σμερδαλέ', εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοί περ·

καὶ

Ὢ πόποι, ἦ ῥά τις ἔστι καὶ εἰν Ἀΐδαο δόμοισι

III.

Ac de diis quidem, inquam, haec fere, ut videtur, audienda et non audienda funt ftatim a pueris eis qui deos veneraturi funt et parentes mutuamque inter fe amicitiam non parvi aeftimaturi. Et arbitror quidem, inquit, recte nobis videri. Quid vero? fi futuri funt fortes, nonne et haec dicenda funt et ea quae efficiant ut minimum ipfis mors timorem iniiciat? an putas quemquam aliquando futurum effe fortem hunc in fefe timorem habentem? Non hercle, inquit, equidem. Quid? eum qui illa apud inferos credit et effe et terribilia effe num cenfes mortis metu fore vacuum et in proeliis praeoptaturum effe cladi ac fervituti mortem? Minime vero. Oportet igitur, ut patet, nos praecipere etiam de his fabulis eis qui dicturi funt, et orare, ne vituperent fic fimpliciter ea quae apud inferos perhibentur effe, fed ut potius laudent, quippe nec vera dicturi nec utilia eis qui bellicofi fint futuri. Oportet fane, inquit. Delebimus igitur, inquam, inde ab hoc verfu omnia huiusmodi

Rufticus effe velim potius fervire paratus
Cuidam inopi, victu numquam qui gaudeat amplo,
Defunctus cunctis quam manibus imperitare.

et

Atque domus dis ac mortalibus appareret
Terribilis, fqualens, quae ipfis invifa deis eft.

et

Per fuperos! etiam vero Plutonis in aula

Ψυχὴ καὶ εἴδωλον, ἀτὰρ φρένες οὐκ ἔνι πάμπαν·

καὶ τὸ

Οἴῳ πεπνῦσθαι, ταὶ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσι·

καὶ

Ψυχὴ δ' ἐκ ῥεθέων πταμένη Ἄϊδοσδε βεβήκει,
Ὃν πότμον γοόωσα, λιποῦσ' ἀνδροτῆτα καὶ ἥβην·

καὶ τὸ

ψυχὴ δὲ κατὰ χθονός, ἠΰτε καπνός,
Ὤιχετο τετριγυῖα·

* καὶ 387

Ὡς δ' ὅτε νυκτερίδες μυχῷ ἄντρου θεσπεσίοιο
Τρίζουσαι ποτέονται, ἐπεί κέ τις ἀποπέσῃσιν
Ὁρμαθοῦ ἐκ πέτρης, ἀνά τ' ἀλλήλῃσιν ἔχονται,
Ὣς αἱ τετριγυῖαι ἅμ' ἤεσαν.

* ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα παραιτησόμεθα Ὅμηρόν τε καὶ τοὺς ἄλλους ποιητὰς μὴ χαλεπαίνειν ἐὰν διαγράφωμεν, οὐχ ὡς οὐ ποιητικὰ καὶ ἡδέα τοῖς πολλοῖς ἀκούειν, ἀλλ' ὅσῳ ποιητικώτερα, τοσούτῳ ἧττον ἀκουστέον παισὶ καὶ ἀνδράσιν, οὓς δεῖ ἐλευθέρους εἶναι, δουλείαν θανάτου μᾶλλον πεφοβημένους. Παντάπασι μὲν οὖν. Οὐκοῦν ἔτι καὶ τὰ περὶ ταῦτα ὀνόματα πάντα τὰ δεινά τε καὶ φοβερὰ ἀποβλητέα, Κωκυτούς τε καὶ Στύγας * καὶ ἐνέρους καὶ ἀλίβαντας, καὶ ἄλλα ὅσα τούτου τοῦ C
τύπου ὀνομαζόμενα φρίττειν δὴ ποιεῖ ὡς οἷόν τε πάντας τοὺς ἀκούοντας. καὶ ἴσως εὖ ἔχει πρὸς ἄλλο τι· ἡμεῖς δὲ ὑπὲρ τῶν φυλάκων φοβούμεθα μὴ ἐκ τῆς τοιαύτης φρίκης θερμότεροι *) καὶ μαλακώτεροι τοῦ δέοντος γένωνται ἡμῖν. Καὶ ὀρθῶς γ', ἔφη, φοβούμεθα. Ἀφαιρετέα ἄρα. Ναί. Τὸν δὲ ἐναντίον τύπον τούτοις λεκτέον τε καὶ ποιητέον. Δῆλα δή. Καὶ τοὺς ὀδυρμοὺς ἄρα ἐξαιρήσομεν * καὶ τοὺς οἴκτους τοὺς τῶν ἐλλογί- D
μων ἀνδρῶν. Ἀνάγκη, ἔφη, εἴπερ καὶ τὰ πρότερα. Σκόπει δή, ἦν δ' ἐγώ, εἰ ὀρθῶς ἐξαιρήσομεν, ἢ οὔ. φαμὲν δὲ δὴ ὅτι ὁ ἐπιεικὴς ἀνὴρ τῷ ἐπιεικεῖ, οὗπερ καὶ ἑταῖρός ἐστι, τὸ τεθνάναι οὐ δεινὸν ἡγήσεται. Φαμὲν γάρ. Οὐκ ἄρα ὑπέρ γ' ἐκείνου ὡς δεινόν τι πεπονθότος ὀδύροιτ' ἄν. Οὐ δῆτα. Ἀλλὰ

*) ἴσ. ἀθυμότεροι.

Eſt anima et ſimulacrum, at prorſus pectoris expers.

et

Ut ſaperet ſolus; reliqui volitant velut umbrae.

et

Aſt anima ex membris volitans deſcendit ad orcum,
Fata gemens viresque, aetatis flore relicto.

et

anima ut fumus deſcendit ad umbras
Stridens.

et

Ac velut, antrum ingens quum veſpertilio multus
Stridens pervolitat, ſi lapſu decidit unus
E petra, hinc reliqui dependent ordine cuncti:
Sic ſimul illae ibant ſtridentes.

haec et huiusmodi omnia deprecabimur Homerum reliquosque poëtas ne ſuccenſeant ſi inducamus, non quaſi non ſint poëtica et iucunda multitudini ad audiendum, ſed quod, quo magis poëtica, eo minus audienda pueris ac viris, quos oportet liberos eſſe, ſervitutem morte magis timentes. Sane quidem. Iccirco etiam nomina illis impoſita omnia terribilia et horrenda oportet reiici, Cocytos et Stygas et inferos et exanimes et alia quaecumque huius generis nomina horrore perfundunt quam maximo omnes audientes. et forſitan recte habeant ad aliud quid; nos vero cuſtodibus timemus ne huiusmodi horrore timidiores ac molliores quam par eſt nobis exſiſtant. Et recte quidem, inquit, timemus. Tollenda igitur. Etiam. Ad contrariam vero illius normam et dicendum et fingendum. Patet vero. Ergo lamentationes quoque eximemus et miſerationes ſpectatorum virorum. Neceſſe eſt, inquit, ſiquidem etiam priora. Vide igitur, inquam, an recte exempturi ſimus necne. dicimus videlicet probum virum probi, cuius etiam amicus ſit, mortem non gravem eſſe habiturum. Dicimus vero. Non ergo illum tamquam grave quid perpeſſum lamentabitur. Non. Atque etiam hoc ponimus, huiusmodi

μὴν καὶ τόδε λέγομεν, ὡς ὁ τοιοῦτος μάλιστα αὐτὸς αὑτῷ αὐτάρκης πρὸς τὸ εὖ ζῆν καὶ διαφερόντως * τῶν ἄλλων ἥκιστα E
ἑτέρου προςδεῖται. Ἀληθῆ, ἔφη. Ἥκιστ᾽ ἄρα αὐτῷ δεινὸν στερηθῆναι υἱέος ἢ ἀδελφοῦ ἢ χρημάτων ἢ ἄλλου του τῶν τοιούτων. Ἥκιστα μέντοι. Ἥκιστ᾽ ἄρα καὶ ὀδύρεσθαι, φέρειν δὲ ὡς πραότατα, ὅταν τις αὐτὸν τοιαύτη ξυμφορὰ καταλάβῃ. Πολύ γε. Ὀρθῶς ἄρ᾽ ἂν ἐξαιροῖμεν τοὺς θρήνους τῶν ὀνομαστῶν ἀνδρῶν, γυναιξὶ δ᾽ ἀποδιδοῖμεν, καὶ οὐδὲ ταύταις σπουδαίαις, καὶ * ὅσοι κακοὶ τῶν ἀνδρῶν, ἵνα ἡμῖν δυςχεραίνωσιν 388
ὅμοια τούτοις ποιεῖν οὓς δή φαμεν ἐπὶ φυλακῇ τῆς χώρας τρέφειν. Ὀρθῶς, ἔφη. Πάλιν δὴ Ὁμήρου τε δεησόμεθα καὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν μὴ ποιεῖν Ἀχιλλέα θεᾶς παῖδα ἄλλοτ᾽ ἐπὶ πλευρᾶς κατακείμενον, ἄλλοτε δ᾽ αὖτε ὕπτιον, ἄλλοτε δὲ πρηνῆ, τοτὲ δ᾽ ὀρθὸν ἀναστάντα, πλωΐζοντ᾽ *) ἀλύοντ᾽ ἐπὶ θῖν᾽ ἁλὸς ἀτρυγέτοιο, * μηδὲ ἀμφοτέρῃσι χερσὶν ἑλόντα κόνιν αἰθαλόεσσαν, χευάμε- B
νον κὰκ κεφαλῆς· μηδὲ ἄλλα κλαίοντά τε καὶ ὀδυρόμενον ὅσα καὶ οἷα ἐκεῖνος ἐποίησε· μηδὲ Πρίαμον ἐγγὺς θεῶν γεγονότα λιτανεύοντά τε καὶ

κυλινδόμενον κατὰ κόπρον,
Ἐξονομακλήδην ὀναμάζοντ᾽ ἄνδρα ἕκαστον.

πολὺ δ᾽ ἔτι τούτων μᾶλλον δεησόμεθα μήτοι θεούς γε ποιεῖν ὀδυρομένους καὶ λέγοντας

Ὤμοι ἐγὼ δειλή, ὤμοι δυςαριστοτόκεια. C

εἰ δ᾽ οὖν θεούς, μήτοι τόν γε μέγιστον τῶν θεῶν τολμῆσαι οὕτως ἀνομοίως μιμήσασθαι, ὥςτε ὢ πόποι φάναι

ἦ φίλον ἄνδρα διωκόμενον περὶ ἄστυ
Ὀφθαλμοῖσιν ὁρῶμαι, ἐμὸν δ᾽ ὀλοφύρεται ἦτορ·

καὶ

Αἲ αἲ ἐγών, ὅτε μοι Σαρπηδόνα φίλτατον ἀνδρῶν
Μοῖρ᾽ ὑπὸ Πατρόκλοιο Μενοιτιάδαο δαμῆναι. D

εἰ γάρ, ὦ φίλε Ἀδείμαντε, τὰ τοιαῦθ᾽ ἡμῖν οἱ νέοι σπουδῇ ἀκούοιεν καὶ μὴ καταγελῷεν ὡς ἀναξίως λεγομένων, σχολῇ ἂν ἑαυτόν γέ τις ἄνθρωπον ὄντα ἀνάξιον ἡγήσαιτο τούτων καὶ

---

*) Ια. πλωΐσοντ᾽. ἤ· πρῴ ἰόντ᾽.

virum maxime ſibi ipſum ſatis eſſe ad bene vivendum et prae ceteris minime alterius indigere. Vera, inquit. Minime ergo ipſi grave accidere ſi orbetur filio vel fratre vel opibus vel alio quo eiusdem generis. Minime vero. Minime igitur etiam lamentari, ſed ferre quam moderatiſſime, ſi qui ei huiusmodi caſus inciderit. Sane quidem. Recte igitur eximemus ploratus nominatorum virorum, mulieribus vero dabimus, at ne his quidem laudabilibus, et quicumque mali ſunt viri, ut nobis averſentur ſimilia his facere ii quos dicimus ad cuſtodiendam regionem nos inſtituere. Recte, inquit. Rurſus igitur Homerum precabimur reliquosque poëtas ne faciant Achillem deae filium modo oblique cubantem, modo ſupinum, modo etiam pronum, nunc vero recte ſurgentem, navigaturum, in littore errantem maris immenſi, neque ambabus manibus ſumentem pulverem immundum caputque ſuperfundentem; neque alia flentem et lamentantem, quae et qualia ille eum fecit; nec Priamum qui propius aberat ab ortu et divina progenie ſupplicantem, et dum

in coeno ſe volveret atro,
Unumquemque virorum appellans nomine clare.

multo etiam magis orabimus ne deos faciant lamentantes et dicentes

Hei miſerae, male quam genita eſt mihi ſplendida proles!

ſin vero deos, at ſummum certe deorum non audendum eſt tam abhorrentem a ſimilitudine exhibere, ut dicat

Per ſuperos! carum circa urbem hic exagitatum
En oculis cerno, pectusque mihi miſeretur amici.

et

Hei mihi, quum mala fata mihi Sarpedonem amatum
Abripiunt, manibus Patrocli quippe domandum.

nam ſi, o care Adimante, talia nobis pueri ſerio audiant nec derideant tamquam indigne dicta, vix ſe ipſum quisquam quippe hominem indignum his exiſtimet atque in-

ἐπιπλήξειεν, εἰ καὶ ἐπίοι αὐτῷ τοιοῦτον ἢ λέγειν ἢ ποιεῖν, ἀλλ'
οὐδὲν αἰσχυνόμενος οὐδὲ καρτερῶν πολλοὺς ἐπὶ σμικροῖς πα-
θήμασι θρήνους ἂν ᾄδοι καὶ ὀδυρμούς. * Ἀληθέστατα, ἔφη, E
λέγεις. Δεῖ δέ γε οὐχ, ὡς ἄρτι ἡμῖν ὁ λόγος ἐσήμαινεν· ᾧ
πειστέον, ἕως ἄν τις ἡμᾶς ἄλλῳ καλλίονι πείσῃ. Οὐ γὰρ οὖν
δεῖ. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ φιλογέλωτάς γε δεῖ εἶναι· σχεδὸν γὰρ
ὅταν τις ἐφιῇ ἰσχυρῷ γέλωτι, ἰσχυρὰν καὶ μεταβολὴν ζητεῖ τὸ
τοιοῦτον. Δοκεῖ μοι, ἔφη. Οὔτε ἄρα ἀνθρώπους ἀξίους λό-
γου κρατουμένους ὑπὸ γέλωτος ἄν τις ποιῇ, * ἀποδεκτέον, πο- 389
λὺ δὲ ἧττον, ἐὰν θεούς. Πολὺ μέντοι, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν
Ὁμήρου οὐδὲ τὰ τοιαῦτα ἀποδεξόμεθα περὶ θεῶν,

Ἄσβεστος δ' ἄρ' ἐνῶρτο γέλως μακάρεσσι θεοῖσιν,
Ὡς ἴδον Ἥφαιστον διὰ δώματα ποιπνύοντα.

οὐκ ἀποδεκτέον κατὰ τὸν σὸν λόγον. Εἰ σύ, ἔφη, βούλει ἐμὸν
τιθέναι· οὐ γὰρ οὖν * δὴ ἀποδεκτέον. Ἀλλὰ μὴν καὶ ἀλήθειάν B
γε περὶ πολλοῦ ποιητέον. εἰ γὰρ ὀρθῶς ἐλέγομεν ἄρτι καὶ τῷ
ὄντι θεοῖσι μὲν ἄχρηστον ψεῦδος, ἀνθρώποις δὲ χρήσιμον ὡς
ἐν φαρμάκου εἴδει, δῆλον ὅτι τό γε τοιοῦτον ἰατροῖς δοτέον,
ἰδιώταις δὲ οὐχ ἁπτέον. Δῆλον, ἔφη. Τοῖς ἄρχουσι δὴ τῆς
πόλεως, εἴπερ τισὶν ἄλλοις, προσήκει ψεύδεσθαι ἢ πολεμίων ἢ
πολιτῶν ἕνεκα ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς πόλεως, τοῖς δὲ ἄλλοις πᾶσιν
οὐχ ἁπτέον τοιούτου, ἀλλὰ * πρός γε δὴ τοὺς τοιούτους ἄρχον- C
τας ἰδιώτῃ ψεύσασθαι ταὐτὸν καὶ μεῖζον ἁμάρτημα φήσομεν ἢ
κάμνοντι πρὸς ἰατρὸν ἢ ἀσκοῦντι πρὸς παιδοτρίβην περὶ τῶν
τοῦ αὑτοῦ σώματος παθημάτων μὴ τἀληθῆ λέγειν, ἢ πρὸς κυ-
βερνήτην περὶ τῆς νεώς τε καὶ τῶν ναυτῶν μὴ τὰ ὄντα λέγοντι,
ὅπως ἢ αὐτὸς ἢ τις τῶν ξυνναυτῶν πράξεως ἔχει. Ἀληθέστα-
τα, ἔφη. Ἂν ἄρ' ἄλλον τινὰ λαμβάνῃ ψευδόμενον * ἐν τῇ D
πόλει τῶν

οἳ δημιοεργοὶ ἔασι,
Μάντιν ἢ ἰητῆρα κακῶν ἢ τέκτονα δούρων,

κολάσει ὡς ἐπιτήδευμα εἰςάγοντα πόλεως ὥςπερ νεὼς ἀνατρεπτι-

crepet, ſi quando ſibi in mentem veniat tale quid vel dicere vel facere, ſed nihil pudens neque ſibi temperans multos exiguis in caſibus luctus canat atque lamentationes. Veriſſime, inquit, dicis. Neque vero id debet fieri, ut modo nobis oratio declaravit, cui obtemperandum eſt, dum quis nobis alia pulchriore perſuaſerit. Minime vero debet. Atqui nec riſus amantes oportet eos eſſe; nam fere ſi quis ſe dedit vehementi riſui, vehementem etiam converſionem id deſiderat. Videtur mihi, inquit. Neque ergo homines aeſtimatione dignos riſui ſuccumbentes ſi quis facit, accipiendum, multoque minus, ſi deos. Multo vero, inquit. Itaque Homeri nec haec accipiemus de diis

Tum vero effuſus divis eſt riſus obortus,
Vulcanum properantem ut conſpexere per aedes.

non accipiendum ex tua oratione. Si tu, inquit, vis meam ponere, nequaquam accipiendum. Atque etiam veritas magni facienda eſt. nam ſi recte diximus ſupra et revera diis quidem inutile mendacium, hominibus vero utile ad medicamenti modum, perſpicitur hoc medicis eſſe dandum, imperitis vero non attingendum. Perſpicitur, inquit. Rectoribus igitur civitatis, ſi quibusquam, convenit mentiri vel hoſtium vel civium cauſa ad utilitatem civitatis, reliquis vero omnibus non attingendum tale, ſed adverſus huiusmodi rectores ſi privatus mentitus fuerit, idem et maius etiam peccatum hoc eſſe dicemus quam ſi aegrotus medico vel ſe exercens palaeſtrae magiſtro de corporis ſui affectionibus non vera dicat, vel gubernatori aliquis de navi nautisque non dicat quomodo vel ipſe vel unus de navigationis ſociis ſeſe habeat. Veriſſime, inquit. Quodſi igitur alium quem deprehenderit mentientem in civitate eorum qui

opera ad communia tendunt,
Vatem vel medicum vel qui fabrilia callet,

caſtigabit eum quippe inſtitutum introducentem quod

κόν τε καὶ ὀλέθριον. Ἐάν γε *), ἦ δ' ὅς, ἐπί γε λόγῳ ἔργα τελῆται.

Τί δέ; σωφροσύνης ἄρα οὐ δεήσει ἡμῖν τοῖς νεανίαις; Πῶς δ' οὔ; Σωφροσύνης δὲ ὡς πλήθει οὐ τὰ τοιάδε μέγιστα, ἀρχόντων μὲν ὑπηκόους εἶναι, αὐτοὺς δὲ ἄρχοντας τῶν * περὶ πότους καὶ ἀφροδίσια καὶ περὶ ἐδωδὰς ἡδονῶν; Ἔμοιγε δοκεῖ. Τὰ δὴ τοιάδε φήσομεν, οἶμαι, καλῶς λέγεσθαι, οἷα καὶ παρ' Ὁμήρῳ Διομήδης λέγει, E

Τέττα σιωπῇ ἧσο, ἐμῷ δ' ἐπιπείθεο μύθῳ,

καὶ τὰ τούτων ἐχόμενα τὰ

ἴσαν μένεα πνείοντες Ἀχαιοί,
Σιγῇ δειδιότες σημάντορας,

καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. Καλῶς. Τί δέ; τὰ τοιάδε

Οἰνοβαρές, κυνὸς ὄμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφοιο

* καὶ τὰ τούτων ἑξῆς ἆρα καλῶς, καὶ ὅσα ἄλλα τις ἐν λόγῳ ἢ 390
ἐν ποιήσει εἴρηκε νεανιεύματα ἰδιωτῶν εἰς ἄρχοντας; Οὐ καλῶς. Οὐ γάρ, οἶμαι, εἴς γε σωφροσύνην νέοις ἐπιτήδεια ἀκούειν· εἰ δέ τινα ἄλλην ἡδονὴν παρέχεται, θαυμαστὸν οὐδέν· ἢ πῶς σοι φαίνεται; Οὕτως, ἔφη. Τί δέ; ποιεῖν ἄνδρα τὸν σοφώτατον λέγοντα ὡς δοκεῖ αὐτῷ κάλλιστον εἶναι πάντων, ὅταν

παραπλεῖαι ὦσι τράπεζαι
* Σίτου καὶ κρειῶν, μέθυ δ' ἐκ κρητῆρος ἀφύσσων B
Οἰνοχόος φορέῃσι καὶ ἐγχείῃ δεπάεσσι,

δοκεῖ σοι ἐπιτήδειον εἶναι πρὸς ἐγκράτειαν ἑαυτοῦ ἀκούειν νέῳ; ἢ τὸ

Λιμῷ δ' οἴκτιστον θανέειν καὶ πότμον ἐπισπεῖν;

ἢ Δία, καθευδόντων τῶν ἄλλων θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων, ὡς μόνος ἐγρηγορὼς ἃ ἐβουλεύσατο, τούτων πάντων ῥᾳδίως ἐπιλανθανόμενον * διὰ τὴν τῶν ἀφροδισίων ἐπιθυμίαν, καὶ οὕτως ἐκπλαγέντα ἰδόντα τὴν Ἥραν, ὥστε μηδ' εἰς τὸ δωμάτιον ἐθέλειν ἐλθεῖν, ἀλλ' αὐτοῦ βουλόμενον χαμαὶ ξυγγίγνεσθαι, καὶ λέγοντα ὡς οὕτως ὑπὸ ἐπιθυμίας ἔχεται, ὡς οὐδ' ὅτε τὸ πρῶτον ἐφοίτων πρὸς ἀλλήλους C

---

*) ἴσ. Ἐάνπερ.

civitatem tamquam navem evertat ac frangat. Sane quidem, inquit, si ad sermonem etiam opera peraguntur.

Quid porro? temperantia nonne opus erit iuvenibus nostris? Quidni? Temperantiae autem in universum nonne haec maxima sunt, in imperatores quidem civium obsequium, ipsorum vero civium imperium in potus, veneris et cibi cupiditates? Mihi quidem videtur. Talia igitur dicemus, opinor, praeclare proferri, qualia apud Homerum Diomedes dicit,

Care, silens sedeas monitis paretoque nostris.

et quae haec excipiunt

prodibant spirantes robur Achivi
Signorumque duces tacito pavore sequentes.

et quae alia sunt generis eiusdem. Bene. Quid vero? haec

Ebrie, cui cervi est pectus voltusque caninus

et quae sequuntur num bene, et quaecumque alia quis in sermone vel in poësi dixit proterva privatus rectori? Non bene. Non enim, arbitror, ad temperantiam pueris sunt accommodata ad audiendum; si vero aliam quampiam voluptatem praebent, non mirum; an quomodo tibi videtur? Ita, inquit. Quid? facere virum sapientissimum dicentem sibi videri omnium pulcherrimum, quum plenae sint

mensae
Carnibus atque epulis, vinum et cratere minister
Hauriat et circa passim per pocula fundat.

videtur tibi hoc ad continentiam idoneum esse quod audiat puer? vel hoc

Fame mori fatumque sequi tristissima res est.

vel Iovem quae dormientibus reliquis diis et hominibus solus vigilans constituisset, haec omnia facile obliviscentem propter rerum venerearum cupiditatem et adeo percussum Iunonis adspectu, ut ne in cubiculum quidem ire vellet, sed illico humi cum ea consuescere, atque dicentem tanta se cupiditate teneri quanta nec quum primum coivissent clam

φίλους λήθοντε τοκῆας;

οὐδ' Ἄρεός τε καὶ Ἀφροδίτης ὑπὸ Ἡφαίστου δεσμὸν δι' *) ἕτερα τοιαῦτα. Οὐ μὰ τὸν Δία, ἦ δ' ὅς, οὔ μοι φαίνεται ἐπιτήδεια **). Ἀλλ' * εἴ πού τινες, ἦν δ' ἐγώ, καρτερίαι πρὸς D ἅπαντα καὶ λέγονται καὶ πράττονται ὑπὸ ἐλλογίμων ἀνδρῶν, θεατέον τε καὶ ἀκουστέον, οἷον καὶ τὸ

Στῆθος δὲ πλήξας κραδίην ἠνίπαπε μύθῳ·
Τέτλαθι δὴ κραδίη· καὶ κύντερον ἄλλο ποτ' ἔτλης.

Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Οὐ μὲν δὴ δωροδόκους γε ἐατέον εἶναι τοὺς ἄνδρας οὐδὲ φιλοχρημάτους. * Οὐδαμῶς. Οὐδ' E ᾀστέον αὐτοῖς ὅτι

Δῶρα θεοὺς πείθει, δῶρ' αἰδοίους βασιλῆας.

οὐδὲ τὸν τοῦ Ἀχιλλέως παιδαγωγὸν Φοίνικα ἐπαινετέον, ὡς μετρίως ἔλεγε ξυμβουλεύων αὐτῷ δῶρα μὲν λαβόντι ἐπαμύνειν τοῖς Ἀχαιοῖς, ἄνευ δὲ δώρων μὴ ἀπαλλάττεσθαι τῆς μήνιος***). οὐδ' αὐτὸν τὸν Ἀχιλλέα ἀξιώσομεν οὐδ' ὁμολογήσομεν οὕτω φιλοχρήματον εἶναι, ὥστε παρὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος δῶρα λαβεῖν, καὶ τιμὴν αὖ λαβόντα νεκροῦ ἀπολύειν, * ἄλλως δὲ μὴ ἐθέλειν. 391 Οὔκουν δίκαιόν γε, ἔφη, ἐπαινεῖν τὰ τοιαῦτα. Ὀκνῶ δέ γε, ἦν δ' ἐγώ, δι' Ὅμηρον λέγειν ὅτι οὐδ' ὅσιον ταῦτά γε κατὰ Ἀχιλλέως φάναι καὶ ἄλλων λεγόντων πείθεσθαι. καὶ αὖ ὡς πρὸς τὸν Ἀπόλλω εἶπεν

Ἔβλαψάς μ', ἑκάεργε, θεῶν ὀλοώτατε πάντων·
Ἦ σ' ἂν τισαίμην, εἴ μοι δύναμίς γε παρείη.

* καὶ ὡς πρὸς τὸν ποταμὸν θεὸν ὄντα ἀπειθῶς εἶχε καὶ μάχεσθαι ἕτοιμος ἦν· καὶ αὖ τὰς τοῦ ἑτέρου ποταμοῦ Σπερχειοῦ B ἱερὰς τρίχας Πατρόκλῳ ἥρωϊ, ἔφη, κόμην ὀπάσαιμι φέρεσθαι, νεκρῷ ὄντι· καὶ ὡς ἔδρασε τοῦτο, οὐ πειστέον. τάς τε αὖ Ἕκτορος ἕλξεις περὶ τὸ σῆμα τὸ Πατρόκλου καὶ τὰς τῶν ζωγρηθέντων σφαγὰς εἰς τὴν πυράν, ξύμπαντα ταῦτα οὐ φήσομεν ἀληθῆ εἰρῆσθαι, οὐδ' ἐάσομεν πείθεσθαι τοὺς * ἡμετέρους ὡς Ἀχιλλεύς, θεᾶς ὢν παῖς καὶ Πηλέως, σωφρονεστάτου C τε καὶ τρίτου ἀπὸ Διός, καὶ ὑπὸ τῷ σοφωτάτῳ Χείρωνι τεθραμμένος, τοσαύτης ἦν ταραχῆς πλέως, ὥστ' ἔχειν ἐν αὐτῷ

*) γρ. οὐδ'. **) ἄλλ. ἐπιτήδειον.
***) γρ. μήνιδος.

parentibus almis.
neque Martis et Veneris vincula a Vulcano iniecta fimili de caufa. Haudquaquam hercle, inquit, mihi videtur accommodatum. At fi quae, inquam, tolerantiae rerum omnium et narrantur et peraguntur a viris praeftantibus, fpectandae et audiendae, velut hoc

Tum pectus tundit corque increpat hisce loquelis:
Sustine, cor, tu quondam etiam priora tulifti.

Prorfus vero, inquit. Neque etiam ut muneribus fe corrumpi patiantur viri pecuniaeque inhient permittendum eft. Minime vero. Nec canendum eis

Dona deos placant, celfos placant quoque reges.

neque Achillis paedagogus Phoenix laudandus quod bene loquutus fit ei fuadens ut donis acceptis auxilio iuvaret Achivos, nullis vero acceptis ne irafci defineret. nec ipfum Achillem exiftimabimus neque concedemus adeo cupidum fuiffe pecuniae, ut ab Agamemnone dona acceperit, et pretio quoque redemptum cadaver reddiderit, aliter vero noluerit. Neque fane par eft, inquit, talia laudari. Vereor autem, inquam, propter Homerum dicere nec pium effe haec de Achille memorare aliisque narrantibus perfuaderi. atque etiam Apollini ipfum dixiffe

Laefifti me, Phoebe, deorum peffime, certe
Poenam abs te peterem, fi tantum virium adeffet.

et fluvio deo non obtemperaffe, fed ad pugnandum paratum fuiffe; quin etiam dixiffe eum de coma fua alteri fluvio Spercheo confecrata: *Patroclo heroi eam dederim ferendam*, quippe qui mortuus fuiffet; idque eum feciffe non credendum. Hectorem quoque ipfum raptaffe circa Patrocli fepulcrum captivosque mactaffe et in rogum conieciffe, omnia haec negabimus vere dici, nec finemus noftros credere Achillem, deae filium et Pelei, prudentiffimi et ab Iove tertii, educatum praeterea a fapientiffimo Chirone, tantae fuiffe perturbationis impletum, ut haberet in fe morbos duos inter fe contra-

νοσήματε*) δύο ἐναντίω ἀλλήλοιν, ἀνελευθερίαν μετὰ φιλο-
χρηματίας καὶ αὖ ὑπερηφανίαν θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων.
Ὀρθῶς, ἔφη, λέγεις. Μὴ τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, μήτε τάδε πει-
θώμεθα, μήτ' **) ἐῶμεν λέγειν ὡς Θησεὺς Ποσειδῶνος υἱὸς
Πειρίθους τε * Διὸς ὥρμησαν οὕτως ἐπὶ δεινὰς ἁρπαγάς, μη- D
δέ τιν' ἄλλον θεοῦ παῖδά τε καὶ ἥρω τολμῆσαι ἂν δεινὰ καὶ
ἀσεβῆ ἐργάσασθαι, οἷα νῦν καταψεύδονται αὐτῶν· ἀλλὰ προς-
αναγκάζωμεν τοὺς ποιητὰς ἢ μὴ τούτων αὐτὰ ἔργα φάναι, ἢ
τούτους μὴ εἶναι θεῶν παῖδας, ἀμφότερα δὲ μὴ λέγειν, μηδὲ
ἡμῖν ἐπιχειρεῖν πείθειν τοὺς νέους ὡς οἱ θεοὶ κακὰ γεννῶσι
καὶ ἥρωες ἀνθρώπων οὐδὲν βελτίους. ὅπερ * γὰρ ἐν τοῖς ἔμ- E
προσθεν ***) ἐλέγομεν, οὔθ' ὅσια ταῦτα οὔτ' ἀληθῆ· ἐπεδεί-
ξαμεν γάρ που ὅτι ἐκ θεῶν κακὰ γίγνεσθαι ἀδύνατον. Πῶς
γὰρ οὔ; Καὶ μὴν τοῖς γε ἀκούουσι βλαβερά· πᾶς γὰρ ἑαυτῷ
ξυγγνώμην ἕξει κακῷ ὄντι, πεισθεὶς ὡς ἄρα τοιαῦτα πράττου-
σί τε καὶ ἔπραττον καὶ οἱ θεῶν ἀγχίσποροι, Ζηνὸς ἐγγύς, ὧν †)

κατ' Ἰδαῖον πάγον
Διὸς πατρῴου βωμός ἐστ' ἐν αἰθέρι,

καὶ

Οὔπω σφιν ἐξίτηλον αἷμα δαιμόνων.

ὧν ἕνεκα παυστέον τοὺς τοιούτους μύθους, μὴ ἡμῖν πολλὴν
εὐχέρειαν * ἐντίκτωσι τοῖς νέοις πονηρίας. Κομιδῇ μὲν οὖν, ἔφη. 392

Τί οὖν ἡμῖν, ἦν δ' ἐγώ, ἔτι λοιπὸν εἶδος λόγων πέρι ὁρι-
ζομένοις ††) οἵους τε λεκτέον καὶ μή; περὶ γὰρ θεῶν ὡς δεῖ
λέγεσθαι εἴρηται, καὶ περὶ δαιμόνων τε καὶ ἡρώων καὶ τῶν ἐν
Ἅιδου. Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκοῦν καὶ περὶ ἀνθρώπων τὸ λοι-
πὸν εἴη ἄν; Δῆλα δή. Ἀδύνατον δή †††), ὦ φίλε, ἡμῖν
τοῦτό γε ἐν τῷ παρόντι τάξαι. Πῶς; Ὅτι οἶμαι ἡμᾶς ἐρεῖν
ὡς ἄρα καὶ ποιηταὶ καὶ λογοποιοὶ κακῶς λέγουσι * περὶ ἀνθρώ- B
πων τὰ μέγιστα, ὅτι εἰσὶν ἄδικοι μέν, εὐδαίμονες δὲ πολλοί,
δίκαιοι δὲ ἄθλιοι, καὶ ὡς λυσιτελεῖ τὸ ἀδικεῖν, ἐὰν λανθάνῃ,
ἡ δὲ δικαιοσύνη ἀλλότριον μὲν ἀγαθόν, οἰκεία δὲ ζημία· καὶ

*) γρ. νοσήματά τε. **) γρ. μηδὲ—μηδ'
***) ἄλλ. πρόσθεν.
†) ἄλλ. καὶ
οἱ θεῶν ἀγχίσποροι,
οἱ Ζηνὸς ἐγγύς, ὧν κτλ.
††) γρ. περιοριζομένοις. †††) ἴσ. δέ.

rios, illiberalitatem cum avaritia et contemptionem arrogantem deorum atque hominum. Recte, inquit, dicis. Ne igitur, inquam, haec credamus nec sinamus dicere, Theseum Neptuni filium Pirithoumque a Iove ortum tam diras suscepisse rapinas, nec alium quempiam dei filium et heroa aggressum esse ad horrenda impiaque facinora, qualia nunc mentiuntur de eis; immo vero cogamus poëtas ut aut dicant non horum fuisse illa facinora, aut hos non fuisse deorum filios, utrumque vero ne dicant, nec nobis conentur persuadere pueris deos mala procreare et heroas hominibus nihilo meliores esse. nam, quod in praegressis diximus, neque pia haec neque vera; probavimus enim a diis non posse mala oriri. Quî possent? Atque etiam audientibus nocitura; quivis enim sibimet ipsi ignoscet pravitatem suam, persuasus talia facere et fecisse etiam affines deis, Iovis propinquos,

quorum in Idae vertice
Iovis patêrni surgit ara ad aethera,
Necdum deorum sanguis ipsis marcuit.

quocirca mittendae sunt huiusmodi fabulae, ne magnam pueris nostris proclivitatem iniiciant ad improbitatem. Sane quidem, inquit.

Quaenam nobis, inquam, adhuc reliqua est orationum species definientibus quales habendae sint quales non? de diis enim quomodo oporteat dici expositum est, et de daemonibus et heroibus et rebus inferis. Sane quidem. Nonne etiam de hominibus ut exponatur relinquitur? Patet vero. Neque tamen possumus, amice, hoc in praesentia constituere. Cur? Quia arbitror nos dicturos esse et poëtas et oratores male loqui de hominibus in rebus gravissimis, esse quidem iniustos, at felices multos, iustos autem miseros, et prodesse iniuriam facere, si lateat, iustitiam vero alienum esse bonum, proprium autem detrimentum; et haec quidem nos inter-

τὰ μὲν τοιαῦτα ἀπερεῖν λέγειν, τὰ δ' ἐναντία τούτων προστάξειν ᾄδειν τε καὶ μυθολογεῖν· ἢ οὐκ οἴει; Εὖ μὲν οὖν, ἔφη, οἶδα. Οὐκοῦν ἐὰν ὁμολογῇς ὀρθῶς με λέγειν, φήσω σε ὡμολογηκέναι ἃ πάλαι ἐζητοῦμεν; Ὀρθῶς, ἔφη, ὑπέλαβες. * Οὐκοῦν περὶ ἀνθρώπων ὅτι τοιούτους δεῖ λόγους λέγεσθαι, τότε C διομολογησόμεθα ὅταν εὕρωμεν οἷόν ἐστι δικαιοσύνη καὶ ὡς φύσει λυσιτελοῦν τῷ ἔχοντι, ἐάν τε δοκῇ ἐάν τε μὴ τοιοῦτος εἶναι; Ἀληθέστατα, ἔφη. Τὰ μὲν δὴ λόγων πέρι ἐχέτω τέλος, τὸ δὲ λέξεως, ὡς ἐγῷμαι, μετὰ τοῦτο σκεπτέον, καὶ ἡμῖν ἅ τε λεκτέον καὶ ὡς λεκτέον παντελῶς ἐσκέψεται.

Καὶ ὁ Ἀδείμαντος, Τοῦτο, ἦ δ' ὅς, οὐ μανθάνω ὅ τι λέγεις. Ἀλλὰ μέντοι, * ἦν δ' ἐγώ, δεῖ γε. Ἴσως οὖν τῇδε μᾶλλον εἴσει. D ἆρ' οὐ πάντα ὅσα ὑπὸ μυθολόγων ἢ ποιητῶν λέγεται, διήγησις οὖσα τυγχάνει ἢ γεγονότων ἢ ὄντων ἢ μελλόντων; Τί γάρ, ἔφη, ἄλλο; Ἆρα οὖν οὐχὶ ἤτοι ἁπλῇ διηγήσει ἢ διὰ μιμήσεως γιγνομένῃ ἢ δι' ἀμφοτέρων περαίνουσιν; Καὶ τοῦτο, ἦ δ' ὅς, ἔτι δέομαι σαφέστερον μαθεῖν. Γελοῖος, ἦν δ' ἐγώ, ἔοικα διδάσκαλος εἶναι καὶ ἀσαφής. ὥσπερ οὖν οἱ ἀδύνατοι λέγειν, οὐ κατὰ ὅλον, ἀλλ' * ἀπολαβὼν μέρος τι, πειρασομαί σοι ἐν τούτῳ δηλῶσαι ὃ βούλομαι. E καί μοι εἰπέ· ἐπίστασαι τῆς Ἰλιάδος τὰ πρῶτα, ἐν οἷς ὁ ποιητής φησι τὸν μὲν Χρύσην δεῖσθαι τοῦ Ἀγαμέμνονος ἀπολῦσαι τὴν θυγατέρα, τὸν δὲ χαλεπαίνειν, τὸν δέ, ἐπειδὴ οὐκ ἐτύγχανε, * κατεύχεσθαι τῶν 393 Ἀχαιῶν πρὸς τὸν θεόν; Ἔγωγε. Οἶσθ' οὖν ὅτι μέχρι μὲν τούτων τῶν ἐπῶν

καὶ ἐλίσσετο πάντας Ἀχαιούς,
Ἀτρείδα δὲ μάλιστα δύω, κοσμήτορε λαῶν

λέγει τε αὐτὸς ὁ ποιητής, καὶ οὐδ' ἐπιχειρεῖ ἡμῶν τὴν διάνοιαν ἄλλοσε τρέπειν, ὡς ἄλλος τις ὁ λέγων ἢ αὐτός· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα * ὥσπερ αὐτὸς ὢν ὁ Χρύσης λέγει, καὶ πειρᾶται ἡμᾶς B ὅτι μάλιστα ποιῆσαι μὴ Ὅμηρον δοκεῖν εἶναι τὸν λέγοντα, ἀλ-

dicturos esse ne loquantur, contraria vero eorum praecepturos ut et canant et narrent; an non arbitraris? Probe vero, inquit, scio. Nonne igitur si concesseris recte me loqui, dicam te concessisse quae dudum quaesiverimus? Recte, inquit, accepisti. Nonne de hominibus tales oportere orationes haberi tum inter nos conveniet quum invenerimus qualis sit iustitia et quomodò naturâ prosit ei qui eam habeat, sive videatur sive non videatur talis esse? Verissime, inquit. Iam de orationibus quam instituimus quaestio finem habeto; ratio vero dicendi, ut existimo, dein anquirenda; quo quidem facto et quae dicenda sint et quomodo dicenda plane exploraverimus.

Tum Adimantus, Hoc, inquit, non intelligo quid dicas. Oportet tamen, inquam. fortasse autem ita magis percipies. nonne omnia quae a fabularum narratoribus et poëtis dicuntur narrationes sunt rerum vel praeteritarum vel praesentium vel futurarum? Quid enim, inquit, aliud? Nonne vero vel simplice narratione vel imitando rem exprimente vel mixta utuntur? Hoc quoque, inquit, cupio etiam clarius perceptum. Ridiculus, inquam, videor praeceptor esse et obscurus. quemadmodum igitur qui non valent dicendo, non in universum, sed partem aliquam excerpens conabor tibi hac declarare quid velim. itaque mihi dic: nostin' Iliadis initium, in quo poëta narrat Chrysen petivisse ab Agamemnone ut manumitteret filiam, hunc vero excanduisse; quod quum ille non impetrasset, precatum esse a deo ut Achivorum iniuriam ulcisceretur? Ego vero. Nostin' igitur usque ad hos versus

omnesque orabat Achivos,
Maxime at Atridas ambos, reges populorum

ipsum loqui poëtam neque conari mentem nostram alio flectere ut alium quem existimet loqui quam ipsum; quae vero dein sequuntur quasi ipse sit Chryses narrat et conatur quam maxime potest efficere ut non Home-

λα τὸν ἱερέα, πρεσβύτην ὄντα. καὶ τὴν ἄλλην δὴ πᾶσαν σχεδόν τι οὕτω πεποίηται διήγησιν περί τε τῶν ἐν Ἰλίῳ καὶ περὶ τῶν ἐν Ἰθάκῃ καὶ ὅλῃ Ὀδυσσείᾳ παθημάτων. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκοῦν διήγησις μέν ἐστι, καὶ ὅταν τὰς ῥήσεις ἑκάστοτε λέγῃ καὶ ὅταν τὰ μεταξὺ τῶν ῥήσεων; Πῶς γὰρ οὔ; Ἀλλ' ὅταν γέ τινα λέγῃ ῥῆσιν ὥς τις * ἄλλος ὤν, ἆρ' οὐ τότε ὁμοιοῦν αὐ- C τὸν φήσομεν ὅτι μάλιστα τὴν αὑτοῦ λέξιν ἑκάστῳ ὃν ἂν προείπῃ ὡς ἐροῦντα; Φήσομεν· τί γάρ; *) Οὐκοῦν τό γε ὁμοιοῦν ἑαυτὸν ἄλλῳ, ἢ κατὰ φωνὴν ἢ κατὰ σχῆμα, μιμεῖσθαί ἐστιν ἐκεῖνον ᾧ ἄν τις ὁμοιοῖ; Τί μήν; Ἐν δὴ τῷ τοιούτῳ, ὡς ἔοικεν, οὗτός τε καὶ οἱ ἄλλοι ποιηταὶ διὰ μιμήσεως τὴν διήγησιν ποιοῦνται. Πάνυ μὲν οὖν. Εἰ δέ γε μηδαμοῦ ἑαυτὸν ἀποκρύπτοιτο ὁ ποιητής, πᾶσα ἂν αὐτῷ ἄνευ μιμήσεως ἡ ποίησίς τε καὶ διήγησις γεγονυῖα εἴη. * ἵνα δὲ μὴ εἴπῃς ὅτι οὐκ αὖ D μανθάνεις ὅπως ἂν τοῦτο γένοιτο, ἐγὼ φράσω. εἰ γὰρ Ὅμηρος εἰπὼν ὅτι ἦλθεν ὁ Χρύσης τῆς τε θυγατρὸς λύτρα φέρων καὶ ἱκέτης τῶν Ἀχαιῶν, μάλιστα δὲ τῶν βασιλέων, μετὰ τοῦτο μὴ ὡς Χρύσης γενόμενος ἔλεγεν, ἀλλ' ἔτι ὡς Ὅμηρος, οἶσθ' ὅτι οὐκ ἂν μίμησις ἦν, ἀλλ' ἁπλῆ διήγησις· εἶχε δ' ἂν ὧδέ πως (φράσω δὲ ἄνευ μέτρου· οὐ γάρ εἰμι ποιητικός)· ἐλθὼν ὁ ἱερεὺς εὔχετο * ἐκείνοις μὲν τοὺς θεοὺς δοῦναι ἑλόντας τὴν E Τροίαν αὐτοὺς σωθῆναι, τὴν δὲ θυγατέρα οἱ λῦσαι δεξαμένους ἄποινα καὶ τὸν θεὸν αἰδεσθέντας. τοιαῦτα **) δὲ εἰπόντος αὐτοῦ οἱ μὲν ἄλλοι ἐσέβοντο καὶ ξυνῄνουν, ὁ δὲ Ἀγαμέμνων ἠγρίαινεν ἐντελλόμενος νῦν τε ἀπιέναι καὶ αὖθις μὴ ἐλθεῖν, μὴ αὐτῷ τό τε σκῆπτρον καὶ τὰ τοῦ θεοῦ στέμματα οὐκ ἐπαρκέσοι***)· πρὶν δὲ λυθῆναι αὐτοῦ τὴν θυγατέρα, ἐν Ἄργει ἔφη γηράσειν μετὰ οὗ· ἀπιέναι δὲ ἐκέλευε καὶ μὴ ἐρεθίζειν †), ἵνα σῶς οἴκαδε ἔλθοι. * ὁ δὲ πρεσβύτης ἀκούσας ἔδεισέ τε καὶ ἀ- 394 πῄει σιγῇ, ἀποχωρήσας δ' ἐκ τοῦ στρατοπέδου πολλὰ τῷ Ἀπόλ-

---

*) γρ. τί γὰρ οὔ;

**) ἄλλ. ταῦτα.

***) ἀλλ. ἐπαρκέσειε.

†) ἴσ. μή ἑ ἐρεθίζειν.

rum censeamus esse eum qui loquatur, sed sacerdotem, aetate provectum. et reliquam quoque omnem propemodum ita finxit narrationem de rebus ad Ilium et in Ithaca universaque Odyssea gestis. Sane quidem, inquit. Nonne narratio est tam, quotiescumque orationes memorat, quam quum quae inter orationes interiecta sunt profert? Quidni? At quando orationem aliquam habet quasi alius sit, nonne tum dicemus quam maxime possit suam ipsum orationem ad cuiusque similitudinem fingere quem praedixerit loquuturum esse? Dicemus: quidni? Nonne vero ad similitudinem alterius vel vocem vel gestum fingere imitari est illum ad cuius similitudinem aliquis se fingit? Quidni? Hac igitur in causa, ut patet, et hic et reliqui poëtae imitatione narrationem explicant. Sane quidem. Sin vero nusquam se ipsum occultabit poëta, universa eius et poësis et narratio ab imitatione seiuncta erit. ne autem dicas te rursus non intelligere quomodo hoc fiat, ego explicabo. etenim si Homerus quum narrasset venisse Chrysen ad filiam redimendam munera afferentem et supplicasse Achivis, praesertim regibus, deinde non tamquam Chryses loquutus esset, sed adhuc Homerus, scis non imitationem hoc fore, sed simplicem narrationem; haberet autem ita fere (dicam vero sine versibus; neque enim sum poëta): sacerdos quum venisset precatus est ut illi diis iuvantibus Troiam caperent salvique conservarentur, filiam autem ipsi dimitterent accipientes munera deumque verentes. quae quum dixisset ille, reliqui quidem venerati sunt atque approbarunt, Agamemnon autem succensuit iubens eum abire nec rursus venire; aliter fore ut sceptrum deique infulae nihil eum tutarentur; prius vero quam eius filia dimitteretur futurum esse dixit ut Argis apud ipsum senesceret; abire autem eum iussit neque ipsum irritare, ut salvus domum reverti posset. quae quum sacerdos audisset horruit tacitusque discessit, profectus vero e castris multa Apollinem precatus est, co-

λωνι εὔχετο, τάς τε ἐπωνυμίας τοῦ θεοῦ ἀνακαλῶν καὶ ὑπομιμνήσκων καὶ ἀπαιτῶν, εἴ τι πώποτε ἢ ἐν ναῶν οἰκοδομήσεσιν ἢ ἐν ἱερῶν θυσίαις κεχαρισμένον δωρήσαιτο· ὧν δὴ χάριν κατεύχετο τῖσαι τοὺς Ἀχαιοὺς τὰ ἃ δάκρυα τοῖς ἐκείνου βέλεσιν. Οὕτως, ἦν δ᾿ ἐγώ, ὦ ἑταῖρε, ἄνευ * μιμήσεως ἁπλῆ διήγησις B γίγνεται. Μανθάνω, ἔφη. Μάνθανε τοίνυν, ἦν δ᾿ ἐγώ, ὅτι ταύτης αὖ ἐναντία γίγνεται, ὅταν τις τὰ τοῦ ποιητοῦ τὰ μεταξὺ τῶν ῥήσεων ἐξαιρῶν τὰ ἀμοιβαῖα καταλείπῃ. Καὶ τοῦτο, ἔφη, μανθάνω, ὅτι ἔστι τὸ περὶ τὰς τραγῳδίας τοιοῦτον. Ὀρθότατα, ἔφην, ὑπέλαβες, καὶ οἶμαί σοι ἤδη δηλοῦν ὃ ἔμπροσθεν οὐχ οἷός τ᾿ ἦ, ὅτι τῆς ποιήσεώς τε καὶ μυθολογίας ἡ μὲν διὰ μιμήσεως * ὅλη ἐστίν, ὥςπερ σὺ λέγεις, τραγῳδία τε καὶ C κωμῳδία, ἡ δὲ δι᾿ ἀπαγγελίας αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ (εὕροις δ᾿ ἂν αὐτὴν μάλιστά που ἐν διθυράμβοις), ἡ δ᾿ αὖ δι᾿ ἀμφοτέρων ἔν τε τῇ τῶν ἐπῶν ποιήσει, πολλαχοῦ δὲ καὶ ἄλλοθι, εἴ μου *) μανθάνεις. Ἀλλὰ ξυνίημι, ἔφη, ὃ τότε ἐβούλου λέγειν. Καὶ τὸ πρὸ τούτου δὴ ἀναμνήσθητι, ὅτι ἔφαμεν, ἃ μὲν λεκτέον, ἤδη εἰρῆσθαι, ὡς δὲ λεκτέον, ἔτι σκεπτέον εἶναι. Ἀλλὰ μέμνημαι. Τοῦτο τοίνυν αὐτὸ ἦν ὃ ἔλεγον, * ὅτι χρείη διομολογήσασθαι, D πότερον ἐάσομεν τοὺς ποιητὰς μιμουμένους ἡμῖν τὰς διηγήσεις ποιεῖσθαι, ἢ τὰ μὲν μιμουμένους, τὰ δὲ μή, καὶ ὁποῖα ἑκάτερα, ἢ οὐδὲ μιμεῖσθαι. Μαντεύομαι, ἔφη, σκοπεῖσθαί σε εἴτε παραδεξόμεθα τραγῳδίαν τε καὶ κωμῳδίαν εἰς τὴν πόλιν εἴτε καὶ οὔ. Ἴσως, ἦν δ᾿ ἐγώ, καὶ πλείω ἔτι τούτων· οὐ γὰρ δὴ ἔγωγέ πω οἶδα, ἀλλ᾿ ὅπῃ ἂν ὁ λόγος ὥςπερ πνεῦμα φέρῃ, ταύτῃ ἰτέον. Καὶ καλῶς γ᾿, ἔφη, λέγεις. * Τόδε τοίνυν, ὦ E Ἀδείμαντε, ἄθρει, πότερον μιμητικοὺς ἡμῖν δεῖ εἶναι τοὺς φύλακας ἢ οὔ. ἢ καὶ τοῦτο τοῖς ἔμπροσθεν ἕπεται, ὅτι εἷς ἕκαστος ἓν μὲν ἂν ἐπιτήδευμα καλῶς ἐπιτηδεύοι, πολλὰ δ᾿ οὔ, ἀλλ᾿ εἰ τοῦτο ἐπιχειροῖ, πολλῶν ἐφαπτόμενος πάντων **) ἀποτυγχάνοι ἂν ὥστ᾿ εἶναί που ἐλλόγιμος; Τί δ᾿ οὐ μέλλει; Οὐκοῦν καὶ περὶ μιμήσεως ὁ αὐτὸς λόγος, ὅτι πολλὰ ὁ αὐτὸς μιμεῖσθαι εὖ ὥςπερ ἓν οὐ δυνατός; Οὐ γὰρ οὖν. Σχολῇ ἄρα

*) γρ. μοι.
**) ἴσ. πάντως.

gnomina dei memorans admonensque et reposcens, si quid umquam in templis erigendis hostiisque immolandis grati obtulisset; quorum videlicet gratia precatus est ut in Achivis lacrimas ipsius sagittis suis vindicaret. Ita, inquam, amice, sine imitatione simplex narratio exsistit. Intelligo, inquit. Intellige igitur, inquam, huius rursus contrariam exsistere, si quis poëtae verba inter orationes interiecta eximens sermones relinquat. Etiam hoc, inquit, intelligo, usu venire id in tragoediis. Rectissime, inquam, accepisti, et arbitror me tibi iam declarare posse quod ante non poteram, poësin et fabularum narrationem partim in imitatione totam versari, quemadmodum tu dicis, tragoediam et comoediam, partim in expositione ipsius poëtae (invenies autem hanc maxime in dithyrambis), partim in utraque, ut in epica poësi multisque aliis, si me capis. Sane perspicio, inquit, quod tum volebas dicere. Et eius quod praecessit recordare nos dixisse, quae dicenda essent, iam expositum esse, quomodo vero dicenda, adhuc esse explorandum. Sane recordor. Hoc igitur ipsum est quod dixi inter nos conveniret necesse esse, utrum sinamus poëtas imitantes nobis narrationes explicare, an partim imitantes partim non, et qualia utraque, an nec imitari. Coniicio, inquit, te quaerere an recipiamus tragoediam et comoediam in urbem necne. Fortasse, inquam, his etiam plura; necdum enim ego scio, sed quo oratio tamquam ventus ducit, eo eundum. Et praeclare quidem, inquit, dicis. Hoc igitur, Adimante, specta, utrum imitatores nobis oporteat esse custodes necne. an etiam hoc e praegressis sequitur, unumquemque unum vitae studium bene esse exerciturum, plura vero non, sed, si hoc aggressus fuerit, multa attingentem omnium minime id consequuturum esse ut usquam nomen habeat? Quidni sequatur istud? Nonne etiam imitationis eadem est ratio, ut idem multa imitari bene, sicut unum, nequeat? Eadem vero. Vix igitur exercebit studium ali-

ἐπιτηδεύσει * τέ τι *) ἅμα τῶν ἀξίων λόγου ἐπιτηδευμάτων καὶ 395 πολλὰ μιμήσεται καὶ ἔσται μιμητικός, ἐπεί που οὐδὲ τὰ δοκοῦντα ἐγγὺς ἀλλήλων εἶναι δύο μιμήματα δύνανται οἱ αὐτοὶ ἅμα εὖ μιμεῖσθαι, οἷον κωμῳδίαν καὶ τραγῳδίαν ποιοῦντες· ἢ οὐ μιμήματε ἄρτι τούτω ἐκάλεις; Ἔγωγε, καὶ ἀληθῆ γε **) λέγεις ὅτι οὐ δύνανται οἱ αὐτοί. Οὐδὲ μὴν ῥαψῳδοί γε καὶ ὑποκριταὶ ἅμα. Ἀληθῆ. Ἀλλ' οὐδέ τοι ὑποκριταὶ κωμῳδοῖς τε καὶ τραγῳδοῖς * οἱ αὐτοί· πάντα δὲ ταῦτα μιμήματα· ἢ οὔ; Μιμή- B ματα. Καὶ ἔτι γε τούτων, ὦ Ἀδείμαντε, φαίνεταί μοι εἰς σμικρότερα κατακεκερματίσθαι ἡ τοῦ ἀνθρώπου φύσις, ὥστ' ἀδύνατος εἶναι πολλὰ καλῶς μιμεῖσθαι ἢ αὐτὰ ἐκεῖνα πράττειν ὧν δὴ καὶ τὰ μιμήματά ἐστιν ἀφομοιώματα. Ἀληθέστατα, ἦ δ' ὅς. Εἰ ἄρα τὸν πρῶτον λόγον διασώσομεν, τοὺς φύλακας ἡμῖν τῶν ἄλλων πασῶν δημιουργιῶν ἀφειμένους δεῖν εἶναι δημιουργοὺς * ἐλευθερίας τῆς πόλεως πάνυ ἀκριβεῖς καὶ μηδὲν ἄλλο C ἐπιτηδεύειν ὅ τι μὴ εἰς τοῦτο φέρει, οὐδὲν δὴ δέοι ἂν αὐτοὺς ἄλλο πράττειν οὐδὲ μιμεῖσθαι· ἐὰν δὲ μιμῶνται, μιμεῖσθαι τὰ τούτοις προσήκοντα εὐθὺς ἐκ παίδων, ἀνδρείους, σώφρονας, ὁσίους, ἐλευθέρους καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα, τὰ δ' ἀνελεύθερα μήτε ποιεῖν μήτε δεινοὺς εἶναι μιμήσασθαι, μηδ' ἄλλο μηδὲν τῶν αἰσχρῶν, ἵνα μὴ ἐκ τῆς μιμήσεως τὸ ***) εἶναι ἀπολαύσωσιν· ἢ οὐκ ᾔσθησαι * ὅτι αἱ μιμήσεις, ἐὰν ἐκ νέων πόῤῥω D διατελέσωσιν, εἰς ἔθη τε καὶ φύσιν καθίστανται καὶ κατὰ σῶμα καὶ φωνὰς καὶ κατὰ τὴν διάνοιαν; Καὶ μάλα, ἦ δ' ὅς. Οὐ δὴ ἐπιτρέψομεν, ἦν δ' ἐγώ, ὧν φαμὲν κήδεσθαι καὶ δεῖν αὐτοὺς ἄνδρας ἀγαθοὺς γενέσθαι, γυναῖκα μιμεῖσθαι ἄνδρας ὄντας, ἢ νέαν ἢ πρεσβυτέραν, ἢ ἀνδρὶ λοιδορουμένην ἢ πρὸς θεοὺς ἐρίζουσάν τε καὶ μεγαλαυχουμένην, οἰομένην εὐδαίμονα εἶναι, ἢ ἐν ξυμφοραῖς τε καὶ πένθεσι * καὶ θρήνοις ἐχομένην· E κάμνουσαν δὲ ἢ ἐρῶσαν ἢ ὠδίνουσαν, πολλοῦ καὶ δεήσομεν. Παντάπασι μὲν οὖν, ἦ δ' ὅς. Οὐδέ γε δούλας τε καὶ δούλους πράττοντας ὅσα δούλων. Οὐδὲ τοῦτο. Οὐδέ γε ἄνδρας κακούς, ὡς ἔοικε, δειλούς τε καὶ τἀναντία πράττοντας ὧν νῦν δὴ εἴπομεν, κακηγοροῦντάς τε καὶ κωμῳδοῦντας ἀλλήλους καὶ

---

*) γρ. γέ τι. **) γρ. καὶ ἀληθῆ. ***) γρ. τοῦ.

quod praeſtans ſimulque multa imitabitur eritque imitandi peritus, quum nec quae propinqua videantur imitandi genera duo poſſint iidem ſimul bene exercere, veluti comoediam et tragoediam facientes; an non imitationes modo has nuncupaſti? Equidem, et vere quidem dicis non poſſe eosdem. Neque etiam recitatores et actores ſimul. Vere. Ne actores quidem comicis et tragicis iidem: omnia vero haec imitationes; an non? Imitationes. Etiam minutiores in partes, Adimante, videtur mihi discerpta eſſe hominis natura, ut nequeat multa bene imitari vel ea ipſa facere quorum ſimilitudines ſunt imitationes. Veriſſime, inquit. Quodſi primam orationem ſervabimus, cuſtodes nobis reliquis omnibus operibus poſthabitis debere eſſe opifices libertatis civium perfectos neque aliud quid colere niſi quod illuc ducat, nihil eos oportebit aliud facere neque imitari; ſi vero imitentur, imitari quae his conveniant ſtatim a pueris, fortes, temperantes, pios, liberos omniaque generis eiusdem, illiberalia vero neque facere neque poſſe imitari, neque aliud quid turpe, ut ne ex imitatione hoc percipiant ut ipſi tales evadant; an non animadvertis imitationes, ſi inde a pueritia longius producantur, in mores ac naturam recipi et ad corpus et ad voces et ad animum? Sane quidem, inquit. Non ergo permittemus, inquam, eis quos dicimus nobis curae eſſe et oportere viros bonos exſiſtere, ut mulierem imitentur quum viri ſint, vel iuvenem vel ſeniorem, vel viro maledicentem vel cum diis rixantem ſeque iactantem, quum putet ſe felicem eſſe, vel calamitatibus, luctibus et lamentationibus afflictam; aegrotantem vero vel amantem vel partus doloribus tentatam, etiam longe aberit ut permittamus. Prorſus ita habet, inquit. Neque etiam ſervas et ſervos facientes quae ſervorum ſunt. Nec hoc. Neque etiam viros pravos, ut patet, ignavos et contraria facientes eorum quae modo memoravimus, maledicentes, inter ſe irridentes et turpia loquentes, ebrios vel etiam

αἰσχρολογοῦντας, μεθύοντας ἢ καὶ * νήφοντας, ἢ καὶ ἄλλα 396
ὅσα οἱ τοιοῦτοι καὶ ἐν λόγοις καὶ ἐν ἔργοις ἁμαρτάνουσιν εἰς
αὑτούς τε καὶ εἰς ἄλλους. οἶμαι δ' οὐδὲ μαινομένοις ἐθιστέον
ἀφομοιοῦν αὑτοὺς ἐν λόγοις οὐδ' ἐν ἔργοις· γνωστέον μὲν
γὰρ καὶ μαινομένους καὶ πονηροὺς ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας,
ποιητέον δ' οὐδὲν τούτων οὐδὲ μιμητέον. Ἀληθέστατα, ἔφη.
Τί δ', ἦν δ' ἐγώ, χαλκεύοντας ἤ τι ἄλλο δημιουργοῦντας, ἢ
ἐλαύνοντας τριήρεις ἢ κελεύοντας τούτοις ἤ τι ἄλλο τῶν περὶ
* ταῦτα μιμητέον; Καὶ πῶς, ἔφη, οἷς γε οὐδὲ προςέχειν τὸν B
νοῦν τούτων οὐδενὶ ἐξέσται; Τί δέ; ἵππους χρεμετίζοντας καὶ
ταύρους μυκωμένους καὶ ποταμοὺς ψοφοῦντας καὶ θάλατταν
κτυποῦσαν καὶ βροντὰς καὶ πάντα αὖ τὰ τοιαῦτα ἦ μιμήσονται; Ἀλλ' ἀπείρηται αὐτοῖς, ἔφη, μήτε μαίνεσθαι μήτε μαινομένοις ἀφομοιοῦσθαι. Εἰ ἄρ', ἦν δ' ἐγώ, μανθάνω ἃ σὺ
λέγεις, ἔστι τι εἶδος λέξεώς τε καὶ διηγήσεως ἐν ᾧ ἂν διηγοῖτο
ὁ τῷ ὄντι καλὸς * κἀγαθός, ὁπότε τι δέοι αὐτὸν λέγειν, καὶ C
ἕτερον αὖ ἀνόμοιον τούτῳ εἶδος οὗ ἂν ἔχοιτο ἀεὶ καὶ ἐν ᾧ διηγοῖτο ὁ ἐναντίως ἐκείνῳ φύς τε καὶ τραφείς. Ποῖα δή, ἔφη,
ταῦτα; Ὁ μέν μοι δοκεῖ, ἦν δ' ἐγώ, μέτριος ἀνήρ, ἐπειδὰν
ἀφίκηται ἐν τῇ διηγήσει ἐπὶ λέξιν τινὰ ἢ πρᾶξιν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ,
ἐθελήσειν ὡς αὐτὸς ὢν ἐκεῖνος ἀπαγγέλλειν καὶ οὐκ αἰσχυνεῖσθαι ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ μιμήσει, μάλιστα μὲν μιμούμενος τὸν ἀγαθὸν ἀσφαλῶς τε καὶ ἐμφρόνως * πράττοντα, ἐλάττω δὲ καὶ D
ἧττον *) ἢ ὑπὸ νόσων ἢ ὑπὸ ἐρώτων ἐσφαλμένον ἢ καὶ ὑπὸ
μέθης ἤ τινος ἄλλης ξυμφορᾶς· ὅταν δὲ γίγνηται κατά τινα
ἑαυτοῦ ἀνάξιον, οὐκ ἐθελήσειν σπουδῇ ἀπεικάζειν ἑαυτὸν τῷ
χείρονι, εἰ μὴ ἄρα κατὰ βραχύ, ὅταν τι χρηστὸν ποιῇ, ἀλλ'
αἰσχυνεῖσθαι, ἅμα μὲν ἀγύμναστος ὢν τοῦ μιμεῖσθαι τοὺς
τοιούτους, ἅμα δὲ καὶ δυςχεραίνων αὐτὸν ἐκμάττειν τε καὶ
* ἐνιστάναι εἰς τοὺς τῶν κακιόνων τύπους, ἀτιμάζων τῇ διανοίᾳ, E
ὅ τι μὴ παιδιᾶς χάριν. Εἰκός, ἔφη. Οὐκοῦν διηγήσει χρήσεται
οἵᾳ **) ἡμεῖς ὀλίγον πρότερον διήλθομεν περὶ τὰ τοῦ Ὁμήρου

---

*) ἴσ. ἔλαττον δὲ τὸν ἧττω, ἢ κτλ.
**) γρ. οἵαν.

sobrios, vel alia quae eiusmodi homines verbis et re tam inter se quam in alios peccant. arbitror vero nec in eam ipsos consuetudinem se adducere oportere ut insanientes verbis vel re exprimant; cognoscendi quidem sunt insanientes et improbi viri ac mulieres, nihil vero horum faciendum nec exprimendum. Verissime, inquit. Quid vero, inquam, ferrum tractantes vel aliud quid fabricantes vel navem remis impellentes vel his moderantes vel aliud quid id genus imitando exprimendum? At quî, inquit, quum illis nec animum advertere ad ullam harum rerum liceat? Quid vero? equos hinnientes et tauros mugientes et fluvios strepentes et mare fremens et tonitrua et omnia eiusdem generis num imitabuntur? At interdictum illis, inquit, ne insaniant neque insanientes assimilent. Iam si, inquam, capio quae tu dicis, est species quaedam dicendi et narrandi qua utetur vere honestus ac bonus, si quid ipsum oportet dicere, et alia dissimilis illius species, ad quam adhaerescet et in qua narrabit is qui contra atque ille natus et educatus fuerit. Quaenam, inquit, hae? Videtur mihi, inquam, modestus vir, quando venerit in narratione ad orationem aliquam vel actionem viri boni, libenter ita eam relaturus esse ac si ipse ille sit, nec fore ut ipsum pudeat huiusmodi imitationis, maxime quidem, si imitetur bonum constanter ac prudenter agentem, rarius vero et minus, si virum imitetur morbis vel amoribus prostratum vel etiam temulentia aliave aliqua calamitate; quando vero perrexerit ad hominem ipso indignum, fore arbitror ut serio nolit assimilare deteriorem, nisi forte breve ad tempus, si quid probi faciat, sed ipsum pudeat, quippe qui exercitatus non sit in huiusmodi hominibus imitandis, simulque gravetur sese exprimere atque induere in peiorum formas, mente eas despiciens, nisi si forte per ludum et iocum eas admittit. Patet vero, inquit. Nonne igitur narratione utetur qualem nos paullo ante exposuimus in Homeri versibus, et erit

ἔπη, καὶ ἔσται αὐτοῦ ἡ λέξις μετέχουσα μὲν ἀμφοτέρων, μι-
μήσεώς τε καὶ τῆς ἄλλης διηγήσεως, σμικρὸν δέ τι μέρος *)
ἐν πολλῷ λόγῳ τῆς διηγήσεως; ἢ οὐδὲν λέγω; Καὶ μάλα, ἔφη,
οἷόν γε ἀνάγκη τὸν τύπον εἶναι τοῦ τοιούτου ῥήτορος. Οὐκοῦν,
ἦν δ' ἐγώ, ὁ μὴ * τοιοῦτος αὖ, ὅσῳ ἂν φαυλότερος ᾖ, πάντα 397
τε μᾶλλον διηγήσεται καὶ οὐδὲν ἀνάξιον ἑαυτοῦ οἰήσεται εἶναι,
ὥςτε πάντα ἐπιχειρήσει μιμεῖσθαι σπουδῇ τε καὶ ἐναντίον πολ-
λῶν, καὶ ἃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, βροντάς τε καὶ ψόφους ἀνέμων
τε καὶ χαλαζῶν καὶ ἀξόνων καὶ τροχιλίων καὶ σαλπίγγων καὶ
αὐλῶν καὶ συρίγγων καὶ πάντων ὀργάνων φωνάς, καὶ ἔτι κυ-
νῶν καὶ προβάτων καὶ ὀρνέων φθόγγους, καὶ ἔσται δὴ ἡ
τούτου λέξις ἅπασα διὰ * μιμήσεως φωναῖς τε καὶ σχήμασιν, B
ἢ σμικρόν τι διηγήσεως ἔχουσα; Ἀνάγκη, ἔφη, καὶ τοῦτο.
Ταῦτα τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ἔλεγον τὰ δύο εἴδη τῆς λέξεως. Καὶ
γὰρ ἔστιν, ἔφη. Οὐκοῦν αὐτοῖν τὸ μὲν σμικρὰς τὰς μεταβο-
λὰς ἔχει, καὶ ἐάν τις ἀποδιδῷ πρέπουσαν ἁρμονίαν καὶ ῥυθμὸν
τῇ λέξει, ὀλίγου πρὸς τὴν αὐτὴν ἀεὶ γίγνεται λέγειν τῷ ὀρθῶς
λέγοντι καὶ ἐν μιᾷ ἁρμονίᾳ (σμικραὶ γὰρ αἱ μεταβολαί), καὶ
δὴ καὶ **) ἐν ῥυθμῷ ὡςαύτως * παραπλησίῳ τινί. Κομιδῇ C
μὲν οὖν, ἔφη, οὕτως ἔχει. Τί δέ; τὸ τοῦ ἑτέρου εἶδος οὐ τῶν
ἐναντίων δεῖται, πασῶν μὲν ἁρμονιῶν, πάντων δὲ ῥυθμῶν,
εἰ μέλλει αὖ οἰκείως λέγεσθαι, διὰ τὸ παντοδαπὰς μορφὰς τῶν
μεταβολῶν ἔχειν; Σφόδρα γε ***) οὕτως ἔχει. Ἆρ' οὖν πάν-
τες οἱ ποιηταὶ καὶ οἵ τι λέγοντες ἢ τῷ ἑτέρῳ τούτων ἐπιτυγχά-
νουσι τύπῳ τῆς λέξεως ἢ τῷ ἑτέρῳ ἢ ἐξ ἀμφοτέρων τινὶ ξυγ-
κεραννύντες; Ἀνάγκη, ἔφη. * Τί οὖν ποιήσομεν; ἦν δ' D
ἐγώ· πότερον εἰς τὴν πόλιν πάντας τούτους παραδεξόμεθα, ἢ
τῶν ἀκράτων τὸν ἕτερον, ἢ τὸν κεκραμένον; Ἐὰν ἡ ἐμή, ἔφη,
νικᾷ, τὸν τοῦ ἐπιεικοῦς μιμητὴν τὸν ἄκρατον. Ἀλλὰ μήν,
ὦ Ἀδείμαντε, ἡδύς γε καὶ ὁ κεκραμένος, πολὺ δὲ ἥδιστος
παισί τε καὶ παιδαγωγοῖς ὁ ἐναντίος οὗ σὺ αἱρεῖ, καὶ τῷ πλεί-
στῳ ὄχλῳ. Ἥδιστος γάρ. Ἀλλ' ἴσως, ἦν δ' ἐγώ, οὐκ ἂν
αὐτὸν ἁρμόττειν φαίης τῇ ἡμετέρᾳ πολιτείᾳ, ὅτι * οὐκ ἔστι E

---

*) ἄλλ. μέρος μιμήσεως. **) ἄλλ. καὶ δὴ ἐν ῥ.
***) ἄλλ. Καὶ σφόδρα γε.

ipsius dicendi ratio particeps quidem utriusque, imitationis reliquaeque narrationis, exiguam vero partem habebit imitationis in longa orationis explicatione; an nihil dico? Sane quidem, inquit, qualem oportet formam esse huius oratoris. Nonne igitur, inquam, qui non est talis, quo vilior est, eo magis omnia narrabit neque quicquam se indignum existimabit esse, ita ut omnia conaturus sit imitari serio et coram multis, et quae supra memoravimus, tonitrua et strepitus ventorum et grandinum et axium et trochlearum et tubarum et tibiarum et fistularum omniumque instrumentorum sonos, praeterea canum et pecudum et avium voces, et erit quidem huius oratio universa imitatio per voces et gestus, vel paullum quid narrationis habebit? Necesse, inquit, hoc quoque. Has igitur, inquam, dixi duas dicendi species. Sunt vero etiam, inquit. Nonne una earum exiguas habet mutationes, et si quis tribuat convenientem harmoniam ac numerum orationi, paene ad eandem semper rationem licet dicere recte dicenti et in una harmonia (exiguae enim mutationes), atque in numero similiter aequali aliquo. Sane quidem, inquit, res se sic habet. Quid vero? alterius species nonne contrariis indiget, omnibus harmoniis omnibusque numeris, si futurum est ut item proprie explicetur, propterea quod omnes habet mutationum formas? Prorsus res sic habet. Nonne vero omnes poëtae et quicumque aliquid dicunt vel alteram harum attingunt dicendi formarum vel alteram vel ex utrisque quandam conflatam? Necesse est, inquit. Quid igitur faciemus? inquam: utrum in urbem omnes has recipiemus, an simplicium alteram, an conflatam? Si mea, inquit, sententia obtinet, modesti imitatorem simplicem. Attamen, Adimante, suavis quidem etiam mixtus, longe vero suavissimus pueris et paedagogis contrarius eius quem tu eligis, et maximae hominum turbae. Suavissimus vero. Forsitan autem, inquam, non convenire ipsum dixeris nostrae civitati,

διπλοῦς ἀνὴρ παρ' ἡμῖν ουδὲ πολλαπλοῦς, ἐπειδὴ ἕκαστος ἓν πράττει. Οὐ γὰρ οὖν ἁρμόττει. Οὐκοῦν διὰ ταῦτα ἐν μόνῃ τῇ τοιαύτῃ πόλει τόν τε σκυτοτόμον σκυτοτόμον εὑρήσομεν καὶ οὐ κυβερνήτην πρὸς τῇ σκυτοτομίᾳ, καὶ τὸν γεωργὸν γεωργὸν καὶ οὐ δικαστὴν πρὸς τῇ γεωργίᾳ, καὶ τὸν πολεμικὸν πολεμικὸν καὶ οὐ χρηματιστὴν πρὸς τῇ πολεμικῇ, καὶ πάντας οὕτως; Ἀληθῆ, ἔφη. Ἄνδρα δή, ὡς ἔοικε, δυνάμενον * ὑπὸ σοφίας 398 παντοδαπὸν γίγνεσθαι καὶ μιμεῖσθαι πάντα χρήματα, εἰ ἡμῖν ἀφίκοιτο εἰς τὴν πόλιν αὐτός τε καὶ τὰ ποιήματα βουλόμενος ἐπιδείξασθαι, προςκυνοῖμεν ἂν αὐτὸν ὡς ἱερὸν καὶ θαυμαστὸν καὶ ἡδύν, εἴποιμεν δ' ἂν ὅτι οὐκ ἔστι τοιοῦτος ἀνὴρ ἐν τῇ πόλει παρ' ἡμῖν οὐδὲ θέμις ἐγγενέσθαι, ἀποπέμποιμέν τε ἂν εἰς ἄλλην πόλιν μύρον κατὰ τῆς κεφαλῆς καταχέαντες καὶ ἐρίῳ στέψαντες, αὐτοὶ δ' ἂν τῷ αὐστηροτέρῳ καὶ ἀηδεστέρῳ ποιητῇ χρῴμεθα * καὶ μυθολόγῳ ὠφελείας ἕνεκα, ὃς ἡμῖν τὴν τοῦ B ἐπιεικοῦς λέξιν μιμοῖτο καὶ τὰ λεγόμενα λέγοι ἐν ἐκείνοις τοῖς τύποις οἷς κατ' ἀρχὰς ἐνομοθετησάμεθα, ὅτε τοὺς στρατιώτας ἐπεχειροῦμεν παιδεύειν. Καὶ μάλ', ἔφη, οὕτως ἂν ποιοῖμεν, εἰ ἐφ' ἡμῖν εἴη. Νῦν δή *), εἶπον ἐγώ, ὦ φίλε, κινδυνεύει ἡμῖν τῆς μουσικῆς τὸ περὶ λόγους τε καὶ μύθους παντελῶς διαπεπεράνθαι· ἅ τε γὰρ λεκτέον καὶ ὡς λεκτέον εἴρηται. Καὶ αὐτῷ μοι δοκεῖ, ἔφη. Οὐκοῦν μετὰ * τοῦτο, ἦν δ' ἐγώ, τὸ C περὶ ᾠδῆς τρόπου καὶ μελῶν λοιπόν; Δῆλα δή. Ἆρ' οὖν οὐ πᾶς ἤδη ἂν εὕροι ἃ ἡμῖν λεκτέον περὶ αὐτῶν, οἷα **) δεῖ εἶναι, εἴπερ μέλλομεν τοῖς προειρημένοις ξυμφωνήσειν;

Καὶ ὁ Γλαύκων ἐπιγελάσας, Ἐγὼ τοίνυν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, κινδυνεύω ἐκτὸς τῶν πάντων ***) εἶναι· οὔκουν ἱκανῶς γε ἔχω ἐν τῷ παρόντι ξυμβαλέσθαι ποῖ' ἄττα δεῖ ἡμᾶς λέγειν, ὑποπτεύω μέντοι. Πάντως δήπου, ἦν δ' ἐγώ, πρῶτον μὲν τόδε ἱκανῶς ἔχεις λέγειν, * ὅτι τὸ μέλος ἐκ τριῶν ἐστὶ D ξυγκείμενον, λόγου τε καὶ ἁρμονίας καὶ ῥυθμοῦ. Ναί, ἔφη, τοῦτό γε. Οὐκοῦν, ὅσον γε αὐτοῦ λόγος ἐστίν, οὐδὲν δήπου διαφέρει τοῦ μὴ ᾀδομένου λόγου πρὸς τὸ ἐν τοῖς αὐτοῖς δεῖν τύποις λέγεσθαι οἷς ἄρτι προείπομεν καὶ ὡσαύτως; Ἀληθῆ,

*) γρ. δέ. **) γρ. καὶ οἷα.
***) γρ. ἐκτὸς τούτων τῶν πάντων.

quia non eſt duplex vir apud nos neque multiplex, quandoquidem quisque unum aliquod exercet. Non ſane convenit. Nonne igitur in ſola hac civitate ſutorem ſutorem inveniemus, non gubernatorem praeter artem ſutrinam, et agricolam agricolam, non iudicem praeter agriculturam, et militem militem, non feneratorem praeter artem militarem, omnesque hac ratione? Vera, inquit. Vir igitur, ut patet, qui ea ſapientia valeat ut multiplicem ſe exhibeat omnesque res imitetur, ſi nobis veniat in urbem poëmata ſua cupiens oſtentare, ſalutemus eum ut ſanctum et admirabilem et ſuavem, dicamus autem non eſſe talem virum in civitate noſtra neque id fas eſſe, et dimittamus eum aliam in urbem unguentis delibutum et lana redimitum, ipſi vero auſteriore et inſuaviore poëta et fabularum narratore utamur utilitatis cauſa, qui nobis modeſti orationem imitetur et ea quae dicat in illis proferat formis quas initio conſtituerimus, quum milites conaremur erudire. Sane quidem, inquit, ita faciamus, ſi res ſit in noſtra ſita poteſtate. Nunc igitur, inquam, amice, videtur nobis ea muſicae pars quae in orationibus ac fabulis verſatur ad exitum adducta eſſe; nam et quae et quomodo dicenda ſint expoſitum. Et ipſi mihi videtur, inquit. Iam deinde, inquam, cantus et carminum ratio relinquitur? Patet. Nonne omnes iam invenient quae nobis dicenda ſint de hoc, qualia eſſe debeant, ſi velimus ante expoſitis conſentire?

Tum Glauco ſubridens Ego vero, inquit, Socrate, videor ex omnibus exemptus eſſe; neque enim ſatis poſſum in praeſentia asſequi quae tandem oporteat nos dicere, ſuſpicor tamen. Omnino vero, inquam, primum hoc ſatis potes dicere, carmen e tribus eſſe compoſitum, oratione et harmonia et numero. Etiam, inquit, hoc quidem. Nonne, quatenus oratio eſt, nihil ſane differt ab oratione quae non canitur: ut in iſdem eam oporteat formis dici quas modo praecepimus et

ἔφη. Καὶ μὴν τήν γε ἁρμονίαν καὶ ῥυθμὸν ἀκολουθεῖν δεῖ
τῷ λόγῳ. Πῶς δ' οὔ; Ἀλλὰ μέντοι θρήνων τε καὶ ὀδυρμῶν
ἔφαμεν ἐν λόγοις οὐδὲν προςδεῖσθαι. Οὐ γὰρ οὖν. Τίνες
οὖν θρηνώδεις * ἁρμονίαι; λέγε μοι· σὺ γὰρ μουσικός. Μιξο- E
λυδιστί *), ἔφη, καὶ ξυντονολυδιστὶ καὶ τοιαῦταί τινές. Οὐκ-
οῦν αὗται, ἦν δ' ἐγώ, ἀφαιρετέαι· ἄχρηστοι γὰρ καὶ γυναιξὶν
ἃς δεῖ ἐπιεικεῖς εἶναι, μὴ ὅτι ἀνδράσιν. Πάνυ γε. Ἀλλὰ
μὴν μέθη γε φύλαξιν ἀπρεπέστατον καὶ μαλακία καὶ ἀργία.
Πῶς γὰρ οὔ; Τίνες οὖν μαλακαί τε καὶ ξυμποτικαὶ τῶν ἁρμο-
νιῶν; Ἰαστί **), ἦ δ' ὅς, καὶ λυδιστί, αἵτινες χαλαραὶ
καλοῦνται. * Ταύταις οὖν, ὦ φίλε, ἐπὶ πολεμικῶν ἀνδρῶν 399
ἔσθ' ὅ τι χρήσει; Οὐδαμῶς, ἔφη· ἀλλὰ κινδυνεύει σοι δωρι-
στὶ ***) λείπεσθαι καὶ φρυγιστί. Οὐκ οἶδα, ἔφην ἐγώ, τὰς
ἁρμονίας, ἀλλὰ κατάλιπε ἐκείνην τὴν ἁρμονίαν ἣ ἔν τε πολε-
μικῇ πράξει ὄντος ἀνδρείου καὶ ἐν πάσῃ βιαίῳ ἐργασίᾳ πρε-
πόντως ἂν μιμήσαιτο φθόγγους τε καὶ προςῳδίας, καὶ ἀπο-
τυχόντος ἢ εἰς τραύματα ἢ εἰς θανάτους ἰόντος ἢ εἴς τινα
ἄλλην ξυμφορὰν * πεσόντος, ἐν πᾶσι τούτοις παρατεταγμέ- B
νως †) καὶ καρτερούντως ἀμυνομένου τὴν τύχην· καὶ ἄλλην
αὖ ἐν εἰρηνικῇ τε καὶ μὴ βιαίῳ, ἀλλ' ἐν ἑκουσίῳ πράξει ὄντος,
ἤ τινά τι πείθοντός τε καὶ δεομένου, ἢ εὐχῇ θεὸν ἢ διδαχῇ
καὶ νουθετήσει ἄνθρωπον, ἢ τοὐναντίον ἄλλῳ δεομένῳ ἢ
διδάσκοντι ἢ μεταπείθοντι ἑαυτὸν ὑπέχοντα, καὶ ἐκ τούτων
πράξαντα κατὰ νοῦν, καὶ μὴ ὑπερηφάνως ἔχοντα, ἀλλὰ σωφρό-
νως τε καὶ μετρίως ἐν πᾶσι τούτοις πράττοντά τε καὶ τὰ
* ἀποβαίνοντα ἀγαπῶντα. ταύτας δύο ἁρμονίας, βίαιον ††), C
ἑκούσιον †††), δυςτυχούντων, εὐτυχούντων, σωφρόνων, ἀν-
δρείων αἵτινες φθόγγους μιμήσονται κάλλιστα, ταύτας λεῖπε.
Ἀλλ', ἦ δ' ὅς, οὐκ ἄλλας αἰτεῖς λείπειν ἢ ἃς νῦν δὴ ἐγὼ
ἔλεγον (*). Οὐκ ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, πολυχορδίας γε οὐδὲ παν-
αρμονίου ἡμῖν δεήσει ἐν ταῖς ᾠδαῖς τε καὶ μέλεσιν. Οὔ μοι,
ἔφη, φαίνεται. Τριγώνων ἄρα καὶ πηκτίδων καὶ πάντων
ὀργάνων ὅσα * πολύχορδα καὶ πολυαρμόνια, δημιουργοὺς οὐ D

*) ἴσ. Ἡ μιξολυδιστί. **) ἴσ. Ἡ ἰαστί.
***) ἴσ. ἡ δωριστὶ λ. †) ἴσ. παρατεταμένως.
††) ἴσ. β[illegible]αίου. †††) ἴσ. ἑκουσίου.
(*) γρ. δὴ νῦν ἔλεγον.

ſimiliter? Vera, inquit. Atqui harmonia et numerus ſequi debent orationem. Quidni? Iam vero lamentationibus et querelis diximus in orationibus nihil opus eſſe. Nihil vero. Quaenam igitur ſunt flebiles harmoniae? dic mihi; tu enim es muſicus. Lydia mixta, inquit, et intenta et tales quaedam. Itaque hae, inquam, tollendae; inutiles enim etiam mulieribus, quas oportet modeſtas eſſe, nedum viris. Sane quidem. At vero temulentia cuſtodes minime decet et mollitia et inertia. Minime vero. Quaenam igitur ſunt molles et convivales harmoniae? Ionica, inquit, et Lydia, quae quidem remiſſae vocantur. Has igitur, amice, viris militaribus num adhibere poteris? Nullo modo, inquit; at videtur tibi Dorica relinqui atque Phrygia. Neſcio, inquam, harmonias, relinque vero illam harmoniam quae viri in re militari omnique violenta actione fortiter ſe gerentis convenienter imitetur voces et accentus, et qui, ſi rem infeliciter gerat vel vulnera mortemve oppetat vel aliam in calamitatem incidat, in his omnibus conſtanter et patienter ſe defendat a fortuna; et aliam rurſus viri in pacata nec violenta, ſed voluntaria actione verſantis, vel alicui perſuadentis eumque orantis, vel precibus deum vel doctrina et admonitione hominem, vel contra alii oranti vel docenti vel disſuadenti obtemperantis indeque ex animi ſententia agentis, nec elatius ſe gerentis, ſed temperate et modeſte in omnibus his agentis et ea quae eveniunt ſatis habentis. has duas harmonias, vi coacti, voluntarii, infortunatorum, fortunatorum, temperantium, fortium quae voces imitabuntur optime, has relinque. At, inquit, non alias iubes relinqui niſi quas modo ego memoravi. Non igitur, inquam, chordarum multitudine nec omnibus harmoniis indigebimus in cantibus et carminibus. Non mihi, inquit, videtur. Trigonorum igitur et pectidum quae dicuntur omniumque inſtrumentorum quae multis chordis et harmoniis conſtant fabricatores non nutrie-

θρέψομεν. Οὐ φαινόμεθα. Τί δέ; αὐλοποιοὺς ἢ αὐλητὰς παραδέξει εἰς τὴν πόλιν; ἢ οὐ τοῦτο πολυχορδότατον, καὶ αὐτὰ τὰ παναρμόνια *) αὐλοῦ τυγχάνει ὄντα μιμήματα; Δῆλα δή, ἦ δ' ὅς. Λύρα δή σοι, ἦν δ' ἐγώ, καὶ κιθάρα λείπεται, καὶ κατὰ **) πόλιν χρήσιμα, καὶ αὖ κατ' ἀγροὺς τοῖς νομεῦσι σύριγξ ἄν τις εἴη. Ὡς γοῦν, ἔφη, ὁ λόγος ἡμῖν σημαίνει. Οὐδέν γε, * ἦν δ' ἐγώ, καινὸν ποιοῦμεν, ὦ φίλε, κρίνοντες E
τὸν Ἀπόλλω καὶ τὰ τοῦ Ἀπόλλωνος ὄργανα πρὸ Μαρσύου τε καὶ τῶν ἐκείνου ὀργάνων. Μὰ Δί', ἦ δ' ὅς, οὔ μοι φαινόμεθα. Καὶ νὴ τὸν κύνα, εἶπον, λελήθαμέν γε διακαθαίροντες πάλιν ἣν ἄρτι τρυφᾶν ἔφαμεν πόλιν. Σωφρονοῦντές γε ἡμεῖς, ἦ δ' ὅς.

Ἴθι δή, ἔφην, καὶ τὰ λοιπὰ καθαίρωμεν. ἑπόμενον γὰρ δὴ ταῖς ἁρμονίαις ἂν ἡμῖν εἴη τὸ περὶ ῥυθμούς, μὴ ποικίλους αὐτοὺς διώκειν μηδὲ παντοδαπὰς βάσεις, ἀλλὰ βίου ῥυθμοὺς ἰδεῖν κοσμίου τε καὶ ἀνδρείου τίνες εἰσίν· οὓς ἰδόντα * τὸν 400
πόδα τῷ τοιούτῳ λόγῳ ἀναγκάζειν ἕπεσθαι καὶ τὸ μέλος, ἀλλὰ μὴ λόγον ποδί τε καὶ μέλει. οἵτινες δ' ἂν εἶεν οὗτοι οἱ ῥυθμοί, σὸν ἔργον, ὥςπερ τὰς ἁρμονίας, φράσαι. Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐκ ἔχω λέγειν· ὅτι μὲν γὰρ τρία ἄττα ἐστὶν εἴδη ἐξ ὧν αἱ βάσεις πλέκονται, ὥςπερ ἐν τοῖς φθόγγοις τέτταρα ὅθεν αἱ πᾶσαι ἁρμονίαι, τεθεαμένος ἂν εἴποιμι, ποῖα δ' ὁποίου βίου μιμήματα, λέγειν οὐκ ἔχω. Ἀλλὰ * ταῦτα μέν, ἦν δ' ἐγώ, B
καὶ μετὰ Δάμωνος βουλευσόμεθα, τίνες τε ἀνελευθερίας καὶ ὕβρεως ἢ μανίας καὶ ἄλλης κακίας πρέπουσαι βάσεις, καὶ τίνας τοῖς ἐναντίοις λειπτέον ***) ῥυθμούς. οἶμαι δέ με †) ἀκηκοέναι οὐ σαφῶς ἐνόπλιόν τέ τινα ὀνομάζοντος αὐτοῦ ξύνθετον καὶ δάκτυλον καὶ ἡρῷόν γε, οὐκ οἶδα ὅπως διακοσμοῦντος καὶ ἴσον ἄνω καὶ κάτω τιθέντος, εἰς βραχύ τε καὶ μακρὸν γιγνόμενον, καί, ὡς ἐγῷμαι, ἴαμβον καί τιν' ἄλλον τροχαῖον ὠνόμαζε, μήκη δὲ καὶ βραχύτητας * προςῆπτε· καὶ τούτων C
τισὶν οἶμαι τὰς ἀγωγὰς τοῦ ποδὸς αὐτὸν οὐχ ἧττον ψέγειν τε καὶ ἐπαινεῖν ἢ τοὺς ῥυθμοὺς αὐτούς, ἤτοι ξυναμφότερόν τι·

*) ἴσ. ἢ οὐ τὰ πολύχορδα καὶ αὖ τὰ παναρμ.
) ἴσ. λείπεται, κατὰ π. *) γρ. ληπτέον.
†) γρ. δέ γε.

mus. Non videmur. Quid vero? tibiarum fabricatores vel tibicines recipies in urbem? an non multis chordis conſtantia illa omnesque harmonias habentia tibiae ſunt imitationes? Patet vero, inquit. Lyra igitur tibi, inquam, et cithara relinquuntur in urbe utiles; et in agris paſtores fiſtulam habebunt. Ut quidem, inquit, oratio nobis oſtendit. Nihil certe, inquam, novi facimus, Apollinem et Apollinis inſtrumenta anteponentes Marſyae huiusque inſtrumentis. Haudquaquam hercle, inquit, mihi videmur. Et per canem, inquam, neſcientes purgavimus rurſus quam modo copiis affluere diximus civitatem. Et id quidem prudenter, inquit.

Age dum, inquam, etiam reliqua purgemus. ſequitur enim iam poſt harmonias ut numeros perſcrutemur, nec varios illos ſectemur neque modos omnis generis, ſed vitae numeros videamus temperatae ac fortis quinam ſint; quibus perſpectis pedem et cantum huiusmodi orationem cogamus ſequi, non orationem pedem et cantum. quinam vero hi ſint numeri, tuum eſt, quemadmodum harmonias, declarare. At mehercle, inquit, non poſſum dicere; tres enim aliquas eſſe ſpecies e quibus modi nectantur, ut in vocibus quattuor unde omnes harmoniae exſiſtant, quum perſpectum habeam, dixerim, quales vero et qualis vitae ſint imitationes, dicere non habeo. Ac de hoc quidem, inquam, etiam Damonem conſulemus, quinam ſint illiberalitatis et laſciviae vel inſaniae aliusque pravitatis apti modi, et quinam contrariis relinquendi numeri. videor autem mihi audiviſſe non clare quum armiſonum quendam nominaret compoſitum et dactylum et heroum, neſcio quomodo disponens et par supra infraque collocans, ut breve et longum evaderet, et, ut arbitror, iambum et alium quem trochaeum appellabat, longitudines vero et brevitates adiunxit; et in horum aliquibus arbitror ductus pedis non minus eum vituperaſſe atque laudaſſe quam numeros ipſos, vel utrumque fere; neque enim habeo

οὐ γὰρ ἔγωγε ἔχω λέγειν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὥςπερ εἶπον, εἰς Δάμωνα ἀναβεβλήσθω· διελέσθαι γὰρ οὐ σμικροῦ λόγου· ἢ σὺ οἴει; Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. Ἀλλὰ τόδε γε, ὅτι τὸ τῆς εὐσχημοσύνης τε καὶ ἀσχημοσύνης τῷ εὐρύθμῳ τε καὶ ἀῤῥύθμῳ ἀκολουθεῖ, δύνασαι διελέσθαι; Πῶς δ' οὔ; Ἀλλὰ μὴν τὸ εὔρυθμόν * γε καὶ ἄῤῥυθμον τὸ μὲν τῇ καλῇ λέξει ἕπεται D ὁμοιουμενον, τὸ δὲ τῇ ἐναντίᾳ, καὶ τὸ εὐάρμοστον καὶ ἀνάρμοστον ὡςαύτως, εἴπερ ῥυθμός γε καὶ ἁρμονία λόγῳ, ὥςπερ ἄρτι ἐλέγετο, ἀλλὰ μὴ λόγος τούτοις. Ἀλλὰ μὴν, ἦ δ' ὅς, ταῦτά γε λόγῳ ἀκολουθητέον. Τί δ' ὁ τρόπος τῆς λέξεως, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ὁ λόγος; οὐ τῷ τῆς ψυχῆς ἤθει ἕπεται; Πῶς γὰρ οὔ; Τῇ δὲ λέξει τἄλλα; Ναί. Εὐλογία ἄρα καὶ εὐαρμοστία καὶ εὐσχημοσύνη καὶ εὐρυθμία * εὐηθείᾳ ἀκολουθεῖ, οὐχ E ἣν ἄνοιαν οὖσαν ὑποκοριζόμενοι καλοῦμεν ὡς εὐήθειαν, ἀλλὰ τὴν ὡς ἀληθῶς εὖ τε καὶ καλῶς τὸ ἦθος κατεσκευασμένην διάνοιαν. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Ἆρ' οὖν οὐ πανταχοῦ ταῦτα διωκτέα τοῖς νέοις, εἰ μέλλουσι τὸ αὑτῶν πράττειν; Διωκτέα μὲν οὖν. Ἔστι δέ γέ που πλήρης μὲν γραφικὴ * αὐ- 401 τῶν καὶ πᾶσα ἡ τοιαύτη δημιουργία, πλήρης δὲ ὑφαντικὴ καὶ ποικιλία καὶ οἰκοδομία καὶ πᾶσα αὖ ἡ τῶν ἄλλων σκευῶν ἐργασία, ἔτι δὲ ἡ τῶν σωμάτων φύσις καὶ ἡ τῶν ἄλλων φυτῶν· ἐν πᾶσι γὰρ τούτοις ἔνεστιν εὐσχημοσύνη ἢ ἀσχημοσύνη· καὶ ἡ μὲν ἀσχημοσύνη καὶ ἀῤῥυθμία καὶ ἀναρμοστία κακολογίας καὶ κακοηθείας ἀδελφά, τὰ δ' ἐναντία τοῦ ἐναντίου, σώφρονός τε καὶ ἀγαθοῦ ἤθους, ἀδελφά τε καὶ μιμήματα. Παντελῶς μὲν οὖν, ἔφη.

Ἆρ' οὖν τοῖς ποιηταῖς ἡμῖν μόνον * ἐπιστατητέον καὶ B προςαναγκαστέον τὴν τοῦ ἀγαθοῦ εἰκόνα ἤθους ἐμποιεῖν τοῖς ποιήμασιν, ἢ μὴ παρ' ἡμῖν ποιεῖν, ἢ καὶ τοῖς ἄλλοις δημιουργοῖς ἐπιστατητέον καὶ διακωλυτέον τὸ κακόηθες τοῦτο καὶ ἀκόλαστον καὶ ἀνελεύθερον καὶ ἄσχημον μήτε ἐν εἰκόσι ζώων μήτε ἐν οἰκοδομήμασι μήτε ἐν ἄλλῳ μηδενὶ δημιουργουμένῳ

dicere. at haec quidem, ut dixi, ad Damonem reiecta sunto; exponere enim ea haud exiguae foret orationis; an tu censes? Non equidem hercle. At hoc certe, cum decoro et indecoro coniunctum esse numerosum et numeri expers, potes definire? Quidni? Iam vero quod ad numerosum et numeri expers attinet, illud quidem pulchram orationem sequitur ad eius similitudinem accedens, hoc autem contrariam, et concinnum inconcinnumque similiter, siquidem numerus et harmonia orationem sequuntur, ut modo dictum est, non oratio illa. Sane quidem haec, inquit, orationem sequi oportet. Quid vero ratio dicendi, inquam, et oratio? nonne animi indolem sequitur? Quippini? Orationem vero reliqua? Etiam. Orationis igitur et concinnitatis et habitus et numeri decentia morum decentiam ac simplicitatem sequitur, non insipientiam illam quam, ut res verbo leniatur, simplicitatem dicimus, sed vere bonam et honestam animi constitutionem. Sane quidem, inquit. Nonne vero usquequaque haec appetenda sunt pueris, si volunt rem suam gerere? Appetenda vero. Est autem sine dubio plena illorum pictura et quaevis huiusmodi ars, plena quoque ars texendi, acu pingendi, aedificandi et quaevis quoque reliquorum utensilium fabricatio, praeterea corporum natura reliquorumque quae nascuntur; in omnibus enim his inest decorum vel indecorum; et indecorum quidem, numeri defectus et inconcinnum pravae et orationi et indoli cognata sunt, contraria autem contrario, temperanti bonoque animo, cognata sunt atque imitationes. Prorsus ita habet, inquit.

Num vero poëtis nobis tantum praescribendum idque cogendum ut boni imaginem animi exhibeant in poëmatis, aut apud nos poëmata non faciant, an etiam reliquis opificibus praescribendum atque impediendum ne animi pravitatem illam et protervitatem et illiberalitatem et indecentiam neque in animalium imaginibus neque in aedificiis neque in alio ullo quod fabricentur

ἐμποιεῖν, ἢ ὁ μὴ οἷός τε ὢν οὐκ ἐατέος παρ' ἡμῖν δημιουργεῖν, ἵνα μὴ ἐν κακίας εἰκόσι τρεφόμενοι ἡμῖν οἱ φύλακες, ὥςπερ ἐν κακῇ βοτάνῃ, * πολλὰ ἑκάστης ἡμέρας κατὰ σμικρὸν ἀπὸ C
πολλῶν δρεπόμενοί τε καὶ νεμόμενοι, ἕν τι ξυνιστάντες λανθάνωσι κακὸν μέγα ἐν τῇ αὑτῶν ψυχῇ· ἀλλ' ἐκείνους ζητητέον τοὺς δημιουργοὺς τοὺς εὐφυῶς δυναμένους ἰχνεύειν τὴν τοῦ καλοῦ τε καὶ εὐσχήμονος φύσιν, ἵν' ὥςπερ ἐν ὑγιεινῷ τόπῳ οἰκοῦντες οἱ νέοι ἀπὸ παντὸς ὠφελῶνται *), ὁπόθεν ἂν αὐτοῖς ἀπὸ τῶν καλῶν ἔργων ἢ πρὸς ὄψιν ἢ πρὸς ἀκοήν τι προςβάλῃ ὥςπερ αὔρα φέρουσα ἀπὸ χρηστῶν τόπων ὑγίειαν, καὶ εὐθὺς * ἐκ παίδων λανθάνῃ εἰς ὁμοιότητά τε καὶ φιλίαν καὶ ξυμφω- D
νίαν τῷ καλῷ λόγῳ ἄγουσα; Πολὺ γὰρ ἄν, ἔφη, κάλλιστα οὕτω τραφεῖεν. Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Γλαύκων, τούτων ἕνεκα κυριωτάτη ἐν μουσικῇ τροφή, ὅτι μάλιστα καταδύεται εἰς τὸ ἐντὸς τῆς ψυχῆς ὅ τε ῥυθμὸς καὶ ἁρμονία, καὶ ἐῤῥωμενέστατα ἅπτεται αὐτῆς, φέροντα **) τὴν εὐσχημοσύνην, καὶ ποιεῖ εὐσχήμονα, ἐάν τις ὀρθῶς τραφῇ, εἰ δὲ μή, τοὐναντίον; * καὶ ὅτι αὖ τῶν παραλειπομένων καὶ μὴ καλῶς δημι- E
ουργηθέντων ἢ μὴ καλῶς φύντων ὀξύτατ' ἂν αἰσθάνοιτο ὁ ἐκεῖ τραφεὶς ὡς ἔδει, καὶ ὀρθῶς δὴ δυςχεραίνων τὰ μὲν καλὰ ἐπαινοῖ, καὶ χαίρων καὶ καταδεχόμενος ***) εἰς τὴν ψυχὴν τρέφοιτ' ἂν ἀπ' αὐτῶν καὶ γίγνοιτο καλός τε κἀγαθός, * τὰ δ' αἰσχρὰ 402
ψέγοι τ' ἂν ὀρθῶς καὶ μισοῖ ἔτι νέος ὤν, πρὶν καὶ λόγον δυνατὸς εἶναι λαβεῖν, ἐλθόντος δὲ τοῦ λόγου ἀσπάζοιτ' ἂν αὐτὸν γνωρίζων δι' οἰκειότητα μάλιστα ὁ οὕτω τραφείς; Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ, ἔφη, τῶν τοιούτων ἕνεκα ἐν μουσικῇ εἶναι ἡ τροφή. Ὥςπερ ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, γραμμάτων πέρι τότε ἱκανῶς εἴχομεν, ὅτε τὰ στοιχεῖα μὴ λανθάνοι ἡμᾶς ὀλίγα ὄντα ἐν ἅπασιν οἷς ἐστὶ περιφερόμενα, καὶ οὔτ' ἐν σμικρῷ οὔτ' ἐν μεγάλῳ ἠτιμάζομεν * αὐτά, ὡς οὐ δέοι αἰσθάνεσθαι, ἀλλὰ πανταχοῦ B
προὐθυμούμεθα διαγιγνώσκειν, ὡς οὐ πρότερον ἐσόμενοι γραμματικοὶ πρὶν οὕτως ἔχοιμεν. Ἀληθῆ. Οὐκοῦν καὶ εἰκόνας

---

*) γρ. ὠφελῶνται ἀπὸ παντός.

**) ἴσ. φέρει τε.

***) ἴσ. παραδεχόμενος.

exhibeant, aut, qui aliter non poteſt, ei non permittendum ut apud nos fabricetur, ut ne, dum in pravitatis imaginibus nutriantur nobis cuſtodes, tamquam malo gramine, multa quotidie paullatim e multis decerpentes ac paſcentes, unum aliquod neſcientes magnum malum contrahant in animo ſuo; immo illi quaerendi ſunt opifices qui ingenioſe poſſint indagare pulchri et decentis naturam, ut tamquam ſalubrem locum incolentes pueri undique utilitatem capiant, quodcumque a pulchris operibus in ipſorum viſum vel auditum influat, ſicuti aura a locis ſalubribus ſanitatem afferens, et ſtatim a pueris inſcientes in ſimilitudinem et amicitiam et conſenſionem cum pulchra oratione inducantur. Longe enim, inquit, pulcherrime ita nutrientur. Nonne vero, inquam, Glauco, hanc ob cauſam efficaciſſima in muſica educatio, quia maxime ſe inſinuant in animum interiorem numerus et harmonia, et validiſſime eum apprehendunt decori ſenſum inferentia, ipſumque decorum reddunt, ſi quis recte educatur, ſin minus, contra? et quia praeterea ea quae deficiunt nec bene fabricata vel male nata ſunt acerrime animadvertit is qui ibi educatus eſt ita ut oportet, recteque faſtidiens pulchra quidem laudat et laetans recipiensque in animum eis nutritur et honeſtus bonusque efficitur, turpia vero vituperat recte et odit adhuc puer antequam rationem eius poteſt percipere, quae ſi acceſſerit probabit eam quippe cognitam habens e familiaritate maxime qui ita nutritus eſt. Mihi certe videtur, inquit, has ob cauſas in muſica fieri educatio. Quemadmodum igitur, inquam, litteras tum ſatis cognitas habuimus, quum elementa nos non fugiebant, quae quidem, licet pauca ſint, in omnibus quae exſtant volvuntur, eaque neque in exigua re neque in magna indigna habebamus quae perciperemus, ſed usquequaque ea ſtudebamus discernere, arbitrantes non prius futurum eſſe ut grammatici evaderemus quam ita nos haberemus. Vera. Nonne

γραμμάτων, εἴ που ἢ ἐν ὕδασιν ἢ ἐν κατόπτροις ἐμφαίνοιντο, οὐ πρότερον γνωσόμεθα, πρὶν ἂν αὐτὰ γνῶμεν, ἀλλ' ἔστι τῆς αὐτῆς τέχνης τε καὶ μελέτης; Παντάπασι μὲν οὖν. Ἆρ' οὖν ὃ λέγω, πρὸς θεῶν, οὕτως οὐδὲ μουσικοὶ πρότερον ἐσόμεθα, οὔτε αὐτοὶ οὔτε οὕς φαμεν * ἡμῖν παιδευτέον εἶναι, τοὺς C φύλακας, πρὶν ἂν τὰ τῆς σωφροσύνης εἴδη καὶ ἀνδρείας καὶ ἐλευθεριότητος καὶ μεγαλοπρεπείας καὶ ὅσα τούτων ἀδελφὰ καὶ τὰ τούτων αὖ ἐναντία πανταχοῦ περιφερόμενα γνωρίζωμεν καὶ ἐνόντα ἐν οἷς ἔνεστιν αἰσθανώμεθα, καὶ αὐτὰ καὶ εἰκόνας αὐτῶν, καὶ μήτε ἐν σμικροῖς μήτε ἐν μεγάλοις ἀτιμάζωμεν, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς οἰώμεθα τέχνης εἶναι καὶ μελέτης; Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, * ὅτου ἂν ξυμπίπτῃ ἔν D τε τῇ ψυχῇ καλὰ ἤθη ἐνόντα καὶ ἐν τῷ εἴδει ὁμολογοῦντα ἐκείνοις καὶ ξυμφωνοῦντα, τοῦ αὐτοῦ μετέχοντα τύπου, τοῦτ' ἂν εἴη κάλλιστον θέαμα τῷ δυναμένῳ θεᾶσθαι; Πολύ γε. Καὶ μὴν τό γε κάλλιστον ἐρασμιώτατον. Πῶς δ' οὔ; Τῶν δὴ ὅτι μάλιστα τοιούτων ἀνθρώπων ὅ γε μουσικὸς ἐρῴη ἄν, εἰ δὲ ἀξύμφωνος εἴη, οὐκ ἂν ἐρῴη. Οὐκ ἄν, εἴ *) γέ τι, ἔφη, κατὰ τὴν ψυχὴν ἐλλείποι· εἰ μέντοι τι **) κατὰ τὸ σῶμα, ὑπομείνειεν ἂν ὥςτ' ἐθέλειν ἀσπάζεσθαι. Μανθάνω, ἦν * δ' E ἐγώ, ὅτι ἔστι σοι ἢ γέγονε παιδικὰ τοιαῦτα, καὶ ξυγχωρῶ· ἀλλὰ τόδε μοι εἰπέ· σωφροσύνῃ καὶ ἡδονῇ ὑπερβαλλούσῃ ἔστι τις κοινωνία; Καὶ πῶς, ἔφη, ἥ γε ἔκφρονα ποιεῖ οὐχ ἧττον ἢ λύπη; Ἀλλὰ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ; * Οὐδαμῶς. Τί δέ; ὕβρει τε 403 καὶ ἀκολασίᾳ; Πάντων μάλιστα. Μείζω δέ τινα καὶ ὀξυτέραν ἔχεις εἰπεῖν ἡδονὴν τῆς περὶ τὰ ἀφροδίσια; Οὐκ ἔχω, ἦ δ' ὅς, οὐδέ γε μανικωτέραν. Ὁ δὲ ὀρθὸς ἔρως πέφυκε κοσμίου τε καὶ καλοῦ σωφρόνως τε καὶ μουσικῶς ἐρᾶν; Καὶ μάλα, ἦ δ' ὅς. Οὐδὲν ἄρα προςοιστέον μανικὸν οὐδὲ ξυγγενὲς ἀκολασίας τῷ ὀρθῷ ἔρωτι. Οὐ προςοιστέον. Οὐ προςοιστέον ἄρα * αὐτῷ ἡδονήν, οὐδὲ κοινωνητέον αὐτῆς ἐραστῇ τε καὶ παιδι- B κοῖς ὀρθῶς ἐρῶσί τε καὶ ἐρωμένοις; Οὐ μέντοι μὰ Δί', ἔφη,

---

*) γρ. Οὐκ, εἰ.

**) γρ. μέντοι κ. τ. σ.

etiam imagines litterarum, ſi quae vel in aquis vel in ſpeculis ſeſe exhibeant, non prius cognoſcemus, quam ipſas cognoverimus, ſed eſt hoc eiusdem et artis et exercitationis? Prorſus ita ſe habet. Nonne etiam, quod dico, per deos, ita nec muſici prius erimus neque ipſi neque quos dicimus nobis erudiendos eſſe, cuſtodes, quam temperantiae ſpecies et fortitudinis et liberalitatis et magnificentiae et quaecumque his cognatae ſunt earumque rurſus contrarias ubique occurrentes cognoverimus et ubi inſint perceperimus, et ipſas et imagines, easque neque in minutis neque in magnis contemnamus, ſed eiusdem arbitremur artis eſſe atque exercitationis? Prorſus neceſſe eſt, inquit. Nonne igitur, inquam, ſi cui contigerit ut pulchram animi indolem habeat et ſpecies ei conſentiat concinatque, eiusdem particeps formae, haec erit pulcherrima ſpectatio ei qui poterit ſpectare? Longe quidem. Atqui pulcherrimum eſt amabiliſſimum. Quidni? Tales igitur maxime homines muſicus amabit, ſin vero aliquis inconcinnus erit, non amabit. Minime vero, inquit, ſi qui animi defectus apparebit; ſin corporis, perferet libenterque eum amplectetur. Intelligo, inquam: quia tibi ſunt vel fuerunt eiusmodi deliciae; atque concedo; at hoc mihi dic: inter temperantiam et voluptatem immoderatam eſt quaedam communio? Et quî, inquit, quum dementem haec efficiat hominem non minus quam dolor? At reliqua cum virtute ei quid commune eſt? Haudquaquam. Quid vero? cum laſcivia et incontinentia? Omnium maxime. Maiorem vero et acriorem potes dicere voluptatem venerea? Non poſſum, inquit, neque etiam inſaniorem. Rectus vero amor ita comparatus eſt ut modeſtum et pulchrum temperate et ex muſica ratione amet? Sane quidem, inquit. Nihil ergo afferendum inſani neque cognati incontinentiae recto amori. Nihil vero afferendum. Neque igitur afferenda ei voluptas neque commune quid cum ea erit amatori et amato recte amanti

ὦ Σώκρατες, προσοιστέον. Οὕτω δή, ὡς ἔοικε, νομοθετήσεις ἐν τῇ οἰκιζομένῃ πόλει φιλεῖν μὲν καὶ ξυνεῖναι καὶ ἅπτεσθαι ὥςπερ υἱέος παιδικῶν ἐραστὴν τῶν καλῶν χάριν, ἐὰν πείθῃ, τὰ δ' ἄλλα οὕτως ὁμιλεῖν πρὸς ὅν τις σπουδάζει *), ὅπως μηδέποτε δόξει μακρότερα τούτων ξυγγίγνεσθαι· * εἰ δὲ μή, C ψόγον ἀμουσίας καὶ ἀπειροκαλίας ὑφέξοντα. Οὕτως, ἔφη. Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ σοὶ φαίνεται τέλος ἡμῖν ἔχειν ὁ περὶ μουσικῆς λόγος; οἷ γοῦν δεῖ τελευτᾶν, τετελεύτηκε· δεῖ δέ που τελευτᾶν τὰ μουσικὰ εἰς τὰ τοῦ καλοῦ ἐρωτικά. Ξύμφημι, ἦ δ' ὅς.

Μετὰ δὴ μουσικὴν γυμναστικῇ θρεπτέοι οἱ νεανίαι. Τί μήν; Δεῖ μὲν δὴ καὶ ταύτῃ ἀκριβῶς τρέφεσθαι ἐκ παίδων * διὰ βίου. ἔχει δέ πως, ὡς ἐγῷμαι, ὧδε· σκόπει δὲ καὶ D σύ. ἐμοὶ μὲν γὰρ οὐ φαίνεται, ὃ ἂν χρηστὸν ᾖ σῶμα, τοῦτο τῇ αὑτοῦ ἀρετῇ ψυχὴν ἀγαθὴν ποιεῖν, ἀλλὰ τοὐναντίον ψυχὴ ἀγαθὴ τῇ αὑτῆς ἀρετῇ σῶμα παρέχειν ὡς οἷόν τε βέλτιστον· σοὶ δὲ πῶς φαίνεται; Καὶ ἐμοί, ἔφη, οὕτως. Οὐκοῦν, εἰ τὴν διάνοιαν ἱκανῶς θεραπεύσαντες παραδοῖμεν αὐτῇ τὰ περὶ τὸ σῶμα ἀκριβολογεῖσθαι, ἡμεῖς δὲ * ὅσον τοὺς τύπους ὑφη- E γησαίμεθα, ἵνα μὴ μακρολογῶμεν **), ὀρθῶς ἂν ποιοῖμεν; Πάνυ μὲν οὖν. Μέθης μὲν δὴ εἴπομεν ὅτι ἀφεκτέον αὐτοῖς· παντὶ γάρ που μᾶλλον ἐγχωρεῖ ἢ φύλακι μεθυσθέντι μὴ εἰδέναι ὅπου ***) γῆς ἐστίν. Γελοῖον γάρ, ἦ δ' ὅς, τόν γε φύλακα φύλακος δεῖσθαι. Τί δὲ δὴ σίτων πέρι; ἀθληταὶ μὲν γὰρ οἱ ἄνδρες τοῦ μεγίστου ἀγῶνος· ἢ οὐχί; Ναί. Ἆρ' οὖν ἡ τῶνδε τῶν ἀσκητῶν ἕξις προσήκουσ' * ἂν εἴη τούτοις; Ἴσως. Ἀλλ', 404 ἦν δ' ἐγώ, ὑπνώδης αὕτη γέ τις καὶ σφαλερὰ πρὸς ὑγίειαν· ἢ οὐχ ὁρᾷς ὅτι καθεύδουσί τε τὸν βίον, καὶ ἐὰν σμικρὰ ἐκβῶσι τῆς τεταγμένης διαίτης, μεγάλα καὶ σφόδρα νοσοῦσιν οὗτοι οἱ ἀσκηταί; Ὁρῶ. Κομψοτέρας δή τινος, ἦν δ' ἐγώ, ἀσκήσεως δεῖ τοῖς πολεμικοῖς ἀθληταῖς, οὕς γε ὥςπερ κύνας ἀγρύ-

---

*) γρ. σπουδάζοι.
**) ἴσ. μακρολογοῖμεν.
***) γρ. ὅπη.

et amato. Haudquaquam hercle, inquit, Socrate, ei afferenda. Itaque, ut patet, lege sancies in civitate constituta, ut amator amatum amet, familiariter cum eo vivat eumque tangat tamquam filium pulchri causa, si ei persuaserit, ceterum vero ita quisque eo utatur quem colat, ut numquam videatur ulterius quid appetere et hanc ob causam eo uti; sin minus, notam subiturus sit inscitiae rerum tam musicarum quam pulchrarum. Ita, inquit. Nonne iam, inquam, tibi quoque videtur finem habere quam suscepimus de musica oratio? in quo certe desinere eam oportet, in eo desivit; oportet autem desinere res musicas in pulchri amore. Assentior, inquit.

Post musicam gymnastica erudiendi sunt iuvenes. Quidni? Oportet vero etiam hac diligenter eos erudiri a pueris totam per vitam. habet autem, ut arbitror, ita: sed vide tu quoque. mihi enim non videtur corpus recte affectum sua ipsum virtute animum bonum efficere, sed contra animus bonus sua ipse virtute corpus reddere quam potest optimum; tibi vero quomodo videtur? Mihi quoque, inquit, ita. Nonne igitur, si animum satis excolamus excultoque tradamus ea quae ad corpus pertinent diligenter exquirenda, nos vero formas tantum praescribamus, ut ne multi simus, recte faciamus? Sane quidem. Ebrietate igitur diximus oportere eos abstinere; cuilibet enim magis convenit quam custodi prae ebrietate nescire ubi terrarum sit. Ridiculum enim, inquit, si custos custodis indiget. Quid vero de cibis? athletae enim sunt viri maximi certaminis; an non? Etiam. Num igitur horum qui exercentur habitus conveniens erit illis? Fortasse. At, inquam, somniculosus hic est et dubius ad valitudinem; an non vides vitam dormiendo traducentes et, si paullum migraverint praescriptum vitae ordinem, gravibus morbis vehementer conflictantes hosce athletas? Video. Scitiore igitur quadam, inquam, exercitatione opus est militaribus athletis,

πνους τε ἀνάγκη εἶναι καὶ ὅτι μάλιστα ὀξὺ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ πολλὰς μεταβολὰς ἐν ταῖς στρατείαις μεταβάλλοντας * ὑδάτων B τε καὶ τῶν ἄλλων σίτων καὶ εἱλήσεων καὶ χειμώνων μὴ ἀκροσφαλεῖς εἶναι πρὸς ὑγίειαν. Φαίνεταί μοι. Ἆρ' οὖν ἡ βελτίστη γυμναστικὴ ἀδελφή τις ἂν εἴη τῆς ἁπλῆς μουσικῆς, ἣν ὀλίγον πρότερον διῇμεν; Πῶς λέγεις; Ἁπλῆ που καὶ ἐπιεικὴς γυμναστικὴ καὶ μάλιστα ἡ τῶν περὶ τὸν πόλεμον. Πῇ δή; Καὶ παρ' Ὁμήρου, ἦν δ' ἐγώ, τά γε τοιαῦτα μάθοι ἄν τις· οἶσθα γὰρ ὅτι ἐπὶ στρατείας ἐν ταῖς τῶν ἡρώων ἑστιάσεσιν οὔτε ἰχθύσιν αὐτοὺς ἑστιᾷ, καὶ ταῦτα * ἐπὶ θαλάττῃ ἐν Ἑλλησπόντῳ ὄντας, C οὔτε ἑφθοῖς κρέασιν, ἀλλὰ μόνον ὀπτοῖς, ἃ δὴ μάλιστα ἂν εἴη στρατιώταις εὔπορα· πανταχοῦ γάρ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, αὐτῷ τῷ πυρὶ χρῆσθαι εὐπορώτερον, ἢ ἀγγεῖα ξυμπεριφέρειν. Καὶ μάλα. Οὐδὲ μὴν ἡδυσμάτων, ὡς ἐγᾦμαι, Ὅμηρος πώποτε ἐμνήσθη· ἢ τοῦτο μὲν καὶ οἱ ἄλλοι ἀσκηταὶ ἴσασιν, ὅτι τῷ μέλλοντι σώματι εὖ ἕξειν ἀφεκτέον τῶν τοιούτων ἁπάντων; Καὶ ὀρθῶς γ', ἔφη, ἴσασί τε καὶ ἀπέχονται. * Συρακοσίαν D δέ, ὦ φίλε, τράπεζαν καὶ Σικελικὴν ποικιλίαν ὄψου, ὡς ἔοικας, οὐκ αἰνεῖς, εἴπερ σοι ταῦτα δοκεῖ ὀρθῶς ἔχειν. Οὔ μοι δοκῶ. Ψέγεις ἄρα καὶ Κορινθίαν κόρην φίλην *) εἶναι ἀνδράσι μέλλουσιν εὖ σώματος ἕξειν. Παντάπασι μὲν οὖν. Οὐκοῦν καὶ Ἀττικῶν πεμμάτων τὰς δοκούσας εἶναι εὐπαθείας; Ἀνάγκη. Ὅλην γάρ, οἶμαι, τὴν τοιαύτην σίτησιν καὶ δίαιταν τῇ μελοποιίᾳ τε καὶ ᾠδῇ τῇ ἐν παναρμονίῳ **) καὶ ἐν πᾶσι ῥυθμοῖς * πεποιημένῃ ἀπεικάζοντες ὀρθῶς ἂν ἀπεικάζοιμεν. Πῶς E γὰρ οὔ; Οὐκοῦν ἐκεῖ μὲν ἀκολασίαν ἡ ποικιλία ἐνέτικτεν, ἐνταῦθα δὲ νόσον, ἡ δ' ἁπλότης κατὰ μὲν μουσικὴν ἐν ψυχαῖς σωφροσύνην, κατὰ δὲ γυμναστικὴν ἐν σώμασιν ὑγίειαν; Ἀληθέστατα, ἔφη. Ἀκολασίας δὲ καὶ νόσων * πληθυουσῶν ἐν 405 πόλει ἆρ' οὐ δικαστήριά τε καὶ ἰατρεῖα πολλὰ ἀνοίγεται καὶ δικανική τε καὶ ἰατρικὴ σεμνύνονται, ὅταν δὴ καὶ ἐλεύθεροι πολλοὶ καὶ σφόδρα περὶ αὐτὰ σπουδάζωσιν; Τί γὰρ οὐ μέλλει;

---

*) ἴσ. Κορινθίαν φίλην.

**) γρ. ἐν τῇ παναρμ. ἄλλ. ἐν τῷ παναρμ.

quos quidem veluti canes vigiles oportet esse et quam acerrime videre atque audire multasque vicissitudines in expeditionibus perpetientes aquarum, ciborum, calorum ac frigorum non proclives esse ad morbum. Videtur mihi. Nonne igitur optima ars gymnastica cognata quodammodo erit simplici musicae, quam paullo supra persequuti sumus? Quomodo dicis? Simplex sine dubio et proba gymnastica maxime est eorum qui in bello versantur. Quomodo? Etiam ab Homero, inquam, haec didicerit quispiam; scis enim in expeditione eum in heroum epulis non piscibus eos pascere, licet prope mare in Hellesponto sint, neque elixis carnibus, sed tantummodo assis, quae quidem maxime sunt militibus parabiles; ubique enim propemodum ipso igne uti facilius est quam vasa secum portare. Sane quidem. Neque etiam de condimentis, ut arbitror, Homerus umquam meminit; an hoc quidem etiam reliqui qui exercentur sciunt, corpus quod bene sit se habiturum oportere ab his omnibus abstinere? Et recte quidem, inquit, sciunt atque abstinent, Syracusanam vero, amice, mensam et Siculam opsonii varietatem, ut patet, non probas, si tibi haec videntur recte habere. Non mihi videor. Vituperas igitur etiam, Corinthiam amicam habere viros corpore valituros. Sane quidem. Nonne etiam Atticarum placentarum quae videntur esse delicias? Necesse est. Universum enim, opinor, hunc victum vivendique rationem carminum compositioni et cantui omnes harmonias numerosque volventi comparantes recte comparabimus. Quidni? Nonne ibi quidem incontinentiam varietas gignit, hic vero morbum, simplicitas autem musicae in animis temperantiam, et gymnasticae in corporibus sanitatem? Verissime, inquit. Incontinentia autem ac morbis urbem frequentantibus nonne iudicia medicorumque officinae multae aperiuntur et iudicialis scientia medicinaque magni aestimantur, quando videlicet etiam ingenui multi admodum eis student? Quidni aesti-

Τῆς δὲ κακῆς τε καὶ αἰσχρᾶς παιδείας ἐν πόλει ἆρα μή τι μεῖζον
ἕξεις λαβεῖν τεκμήριον ἢ τὸ δεῖσθαι ἰατρῶν καὶ δικαστῶν ἄκρων
μὴ μόνον τοὺς φαύλους τε καὶ χειροτέχνας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν
ἐλευθέρῳ σχήματι προςποιουμένους τεθράφθαι; ἢ οὐκ * αἰσχρὸν B
δοκεῖ καὶ ἀπαιδευσίας μέγα τεκμήριον τὸ ἐπακτῷ παρ' ἄλλων,
ὡς δεσποτῶν τε καὶ κριτῶν, τῷ δικαίῳ ἀναγκάζεσθαι χρῆ-
σθαι, καὶ ἀπορίᾳ *) οἰκείων; Πάντων μὲν οὖν, ἔφη, αἴσχι-
στον. Ἦ δοκεῖ σοι, ἦν δ' ἐγώ, τούτου αἴσχιον εἶναι τοῦτο,
ὅταν τις μὴ μόνον τὸ πολὺ τοῦ βίου ἐν δικαστηρίοις φεύγων τε
καὶ διώκων κατατρίβηται, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἀπειροκαλίας ἐπ' αὐτῷ
δὴ τούτῳ πείθηται **) καλλωπίζεσθαι, ὡς δεινὸς ὢν περὶ τὸ
ἀδικεῖν * καὶ ἱκανὸς πάσας μὲν στροφὰς στρέφεσθαι, πάσας δὲ C
διεξόδους διεξελθὼν ἀποστραφῆναι λυγιζόμενος ***), ὥςτε μὴ
παρασχεῖν δίκας, καὶ ταῦτα σμικρῶν τε καὶ οὐδενὸς ἀξίων
ἕνεκα, ἀγνοῶν ὅσῳ κάλλιον καὶ ἄμεινον τὸ παρασκευάζειν
τὸν βίον αὐτῷ μηδὲν δεῖσθαι νυστάζοντος δικαστοῦ; Οὔκ,
ἀλλὰ τοῦτ', ἔφη, ἐκείνου ἔτι αἴσχιον. Τὸ δὲ ἰατρικῆς, ἦν
δ' ἐγώ, δεῖσθαι ὅ τι μὴ τραυμάτων ἕνεκα ἤ τινων ἐπετείων
νοσημάτων ἐπιπεσόντων, ἀλλὰ * δι' ἀργίαν τε καὶ δίαιταν, οἵαν D
διήλθομεν, ῥευμάτων τε καὶ πνευμάτων ὥςπερ λίμνας ἐμπι-
πλαμένους φύσας τε καὶ κατάῤῥους νοσήμασιν ὀνόματα τίθεσθαι
ἀναγκάζειν τοὺς κομψοὺς Ἀσκληπιάδας οὐκ αἰσχρὸν δοκεῖ;
Καὶ μάλ', ἔφη, ὡς ἀληθῶς καινὰ ταῦτα καὶ ἄτοπα νοσημάτων
ὀνόματα. Οἷα, ἦν δ' ἐγώ, ὡς οἶμαι, οὐκ ἦν ἐπ' Ἀσκληπιοῦ·
τεκμαίρομαι δέ, ὅτι αὐτοῦ οἱ υἱεῖς ἐν Τροίᾳ * Εὐρυπύλῳ E
τετρωμένῳ †) ἐπ' οἶνον Πράμνειον ἄλφιτα πολλὰ ἐπιπασθέντα
καὶ τυρὸν ἐπιξυσθέντα, * ἃ δὴ δοκεῖ φλεγματώδη εἶναι, οὐκ 406
ἐμέμψαντο τῇ δούσῃ πιεῖν, οὐδὲ Πατρόκλῳ τῷ ἰωμένῳ ἐπετί-
μησαν. Καὶ ††) μὲν δή, ἔφη, ἄτοπόν γε τὸ πῶμα οὕτως
ἔχοντι. Οὔκ, εἴ γ' ἐννοεῖς, εἶπον, ὅτι τῇ παιδαγωγικῇ τῶν
νοσημάτων ταύτῃ τῇ νῦν ἰατρικῇ πρὸ τοῦ Ἀσκληπιάδαι οὐκ
ἐχρῶντο, ὥς φασι, πρὶν Ἡρόδικον γενέσθαι· Ἡρόδικος γὰρ †††)
παιδοτρίβης ὢν καὶ νοσώδης γενόμενος, μίξας γυμναστικὴν

---

*) ἴσ. χρῆσθαι, ἀπορίᾳ. **) ἄλλ. πεισθῇ.
***) γρ. λογιζόμενος. †) ἴσ. ἐν Τροίᾳ τετρωμένῳ.
††) ἴσ. πιεῖν. Καὶ μ. †††) ἄλλ. δέ.

mentur? Malae vero turpisque educationis in civitate num quod certius poteris ducere argumentum quam hoc, si medicis et iudicibus perfectis non solum viles artesque illiberales exercentes indigeant, verum etiam ii qui liberalem prae se ferant institutionem? an non turpe videtur magnumque neglectae institutionis argumentum si iure cogamur uti assumpto ab aliis, tamquam dominis et iudicibus, proprio carentes? Omnium vero, inquit, turpissimum. Num videtur tibi, inquam, hoc turpius esse illud, si quis non solum maximam vitae partem in iudiciis causam dicens litemque intendens consumat, sed etiam propter pulchri inscitiam se adduci patiatur ut in eo se iactet, quod valeat ad iniuriam inferendam et omnes in partes se possit versare omnesque tentans exitus elabi flexu, ut poenas non det, idque rerum minutarum causa et pro nihilo ducendarum, ignorans quanto pulchrius sit atque melius vitam sibi ita comparare, ut nihil opus sit dormitante iudice? Non, sed hoc, inquit, illo etiam turpius. Quid vero, si medicina, inquam, indigemus non vulnerum causa vel morborum quorundam anniversariorum si qui inciderint, sed propter inertiam vivendique rationem, qualem persequuti sumus, fluxibus ac flatibus instar lacus impleti inflationum et fluxionum vocabulis morbos nuncupare cogimus scitos Asclepiadas, nonne turpe videtur? Et sane, inquit, revera nova haec sunt et absurda morborum nomina. Qualia, inquam, ut arbitror, non erant Aesculapii tempore; hinc vero colligo, quod ipsius filii Troiae mulierem non reprehenderunt quae vulnerato bibere dabat vinum Pramneum multa farina inspersa caseoque irraso, quae quidem videntur inflammationem efficere [neque Patroclum medentem increpuerunt]. Et sane, inquit, abhorret haec potio ab homine ita affecto. Non, si recordaris, inquam, illa morbos fovente medicina Asclepiadas ante non usos esse, ut dicunt, quam Herodicus exstiterit; Herodicus enim palaestrae magister quum aegrotare coepisset, mi-

ἰατρικῇ, ἀπέκναισε πρῶτον μὲν * καὶ μάλιστα ἑαυτόν, ἔπειτ' B
ἄλλους ὕστερον πολλούς. Πῇ δή; ἔφη. Μακρόν, ἦν δ' ἐγώ, τὸν θάνατον αὐτῷ ποιήσας· παρακολουθῶν γὰρ τῷ νοσήματι θανασίμῳ ὄντι οὔτε ἰάσασθαι, οἶμαι, οἷός τ' ἦν ἑαυτόν, ἐν ἀσχολίᾳ τε πάντων ἰατρευόμενος διὰ βίου ἔζη ἀποκναιόμενος, εἴ τι τῆς εἰωθυίας διαίτης ἐκβαίη, δυςθανατῶν δὲ ὑπὸ σοφίας εἰς γῆρας ἀφίκετο. Καλὸν ἄρα τὸ γέρας, ἔφη, τῆς τέχνης ἠνέγκατο. Οἷον εἰκός, ἦν δ' ἐγώ, τὸν * μὴ C
εἰδότα ὅτι Ἀσκληπιὸς οὐκ ἀγνοίᾳ οὐδὲ ἀπειρίᾳ τούτου τοῦ εἴδους τῆς ἰατρικῆς τοῖς ἐκγόνοις οὐ κατέδειξεν αὐτό, ἀλλ' εἰδὼς ὅτι πᾶσι τοῖς εὐνομουμένοις ἔργον τι ἑκάστῳ ἐν τῇ πόλει προςτέτακται, ὃ ἀναγκαῖον ἐργάζεσθαι, καὶ οὐδενὶ σχολὴ διὰ βίου κάμνειν ἰατρευομένῳ· ὃ ἡμεῖς γελοίως ἐπὶ μὲν τῶν δημιουργῶν αἰσθανόμεθα, ἐπὶ δὲ τῶν πλουσίων τε καὶ εὐδαιμόνων δοκούντων εἶναι οὐκ αἰσθανόμεθα. Πῶς; ἔφη. Τέκτων *), ἦν δ' * ἐγώ, κάμνων ἀξιοῖ παρὰ τοῦ ἰατροῦ φάρμακον πιὼν D
ἐξεμέσαι τὸ νόσημα ἢ κάτω καθαρθεὶς ἢ καύσει ἢ τομῇ χρησάμενος ἀπηλλάχθαι· ἐὰν δέ τις αὐτῷ μακρὰν **) δίαιταν προςτάττῃ, πιλίδιά τε περὶ τὴν κεφαλὴν περιτιθεὶς καὶ τὰ τούτοις ἑπόμενα, ταχὺ εἶπεν ὅτι οὐ σχολὴ κάμνειν οὐδὲ λυσιτελεῖ οὕτω ζῆν, νοσήματι τὸν νοῦν προςέχοντα, τῆς δὲ προκειμένης ἐργασίας ἀμελοῦντα· καὶ μετὰ ταῦτα χαίρειν εἰπὼν τῷ τοιούτῳ ἰατρῷ, * εἰς τὴν εἰωθυῖαν δίαιταν ἐμβάς, ὑγιὴς γενόμενος E
ζῇ τὰ ἑαυτοῦ πράττων· ἐὰν δὲ μὴ ἱκανὸν ᾖ τὸ σῶμα ὑπενεγκεῖν, τελευτήσας πραγμάτων ἀπηλλάγη. Καὶ τῷ τοιούτῳ μέν γ', ἔφη, δοκεῖ πρέπειν οὕτως ἰατρικῇ χρῆσθαι. Ἆρ', ἦν δ' ἐγώ, ὅτι ἦν τι αὐτῷ ἔργον, * ὃ εἰ μὴ πράττοι, οὐκ ***) 407
ἐλυσιτέλει ζῆν; Δῆλον, ἔφη. Ὁ δὲ δὴ πλούσιος, ὥς φαμεν, οὐδὲν ἔχει τοιοῦτον ἔργον προκείμενον, οὗ ἀναγκαζομένῳ ἀπέχεσθαι ἀβίωτον. Οὔκουν δὴ λέγεταί γε. Φωκυλίδου γάρ, ἦν δ' ἐγώ, οὐκ ἀκούεις πῶς φησι, δεῖν, ὅταν τῳ ἤδη βίος

---

*) ἄλλ. Τέκτων μέν.

**) ἄλλ. σμικράν.

***) ἴσ. οὐκ ἂν ἐλ.

ſcens gymnaſticam medicinae enecavit primum et quidem maxime ſe ipſum, deinde alios poſtea multos. Quomodo? inquit. Longam, inquam, ſibi mortem efficiens; ſubſequens enim morbum qui lethalis erat neque ſanare, opinor, potuit ſemet ipſum, et, dum nullis aliis occupationibus distinebatur, in medendo totam vitam conſumpſit enectus, ſi quid conſuetam vivendi rationem migraſſet; ita cum morte conflictans ſapientia ſua effecit ut ſenectutem attingeret. Praeclarum igitur praemium, inquit, artis conſequutus eſt. Quale convenit, inquam, neſcienti Aeſculapium non inſcitia neque imperitia hanc medicinae ſpeciem poſteritati non tradidiſſe, ſed intelligentem omnibus qui bonis legibus uterentur opus quoddam ſingulis in civitate mandatum eſſe, quod deberent facere, nec otium quemquam habere per omnem vitam aegrotandi ſeque ſanandum curandi; quod nos ridicule in opificibus animadvertimus, in divitibus vero eisque qui fortunati videntur eſſe non animadvertimus. Quomodo? inquit. Faber, inquam, tignarius ſi aegrotat petit a medico remedium, quo poto evomat morbum vel ab inferiore parte purgetur, aut uſtione ſectioneve adhibita liberari ſe cupit; ſin vero aliquis diuturnam ei vivendi rationem praeſcribit, pileolos eius capiti imponens et quae his ſimilia ſunt, ſtatim dicit ſibi otium non eſſe aegrotandi neque prodeſſe ita vivere ut ad aegrotationem animum attendat, propoſitum vero opus negligat; et deinde valere iubens huiusmodi medicum conſuetam ingreditur vivendi rationem ſanusque factus vivit rem ſuam gerens, ſin vero corpus non valet ad morbum ſustinendum, e vita excedens nihil iam habet negoti. Et in huiusmodi quidem hominem, inquit, videtur convenire ita medicina uti. Nonne, inquam, quia opus aliquod habet, quod niſi facit vita ei nihil prodeſt? Patet, inquit. Dives vero, ut dicimus, nullum habet eiusmodi opus propoſitum quo ſi cogatur abstinere vitam nullam eſſe ducat. Haud ſane dicitur. Phocylides enim, inquam, non audis quo-

ᾖ, ἀρετὴν ἀσκεῖν. Οἶμαι δέ γ', ἔφη, καὶ πρότερον. Μηδέν, εἶπον, περὶ τούτου αὐτῷ μαχώμεθα, ἀλλ' ἡμᾶς αὐτοὺς διδάξωμεν πότερον μελετητέον τοῦτο τῷ πλουσίῳ καὶ ἀβίωτον τῷ μὴ * μελετῶντι, ἢ νοσοτροφία. τεκτονικῇ μὲν γὰρ καὶ ταῖς B ἄλλαις τέχναις ἐμπόδιον τῇ προςέξει τοῦ νοῦ, τὸ δὲ Φωκυλίδου παρακέλευμα οὐδὲν ἐμποδίζει. Ναὶ μὰ τὸν Δία, ἦ δ' ὅς. Σχεδόν δέ *) τι πάντων μάλιστα, ἥ γε περαιτέρω γυμναστικῆς, ἡ περιττὴ αὕτη **) ἐπιμέλεια τοῦ σώματος· καὶ γὰρ καὶ ***) πρὸς οἰκονομίας καὶ πρὸς στρατείας καὶ πρὸς ἑδραίους ἐν πόλει ἀρχὰς δύςκολος· τὸ δὲ δὴ μέγιστον, ὅτι καὶ πρὸς μαθήσεις ἁςτιναςοῦν καὶ ἐννοήσεις τε καὶ μελέτας * πρὸς ἑαυτὸν χαλεπή, C κεφαλῆς ἀεί τινας †) διατάσεις καὶ ἰλίγγους ὑποπτεύουσα καὶ αἰτιωμένη ἐκ φιλοσοφίας ἐγγίγνεσθαι, ὥςτε, ὅπῃ αὕτη, ἀρετῇ ἀσκεῖσθαι καὶ δοκιμάζεσθαι πάντῃ ἐμπόδιος· κάμνειν γὰρ οἴεσθαι ποιεῖ ἀεὶ καὶ ὀδυνώμενον ††) μήποτε λήγειν περὶ τοῦ σώματος. Εἰκός γ', ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ταῦτα γιγνώσκοντα φῶμεν καὶ Ἀσκληπιὸν τοὺς μὲν φύσει τε καὶ διαίτῃ ὑγιεινῶς ἔχοντας τὰ σώματα, νόσημα δέ τι ἀποκεκριμένον * ἴσχοντας ἐν αὐτοῖς, τούτοις μὲν καὶ ταύτῃ τῇ ἕξει καταδεῖξαι D ἰατρικήν, φαρμάκοις τε καὶ τομαῖς τὰ νοσήματα ἐκβάλλοντα αὐτῶν τὴν εἰωθυῖαν προςτάττειν δίαιταν, ἵνα μὴ τὰ πολιτικὰ βλάπτοι †††), τὰ δ' εἴσω διὰ παντὸς νενοσηκότα σώματα οὐκ ἐπιχειρεῖν διαίταις κατὰ σμικρὸν ἀπαντλοῦντα καὶ ἐπιχέοντα μακρὸν καὶ κακὸν βίον ἀνθρώπῳ ποιεῖν, καὶ ἔκγονα αὐτῶν, ὡς τὸ εἰκός, ἕτερα τοιαῦτα φυτεύειν, ἀλλὰ τὸν μὴ δυνάμενον * ἐν τῇ καθεστηκυίᾳ περιόδῳ ζῆν μὴ οἴεσθαι δεῖν θεραπεύειν, E ὡς οὔτε αὐτῷ οὔτε πόλει λυσιτελῆ (*); Πολιτικόν, ἔφη, λέγεις Ἀσκληπιόν. Δῆλον, ἦν δ' ἐγώ· καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ δεικνύοιεν ἂν ὅτι τοιοῦτος ἦν· ἢ οὐχ ὁρᾷς ὡς καὶ ἐν Τροίᾳ ἀγαθοὶ πρὸς τὸν πόλεμον * ἐφάνησαν, καὶ τῇ ἰατρικῇ, ὡς ἐγὼ λέγω, ἐχρῶν- 408 το; ἢ οὐ μέμνησαι ὅτι καὶ τῷ Μενέλεῳ ἐκ τοῦ τραύματος οὗ

---

*) ἄλλ. γέ. **) ἴσ. μάλιστα ἥ γε περ. γυμναστικῆς περιττὴ αὕτη ἐπιμ. ***) ἄλλ. καὶ γὰρ πρ.
†) γρ. τινὰς ἀεί. ††) ἄλλ. ὠδίνοντα. ἴσ. ὀδυρόμενον.
†††) γρ. βλάπτοιντο. (*) γρ. ὃς — λυσιτελεῖ.

modo dicat, oportere quemque, quum opes fibi acquifiverit, virtutem exercere. Opinor vero, inquit, iam prius. Minime, inquam, de hoc cum eo pugnemus, fed nos ipfos doceamus utrum hoc colendum fit diviti et ei qui id non colat vita nulla fit putanda, an morbi productio. in fabrili enim ceterisque artibus impedit quominus animum quis attendat, Phocylidis vero exhortatio nihil impedimenti infert. Sane quidem hercle, inquit. Omnium vero maxime propemodum nimia illa et ultra gymnafticam progrediens corporis cura; nam ad curam quoque rerum domefticarum et expeditiones et fedentarios in urbe magiftratus molefta eft. et quod maximum eft, etiam difciplinis quibuslibet et cogitationibus et meditationibus quas nobiscum inftituimus adverfatur, capitis femper tenfiones quasdam et vertigines fufpicans earumque culpam philofophiae attribuens, ut, ubi illa eft, virtutis exercitationem et probationem prorfus impediat; efficit enim ut femper te aegrotare putes nec umquam queri definas de corpore. Confentaneum, inquit. Nonne igitur, inquam, haec cognofcentem dicamus etiam Aefculapium eis quidem qui naturalem vivendique ratione confirmatam valitudinem, morbum vero feparatum quendam in fe habuerint, inftituiffe medicinam, et remediis fectionibusque morbos eiicientem confuetam praefcripfiffe vivendi rationem, ut ne rebus civilibus officeret, corpora vero interiore morbo omnino affecta non aggreffum effe praefcriptis vivendi regulis paullatim exhaurire atque fuperfundere, ut diutinam et miferam vitam viverent et prolem fortaffe fimilem gignerent, fed, qui non poffet conftitutum vitae curfum conficere, eum non putaffe curandum effe, quippe qui neque fibimet ipfi neque civitati prodeffet? Civilem, inquit, defcribis Aefculapium. Patet, inquam; et filii ipfius oftenderint eum talem fuiffe; an non vides eos etiam ante Troiam fortes bellatores fefe exhibuiffe et medicina, ut ego narro, ufos effe? an non meminifti etiam Menelao

ὁ Πάνδαρος ἔβαλεν αἷμα *) ἐκμυζήσαντ' ἐπὶ τ' ἤπια
φάρμακ' ἔπασσον, ὅ τι δ' ἐχρῆν μετὰ τοῦτο ἢ πιεῖν ἢ
φαγεῖν, οὐδὲν μᾶλλον ἢ τῷ Εὐρυπύλῳ προσέταττον, ὡς ἱκα-
νῶν ὄντων τῶν φαρμάκων ἰάσασθαι ἄνδρας πρὸ τῶν τραυ-
μάτων ὑγιεινούς τε καὶ κοσμίους ἐν διαίτῃ, * κἂν εἰ τύχοιεν ἐν B
τῷ παραχρῆμα κυκεῶνα πιόντες; νοσώδη δὲ φύσει τε καὶ ἀκό-
λαστον οὔτε αὑτοῖς οὔτε τοῖς ἄλλοις ᾤοντο λυσιτελεῖν ζῆν, οὐδ'
ἐπὶ τούτοις τὴν τέχνην δεῖν εἶναι, οὐδὲ θεραπευτέον αὐτούς,
οὐδ' εἰ Μίδου πλουσιώτεροι εἶεν. Πάνυ κομψούς, ἔφη, λέγεις
Ἀσκληπιοῦ παῖδας. Πρέπει, ἦν δ' ἐγώ· καίτοι ἀπειθοῦντές
γε ἡμῖν οἱ τραγῳδοποιοί τε καὶ Πίνδαρος Ἀπόλλωνος μέν
φασιν Ἀσκληπιὸν εἶναι, ὑπὸ δὲ χρυσοῦ πεισθῆναι * πλούσιον C
ἄνδρα θανάσιμον ἤδη ὄντα ἰάσασθαι, ὅθεν δὴ καὶ κεραυνω-
θῆναι αὐτόν. ἡμεῖς δὲ κατὰ τὰ προειρημένα οὐ πεισόμεθα **)
αὐτοῖς ἀμφότερα, ἀλλ' εἰ μὲν θεοῦ ἦν, οὐκ ἦν, φήσομεν,
αἰσχροκερδής, εἰ δ' αἰσχροκερδής, οὐκ ἦν θεοῦ. Ὀρθότατά
γε, ἦ δ' ὅς, ταῦτά γε· ἀλλὰ περὶ τοῦδε τί λέγεις, ὦ Σώκρα-
τες; ἆρ' οὐκ ἀγαθοὺς δεῖ ἐν τῇ πόλει κεκτῆσθαι ἰατρούς;
εἶεν δ' ἂν που μάλιστα τοιοῦτοι ὅσοι πλείστους μὲν ὑγιεινούς,
πλείστους * δὲ νοσώδεις μετεχειρίσαντο· καὶ δικασταὶ αὖ ὡσ- D
αύτως οἱ παντοδαπαῖς φύσεσιν ὡμιληκότες. Καὶ μάλα, εἶπον,
ἀγαθοὺς λέγω· ἀλλ' οἶσθα οὓς ἡγοῦμαι τοιούτους; Ἂν εἴπῃς,
ἔφη. Ἀλλὰ πειράσομαι, ἦν δ' ἐγώ· σὺ μέντοι οὐχ ὅμοιον
πρᾶγμα τῷ αὐτῷ λόγῳ ἤρου. Πῶς; ἔφη. Ἰατροὶ μέν, εἶπον,
δεινότατοι ἂν γένοιντο, εἰ ἐκ παίδων ἀρξάμενοι πρὸς τῷ μαν-
θάνειν τὴν τέχνην ὡς πλείστοις τε καὶ πονηροτάτοις σώμασιν
ὁμιλήσειαν * καὶ αὐτοὶ πάσας νόσους κάμοιεν καὶ εἶεν μὴ πάνυ E
ὑγιεινοὶ φύσει. οὐ γάρ, οἶμαι, σώματι σῶμα θεραπεύουσιν
(οὐ γὰρ ἂν αὐτὰ ἐνεχώρει κακὰ εἶναί ποτε καὶ γενέσθαι), ἀλλὰ
ψυχῇ σῶμα, ἣ οὐκ ἐγχωρεῖ κακὴν γενομένην τε καὶ οὖσαν εὖ τι
θεραπεύειν. Ὀρθῶς, ἔφη. Δικαστὴς δέ γε, ἦν δ' ἐγώ, ὦ
φίλε ***), ψυχῇ ψυχῆς ἄρχει, ᾗ * οὐκ ἐγχωρεῖ ἐκ νέας ἐν πο- 409

*) ἄλλ. Αἷμ' ἐκμυζ.

**) γρ. πειθόμεθα.

***) γρ. δέ γε, ὦ φίλε.

eos ex vulnere quod Pandarus inflixerat sanguinem expressisse, *herbis dein mitibus oblevisse*, quod vero posthac ei bibendum vel edendum esset, nihilo magis quam Eurypylo praescripsisse, satis esse existimantes remedia virorum sanationi qui ante vulnerationem commode valuissent modicumque sequuti fuissent victum, etiamsi protinus cinnum biberent? morbidum vero natura et incontinentem hominem neque sibi neque reliquis arbitrabantur prodesse si viveret, neque horum gratia artem esse adhibendam nec curandos illos, licet Mida ditiores essent. Admodum scitos, inquit, tu dicis Aesculapii filios. Par est, inquam; quamquam fidem nobis non habentes tragici et Pindarus Apollinis dicunt filium fuisse Aesculapium, eumque auro adductum divitem virum iam moriturum sanasse, quapropter etiam fulmine percussus fuerit. nos vero secundum ea quae ante diximus non assentiemur eis utraque, sed, si dei filius erat, non erat, dicemus, turpis lucri cupidus, sin autem turpe lucrum appetebat, non erat dei filius. Rectissima, inquit, haec quidem sunt; at de hoc quid dicis, Socrate? nonne bonos urbs habeat necesse est medicos? maxime vero tales erunt ii qui plurimos sanos plurimosque aegrotos tractaverint? et similiter iudices ii qui cum variis hominum ingeniis egerint? Sane, inquam, bonos dico; at scin quos arbitrer tales esse? Si dixeris, inquit. Itaque conabor, inquam; quamquam tu non similia eodem sermone interrogasti. Quomodo? inquit. Medici quidem, inquam, perfecti erunt, si a pueris non solum artem perceperint, verum etiam plurima pessimeque affecta corpora tractaverint, ipsi praeterea omnibus morbis laboraverint nec admodum sani sint natura. neque enim, opinor, corpore corpus sanant (non enim ipsa possent umquam prava esse et exsistere), sed animo corpus, qui non potest, si pravus exstitit atque est, bene quicquam curare. Recte, inquit. Iudex autem, inquam, amice, animo animum regit, qui non debet a pueritia inter

νηραῖς ψυχαῖς τεθράφθαι τε καὶ ὡμιληκέναι καὶ πάντα ἀδικήματα αὐτὴν ἠδικηκυῖαν διεξεληλυθέναι, ὥςτε ὀξέως ἀφ' αὑτῆς τεκμαίρεσθαι τὰ τῶν ἄλλων ἀδικήματα οἷον κατὰ σῶμα νόσους, ἀλλ' ἄπειρον αὐτὴν καὶ ἀκέραιον δεῖ κακῶν ἠθῶν νέαν οὖσαν γεγονέναι, εἰ μέλλει καλὴ κἀγαθὴ οὖσα κρινεῖν ὑγιῶς τὰ δίκαια. διὸ δὴ καὶ εὐήθεις νέοι ὄντες οἱ ἐπιεικεῖς φαίνονται καὶ εὐεξαπάτητοι ὑπὸ τῶν ἀδίκων, ἅτε οὐκ ἔχοντες * ἐν ἑαυτοῖς παραδείγματα ὁμοιοπαθῆ τοῖς πονηροῖς. Καὶ μὲν δή, ἔφη, σφόδρα γε αὐτὸ πάσχουσιν. Τοιγάρτοι, ἦν δ' ἐγώ, οὐ νέον, ἀλλὰ γέροντα δεῖ τὸν ἀγαθὸν δικαστὴν εἶναι, ὀψιμαθῆ γεγονότα τῆς ἀδικίας οἷόν ἐστιν, οὐκ οἰκείαν ἐν τῇ αὑτοῦ ψυχῇ ἐνοῦσαν ᾐσθημένον, ἀλλ' ἀλλοτρίαν ἐν ἀλλοτρίαις μεμελετηκότα ἐν πολλῷ χρόνῳ διαισθάνεσθαι οἷον πέφυκε κακόν, ἐπιστήμῃ, οὐκ ἐμπειρίᾳ * οἰκείᾳ κεχρημένον. Γενναιότατος γοῦν, ἔφη, ἔοικεν εἶναι ὁ τοιοῦτος δικαστής. Καὶ ἀγαθός γε, ἦν δ' ἐγώ, ὃ σὺ ἠρώτας· ὁ γὰρ ἔχων ψυχὴν ἀγαθὴν ἀγαθός· ὁ δὲ δεινὸς ἐκεῖνος καὶ καχύποπτος, ὁ πολλὰ αὐτὸς ἠδικηκὼς καὶ πανοῦργός τε καὶ σοφὸς οἰόμενος εἶναι, ὅταν μὲν ὁμοίοις ὁμιλῇ, δεινὸς φαίνεται ἐξευλαβούμενος, πρὸς τὰ ἐν αὑτῷ παραδείγματα ἀποσκοπῶν· ὅταν δὲ ἀγαθοῖς καὶ πρεσβυτέροις ἤδη πλησιάσῃ, ἀβέλτερος αὖ * φαίνεται ἀπιστῶν παρὰ καιρὸν καὶ ἀγνοῶν ὑγιὲς ἦθος, ἅτε οὐκ ἔχων παράδειγμα τοῦ τοιούτου. πλεονάκις δὲ πονηροῖς ἢ χρηστοῖς ἐντυγχάνων σοφώτερος ἢ ἀμαθέστερος δοκεῖ εἶναι αὑτῷ τε καὶ ἄλλοις. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη, ἀληθῆ. Οὐ τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, τοιοῦτον χρὴ τὸν δικαστὴν ζητεῖν τὸν ἀγαθόν τε καὶ σοφόν, ἀλλὰ τὸν πρότερον· πονηρία μὲν γὰρ ἀρετήν τε καὶ αὑτὴν οὔποτ' ἂν γνοίη, ἀρετὴ δὲ φύσεως παιδευομένης χρόνῳ ἅμα αὑτῆς τε * καὶ πονηρίας ἐπιστήμην λήψεται. σοφὸς οὖν οὗτος, ὥς μοι δοκεῖ, ἀλλ' οὐχ ὁ κακὸς γίγνεται. Καὶ ἐμοί, ἔφη, ξυνδοκεῖ. Οὐκοῦν καὶ ἰατρικήν, οἵαν εἴπομεν, μετὰ τῆς τοιαύτης δικαστικῆς κατὰ πόλιν νομοθετήσεις, αἳ τῶν πολιτῶν σοι τοὺς μὲν εὐφυεῖς τὰ σώματα καὶ

pravos animos educatus atque verſatus eſſe omnesque iniurias ipſe exercuiſſe, ut acriter ex ſe ipſo coniecturam faciat de reliquorum iniuriis, quemadmodum ex corpore de morbis; ſed expertem ipſum pravorum morum et ſincerum oportet tenerum iam exſtitiſſe, ſi futurum eſt ut honeſtus ac bonus ſit ſanumque de iuſtis iudicium faciat. iccirco etiam ſimplices in pueritia ii qui modeſti ſunt videntur facilesque deceptu ab iniuſtis, quippe qui nulla in ſe habeant exempla qualia improbi. Et ſane quidem, inquit, hoc admodum eis uſu venit. Hanc igitur ob cauſam, inquam, non iuvenem, ſed ſenem eſſe oportet bonum iudicem, quum ſero didicerit qualis ſit iniuſtitia, eamque non propriam in ſuo ipſe animo cognoverit, ſed alienam in alienis complexus fuerit longumque poſt tempus perſpexerit quale ſit malum, ſcientia, non experientia propria uſus. Praeſtantiſſimus certe, inquit, videtur eſſe talis iudex. Et bonus quidem, inquam, quod tu interrogabas; nam qui uaimnm habet bonum is bonus eſt; callidus vero ille et ſuſpicioſus, qui multa ipſe iniuſte fecit et vafrum prudentemque ſe exiſtimat eſſe, quando cum ſimilibus agit, callide videtur ſibi cavere, exempla in ſe propoſita ſpectans; quando vero ad bonos et aetate iam provectos acceſſit, ſtolidus viciſſim videtur diffidens non ſuo tempore nec cognoſcens ſanum ingenium, quippe nullum eius exemplum habens. frequentius autem pravos quam probos offendens ſapientior quam inſipientior videtur eſſe et ſibi et aliis. Prorſus, inquit, vera ſunt haec. Non ergo, inquam, talem oportet iudicem quaeri bonum ac ſapientem, ſed ſuperiorem; pravitas enim virtutem ſeque ipſam numquam cognoſcet, virtus autem dum indoles excolitur tandem ſimul ſui ipſius et pravitatis ſcientiam conſequetur. ſapiens igitur hic, ut mihi videtur, non malus exſiſtit. Mihi quoque, inquit, videtur. Nonne etiam medicinam, qualem diximus, cum huiusmodi ſcientia iudiciali in civitate conſtitues, quae cives bono et corpore

* τὰς ψυχὰς θεραπεύσουσι, τοὺς δὲ μή, ὅσοι μὲν κατὰ τὸ *) 410
σῶμα τοιοῦτοι, ἀποθνήσκειν ἐάσουσι, τοὺς δὲ κατὰ τὴν ψυχὴν
κακοφυεῖς τε **) καὶ ἀνιάτους αὐτοὶ ἀποκτενοῦσιν; Τὸ γοῦν
ἄριστον, ἔφη, αὐτοῖς τε τοῖς πάσχουσι καὶ τῇ πόλει οὕτω
πέφανται. Οἱ δὲ δὴ νέοι, ἦν δ' ἐγώ, δῆλον ὅτι εὐλαβήσονταί
σοι δικαστικῆς εἰς χρείαν ἰέναι, τῇ ἁπλῇ ἐκείνῃ μουσικῇ χρώ-
μενοι ἣν δὴ ἔφαμεν σωφροσύνην ἐντίκτειν. Τί μήν; ἔφη.
Ἆρ' οὖν οὐ κατὰ ταὐτὰ * ἴχνη ταῦτα ὁ μουσικὸς γυμναστικὴν B
διώκων, ἐὰν ἐθέλῃ, αἱρήσει, ὥςτε μηδὲν ἰατρικῆς δεῖσθαι ὅ
τι μὴ ἀνάγκη; Ἔμοιγε δοκεῖ. Αὐτά γε μὴν ***) τὰ γυμνάσια
καὶ τοὺς πόνους πρὸς τὸ θυμοειδὲς τῆς φύσεως βλέπων κά-
κεῖνο ἐγείρων πονήσει μᾶλλον ἢ πρὸς ἰσχύν· οὐχ ὥςπερ οἱ
ἄλλοι ἀθληταὶ ῥώμης ἕνεκα σιτία καὶ πόνους μεταχειριεῖται.
Ὀρθότατα, ἦ δ' ὅς. Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Γλαύκων, καὶ
οἱ καθιστάντες μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ * παιδεύειν οὐχ οὗ C
ἕνεκά τινες οἴονται καθιστᾶσιν, ἵνα τῇ μὲν τὸ σῶμα θερα-
πεύοιντο, τῇ δὲ τὴν ψυχήν; Ἀλλὰ τί μήν; ἔφη. Κινδυνεύουσιν,
ἦν δ' ἐγώ, ἀμφότερα τῆς ψυχῆς ἕνεκα τὸ μέγιστον καθιστάναι.
Πῶς δή; Οὐκ ἐννοεῖς, εἶπον, ὡς διατίθενται αὐτὴν τὴν
διάνοιαν οἳ ἂν γυμναστικῇ μὲν διὰ βίου ὁμιλήσωσι, μουσικῆς
δὲ μὴ ἅψωνται, ἢ ὅσοι ἂν τοὐναντίον διατεθῶσιν; Τίνος δέ,
ἦ δ' ὅς, πέρι * λέγεις; Ἀγριότητός τε καὶ σκληρότητος καὶ D
αὖ μαλακίας τε καὶ ἡμερότητος, ἦν δ' ἐγώ. †) Ἔγωγε, ἔφη,
ὅτι οἱ μὲν γυμναστικῇ ἀκράτῳ χρησάμενοι ἀγριώτεροι τοῦ
δέοντος ἀποβαίνουσιν, οἱ δὲ μουσικῇ μαλακώτεροι αὖ γίγνον-
ται ἢ ὡς κάλλιον αὐτοῖς. Καὶ μήν, ἦν δ' ἐγώ, τό γε ἄγριον
τὸ θυμοειδὲς ἂν τῆς φύσεως παρέχοιτο, καὶ ὀρθῶς μὲν τραφὲν
ἀνδρεῖον ἂν εἴη, μᾶλλον δ' ἐπιταθὲν τοῦ δέοντος σκληρόν τε
καὶ χαλεπὸν γίγνοιτ' ἄν, ὡς τὸ εἰκός. Δοκεῖ μοι, ἔφη. Τί
δέ; τὸ ἥμερον * οὐχ ἡ φιλόσοφος ἂν ἔχοι φύσις; καὶ μᾶλλον E
μὲν ἀνεθέντος αὐτοῦ μαλακώτερον ἂν εἴη τοῦ δέοντος, καλῶς
δὲ τραφέντος ἥμερόν τε καὶ κόσμιον; Ἔστι ταῦτα. Δεῖν δέ

---

*) γρ. κατὰ σῶμα. **) γρ. κακοφυεῖς καὶ ἀν.
***) ἄλλ. Αὐτὰ μὴν τ. †) ἄλλ. σκληρότητος, ἦν δ' ἐγώ, καὶ αὖ μαλ. ἴσ. Ἀγριότητός τε — ἡμερότητος· ὅτι οἱ μὲν — αὐτοῖς. καὶ μήν, ἦν δ' ἐγώ κτλ.

et animo praeditos curent, eos vero qui non fic fe habent, fi corpore deficiantur, mori finant, fin vero improbo animo et infanabiles fint, ipfae interficiant? Optimum certe, inquit, hoc ipfis quibus id accidit et civitati repertum eft. Iuvenes vero, inquam, patet fore ut caveant ne fcientia iudiciali indigeant, fimplice illa mufica utentes quam diximus temperantiam gignere. Quidni? inquit. Nonne eisdem his veftigiis muficus gymnafticam perfequens, fi voluerit, hoc asfequetur, ut medicina ei nihil opus fit, nifi neceffitas ita ferat? Mihi quidem videtur. Ipfas vero exercitationes laboresque ad animofam naturae partem fpectans eamque excitans fubibit magis quam ad robur; quod contra reliqui athletae roboris caufa cibos capeffunt laboresque fustinent. Rectiffime, inquit. Num igitur, inquam, Glauco, etiam ii qui muficam et gymnafticam condiderunt inftitutionem, non eam ob caufam quam nonnulli ponunt condiderunt, ut altera arte corpus curaretur, altera animus? Quamnam aliam dicis? inquit. Videntur, ininquam, utramque animi caufa maximam partem inftituiffe. Quomodo? Nonne intelligis, inquam, quomodo animati fint qui gymnafticam totam per vitam exercuerint, muficam vero non attigerint, et quicumque contra affecti fint? Quodnam, inquit, fignificas? Feritatem et duritiem, inquam, et viciffim mollitiam et manfuetudinem. Equidem, inquit, fcio eos qui gymnaftica utantur mera feriores quam par eft exfiftere, qui vero mufica, molliores viciffim evadere quam eos decet. Atqui, inquam, ferum animofam naturae partem exhibet recteque excultum fortitudo eft, nimis vero intentum durum ac difficile exfiftit, ut par eft. Videtur mihi, inquit. Quid vero? manfuetudinem nonne philofopha habet natura? et nimis quidem remiffa mollior exfiftit quam par eft, bene autem nutrita mitis atque modefta? Sunt ifta. Oporte-

γέ φαμεν *) τοὺς φύλακας ἀμφότερα ἔχειν τούτω τὼ φύσεε **).
Δεῖ γάρ. Οὐκοῦν ἡρμόσθαι δεῖ αὐτὰς πρὸς ἀλλήλας; Πῶς
δ' οὔ; Καὶ τοῦ μὲν ἡρμοσμένου σώφρων τε καὶ ἀνδρεία ἡ
* ψυχή. Πάνυ γε. Τοῦ δὲ ἀναρμόστου δειλὴ καὶ ἄγροικος. 411
Καὶ μάλα. Οὐκοῦν, ὅταν μέν τις μουσικῇ παρέχῃ καταυλεῖν
καὶ καταχεῖν τῆς ψυχῆς διὰ τῶν ὤτων, ὥςπερ διὰ χώνης, ἃς
νῦν δὴ ***) ἡμεῖς ἐλέγομεν τὰς γλυκείας τε καὶ μαλακὰς καὶ
θρηνώδεις ἁρμονίας, καὶ μινυρίζων τε καὶ γεγανωμένος ὑπὸ
τῆς ᾠδῆς διατελῇ τὸν βίον ὅλον, οὗτος τὸ μὲν πρῶτον, εἴ τι
θυμοειδὲς εἶχεν, ὥςπερ * σίδηρον ἐμάλαξε καὶ χρήσιμον ἐξ B
ἀχρήστου καὶ σκληροῦ ἐποίησεν· ὅταν δ' ἐπέχων †) μὴ ἀνῇ,
ἀλλὰ κηλῇ, τὸ μετὰ τοῦτο ἤδη τήκει καὶ λείβει, ἕως ἂν ἐκτήξῃ
τὸν θυμὸν καὶ ἐκτέμῃ ὥςπερ νεῦρα ἐκ τῆς ψυχῆς καὶ ποιήσῃ
μαλθακὸν αἰχμητήν. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Καὶ ἐὰν μέν γε,
ἦν δ' ἐγώ, ἐξ ἀρχῆς φύσει ††) ἄθυμον λάβῃ, ταχὺ τοῦτο
διεπράξατο, ἐὰν δὲ θυμοειδῆ, ἀσθενῆ ποιήσας τὸν θυμὸν
ὀξύῤῥοπον ἀπειργάσατο, ἀπὸ σμικρῶν * ταχὺ ἐρεθιζόμενόν C
τε καὶ κατασβεννύμενον. ἀκράχολοι †††) οὖν καὶ ὀργίλοι ἀντὶ
θυμοειδῶν (*) γεγένηνται, δυςκολίας ἔμπλεῳ. Κομιδῇ μὲν
οὖν. Τί δέ; ἂν αὖ γυμναστικῇ πολλὰ πονῇ καὶ εὐωχῆται εὖ
μάλα, μουσικῆς δὲ καὶ φιλοσοφίας μὴ ἅπτηται, οὐ πρῶτον
μὲν εὖ ἴσχων τὸ σῶμα φρονήματός τε καὶ θυμοῦ ἐμπίπλαται
καὶ ἀνδρειότερος γίγνεται αὐτὸς αὑτοῦ; Καὶ μάλα γε. Τί δέ;
ἐπειδὰν ἄλλο μηδὲν πράττῃ μηδὲ κοινωνῇ Μούσης μηδαμῇ,
* οὐκ εἴ τι καὶ ἐνῆν αὐτοῦ φιλομαθὲς ἐν τῇ ψυχῇ, ἅτε οὔτε D
μαθήματος γευόμενον οὐδενὸς οὔτε ζητήματος, οὔτε λόγου
μετίσχον οὔτε τῆς ἄλλης μουσικῆς, ἀσθενές τε καὶ κωφὸν καὶ
τυφλὸν γίγνεται, ἅτε οὐκ ἐγειρόμενον οὐδὲ τρεφόμενον (**)
οὐδὲ διακαθαιρομένων τῶν αἰσθήσεων αὐτοῦ; Οὕτως, ἔφη.
Μισολόγος δή, οἶμαι, ὁ τοιοῦτος γίγνεται καὶ ἄμουσος, καὶ
πειθοῖ μὲν διὰ λόγων οὐδὲν ἔτι χρῆται, βίᾳ δὲ καὶ ἀγριότητι
ὥςπερ θηρίον * πρὸς πάντα διαπράττεται, καὶ ἐν ἀμαθίᾳ καὶ E

*) ἴσ. γ' ἔφαμεν. **) ἄλλ. φύση. ***) γρ. δὴ νῦν.
†) ἴσ. ἐπιχέων. ††) γρ. φύσιν.
†††) γρ. ἀκρόχολοι. (*) ἄλλ. θυμοειδοῦς.
(**) γρ. ἐγειρομένων — τρεφομένων.

re autem dicimus custodes utrasque habere has naturas. Oportet vero. Nonne igitur temperandae sunt inter se? Quidni? Et temperati quidem hominis animus moderatus est atque fortis. Sane quidem. Non temperati autem ignavus et agrestis. Etiam. Nonne igitur, si quis musicae se dat demulcendum animumque perfundi sinit per aures, tamquam per infundibulum, suavibus illis quas modo memoravimus, mollibus et flebilibus harmoniis, et totam per vitam nihil aliud quam voce exili cantat cantuque delinitur, hic primum, si quid animosi habebat, tamquam ferrum id emollit et utile ex inutili ac duro facit; quando vero id admovere non desinit, sed demulcet, deinde iam liquefacit, ut stillet, dum liquando eiecerit excandescentiam et tamquam nervos animo exsecuerit mollemque effecerit bellatorem. Sane quidem, inquit. Atque si ab initio, inquam, indolem nactus fuerit natura haud animosam, celeriter hoc perficiet, sin animosam, imbecillum reddens animum in iram efficiet praecipitem, ut levi de causa irritetur et defervescat. fervidi igitur et iracundi ex animosis evadunt, morositate pleni. Prorsus sic se habet. Quid vero? si contra in gymnastica multum exercetur largeque se invitat, musicam vero et philosophiam non attingit, nonne primum quum corpore valeat animi elationis et excandescentiae impletur et fortior exsistit quam per se est? Sane quidem. Quid vero? si nihil aliud agit nec ullum cum Musis commercium habet, nonne, si qua etiam inerat in eius animo doctrinae cupiditas, haec, quia neque disciplinam degustat ullam neque quaestionem neque in orationis reliquaeque doctrinae partem venit, imbecilla et surda et caeca fit, quum neque excitetur neque nutriatur neque sensus eius expurgentur? Ita, inquit. Disputationum igitur osor, arbitror, talis evadit et a Musis aversus, et persuasione quidem per orationes nihil iam utitur, vi autem et feritate sicut bellua omnibus partibus agit, et in ignorantia ac stoliditate con-

σκαιότητι μετὰ ἀῤῥυθμίας τε καὶ ἀχαριστίας ζῇ. Παντάπασιν, ἦ δ' ὅς, οὕτως ἔχει. Ἐπὶ δὴ δύ' ὄντε τούτω, ὡς ἔοικε, δύο τέχνα θεὸν ἔγωγ' ἄν τινα φαίην δεδωκέναι τοῖς ἀνθρώποις, μουσικήν τε καὶ γυμναστικήν, ἐπὶ τὸ θυμοειδὲς καὶ τὸ φιλόσοφον, οὐκ ἐπὶ ψυχὴν καὶ σῶμα, εἰ μὴ εἴη πάρεργον, ἀλλ' ἐπ' ἐκείνῳ *), ὅπως ἂν ἀλλήλοιν ξυναρμοσθῆτον * ἐπιτεινομένω 412
καὶ ἀνιεμένω μέχρι τοῦ προσήκοντος. Καὶ γὰρ ἔοικεν, ἔφη. Τὸν κάλλιστ' ἄρα μουσικῇ γυμναστικὴν κεραννύντα καὶ μετριώτατα τῇ ψυχῇ προσφέροντα, τοῦτον ὀρθότατ' ἂν φαῖμεν εἶναι τελέως μουσικώτατον καὶ εὐαρμοστότατον, πολὺ μᾶλλον ἢ τὸν τὰς χορδὰς ἀλλήλαις ξυνιστάντα. Εἰκότως γ', ἔφη, ὦ Σώκρατες. Οὐκοῦν καὶ ἐν τῇ πόλει ἡμῖν, ὦ Γλαύκων, δεήσει τοιούτου τινὸς ἀεὶ ἐπιστάτου, εἰ μέλλει ἡ πολιτεία σώζεσθαι; * Δεήσει μέντοι ὡς οἷόν τέ γε μάλιστα. B

Οἱ μὲν δὴ τύποι τῆς παιδείας τε καὶ τροφῆς οὗτοι ἂν εἶεν. χορείας γὰρ τί ἄν τις διεξίοι τῶν τοιούτων, καὶ θήρας τε καὶ κυνηγέσια καὶ γυμνικοὺς ἀγῶνας καὶ ἱππικούς; σχεδὸν γάρ τι δῆλα δὴ ὅτι τούτοις ἑπόμενα δεῖ αὐτὰ εἶναι, καὶ οὐκέτι χαλεπὰ εὑρεῖν. Ἴσως, ἦ δ' ὅς, οὐ χαλεπά. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ, τὸ δὴ μετὰ τοῦτο τί ἂν ἡμῖν διαιρετέον εἴη; ἆρ' οὐκ αὐτῶν τούτων οἵτινες ἄρξουσί τε καὶ ἄρξονται; * Τί μήν; Ὅτι **) C
μὲν πρεσβυτέρους τοὺς ἄρχοντας δεῖ εἶναι, νεωτέρους δὲ τοὺς ἀρχομένους, δῆλον. Δῆλον. Καὶ ὅτι γε τοὺς ἀρίστους αὐτῶν. Καὶ τοῦτο. Οἱ δὲ γεωργῶν ἄριστοι ἆρ' οὐ γεωργικώτατοι γίγνονται; Ναί. Νῦν δ' ἐπειδὴ φυλάκων αὐτοὺς ἀρίστους δεῖ εἶναι, ἆρ' οὐ φυλακικωτάτους προσήκει εἶναι πόλεως; Ναί. Οὐκοῦν φρονίμους τε εἰς τοῦτο δεῖ ὑπάρχειν καὶ δυνατοὺς καὶ ἔτι κηδεμόνας τῆς πόλεως; * Ἔστι ταῦτα. Κήδοιτο δέ γ' D
ἄν τις μάλιστα τούτου ὃ τυγχάνοι φιλῶν. Ἀνάγκη. Καὶ μὴν τοῦτό γ' ἂν μάλιστα φιλοῖ, ᾧ ξυμφέρειν ἡγοῖτο τὰ αὐτὰ καὶ ἑαυτῷ, καὶ ὅταν μάλιστα ἐκείνου μὲν εὖ πράττοντος οἴηται ξυμβαίνειν καὶ ἑαυτῷ εὖ πράττειν, εἰ δὲ μή, τοὐναντίον. Οὕτως, ἔφη. Ἐκλεκτέον ἄρ' ἐκ τῶν ἄλλων φυλάκων τοιούτους

*) γρ. ἐκείνο.
**) γρ. Οὐκοῦν ὅτι.

cinnitatis ac venuſtatis expers vivit. Prorſus, inquit, res ſic ſe habet. Ad haec igitur duo, ut patet, duas artes deum equidem dixerim dediſſe hominibus, muſicam et gymnaſticam, ad animoſam et ad philoſopham indolem, non ad animum et corpus, niſi ſubſicivis operis id fiat, ſed ad illa, ut inter ſe concinerent intenta et remiſſa quatenus par eſt. Videtur ſane, inquit. Eum ergo, qui pulcherrime cum muſica gymnaſticam commiſceat moderatiſſimeque animo adhibeat, rectiſſime dicemus eſſe perfectiſſimum muſicum maximeque concinentem, multo magis quam qui chordas inter ſe temperat. Conſentaneum quidem, inquit, Socrate. Nonne igitur etiam in civitate noſtra, Glauco, opus erit huiusmodi aliquo ſemper praefecto, ſi civitas ſalva eſt futura? Opus ſane erit quam maxime.

Ac formae quidem educationis et inſtitutionis hae fere erunt. ſaltationes enim quid attineat perſequi horum virorum et venationes, quum alias tum quae per canes peraguntur, et certamina gymnica et equeſtria? perſpicuum eſt enim fere haec illis debere conſentanea eſſe, nec iam difficilia eſſe ad inveniendum. Sane quidem, inquit, haud difficilia. Iam vero, inquam, dein quid nobis erit explicandum? nonne quinam ex his ipſis recturi ſint atque regendi? Quidni? Seniores quidem rectores oportere eſſe, iuniores vero regendos, patet. Patet vero. Et optimos quidem illorum. Etiam hoc. Agricolarum vero optimi nonne agriculturae peritiſſimi ſunt? Etiam. Iam quia cuſtodum illos optimos oportet eſſe, nonne peritiſſimi eſſe debent civitatis cuſtodiendae? Vero. Nonne igitur prudentes hoc in genere debent eſſe et validi et praeterea curatores urbis? Sunt iſta. Curabit autem maxime quispiam hoc cuius amans erit. Neceſſe eſt. Iam vero hoc maxime amabit, cui prodeſſe exiſtimabit eadem quae ſibimet ipſi, et quo proſpere procedente maxime arbitrabitur ſibi quoque evenire ut omnia proſpere procedant, ſin minus, contra. Ita, inquit. Eligendi ergo e reliquis cuſtodi-

ἄνδρας, οἳ ἂν σκοποῦσιν ἡμῖν μάλιστα φαίνωνται παρὰ πάντα
τὸν βίον, ὃ μὲν ἂν τῇ πόλει ἡγήσωνται * ξυμφέρειν, πάσῃ E
προθυμίᾳ ποιεῖν, ὃ δ' ἂν μή, μηδενὶ τρόπῳ πρᾶξαι ἂν ἐθέ-
λειν. Ἐπιτήδειοι γάρ, ἔφη. Δοκεῖ δή μοι τηρητέον αὐτοὺς
εἶναι ἐν ἁπάσαις ταῖς ἡλικίαις, εἰ φυλακικοί εἰσι τούτου τοῦ
δόγματος καὶ μήτε γοητευόμενοι μήτε βιαζόμενοι ἐκβάλλουσιν
ἐπιλανθανόμενοι δόξαν τὴν τοῦ ποιεῖν δεῖν ἃ τῇ πόλει βέλτιστα.
Τίνα, ἔφη, λέγεις τὴν ἐκβολήν; Ἐγώ σοι, ἔφην, ἐρῶ. φαί-
νεταί μοι δόξα ἐξιέναι ἐκ διανοίας ἢ ἑκουσίως ἢ ἀκουσίως,
ἑκουσίως μὲν ἡ ψευδὴς * τοῦ μεταμανθάνοντος, ἀκουσίως δὲ 413
πᾶσα ἡ ἀληθής. Τὸ μὲν τῆς ἑκουσίου, ἔφη, μανθάνω, τὸ
δὲ τῆς ἀκουσίου δέομαι μαθεῖν. Τί δέ; οὐ καὶ σὺ ἡγεῖ, ἔφην
ἐγώ, τῶν μὲν ἀγαθῶν ἀκουσίως στέρεσθαι τοὺς ἀνθρώπους,
τῶν δὲ κακῶν ἑκουσίως; ἢ οὐ τὸ μὲν ἐψεῦσθαι τῆς ἀληθείας
κακόν, τὸ δὲ ἀληθεύειν ἀγαθὸν [οὐ τὸ τὰ ὄντα δοξάζειν ἀλη-
θεύειν] δοκεῖ σοι εἶναι *); Ἀλλ', ἦ δ' ὅς, ὀρθῶς λέγεις,
καί μοι δοκοῦσιν ἄκοντες ἀληθοῦς δόξης στερίσκεσθαι. Οὐκ-
οῦν * κλαπέντες ἢ γοητευθέντες ἢ βιασθέντες τοῦτο πάσχου- B
σιν; Οὐδὲ νῦν, ἔφη, μανθάνω. Τραγικῶς, ἦν δ' ἐγώ, κιν-
δυνεύω λέγειν. κλαπέντας μὲν γὰρ τοὺς μεταπεισθέντας λέγω
καὶ τοὺς ἐπιλανθανομένους, ὅτι τῶν μὲν χρόνος, τῶν δὲ λόγος
ἐξαιρούμενος λανθάνει. νῦν γάρ που μανθάνεις. Ναί. Τοὺς
τοίνυν βιασθέντας λέγω οὓς ἂν ὀδύνη τις ἢ ἀλγηδὼν μεταδο-
ξάσαι ποιήσῃ. Καὶ τοῦτ', ἔφη, ἔμαθον, καὶ ὀρθῶς λέγεις.
Τούς γε μὴν γοητευθέντας, * ὡς ἐγῷμαι, κἂν σὺ φαίης εἶναι C
οἳ ἂν μεταδοξάσωσιν ἢ ὑφ' ἡδονῆς κηληθέντες ἢ ὑπὸ φόβου
τι δείσαντες. Ἔοικε γάρ, ἦ δ' ὅς, γοητεύειν πάντα ὅσα ἀπατᾷ.
Ὃ τοίνυν ἄρτι ἔλεγον, ζητητέον τίνες ἄριστοι φύλακες τοῦ παρ'
αὑτοῖς δόγματος, τοῦτο ὡς ποιητέον ὃ ἂν τῇ πόλει **) δοκῶσι
βέλτιστον εἶναι. τηρητέον δὴ εὐθὺς ἐκ παίδων προθεμένοις
ἔργα ἐν οἷς ἄν τις τοῦ τοιούτου ***) μάλιστα ἐπιλανθάνοιτο
καὶ ἐξαπατῷτο, καὶ τὸν μὲν μνήμονα καὶ δυσεξαπάτητον

---

*) ἄλλ. ἀγαθόν; ἢ οὐ τὸ — εἶναι;
**) ἄλλ. τ. πόλει ἀεί.
***) ἄλλ. τὸ τοιοῦτον.

bus huiusmodi viri, qui nobis explorantibus maxime videantur per omnem vitam, quod civitati arbitrentur conducere, fummo ftudio facere, quod vero obeffe, nullo modo facturi effe. Idonei vero hi, inquit. Videntur igitur mihi obfervandi effe qualibet aetate, num cuftodiant hoc decretum et neque deleniti neque coacti ex animo eiiciant propofitam hanc fententiam, faciendum effe quod civitati optimum fit. Quamnam, inquit, dicis eiectionem? Ego tibi, inquam, explicabo. videtur mihi fententia ex animo discedere vel fua fponte vel invita, fua fponte quidem falfa meliora edocti, invita autem quaeque vera. Sua fponte quidem discedentem, inquit, intelligo, invite autem discedentem cupio percipere. Quid vero? nonne tu quoque exiftimas, inquam, bonis quidem invitos privari homines, malis vero fua fponte? annon aberrare a veritate malum, verum autem asfequi bonum [non vera iudicare verum asfequi] videtur tibi effe? Sane, inquit, recte dicis, et videntur mihi inviti vero iudicio privari. Nonne clam orbatis vel delinitis vel coactis hoc accidit? Ne nunc quidem, inquit, intelligo. Tragice, inquam, videor dicere. clam orbatos dico eos qui aliam fibi perfuafionem induunt priorisque oblivifcuntur, dum his quidem tempus, illis vero perfuafio infcientibus fententiam priorem eximit. nunc enim fine dubio intelligis. Etiam. Coactos porro dico quos dolor aliquis vel cruciatus ad fententiam mutandam impellit. Hoc quoque, inquit, intellexi, et recte dicis. Delenitos vero, ut arbitror, tu quoque dices effe eos qui fententiam mutent vel voluptate conftricti vel metu perterriti. Videntur enim, inquit, omnia delenire quae decipiunt. Quod igitur modo dixi, quaerendum, quinam optimi cuftodes eius quam teneant fententiae, hoc effe faciendum quodcumque civitati arbitrentur optimum effe. obfervandi igitur funt ftatim a pueritia, ita ut eis proponantur opera in quibus quis maxime tale quid oblivifcatur ac decipiatur, et

* ἐγκριτέον, τὸν δὲ μὴ ἀποκριτέον· ἦ γάρ; Ναί. Καὶ πόνους D
γ³ αὖ καὶ ἀλγηδόνας καὶ ἀγῶνας αὐτοῖς θετέον, ἐν οἷς ταὐτὰ
ταῦτα τηρητέον. Ὀρθῶς, ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ
τρίτου εἴδους τούτοις *) γοητείας ἅμιλλαν ποιητέον καὶ θεα-
τέον, ὥςπερ τοὺς πώλους ἐπὶ τοὺς ψόφους τε καὶ θορύβους
ἄγοντες σκοποῦσιν εἰ φοβεροί, οὕτω νέους ὄντας εἰς δείματ'
ἄττα κομιστέον καὶ εἰς ἡδονὰς αὖ μεταβλητέον, * βασανίζοντας E
πολὺ μᾶλλον ἢ χρυσὸν ἐν πυρί, εἰ δυςγοήτευτος καὶ εὐσχήμων
ἐν πᾶσι φαίνεται, φύλαξ αὑτοῦ ὢν ἀγαθὸς καὶ μουσικῆς ἧς
ἐμάνθανεν, εὔρυθμόν τε καὶ εὐάρμοστον ἑαυτὸν ἐν πᾶσι τού-
τοις παρέχων, οἷος δὴ ἂν ὢν καὶ ἑαυτῷ καὶ πόλει χρησιμώτατος
εἴη. καὶ τὸν ἀεὶ ἔν τε παισὶ καὶ νεανίσκοις καὶ ἐν ἀνδράσι
βασανιζόμενον καὶ ἀκήρατον ἐκβαίνοντα * καταστατέον ἄρχοντα 414
τῆς πόλεως καὶ φύλακα, καὶ τιμὰς δοτέον καὶ ζῶντι καὶ τε-
λευτήσαντι, τάφων τε καὶ τῶν ἄλλων μνημείων μέγιστα γέρα
λαγχάνοντα· τὸν δὲ μὴ τοιοῦτον ἀποκριτέον. Τοιαύτη τις,
ἦν δ' ἐγώ, δοκεῖ μοι, ὦ Γλαύκων, ἡ ἐκλογὴ εἶναι καὶ κατά-
στασις τῶν ἀρχόντων τε καὶ φυλάκων, ὡς ἐν τύπῳ, μὴ δι'
ἀκριβείας, εἰρῆσθαι. Καὶ ἐμοί, ἦ δ' ὅς, οὕτω πῃ φαίνεται.
Ἆρ' οὖν ὡς ἀληθῶς ὀρθότατον καλεῖν * τούτους μὲν φύλακας B
παντελεῖς τῶν τε ἔξωθεν πολεμίων τῶν τε ἐντὸς φίλων **),
ὅπως οἱ μὲν μὴ βουλήσονται, οἱ δὲ μὴ δυνήσονται κακουργεῖν,
τοὺς δὲ νέους, οὓς νῦν δὴ ***) φύλακας ἐκαλοῦμεν, ἐπικού-
ρους τε καὶ βοηθοὺς τοῖς τῶν ἀρχόντων δόγμασιν; Ἔμοιγε
δοκεῖ, ἔφη.

Τίς ἂν οὖν ἡμῖν, ἦν δ' ἐγώ, μηχανὴ γένοιτο τῶν ψευδῶν
τῶν ἐν δέοντι γιγνομένων, ὧν νῦν δὴ ἐλέγομεν, γενναῖόν τι
εἶναι ψευδομένους †) * πεῖσαι μάλιστα μὲν καὶ αὐτοὺς τοὺς C
ἄρχοντας, εἰ δὲ μή, τὴν ἄλλην πόλιν; Ποῖόν τι; ἔφη. Μηδὲν
καινόν, ἦν δ' ἐγώ, ἀλλὰ Φοινικικόν τι, πρότερον μὲν ἤδη
πολλαχοῦ γεγονός, ὥς φασιν οἱ ποιηταὶ καὶ πεπείκασιν, ἐφ'
ἡμῶν δὲ οὐ γεγονὸς οὐδ' οἶδα εἰ γενόμενον ἄν, πεῖσαι δὲ

*) γρ. τοῦ τῆς. **) ἄλλ. φιλίων.
***) γρ. δὴ νῦν.
†) ἴσ. γενναῖόν τι ψευδομένους.

qui memor eſt nec facile decipitur, recipiendus, qui vero non, reprobandus. nonne? Etiam. Et labores quoque et cruciatus et certamina eis proponenda, in quibus idem hoc obſervandum. Recte, inquit. Nonne, inquam, etiam tertiae ſpeciei, delectationis, certamen his inſtituendum et, quemadmodum pullos ad ſtrepitus et tumultus agimus exploraturi num timidi ſint, ita iuvenes dum ſunt in terrores quosdam adducendi et viciſſim in voluptates, ut eos perſpiciamus multo magis quam aurum igne, num difficiles ſint delenitu et decoros in omnibus ſe exhibeant, bene ſe ipſos cuſtodientes et muſicam quam didicerint, ita ut concinnos et temperatos in omnibus his ſe praeſtent, quales videlicet et ſibi et civitati utiliſſimi ſint. et qui ſemper in pueris, iuvenibus ac viris exploratus fuerit ſincerusque evaſerit, conſtituendus eſt moderator civitatis et cuſtos, et honoribus afficiendus tam vivus quam mortuus, ſepulcrorum reliquorumque monumentorum maxima munera accipiens; qui vero non eſt talis, reiiciendus. Haec fere, inquam, videtur mihi, Glauco, electio eſſe atque conſtitutio moderatorum et cuſtodum, ut ſummatim eam adumbremus, non accurate exponamus. Etiam mihi, inquit, ita fere videtur. Nonne igitur revera rectiſſime hi quidem dicentur cuſtodes perfecti tam externorum hoſtium quam internorum amicorum, ne hi quidem velint, illi vero poſſint nocere, iuvenes autem, quos ſupra cuſtodes dicebamus, adiutores ac defenſores eorum quae moderatores decreverint? Mihi quidem videtur, inquit.

Iam quomodo, inquam, fieri poterit ut mendacium aliquod eorum, quae ſupra diximus neceſſaria eſſe, honeſtum mentientes perſuadeamus maxime quidem ipſis moderatoribus, ſin minus, reliquae civitati? Quale iſtud? inquit. Nihil novi, inquam, ſed Phoenicium quicquam, quod ante quidem iam ſaepius factum eſt, ut dicunt poëtae et perſuaſerunt, noſtris vero temporibus non factum eſt nec ſcio an eventurum ſit, perſuaſio-

συχνῆς πειθοῦς. Ὡς ἔοικας, ἔφη, ὀκνοῦντι λέγειν. Δόξω
δέ σοι, ἦν δ' ἐγώ, καὶ μάλα εἰκότως ὀκνεῖν, ἐπειδὰν εἴπω.
Λέγ', ἔφη, καὶ μὴ φοβοῦ. Λέγω δή, * καίτοι οὐκ οἶδα D
ὁποίᾳ τόλμῃ ἢ ποίοις λόγοις χρώμενος ἐρῶ· καὶ ἐπιχειρήσω
πρῶτον μὲν αὐτοὺς τοὺς ἄρχοντας πείθειν καὶ τοὺς στρατιώτας,
ἔπειτα δὲ καὶ τὴν ἄλλην πόλιν, ὡς ἄρ', ἃ ἡμεῖς αὐτοὺς ἐτρέ-
φομέν τε καὶ ἐπαιδεύομεν, ὥςπερ ὀνείρατα ἐδόκουν ταῦτα
πάντα πάσχειν τε καὶ γίγνεσθαι περὶ αὐτούς, ἦσαν δὲ τότε τῇ
ἀληθείᾳ ὑπὸ γῆς ἐντὸς πλαττόμενοι καὶ τρεφόμενοι καὶ αὐτοὶ
καὶ τὰ ὅπλα αὐτῶν καὶ ἡ ἄλλη σκευὴ δημιουργούμενα· * ἐπειδὴ E
δὲ παντελῶς ἐξειργασμένοι ἦσαν, καὶ ἡ γῆ *) αὐτοὺς μήτηρ
οὖσα ἀνῆκε· καὶ νῦν δεῖ ὡς περὶ μητρὸς καὶ τροφοῦ τῆς χώ-
ρας ἐν ᾗ εἰσὶ βουλεύεσθαί τε καὶ ἀμύνειν αὐτούς, ἐάν τις ἐπ'
αὐτὴν ἴῃ, καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων πολιτῶν ὡς ἀδελφῶν ὄντων
καὶ γηγενῶν διανοεῖσθαι. Οὐκ ἐτός, ἔφη, πάλαι ᾐσχύνου τὸ
ψεῦδος λέγειν. Πάνυ, ἦν δ' ἐγώ, * εἰκότως· ἀλλ' ὅμως ἄκουε 415
καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ μύθου.

Ἐστὲ μὲν γὰρ δὴ πάντες οἱ ἐν τῇ πόλει ἀδελφοί (ὡς φή-
σομεν πρὸς αὐτοὺς μυθολογοῦντες), ἀλλ' ὁ θεὸς πλάττων,
ὅσοι μὲν ὑμῶν ἱκανοὶ ἄρχειν, χρυσὸν ἐν τῇ γενέσει ξυνέμιξεν
αὐτοῖς, διὸ τιμιώτατοί εἰσιν, ὅσοι δ' ἐπίκουροι, ἄργυρον·
σίδηρον δὲ καὶ χαλκὸν τοῖς τε γεωργοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις δημι-
ουργοῖς. ἅτε οὖν ξυγγενεῖς ὄντες πάντες τὸ μὲν πολὺ ὁμοίους
ἂν ὑμῖν αὐτοῖς γεννῷτε, ἔστι δ' ὅτε ἐκ * χρυσοῦ γεννηθείη B
ἂν ἀργυροῦν καὶ ἐξ ἀργύρου **) χρυσοῦν ἔκγονον καὶ τἄλλα
πάντα οὕτως ἐξ ἀλλήλων. τοῖς οὖν ἄρχουσι καὶ πρῶτον καὶ
μάλιστα παραγγέλλει ὁ θεὸς ὅπως μηδενὸς οὕτω φύλακες ἀγα-
θοὶ ἔσονται μηδ' οὕτω σφόδρα φυλάξουσι μηδὲν ὡς τοὺς ἐκ-
γόνους, ὅ τι αὐτοῖς τούτων ἐν ταῖς ψυχαῖς παραμέμικται, καὶ
ἐάν τε σφέτερος ἔκγονος ὑπόχαλκος ἢ ὑποσίδηρος γένηται, μη-
δενὶ * τρόπῳ κατελεήσουσιν, ἀλλὰ τὴν τῇ φύσει προςήκουσαν C
τιμὴν ἀποδόντες ὤσουσιν εἰς δημιουργοὺς ἢ εἰς γεωργούς, καὶ
ἂν αὖ ἐκ τούτων τις ὑπόχρυσος ἢ ὑπάργυρος φυῇ, τιμήσαντες
ἀνάξουσι τοὺς μὲν εἰς φυλακήν, τοὺς δὲ εἰς ἐπικουρίαν, ὡς
χρησμοῦ ὄντος τότε τὴν πόλιν διαφθαρῆναι, ὅταν αὐτὴν ὁ

*) ἴσ. ἦσαν, ἡ γῆ. **) ἄλλ. ἀργυροῦ.

nem vero magnam desiderat. Admodum videris, inquit, cunctari. Videbor autem tibi, inquam, satis recte cunctari, si dixero. Dic, inquit, nec time. Dico igitur, quamquam nescio quanam audacia vel quibus orationibus utens dicam; et conabor primum ipsis moderatoribus persuadere et militibus, deinde etiam reliquae civitati, ea videlicet omnia, quibus nos eos nutriverimus atque instituerimus, veluti somnia visos sibi esse pati et sibi accidere putasse, fuisse autem tum revera sub terra intus formatos et educatos tam ipsos quam arma eorum reliquumque apparatum, et quum plane absoluti fuissent, terram eos matrem emisisse; et nunc oportere ipsos de terra in qua vivant tamquam de matre et nutrice consulere eamque defendere, si quis eam adoriatur, et reliquos cives pro fratribus ac terrigenis habere. Non sine causa, inquit, dudum veritus es mendacium proferre. Sane, inquam, convenienter; attamen audi etiam quod reliquum est de fabula.

Estis enim omnes quidem in civitate fratres (ita dicemus eis fabulantes), deus autem fingens omnibus eis de vobis qui valent ad imperandum, aurum in generatione admiscuit, quocirca in maximo honore habentur; quicumque vero adiutores, eis argentum: ferrum denique et aes agricolis ceterisque opificibus. cognati igitur quum omnes sitis maxima ex parte similes vobismet ipsis generabitis, nonnumquam vero ex auro procreabitur argenteus et ex argento aureus fetus, et reliqua omnia ita inter vos. ducibus igitur et primum et maxime praecipit deus ut nullius rei tam boni custodes sint nec tam studiose quicquam custodiant quam prolem, videntes quidnam illorum animis ipsorum admistum sit, et, si proles sua aliquid aeris vel ferri contraxerit, nullo ut modo misereantur, sed convenientem naturae honorem tribuentes detrudant ad opifices vel agricolas, contra si ex his quisquam procreatus fuerit auri vel argenti quid in se habens, honorantes eum evehant partim ad custodiam, partim ad auxilium; quippe oraculum esse editum tum

σίδηρος ἢ ὁ χαλκὸς φυλάξῃ. Τοῦτον οὖν τὸν μῦθον ὅπως
ἂν πεισθεῖεν, ἔχεις τινὰ μηχανήν; Οὐδαμῶς, ἔφη, ὅπως γ'
ἂν αὐτοὶ οὗτοι, * ὅπως μέντ' ἂν οἱ τούτων υἱεῖς καὶ οἱ ἔπειτα D
οἵ τ' ἄλλοι ἄνθρωποι οἱ ὕστερον. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο, ἦν δ' ἐγώ,
εὖ ἂν ἔχοι πρὸς τὸ μᾶλλον αὐτοὺς τῆς πόλεώς τε καὶ ἀλλήλων
κήδεσθαι· σχεδὸν γάρ τι μανθάνω ὃ λέγεις. καὶ τοῦτο μὲν
δὴ ἕξει ὅπῃ ἂν αὐτὸ ἡ φήμη ἀγάγῃ· ἡμεῖς δὲ τούτους τοὺς
γηγενεῖς ὁπλίσαντες προάγωμεν ἡγουμένων τῶν ἀρχόντων·
ἐλθόντες δὲ θεασάσθων τῆς πόλεως ὅπου κάλλιστον στρατο-
πεδεύσασθαι, ὅθεν τούς τε ἔνδον * μάλιστ' ἂν κατέχοιεν, εἴ E
τις μὴ ἐθέλοι τοῖς νόμοις πείθεσθαι, τούς τε ἔξωθεν ἀπα-
μύνοιεν, εἰ πολέμιος ὥςπερ λύκος ἐπὶ ποίμνην τις ἴοι. στρα-
τοπεδευσάμενοι δέ, θύσαντες οἷς χρή, εὐνὰς ποιησάσθων· ἢ
πῶς; Οὕτως, ἔφη. Οὐκοῦν τοιαύτας οἵας χειμῶνός τε στέγειν
καὶ θέρους ἱκανὰς εἶναι; Πῶς γὰρ οὐχί; οἰκήσεις γάρ, ἔφη,
δοκεῖς μοι λέγειν. Ναί, ἦν δ' ἐγώ, στρατιωτικάς γε, ἀλλ'
οὐ χρηματιστικάς. * Πῶς, ἔφη, αὖ τοῦτο λέγεις διαφέρειν 416
ἐκείνου; Ἐγώ σοι, ἦν δ' ἐγώ, πειράσομαι εἰπεῖν. δεινότατον
γάρ που πάντων καὶ αἴσχιστον ποιμέσι τοιούτους γε καὶ οὕτω
τρέφειν κύνας ἐπικούρους ποιμνίων, ὥςτε ὑπὸ ἀκολασίας ἢ
λιμοῦ ἤ τινος ἄλλου κακοῦ ἔθους αὐτοὺς τοὺς κύνας ἐπιχειρῆσαι
τοῖς προβάτοις κακουργεῖν καὶ ἀντὶ κυνῶν λύκοις ὁμοιωθῆναι.
Δεινόν, ἦ δ' ὅς· πῶς δ' οὔ; Οὐκοῦν φυλακτέον * παντὶ B
τρόπῳ μὴ τοιοῦτον *) ἡμῖν οἱ ἐπίκουροι ποιήσωσι πρὸς τοὺς
πολίτας, ἐπειδὴ αὐτῶν κρείττους εἰσίν· ἀντὶ **) ξυμμάχων
εὐμενῶν δεσπόταις ἀγρίοις ἀφομοιωθῶσιν. Φυλακτέον, ἔφη.
Οὐκοῦν τὴν μεγίστην τῆς εὐλαβείας παρεσκευασμένοι ἂν εἶεν ***),
εἰ τῷ ὄντι καλῶς πεπαιδευμένοι εἰσίν; Ἀλλὰ μὴν εἰσί γ', ἔφη.
Καὶ ἔγωγ' εἶπον, Τοῦτο μὲν οὐκ ἄξιον διισχυρίζεσθαι, ὦ φίλε
Γλαύκων· ὃ μέντοι ἄρτι ἐλέγομεν, ἄξιον, ὅτι δεῖ αὐτοὺς τῆς
ὀρθῆς * τυχεῖν παιδείας, ἥτις ποτ' ἐστίν, εἰ μέλλουσι τὸ μέ- C
γιστον ἔχειν πρὸς τὸ ἥμεροι εἶναι αὐτοῖς τε καὶ τοῖς φυλαττο-
μένοις ὑπ' αὐτῶν. Καὶ ὀρθῶς γε, ἦ δ' ὅς. Πρὸς τοίνυν
τῇ παιδείᾳ ταύτῃ φαίη ἄν τις νοῦν ἔχων δεῖν καὶ τὰς οἰκήσεις

*) ἴσ. τοιοῦτόν τι. **) γρ. καὶ ἀντὶ ξ.
***) ἴσ. εἶμεν.

civitatem esse perituram, quum ferrum vel aes eam custoditurum sit. Hanc vero fabulam ut eis persuadeamus, num habes quomodo fieri possit? Nequaquam, inquit, quod ad hos ipsos attinet, filiis tamen igsorum et posteritati ceterisque hominibus posteris ut persuadeamus fieri poterit. Etiam hoc, inquam, bene habebit, quo magis illi civitatem et inter se curent; fere enim intelligo quid dicas. et hoc quidem evadet quo oraculum ducet; nos vero hos terrigenas quum armaverimus producamus ducentibus imperatoribus; profecti autem spectanto ubinam in urbe commodissime castra locentur, unde tam eos qui intus sint maxime cohibeant, si quis noluerit legibus obtemperare, quam exteros propulsent, si hostis quasi lupus gregem adoriatur. castra autem quum locaverunt et sacra quibus oportet fecerunt, tabernacula statuunto; an quî? Ita, inquit. Nonne eiusmodi quae et frigus et calorem arcere possint? Quidni? domicilia enim, inquit, videris mihi dicere. Vero, inquam, et illa quidem militaria, non mercatoria. Quomodo, inquit, rursus hoc dicis differre ab illo? Ego tibi, inquam, conabor explicare. gravissimum enim sine dubio omnium ac turpissimum pastoribus tales et ita alere canes adiutores gregum, ut per protervitatem vel famem vel aliam quam malam consuetudinem ipsi canes aggrediantur ad pecudes laedendas et pro canibus lupis similes evadant. Grave vero, inquit; quî aliter? Itaque cavendum omni modo ne tale quid nobis adiutores faciant civibus, quum eis superiores sint, nec pro sociis benivolis dominorum agrestium similitudinem gerant. Cavendum, inquit. Nonne maxima adhibita est cautio, si revera pulchre instituti sunt? Iam vero sunt, inquit. Tum ego Hoc quidem, inquam, non decet pro certo affirmari, care Glauco; quod tamen modo diximus, decet, ipsos oportere rectam consequi institutionem quaecumque demum haec sit, si maximam assequuturi sint mansuetudinem et inter se et in eos quos custodiant. Et recte quidem, inquit. Praeter hanc igitur institutionem dixerit quispiam

καὶ τὴν ἄλλην οὐσίαν τοιαύτην αὐτοῖς παρεσκευάσθαι, ἥτις
μήτε τοὺς φύλακας ὡς ἀρίστους εἶναι παύσοι*) αὐτοὺς κακουρ-
γεῖν τε μὴ ἐπαρεῖ **) περὶ τοὺς ἄλλους * πολίτας. Καὶ ἀλη- D
θῶς γε φήσει. Ὅρα δή, εἶπον ἐγώ, εἰ τοιόνδε τινὰ τρόπον
δεῖ αὐτοὺς ζῆν τε καὶ οἰκεῖν, εἰ μέλλουσι τοιοῦτοι ἔσεσθαι
πρῶτον μὲν οὐσίαν κεκτημένον μηδεμίαν μηδένα ἰδίαν, ἂν μὴ
πᾶσα ἀνάγκη· ἔπειτα οἴκησιν καὶ ταμιεῖον μηδενὶ εἶναι μηδὲν
τοιοῦτον, εἰς ὃ οὐ πᾶς ὁ βουλόμενος εἴσεισι· τὰ δ' ἐπιτήδεια,
ὅσων δέονται ἄνδρες ἀθληταὶ πολέμου σώφρονές τε καὶ ἀνδρεῖοι,
ταξαμένους * παρὰ τῶν ἄλλων πολιτῶν δέχεσθαι μισθὸν τῆς E
φυλακῆς τοσοῦτον, ὅσον μήτε περιεῖναι αὐτοῖς εἰς τὸν ἐνι-
αυτὸν μήτε ἐνδεῖν· φοιτῶντας δὲ εἰς ξυσσίτια, ὥσπερ ἐστρατο-
πεδευμένους, κοινῇ ζῆν. χρυσίον δὲ καὶ ἀργύριον εἰπεῖν αὐτοῖς
ὅτι θεῖον παρὰ θεῶν ἀεὶ ἐν τῇ ψυχῇ ἔχουσι καὶ οὐδὲν προς-
δέονται τοῦ ἀνθρωπείου, οὐδὲ ὅσια τὴν ἐκείνου κτῆσιν τῇ τοῦ
θνητοῦ χρυσοῦ κτήσει ξυμμιγνύντας μιαίνειν, διότι πολλὰ καὶ
ἀνόσια περὶ τὸ τῶν * πολλῶν νόμισμα γέγονε, τὸ παρ' ἐκείνοις 417
δὲ ἀκήρατον· ἀλλὰ μόνοις αὐτοῖς τῶν ἐν τῇ πόλει μεταχειρί-
ζεσθαι καὶ ἅπτεσθαι χρυσοῦ καὶ ἀργύρου οὐ θέμις, οὐδ' ὑπὸ
τὸν αὐτὸν ὄροφον ἰέναι οὐδὲ περιάψασθαι οὐδὲ πίνειν ἐξ ἀρ-
γύρου ἢ χρυσοῦ. καὶ οὕτω μὲν σώζοιντό τ' ἂν ***) καὶ σω-
ζοιεν τὴν πόλιν· ὁπότε δ' αὐτοὶ γῆν τε ἰδίαν καὶ οἰκίας καὶ
νομίσματα κτήσονται, οἰκονόμοι μὲν καὶ γεωργοὶ ἀντὶ φυλάκων
ἔσονται, δεσπόται δ' ἐχθροὶ ἀντὶ ξυμμάχων * τῶν ἄλλων πολι-
τῶν γενήσονται, μισοῦντες δὲ δὴ καὶ μισούμενοι καὶ ἐπιβου-
λεύοντες καὶ ἐπιβουλευόμενοι διάξουσι πάντα τὸν βίον, πολὺ
πλείω καὶ μᾶλλον δεδιότες τοὺς ἔνδον ἢ τοὺς ἔξωθεν πολεμίους,
θέοντες ἤδη τότε ἐγγύτατα ὀλέθρου αὐτοί τε καὶ ἡ ἄλλη πόλις.
Τούτων οὖν πάντων ἕνεκα, ἦν δ' ἐγώ, φῶμεν οὕτω δεῖν κατε-
σκευάσθαι τοὺς φύλακας οἰκήσεώς τε πέρι καὶ τῶν ἄλλων, καὶ
ταῦτα νομοθετήσωμεν †), ἢ μή; Πάνυ γε, ἦ δ' ὃς ὁ Γλαύκων.

---

*) ἄλλ. παύσει. **) ἴσ. αὐτούς τε κακουργεῖν μὴ ἐπαροῖ. ***) ἴσ. σώζοιντ' ἄν. †) γρ. νομοθετήσομεν.

qui ſapiat oportere etiam domicilia reliquasque res ita ipſis comparata eſſe, ut neque impediantur cuſtodes quam optimi eſſe neque incitentur ad reliquos cives aſpere tractandos. Ac vere quidem dicet. Vide igitur, inquam, num hac fere ratione ipſos oporteat vivere et habitare, ſi tales ſint futuri; primum quidem, ut nullus rem familiarem poſſideat propriam, niſi ſi prorſus neceſſe ſit; deinde ut nulli ſit domicilium vel cella penaria eiusmodi, in quam non quivis qui velit introëat; ut porro res ad vitam neceſſarias, quoad eis indigeant viri athletae belli temperantes ac fortes, certis penſionibus a reliquis civibus accipiant mercedem cuſtodiae, et eas quidem tantas, ut neque eis ſuperſint in annum neque deſint; denique ut ventitantes ad convivia publica, velut in caſtris, communiter vivant. de auro autem atque argento, dicendum ipſis, divinum a diis ſemper eos in animo habere, nec opus eſſe humano, neque fas eſſe illius poſſeſſionem cum mortalis auri poſſeſſione commiſcere atque contaminare, quia multa impia e multitudinis numis oriantur, is vero qui in ipſis reperiatur purus ſit; immo ſolis ipſis ex omnibus qui in urbe verſentur, tractare et attingere aurum argentumque non licere, neque idem tectum ſubire neque circumligari neque bibere ex argento vel auro. et ita quidem ſalvos fore ſalvamque conſervaturos eſſe civitatem; quando vero ipſi terram propriam et domos et numos habituri ſint, rerum domeſticarum adminiſtratores et agricolas pro cuſtodibus futuros, dominos hoſtiles pro ſociis reliquorum civium evaſuros totamque vitam ita victuros eſſe ut habeant odium et ſint odio, inſidias parent et inſidiae ipſis parentur, multo magis timentes internos quam externos hoſtes, currentes iam tum proxime in perniciem, tam ipſos quam reliquam civitatem. Quas quidem omnes ob cauſas, inquam, dicamus ita inſtruendos eſſe cuſtodes, quod ad domicilium reliquasque res attinet, et haec ſanciamus, necne? Sane quidem, inquit Glauco.

Δ.

Καὶ ὁ Ἀδείμαντος ὑπολαβὼν Τί οὖν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, 419
ἀπολογήσει, ἐάν τίς σε φῇ μὴ πάνυ τι εὐδαίμονας ποιεῖν τού-
τους τοὺς ἄνδρας, καὶ ταῦτα δι' ἑαυτούς, ὧν ἔστι μὲν ἡ πόλις
τῇ ἀληθείᾳ, οἱ δὲ μηδὲν ἀπολαύουσιν ἀγαθὸν τῆς πόλεως,
οἷον οἱ ἄλλοι ἀγρούς τε κεκτημένοι καὶ οἰκίας οἰκοδομούμενοι
καλὰς καὶ μεγάλας, καὶ ταύταις πρέπουσαν κατασκευὴν κτώμενοι,
καὶ θυσίας θεοῖς ἰδίας θύοντες, καὶ ξενοδοκοῦντες, καὶ δὴ
καὶ ἃ νῦν δὴ σὺ ἔλεγες, χρυσόν τε καὶ ἄργυρον κεκτημένοι καὶ
πάντα ὅσα νομίζεται τοῖς μέλλουσι μακαρίοις εἶναι; ἀλλ'
ἀτεχνῶς, φαίη ἄν, ὥςπερ ἐπίκουροι μισθωτοὶ ἐν τῇ πόλει
φαίνονται * καθῆσθαι *) οὐδὲν ἄλλο ἢ φρουροῦντες. Ναί, 420
ἦν δ' ἐγώ, καὶ ταῦτά γε ἐπισίτιοι καὶ οὐδὲ μισθὸν πρὸς τοῖς
σιτίοις λαμβάνοντες ὥςπερ οἱ ἄλλοι, ὥςτε οὐδ' ἂν ἀποδημῆσαι
βούλωνται ἰδίᾳ, ἔξεσται αὐτοῖς, οὐδὲ ἑταίραις **) διδόναι,
οὐδ' ἀναλίσκειν ἄν ποι ***) βούλωνται ἄλλοσε, οἷα δὴ οἱ εὐ-
δαίμονες δοκοῦντες εἶναι ἀναλίσκουσι. ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα
συχνὰ τῆς κατηγορίας ἀπολείπεις. Ἀλλ', ἦ δ' ὅς, ἔστω καὶ
ταῦτα κατηγορημένα. Τί οὖν δὴ * ἀπολογησόμεθα, φῄς; B
Ναί. Τὸν αὐτὸν οἶμον, ἦν δ' ἐγώ, πορευόμενοι εὑρήσομεν,
ὡς ἐγῷμαι, ἃ λεκτέα· ἐροῦμεν γὰρ ὅτι θαυμαστὸν μὲν ἂν οὐδὲν
εἴη, εἰ καὶ οὗτοι οὕτως εὐδαιμονέστατοί εἰσιν, οὐ μὴν πρὸς
τοῦτο βλέποντες τὴν πόλιν οἰκίζομεν, ὅπως ἕν τι ἡμῖν ἔθνος

*) γρ. κεκτῆσθαι. **) γρ. ἄλλοις (ἑτέροις).
***) γρ. ἄν π. ᾖ.

IV.

Tum Adimantus fubiecit Quid vero, Socrate, refpondebis, fi quis te dicat non fane beatos efficere hos viros, et ipforum quidem culpa, quippe qui, quum ipforum revera fit civitas, nihil boni ex ea percipiant, ficut reliqui, qui agros poffideant et domos fibi exftruant pulchras et magnas, hisque convenientem fibi acquirant fupellectilem, et facra diis propria faciant et hofpites excipiant, atque etiam, quae modo tu commemorafti, aurum et argentum fibi comparent omniaque quibus frui exiftimantur beati? at revera, dixerit ille forfitan, ficut adiutores mercede conducti in urbe videntur federe nihil quam cuftodientes. Etiam, inquam, et quidem victus caufa operam fuam locantes et ne mercedem quidem praeter victum accipientes, ficut reliqui, ut nec liceat eis, fi peregrinari privatim velint, proficifci neque amicis dare neque infumere in quamcumque rem velint, quemadmodum qui beati videntur effe fumptum faciunt. haec et alia multa eiusdem generis quae obiici poffint praetermittis. Itaque, inquit, funto haec quoque obiecta. Iam quid refponfuri fimus, dicis? Ita. Eandem viam, inquam, ingredientes inveniemus, ut opinor, quae dici oporteat; affirmabimus enim haud mirandum fore, fi etiam hi ita beatiffimi fint, neque tamen huc fpectantes civitatem nos condere, ut una aliqua nobis

ἔσται διαφερόντως εὔδαιμον, ἀλλ' ὅπως ὅτι μάλιστα ὅλη ἡ πόλις· ᾠήθημεν γὰρ ἐν τῇ τοιαύτῃ μάλιστα ἂν εὑρεῖν δικαιοσύνην καὶ αὖ ἐν τῇ κάκιστα οἰκουμένῃ ἀδικίαν, κατιδόντες * δὲ κρῖναι ἂν ὃ πάλαι ζητοῦμεν. νῦν μὲν οὖν, ὡς οἰόμεθα, C τὴν εὐδαίμονα πλάττομεν οὐκ ἀπολαβόντες, ὀλίγους ἐν αὐτῇ τοιούτους τινὰς θέντες, ἀλλ' ὅλην· αὐτίκα δὲ τὴν ἐναντίαν σκεψόμεθα. ὥςπερ οὖν ἂν εἰ ἡμᾶς ἀνδριάντας γράφοντας προςελθών τις *) ἔψεγε, λέγων ὅτι οὐ τοῖς καλλίστοις τοῦ ζώου τὰ κάλλιστα φάρμακα προςτίθεμεν (οἱ γὰρ ὀφθαλμοὶ κάλλιστον ὂν οὐκ ὀστρείῳ ἐναληλιμμένοι εἶεν, ἀλλὰ μέλανι), μετρίως ἂν ἐδοκοῦμεν * πρὸς αὐτὸν ἀπολογεῖσθαι λέγοντες D Ὦ θαυμάσιε, μὴ οἴου δεῖν ἡμᾶς οὕτω καλοὺς ὀφθαλμοὺς γράφειν, ὥςτε μηδὲ ὀφθαλμοὺς φαίνεσθαι, μηδ' αὖ τἄλλα μέρη, ἀλλ' ἄθρει εἰ τὰ προςήκοντα ἑκάστοις ἀποδιδόντες τὸ ὅλον καλὸν ποιοῦμεν. καὶ δὴ καὶ νῦν μὴ ἀνάγκαζε ἡμᾶς τοιαύτην εὐδαιμονίαν τοῖς φύλαξι προςάπτειν, ἣ ἐκείνους πᾶν μᾶλλον ἀπεργάσεται ἢ φύλακας. ἐπιστάμεθα * γὰρ καὶ τοὺς γεωργοὺς E ξύστιδας ἀμφιέσαντες καὶ χρυσὸν περιθέντες πρὸς ἡδονὴν ἐργάζεσθαι κελεύειν τὴν γῆν, καὶ τοὺς κεραμέας κατακλίναντες ἐπιδέξια **) πρὸς τὸ πῦρ διαπίνοντάς τε καὶ εὐωχουμένους, τὸν τροχὸν παραθεμένους, ὅσον ἂν ἐπιθυμῶσι, κεραμεύειν, καὶ τοὺς ἄλλους πάντας τοιούτῳ τρόπῳ μακαρίους ποιεῖν, ἵνα δὴ ὅλη ἡ πόλις εὐδαιμονῇ. ἀλλ' ἡμᾶς μὴ οὕτω νουθέτει· ὡς, ἂν σοι πειθώμεθα, οὔτε ὁ γεωργὸς γεωργὸς ἔσται οὔτε * ὁ 421 κεραμεὺς κεραμεὺς οὔτε ἄλλος οὐδεὶς οὐδὲν ἔχων σχῆμα, ἐξ ὧν πόλις γίγνεται. ἀλλὰ τῶν μὲν ἄλλων ἐλάττων λόγος· νευρορράφοι γὰρ φαῦλοι γενόμενοι καὶ διαφθαρέντες καὶ προςποιησάμενοι εἶναι μὴ ὄντες πόλει οὐδὲν δεινόν, φύλακες δὲ νόμων τε καὶ πόλεως μὴ ὄντες, ἀλλὰ δοκοῦντες, ὁρᾷς δὴ ὅτι πᾶσαν ἄρδην πόλιν ἀπολλύασι, καὶ αὖ ***) τοῦ εὖ οἰκεῖν καὶ εὐδαιμονεῖν μόνοι τὸν καιρὸν ἔχουσιν †). εἰ μὲν οὖν ἡμεῖς μὲν ††) φύλακας ὡς ἀληθῶς ποιοῦμεν, ἥκιστα * κακούργους B τῆς πόλεως, ὁ δ' ἐκεῖνο λέγων γεωργούς τινας καὶ ὥςπερ ἐν πανηγύρει, ἀλλ' οὐκ ἐν πόλει ἑστιάτορας εὐδαίμονας, ἄλλο ἂν

*) γρ. ἄν τις. **) γρ. ἐπὶ δεξιά. ***) γρ. ἄν.
†) γρ. ἔχωσιν. ††) ἴσ. ἡμεῖς μὲν οὖν.

gens prae ceteris ſit beata, ſed ut quam maxime univerſa civitas; arbitrabamur enim in hac maxime nos inventuros eſſe iuſtitiam et viciſſim in civitate peſſime inſtituta iniuſtitiam, hisque inventis iudicare poſſe id quod iamdiu quaeſiviſſemus. nunc igitur, ut arbitramur, beatam fingimus non ſeparatim paucos in ea tales efficientes, ſed univerſam; mox contrariam conſiderabimus. quemadmodum igitur ſi quis ad nos imagines pingentes accidens vituperaret dicens nos non pulcherrimis corporis partibus pulcherrimos colores adhibere (oculos enim, pulcherrimam partem, non purpura obductos eſſe, ſed atramento), recte videremur ei reſpondere dicentes O admirabilis, ne exiſtima oportere nos tam pulchros oculos pingere, ut nec oculi videantur, neque etiam reliquae partes, ſed vide an convenientia cuique attribuentes totum pulchrum faciamus. nunc quoque ne coge nos huiusmodi felicitatem cuſtodibus adiungere, quae illos quidvis aliud magis efficiat quam cuſtodes. poſſemus enim etiam agricolas iubere veſtibus ſplendidis indutos auroque ornatos animi cauſa agrum colere, et figulos discumbentes commode ad ignem bibentes et convivantes, rota appoſita, quantum luberet figlinam exercere, et reliquos omnes hac ratione beatos efficere, ut tota ſcilicet civitas fortunata eſſet. at nos ne ita admone; nam, ſi tibi parebimus, neque agricola agricola erit neque figulus figulus neque alius ullus vitae quoddam inſtitutum ſequens ex eis quibus civitas continetur. ſed reliquorum quidem levior cauſa; ſutores enim ſi viles exſiſtunt et corrumpuntur et ſimulant ſe eſſe eos qui non ſunt, nihil mali accidit civitati, cuſtodes vero legum et civitatis ſi non ſunt, ſed videntur eſſe, vides eos univerſam funditus civitatem perdere, eosque viciſſim bonae adminiſtrationis ac felicitatis ſolos poteſtatem habere. quocirca nos quidem cuſtodes veros fingimus minime civitati nocituros, qui vero illud ponit et agricolas exhibet tamquam in feſto coetu, non in urbe, convivas beatos, aliud

τι ἢ πόλιν λέγοι. σκεπτέον οὖν πότερον πρὸς τοῦτο βλέποντες τοὺς φύλακας καθιστῶμεν, ὅπως ὅτι πλείστη αὐτοῖς εὐδαιμονία ἐγγενήσεται, ἢ τοῦτο μὲν εἰς τὴν πόλιν ὅλην βλέποντας θεατέον εἰ ἐκείνῃ ἐγγίγνεται, τοὺς δ' ἐπικούρους τούτους καὶ τοὺς φύλακας ἐκεῖνο * ἀναγκαστέον ποιεῖν καὶ πειστέον ὅπως C
ὅτι ἄριστοι δημιουργοὶ τοῦ ἑαυτῶν ἔργου ἔσονται, καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ὡςαύτως, καὶ οὕτω ξυμπάσης τῆς πόλεως αὐξανομένης καὶ καλῶς οἰκιζομένης ἐατέον ὅπως ἑκάστοις τοῖς ἔθνεσιν ἡ φύσις ἀποδίδωσι τοῦ μεταλαμβάνειν εὐδαιμονίας. Ἀλλ', ἦ δ' ὅς, καλῶς μοι δοκεῖς λέγειν. Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ τὸ τούτου ἀδελφὸν δόξω σοι μετρίως λέγειν; Τί μάλιστα; Τοὺς ἄλλους αὖ δημιουργοὺς σκόπει εἰ * τάδε διαφθεί- D
ρει, ὥςτε καὶ κακοὺς γίγνεσθαι. Τὰ ποῖα δὴ ταῦτα; Πλοῦτος, ἦν δ' ἐγώ, καὶ πενία. Πῶς δή; Ὧδε. πλουτήσας χυτρεὺς δοκεῖ σοι ἔτι ἐθελήσειν *) ἐπιμελεῖσθαι τῆς τέχνης; Οὐδαμῶς, ἔφη. Ἀργὸς δὲ καὶ ἀμελὴς γενήσεται μᾶλλον αὐτὸς αὑτοῦ; Πολύ γε. Οὐκοῦν κακίων χυτρεὺς γίγνεται; Καὶ τοῦτο, ἔφη, πολύ. Καὶ μὴν καὶ ὄργανά γε μὴ ἔχων παρέχεσθαι ὑπὸ πενίας ἤ τι ἄλλο τῶν εἰς τὴν τέχνην, τά τε ἔργα πονηρότερα * ἐργάσεται καὶ τοὺς υἱεῖς ἢ ἄλλους οὓς ἂν διδά- E
σκῃ **) χείρους δημιουργοὺς διδάξεται. Πῶς δ' οὔ; Ὑπ' ἀμφοτέρων δή, πενίας τε καὶ πλούτου, χείρω μὲν τὰ τῶν τεχνῶν ἔργα, χείρους δὲ αὐτοί. Φαίνεται. Ἕτερα δή, ὡς ἔοικε, τοῖς φύλαξιν εὑρήκαμεν, ἃ παντὶ τρόπῳ φυλακτέον ὅπως μήποτε αὐτοὺς λήσει εἰς τὴν πόλιν παραδύντα. Ποῖα ταῦτα; Πλοῦτος, ἦν δ' ἐγώ, καὶ πενία, * ὡς τοῦ μὲν τρυ- 422
φήν τε καὶ ἀργίαν καὶ νεωτερισμὸν ἐμποιοῦντος, τοῦ δὲ ἀνελευθερίαν καὶ κακουργίαν πρὸς τῷ νεωτερισμῷ. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. τόδε μέντοι, ὦ Σώκρατες, σκόπει· πῶς ἡμῖν ἡ πόλις οἵα τ' ἔσται πολεμεῖν, ἐπειδὰν χρήματα μὴ κεκτημένη ᾖ, ἄλλως τε κἂν πρὸς μεγάλην τε καὶ πλουσίαν ἀναγκασθῇ πολεμεῖν; Δῆλον, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι πρὸς μὲν μίαν χαλεπώτερον, πρὸς δὲ δύο τοιαύτας * ῥᾷον. Πῶς εἶπες; ἦ δ' ὅς. Πρῶ- B
τον μέν που, εἶπον, ἐὰν δέῃ μάχεσθαι, ἆρ' οὐ πλουσίοις

---

*) γρ. θελήσειν. **) γρ. διδάξῃ.

quid quam civitatem dicit. videndum igitur, utrum huc spectantes custodes constituamus, ut quam plurima eis felicitas obtingat, an civitatis universae ratio habenda sit ut huic illa obtingat, adiutores autem illi et custodes cogendi sint id agere, et persuadendum eis ut optimi operis sui effectores sint, ceterisque omnibus similiter, et ita universa civitate aucta beneque instituta ea felicitatis pars quam cuique genti natura attribuat concedenda sit. Praeclare sane, inquit, mihi videris dicere. Num vero, inquam, etiam quod huic cognatum est videbor tibi recte dicere? Quid tandem? Ceteros quoque opifices specta an haec corrumpant, ut mali exsistant. Qualia ista? Opulentia, inquam, et paupertas. Quomodo? Ita. figulus dives factus num videtur tibi adhuc curaturus esse artem suam? Nequaquam, inquit. Segnior et negligentior exsistet quam per se fuerat. Multo quidem. Nonne igitur deterior figulus evadit? Etiam hoc, inquit, multo. Atque etiam si instrumenta non potest sibi comparare propter paupertatem vel aliud quid eorum quae ad artem pertinent, opera faciet deteriora et filios aliosve quos docet peiores opifices instruendo reddet. Quidni? Per utraque igitur, paupertatem et opulentiam, et deteriora artium opera et deteriores ipsi. Videtur. Alia igitur, ut patet, reperimus custodibus omni modo observanda ne umquam ipsis insciis in civitatem irrepant. Quaenam ista? Divitias, inquam, et paupertatem, quarum quidem illae luxuriam, segnitiem rerumque novarum studium iniiciunt, haec vero illiberalitatem et improbitatem ad rerum novarum studium. Sane quidem, inquit. hoc tamen, Socrate, perpende: quomodo nobis civitas poterit bellum gerere, si pecuniam non habeat, praesertim quando cum magna et opulenta cogatur bellum agere? Perspicuum est, inquam, cum una quidem difficilius id fore, cum duabus autem talibus facilius. Quomodo dicis? inquit. Primum videlicet, inquam, quando oportebit dimicari, nonne cum divitibus

ἀνδράσι μαχοῦνται αὐτοὶ ὄντες πολέμου ἀθληταί; Ναὶ τοῦτό
γε, ἔφη. Τί οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Ἀδείμαντε; εἷς πύκτης ὡς
οἷόν τε κάλλιστα ἐπὶ τούτῳ *) παρεσκευασμένος δυοῖν μὴ
πύκταιν, πλουσίοιν δὲ καὶ πιόνοιν, οὐκ ἂν δοκεῖ σοι ῥᾳδίως
μάχεσθαι; Οὐκ ἂν ἴσως, ἔφη, ἅμα γε. Οὐδ' εἰ ἐξείη, ἦν
δ' ἐγώ, ὑποφεύγοντι τὸν πρότερον ἀεὶ προςφερόμενον * ἀνα- C
στρέφοντα κρούειν, καὶ τοῦτο ποιοῖ πολλάκις ἐν ἡλίῳ τε καὶ
πνίγει; ἆρά γε οὐ καὶ πλείους χειρώσαιτ' ἂν τοιούτους ὁ τοι-
οῦτος; Ἀμέλει, ἔφη, οὐδὲν ἂν γένοιτο θαυμαστόν. Ἀλλ'
οὐκ οἴει πυκτικῆς πλέον μετέχειν τοὺς πλουσίους ἐπιστήμῃ τε
καὶ ἐμπειρίᾳ ἢ πολεμικῆς; Ἔγωγ', ἔφη. Ῥᾳδίως ἄρα ἡμῖν
οἱ ἀθληταὶ ἐκ τῶν εἰκότων διπλασίοις τε καὶ τριπλασίοις αὐ-
τῶν μαχοῦνται. Ξυγχωρήσομαί σοι, ἔφη· δοκεῖς γάρ μοι
ὀρθῶς λέγειν. * Τί δ', ἂν πρεσβείαν πέμψαντες εἰς τὴν ἑτέ- D
ραν πόλιν τἀληθῆ εἴπωσιν ὅτι Ἡμεῖς μὲν οὐδὲν χρυσίῳ οὐδ'
ἀργυρίῳ χρώμεθα, οὐδ' ἡμῖν θέμις, ὑμῖν δέ· ξυμπολεμήσαν-
τες οὖν μεθ' ἡμῶν ἔχετε τὰ τῶν ἑτέρων· οἴει τινὰς ἀκούσαντας
ταῦτα αἱρήσεσθαι **) κυσὶ πολεμεῖν στερεοῖς τε καὶ ἰσχνοῖς
μᾶλλον ἢ μετὰ κυνῶν προβάτοις πίοσί τε καὶ ἁπαλοῖς; Οὔ
μοι δοκεῖ. ἀλλ' ἐὰν εἰς μίαν, ἔφη, πόλιν ξυναθροισθῇ τὰ
τῶν ἄλλων χρήματα, ὅρα μὴ * κίνδυνον φέρῃ τῇ μὴ πλου- E
τούσῃ. Εὐδαίμων εἶ, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι οἴει ἄξιον εἶναι ἄλλην
τινὰ προςειπεῖν πόλιν ἢ τὴν τοιαύτην οἵαν ἡμεῖς κατεσκευάζο-
μεν ***). Ἀλλὰ τί μήν; ἔφη. Μειζόνως, ἦν δ' ἐγώ, χρὴ
προςαγορεύειν τὰς ἄλλας· ἑκάστη γὰρ αὐτῶν πόλεις εἰσὶ πάμ-
πολλαι, ἀλλ' οὐ πόλις, τὸ τῶν παιζόντων· δύο μὲν γὰρ κἂν
ὁπηοῦν εἶεν †) πολεμία ἀλλήλαιν, ἡ μὲν πενήτων, ἡ δὲ πλου-
σίων· τούτων δ' * ἐν ἑκατέρᾳ πάνυ πολλαί, αἷς ἐὰν μὲν ὡς 423
μιᾷ προςφέρῃ, παντὸς ἂν ἁμάρτοις, ἐὰν δὲ ὡς πολλαῖς, δι-
δοὺς τὰ τῶν ἑτέρων τοῖς ἑτέροις ††), χρήματά τε καὶ δυνάμεις
ἢ καὶ αὐτούς, ξυμμάχοις μὲν ἀεὶ πολλοῖς χρήσει, πολεμίοις δ'
ὀλίγοις. καὶ ἕως ἂν ἡ πόλις σοι οἰκῇ σωφρόνως, ὡς ἄρτι
ἐτάχθη, μεγίστη ἔσται, οὐ τῷ δοκεῖν †††) λέγω, ἀλλ' ὡς ἀλη-

*) ἄλλ. τοῦτο. **) ἄλλ. αἱρήσασθαι.
***) ἴσ. κατασκευάζομεν. †) ἄλλ. γάρ, κἂν ὁτιοῦν ᾖ, πολεμία. ††) γρ. ταῖς ἑτέραις. †††) γρ. εὐδοκιμεῖν.

viris pugnabunt qui ipfi funt belli athletae? Hoc quidem verum, inquit. Quid igitur, inquam, Adimante? unus pugil quam poteft maxime ad hoc inftructus cum duobus qui non pugiles funt, fed divites ac pingues, non videtur tibi facile pugnaturus effe? Fortaffe, inquit, non fimul. Non fi ei liceat, inquam, aufugere et converfo priorem quemque qui adoriatur ferire, idque faciat faepius in fole et aeftu? nonne etiam plures fubiget huiusmodi homines talis? Sane, inquit, non erit admirabile. Nonne vero putas pugilationis magis compotes effe divites fcientia et experientia quam rei bellicae? Ego vero, inquit. Facile igitur nobis athletae, ut quidem probabile eft, cum duplo et triplo pluribus pugnabunt. Concedam tibi, inquit; videris enim mihi recte dicere. Quid vero, fi legationem mittentes in alteram civitatem verum dicant Nos quidem nihil auro argentoque utimur, nec fas nobis eft, vobis autem; bellum igitur coniungentes nobiscum habete res alterorum, num cenfes fore ut qui haec audiverint adverfus canes duros et macros pugnare malint quam cum canibus adverfus pecudes pingues ac molles? Non mihi videtur. at fi in unam, inquit, urbem colligantur reliquarum facultates et copiae, vide ne periculum confletur urbi non opulentae. Beatus es, inquam, quod cenfes dignam effe aliam quampiam quae appelletur civitas praeter hanc quam nos conftituimus. Quidni? inquit. Ampliore, inquam, oportet nomine nuncupari reliquas; quaeque enim earum civitates funt permultae, non civitas, ut ludentes dicunt. duae enim certe quacumque ratione inter fe disfidentes erunt, pauperum una, altera divitum; harum vero in quaque admodum multae, in quas fi tamquam in unam invaferis, tota via erraveris, fin ut in multas resque alterorum alteris dederis, facultates et poteftates vel etiam ipfos, focios femper multos habueris, hoftes autem paucos. et quamdiu civitas tibi adminiftratur prudenter, ut modo conftituta eft, maxima erit, non fpecie, fed revera

θῶς μεγίστη, καὶ ἐὰν μόνον ᾖ χιλίων τῶν προπολεμούντων· οὕτω γὰρ μεγάλην πόλιν μίαν οὐ ῥᾳδίως οὔτ' ἐν * Ἕλλησιν B οὔτε ἐν βαρβάροις εὑρήσεις, δοκούσας δὲ πολλὰς καὶ πολλαπλασίας τῆς τηλικαύτης· ἢ ἄλλως οἴει; Οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, οὗτος ἂν εἴη *) κάλλιστος ὅρος τοῖς ἡμετέροις ἄρχουσιν, ὅσην δεῖ τὸ μέγεθος τὴν πόλιν ποιεῖσθαι καὶ ἡλίκῃ οὔσῃ ὅσην χώραν ἀφορισαμένους τὴν ἄλλην χαίρειν ἐᾶν. Τίς, ἔφη, ὅρος; Οἶμαι μέν, ἦν δ' ἐγώ, τόνδε· μέχρι οὗ ἂν ἐθέλῃ **) αὐξομένη εἶναι μία, μέχρι τούτου αὔξειν, πέρα δὲ μή. Καὶ καλῶς * γ', ἔφη. Οὐκοῦν καὶ τοῦτο αὖ C ἄλλο πρόσταγμα τοῖς φύλαξι προστάξομεν, φυλάττειν παντὶ τρόπῳ ὅπως μήτε σμικρὰ ἡ πόλις ἔσται μήτε μεγάλη δοκοῦσα, ἀλλά τις ἱκανὴ καὶ μία. Καὶ φαῦλόν γ', ἔφη, ἴσως αὐτοῖς προστάξομεν. Καὶ τούτου γε, ἦν δ' ἐγώ, ἔτι φαυλότερον τόδε, οὗ καὶ ἐν τῷ πρόσθεν ἐπεμνήσθημεν λέγοντες ὡς δέοι, ἐάν τε τῶν φυλάκων τις φαῦλος ἔκγονος γένηται, εἰς τοὺς ἄλλους αὐτὸν ἀποπέμπεσθαι, ἐάν τ' * ἐκ τῶν ἄλλων σπου-D δαῖος, εἰς τοὺς φύλακας. τοῦτο δ' ἐβούλετο δηλοῦν ὅτι καὶ τοὺς ἄλλους πολίτας, πρὸς ὅ τις πέφυκε, πρὸς τοῦτο ἕνα πρὸς ἓν ἕκαστον ἔργον δεῖ κομίζειν, ὅπως ἂν ἓν τὸ αὑτοῦ ἐπιτηδεύων ἕκαστος μὴ πολλοί, ἀλλ' εἷς γίγνηται, καὶ οὕτω δὴ ξύμπασα ἡ πόλις μία φύηται, ἀλλὰ μὴ πολλαί. Ἔστι γάρ, ἔφη, τοῦτο ἐκείνου σμικρότερον. Οὔτοι, ἦν δ' ἐγώ, ὦ 'γαθὲ Ἀδείμαντε, ὡς δόξειεν ἄν τις, ταῦτα πολλὰ καὶ μεγάλα αὐτοῖς προστάττομεν, * ἀλλὰ πάντα φαῦλα, ἐὰν τὸ λεγόμενον ἓν E μέγα φυλάττωσι, μᾶλλον δὲ ἀντὶ μεγάλου ἱκανόν. Τί τοῦτο; ἔφη. Τὴν παιδείαν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ τροφήν. ἐὰν γὰρ εὖ παιδευόμενοι μέτριοι ἄνδρες γίγνωνται, πάντα ταῦτα ῥᾳδίως διόψονται, καὶ ἄλλα γε ὅσα νῦν ἡμεῖς παραλείπομεν, τήν τε τῶν γυναικῶν κτῆσιν καὶ γάμων καὶ παιδοποιίας, ὅτι * δεῖ 424 ταῦτα κατὰ τὴν παροιμίαν πάντα ὅτι μάλιστα κοινὰ τὰ τῶν φίλων ***) ποιεῖσθαι. Ὀρθότατα γάρ, ἔφη, γίγνοιτ' ἄν. Καὶ μήν, εἶπον, πολιτεία ἐάνπερ ἅπαξ ὁρμήσῃ εὖ, ἔρχεται

*) ἄλλ. εἴη καὶ κάλλ. **) γρ. ἐθέλοι.
***) ἄλλ. τὰ φίλων

maxima, etiamſi mille tantum propugnatorum fuerit; tam magnam enim civitatem unam non facile neque inter Graecos neque inter barbaros invenies, multas vero quae videantur etiam multo maiores illa; an aliter iudicas? Haudquaquam hercle, inquit. Hi igitur, inquam, etiam pulcherrimi erunt termini noſtris rectoribus quibus civitatis magnitudinem circumſcribant atque definiant, quantam pro illius magnitudine terram ſecernant reliquam miſſam facientes. Quinam, inquit, termini? Arbitror quidem, inquam, hos eſſe, ut usque eo augeatur, quoad poſſit aucta eſſe una, non ultra. Et praeclare quidem, inquit. Nonne igitur hoc quoque aliud mandatum cuſtodibus dabimus, ut caveant omni modo ut urbs neque parva neque magna ſit ſpecie, ſed idonea et una. Et leve quidem, inquit, forſitan hoc ſit quod ipſis mandabimus. Et illo quidem, inquam, etiam levius hocce, cuius etiam in praegreſſis mentionem fecimus quum diceremus, ſi quis e cuſtodibus vilis procrearetur, eum ad ceteros eſſe amandandum, ſin contra e ceteris probus quis, hunc ad cuſtodes transferendum. hoc autem volebat ſignificare, etiam reliquos cives, ad quod quis natus eſſet, ad id, unum ad unumquodque opus, eſſe adducendum, ut unum aliquod idque ſuum quisque colens non multi, ſed unus exſiſteret, et ita univerſa civitas una naturâ eſſet, non multae. Eſt vero, inquit, hoc illo levius. Nec vero, inquam, o bone Adimante, ut exiſtimarit quispiam, haec multa et magna ſunt quae eis mandamus, ſed omnia vilia, ſi, quod dici ſolet, unum magnum cuſtodiunt, vel potius non magnum, ſed quod ſatisfacit. Quale iſtud? inquit. Inſtitutionem, inquam, et educationem. nam ſi bene inſtituti moderati viri evaſerint, omnia haec facile perſpicient et alia omnia quae nunc praetermittimus, oportere videlicet, quod ad mulieres, coniugia, liberorumque procreationes attineat, haec omnia, ut in proverbio eſt, quam maxime amicorum communia fieri. Rectiſſime vere, inquit, ita fiet. Et ſane, inquam, civitas, ſi ſemel bonum ini-

ὥςπερ κύκλος αὐξανομένη· τροφὴ γὰρ καὶ παίδευσις χρηστὴ σωζομένη φύσεις ἀγαθὰς ἐμποιεῖ, καὶ αὖ φύσεις χρησταὶ τοιαύτης παιδείας ἀντιλαμβανόμεναι ἔτι βελτίους τῶν προτέρων φύονται, εἴς τε τἄλλα καὶ εἰς τὸ γεννᾶν, * ὥςπερ καὶ ἐν τοῖς B
ἄλλοις ζώοις. Εἰκός γ', ἔφη. Ὡς τοίνυν διὰ βραχέων εἰπεῖν, τούτου ἀνθεκτέον τοῖς ἐπιμεληταῖς τῆς πόλεως, ὅπως ἂν αὐτοὺς μὴ λάθῃ διαφθαρέν, ἀλλὰ παρὰ πάντα αὐτὸ φυλάττωσι, τὸ μὴ νεωτερίζειν περὶ γυμναστικήν τε καὶ μουσικὴν παρὰ τὴν τάξιν, ἀλλ' ὡς οἷόν τε μάλιστα φυλάττειν, φοβουμένους ὅταν τις λέγῃ ὡς τὴν ἀοιδὴν μᾶλλον ἐπιφρονέουσ' ἄνθρωποι,

Ἥτις ἀειδόντεσσι νεωτάτη ἀμφιπέληται,

* μὴ πολλάκις τὸν ποιητήν τις οἴηται λέγειν οὐκ ᾄσματα νέα, C
ἀλλὰ τρόπον ᾠδῆς νέον, καὶ τοῦτο ἐπαινῇ. δεῖ δ' οὔτ' ἐπαινεῖν τὸ τοιοῦτον οὔτε ὑπολαμβάνειν· εἶδος γὰρ καινὸν μουσικῆς μεταβάλλειν εὐλαβητέον ὡς ἐν ὅλῳ κινδυνεύοντα· οὐδαμοῦ γὰρ κινοῦνται μουσικῆς τρόποι ἄνευ πολιτικῶν νόμων τῶν μεγίστων, ὥς φησί τε Δάμων καὶ ἐγὼ πείθομαι. Καὶ ἐμὲ τοίνυν, ἔφη ὁ Ἀδείμαντος, θὲς τῶν πεπεισμένων. Τὸ δὴ φυλακτήριον, ἦν δ' * ἐγώ, ὡς ἔοικεν, ἐνταῦθά που οἰκο- D
δομητέον τοῖς φύλαξιν, ἐν μουσικῇ. Ἡ γοῦν παρανομία, ἔφη, αὕτη ῥᾳδίως λανθάνει παραδυομένη. Ναί, ἔφην, ὡς ἐν παιδιᾶς γε μέρει καὶ ὡς κακὸν οὐδὲν ἐργαζομένη. Οὐδὲ γὰρ ἐργάζεται, ἔφη, ἄλλο γε ἢ κατὰ σμικρὸν εἰςοικισαμένη ἠρέμα ὑποῤῥεῖ πρὸς τὰ ἤθη τε καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα, ἐκ δὲ τούτων εἰς τὰ πρὸς ἀλλήλους ξυμβόλαια μείζων ἐκβαίνει, ἐκ δὲ δὴ τῶν ξυμβολαίων ἔρχεται ἐπὶ * τοὺς νόμους καὶ πολιτείας σὺν E
πολλῇ, ὦ Σώκρατες, ἀσελγείᾳ, ἕως ἂν τελευτῶσα πάντα ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ ἀνατρέψῃ. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ, οὕτω τοῦτ' ἔχει; Δοκεῖ μοι, ἔφη. Οὐκοῦν, ὃ ἐξ ἀρχῆς ἐλέγομεν, τοῖς ἡμετέροις παισὶν ἐννομωτέρου εὐθὺς παιδιᾶς μεθεκτέον, ὡς παρανόμου γιγνομένης αὐτῆς καὶ παίδων τοιούτων ἐννόμους τε καὶ σπουδαίους ἐξ * αὐτῶν ἄνδρας αὐξάνεσθαι ἀδύνατον ὄν; 425
Πῶς δ' οὐχί; ἔφη. Ὅταν δὴ ἄρα καλῶς ἀρξάμενοι παῖδες

tium fecit, progreditur ficut orbis crefcens; educatio enim et inftitutio proba fi fervatur naturas bonas iniicit, et naturae viciffim bonae talem inftitutionem capeffentes etiam meliores prioribus exfiftunt quum ad cetera tum ad generandum, ficuti etiam in reliquis animantibus. Confentaneum vero, inquit. Ut igitur brevi dicamus, de hoc annitendum eft curatoribus civitatis, ne ipfis infciis pereat, fed ut per omnia id cuftodiant, ne videlicet quicquam novent in arte gymnaftica et mufica praeter ordinem, fed quam poffint maxime eas cuftodiant, verentes ne forte, fi quis dixerit: *homines cantum praefertim laudibus ornant,*

Quem nuper demum blande finxere canentes,

poëtam quispiam putet dicere non carmina nova, fed modum cantus novum, et hoc laudet. debet vero neque laudari tale quid neque intelligi; fpeciem enim muficae novam fumere verendum eft tamquam fummum periculum; nusquam enim mutantur muficae modi fine immutatione legum civilium maximarum, ut Damo ait et ego perfuadeor. Me quoque, inquit Adimantus, in perfuaforum numero repone. Arx igitur quaedam, inquam, ut videtur, hic fine dubio exftruenda eft cuftodibus, in mufica. Legum certe violatio haec, inquit, facile clam irrepit. Etiam, inquam, tamquam per ludum et iocum et quafi nihil mali faciat. Neque enim aliud quid facit, inquit, nifi paullatim fe infinuans tacite influit in animos ac ftudia, ex his vero in commercium mutuum amplificata progreditur, et e commercio vadit in leges et civitates multa, Socrate, cum lafcivia, dum tandem omnia privatim ac publice everterit. Igitur, inquam, hoc fic fe habet? Videtur mihi, inquit. Nonne igitur, id quod initio diximus, noftris pueris ludus ftatim a pueritia impertiendus eft a legibus non abhorrens, quia, hic fi legibus adverfatur et pueri tales funt, fieri nequit ut lege agentes probique viri evadant? Quidni? inquit. Quodfi igitur pulchre exorfi pueri ludere obfervantiam

παίζειν εὐνομίαν διὰ τῆς μουσικῆς εἰςδέξωνται, πάλιν τοὐναν-
τίον ἢ ἐκείνοις εἰς πάντα ξυνέπεταί τε καὶ αὔξει, ἐπανορθοῦσα
εἴ τι καὶ πρότερον τῆς πόλεως ἔκειτο. Ἀληθῆ μέντοι, ἔφη.
Καὶ τὰ σμικρὰ ἄρα, εἶπον, δοκοῦντα εἶναι νόμιμα ἐξευρίσκου-
σιν οὗτοι, ἃ οἱ πρότερον ἀπώλλυσαν πάντα. Ποῖα; Τὰ
τοιάδε· σιγάς τε τῶν νεωτέρων * παρὰ πρεςβυτέροις, ὡς B
πρέπει, καὶ κατακλίσεις καὶ ὑπαναστάσεις καὶ γονέων θερα-
πείας, καὶ κουράς γε καὶ ἀμπεχόνας καὶ ὑποδέσεις καὶ ὅλον
τὸν τοῦ σώματος σχηματισμὸν καὶ τἄλλα ὅσα τοιαῦτα· ἢ οὐκ
οἴει; Ἔγωγε. Νομοθετεῖν δ᾽ αὐτὰ οἶμαι εὔηθες· οὔτε γάρ
που γίγνεται οὔτ᾽ ἂν μείνειε λόγῳ τε καὶ γράμμασι νομοθετη-
θέντα. Πῶς γάρ; Κινδυνεύει γοῦν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὦ Ἀδεί-
μαντε, ἐκ τῆς παιδείας, ὅπῃ *) ἄν τις ὁρμήσῃ, τοιαῦτα * καὶ C
τὰ ἑπόμενα εἶναι· ἢ οὐκ ἀεὶ τὸ ὅμοιον ὂν ὅμοιον παρακαλεῖ;
Τί μήν; Καὶ τελευτῶν δή, οἶμαι, φαῖμεν ἂν εἰς ἕν τι τέλεον
καὶ νεανικὸν ἀποβαίνειν αὐτό, ἢ ἀγαθὸν ἢ καὶ τοὐναντίον.
Τί γὰρ οὔ; **) ἦ δ᾽ ὅς. Ἐγὼ μὲν τοίνυν, εἶπον, διὰ ταῦτα
οὐκ ἂν ἔτι τὰ τοιοῦτα ἐπιχειρήσαιμι νομοθετεῖν. Εἰκότως γ᾽,
ἔφη. Τί δέ, ὦ πρὸς θεῶν, ἔφην, τάδε τὰ ἀγοραῖα ξυμ-
βολαίων τε πέρι κατ᾽ ἀγορὰν ἕκαστοι ἃ πρὸς ἀλλήλους ξυμ-
βάλλουσιν, εἰ * δὲ βούλει, καὶ χειροτεχνικῶν πέρι ξυμβολαίων D
καὶ λοιδοριῶν καὶ αἰκίας καὶ δικῶν λήξεως καὶ δικαστῶν κατα-
στάσεως, καὶ εἴ που τελῶν τινὲς ἢ πράξεις ἢ θέσεις ἀναγκαῖοί
εἰσιν ἢ κατ᾽ ἀγορὰς ἢ λιμένας, ἢ καὶ τὸ παράπαν ἀγορανομικὰ
ἄττα ἢ ἀστυνομικὰ ἢ ἐλλιμενικὰ ἢ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, τούτων
τολμήσομέν τι νομοθετεῖν; Ἀλλ᾽ οὐκ ἄξιον, ἔφη, ἀνδράσι
καλοῖς κἀγαθοῖς ἐπιτάττειν· τὰ πολλὰ γὰρ αὐτῶν, ὅσα δεῖ
νομοθετήσασθαι, * ῥᾳδίως που εὑρήσουσιν. Ναί, ὦ φίλε, E
εἶπον, ἐάν γε θεὸς αὐτοῖς διδῷ σωτηρίαν τῶν νόμων ὧν
ἔμπροσθεν διήλθομεν. Εἰ δὲ μή γε, ἦ δ᾽ ὅς, πολλὰ τοιαῦτα
τιθέμενοι ἀεὶ καὶ ἐπανορθούμενοι τὸν βίον διατελέσουσιν,
οἰόμενοι ἐπιλήψεσθαι τοῦ βελτίστου. Λέγεις, ἔφην ἐγώ,
βιώσεσθαι τοὺς τοιούτους ὥςπερ τοὺς κάμνοντάς τε καὶ οὐκ
ἐθέλοντας ὑπὸ ἀκολασίας ἐκβῆναι πονηρᾶς διαίτης. Πάνυ

*) γρ. ὅποι. **) γρ. Τί γάρ; Οὔκ, ἦ δ᾽ ὅς.

in leges per muficam fusceperunt, haec, contra atque illos, in omnibus eos fequitur et provehit, emendans etiam fi quid in civitate ante iacebat. Vera fane, inquit. Et minuta quidem, inquam, quae videntur effe legitima excitant hi, quae fuperiores exftinxerant omnia. Quaenam? Veluti filentium iuniorum coram fenioribus, ut decet, morem decedendi, asfurgendi parentesque colendi, tonfum, veftimentum, calceos totumque corporis habitum et quae alia funt generis eiusdem; an non putas? Ego vero. Legibus haec praefcribere arbitror fimplicitatis fore; neque enim hoc usquam fit neque manebunt oratione et litteris praecepta. Quî enim? Videntur certe, inquam, Adimante, quale quis inftitutionis initium fumpferit, talia etiam confequentia effe; an non femper fimile fimile advocat? Quidni? Ac poftremo, arbitror, dicemus, in unum aliquod perfectum et eximium evadere illud, vel bonum vel contrarium. Quidni evadat? inquit. Ego tamen, inquam. hanc ob caufam non ulterius illa inftituerim legibus fancire. Et convenienter quidem, inquit. Quid vero per deos immortales, inquam, commercium illud, fi quae in foro finguli inter fe pacifcuntur, vel, fi vis, quae pacifcuntur cum opificibus, convicia et contumelias et actiones et iudicum conftitutiones, et fi qua vectigalia vel exigenda vel ftatuenda funt vel in foro vel in portu, et in univerfum rerum venalium rationem, rerum urbanarum procurationem, portorium et quae alia funt generis eiusdem, haec conabimur legibus conftituere? At non convenit, inquit, viris honestis ac bonis haec praefcribi; plurima enim eorum, quae legibus funt fancienda, facile fine dubio invenient. Etiam, amice, inquam, fi deus ipfis det confervationem legum quas fupra explicavimus. Sin minus, inquit, in multis id genus conftituendis femper et emendandis tempus aetatis confument, opinantes fe optimum adepturos effe. Dicis, inquam, victuros effe hos ficuti aegrotantes nec volentes propter incontinentiam discedere a prava vivendi ratione.

μὲν οὖν. Καὶ μὴν * οὗτοί γε χαριέντως διατελοῦσιν· ἰατρευ- 426
όμενοι γὰρ οὐδὲν περαίνουσι, πλήν γε ποικιλώτερα καὶ μείζω
ποιοῦσι τὰ νοσήματα, καὶ ἀεὶ ἐλπίζοντες, ἐάν τις φάρμακον
ξυμβουλεύσῃ, ὑπὸ τούτου ἔσεσθαι ὑγιεῖς. Πάνυ γάρ, ἔφη,
τῶν οὕτω καμνόντων τὰ τοιαῦτα πάθη. Τί δέ; ἦν δ' ἐγώ·
τόδε αὐτῶν οὐ χάριεν, τὸ πάντων ἔχθιστον ἡγεῖσθαι τὸν τἀληθῆ
λέγοντα, ὅτι, πρὶν ἂν μεθύων καὶ ἐμπιπλάμενος καὶ ἀφρο-
δισιάζων καὶ ἀργῶν παύσηται, * οὔτε φάρμακα οὔτε καύσεις B
οὔτε τομαὶ οὐδ' αὖ ἐπῳδαὶ αὐτὸν οὐδὲ περίαπτα οὐδὲ ἄλλο
τῶν τοιούτων οὐδὲν ὀνήσει; Οὐ πάνυ χάριεν, ἔφη· τὸ γὰρ
τῷ εὖ λέγοντι χαλεπαίνειν οὐκ ἔχει χάριν. Οὐκ ἐπαινέτης εἶ,
ἔφην ἐγώ, ὡς ἔοικας, τῶν τοιούτων ἀνδρῶν. Οὐ μέντοι μὰ
Δία. Οὐδ' ἂν ἡ πόλις ἄρα, ὅπερ ἄρτι ἐλέγομεν, ὅλη τοι-
οῦτον ποιῇ, οὐκ ἐπαινέσει· ἢ οὐ φαίνονταί σοι ταὐτὸν ἐργά-
ζεσθαι τούτοις τῶν πόλεων ὅσαι κακῶς πολιτευόμεναι * προ- C
αγορεύουσι τοῖς πολίταις τὴν μὲν κατάστασιν τῆς πόλεως ὅλην
μὴ κινεῖν, ὡς ἀποθανούμενον ὃς ἂν τοῦτο δρᾷ, ὃς δ' ἂν σφᾶς
οὕτω πολιτευομένους ἥδιστα θεραπεύῃ καὶ χαρίζηται ὑποτρέχων
καὶ προγιγνώσκων τὰς σφετέρας βουλήσεις καὶ ταύτας δεινὸς
ᾖ ἀποπληροῦν, οὗτος ἄρα ἀγαθός τε ἔσται ἀνὴρ καὶ σοφὸς
τὰ μεγάλα καὶ τιμήσεται ὑπὸ σφῶν; Ταὐτὸν μὲν οὖν, ἔφη,
ἔμοιγε δοκοῦσι δρᾶν, καὶ οὐδ' ὁπωστιοῦν ἐπαινῶ. * Τί δ' D
αὖ, τοὺς ἐθέλοντας *) θεραπεύειν τὰς τοιαύτας πόλεις καὶ προ-
θυμουμένους οὐκ ἄγασαι τῆς ἀνδρείας τε καὶ εὐχερείας; Ἔγω-
γε, ἔφη, πλήν γ' ὅσοι ἐξηπάτηνται ὑπ' αὐτῶν καὶ οἴονται
τῇ ἀληθείᾳ πολιτικοὶ εἶναι, ὅτι ἐπαινοῦνται ὑπὸ τῶν πολλῶν.
Πῶς λέγεις; οὐ ξυγγιγνώσκεις, ἦν δ' ἐγώ, τοῖς ἀνδράσιν; ἢ
οἴει οἷόν τ' εἶναι ἀνδρὶ μὴ ἐπισταμένῳ μετρεῖν, ἑτέρων τοι-
ούτων πολλῶν λεγόντων ὅτι τετράπηχύς ἐστιν, αὐτὸν ταῦτα
* μὴ ἡγεῖσθαι περὶ αὑτοῦ; Οὐκ ἄν, ἔφη, τοῦτό γε. Μὴ E
τοίνυν χαλέπαινε· καὶ γάρ πού εἰσι πάντων χαριέστατοι οἱ τοι-
οῦτοι νομοθετοῦντές τε οἷα ἄρτι διήλθομεν καὶ ἐπανορθοῦντες
ἀεί, οἰόμενοί τι πέρας εὑρήσειν περὶ τὰ ἐν τοῖς ξυμβολαίοις

---

*) γρ. θέλοντας.

Sane quidem. Ac nimirum lepide hi vivunt; sanandos enim se curantes nihil proficiunt nisi hoc ut multiplices ac vehementiores reddant morbos, quamvis semper sperent, si quis remedium suaserit, per hoc fore ut ex morbo convalescant. Sane quidem, inquit, haec est ita aegrotantium causa. Quid vero? inquam, hoc nonne lepidum quod omnium inimicissimum existimant eum qui vera dicit, neque remedia neque ustiones neque sectiones neque etiam carmina neque amuleta neque aliud quid eiusdem generis ipsis profutura esse prius quam desinant vino epulisque onerari, et rebus Venereis desidiaeque se dedere. Non sane lepidum, inquit; bene enim dicenti succensere nihil habet leporis. Non laudator es, inquam, ut videtur, talium virorum. Haudquaquam hercle. Nec si civitas, quod modo diximus, universa hoc faciat, tu laudabis; an non videntur tibi idem facere, quod illi, civitates omnes quae male gubernatae praedicunt civibus ut ne constitutionem civitatis universam moveant, quippe morte mulctandi si hoc fecerint; qui vero ipsos ita gubernatos suavissime colat et gratificetur blandiens et voluntates ipsorum praecipiens easque possit explere, hunc fore bonum virum et sapientem ad res maximas et honoratum iri ab ipsis. Idem sane, inquit, mihi videntur facere, nulloque modo laudo. Quid vero, qui studiose colunt huiusmodi civitates promptoque animo, eorum nonne miraris fortitudinem ac facilitatem? Ego vero, inquit, eis exceptis qui decipiuntur ab illis seque putant revera viros civiles esse, quia laudentur a multitudine. Quomodo ais? nonne ignoscis, inquam, viris? an censes fieri posse ut vir nesciens metiri, si multi iidem nescientes dicant ipsum quattuor cubita longum esse, hoc non de se credat? Non, inquit, hoc quidem. Ne igitur succense; etenim sunt certe omnium lepidissimi tales homines, dum leges constituunt quales modo persequuti sumus semperque emendant, finem se arbitrantes esse assequuturos eorum quae in pactis committantur eisque

κακουργήματα καὶ περὶ ἃ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, ἀγνοοῦντες ὅτι
τῷ ὄντι ὥςπερ Ὕδραν τέμνουσιν. Καὶ μήν, * ἔφη, οὐκ ἄλλο 427
τί γε ποιοῦσιν. Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, τὸ τοιοῦτον
εἶδος νόμων πέρι καὶ πολιτείας οὔτ' ἐν κακῶς οὔτ' ἐν εὖ πολι-
τευομένῃ πόλει ᾤμην ἂν δεῖν τὸν ἀληθινὸν νομοθέτην πραγμα-
τεύεσθαι, ἐν τῇ μὲν ὅτι ἀνωφελὲς *) καὶ πλέον οὐδέν, ἐν δὲ τῇ
ὅτι τὰ μὲν αὐτῶν κἂν ὁςτισοῦν εὕροι, τὰ δὲ ὅτι αὐτόματα ἔπει-
σιν ἐκ τῶν ἔμπροσθεν ἐπιτηδευμάτων.

* Τί οὖν, ἔφη, ἔτι ἂν ἡμῖν λοιπὸν τῆς νομοθεσίας εἴη; B
Καὶ ἐγὼ εἶπον ὅτι Ἡμῖν μὲν οὐδέν, τῷ μέντοι Ἀπόλλωνι τῷ
ἐν Δελφοῖς τά τε μέγιστα καὶ κάλλιστα καὶ πρῶτα τῶν νομο-
θετημάτων. Τὰ ποῖα; ἦ δ' ὅς. Ἱερῶν τε ἱδρύσεις καὶ θυσίαι
καὶ ἄλλαι θεῶν τε καὶ δαιμόνων καὶ ἡρώων θεραπεῖαι, τελευ-
τησάντων τε αὖ θῆκαι καὶ ὅσα τοῖς ἐκεῖ δεῖ ὑπηρετοῦντας ἵλεως
αὐτοὺς ἔχειν. τὰ γὰρ δὴ τοιαῦτα οὔτ' ἐπιστάμεθα ἡμεῖς οἰκί-
ζοντές τε πόλιν * οὐδενὶ ἄλλῳ πεισόμεθα, ἐὰν νοῦν ἔχωμεν, C
οὐδὲ χρησόμεθα ἐξηγητῇ, ἀλλ' ἢ τῷ πατρίῳ **)· οὗτος γὰρ
δήπου ὁ θεὸς περὶ τὰ τοιαῦτα πᾶσιν ἀνθρώποις πάτριος ἐξη-
γητὴς ἐν μέσῳ τῆς γῆς ἐπὶ τοῦ ὀμφαλοῦ καθήμενος ἐξηγεῖται.
Καὶ καλῶς γ', ἔφη, λέγεις· καὶ ποιητέον οὕτως.

Ὠικισμένη μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, * ἤδη ἄν σοι εἴη, ὦ D
παῖ Ἀρίστωνος, ἡ πόλις· τὸ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο σκόπει ἐν αὐτῇ,
φῶς ποθὲν πορισάμενος ἱκανόν, αὐτός τε καὶ τὸν ἀδελφὸν
παρακάλει καὶ Πολέμαρχον καὶ τοὺς ἄλλους, ἐάν πως ἴδωμεν
ποῦ ποτ' ἂν εἴη ἡ δικαιοσύνη καὶ ποῦ ἡ ἀδικία, καὶ τί ἀλλή-
λοιν διαφέρετον, καὶ πότερον δεῖ κεκτῆσθαι τὸν μέλλοντα εὐ-
δαίμονα εἶναι, ἐάν τε λανθάνῃ ἐάν τε μὴ πάντας θεούς τε καὶ
ἀνθρώπους. Οὐδὲν λέγεις, ἔφη ὁ Γλαύκων· σὺ γὰρ ὑπέσχου
ζητήσειν, * ὡς οὐχ ὅσιόν σοι ὂν μὴ ***) βοηθεῖν δικαιοσύνῃ E
εἰς δύναμιν παντὶ τρόπῳ. Ἀληθῆ, ἔφην ἐγώ, ὑπομιμνήσκεις,
καὶ ποιητέον μέν γε οὕτω, χρὴ δὲ καὶ ὑμᾶς ξυλλαμβάνειν.
Ἀλλ', ἔφη, ποιήσομεν οὕτως. Ἐλπίζω τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ,
εὑρήσειν αὐτὸ ὧδε. οἶμαι ἡμῖν τὴν πόλιν, εἴπερ ὀρθῶς γε
ᾤκισται, τελέως ἀγαθὴν εἶναι. Ἀνάγκη, ἔφη. Δῆλον δὴ

*) ἄλλ. ἀνωφελῆ. **) ἴσ. πατρῴῳ.
***) ἄλλ. μὴ οὐ.

quae fupra memoravimus, quippe qui fe nefciant revera quafi Hydram amputare. Sane, inquit, nihil aliud faciunt. Ego vero, inquam, huiusmodi rationem legum condendarum et reipublicae adminiftrandae neque in male neque in bene conftituta civitate exiftimarim fequi oportere verum legis latorem, in illa quidem, quia inutilis fit nihilque profit, in hac vero, quia partim quivis ea invenerit, partim fua fponte proficifcantur e fuperioribus inftitutis.

Quid iam, inquit, praeterea nobis reliquum erit legibus conftituendum? Tum ego Nobis quidem, inquam, nihil, Apollini vero Delphico maximae et pulcherrimae et primae conftitutiones. Quales? inquit. Templorum exftructiones, facrificia aliaque diis, geniis et heroibus offerenda, defunctorum quoque fepulcra omniaque officia inferis praeftanda, ut propitii nobis fint. haec enim neque fcimus nos urbemque conftituentes nulli alii credemus, fi fapiamus, neque utemur interprete nifi deo patrio; hic enim certe deus in talibus rebus omnibus hominibus patrius interpres media in terra ad umbilicum fedens interpretatur. Ac praeclare quidem, inquit, dicis, et faciendum ita.

Condita igitur, inquam, iam tibi erit, Ariftonis fili, civitas; deinceps autem fpecta in ea, lucem alicunde afferens idoneam, tu ipfe et fratrem praeterea advoca et Polemarchum ceterosque, fi forte videamus, ubi fit iuftitia et ubi iniuftitia, et quid inter utramque interfit, et utram oporteat habere qui beatum fe effe velit, five lateat five non lateat omnes et deos et homines. Nihil dicis, inquit Glauco; tu enim pollicitus es inveftigationem, quoniam nefas tibi effet auxilium non ferre iuftitiae omni quo poffes modo. Recte, inquam, admones, et faciendum ita, oportet autem vos quoque adiuvare. Sane, inquit, faciemus ita. Spero autem, inquam, fore ut id inveniam hac ratione. arbitror noftram civitatem, fiquidem recte conftituta fuerit, perfecte effe bonam.

ὅτι σοφή τ' ἐστὶ καὶ ἀνδρεία καὶ σώφρων καὶ δικαία. Δῆλον. Οὐκοῦν, ὅ τι ἂν αὐτῶν εὕρωμεν ἐν αὐτῇ, τὸ ὑπόλοιπον ἔσται τὸ οὐχ εὑρημένον; * Τί μήν; Ὥςπερ τοίνυν ἄλλων τινῶν τετ- 428 τάρων εἰ ἕν τι ἐζητοῦμεν αὐτῶν ἐν ὁτῳοῦν, ὁπότε πρῶτον ἐκεῖνο ἔγνωμεν, ἱκανῶς ἂν εἶχεν ἡμῖν, εἰ δὲ τὰ τρία πρότερον ἐγνωρίσαμεν, αὐτῷ ἂν τούτῳ ἐγνώριστο τὸ ζητούμενον· δῆλον γὰρ ὅτι οὐκ ἄλλο τι *) ἦν ἢ τὸ ὑπολειφθέν. Ὀρθῶς, ἔφη, λέγεις. Οὐκοῦν καὶ περὶ τούτων, ἐπειδὴ τέτταρα ὄντα τυγχάνει, ὡςαύτως ζητητέον; Δῆλα δή.

Καὶ μὲν δὴ πρῶτόν γέ μοι δοκεῖ ἐν αὐτῷ κατάδηλον * εἶ- B ναι ἡ σοφία· καί τι ἄτοπον περὶ αὐτὴν φαίνεται. Τί; ἦ δ' ὅς. Σοφὴ μὲν τῷ ὄντι δοκεῖ μοι ἡ πόλις εἶναι ἣν διήλθομεν· εὔβουλος γάρ· οὐχί; Ναί. Καὶ μὴν τοῦτό γε αὐτό, ἡ εὐβουλία, δῆλον ὅτι ἐπιστήμη τίς ἐστιν· οὐ γάρ που ἀμαθίᾳ γε, ἀλλ' ἐπιστήμῃ εὖ βουλεύονται. Δῆλον. Πολλαὶ δέ γε καὶ παντοδαπαὶ ἐπιστῆμαι ἐν τῇ πόλει εἰσίν. Πῶς γὰρ οὔ; Ἆρ' οὖν διὰ τὴν τῶν τεκτόνων ἐπιστήμην σοφὴ * καὶ εὔβουλος ἡ πόλις C προςρητέα; Οὐδαμῶς, ἔφη, διά γε ταύτην, ἀλλὰ τεκτονική. Οὐκ ἄρα διὰ τὴν ὑπὲρ τῶν ξυλίνων σκευῶν ἐπιστήμην βουλευομένην ὡς ἂν ἔχοι **) βέλτιστα, σοφὴ κλητέα ἡ πόλις. Οὐ μέντοι. Τί δέ; τὴν ὑπὲρ τῶν ἐκ χαλκοῦ ***) ἤ τινα ἄλλην τῶν τοιούτων; Οὐδ' ἡντινοῦν, ἔφη. Οὐδὲ τὴν ὑπὲρ τοῦ καρποῦ τῆς γενέσεως ἐκ τῆς γῆς, ἀλλὰ γεωργική †). Δοκεῖ μοι. Τί δ'; ἦν δ' ἐγώ· ἔστι τις ἐπιστήμη ἐν τῇ ἄρτι ὑφ' ἡμῶν οἰκισθείσῃ παρά τισι τῶν πολιτῶν, ἣ οὐχ ὑπὲρ * τῶν ἐν τῇ D πόλει τινὸς βουλεύεται, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῆς ὅλης, ὅντινα τρόπον ††) αὐτή τε πρὸς αὑτὴν καὶ πρὸς τὰς ἄλλας πόλεις ἄριστα ὁμιλοίη; Ἔστι μέντοι. Τίς, ἔφην ἐγώ, καὶ ἐν τίσιν; Αὕτη, ἦ δ' ὅς, ἡ φυλακική, καὶ ἐν τούτοις τοῖς ἄρχουσιν οὓς νῦν δὴ τελέους φύλακας ὠνομάζομεν. Διὰ ταύτην οὖν

---

*) ἄλλ. ἄλλο ἔτι.

**) γρ. βουλευομένῃ — ἔχῃ.

***) γρ. τοῦ χαλκοῦ.

†) γρ. γεωργικήν.

††) ἴσ. ὅντιν' ἂν τρόπον.

Necesse est, inquit. Patet igitur eam sapientem esse et fortem et temperantem et iustam. Patet vero. Nonne, quicquid horum invenerimus in ea, id quod relinquetur erit id quod non invenerimus? Quidni? Quemadmodum de aliis quibusdam quattuor si unum aliquod quaereremus in quocumque eorum id faceremus, si primum illud cognitum haberemus, satis esset nobis, sin tria prius cognosceremus, hoc ipso cognitum esset id quod quaereretur; perspicitur enim non aliud iam futurum esse nisi id quod reliquum esset. Recte, inquit, dicis. Nonne etiam de his, quoniam quattuor sunt, eadem ratione quaestio est habenda? Patet vero.

Ac primum quidem mihi videtur in eo perspicua esse sapientia; et admirabile quid in ea apparet. Quid? inquit. Sapiens quidem revera videtur mihi civitas esse quam descripsimus; prudens est enim, nonne? Etiam. At hoc ipsum, prudentia, patet scientiam aliquam esse; non enim inscientia, sed scientia providemus beneque nobis consulimus. Patet. Multae vero et variae scientiae in civitate sunt. Quidni? Num igitur propter fabrorum tignariorum scientiam sapiens ac prudens civitas appellanda? Haudquaquam, inquit, propter hanc, sed artis tignariae perita. Non ergo propter scientiam qua de lignea supellectile deliberet quomodo optime se habeat, sapiens appellanda civitas. Minime vero. Quid? propter scientiam operum ex aere conficiendorum aliamve generis eiusdem? Haudquaquam, inquit. Neque propter scientiam frugum e terra percipiendarum, sed agriculturae perita. Videtur mihi. Quid vero? inquam; estne aliqua scientia in civitate modo a nobis condita apud aliquos de civibus, quae non de rerum civilium aliqua deliberet, sed ipsa universa, quomodo secum ipsa et cum ceteris civitatibus optime commercium habeat? Est vero. Quaenam, inquam, et apud quos? Haec, inquit, est custodiendi scientia et apud hos rectores quos modo perfectos appellavimus custodes. Hanc

τὴν ἐπιστήμην τί τὴν πόλιν προσαγορεύεις; Εὔβουλον, ἔφη,
καὶ τῷ ὄντι σοφήν. Πότερον οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ἐν τῇ πόλει
οἴει ἡμῖν χαλκέας * πλείους ἐνέσεσθαι, ἢ τοὺς ἀληθινοὺς φύ- E
λακας τούτους; Πολύ γ', *) ἔφη, χαλκέας. Οὐκοῦν, ἔφην,
καὶ τῶν ἄλλων, ὅσοι ἐπιστήμας ἔχοντες ὀνομάζονταί τινες εἶ-
ναι, πάντων τούτων οὗτοι ἂν εἶεν ὀλίγιστοι; Πολύ γε. Τῷ
σμικροτάτῳ ἄρα ἔθνει καὶ μέρει ἑαυτῆς καὶ τῇ ἐν τούτῳ ἐπι-
στήμῃ, τῷ προεστῶτι καὶ ἄρχοντι, ὅλη σοφὴ ἂν εἴη κατὰ φύσιν
οἰκισθεῖσα πόλις· καὶ τοῦτο, ὡς ἔοικε, φύσει ὀλίγιστον γίγνε-
ται * γένος, ᾧ προσήκει ταύτης τῆς ἐπιστήμης μεταλαγχάνειν, 429
ἣν μόνην δεῖ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν σοφίαν καλεῖσθαι. Ἀλη-
θέστατα, ἔφη, λέγεις.

Τοῦτο μὲν δὴ ἓν τῶν τεττάρων οὐκ οἶδα ὅντινα τρόπον
εὑρήκαμεν, αὐτό τε καὶ ὅπου τῆς πόλεως ἵδρυται. Ἐμοὶ γοῦν
δοκεῖ, ἔφη, ἀποχρώντως εὑρῆσθαι. Ἀλλὰ τὴν ἀνδρεία γε
αὐτή τε καὶ ἐν ᾧ κεῖται τῆς πόλεως, δι' ὃ τοιαύτη κλητέα ἡ
πόλις, οὐ πάνυ χαλεπὸν ἰδεῖν. Πῶς δή; Τίς ἄν, ἦν δ' * ἐγώ, B
εἰς ἄλλο τι ἀποβλέψας ἢ δειλὴν ἢ ἀνδρείαν πόλιν εἴποι, ἀλλ' ἢ
εἰς τοῦτο τὸ μέρος ὃ προπολεμεῖ τε καὶ στρατεύεται ὑπὲρ αὐ-
τῆς; Οὐδ' ἂν εἷς, ἔφη, εἰς ἄλλο τι. Οὐ γάρ, οἶμαι, εἶπον,
οἵ γε ἄλλοι ἐν αὐτῇ ἢ δειλοὶ ἢ ἀνδρεῖοι ὄντες κύριοι ἂν εἶεν
ἢ τοίαν αὐτὴν εἶναι ἢ τοίαν. Οὐ γάρ. Καὶ ἀνδρεία ἄρα
πόλις μέρει τινὶ ἑαυτῆς ἐστί, διὰ τὸ ἐν ἐκείνῳ ἔχειν δύναμιν
τοιαύτην ἣ διὰ παντὸς σώσει τὴν * περὶ τῶν δεινῶν δόξαν, C
ταῦτά τε αὐτὰ εἶναι καὶ τοιαῦτα, ἅ τε καὶ οἷα ὁ νομοθέτης
παρήγγειλεν ἐν τῇ παιδείᾳ· ἢ οὐ τοῦτο ἀνδρείαν καλεῖς; Οὐ
πάνυ, ἔφη, ἔμαθον ὃ εἶπες, ἀλλ' αὖθις εἰπέ. Σωτηρίαν ἔγωγ',
εἶπον, λέγω τινὰ εἶναι τὴν ἀνδρείαν. Ποίαν δὴ σωτηρίαν;
Τὴν τῆς δόξης τῆς ὑπὸ νόμου διὰ τῆς παιδείας γεγονυίας περὶ
τῶν δεινῶν, ἅ τέ ἐστι καὶ οἷα. διὰ παντὸς δὲ ἔλεγον αὐτὴν
σωτηρίαν τῷ ἔν τε λύπαις ὄντα διασώζεσθαι αὐτὴν καὶ ἐν
* ἡδοναῖς καὶ ἐν ἐπιθυμίαις καὶ ἐν φόβοις καὶ μὴ ἐκβάλλειν. D

---

*) γρ. Πολύ, ἔφη.

vero propter ſcientiam quonam civitatem nomine afficis? Prudentem, inquit, eam dico et vere ſapientem. Utrum vero, inquam, in civitate cenſes nobis fabros plures repertum iri, an veros illos cuſtodes? Longe plures, inquit, fabros. Nonne, inquam, reliquorum quoque qui ſcientia praediti dicuntur aliqui eſſe, omnium horum illi erunt pauciſſimi? Multo ſane. Minima igitur gente et ſui parte huiusque ſcientia, praefecto ac rectore, univerſa ſapiens erit naturae convenienter condita civitas; et hoc, ut patet, natura minimum eſt genus, cui convenit in huius ſcientiae partem venire quam ſolam oportet ex reliquis ſcientiis ſapientiam vocari. Veriſſime, inquit, dicis.

Hoc igitur unum de quattuor illis neſcio quomodo invenimus, tam ipſum quam domicilium eius in civitate. Mihi certe videtur, inquit, ſatis patefactum eſſe. Fortitudo autem et ipſa et domicilium eius in urbe, quae hanc ipſam ob cauſam talis appellanda eſt, non ſane difficilis perſpectu. Quomodo tandem? Quis, inquam, in aliud quid intuens vel ignavam vel fortem civitatem dixerit quam in eam partem quae propugnet et pro ea militet? Nemo fere, inquit, in aliud quid. Neque enim, arbitror, inquam, reliqui in ea vel ignavi vel fortes efficient ut talis ea ſit aut talis. Minime vero. Etiam fortis igitur civitas parte aliqua ſui eſt, quia in hac eiusmodi vim habet quae usquequaque conſervet iudicium, haec ipſa et talia eſſe formidoloſa, quae et qualia legis lator pronunciaverit in inſtitutione. an non hanc fortitudinem appellas? Non ſatis, inquit, intellexi verba tua, itaque iterum dic. Conſervationem equidem, dixi, ſtatuo aliquam eſſe fortitudinem. Qualem tandem conſervationem? Iudicii et ſententiae ex lege per inſtitutionem natae de rebus formidoloſae quaenam ſint et quales. usquequaque autem dixi eam conſervationem eſſe, quia et doloribus ſi quis afficitur illam conſervat et voluptatibus et cupiditatibus et timoribus nec eiicit. cui vero

ᾧ δέ μοι δοκεῖ ὅμοιον εἶναι, ἐθέλω ἀπεικάσαι, εἰ βούλει. Ἀλ-
λὰ βούλομαι. Οὐκοῦν οἶσθα, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι οἱ βαφεῖς, ἐπει-
δὰν βουληθῶσι βάψαι ἔρια ὥςτ' εἶναι ἁλουργά, πρῶτον μὲν
ἐκλέγονται ἐκ τοσούτων χρωμάτων μίαν φύσιν τὴν τῶν λευκῶν,
ἔπειτα προπαρασκευάζουσιν οὐκ ὀλίγῃ παρασκευῇ θεραπεύ-
σαντες, ὅπως δέξεται ὅτι μάλιστα τὸ ἄνθος, καὶ οὕτω δὴ
βάπτουσι; * καὶ ὃ μὲν ἂν τούτῳ τῷ τρόπῳ βαφῇ, δευσοποιὸν
γίγνεται τὸ βαφέν, καὶ ἡ πλύσιν οὔτ' ἄνευ ῥυμμάτων οὔτε
μετὰ ῥυμμάτων δύναται αὐτῶν τὸ ἄνθος ἀφαιρεῖσθαι· ἃ δ'
ἂν μή, οἶσθα οἷα δὴ γίγνεται, ἐάν τέ τις ἄλλα χρώματα βάπτῃ
ἐάν τε καὶ ταῦτα μὴ προθεραπεύσας. Οἶδα, ἔφη, ὅτι ἔκπλυτα
καὶ γελοῖα. Τοιοῦτον τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ὑπόλαβε κατὰ δύ-
ναμιν ἐργάζεσθαι καὶ ἡμᾶς, ὅτε ἐξελεγόμεθα τοὺς στρατιώτας
καὶ ἐπαιδεύομεν * μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ· μηδὲν *) οἴου ἄλλο 430
μηχανᾶσθαι ἢ ὅπως ἡμῖν ὅτι κάλλιστα τοὺς νόμους πεισθέντες
δέξοιντο ὥςπερ βαφήν, ἵνα δευσοποιὸς αὐτῶν ἡ δόξα γίγνοιτο
καὶ περὶ δεινῶν καὶ περὶ τῶν ἄλλων διὰ τὸ τήν τε φύσιν καὶ
τὴν τροφὴν ἐπιτηδείαν ἐσχηκέναι, καὶ μὴ αὐτῶν ἐκπλύναι τὴν
βαφὴν τὰ ῥύμματα ταῦτα, δεινὰ ὄντα ἐκκλύζειν, ἥ τε ἡδονή,
παντὸς χαλαστραίου δεινοτέρα οὖσα τοῦτο * δρᾶν καὶ κονίας, B
λύπη τε καὶ φόβος καὶ ἐπιθυμία, παντὸς ἄλλου ῥύμματος.
τὴν δὴ τοιαύτην δύναμιν καὶ σωτηρίαν διὰ παντὸς δόξης ὀρ-
θῆς τε καὶ νομίμου δεινῶν πέρι καὶ μὴ ἀνδρείαν ἔγωγε καλῶ
καὶ τίθεμαι, εἰ μή τι σὺ ἄλλο λέγεις. Ἀλλ' οὐδέν, ἦ δ' ὅς,
λέγω· δοκεῖς γάρ μοι τὴν ὀρθὴν δόξαν περὶ τῶν αὐτῶν τού-
των ἄνευ παιδείας γεγονυῖαν, τήν τε θηριώδη καὶ ἀνδραπο-
δώδη, οὔτε πάνυ νόμιμον ἡγεῖσθαι ἄλλο τέ τι ἢ ἀνδρείαν κα-
λεῖν. * Ἀληθέστατα, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις. Ἀποδέχομαι τοί- C
νυν τοῦτο ἀνδρείαν εἶναι. Καὶ γὰρ ἀποδέχου, ἦν δ' ἐγώ,
πολιτικήν γε, καὶ ὀρθῶς ἀποδέξει. αὖθις δὲ περὶ αὐτοῦ, ἐὰν
βούλῃ, ἔτι κάλλιον δίιμεν· νῦν γὰρ οὐ τοῦτο ἐζητοῦμεν, ἀλλὰ
δικαιοσύνην· πρὸς οὖν τὴν ἐκείνου ζήτησιν, ὡς ἐγῷμαι, ἱκα-
νῶς ἔχει. Ἀλλὰ καλῶς, ἔφη, λέγεις.

Δύο μήν, ἦν δ' ἐγώ, ἔτι * λοιπὰ ἃ δεῖ κατιδεῖν ἐν τῇ D

---

*) γρ. καὶ μηδέν.

mihi videatur fimilis effe, volo defcribere, fi vis. Sane volo. Nonne fcis, inquam, tinctores, fi velint lanam colorare ut purpurea evadat, primum eligere e tot coloribus unum genus, album, deinde eam praeparare haud mediocrem operam inpendentes, ut quam maxime florem bibat, et tum demum colorare; et quae hac ratione colorata fit, eam fieri adeo ftabilem, ut neque fine rebus purgantibus neque rebus purgantibus colorem eius poffis eluere; quae vero non ita tincta fit, fcis qualis evadat, five quis alio colore five hoc eam tingat ante non praeparatam. Scio, inquit, fieri eam facilem ad eluendum et ineptam. Hoc igitur, inquam, exiftima pro viribus feciffe nos quoque, quum eligeremus milites et inftitueremus mufica et gymnaftica arte; nihil enim aliud nos puta fpectaffe nifi hoc, ut pulcherrime leges perfuafi acciperent tamquam colorem bibentes, nec elui poffet eorum iudicium de rebus timendis ceterisque, propterea quod naturam et educationem idoneam effent adepti, nec colorem eximere poffent res illae purgantes, quae ad eluendum valerent, voluptas videlicet, omni nitro valentior ad hoc efficiendum atque lixivia, dolor, metus et cupiditas, omnia alia purgantia fuperans. hanc igitur vim et confervationem perpetuam iudicii recti ac legibus confentanei de rebus timendis et non timendis fortitudinem equidem voco et pono, nifi quid tu aliud dicis. At vero nihil, inquit, dico; videris enim mihi rectum de eisdem his iudicium fine inftitutione natum, ferum illud ac fervile, neque fatis legibus confentaneum ducere et alio ac fortitudinis nomine afficere. Veriffime, inquam, dicis. Asfentior igitur hanc effe fortitudinem. Etiam asfentire, inquam, civilem, et recte asfentieris. pofthac autem de eo, fi vis, etiam melius videbimus; nunc enim non hoc quaerebamus, fed iuftitiam; et ad hanc quidem quaeftionem, ut arbitror, fatis exploratum eft. Recte fane, inquit, loqueris.

Duo vero, inquam, adhuc reliqua funt confideranda

πόλει, ἥ τε σωφροσύνη καὶ οὗ δὴ ἕνεκα πάντα ζητοῦμεν, δι-
καιοσύνη. Πάνυ μὲν οὖν. Πῶς οὖν ἂν τὴν δικαιοσύνην
εὕροιμεν, ἵνα μηκέτι πραγματευώμεθα περὶ σωφροσύνης;
Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη, οὔτε οἶδα οὔτ' ἂν βουλοίμην αὐτὸ
πρότερον φανῆναι, εἴπερ μηκέτι ἐπισκεψόμεθα σωφροσύνην·
ἀλλ' εἰ ἔμοιγε βούλει χαρίζεσθαι, σκόπει πρότερον τοῦτο ἐκεί-
νου. Ἀλλὰ μέντοι, ἦν δ' ἐγώ, βούλομαί * γε, εἰ μὴ ἀδικῶ. E
Σκόπει δή, ἔφη. Σκεπτέον *), εἶπον· καὶ ὥς γε ἐντεῦθεν
ἰδεῖν, ξυμφωνίᾳ τινὶ καὶ ἁρμονίᾳ προςέοικε μᾶλλον ἢ τὰ πρό-
τερον. Πῶς; Κόσμος πού τις, ἦν δ' ἐγώ, ἡ σωφροσύνη
ἐστὶ καὶ ἡδονῶν τινῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ἐγκράτεια, ὥς φασι,
κρείττω δὲ αὑτοῦ φαίνονται οὐκ οἶδ' ὅντινα τρόπον, καὶ
ἄλλα ἄττα τοιαῦτα, ὥςπερ ἴχνη αὐτῆς λέγεται**)· ἢ γάρ; Πάν-
των μάλιστα, ἔφη. Οὐκοῦν τὸ μὲν κρείττω αὑτοῦ γελοῖον; ὁ
γὰρ ἑαυτοῦ κρείττων καὶ ἥττων δήπου ἂν αὑτοῦ εἴη καὶ ὁ ἥτ-
των κρείττων· * ὁ αὐτὸς γὰρ ἐν ἅπασι τούτοις προσαγορεύεται. 431
Τί δ' οὔ; Ἀλλ', ἦν δ' ἐγώ, φαίνεταί μοι βούλεσθαι λέγειν
οὗτος ὁ λόγος, ὥς τι ***) ἐν αὐτῷ τῷ ἀνθρώπῳ περὶ τὴν
ψυχὴν τὸ μὲν βέλτιον ἔνι †), τὸ δὲ χεῖρον, καὶ ὅταν μὲν τὸ
βέλτιον φύσει τοῦ χείρονος ἐγκρατὲς ᾖ, τοῦτο λέγειν τὸ κρείττω
αὑτοῦ (ἐπαινεῖ γοῦν), ὅταν δὲ ὑπὸ τροφῆς κακῆς ἤ τινος
ὁμιλίας κρατηθῇ ὑπὸ πλήθους τοῦ χείρονος σμικρότερον τὸ
βέλτιον ὄν, τοῦτο δὲ ὡς ἐν ὀνείδει ψέγειν * τε καὶ καλεῖν ἥττω B
ἑαυτοῦ καὶ ἀκόλαστον τὸν οὕτω διακείμενον. Καὶ γὰρ ἔοικεν,
ἔφη. Ἀπόβλεπε τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, πρὸς τὴν νέαν ἡμῖν πό-
λιν, καὶ εὑρήσεις ἐν αὐτῇ τὸ ἕτερον τούτων ἐνόν· κρείττω
γὰρ αὐτὴν αὑτῆς δικαίως φήσεις προσαγορεύεσθαι, εἴπερ, οὗ
τὸ ἄμεινον τοῦ χείρονος ἄρχει, σῶφρον κλητέον καὶ κρεῖττον
αὑτοῦ. Ἀλλ' ἀποβλέπω, ἔφη, καὶ ἀληθῆ λέγεις. Καὶ μὴν
καὶ τάς γε πολλὰς καὶ παντοδαπὰς ἐπιθυμίας καὶ ἡδονάς τε
* καὶ λύπας ἐν πᾶσι μάλιστα ἄν τις εὕροι καὶ γυναιξὶ καὶ οἰ- C
κέταις καὶ τῶν ἐλευθέρων λεγομένων ἐν τοῖς πολλοῖς τε καὶ
φαύλοις. Πάνυ μὲν οὖν. Τὰς δέ γε ἁπλᾶς τε καὶ μετρίας,

---

*) ἴσ. σκέπτομαι. **) ἴσ. ὥς φασι, κρείττω τε αὑτοῦ λέγοντες — καὶ ἄλλα ἄττα τοιαῦτα, ἃ ὥςπερ ἴχνη αὐτῆς λέγεται. ***) ἴσ. τῶν. †) ἴσ. ἐστί.

in civitate, temperantia et propter quam totam habemus quaestionem, iustitia. Sane quidem. Quomodo igitur iustitiam inveniemus, ut iam nihil negoti habeamus in temperantia investiganda? Equidem, inquit, neque scio neque etiam velim illa prius appareat, quam temperantiam spectaverimus. itaque, si mihi vis gratum facere, explora hanc prius quam illam. Sane quidem, inquam, volo, idque merito, Considera dum, inquit. Considero, subieci; et hinc spectata concentui cuidam et harmoniae similior videtur esse quam priora. Quomodo? Ornatus quidam, inquam, temperantia est et voluptatum cupiditatumque moderatio, ut dicunt, hominem videlicet sibi temperare nescio quomodo statuentes et alia id genus, quae tamquam vestigia eius proferuntur; nonne? Omnium maxime, inquit. Nonne illud temperare sibi seque ipso superiorem esse ridiculum? nam qui semet ipso superior est, etiam inferior, opinor, semet ipso erit et qui inferior superior; idem enim in omnibus his nuncupatur. Quidni? At, inquam, videtur mihi significare haec dictio, in ipsius hominis animo melius quid inesse et deterius, et si melius natura deterius superet, hoc appellare semet ipso superiorem esse (laudare certe hoc), sin vero educatione prava vel consuetudine aliqua superetur a deterioris copia melius illud quod minus sit, hoc probri causa vituperare et vocare semet ipso inferiorem atque incontinentem qui ita sit affectus. Et consentaneum quidem est, inquit. Intuere iam, inquam, in novam nostram civitatem, et invenies in ea alterum horum inesse; superiorem enim semet ipsa iure dices eam appellari, siquidem id in quo melius deterius regit, temperans dicendum est seque ipso superius. Sane intueor, inquit, et verum dicis. Atque etiam multas illas variasque cupiditates et voluptates et dolores in omnibus maxime quis inveniet et mulieribus et servis et plerisque eorum qui liberales dicuntur et vilibus. Sane quidem. Simplices vero et mo-

αἳ δὴ μετὰ νοῦ τε καὶ δόξης ὀρθῆς λογισμῷ ἄγονται, ἐν ὀλίγοις τε ἐπιτεύξει καὶ τοῖς βέλτιστα μὲν φῦσι, βέλτιστα δὲ παιδευθεῖσιν. Ἀληθῆ, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ταῦτα ὁρᾷς ἐνόντα σοι ἐν τῇ πόλει, καὶ κρατουμένας αὐτόθι τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἐν τοῖς πολλοῖς τε καὶ * φαύλοις ὑπό τε τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ D τῆς φρονησεως τῆς ἐν τοῖς ἐλάττοσί τε καὶ ἐπιεικεστέροις; Ἔγωγ᾽, ἔφη. Εἰ ἄρα δεῖ τινὰ πόλιν προςαγορεύειν κρείττω ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ αὐτὴν αὑτῆς, καὶ ταύτην προςρητέον. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Ἆρ᾽ οὖν οὐ καὶ σώφρονα κατὰ πάντα ταῦτα; Καὶ μάλα, ἔφη. Καὶ μήν, εἴπερ αὖ ἐν ἄλλῃ πόλει ἡ αὐτὴ δόξα ἔνεστι τοῖς τε ἄρχουσι καὶ ἀρχομένοις * περὶ τοῦ οὕςτινας δεῖ ἄρχειν, καὶ ἐν ταύτῃ ἂν εἴη τοῦτο ἐνόν· ἢ οὐ δοκεῖ; Καὶ μάλα, ἔφη, σφόδρα. Ἐν ποτέροις οὖν φήσεις τῶν πολιτῶν τὸ σωφρονεῖν ἐνεῖναι, ὅταν οὕτως ἔχωσιν, ἐν τοῖς ἄρχουσιν, ἢ ἐν τοῖς ἀρχομένοις; Ἐν ἀμφοτέροις που, ἔφη. Ὁρᾷς οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὅτι ἐπιεικῶς ἐμαντευόμεθα ἄρτι ὡς ἁρμονίᾳ τινὶ ἡ σωφροσύνη ὡμοίωται; Τί δή; Ὅτι οὐχ, ὥςπερ ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ σοφία ἐν μέρει τινὶ ἑκατέρα ἐνοῦσα ἡ μὲν σοφήν, * ἡ δὲ ἀνδρείαν τὴν πόλιν παρείχετο, οὐχ οὕτω ποιεῖ αὕτη, ἀλλὰ δι᾽ ὅλης ἀτεχνῶς τέταται 432 διὰ πασῶν παρεχομένη ξυνᾴδοντας τούς τε ἀσθενεστάτους ταὐτὸν καὶ τοὺς ἰσχυροτάτους καὶ τοὺς μέσους, εἰ μὲν βούλει, φρονήσει, εἰ δὲ βούλει, ἰσχύϊ, εἰ δέ, καὶ πλήθει ἢ χρήμασιν ἢ ἄλλῳ ὁτῳοῦν τῶν τοιούτων· ὥςτε ὀρθότατ᾽ ἂν φαῖμεν ταύτην τὴν ὁμόνοιαν σωφροσύνην εἶναι, χείρονός τε καὶ ἀμείνονος κατὰ φύσιν ξυμφωνίαν, ὁπότερον δεῖ ἄρχειν καὶ ἐν πόλει * καὶ ἐν ἑνὶ ἑκάστῳ. Πάνυ μοι, ἔφη, ξυνδοκεῖ. B

Εἶεν, ἦν δ᾽ ἐγώ, τὰ μὲν τρία ἡμῖν ἐν τῇ πόλει κατῶπται, ὥς γε οὑτωσὶ δόξαι· τὸ δὲ δὴ λοιπὸν εἶδος, δι᾽ ὃ ἂν ἔτι ἀρετῆς μετέχοι πόλις, τί ποτ᾽ ἂν εἴη; δῆλον γὰρ ὅτι τοῦτό ἐστιν ἡ δικαιοσύνη. Δῆλον. Οὐκοῦν, ὦ Γλαύκων, νῦν δὴ ἡμᾶς δεῖ ὥςπερ κυνηγέτας τινὰς θάμνον κύκλῳ περιίστασθαι, προς-

deratas, quae quidem cum ratione rectoque iudicio considerate ducuntur, in paucis reperies eisque qui optima indole praediti optimamque inſtitutionem nati ſunt. Vero, inquit. Nonne hoc quoque vides in civitate tibi exſtans, et ſuperatas quidem ibi cupiditates multitudinis viliumque hominum a cupiditatibus et prudentia pauciorum ac modeſtiorum? Equidem, inquit. Quodſi igitur oportet civitatem aliquam ſuperiorem tam voluptatibus et cupiditatibus quam ſemet ipſa appellari, haec dicenda erit. Prorſus ſic ſe habet, inquit. Nonne etiam temperans propter haec omnia? Sane quidem, inquit. Etenim, ſi in alia qua civitate eandem ſententiam rectores et regendi tenent de hoc, quosnam regere oporteat, in hac eam tenebunt; an non videtur? Admodum, inquit. In utris iam dices civibus temperantiam ineſſe, ſi ſic ſe habeant, in rectoribus, an in regendis? In utrisque, opinor, inquit. Videsne igitur, inquam, nos recte divinaſſe modo, harmoniae cuidam temperantiam ſimilem eſſe? Quid tandem? Quia non, quemadmodum fortitudo et ſapientia in parte aliqua utraque inerat et altera ſapientem, altera fortem civitatem efficiebat, ita etiam haec facit, ſed per totam omnino pertinet omnibus modis efficiens concinentes et imbecillimos et validiſſimos et medios, ſi vis, in prudentia, ſin mavis, in robore, vel etiam in multitudine vel opibus vel alia quacumque re eiusdem generis: ut rectiſſime dicere poſſimus hanc concordiam eſſe temperantiam, deterioris ac melioris naturalem quendam conſenſum in hoc, utrum oporteat imperare tam in civitate quam in unoquoque. Prorſus mihi, inquit, ita videtur.

Jam, inquam, tria quidem nobis in civitate ſpectata ſunt, ut quidem videtur; reliqua vero ſpecies, qua praeterea virtutis ſit particeps civitas, quae tandem erit? perſpicuum enim hanc eſſe iuſtitiam. Perſpicuum vero. Itaque, Glauco, nunc nos oportet tamquam venatores aliquos denſos frutices circumcirca collocare, animum

ἔχοντας τὸν νοῦν μή πῃ διαφύγῃ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἀφανισθεῖσα ἄδηλος γένηται· φανερὸν γὰρ * δὴ ὅτι ταύτῃ πῃ ἔστιν. C ὅρα οὖν καὶ προθυμοῦ κατιδεῖν, ἐάν πως πρότερος ἐμοῦ ἴδῃς, καὶ ἐμοὶ φράσῃς *). Εἰ γὰρ ὤφελον, ἔφη· ἀλλὰ μᾶλλον ἐάν μοι ἑπομένῳ χρῇ καὶ τὰ δεικνύμενα δυναμένῳ καθορᾷν, πάνυ μετρίως χρήσει. Ἕπου, ἦν δ' ἐγώ, εὐξάμενος μετ' ἐμοῦ. Ποιήσω ταῦτα, ἀλλὰ μόνον, ἦ δ' ὅς, ἡγοῦ. Καὶ μήν, εἶπον ἐγώ, δύςβατός γέ τις ὁ τόπος φαίνεται καὶ ἐπίσκιος· ἔστι γοῦν σκοτεινὸς καὶ δυςδιερεύνητος· ἀλλὰ γὰρ ὅμως ἰτέον. * Ἰτέον D γάρ, ἔφη. Καὶ ἐγὼ κατιδὼν Ἰοὺ ἰού, εἶπον, ὦ Γλαύκων· κινδυνεύομέν τι ἔχειν ἴχνος, καί μοι δοκεῖ οὐ πάνυ τι ἐκφευξεῖσθαι ἡμᾶς. Εὖ ἀγγέλλεις, ἦ δ' ὅς. Ἦ μήν, ἦν δ' ἐγώ, βλακικόν γε ἡμῶν τὸ πάθος. Τὸ ποῖον; Πάλαι, ὦ μακάριε, φαίνεται πρὸ ποδῶν ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς κυλινδεῖσθαι, καὶ οὐχ ἑωρῶμεν ἄρ' αὐτό, ἀλλ' ἦμεν καταγελαστότατοι· ὥςπερ οἱ ἐν ταῖς χερσὶν ἔχοντες ζητοῦσιν * ἐνίοτε ὃ ἔχουσι, καὶ ἡμεῖς εἰς E αὐτὸ μὲν οὐκ ἀπεβλέπομεν, πόῤῥω δέ ποι ἀπεσκοποῦμεν, ᾗ δὴ καὶ ἐλάνθανεν ἴσως ἡμᾶς. Πῶς, ἔφη, λέγεις; Οὕτως, εἶπον, ὡς δοκοῦμέν μοι καὶ λέγοντες αὐτὸ καὶ ἀκούοντες πάλαι οὐ μανθάνειν ἡμῶν αὐτῶν ὅτι ἐλέγομεν τρόπον τινὰ αὐτό. Μακρόν, ἔφη, τὸ προοίμιον τῷ ἐπιθυμοῦντι ἀκοῦσαι. Ἀλλ', ἦν δ' ἐγώ, ἄκουε * εἴ τι ἄρα λέγω. 433

Ὃ γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἐθέμεθα δεῖν ποιεῖν διὰ παντός, ὅτε τὴν πόλιν κατῳκίζομεν, τοῦτό ἐστιν, ὥς μοι **) δοκεῖ, ἤτοι τούτου τι εἶδος ἡ ***) δικαιοσύνη. ἐθέμεθα δὲ δήπου καὶ πολλάκις ἐλέγομεν, εἰ μέμνησαι, ὅτι ἕνα ἕκαστον ἓν δέοι ἐπιτηδεύειν τῶν περὶ τὴν πόλιν, εἰς ὃ αὐτοῦ ἡ φύσις ἐπιτηδειοτάτη πεφυκυῖα εἴη. Ἐλέγομεν γάρ. Καὶ μὴν ὅτι γε τὸ τὰ αὑτοῦ πράττειν καὶ μὴ πολυπραγμονεῖν δικαιοσύνη ἐστί, καὶ τοῦτο ἄλλων τε πολλῶν ἀκηκόαμεν καὶ * αὐτοὶ πολλάκις εἰρήκαμεν. B Εἰρήκαμεν γάρ. Τοῦτο τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ φίλε, κινδυ-

---

*) ἴσ. καί μοι φράσεις.
**) γρ. ὥς ἐμοὶ δ.
***) ἴσ. ἢ αὐτὴ ἡ δ.

attendentes ne quo aufugiat iuſtitia et evaneſcens occultetur; manifeſtum eſt enim eam hoc fere loco eſſe. vide igitur omnique ope atque opera ſpecta, ſi forte prior me eam conſpicias, mihique indica. Utinam poſſem, inquit; potius vero, ſi me ſequentem adhibebis valentemque ad perſpicienda ea quae demonſtrabis, ſatis recte adhibebis. Sequere, inquam, precatus mecum. Faciam ita, inquit, duc modo. Sane, inquam, difficilis aliquis locus videtur et obſcurus; eſt enim tenebricoſus aegreque perſcrutandus; attamen pergendum. Pergendum vero, inquit. Tum ego contemplatus Heu! heu! inquam, Glauco; videmur aliquod habere veſtigium, et arbitror fore ut nullo nos modo res effugiat. Bene narras, inquit. Profecto, inquam, ſtolide nos habemus. Cur? Iam diu, o beate, videtur res ante pedes nobis ab initio volutari, nos vero eam non vidimus, ſed eramus riſu digniſſimi; quemadmodum enim qui in manibus rem habent quaerunt nonnumquam quam habent, ſic etiam nos ipſam quidem non ſpectavimus, ſed longe ab ea avertimus oculos; quo quidem etiam factum videtur eſſe ut nos fugeret. Quomodo, inquit, dicis? Nos, inquam, videri mihi et dicentes eam et audientes iam dudum non animadvertiſſe nos ipſos quodammodo eam dicere. Longum, inquit, prooemium cupienti audire. Iam, inquam, audi, num ſit aliquid quod dico.

Quod enim ab initio poſuimus usquequaque faciendum eſſe, quum civitatem conderemus, hoc eſt, ut mihi videtur, vel huius ſpecies aliqua iuſtitia. poſuimus vero, ni fallor, ſaepiusque diximus, ſi meminiſti, unumquemque oportere unum exercere de operibus civilibus, ad quod ipſius natura eſſet accommodatiſſima. Diximus vero. Atque etiam hoc, rem ſuam gerere nec multis implicari occupationibus iuſtitiam eſſe, et ab aliis multis audivimus et ipſi ſaepius diximus. Diximus vero. Haec igitur, inquam, amice,

νεύει τρόπον τινὰ γιγνόμενον ἡ δικαιοσύνη εἶναι, τὸ τὰ αὑτοῦ πράττειν. οἶσθα ὅθεν τεκμαίρομαι; Οὔκ, ἀλλὰ λέγ', ἔφη. Δοκεῖ μοι, ἦν δ' ἐγώ, τὸ ὑπόλοιπον ἐν τῇ πόλει ὧν ἐσκέμμεθα, σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας καὶ φρονήσεως, τοῦτο εἶναι ὃ πᾶσιν ἐκείνοις τὴν δύναμιν παρέσχεν ὥςτε ἐγγενέσθαι, καὶ ἐγγενομένοις γε σωτηρίαν παρέχειν *), ἕως **) ἂν ἐνῇ· καίτοι ἔφαμεν δικαιοσύνην * ἔσεσθαι τὸ ὑπολειφθὲν ἐκείνων, εἰ τὰ τρία C
εὕροιμεν. Καὶ γὰρ ἀνάγκη, ἔφη. Ἀλλὰ μέντοι, ἦν δ' ἐγώ, εἰ δέοι γε κρῖναι τί τὴν πόλιν ἡμῖν τούτων μάλιστα ἀγαθὴν ἀπεργάσεται ἐγγενόμενον, δύςκριτον ἂν εἴη, πότερον ἡ ὁμοδοξία τῶν ἀρχόντων τε καὶ ἀρχομένων, ἢ ἡ περὶ δεινῶν τε καὶ μή, ἅττα ἐστί, δόξης ἐννόμου σωτηρία ἐν τοῖς στρατιώταις ἐγγενομένη, ἢ ἡ ἐν τοῖς ἄρχουσι φρόνησίς τε καὶ φυλακὴ ἐνοῦσα, * ἢ τοῦτο μάλιστα ἀγαθὴν αὐτὴν ποιεῖ ἐνὸν καὶ ἐν D
παιδὶ καὶ ἐν γυναικὶ καὶ δούλῳ καὶ ἐλευθέρῳ καὶ δημιουργῷ καὶ ἄρχοντι καὶ ἀρχομένῳ, ὅτι τὸ αὑτοῦ ἕκαστος εἷς ὢν ἓν ***) ἔπραττε καὶ οὐκ ἐπολυπραγμόνει. Δύςκριτον, ἔφη· πῶς δ' οὔ; Ἐνάμιλλον ἄρα, ὡς ἔοικε, πρὸς ἀρετὴν πόλεως τῇ τε σοφίᾳ αὐτῆς καὶ τῇ σωφροσύνῃ καὶ τῇ ἀνδρείᾳ ἡ τοῦ ἕκαστον ἐν αὐτῇ τὰ αὑτοῦ πράττειν δύναμις. Καὶ μάλα, ἔφη. Οὐκοῦν δικαιοσύνην τό γε τούτοις ἐνάμιλλον ἂν εἰς * ἀρετὴν E
πόλεως θείης; Παντάπασι μὲν οὖν. Σκόπει δὴ καὶ τῇδε, εἰ οὕτω δόξει. ἆρα τοῖς ἄρχουσιν ἐν τῇ πόλει τὰς δίκας προςτάξεις δικάζειν; Τί μήν; Ἦ ἄλλου οὑτινοσοῦν μᾶλλον ἐφιέμενοι δικάσουσιν, ἢ τούτου, ὅπως ἂν ἕκαστοι μήτ' ἔχωσι τὰ ἀλλότρια μήτε τῶν αὑτῶν στέρωνται; Οὔκ, ἀλλὰ τούτου. Ὡς δικαίου ὄντος; Ναί. Καὶ ταύτῃ ἄρα πῃ ἡ τοῦ οἰκείου τε καὶ ἑαυτοῦ ἕξις τε καὶ πρᾶξις δικαιοσύνη ἂν * ὁμολογοῖτο. Ἔστι 434
ταῦτα. Ἰδὲ δὴ ἐὰν σοί, ὅπερ ἐμοί, ξυνδοκῇ. τέκτων σκυτοτόμου ἐπιχειρῶν ἔργα ἐργάζεσθαι ἢ σκυτοτόμος τέκτονος, ἢ τὰ ὄργανα μεταλαμβάνοντες τἀλλήλων ἢ τιμάς, ἢ καὶ ὁ αὐτὸς ἐπιχειρῶν ἀμφότερα πράττειν, πάντα τἆλλα μεταλλαττόμενα,

---

*) ἴσ. σωτηρίαν, ἕως.
**) ἄλλ. ἕωςπερ.
***) γρ. ὢν ἔπραττε.

videtur quodammodo iuſtitia eſſe, rem ſuam gerere. ſcin unde colligam? Non, ſed dic, inquit. Videtur mihi, inquam, quod reliquum eſt in civitate de virtutibus quas conſideravimus, temperantia, fortitudine et ſapientia, hoc eſſe id quod omnibus illis hanc vim afferat ut innaſcantur innatasque conſervet, quamdiu inſit; atqui diximus iuſtitiam eſſe futuram eam quae de illis reliqua foret, ſi tres illas inveniſſemus. Ac neceſſarium quidem, inquit. Verumtamen, inquam, ſi oporteat iudicari, quaenam illarum virtutum maxime civitatem noſtram, ſi in ea inſit, bonam ſit effectura, haud facile ſit ad diiudicandum, utrum conſenſio rectorum et regendorum, an iudicii legibus conſentanei de rebus formidoloſis et non formidoloſis conſervatio in militibus exſiſtens, an ſapientia et cuſtodia in rectoribus exſtans, an hoc maxime bonam eam efficiat ſi inſit et in pueris et in muliere et ſervo et libero et opifice et rectore et regendo, quod ſuum unusquisque agat nec alienis implicetur occupationibus. Haud facile, inquit, ad diiudicandum; quidni? Certat igitur, ut videtur, de civitatis virtute cum ſapientia eius et temperantia et fortitudine vis illa quae efficit ut ſuam quisque in civitate rem gerat. Sane quidem, inquit. Nonne igitur iuſtitiam poſueris eam eſſe quae cum illis certet de virtute civitatis? Prorſus ita. Conſidera etiam ita, num tibi videatur. nonne rectoribus civitatis eam provinciam trades ut cauſas iudicent? Qudini tradam? Num aliud quid magis appetentes iudicabunt quam hoc, ut ſinguli neque aliena habeant neque ſuis priventur? Non, ſed hoc. Quia iuſtum eſt? Etiam. Et hac quidem ratione fere proprium et ſuum habere et gerere iuſtitiam eſſe concedetur. Sunt iſta. Vide iam, num tibi idem quod mihi videatur. faber tignarius ſi ſutoris aggrediatur opera facere vel ſutor fabri tignarii, vel ſi inſtrumenta inter ſe commutent ac praemia, vel etiam idem aggrediatur utraque facere, et reliqua omnia ſic permutentur, num tibi videtur id magnum urbi alla-

ἆρά σοι ἄν τι δοκεῖ μέγα βλάψαι πόλιν; Οὐ πάνυ, ἔφη. Ἀλλ' ὅταν γε, οἶμαι, δημιουργὸς ὢν ἤ τις ἄλλος χρηματιστὴς φύσει, ἔπειτα ἐπαιρόμενος * ἢ πλούτῳ ἢ πλήθει ἢ ἰσχύϊ ἢ ἄλλῳ τῳ B
τοιούτῳ εἰς τὸ τοῦ πολεμικοῦ εἶδος ἐπιχειρῇ ἰέναι, ἢ τῶν πολεμικῶν τις εἰς τὸ τοῦ βουλευτικοῦ καὶ φύλακος, ἀνάξιος ὤν, καὶ τὰ ἀλλήλων οὗτοι ὄργανα μεταλαμβάνωσι καὶ τὰς τιμάς, ἢ ὅταν ὁ αὐτὸς πάντα ταῦτα ἅμα ἐπιχειρῇ πράττειν, τότε οἶμαι καὶ σοὶ δοκεῖν ταύτην τὴν τούτων μεταβολὴν καὶ πολυπραγμοσύνην ὄλεθρον εἶναι τῇ πόλει. Παντάπασι μὲν οὖν. Ἡ τῶν τριῶν ἄρα ὄντων γενῶν πολυπραγμοσύνη καὶ μεταβολὴ * εἰς ἄλληλα μεγίστη τε βλάβη τῇ πόλει καὶ ὀρθότατ' ἂν προς- C
αγορεύοιτο *) κακουργία. Κομιδῇ μὲν οὖν. Κακουργίαν δὲ τὴν μεγίστην τῆς ἑαυτοῦ πόλεως οὐκ ἀδικίαν φήσεις εἶναι; Πῶς δ' οὔ; Τοῦτο μὲν ἄρα ἀδικία. πάλιν δὲ ὧδε λέγομεν **)· χρηματιστικοῦ, ἐπικουρικοῦ, φυλακικοῦ γένους οἰκειοπραγία, ἑκάστου τούτων τὸ ἑαυτοῦ πράττοντος ἐν πόλει, τοὐναντίον ἐκείνου δικαιοσύνη τ' ἂν εἴη καὶ τὴν πόλιν δικαίαν παρέχοι. Οὐκ ἄλλῃ ἔμοιγε * δοκεῖ, ἦ δ' ὅς, ἔχειν ἢ ταύτῃ. Μηδέν, D
ἦν δ' ἐγώ, πω πάνυ παγίως αὐτὸ λέγωμεν, ἀλλ', ἐὰν μὲν ἡμῖν καὶ εἰς ἕνα ἕκαστον τῶν ἀνθρώπων ἰὸν τὸ εἶδος τοῦτο ὁμολογῆται καὶ ἐκεῖ δικαιοσύνη εἶναι, ξυγχωρησόμεθα ἤδη· τί γὰρ καὶ ἐροῦμεν; εἰ δὲ μή, τότε ἄλλο τι σκεψόμεθα. νῦν δ' ἐκτελέσωμεν τὴν σκέψιν ἣν ᾠήθημεν, εἰ ἐν μείζονί τινι τῶν ἐχόντων δικαιοσύνην πρότερον ἐκεῖνο ἐπιχειρήσαιμεν θεάσασθαι, ῥᾷον ἂν ἐν ἑνὶ ἀνθρώπῳ κατιδεῖν οἷόν ἐστι. καὶ * ἔδοξε E
δὴ ἡμῖν τοῦτο εἶναι πόλις, καὶ οὕτως ᾠκίζομεν ὡς ἐδυνάμεθα ἀρίστην, εὖ εἰδότες ὅτι ἔν γε τῇ ἀγαθῇ ἂν εἴη. ὃ οὖν ἡμῖν ἐκεῖ ἐφάνη, ἐπαναφέρωμεν εἰς τὸν ἕνα. κἂν μὲν ὁμολογῆται, καλῶς ἕξει· ἐὰν δέ τι ἄλλο ἐν τῷ ἑνὶ ἐμφαίνηται, πάλιν ἐπανιόντες ἐπὶ τὴν πόλιν βασανιοῦμεν. * καὶ τάχ' ἂν παρ' ἄλ- 435
ληλα σκοποῦντες καὶ τρίβοντες ὥσπερ ἐκ πυρείων ἐκλάμψαι ποιήσαιμεν τὴν δικαιοσύνην, καὶ φανερὰν γενομένην βεβαιω-

---

*) ἄλλ. προσαγορεύοιτο μάλιστα.

**) ἄλλ. λέγωμεν.

turum esse detrimentum? Non sane, inquit. At quum, arbitror, is qui opifex est vel alius quis quaestus faciendi natura studiosus, elatus vel divitiis vel multitudine vel robore vel alia qua re simili, in bellatorum speciem conetur intrare, vel bellatorum aliquis in senatorem et custodum ordinem, isque indignus, et hi instrumenta inter se permutent atque praemia, vel si idem omnia haec simul aggrediatur gerere, tum arbitror tibi quoque videri hanc eorum permutationem rerumque alienarum studium perniciosum fore civitati. Prorsus ita se habet. Generum igitur quae tria sunt studium alienum et permutatio inter se et maximum civitati infert detrimentum et rectissime vocabitur prae ceteris maleficium. Sane quidem. Maleficium autem maximum quod civitas in se ipsa committat nonne iniustitiam dices esse? Quidni? Hoc igitur est iniustitia. rursus vero ita ponimus: generis quaestui dediti, auxiliarii et custodiae praepositi rerum propriarum occupatio, si suum quodque in civitate gerit, contra atque illa iustitia erit civitatemque iustam efficiet .Non aliter mihi quidem videtur, inquit, res se habere atque ita. Nondum, inquam, tam firme hoc dicamus, sed, si nobis apparebit hanc speciem etiam in unumquemque hominum cadere ibique iustitiam esse, iam concedemus; quid enim aliud tum dicturi simus? sin minus, tum aliud quid quaeremus. nunc autem ad exitum adducamus quaestionem quam instituimus existimantes, si in maiore aliquo eorum quae iustitiam haberent prius eam conaremur spectare, facilius nos perspecturos esse qualis in uno homine esset. et visum est nobis illud civitas esse; quocirca condidimus quam potuimus optimam, probe scientes in bona certe eam inventum iri. iam quod nobis ibi apparuit, referamus ad unum. et si idem apparebit, bene se res habebit, sin aliud quid in uno nobis obiicietur, redeuntes ad civitatem explorabimus. et forsitan illa inter se spectantes ac terentes faciamus ut, sicut e ligno, eluceat iustitia, et manifesta si facta fuerit, confirmabimus eam apud nos-

σαίμεθ' ἂν αὐτὴν παρ' ἡμῖν αὐτοῖς. Ἀλλ', ἔφη, καθ' ὁδόν τε λέγεις καὶ ποιεῖν χρὴ οὕτως.

Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὅ γε ταὐτὸν ἄν τις προςείποι μεῖζόν τε καὶ ἔλαττον, ἀνόμοιον τυγχάνει, ὂν ταύτῃ ᾗ ταὐτὸν προςαγορεύεται, ἢ ὅμοιον; Ὅμοιον, ἔφη. Καὶ δίκαιος ἄρα ἀνὴρ δικαίας πόλεως * κατ' αὐτὸ τὸ τῆς δικαιοσύνης εἶδος οὐδὲν B
διοίσει, ἀλλ' ὅμοιος ἔσται. Ὅμοιος, ἔφη. Ἀλλὰ μέντοι πόλις γε ἔδοξεν εἶναι δικαία, ὅτι ἐν αὐτῇ τριττὰ γένη φύσεων ἐνόντα τὸ αὑτῶν ἕκαστον ἔπραττε· σώφρων δὲ αὖ καὶ ἀνδρεία καὶ σοφὴ διὰ τῶν αὐτῶν τούτων γενῶν ἄλλ' ἄττα πάθη τε καὶ ἕξεις. Ἀληθῆ, ἔφη. Καὶ τὸν ἕνα ἄρα, ὦ φίλε, οὕτως ἀξιώσομεν, τὰ αὐτὰ ταῦτα εἴδη ἐν τῇ αὑτοῦ * ψυχῇ ἔχοντα, διὰ C
τὰ αὐτὰ πάθη ἐκείνοις τῶν αὐτῶν ὀνομάτων ἀξιοῦσθαι τῇ πόλει. Πᾶσα ἀνάγκη, ἔφη. Οὐκ εἰς φαῦλόν γε αὖ, ἦν δ' ἐγώ, ὦ θαυμάσιε, σκέμμα ἐμπεπτώκαμεν περὶ ψυχῆς, εἴτε ἔχει τὰ τρία εἴδη ταῦτα ἐν αὑτῇ εἴτε μή. Οὐ πάνυ μοι δοκοῦμεν, ἔφη, εἰς φαῦλον· ἴσως γάρ, ὦ Σώκρατες, τὸ λεγόμενον ἀληθὲς ὅτι χαλεπὰ τὰ καλά. Φαίνεται, ἦν δ' ἐγώ· καὶ εὖ γ' ἴσθι, ὦ Γλαύκων, * ὡς ἡ ἐμὴ δόξα, ἀκριβῶς μὲν τοῦτο ἐκ τοιούτων D
μεθόδων, οἵαις νῦν ἐν τοῖς λόγοις χρώμεθα, οὐ μή ποτε λάβωμεν· ἀλλὰ γὰρ μακροτέρα καὶ πλείων ὁδὸς ἡ ἐπὶ τοῦτο ἄγουσα· ἴσως μέντοι τῶν γε προειρημένων τε καὶ προεσκεμμένων ἀξίως. Οὐκοῦν ἀγαπητόν; ἔφη· ἐμοὶ μὲν γὰρ ἔν γε τῷ παρόντι ἱκανῶς ἂν ἔχοι. Ἀλλὰ μέντοι, εἶπον, ἔμοιγε καὶ πάνυ ἐξαρκέσει. Μὴ τοίνυν ἀποκάμῃς, ἔφη, ἀλλὰ σκόπει. Ἆρ' οὖν ἡμῖν, * ἦν δ' ἐγώ, πολλὴ ἀνάγκη ὁμολογεῖν ὅτι *) τὰ E
αὐτὰ ἐν ἑκάστῳ ἔνεστιν ἡμῶν εἴδη τε καὶ ἤθη ἅπερ ἐν τῇ πόλει; οὐ γάρ που ἄλλοθεν ἐκεῖσε ἀφῖκται. γελοῖον γὰρ ἂν εἴη, εἴ τις οἰηθείη τὸ θυμοειδὲς μὴ ἐκ τῶν ἰδιωτῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἐγγεγονέναι, οἳ δὴ καὶ ἔχουσι ταύτην τὴν αἰτίαν, οἷον οἱ κατὰ τὴν Θρᾴκην τε καὶ Σκυθικὴν καὶ σχεδόν τι κατὰ τὸν ἄνω τόπον, ἢ τὸ φιλομαθές, ὃ δὴ περὶ τὸν παρ' ἡμῖν μάλιστ' ἄν τις αἰτιάσαιτο τόπον, ἢ τὸ * φιλοχρήματον, ὃ περὶ τούς τε Φοι- 436

---

*) ἀλλ. ὅτι γε.

met ipsos. Sane, inquit, ordine dicis et fieri hoc oportet.

Num, inquam, quod quis eodem nomine afficit maius et minus, dissimile id est hactenus quod idem appellatur, an simile? Simile, inquit. Iustus igitur vir a iusta civitate ipsa iustitiae specie nihil differet, sed similis erit. Similis vero, inquit. Iam vero civitas certe videbatur esse iusta, quod trium naturae generum in ea suam quodque rem gerebat, temperans autem et fortis et sapiens propter alias quasdam eorundem horum generum affectiones atque habitus. Vera, inquit. Itaque unum quoque, amice, censebimus easdem has species in animo suo habentem propter easdem affectiones quas illa habeant eisdem afficiendum esse nominibus atque civitatem. Prorsus necesse est, inquit. Haud in levem rursus, inquam, o admirabilis, quaestionem incidimus de animo, an habeat tres species hasce in se necne. Non sane mihi videmur, inquit, in levem; fortasse enim, o Socrates, quod proverbii loco dici solet verum, difficilia esse quae pulchra sint. Videtur, inquam; ac bene quidem scito, Glauco, meum esse iudicium, accurate quidem nos hoc ea quam nunc in disputando ingressi simus via numquam assequuturos esse; etenim longior et amplior via est ea quae illuc ducit, fortasse tamen eis quae supra diximus et quaesivimus convenienter. Nonne acquiescendum? inquit; mihi enim in praesentia satis erit. Sane, inquam, ego quoque plane satis habebo. Ne igitur deficias, inquit, sed explora. Itaque nonne, inquam, confiteamur prorsus necesse est, easdem in quoque inesse nostrum species et mores qui in civitate? neque enim, opinor, aliunde in eam pervenerunt. risui enim foret qui arbitraretur animosam indolem non e privatis in civitatibus profectam esse, qui quidem tales perhibentur, veluti qui Thraciam, Scythiam et superiorem fere locum incolunt. vel discendi cupiditatem, quam quidem in nostra potissimum regione habitare iure existimaverit quispiam, vel quaestus aviditatem, quam

νικας εἶναι καὶ τοὺς κατὰ Αἴγυπτον φαίη τις ἂν οὐχ ἥκιστα. Καὶ μάλα, ἔφη. Τοῦτο μὲν δὴ οὕτως ἔχει, ἦν δ' ἐγώ, καὶ οὐδὲν χαλεπὸν γνῶναι. Οὐ δῆτα. Τόδε δὲ ἤδη χαλεπόν, εἰ τῷ αὐτῷ τούτῳ ἕκαστα πράττομεν, ἢ τρισὶν οὖσιν ἄλλο ἄλλῳ, μανθάνομεν μὲν ἑτέρῳ, θυμούμεθα δὲ ἄλλῳ τῶν ἐν ἡμῖν, ἐπιθυμοῦμεν δ' αὖ τρίτῳ τινὶ τῶν περὶ τὴν τροφήν τε καὶ γένεσιν *) ἡδονῶν καὶ * ὅσα τούτων ἀδελφά, ἢ ὅλῃ τῇ ψυχῇ καθ' B ἕκαστον αὐτῶν πράττομεν, ὅταν ὁρμήσωμεν· ταῦτ' ἔσται τὰ χαλεπὰ διορίσασθαι ἀξίως λόγου. Καὶ ἐμοὶ δοκεῖ, ἔφη. Ὧδε τοίνυν ἐπιχειρῶμεν αὐτὰ ὁρίζεσθαι, εἴτε τὰ αὐτὰ ἀλλήλοις εἴτε ἕτερά ἐστιν. Πῶς; Δῆλον ὅτι ταὐτὸν τἀναντία ποιεῖν ἢ πάσχειν κατὰ ταὐτόν τε **) καὶ πρὸς ταὐτὸν οὐκ ἐθελήσει ἅμα, ὥςτε, ἐάν που εὑρίσκωμεν ἐν αὐτοῖς ταῦτα γιγνόμενα, εἰσόμεθα ὅτι * οὐ ταὐτὸν ἦν, ἀλλὰ πλείω. Εἶεν. Σκόπει δὴ ὃ C λέγω. Λέγε, ἔφη. Ἑστάναι, εἶπον, καὶ κινεῖσθαι τὸ αὐτὸ ἅμα κατὰ τὸ αὐτὸ ἆρα δυνατόν; Οὐδαμῶς. Ἔτι τοίνυν ἀκριβέστερον διομολογησώμεθα ***), μή πῃ προϊόντες ἀμφισβητήσωμεν· εἰ γάρ τις λέγοι ἄνθρωπον ἑστηκότα, κινοῦντα δὲ τὰς χεῖράς τε καὶ τὴν κεφαλήν, ὅτι ὁ αὐτὸς ἕστηκέ τε καὶ κινεῖται ἅμα, οὐκ ἄν, οἶμαι, ἀξιοῖμεν οὕτω λέγειν δεῖν, ἀλλ', ὅτι τὸ μέν τι * αὐτοῦ ἕστηκε, τὸ δὲ κινεῖται· οὐχ οὕτως; Οὕτως. D Οὐκοῦν καὶ εἰ ἔτι μᾶλλον χαριεντίζοιτο ὁ ταῦτα λέγων, κομψευόμενος ὡς οἵ γε στρόβιλοι ὅλοι ἑστᾶσί τε ἅμα καὶ κινοῦνται, ὅταν ἐν τῷ αὐτῷ πήξαντες τὸ κέντρον περιφέρωνται, ἢ καὶ ἄλλο τι κύκλῳ περιιὸν ἐν τῇ αὐτῇ ἕδρᾳ τοῦτο δρᾷ, οὐκ ἂν ἀποδεχοίμεθα, ὡς οὐ κατὰ ταὐτὰ ἑαυτῶν τὰ τοιαῦτα τότε †) μενόντων τε καὶ φερομένων, ἀλλὰ * φαῖμεν ἂν ἔχειν αὐτὰ E εὐθύ τε καὶ περιφερὲς ἐν αὐτοῖς, καὶ κατὰ μὲν τὸ εὐθὺ ἑστάναι (οὐδαμῇ γὰρ ἀποκλίνειν), κατὰ δὲ τὸ περιφερὲς κύκλῳ κινεῖσθαι· ὅταν δὲ τὴν εὐθυωρίαν ἢ εἰς δεξιὰ ἢ εἰς ἀριστερὰ ἢ εἰς τὸ πρόσθεν ††) ἢ εἰς τὸ ὄπισθεν ἐγκλίνῃ ἅμα περιφερόμενον, τότε οὐδαμῇ ἔστιν ἑστάναι. Καὶ ὀρθῶς γε, ἔφη. Οὐδὲν ἄρα ἡμᾶς τῶν τοιούτων λεγόμενον ἐκπλήξει, οὐδὲ μᾶλλόν τι πείσει ὥς ποτέ τι ἂν τὸ αὐτὸ ὂν ἅμα κατὰ τὸ αὐτὸ

*) ἄλλ. γέννησιν. **) γρ. γε. ***) γρ. ὁμολογησόμεθα — ὁμολογησώμεθα. †) ἴσ. ἑαυτῶν τότε.
††) γρ. δεξιὰν — ἀριστερὰν — ἔμπροσθεν.

Phoenicum maxime atque Aegyptiorum dixerit quispiam propriam esse. Sane quidem, inquit. Hoc quidem ita se habet, inquam, nec difficile est cognitu. Minime vero. Hoc autem difficile iam, eodemne hoc quaeque faciamus, an trium illorum aliud alio, et discamus quidem uno, irascamur altero eorum quae in nobis insint, concupiscamus vero tertio quodam voluptates e nutriendo et procreando percipiendas aliaque eiusdem generis, an toto animo in quoque illorum agamus, quando quodque appetamus; haec sunt difficilia rite definitu. Mihi quoque ita videtur, inquit. Hoc igitur modo conemur definire, utrum eadem inter se an diversa sint. Quomodo? Patet id quod idem sit non posse contraria simul facere vel pati eadem ratione et ad idem; quocirca, sicubi invenerimus in eis haec fieri, sciemus non idem ea esse, sed plura. Sane. Perpende dum quod dico. Dic, inquit. Ut stet, inquam, et moveatur idem simul eadem ratione num fieri potest? Nullo modo. Etiam accuratius confiteamur, ne forte procedentes dissentiamus; nam si quis dixerit hominem, qui stet, manus vero et caput moveat, eundem stare et moveri simul, non, arbitror, censebimus ita dicendum esse, sed, unam eius partem stare, alteram vero moveri; nonne ita? Ita. Nonne etiam si etiam magis iocetur qui haec dicat, festive contendens turbines totos stare simul et moveri, quando eidem loco affixa cuspide circumferantur, vel aliudquid, quod in orbem volvatur, eadem in sede hoc facere, non assentiamur, quia non eisdem sui partibus talia tum maneant et ferantur, sed dicamus ea habere in se et rectum et rotundum, et secundum rectum quidem stare (nullam enim in partem declinare), secundum rotundum vero in orbem moveri; quando vero eiusmodi res directum vel in dextram vel in sinistram partem vel ante vel retro inclinet simulque circumferatur, tum nullo modo stare. Ac recte quidem, inquit. Nihil igitur nos talia si dicantur perturbabunt, neque magis nobis persuadebunt id quod idem sit umquam eadem

πρὸς τὸ αὐτὸ τἀναντία * πάθοι ἢ καὶ ποιήσειεν *). Οὔκουν 437
ἐμέ γε, ἔφη. Ἀλλ' ὅμως, ἦν δ' ἐγώ, ἵνα μὴ ἀναγκαζώμεθα
πάσας τὰς τοιαύτας ἀμφισβητήσεις ἐπεξιόντες καὶ βεβαιούμενοι
ὡς οὐκ ἀληθεῖς οὔσας μηκύνειν, ὑποθέμενοι ὡς τούτου οὕτως
ἔχοντος εἰς τὸ πρόσθεν προΐωμεν, ὁμολογήσαντες, ἐάν ποτε
ἄλλῃ φανῇ ταῦτα ἢ ταύτῃ, πάντα ἡμῖν τὰ ἀπὸ τούτου ξυμ-
βαίνοντα λελυμένα ἔσεσθαι. Ἀλλὰ χρή, ἔφη, ταῦτα ποιεῖν.
Ἆρ' οὖν, * ἦν δ' ἐγώ, τὸ ἐπινεύειν τῷ ἀνανεύειν καὶ τὸ ἐφίε- B
σθαί τινος λαβεῖν τῷ ἀπαρνεῖσθαι καὶ τὸ προσάγεσθαι τῷ ἀπω-
θεῖσθαι, πάντα τὰ τοιαῦτα τῶν ἐναντίων ἀλλήλοις θείης **)
εἴτε ποιημάτων εἴτε παθημάτων; οὐδὲν γὰρ ταύτῃ διοίσει.
Ἀλλ', ἦ δ' ὅς, τῶν ἐναντίων. Τί οὖν; ἦν δ' ἐγώ· δι-
ψῆν καὶ πεινῆν καὶ ὅλως τὰς ἐπιθυμίας, καὶ αὖ τὸ ἐθέ-
λειν καὶ τὸ βούλεσθαι, οὐ πάντα ταῦτα εἰς ἐκεῖνά πῃ ***)
ἂν θείης τὰ εἴδη τὰ νῦν δὴ λεχθέντα; * οἷον ἀεὶ τὴν τοῦ ἐπι- C
θυμοῦντος ψυχὴν οὐχὶ ἤτοι ἐφίεσθαι φήσεις ἐκείνου οὗ ἂν
ἐπιθυμῇ, ἢ προσάγεσθαι τοῦτο ὃ ἂν βούληταί οἱ γενέσθαι, ἢ
αὖ καθ' ὅσον ἐθέλει τί οἱ πορισθῆναι, ἐπινεύειν τοῦτο πρὸς
αὑτήν, ὥσπερ τινος ἐρωτῶντος, ἐπορεγομένην αὐτοῦ τῆς γενέ-
σεως; Ἔγωγε. Τί δέ; τὸ ἀβουλεῖν καὶ μὴ ἐθέλειν μηδ' ἐπι-
θυμεῖν οὐκ εἰς τὸ ἀπωθεῖν καὶ ἀπελαύνειν ἀπ' αὐτῆς καὶ εἰς
ἅπαντα τἀναντία ἐκείνοις θήσομεν; Πῶς * γὰρ οὔ; Τούτων D
δὴ οὕτως ἐχόντων, ἐπιθυμιῶν τι φήσομεν εἶναι εἶδος, καὶ ἐναρ-
γεστάτας αὐτῶν τούτων, ἥν τε δίψαν καλοῦμεν καὶ ἣν πεῖναν;
Φήσομεν, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν τὴν μὲν ποτοῦ, τὴν δὲ ἐδωδῆς;
Ναί. Ἆρ' οὖν, καθ' ὅσον δίψα ἐστί, πλέονος ἄν τινος ἢ
οὗ λέγομεν ἐπιθυμία ἐν τῇ ψυχῇ εἴη; Οἷον δίψα ἐστίν. †)
Δίψα ἆρά γε θερμοῦ ποτοῦ ἢ ψυχροῦ, ἢ πολλοῦ ἢ ὀλίγου, ἢ
καὶ ἑνὶ λόγῳ ποιοῦ τινὸς πώματος; ἢ ἐὰν μέν τις θερμότης
τῷ δίψει προσῇ, τὴν * τοῦ ψυχροῦ ἐπιθυμίαν προσπαρέχοιτ' E
ἄν; ἐὰν δὲ ψυχρότης, τὴν τοῦ θερμοῦ; ἐὰν δὲ διὰ πλήθους
παρουσίαν πολλὴ ἡ δίψα ᾖ, τὴν τοῦ πολλοῦ παρέξεται, ἐὰν

---

*) ἄλλ. ἢ καὶ εἴη ἢ καὶ ποιήσειεν.
) ἴσ. θείης ἄν. *) γρ. ποι.
†) ἴσ. οἷον τὸ τοιόνδε λέγω· δίψα ἐστὶν ἆρά γε θερ-
μοῦ κτλ.

ratione et ad idem contraria fimul pati vel etiam facere. Minime vero mihi quidem, inquit. Attamen, inquam, ne cogamur omnes huiusmodi dubitationes perfequentes easque falfas effe probantes fermonem longius producere, ponentes hoc ita fe habere ad reliqua progrediamur, confitentes, fi umquam futurum fit ut aliter haec fe habere videantur quam ita, omnia nobis ex hoc conclufa fore foluta. Oportet fane, inquit, ita faciamus. Nonne igitur, inquam, annuere et renuere, appetere aliquid capere et recufare, fibi adfcifcere et a fe repellere, omnia haec contrarias inter fe effe pofueris five actiones five affectiones? nihil enim hac ratione different. Sane, inquit, contrarias. Quid igitur? inquam; fitire, efurire et omnino concupifcere, porro velle et contendere, nonne omnia haec ad illas retuleris fpecies quas modo memoravimus? veluti animum cuiusque concupifcentis nonne vel appetere dices id quod concupifcat, vel fibi adfcifcere quod velit fibi contingat, vel etiam, quatenus cupiat fibi aliquid porrigi, huic annuere, quafi quis interroget, contendentem ut fiat? Ego vero. Quid? recufare et nolle et non concupifcere nonne in repellendi et a fe abigendi fpeciem omnesque illarum contrarias referemus? Quidni? Haec quum ita fe habeant, cupiditatem dicemus aliquam fpeciem effe et evidentiffimas quidem earum has quas fitim vocamus et famem? Dicemus, inquit. Nonne unam potionis effe cupiditatem, alteram cibi? Etiam. Num vero, quatenus fitis eft, pluris cuiusdam quam eius quod diximus cupiditas in animo erit? veluti fitisne eft fitis calidae potionis vel frigidae, multae vel paucae, et in univerfum alicuius potionis qualis ea cumque eft? an, fi calor ad fitim accedit, frigidae potionis cupiditatem adiungit, fin frigus, calidae, et fi propter copiam praesentem multa eft fitis, multae potionis cupiditatem excitat, fin exigua,

δὲ ὀλίγη, τὴν τοῦ ὀλίγου, αὐτὸ δὲ τὸ διψῆν οὐ μή ποτε ἄλλου
γένηται ἐπιθυμία ἢ οὗπερ πέφυκεν, αὐτοῦ πώματος, καὶ αὖ
τὸ πεινῆν βρώματος; Οὕτως, ἔφη, αὐτή γε ἡ ἐπιθυμία ἑκά-
στη αὐτοῦ μόνον ἑκάστου οὗ πέφυκε, τοῦ δὲ τοίου ἢ τοίου τὰ
προςγιγνόμενα. * Μήτοι τις *), ἦν δ' ἐγώ, ἀσκέπτους ἡμᾶς 438
ὄντας θορυβήσῃ, ὡς οὐδεὶς ποτοῦ ἐπιθυμεῖ, ἀλλὰ χρηστοῦ
ποτοῦ, καὶ οὐ σίτου, ἀλλὰ χρηστοῦ σίτου· πάντες γὰρ ἄρα
τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦσιν· εἰ οὖν ἡ δίψα ἐπιθυμία ἐστί, χρη-
στοῦ ἂν εἴη εἴτε πώματος εἴτε ἄλλου ὅτου ἐστὶν ἐπιθυμία, καὶ
αἱ ἄλλαι οὕτως. Ἴσως γὰρ ἄν, ἔφη, δοκοῖ τι λέγειν ὁ ταῦ-
τα λέγων. Ἀλλὰ μέντοι, ἦν δ' ἐγώ, ὅσα γ' ἐστὶ τοιαῦτα * οἷα B
εἶναι τοῦ, τὰ μὲν ποιὰ ἄττα ποιοῦ τινός ἐστιν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ,
τὰ δ' αὐτὰ ἕκαστα αὐτοῦ ἑκάστου μόνον. Οὐκ ἔμαθον, ἔφη.
Οὐκ ἔμαθες, ἔφην, ὅτι τὸ μεῖζον τοιοῦτόν ἐστιν οἷον τινὸς
εἶναι μεῖζον; Πάνυ γε. Οὐκοῦν τοῦ ἐλάττονος; Ναί. Τὸ
δέ γε πολὺ μεῖζον πολὺ ἐλάττονος· ἦ γάρ; Ναί. Ἆρ' οὖν καὶ
τὸ ποτὲ μεῖζον ποτὲ ἐλάττονος, καὶ τὸ ἐσόμενον μεῖζον ἐσο-
μένου ἐλάττονος; Ἀλλὰ τί μήν; ἦ δ' ὅς. Καὶ τὰ πλείω δὴ
πρὸς τὰ ἐλάττω * καὶ τὰ διπλάσια πρὸς τὰ ἡμίσεα καὶ πάντα C
τὰ τοιαῦτα, καὶ αὖ βαρύτερα πρὸς κουφότερα καὶ θάττω πρὸς
βραδύτερα, καὶ ἔτι γε τὰ θερμὰ πρὸς τὰ ψυχρὰ καὶ πάντα τὰ
τούτοις ὅμοια ἆρ' οὐχ οὕτως ἔχει; Πάνυ μὲν οὖν. Τί δὲ τὰ
περὶ τὰς ἐπιστήμας; οὐχ ὁ αὐτὸς τρόπος; ἐπιστήμη μὲν αὐτὴ
μαθήματος αὐτοῦ ἐπιστήμη ἐστὶν ἢ ὅτου δεῖ θεῖναι τὴν ἐπιστή-
μην, ἐπιστήμη δὲ τὶς **) καὶ ποιά τις ποιοῦ τινὸς καὶ τινός.
λέγω δὲ τὸ τοιόνδε· οὐκ * ἐπειδὴ οἰκίας ἐργασίας ἐπιστήμη D
ἐγένετο, διήνεγκε τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν, ὥςτε οἰκοδομικὴ κλη-
θῆναι; Τί μήν; Ἆρ' οὐ τῷ ποιά τις εἶναι, οἵα ἑτέρα οὐδεμία
τῶν ἄλλων; Ναί. Οὐκοῦν ἐπειδὴ ποιοῦ τινός, καὶ αὐτὴ ποιά
τις ἐγένετο; καὶ αἱ ἄλλαι οὕτω τέχναι τε καὶ ἐπιστῆμαι; Ἔστιν
οὕτως. Τοῦτο τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, φαθί με τότε βούλεσθαι λέ-
γειν, εἰ ἄρα νῦν ἔμαθες, ὅτι, ὅσα ἐστὶν οἷα εἶναί του, αὐτὰ
μὲν μόνα αὐτῶν μόνων ἐστί, τῶν δὲ ποιῶν τινῶν * ποιὰ ἄτ- E

---

*) ἴσ. μή τί τις.

**) γρ. δέ τις.

exiguae, fitis autem per fe nullius umquam alius rei erit cupiditas nifi eius cuius naturalis eft appetitio, potionis per fe, itemque fames cibi? Ita, inquit, ipfa cupiditas quaeque ipfius tantum cuiusque cupiditas eft cuius naturalis eft appetitio, talis vero vel talis fit fi hoc vel illud accedit. Ne vero aliquis, inquam, nos imprudentes turbet contendens neminem potionem concupifcere nifi bona fit, nec cibum nifi bonum; omnes enim bona concupifcere; quocirca fi fitis cupiditas fit, bonae eam effe cupiditatem five potionis five alius rei cuius fit cupiditas, reliquasque fimiliter. Forfitan autem, inquit, videatur aliquid dicere qui hoc dicat. Attamen, inquam, quaecumque eiusmodi funt quae ad aliquid referantur, ea quippe qualia referuntur ad qualia, ut mihi videtur, ipfa vero quaeque ad ipfum quodque tantum. Non intellexi, inquit. Non intelligis, maius eiusmodi effe quod aliquo fit maius? Sane quidem, Nonne minore? Etiam. Longe autem maius longe minore; nonne? Vero. Num etiam quondam maius quondam minore, et futurum maius futuro minore? Quidni? inquit. Et plura quoque ad pauciora, dupla ad dimidia et omnia id genus, itemque graviora ad leviora et celeriora ad tardiora, praeterea calida ad frigida omniaque his fimilia nonne fic fe habent? Sane quidem. Quid vero fcientiae? nonne eadem eft earum ratio? fcientia quidem ipfa difciplinae ipfius fcientia eft vel eius rei cuius poni oportet fcientiam effe, fcientia vero aliqua et qualis alicuius et qualis? dico autem hoc: nonne poftquam aedificandi fcientia exftitit, ita a reliquis fcientiis diftincta eft ut ars aedificandi vocaretur? Quidni? Nonne quod talis eft qualis nulla de reliquis? Etiam. Nonne quia rei qualis, ipfa quoque qualis exftitit? itemque ceterae artes et fcientiae? Eft ita. Hoc igitur, inquam, me exiftima tum dicere voluiffe, fi quidem nunc intellexifti, quaecumque effent alicuius, ipfa quidem fola eorum folorum effe, qualium

τα· καὶ οὔ τι λέγω ὡς, οἵων ἂν ᾖ, τοιαῦτα καὶ ἔστιν· ὡς
ἄρα καὶ τῶν ὑγιεινῶν καὶ νοσωδῶν ἡ ἐπιστήμη ὑγιεινὴ καὶ
νοσώδης καὶ τῶν κακῶν καὶ τῶν ἀγαθῶν κακὴ καὶ ἀγαθή, ἀλλ',
ἐπειδὴ οὐκ αὐτοῦ οὗπερ ἐπιστήμη ἐστὶν ἐγένετο ἐπιστήμη,
ἀλλὰ ποιοῦ τινός (τοῦτο δ' ἦν ὑγιεινὸν καὶ νοσῶδες), ποιὰ δή
τις ξυνέβη καὶ αὐτὴ γενέσθαι, καὶ τοῦτο αὐτὴν ἐποίησε μηκέτι
ἐπιστήμην ἁπλῶς καλεῖσθαι, ἀλλὰ τοῦ ποιοῦ τινὸς προσγενο-
μένου ἰατρικήν. Ἔμαθον, ἔφη, καί μοι δοκεῖ οὕτως ἔχειν.
Τὸ δὲ δὴ δίψος, ην δ' ἐγώ, οὐ * τούτων θήσεις τῶν τινὸς 439
εἶναι *) τοῦτο ὅπερ ἐστίν; ἔστι δὲ δήπου δίψος; **) Ἔγωγε,
ἦ δ' ὅς, πώματός γε. Οὐκοῦν ποιοῦ μέν τινος πώματος ποιόν
τι καὶ δίψος, δίψος δ' αὖ ***) αὐτὸ οὔτε πολλοῦ οὔτε ὀλίγου,
οὔτε ἀγαθοῦ οὔτε κακοῦ, οὐδὲ ἑνὶ λόγῳ ποιοῦ τινός, ἀλλ'
αὐτοῦ πώματος μόνον αὐτὸ δίψος πέφυκεν; Παντάπασι μὲν
οὖν. Τοῦ διψῶντος ἄρα ἡ ψυχή, καθ' ὅσον διψῇ, οὐκ ἄλλο
τι βούλεται ἢ πιεῖν καὶ τούτου * ὀρέγεται καὶ ἐπὶ τοῦτο ὁρμᾷ. B
Δῆλον δή. Οὐκοῦν εἴ ποτέ τι αὐτὴν ἀνθέλκει διψῶσαν, ἕτε-
ρον ἄν τι ἐν αὐτῇ εἴη αὐτοῦ τοῦ διψῶντος καὶ ἄγοντος, ὥς-
περ θηρίον, ἐπὶ τὸ πιεῖν; οὐ γὰρ δή, φαμέν, τό γε αὐτὸ τῷ
αὐτῷ ἑαυτοῦ περὶ τὸ αὐτὸ ἅμα τἀναντία πράττει †). Οὐ γὰρ
οὖν. Ὥςπερ γε, οἶμαι, τοῦ τοξότου οὐ καλῶς ἔχει λέγειν,
ὅτι αὐτοῦ ἅμα αἱ χεῖρες τὸ τόξον ἀπωθοῦνταί τε καὶ προςέλ-
κονται, ἀλλ' ὅτι ἄλλη μὲν ἡ ἀπωθοῦσα χείρ, ἑτέρα δὲ ἡ προς-
αγομένη. * Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Πότερον δὴ φῶμέν C
τινας ἔστιν ὅτε διψῶντας οὐκ ἐθέλειν πιεῖν; Καὶ μάλα γ', ἔφη,
πολλοὺς καὶ πολλάκις. Τί οὖν, ἔφην ἐγώ, φαίη τις ἂν τού-
των πέρι; οὐκ ἐνεῖναι μὲν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν τὸ κελεῦον, ἐνεῖ-
ναι δὲ ††) τὸ κωλῦον πιεῖν, ἄλλο ὂν καὶ κρατοῦν τοῦ κελεύ-
οντος; Ἔμοιγε, ἔφη, δοκεῖ. Ἆρ' οὖν οὐ τὸ μὲν κωλῦον τὰ
τοιαῦτα ἐγγίγνεται, ὅταν ἐγγένηται, ἐκ λογισμοῦ, * τὰ δὲ D
ἄγοντα καὶ ἕλκοντα διὰ παθημάτων τε καὶ νοσημάτων παρα-
γίγνεται; Φαίνεται. Οὐ δὴ ἀλόγως, ἦν δ' ἐγώ, ἀξιώσομεν
αὐτὰ διττά τε καὶ ἕτερα ἀλλήλων εἶναι, τὸ μὲν ᾧ λογίζεται,

*) ἴσ. ὄντων. **) ἴσ. ὅπερ ἐστίν; Ἔγωγε. Ἔστι δὲ δή του δίψος; Ναί, ἦ δ' ὅς, πώματός γε.
***) γρ. οὖν. †) γρ. πράττοι. ††) ἴσ. δὲ καὶ τ.

vero esse qualia aliqua; neutiquam hoc dico, qualium sint, talia etiam ipsa esse, sanorum et aegrotorum scientiam sanam esse et aegrotam, malorum et bonorum malam et bonam; sed quia non eius per se cuius scientia est exstitit scientia, verum qualis alicuius, quod quidem est sanum et aegrotum, qualis aliqua evasit etiam ipsa; quo quidem factum est ut iam non scientia simpliciter appellaretur, sed propter quale illud accedens ars sanandi. Intellexi, inquit, mihique videtur sic se res habere. Iam sitim, inquam, nonne in eorum numero referes quae alicuius id sint quod sint? est vero sitis sine dubio potionis. Sane quidem, inquit. Nonne qualis alicuius potionis qualis aliqua etiam sitis, sitis autem per se neque multae neque paucae, neque bonae neque malae, neque uno verbo qualis alicuius, sed ipsius potionis tantum ipsa sitis naturâ est. Prorsus ita se habet. Sitientis ergo animus, quatenus sitit, nihil aliud volt nisi bibere et hoc appetit et ad hoc tendit. Perspicuum vero. Nonne si umquam aliquid eum retrahit sitientem, diversum quid in eo erit ab ipso sitiente et impellente, sicuti bestiam, ad bibendum? neque enim, dicimus, idem eadem sui parte in eadem re contraria simul facit. Minime vero. Quemadmodum, arbitror, in sagittario non recte dicitur, ipsius manus arcum simul a se repellere et ad se trahere, sed, aliam esse repellentem manum, aliam adducentem. Prorsus ita, inquit. Utrum igitur dicamus aliquos nonnumquam sitientes nolle bibere? Sane quidem, inquit, multos et saepius. Quid igitur, inquam, dixerit quis de his? nonne inesse in eorum animo iubens quid, inesse etiam impediens quid bibere, quod quidem diversum sit et superet iubens illud? Mihi quidem, inquit, videtur. Nonne vero id quod impedit talia exsistit, ut exsistat, e ratione, ducentia vero et trahentia ex affectionibus et aegrotationibus proficiscuntur? Videtur ita se habere. Non ergo sine ratione, inquam, existimabimus ea duplicia et diversa inter se esse, id quo animus ratio-

λογιστικὸν προσαγορεύοντες τῆς ψυχῆς, τὸ δὲ ᾧ ἐρᾷ τε καὶ πεινῇ καὶ διψῇ καὶ περὶ τὰς ἄλλας ἐπιθυμίας ἐπτόηται, ἀλόγιστόν τε καὶ ἐπιθυμητικόν, πληρώσεών τινων καὶ ἡδονῶν ἑταῖρον. Οὔκ, ἀλλ᾽ εἰκότως, * ἔφη, ἡγοίμεθ᾽ ἂν οὕτως. E Ταῦτα μὲν τοίνυν, ἦν δ᾽ ἐγώ, δύο ἡμῖν ὡρίσθω εἴδη ἐν ψυχῇ ἐνόντα· τὸ δὲ *) τοῦ θυμοῦ καὶ ᾧ θυμούμεθα πότερον τρίτον, ἢ τούτων ποτέρῳ ἂν εἴη ὁμοφυές; Ἴσως, ἔφη, τῷ ἑτέρῳ, τῷ ἐπιθυμητικῷ. Ἀλλ᾽, ἦν δ᾽ ἐγώ, ποτὲ ἀκούσας τι πιστεύω τούτῳ, ὡς ἄρα Λεόντιος ὁ Ἀγλαΐωνος ἀνιὼν ἐκ Πειραιῶς ὑπὸ τὸ βόρειον τεῖχος ἐκτός, αἰσθανόμενος νεκροὺς παρὰ τῷ δημείῳ **) κειμένους, ἅμα μὲν ἰδεῖν ἐπιθυμοῖ, ἅμα δ᾽ αὖ δυςχεραίνοι καὶ ἀποτρέποι ἑαυτόν, καὶ τέως μὲν μάχοιτό τε καὶ παρακαλύπτοιτο, * κρατούμενος δ᾽ αὖ ***) ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας, 440 διελκύσας τοὺς ὀφθαλμούς, προςδραμὼν πρὸς τοὺς νεκρούς, Ἰδοὺ ὑμῖν, ἔφη, ὦ κακοδαίμονες, ἐμπλήσθητε τοῦ καλοῦ θεάματος. Ἤκουσα, ἔφη, καὶ αὐτός. Οὗτος μέντοι, ἔφην, ὁ λόγος σημαίνει τὸν θυμὸν πολεμεῖν ἐνίοτε ταῖς ἐπιθυμίαις ὡς ἄλλο ὂν ἄλλῳ. Σημαίνει γάρ, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ἄλλοθι, ἔφην, πολλαχοῦ αἰσθανόμεθα, ὅταν βιάζωνταί τινα παρὰ τὸν λογισμὸν ἐπιθυμίαι, * λοιδοροῦντά τε αὐτὸν καὶ θυμούμενον τῷ B βιαζομένῳ ἐν αὐτῷ, καὶ ὥςπερ δυοῖν στασιαζόντοιν ξύμμαχον τῷ λόγῳ γιγνόμενον τὸν θυμὸν τοῦ τοιούτου; ταῖς δ᾽ ἐπιθυμίαις αὐτὸν κοινωνήσαντα, αἱροῦντος λόγου μηδὲν ἀντιπράττειν †), οἶμαί σε οὐκ ἂν φάναι γενομένου ποτὲ ἐν σεαυτῷ τοῦ τοιούτου αἰσθέσθαι, οἶμαι δ᾽ οὐδ᾽ ἐν ἄλλῳ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ἔφη. Τί δέ; ἦν δ᾽ ἐγώ· * ὅταν τις οἴηται ἀδικεῖν, οὐχ, ὅσῳ C ἂν γενναιότερος ᾖ, τοσούτῳ ἧττον δύναται ὀργίζεσθαι καὶ πεινῶν καὶ ῥιγῶν καὶ ἄλλο ὁτιοῦν τῶν τοιούτων πάσχων ὑπ᾽ ἐκείνου ὃν ἂν οἴηται δικαίως ταῦτα δρᾶν, καὶ ὃ λέγω, οὐκ ἐθέλει πρὸς τοῦτον αὐτοῦ ἐγείρεσθαι ὁ θυμός; Ἀληθῆ, ἔφη. Τί δέ; ὅταν ἀδικεῖσθαί τις ἡγῆται, οὐκ ἐν τούτῳ ζεῖ τε καὶ χαλεπαίνει καὶ ξυμμαχεῖ τῷ δοκοῦντι δικαίῳ καὶ διὰ τὸ πεινῆν καὶ διὰ τὸ ῥιγοῦν καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα * πάσχειν, καὶ ὑπο- D

---

*) ἄλλ. τὸ δὲ δὴ τ. **) ἄλλ. δημίῳ.
***) γρ. οὖν. †) ἄλλ. μὴ δεῖν ἄν τι πράττειν.

cinatur, rationale appellantes, id vero, quo et amat et esurit et sitit reliquisque cupiditatibus flagrat, rationis expers et ad cupiditates propensum, expletionum quarundam et voluptatum amans. Non, sed convenienter, inquit, ita statuerimus. Hae igitur, inquam, duae nobis definitae sunto species in animo positae; animosum vero et id quo irascimur, utrum tertium, an illorum alterutri erit cognatum? Fortasse alteri, ad cupiditates propenso. At, inquam, quod aliquando audivi id credo, Leontium Aglaionis filium, quum adscendens e Piraeo extra murum septentrionalem animadvertisset cadavera apud carnificem iacentia, simul ea videre cupivisse, simul vero aversatum esse seque avertisse, et primum quidem repugnasse seque obvolvisse, tandem vero superatum a cupiditate diductis oculis accurrisse ad cadavera dicentem Ecce vobis, a infelices! satiamini pulchro spectaculo. Audivi, inquit, ipse quoque. Haec vero, inquam, narratio indicat iracundiam pugnare nonnumquam cum cupiditatibus, tamquam diversam cum diversis. Indicat sane, inquit. Nonne etiam alias, inquam, saepe animadvertimus eum, quem cogant praeter rationem cupiditates, semet ipsum obiurgare et irasci ei sui parti quae cogat, et, tamquam duobus inter se dissidentibus, huiusmodi hominis iracundiam auxilio iuvare rationem? cupiditatibus vero ut se sociam adiunxerit, ratione iubente nihil contra esse faciendum, arbitror te dicturum esse hoc neque in te ipso umquam sciente accidisse neque in alio. Haudquaquam hercle, inquit. Quid? inquam; quum quis se arbitratur iniuriam facere, nonne, quo generosior est, eo minus potest irasci esuriens, frigens aliudve id genus patiens per eum quem existimet iuste haec facere, nec, id quod dico, adversus hunc excitatur ipsius iracundia? Vera, inquit. Quid vero? quum iniuriam se accipere aliquis arbitratur, nonne tum fervet et saevit et auxilio iuvat id quod pro iusto habet famam et sitim omniaque generis eiusdem patiens idque

μένων νικᾷ *), καὶ οὐ λήγει τῶν γενναίων, πρὶν ἂν ἢ διαπράξηται ἢ τελευτήσῃ ἤ, ὥσπερ κύων ὑπὸ νομέως, ὑπὸ τοῦ λόγου τοῦ παρ' αὑτῷ ἀνακληθεὶς πραϋνθῇ; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, ἔοικε τούτῳ ᾧ λέγεις· καί τοί γε ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει τοὺς ἐπικούρους ὥσπερ κύνας ἐθέμεθα ὑπηκόους τῶν ἀρχόντων ὥσπερ ποιμένων πόλεως. Καλῶς γάρ, ἦν δ' ἐγώ, νοεῖς ὃ βούλομαι λέγειν. ἀλλ' ἦ πρὸς τούτῳ καὶ τόδε ἐνθυμεῖ; * Τὸ E ποῖον; Ὅτι τοὐναντίον ἢ ἀρτίως ἡμῖν φαίνεται περὶ τοῦ θυμοειδοῦς. τότε μὲν γὰρ ἐπιθυμητικόν τι αὐτὸ ᾠόμεθα εἶναι, νῦν δὲ πολλοῦ δεῖν φαμέν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον αὐτὸ ἐν τῇ τῆς ψυχῆς στάσει τίθεσθαι τὰ ὅπλα πρὸς τοῦ λογιστικοῦ. Παντάπασιν, ἔφη. Ἆρ' οὖν ἕτερον ὂν καὶ τούτου, ἢ λογιστικοῦ τι εἶδος, ὥστε μὴ τρία, ἀλλὰ δύο εἴδη εἶναι ἐν ψυχῇ, λογιστικὸν καὶ ἐπιθυμητικόν; ἤ, καθάπερ ἐν τῇ πόλει ξυνεῖχεν αὐτὴν τρία ὄντα γένη, * χρηματιστικόν, ἐπικουρικόν, βουλευ- 441 τικόν, οὕτω καὶ ἐν ψυχῇ τρίτον τοῦτό ἐστι τὸ θυμοειδές, ἐπίκουρον ὂν τῷ λογιστικῷ φύσει, ἐὰν μὴ ὑπὸ κακῆς τροφῆς διαφθαρῇ; Ἀνάγκη, ἔφη, τρίτον. Ναί, ἦν δ' ἐγώ, ἄν γε τοῦ λογιστικοῦ ἄλλο τι φανῇ, ὥσπερ τοῦ ἐπιθυμητικοῦ ἐφάνη ἕτερον ὄν. Ἀλλ' οὐ χαλεπόν, ἔφη, φανῆναι· καὶ γὰρ ἐν τοῖς παιδίοις τοῦτό γε ἄν τις ἴδοι, ὅτι θυμοῦ μὲν εὐθὺς γενόμενα μεστά ἐστι, λογισμοῦ δ' ἔνιοι μὲν ἔμοιγε δοκοῦσιν * οὐδέποτε με- B ταλαμβάνειν, οἱ δὲ πολλοὶ ὀψέ ποτε. Ναὶ μὰ Δί', ἦν δ' ἐγώ, καλῶς γε εἶπες. ἔτι δὲ ἐν τοῖς θηρίοις ἄν τις ἴδοι ὃ λέγεις, ὅτι οὕτως ἔχει· πρὸς δὲ τούτοις καὶ ὃ ἄνω που ἐκεῖ εἴπομεν, τὸ τοῦ Ὁμήρου μαρτυρήσει, τὸ

Στῆθος δὲ πλήξας κραδίην ἠνίπαπε μύθῳ·

ἐνταῦθα γὰρ δὴ σαφῶς ὡς ἕτερον ἑτέρῳ ἐπιπλῆττον πεποίηκεν Ὅμηρος τὸ ἀναλογισάμενον * περὶ τοῦ βελτίονός τε καὶ χείρο- C νος τῷ ἀλογίστως θυμουμένῳ. Κομιδῇ, ἔφη, ὀρθῶς λέγεις.

Ταῦτα μὲν ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, μόγις διανενεύκαμεν, καὶ

---

*) ῑσ. ὑπομένει νικᾶν καὶ οὐ λ.

contendit ut vincat, nec desistit a generoso conatu prius quam vel perfecerit vel mortem oppetiverit vel, velut canis a pastore, a ratione sua revocatus deposuerit iram? Sane quidem, inquit, similis est ei quem dicis; etenim in nostra civitate auxiliarios tamquam canes posuimus obedientes rectoribus veluti pastoribus civitatis. Praeclare, inquam, perspicis quod sum dicturus. num vero praeterea etiam hoc reputas? Quidnam? Contra ac modo nobis videri de iracundia. tunc enim ad cupiditates propensi quid putabamus eam esse, nunc autem longe abesse dicimus, sed potius in animi seditione aciem instruere pro ratione. Prorsus ita, inquit. Num igitur diversa est etiam ab hac, an rationis aliqua species, ut non tres, sed duae species sint in animo, genus ratione praeditum et ad cupiditates propensum? an, quemadmodum civitatem continebant tria genera, quaestus studiosum, auxiliarium et deliberativum, sic etiam in animo tertium hoc est iracundum, quod auxilio iuvet naturâ rationem, nisi prava educatione corruptum sit? Necessario, inquit, hoc est tertium. Etiam, inquam, si a ratione diversum quoddam reperitur, quemadmodum a genere cupiditatibus dedito repertum est diversum. Nec vero difficile est, inquit, repertu; nam in pueris quoque hoc quis viderit, iracundia eos statim ut nati sint plenos esse, rationem autem nonnulli mihi quidem videntur numquam adipisci, et plurimi sero aliquando. Mehercule, inquam, praeclare dicis. praeterea in animalibus quoque viderit quispiam quod ponis ita se habere; ad hoc etiam quod supra protulimus illud Homeri id testificabitur

Tum pectus tundit corque increpat hisce loquelis;

hic enim aperte tamquam diversam a diversa increpari fecit Homerus a ratione melius et deterius diiudicante iracundiam rationis expertem. Prorsus, inquit, recte loqueris.

Haec igitur, inquam, vix tandem tranavimus, et

ἡμῖν ἐπιεικῶς ὁμολογεῖται τὰ αὐτὰ μὲν ἐν πόλει, τὰ αὐτὰ δ'
ἐν ἑνὸς ἑκάστου ψυχῇ *) γένη ἐνεῖναι, καὶ ἴσα τὸν ἀριθμόν.
Ἔστι ταῦτα. Οὐκοῦν ἐκεῖνό γε ἤδη ἀναγκαῖον, ὡς πόλις ἦν
σοφὴ καὶ ᾧ, οὕτω καὶ τὸν ἰδιώτην καὶ τούτῳ σοφὸν εἶναι;
Τί μήν; Καὶ ᾧ δὴ ἀνδρεῖος ἰδιώτης καὶ ὥς, τούτῳ καὶ * πό- D
λιν ἀνδρείαν καὶ οὕτω, καὶ τἆλλα πάντα πρὸς ἀρετὴν ὡσαύτως
ἀμφότερα ἔχειν. Ἀνάγκη. Καὶ δίκαιον δή, ὦ Γλαύκων, οἶ-
μαι, φήσομεν ἄνδρα εἶναι τῷ αὐτῷ τρόπῳ ᾧπερ καὶ πόλις ἦν
δικαία. Καὶ τοῦτο πᾶσα ἀνάγκη. Ἀλλ' οὔπω μὴν τοῦτο ἐπι-
λελήσμεθα, ὅτι ἐκείνη γε τῷ τὸ ἑαυτοῦ ἕκαστον ἐν αὐτῇ πράτ-
τειν, τριῶν ὄντων γενῶν, δικαία ἦν. Οὔ μοι δοκοῦμεν, ἔφη,
ἐπιλελῆσθαι. Μνημονευτέον ἄρα ἡμῖν ὅτι καὶ ἡμῶν ἕκαστος,
ὅτου **) ἂν τὰ αὐτοῦ ἕκαστον τῶν ἐν αὐτῷ * πράττῃ, δίκαιός E
τε ἔσται καὶ τὰ αὐτοῦ πράττων. Καὶ μάλα, ἦ δ' ὅς, μνη-
μονευτέον. Οὐκοῦν τῷ μὲν λογιστικῷ ἄρχειν προσήκει, σοφῷ
ὄντι καὶ ἔχοντι τὴν ὑπὲρ ἁπάσης τῆς ψυχῆς προμήθειαν, τῷ
δὲ θυμοειδεῖ ὑπηκόῳ εἶναι καὶ ξυμμάχῳ τούτου; Πάνυ γε. Ἆρ'
οὖν οὐχ, ὥσπερ ἐλέγομεν, μουσικῆς καὶ γυμναστικῆς κρᾶσις
ξύμφωνα αὐτὰ ποιήσει, τὸ μὲν ἐπιτείνουσα καὶ τρέφουσα λό-
γοις * τε καλοῖς καὶ μαθήμασι, τὸ δὲ ἀνιεῖσα, παραμυθου- 442
μένη καὶ ἡμεροῦσα ἁρμονίᾳ τε καὶ ῥυθμῷ; Κομιδῇ γε, ἦ δ'
ὅς. Καὶ τούτω δὴ οὕτω τραφέντε καὶ ὡς ἀληθῶς τὰ αὐτῶν
μαθόντε καὶ παιδευθέντε προστήσετον τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, ὃ δὴ
πλεῖστον ***) τῆς ψυχῆς ἐν ἑκάστῳ ἐστὶ καὶ χρημάτων φύσει
ἀπληστότατον· ὃ τηρήσετον, μὴ τῷ πίμπλασθαι τῶν περὶ τὸ
σῶμα καλουμένων ἡδονῶν πολὺ καὶ ἰσχυρὸν γενόμενον οὐ †)
τὰ αὐτοῦ πράττῃ, ἀλλὰ καταδουλώσασθαι * καὶ ἄρχειν ἐπι- B
χειρήσῃ ὧν οὐ προσῆκον αὐτῷ γε ἦν ††), καὶ ξύμπαντα τὸν
βίον πάντων ἀνατρέψῃ. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἆρ' οὖν, ἦν
δ' ἐγώ, καὶ τοὺς ἔξωθεν πολεμίους τούτω ἂν κάλλιστα φυλατ-
τοίτην ὑπὲρ ἁπάσης τῆς ψυχῆς τε καὶ τοῦ σώματος, τὸ μὲν
βουλευόμενον, τὸ δὲ προπολεμοῦν, ἑπόμενον δὲ τῷ ἄρχοντι
καὶ τῇ ἀνδρείᾳ ἐπιτελοῦν τὰ βουλευθέντα; Ἔστι ταῦτα. Καὶ

*) γρ. ἐν ἑνὶ ἑκάστῳ τῇ ψυχῇ. ἄλλ. ἐν ἑνὸς ἑκάστου τῇ ψυχῇ. **) γρ. ὅταν. ἴσ. ὅτῳ. ***) ἴσ. τὸ πλεῖστον. †) ἄλλ. οὐκ αὖ. ††) γρ. ᾖ. ἄλλ. γενῶν.

ſatis inter nos convenit eadem in civitate, eadem in uniuscuiusque animo genera ineſſe, totidemque numero. Sunt iſta. Nonne illud iam ſequatur neceſſe eſt, quomodo civitas fuerit ſapiens et quo, ita etiam privatum et hoc ſapientem eſſe? Quidni? Et quo fortis privatus et quomodo, hoc etiam civitatem fortem eſſe et ita, et reliqua omnia ad virtutem pariter utrumque habere? Neceſſe eſt. Etiam iuſtum igitur, Glauco, opinor, dicemus virum eſſe eodem modo quo civitas erat iuſta. Etiam hoc plane neceſſarium. Necdum vero hoc obliti ſumus, illam hoc iuſtam fuiſſe quod trium illorum generum ſuam quodque rem in ea gereret. Non mihi videmur, inquit, obliti eſſe. Recordari igitur nos oportet etiam noſtrum quemque, in quo ſuam quaeque ipſius partium rem gerat, iuſtum fore remque ſuam agentem. Sane, inquit, recordari id oportet. Nonne parti ratione praeditae imperare convenit, quippe quae ſapiens ſit et univerſi animi procurationem habeat, iracundae autem parti obedire et illi auxiliari? Sane quidem. Nonne vero, quemadmodum diximus, muſicae et gymnaſticae temperatio concinentes eas inter ſe efficiet, unam intendens et nutriens ſermonibus pulchris ac diſciplinis, alteram remittens, deleniens et mitigans harmonia et numero? Admodum quidem, inquit. Et hae quidem ita nutritae et vere ſuas res edoctae atque inſtitutae praeerunt parti ad cupiditates propenſae, quae quidem maxima in cuiusque animo eſt naturaque pecuniae avidiſſima, quam ſervabunt, ne impleta corporis quae dicuntur cupiditatibus amplaque ac valida reddita iam non ſuam rem gerat, ſed ſubiicere ſibi ac regere conetur ea quae ipſi non convenit genera univerſamque omnium vitam evertat. Sane quidem, inquit. Nonne, inquam, etiam externos hoſtes hae pulcherrime cuſtodient, pro univerſo animo et corpore altera deliberans et altera pugnans, obtemperans vero imperanti et fortitudine exſequens decreta? Sunt iſta. Ac fortem quidem, opinor,

ἀνδρεῖον δή, οἶμαι, τούτῳ τῷ μέρει καλοῦμεν ἕνα ἕκαστον, * ὅταν αὐτοῦ τὸ θυμοειδὲς διασώζῃ διά τε λυπῶν καὶ ἡδονῶν C
τὸ ὑπὸ τοῦ λόγου παραγγελθὲν δεινόν τε καὶ μή. Ὀρθῶς γ', ἔφη. Σοφὸν δέ γε ἐκείνῳ τῷ σμικρῷ μέρει, ὃ *) ἦρχέ τ' ἐν αὐτῷ καὶ ταῦτα παρήγγελλεν, ἔχον αὖ κἀκεῖνο ἐπιστήμην ἐν αὐτῷ τὴν τοῦ ξυμφέροντος ἑκάστῳ τε καὶ ὅλῳ τῷ κοινῷ σφῶν αὐτῶν τριῶν ὄντων. Πάνυ μὲν οὖν. Τί δέ; σώφρονα οὐ τῇ φιλίᾳ καὶ ξυμφωνίᾳ τῇ αὐτῶν * τούτων, ὅταν τό τε ἄρχον καὶ D
τὼ ἀρχομένω τὸ λογιστικὸν ὁμοδοξῶσι δεῖν ἄρχειν καὶ μὴ στασιάζωσιν αὐτῷ; Σωφροσύνη γοῦν, ἦ δ' ὅς, οὐκ ἄλλο τί ἐστιν ἢ τοῦτο, πόλεώς τε καὶ ἰδιώτου. Ἀλλὰ μὲν δὴ δίκαιός γε, ᾧ πολλάκις λέγομεν, τούτῳ καὶ οὕτως ἔσται. Πολλὴ ἀνάγκη. Τί οὖν; εἶπον ἐγώ· μή πῃ ἡμῖν ἀπαμβλύνεται ἄλλο τι δικαιοσύνη δεῖ εἶναι **) ἢ ὅπερ ἐν τῇ πόλει ἐφάνη; Οὐκ ἔμοιγε, ἔφη, δοκεῖ. Ὧδε γάρ, ἦν δ' ἐγώ, παντάπασιν * ἂν βεβαιωσαίμεθα E
εἴ τι ἡμῶν ἔτι ἐν τῇ ψυχῇ ἀμφισβητεῖ, τὰ φορτικὰ αὐτῷ προσφέροντες. Ποῖα δή; Οἷον εἰ δέοι ἡμᾶς ἀνομολογεῖσθαι περί τε ἐκείνης τῆς πόλεως καὶ τοῦ ἐκείνῃ ὁμοίως πεφυκότος τε καὶ τεθραμμένου ἀνδρός, εἰ δοκεῖ ἂν παρακαταθήκην χρυσίου ἢ ἀργυρίου δεξάμενος ὁ τοιοῦτος ἀποστερῆσαι, τίν' ἂν οἴει οἰηθῆναι τοῦτο αὐτὸν * δρᾶσαι μᾶλλον ἢ ὅσοι μὴ τοιοῦτοι; Οὐ- 443
δέν' ἄν, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ἱεροσυλιῶν καὶ κλοπῶν καὶ προδοσιῶν, ἢ ἰδίᾳ ἑταίρων ἢ δημοσίᾳ πόλεων, ἐκτὸς ἂν οὗτος εἴη; Ἐκτός. Καὶ μὴν οὐδ' ὁπωστιοῦν ἄπιστος ἢ κατὰ ὅρκους ἢ κατὰ τὰς ἄλλας ὁμολογίας. Πῶς γὰρ ἄν; Μοιχεῖαί γε μὴν ***) καὶ γονέων ἀμέλειαι καὶ θεῶν ἀθεραπευσίαι παντὶ ἄλλῳ μᾶλλον ἢ τῷ τοιούτῳ προσήκουσιν. Παντὶ μέντοι, ἔφη. Οὐκοῦν τούτων * πάντων αἴτιον, ὅτι αὐτῷ †) τῶν ἐν αὐτῷ ἕκα- B
στον τὰ αὑτοῦ πράττει ἀρχῆς τε πέρι καὶ τοῦ ἄρχεσθαι; Τοῦτο μὲν δὴ οὖν ††), καὶ οὐδὲν ἄλλο. Τί οὖν; ἕτερον †††) ζητεῖς δικαιοσύνην εἶναι, ἢ ταύτην τὴν δύναμιν ἢ τοὺς τοιούτους

---

*) γρ. τῷ ὅ. **) ἴσ. μή πῄ τι ἡμῶν ἀπαμβλύνεται, ὥστε ἄλλο τι δικαιοσύνην δοκεῖν εἶναι κτλ.
***) γρ. Μοιχεῖαι μήν. †) γρ. αὐτό. ἄλλ. αὑτοῦ.
††) γρ. μὲν οὖν. †††) ἄλλ. Ἔτι τι οὖν ἕτερον κτλ.

vocamus unumquemque, quando iracunda eius pars servat et in doloribus et in voluptatibus id quod ratio edixit formidolosum vel non formidolosum. Recte quidem, inquit. Sapientem autem parvam illam propter partem quae regit in eo et illa edicit, habens illa quidem etiam scientiam in se eius quod conducit tam singulis quam communi ipsorum trium universitati. Sane quidem. Quid vero? temperantem nonne ob amicitiam et consensionem horum ipsorum, quando regens et regenda inter se conveniunt partem ratione praeditam regere oportere nec ab ea dissident? Temperantia certe, inquit, nihil aliud est nisi hoc, tam civitatis quam privati. Iustus vero eo, quo saepius dicimus, et ita erit. Plane necesse est. Quid igitur? inquam: numquid nos adeo hebetat ut aliud quid iustitia videatur esse quam quod in civitate apparuit? Non mihi quidem, inquit, videtur. Ita enim, inquam, prorsus confirmabimus si quid nostro adhuc in animo haesitaverit, pinguia illa ei admoventes. Quaenam tandem? Velut si oporteat nos convenire de illa civitate viroque similiter atque illa nato et educato, num videatur talis auro vel argento quod apud ipsum depositum fuerit fraudaturus esse, quem censeas existimaturum esse hoc eum committere magis quam qui non sint tales? Neminem vero, inquit. Nonne etiam a sacrilegiis et furtis et proditionibus, vel privatim amicorum vel publice civitatum, hic abhorrebit? Etiam. Nulla quoque ratione perfidus erit vel ad ius iurandum vel ad reliqua conventa. Quî enim poterit? Adulteria vero, parentum incuriae deorumque negligentiae cuivis alii magis quam tali conveniunt. Cuivis vero, inquit. Nonne horum omnium causa est haec quod eorum quae in eo sunt suum quodque agit, tam ad imperium quam ad obedientiam? Haec sane est, nulla alia. Adhuc igitur aliud quid quaeris iustitiam esse quam hanc vim, quae tales tam viros efficit quam

ἄνδρας τε παρέχεται καὶ πόλεις; Μὰ Δία, ἦ δ' ὅς, οὐκ ἔγωγε. Τέλεον ἄρα ἡμῖν τὸ ἐνύπνιον ἀποτετέλεσται ὃ ἔφαμεν ὑποπτεῦσαι, ὡς εὐθὺς ἀρχόμενοι τῆς πόλεως οἰκίζειν κατὰ θεόν τινα εἰς ἀρχήν τε καὶ τύπον τινὰ τῆς δικαιοσύνης κινδυ- C
νεύομεν ἐμβεβηκέναι; Παντάπασι μὲν οὖν. Τὸ δέ *) γε ἦν ἄρα, ὦ Γλαύκων, δι' ὃ καὶ ὠφελεῖ **), εἴδωλόν τι τῆς δικαιοσύνης, τὸ τὸν μὲν σκυτοτομικὸν φύσει ὀρθῶς ἔχειν σκυτοτομεῖν καὶ ἄλλο μηδὲν πράττειν, τὸν δὲ τεκτονικὸν τεκταίνεσθαι, καὶ τἄλλα δὴ οὕτως. Φαίνεται. Τὸ δέ γε ἀληθὲς τοιοῦτον μέν τι ἦν, ὡς ἔοικεν, ἡ δικαιοσύνη, ἀλλ' οὐ ***) περὶ * τὴν ἔξω πρᾶξιν τῶν αὑτοῦ, ἀλλὰ περὶ τὴν ἐντὸς ὡς ἀληθῶς, D
περὶ ἑαυτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ, μὴ ἐάσαντα τἀλλότρια πράττειν ἕκαστον ἐν αὑτῷ †) μηδὲ πολυπραγμονεῖν πρὸς ἄλληλα τὰ ἐν τῇ ψυχῇ γένη, ἀλλὰ τῷ ὄντι τὰ οἰκεῖα εὖ θέμενον καὶ ἄρξαντα αὐτὸν αὑτοῦ καὶ κοσμήσαντα καὶ φίλον γενόμενον ἑαυτῷ καὶ ξυναρμόσαντα τρία ὄντα, ὥςπερ ὅρους τρεῖς ἁρμονίας ἀτεχνῶς, νεάτης τε καὶ ὑπάτης καὶ μέσης, καὶ εἰ ἄλλα ἄττα * μεταξὺ E
τυγχάνει ὄντα, πάντα ταῦτα ξυνδήσαντα καὶ παντάπασιν ἕνα γενόμενον ἐκ πολλῶν, σώφρονα καὶ ἡρμοσμένον, οὕτω δὴ πράττειν ἤδη, ἐάν τι πράττῃ ἢ περὶ χρημάτων κτῆσιν ἢ περὶ σώματος θεραπείαν ἢ καὶ περὶ πολιτικόν τι ††) ἢ περὶ τὰ ἴδια ξυμβόλαια, ἐν πᾶσι τούτοις ἡγούμενον καὶ ὀνομάζοντα δικαίαν μὲν καὶ καλὴν πρᾶξιν ἣ ἂν ταύτην τὴν ἕξιν σώζῃ τε καὶ ξυναπεργάζηται, σοφίαν δὲ τὴν ἐπιστατοῦσαν ταύτῃ τῇ πράξει ἐπιστήμην, ἄδικον δὲ πρᾶξιν * ἣ ἂν ἀεὶ ταύτην λύῃ, ἀμαθίαν δὲ 444
τὴν ταύτῃ αὖ ἐπιστατοῦσαν δόξαν. Παντάπασιν, ἦ δ' ὅς, ὦ Σώκρατες, ἀληθῆ λέγεις. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ, τὸν μὲν δίκαιον καὶ ἄνδρα καὶ πόλιν καὶ δικαιοσύνην, ὃ τυγχάνει ἐν αὐτοῖς ὄν, εἰ φαῖμεν εὑρηκέναι, οὐκ ἂν πάνυ τι, οἶμαι, δόξαιμεν ψεύδεσθαι. Μὰ Δία οὐ μέντοι, ἔφη. Φῶμεν ἄρα; Φῶμεν.

Ἔστω δή, ἦν δ' ἐγώ· μετὰ γὰρ τοῦτο σκεπτέον, οἶμαι, ἀδικίαν. Δῆλον ὅτι. Οὐκοῦν στάσιν τινὰ αὖ τριῶν ὄντων * τούτων δεῖ αὐτὴν εἶναι καὶ πολυπραγμοσύνην καὶ ἀλλοτριο- B

---

*) ἴσ. Τόδε. **) ἴσ. ὠφέλει.
***) ἴσ. ἡ δικαιοσύνη, οὐ κτλ. †) ἴσ. τῶν ἐν αὑτῷ.
††) ἄλλ. ἢ καὶ πολιτικόν τι.

civitates? Haudquaquam hercle, inquit, equidem. Abſoluta igitur nobis et perfecta eſt coniectura quam tamquam ſomnium nos capere diximus, ſtatim ut incepiſſemus civitatem conſtituere iuvante deo aliquo videri nos principium et formam quandam iuſtitiae ingreſſos eſſe. Admodum. Illud vero erat, Glauco, quocirca etiam profuit, ſimulacrum aliquod iuſtitiae, quod videlicet diximus eum qui natura ſutor eſſet oportere calceos conficere nec aliud quid facere, fabrum vero tignarium fabricari, et reliqua ſimiliter. Videtur. Verum autem ſi quaerimus, huiusmodi quidem eſt, ut patet, iuſtitia, neque tamen in externa partium quas quisque habet actione, ſed revera in interiore, in ſemet ipſo rebusque ſuis, praeſcribens ut ne ſinat aliena agere quodque in ſe neque negotiis inter ſe implicari animi genera, ſed revera res ſuas bene disponat, ſemet ipſum regat et ordinet, in amicitia ſecum ſit apteque componat tria illa genera, revera ſicut tres terminos harmoniae, imae, ſummae et mediae, et ſi alia qua interiecta ſint, omnia haec copulet planeque unus fiat e multis, temperans compoſitusque, et tum demum agat, ſi quid agat vel ad pecunias acquirendas vel ad corporis cultum vel ad res civiles vel ad privata pacta ſpectans, in omnibus his exiſtimans et appellans iuſtam et honeſtam actionem quae huncce habitum ſervet unaque perficiat, et ſapientiam ſcientiam huic actioni praepoſitam, iniuſtam vero actionem quaecumque illum ſolvat et inſcitiam eam quae huic viciſſim praeſit opinionem. Prorſus, inquit, Socrate, vera dicis. Iam, inquam, iuſtum quidem et virum et civitatem iuſtitiamque, qualis ſit in eis, ſi dicamus nos reperiſſe, neutiquam, arbitror, videamur mentiri. Haudquaquam hercle, inquit. Dicamus igitur? Dicamus.

Eſto ergo, inquam; dein inveſtiganda, arbitror, iniuſtitia. Patet. Nonne ſeditio quaedam trium illorum neceſſario eſt et multorum alienorumque negotiorum ſtu-

πραγμοσύνην καὶ ἐπανάστασιν μέρους τινὸς τῷ ὅλῳ τῆς ψυχῆς,
ἵν' ἄρχῃ ἐν αὐτῇ οὐ προσῆκον, ἀλλὰ τοιούτου ὄντος φύσει οἵου
πρέπειν αὐτῷ δουλεύειν τῷ τοῦ ἀρχικοῦ γένους ὄντι; τοιαῦτ'
ἄττα, οἶμαι, φήσομεν καὶ τὴν τούτων ταραχὴν καὶ πλάνην
εἶναι, τήν τε ἀδικίαν καὶ ἀκολασίαν καὶ δειλίαν καὶ ἀμαθίαν
καὶ ξυλλήβδην πᾶσαν κακίαν. Ταῦτα μὲν οὖν ταύτῃ *), * ἔφη. C
Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ τὸ ἄδικα πράττειν καὶ τὸ ἀδικεῖν καὶ
αὖ τὸ δίκαια ποιεῖν, ταῦτα πάντα τυγχάνει ὄντα κατάδηλα ἤδη
σαφῶς, εἴπερ καὶ ἡ ἀδικία τε καὶ δικαιοσύνη; Πῶς δή; Ὅτι,
ἦν δ' ἐγώ, τυγχάνει οὐδὲν διαφέροντα τῶν ὑγιεινῶν τε καὶ
νοσωδῶν, ὡς ἐκεῖνα ἐν σώματι, ταῦτα ἐν ψυχῇ. Πῇ; ἔφη.
Τὰ μέν που ὑγιεινὰ ὑγίειαν ἐμποιεῖ, τὰ δὲ νοσώδη νόσον.
Ναί. Οὐκοῦν καὶ τὸ μὲν δίκαια πράττειν δικαιοσύνην ἐμποιεῖ,
τὸ δ' ἄδικα * ἀδικίαν; Ἀνάγκη. Ἔστι δὲ τὸ μὲν ὑγίειαν ἐμ- D
ποιεῖν τὰ ἐν τῷ σώματι κατὰ φύσιν καθιστάναι κρατεῖν τε καὶ
κρατεῖσθαι ὑπ' ἀλλήλων, τὸ δὲ νόσον παρὰ φύσιν ἄρχειν τε καὶ
ἄρχεσθαι ἄλλο ὑπ' ἄλλου. Ἔστι γάρ. Οὐκοῦν αὖ, ἔφην,
τὸ δικαιοσύνην ἐμποιεῖν τὰ ἐν τῇ ψυχῇ κατὰ φύσιν καθιστάναι
κρατεῖν τε καὶ κρατεῖσθαι ὑπ' ἀλλήλων, τὸ δὲ ἀδικίαν παρὰ
φύσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι ἄλλο ὑπ' ἄλλου; Κομιδῇ, ἔφη.
Ἀρετὴ μὲν ἄρα, ὡς ἔοικεν, ὑγίειά τέ τις ἂν εἴη καὶ κάλλος
καὶ εὐεξία * ψυχῆς, κακία δὲ νόσος τε καὶ αἶσχος καὶ ἀσθένεια. E
Ἔστιν οὕτως. Ἆρ' οὖν οὐ καὶ τὰ μὲν καλὰ ἐπιτηδεύματα εἰς
ἀρετῆς κτῆσιν φέρει, τὰ δ' αἰσχρὰ εἰς κακίας; Ἀνάγκη.

Τὸ δὴ λοιπὸν ἤδη, ὡς ἔοικεν, ἡμῖν ἐστὶ σκέψασθαι πό-
τερον αὖ λυσιτελεῖ δίκαιά τε πράττειν καὶ * καλὰ ἐπιτηδεύειν 445
καὶ εἶναι δίκαιον, ἐάν τε λανθάνῃ ἐάν τε μὴ τοιοῦτος ὤν, ἢ
ἀδικεῖν τε καὶ ἄδικον εἶναι, ἐάνπερ μὴ διδῷ δίκην μηδὲ βελ-
τίων γίγνηται κολαζόμενος. Ἀλλ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, γελοῖον
ἔμοιγε φαίνεται τὸ σκέμμα γίγνεσθαι ἤδη, εἰ τοῦ μὲν σώματος
τῆς φύσεως διαφθειρομένης δοκεῖ οὐ βιωτὸν εἶναι οὐδὲ μετὰ
πάντων σιτίων τε καὶ ποτῶν καὶ παντὸς πλούτου καὶ πάσης
ἀρχῆς, τῆς δὲ αὐτοῦ τούτου ᾧ ζῶμεν φύσεως ταραττομένης

---

*) ἄλλ. Ταῦτα — ταῦτα. ἴσ. Ταῦτα — τοιαῦτα.

dium et motus partis alicuius universo animo repugnantis, ut regat eum, licet ipsi non id conveniat, sed potius eiusmodi sit natura quod deceat servire ei parti quae generis sit imperatorii? talia quaedam, arbitror, dicemus horumque perturbationem et errorem esse iniustitiam et incontinentiam et ignaviam et inscitiam et in universum omnem pravitatem. Haec quidem, inquit. Nonne, inquam, etiam iniuste facere, iniuriam inferre et contra iuste facere, haec omnia satis iam perspicua sunt, siquidem etiam iniustitia et iustitia? Quomodo tandem? Quia, inquam, nihil differunt a salubribus et perniciosis; haec enim in corpore, illa vero in animo. Quonam pacto? inquit. Salubria quidem, ut constat, sanitatem iniiciunt, perniciosa vero morbum. Etiam. Nonne etiam iuste facere iustitiam iniicit, iniuste vero iniustitiam? Necessario. Est vero sanitatem iniicere ea quae in corpore sunt ita constituere ut secundum naturam superent ac superentur inter se, morbum autem, ut praeter naturam regat ac regatur aliud ab alio. Est vero ita. Nonne etiam, inquam, iustitiam iniicere est ea quae in animo insunt ita disponere ut secundum naturam regant ac regantur inter se, iniustitiam vero, ut praeter naturam regat ac regatur aliud ab alio? Admodum, inquit. Virtus igitur, ut patet, sanitas quaedam erit et pulchritudo et bonus animi habitus, pravitas vero morbus et turpitudo et imbecillitas. Est ita. Nonne igitur etiam pulchra studia ad virtutem acquirendam ducunt, turpia vero ad pravitatem? Necesse est.

Reliquum iam est, ut patet, ut videamus num prosit iuste facere, pulchris studere iustumque esse, sive lateat sive non lateat qui talis sit, an iniuste facere et iniustum esse, si poenam nullam det nec melior evadat castigatione. At, inquit, Socrate, ad risum mihi quidem videtur haec quaestio iam esse, num corporis quidem naturâ corruptâ videatur vita nulla esse ducenda etiam cum omnibus cibis ac potionibus omnibusque opibus omnique imperio, eius vero ipsius quo vivimus na-

καὶ * διαφθειρομένης βιωτὸν ἄρα ἔσται, ἐάνπερ τις ποιῇ ὃ ἂν B
βουληθῇ ἄλλο πλὴν τοῦτο, ὁπόθεν κακίας μὲν καὶ ἀδικίας ἀπαλλαγήσεται, δικαιοσύνην δὲ καὶ ἀρετὴν κτήσεται, ἐπειδήπερ ἐφάνη γε ὄντα ἑκάτερα οἷα ἡμεῖς διεληλύθαμεν. Γελοῖον γάρ, ἦν δ' ἐγώ· ἀλλ' ὅμως, ἐπείπερ ἐνταῦθα ἐληλύθαμεν, ὅσον *) οἷόν τε σαφέστατα κατιδεῖν ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχει, οὐ χρὴ ἀποκάμνειν. Ἥκιστα νὴ τὸν Δία, ἔφη, πάντων ἀποκμητέον. Δεῦρο νῦν **), ἦν * δ' ἐγώ, ἵνα καὶ ἴδῃς ὅσα καὶ C
εἴδη ἔχει ἡ κακία, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, ἅ γε δὴ καὶ ἄξια θέας. Ἕπομαι, ἔφη· μόνον λέγε. Καὶ μήν, ἦν δ' ἐγώ, ὥςπερ ἀπὸ σκοπιᾶς μοι φαίνεται, ἐπειδὴ ***) ἐνταῦθα ἀναβεβήκαμεν τοῦ λόγου, ἓν μὲν εἶναι εἶδος τῆς ἀρετῆς, ἄπειρα δὲ τῆς κακίας, τέτταρα δ' ἐν αὐτοῖς ἅττα ὧν καὶ ἄξιον ἐπιμνησθῆναι. Πῶς λέγεις; ἔφη. Ὅσοι, ἦν δ' ἐγώ, πολιτειῶν τρόποι εἰσὶν εἴδη ἔχοντες, τοσοῦτοι κινδυνεύουσι καὶ ψυχῆς τρόποι εἶναι. Πόσοι * δή; Πέντε μέν, ἦν δ' ἐγώ, πολιτειῶν, πέντε δὲ ψυ- D
χῆς. Λέγε, ἔφη, τίνες. Λέγω, εἶπον, ὅτι εἷς μὲν οὗτος ὃν ἡμεῖς διεληλύθαμεν πολιτείας εἴη ἂν τρόπος, ἐπονομασθείη δ' ἂν καὶ διχῇ· ἐγγενομένου μὲν γὰρ ἀνδρὸς ἑνὸς ἐν τοῖς ἄρχουσι διαφέροντος, βασιλεία ἂν κληθείη, πλειόνων δέ, ἀριστοκρατία. Ἀληθῆ, ἔφη. Τοῦτο μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ἓν εἶδος λέγω· οὔτε γὰρ ἂν πλείους οὔτε εἷς ἐγγενόμενος * κινή- E
σειεν ἂν †) τῶν ἀξίων λόγου νόμων τῆς πόλεως, τροφῇ τε καὶ παιδείᾳ χρησάμενος ᾗ διήλθομεν. Οὐ γὰρ εἰκός, ἔφη.

---

*) ἴσ. ὅπου.
**) γρ. δή.
***) γρ. ἐπειδήπερ.
†) ἄλλ. ἄν τινα. ἴσ. ἕνα τινὰ τ.

turâ perturbatâ et corruptâ vita fit vitalis, fi quis faciat quodcumque velit, eo folo excepto quo a pravitate et iniuftitia liberari, iuftitiam vero et virtutem fibi acquirere poffit; fiquidem repertae funt utraque tales quales eas defcripfimus. Ad rifum quidem, inquam; attamen, quoniam eo pervenimus, ubi apertiffime perfpicere poffumus, haec fic fe habere, non debemus deficere. Haudquaquam hercle, inquit, ut etiam videas quot fpecies habeat pravitas, quae quidem, ut mihi videtur, etiam dignae funt quae fpectentur. Sequor, inquit; dic modo. Iam vero, inquam, tamquam e fpecula mihi videtur, poftquam eo afcendimus orationis, una quidem effe fpecies virtutis, infinitae vero pravitatis, quattuor autem in his effe dignae quae commemorentur. Quomodo dicis? inquit. Quot, inquam, civitatum modi funt fpecies fuas habentes, tot videntur etiam animi modi effe. Quot quaefo? Quinque, inquam, civitatum, quinque etiam animi. Dic, inquit, qui. Dico, inquam, unum hunc quem nos perfequuti fumus civitatis effe modum, appellari autem dupliciter; unus enim fi vir in ea exftet prae ducibus infignis, regnum appellari, fin plures, optimatum imperium. Vera, inquit. Hanc igitur, inquam, unam fpeciem dico; neque enim plures neque unus fi regit, quicquam movebit praeftantium civitatis legum, educatione et inftitutione ufus quam expofuimus. Neque enim confentaneum eft, inquit.

E.

Ἀγαθὴν μὲν τοίνυν τὴν τοιαύτην πόλιν τε καὶ πολιτείαν καὶ 449
ὀρθὴν καλῶ, καὶ ἄνδρα τὸν τοιοῦτον, κακὰς δὲ τὰς ἄλλας καὶ ἡμαρτημένας, εἴπερ αὕτη ὀρθή, περί τε πόλεων διοικήσεις καὶ περὶ ἰδιωτῶν ψυχῆς τρόπου κατασκευήν, ἐν τέτταρσι πονηρίας εἴδεσιν οὔσας. Ποίας δὴ ταύτας; ἔφη.

Καὶ ἐγὼ μὲν ᾖα τὰς ἐφεξῆς ἐρῶν, ὥς μοι ἐφαίνοντο ἕκασται * ἐξ ἀλλήλων μεταβαίνειν· ὁ δὲ Πολέμαρχος (σμικρὸν γὰρ B
ἀπωτέρω τοῦ Ἀδειμάντου καθῆστο) ἐκτείνας τὴν χεῖρα καὶ λαβόμενος τοῦ ἱματίου ἄνωθεν αὐτοῦ παρὰ τὸν ὦμον, ἐκεῖνόν τε προςηγαγετο καὶ προτείνας ἑαυτὸν ἔλεγεν ἄττα προςκεκυφώς, ὧν ἄλλο μὲν οὐδὲν κατηκούσαμεν, τόδε δέ, Ἀφήσομεν οὖν, ἔφη, ἢ τί δράσομεν; Ἥκιστά γε, ἔφη ὁ Ἀδείμαντος μέγα ἤδη λέγων. Καὶ ἐγώ, Τί μάλιστα, ἔφην, ὑμεῖς οὐκ ἀφίετε; Σέ, ἦ δ' ὅς. *Ὅτι *), ἐγὼ εἶπον, τί μάλιστα; C
Ἀποῤῥᾳθυμεῖν ἡμῖν δοκεῖς, ἔφη, καὶ εἶδος ὅλον οὐ τὸ ἐλάχιστον ἐκκλέπτειν τοῦ λόγου, ἵνα μὴ διέλθῃς, καὶ λήσειν οἰηθῆναι εἰπὼν αὐτὸ φαύλως, ὡς ἄρα περὶ γυναικῶν τε καὶ παίδων παντὶ δῆλον ὅτι κοινὰ τὰ τῶν φίλων ἔσται. Οὐκοῦν ὀρθῶς, ἔφην, ὦ Ἀδείμαντε; Ναί, ἦ δ' ὅς· ἀλλὰ τὸ ὀρθῶς τοῦτο, ὥςπερ τἄλλα, λόγου δεῖται, τίς ὁ τρόπος τῆς κοινω-

*) ἄλλ. Ἔτι.

V.

Bonam igitur huiusmodi civitatem reique publicae constitutionem atque rectam appello, itemque virum talem, malas vero reliquas, siquidem haec est recta, et a civitatis administratione privatorumque morum moderatione aberrantes, quae quidem quattuor pravitatis species habent. Quales tandem istas? inquit.

Et ego quidem dicturus iam eram reliquas, quomodo mihi viderentur singulae inter se converti; Polemarchus vero (paullo enim remotius quam Adimantus sedebat) manum porrigens et pallio eum prehendens supra ad humeros et illum ad se traxit et se ipsum extendens dixit aliqua ad eum se inclinans, de quibus nihil aliud audivimus nisi hoc Dimittemus igitur, inquit, an quid faciemus? Minime vero, ait Adimantus, voce iam magna loquens. Tum ego Quid tandem, inquam, vos non dimittitis? Te, inquit. Atque ego rursus Quid tandem? inquam. Languescere mihi videris, inquit, et speciem totam non minimam surripere ex oratione, ut ne eam persequare, nosque oblituros esse arbitrari eius quod simpliciter dixeris, de mulieribus et liberis cuique perspicuum esse amicorum omnia fore communia. Nonne recte, inquam, Adimante? Etiam, inquit; at rectum illud, sicuti reliqua, expositionem desiderat, quaenam

νίας· πολλοὶ γὰρ ἂν γένοιντο. μὴ οὖν παρῇς ὅντινα σὺ λέ-
γεις· ὡς ἡμεῖς πάλαι * περιμένομεν οἰόμενοί σέ που μνησθή- D
σεσθαι παιδοποιίας τε πέρι, πῶς παιδοποιήσονται, καὶ γενο-
μένους πῶς θρέψουσι, καὶ ὅλην ταύτην ἣν λέγεις κοινωνίαν
γυναικῶν τε καὶ παίδων· μέγα γάρ τι οἰόμεθα φέρειν καὶ ὅλον
εἰς πολιτείαν ὀρθῶς ἢ μὴ ὀρθῶς γιγνόμενον. νῦν οὖν, ἐπειδὴ
ἄλλης ἐπιλαμβάνει πολιτείας πρὶν ταῦτα ἱκανῶς διελέσθαι, δέ-
δοκται ἡμῖν τοῦτο ὃ σὺ ἤκουσας, τὸ σὲ * μὴ μεθιέναι πρὶν ἂν 450
ταῦτα πάντα ὥςπερ τἆλλα διέλθῃς. Καὶ ἐμὲ τοίνυν, ὁ Γλαύ-
κων ἔφη, κοινωνὸν τῆς ψήφου ταύτης τίθετε. Ἀμέλει, ἔφη
ὁ Θρασύμαχος, πᾶσι ταῦτα δεδογμένα ἡμῖν νόμιζε, ὦ Σώ-
κρατες.

Οἷον, ἦν δ' ἐγώ, εἰργάσασθε ἐπιλαβόμενοί μου! ὅσον
λόγον πάλιν, ὥςπερ ἐξ ἀρχῆς, κινεῖτε περὶ τῆς πολιτείας! ἣν
ὡς ἤδη διεληλυθὼς ἔγωγε ἔχαιρον, ἀγαπῶν εἴ τις ἐάσει *) ταῦ-
τα ἀποδεξάμενος ὡς τότε ἐῤῥήθη· ἃ νῦν ὑμεῖς * παρακαλοῦντες B
οὐκ ἴστε ὅσον ἑσμὸν λόγων ἐπεγείρετε· ὃν ὁρῶν ἐγὼ παρῆκα
τότε, μὴ παράσχοι πολὺν ὄχλον. Τί δέ; ἦ δ' ὃς ὁ Θρασύ-
μαχος· χρυσοχοήσοντας οἴει τούςδε νῦν ἐνθάδε ἀφῖχθαι, ἀλλ'
οὐ λόγων ἀκουσομένους; Ναί, εἶπον, μετρίων γε. Μέτρον
δέ γ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ Γλαύκων, τοιούτων λόγων ἀκού-
ειν ὅλος ὁ βίος νοῦν ἔχουσιν. ἀλλὰ τὸ μὲν ἡμέτερον ἔα· σὺ δὲ
περὶ ὧν ἐρωτῶμεν μηδαμῶς ἀποκάμῃς ᾗ σοι δοκεῖ διεξιών, τίς
ἡ * κοινωνία τοῖς φύλαξιν ἡμῖν παίδων τε πέρι καὶ γυναικῶν C
ἔσται, καὶ τροφῆς νέων ἔτι ὄντων τῆς ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ γι-
γνομένης γενέσεώς τε καὶ παιδείας, ἣ δὴ ἐπιπονωτάτη δοκεῖ
εἶναι. πειρῶ οὖν εἰπεῖν τίνα τρόπον δεῖ γίγνεσθαι αὐτήν. Οὐ
ῥᾴδιον, ὦ εὔδαιμον, ἦν δ' ἐγώ, διελθεῖν· πολλὰς γὰρ ἀπι-
στίας ἔχει ἔτι μᾶλλον τῶν ἔμπροσθεν ὧν διήλθομεν. καὶ γὰρ

---

*) ἄλλ. ἐάσοι.

ſit ratio communionis; multae enim exſtiterint. ne igitur praetermittas quam tu dicas; etenim nos iamdiu exſpectamus ſperantes te mentionem facturum eſſe liberorum procreationis, quomodo udituri ſint genitosque quomodo educaturi, et univerſae iſtius quam dicis communionis mulierum ac liberorum; multum enim arbitramur et omnia conferre ad civitatem hoc rectène an ſecus fiat. nunc igitur quoniam aliam reprehendis civitatem priusquam haec ſatis expoſueris, viſum nobis eſt id quod tu audiviſti, te non dimittere prius quam haec omnia ſicuti reliqua perſequutus fueris. Me quoque, Glauco inquit, huic ſententiae adſcribite. Quin, inquit Thraſymachus, omnibus hoc viſum eſſe nobis exiſtima, Socrate.

Quid, inquam, agitis me prendentes? quantam orationem rurſus, tamquam ab initio, excitatis de re publica! quam me iam perſequutum eſſe gaudebam, ſatis habens ſi quis me ſineret haec approbans ut tum dicta eſſent; ad quae nunc vos adhortantes neſcitis quantam orationum turbam concitetis, quam proſpiciens ego praetermiſi tum, ut ne nimiam exhiberet moleſtiam. Ain tu? inquit Thraſymachus, ut in auro fodiendo tempus perderent hosce arbitraris nunc huc veniſſe, non ut ſermones audirent? Sane, inquam, modicos quidem. Modus autem, inquit, o Socrates, Glauco, talium orationum audiendarum univerſa vita eſt viris prudentibus. ſed nos quidem mitte, tu vero de eis quae quaerimus neutiquam graveris quomodo tibi videatur exponere, quaenam communio cuſtodibus noſtris liberorum ac mulierum futura ſit, quae puerorum educandorum ratio eo tempore quod inter generationem et inſtitutionem interiectum fuerit, quae quidem laborioſiſſima videtur eſſe. conare igitur dicere quomodo eam oporteat inſtitui. Haud facile, o beate, inquam, expoſitu; multa enim in eo inſunt quae minorem habeant fidem quam quae ante perſequuti ſumus. nam fieri hoc poſſe dubita-

ὡς δυνατὰ λέγεται, ἀπιστοῖτ' ἄν, καὶ εἰ ὅτι μάλιστα γένοιτο,
ὡς ἄριστ' ἂν εἴη ταῦτα καὶ * ταύτῃ *) ἀπιστήσεται. διὸ δὴ D
καὶ ὄκνος τις αὐτῶν ἅπτεσθαι, μὴ εὐχὴ δοκῇ εἶναι ὁ λόγος,
ὦ φίλε ἑταῖρε. Μηδέν, ἦ δ' ὅς, ὄκνει· οὔτε γὰρ ἀγνώμονες
οὔτε ἄπιστοι οὔτε δύςνοι οἱ ἀκουσόμενοι. Καὶ ἐγὼ εἶπον Ὦ
ἄριστε, ἦ που βουλόμενός με παραθαῤῥύνειν λέγεις; Ἔγωγ',
ἔφη. Πᾶν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, τοὐναντίον ποιεῖς· πιστεύον-
τος μὲν γὰρ ἐμοῦ ἐμοὶ εἰδέναι ἃ λέγω, καλῶς εἶχεν ἡ παραμυ-
θία· ἐν γὰρ * φρονίμοις τε καὶ φίλοις περὶ τῶν μεγίστων τε E
καὶ φίλων τἀληθῆ εἰδότα λέγειν ἀσφαλὲς καὶ θαῤῥαλέον, ἀπι-
στοῦντα δὲ καὶ ζητοῦντα ἅμα τοὺς λόγους ποιεῖσθαι, ὃ δὴ ἐγὼ
δρῶ, φοβερόν τε καὶ σφαλερόν, οὔτι γέλωτα * ὄφλειν (παι- 451
δικὸν γὰρ τοῦτό γε), ἀλλὰ μὴ σφαλεὶς τῆς ἀληθείας οὐ μόνον
αὐτός, ἀλλὰ καὶ τοὺς φίλους ξυνεπισπασάμενος κείσομαι, περὶ
ἃ ἥκιστα δεῖ σφάλλεσθαι. προςκυνῶ δὲ Ἀδράστειαν, ὦ Γλαύ-
κων, χάριν οὗ μέλλω λέγειν· ἐλπίζω γὰρ οὖν ἔλαττον ἁμάρτημα
ἀκουσίως τινὸς φονέα γενέσθαι ἢ ἀπατεῶνα καλῶν τε καὶ ἀγα-
θῶν καὶ δικαίων καὶ νομίμων πέρι. τοῦτο οὖν τὸ κινδύνευμα
κινδυνεύειν ἐν ἐχθροῖς κρεῖττον ἢ φίλοις· ὥςτε οὐκ * εὖ με B
παραμυθεῖ. Καὶ ὁ Γλαύκων γελάσας Ἀλλ', ὦ Σώκρατες, ἔφη,
ἐάν τι πάθωμεν πλημμελὲς ὑπὸ τοῦ λόγου, ἀφίεμέν σε ὥςπερ
φόνου καθαρὸν εἶναι καὶ μὴ ἀπατεῶνα ἡμῶν. ἀλλὰ θαῤῥήσας
λέγε. Ἀλλὰ μέντοι, εἶπον, καθαρός γε καὶ ἐκεῖ ὁ ἀφεθείς,
ὡς ὁ νόμος λέγει, εἰκὸς δέ **), εἴπερ ἐκεῖ, κἀνθάδε. Λέγε
τοίνυν, ἔφη, τούτου γ' ἕνεκα. Λέγειν δή, ἔφην ἐγώ, χρὴ
ἀνάπαλιν αὖ νῦν, ἃ τότε ἴσως ἔδει ἐφεξῆς λέγειν. τάχα δὲ
οὕτως ἂν * ὀρθῶς ἔχοι, μετὰ τὸ ἀνδρεῖον δρᾶμα παντελῶς C
διαπερανθὲν τὸ γυναικεῖον αὖ περαίνειν, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ
σὺ οὕτω προκαλεῖ.

Ἀνθρώποις γὰρ φῦσι καὶ παιδευθεῖσιν, ὡς ἡμεῖς διήλθομεν, κατ' ἐμὴν δόξαν οὐκ ἔστ' ***) ἄλλη ὀρθὴ παίδων τε καὶ γυναικῶν κτῆσίς τε καὶ χρεία ἢ κατ' ἐκείνην τὴν ὁρμὴν ἰοῦσιν ἥνπερ τὸ πρῶτον ὡρμήσαμεν. ἐπεχειρήσαμεν δέ που

*) ἴσ. ταῦτα ταὐτῃ.
**) γρ. δέ γε.
***) γρ. ἔσται.

bitur, atque etiamſi fiat maxime, tamen an optimum hoc ſit, dubitabitur. quocirca non ſine aliqua verecundia haec attingenda ſunt, ut ne votum videatur eſſe oratio, o care amice. Ne, inquit, vereare; neque enim ingrati neque increduli neque malivoli erant qui te audient. Tum ego O praeſtantiſſime, inquam, nonne me cohortaturus haec dicis? Ego vero, inquit. Plane vero, inquam, contrarium facis; nam ſi ipſe me confiderem ſcire quae dico, bene haberet cohortatio; inter prudentes enim et caros de rebus maximis et caris verba facere vera cognoſcentem tutum eſt atque audendum, diffidentem vero ſimulque quaerentem disſerere, quod ego ſcilicet facio, timendum et periculoſum, neutiquam ne riſui ſim (puerile enim hoc), ſed ne labens et aberrans a vero non modo ipſe, ſed amicos quoque mecum trahens procumbam, in eo in quo minime deceat labi. precor igitur Adraſteam, Glauco, eorum cauſa quae dicturus ſum; ſpero enim minus peccare qui invitus aliquem interficiat, quam qui decipiat in eo quod pulchrum, bonum, iuſtum legibusque conſentaneum eſt. quod quidem periculum ſubire in hoſtibus praeſtat quam in amicis; quocirca non bene me cohortaris. Tum Glauco ſubridens At vero, Socrate, inquit, ſi quod piaculum nobis contrahitur oratione, dimittimus te tamquam caedis inſontem atque fraudis. itaque fidenter loquere. Iamvero, inquam, inſons etiam ibi dimiſſus, ut lex dicit, et conſentaneum, ſi ibi, etiam hic. Dic igitur, inquit, hoc nihil curans. Dicere ergo, inquam, oportet rurſus nunc, quae tunc fortaſſe oportuit deinceps exponi. forſitan ita recte habeat, poſtquam fabulam virilem penitus abſolvimus, etiam muliebrem abſolvere, praeſertim quum tu me provoces.

Homines igitur nati et inſtituti, ut nos expoſuimus, ut mea fert opinio, non aliter poterunt recte liberos ac mulieres poſſidere eisque uti quam ita ut eam vim ingrediantur quam primum ingreſſi ſumus. inſtituimus

ὡς ἀγέλης φύλακας τοὺς ἄνδρας καθιστάναι τῷ λόγῳ. Ναί. Ἀκολουθῶμεν * τοίνυν καὶ τὴν γένεσιν καὶ τροφὴν παραπλη- D
σίαν ἀποδιδόντες, καὶ σκοπῶμεν εἰ ἡμῖν πρέπει ἢ οὔ. Πῶς; ἔφη. Ὧδε. τὰς θηλείας τῶν φυλάκων κυνῶν πότερα ξυμφυλάττειν οἰόμεθα δεῖν ἅπερ ἂν οἱ ἄῤῥενες φυλάττωσι καὶ ξυνθηρεύειν καὶ τἄλλα κοινῇ πράττειν, ἢ τὰς μὲν οἰκουρεῖν ἔνδον ὡς ἀδυνάτους διὰ τὸν τῶν σκυλάκων τόκον τε καὶ τροφήν, τοὺς δὲ πονεῖν τε καὶ πᾶσαν ἐπιμέλειαν ἔχειν περὶ τὰ ποίμνια; Κοινῇ, ἔφη, πάντα· πλὴν ταῖς μὲν ὡς *) ἀσθενεστέραις * χρώ- E
μεθα, τοῖς δὲ ὡς ἰσχυροτέροις. Οἷόν τ' οὖν, ἔφην ἐγώ, ἐπὶ τὰ αὐτὰ χρῆσθαί τινι ζώῳ, ἂν μὴ τὴν αὐτὴν τροφήν τε καὶ παιδείαν ἀποδιδῷς; Οὐχ οἷόν τε. Εἰ ἄρα ταῖς γυναιξὶν ἐπὶ ταὐτὰ χρησόμεθα καὶ τοῖς ἀνδράσι, ταὐτὰ καὶ διδακτέον αὐτάς. * Ναί. Μουσικὴ μὲν ἐκείνοις τε καὶ γυμναστικὴ ἐδόθη; Ναί. 452
Καὶ ταῖς γυναιξὶν ἄρα τούτω τὼ τέχνα καὶ τὰ περὶ τὸν πόλεμον ἀποδοτέον, καὶ χρηστέον κατὰ ταὐτά. Εἰκὸς ἐξ ὧν λέγεις, ἔφη. Ἴσως δή, εἶπον, παρὰ τὸ ἔθος γέλοια ἂν φαίνοιτο πολλὰ περὶ τὰ νῦν λεγόμενα, εἰ πεπράξεται ᾗ λέγεται. Καὶ μάλα, ἔφη. Τί, ἦν δ' ἐγώ, γελοιότατον αὐτῶν ὁρᾷς; ἢ δῆλα δὴ ὅτι γυμνὰς τὰς γυναῖκας ἐν ταῖς παλαίστραις γυμναζομένας μετὰ τῶν ἀνδρῶν, * οὐ μόνον τὰς νέας, ἀλλὰ καὶ ἤδη τὰς πρεσβυτέρας, B
ὥσπερ τοὺς γέροντας ἐν τοῖς γυμνασίοις, ὅταν ῥυσσοὶ καὶ μὴ ἡδεῖς τὴν ὄψιν ὅμως φιλογυμναστῶσιν; Νὴ τὸν Δί', ἔφη· γέλοιον γὰρ ἄν, ὥς γε ἐν τῷ παρεστῶτι, φανείη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ἐπείπερ ὡρμήσαμεν λέγειν, οὐ φοβητέον τὰ τῶν χαριέντων σκώμματα, ὅσα καὶ οἷ' ἂν εἴποιεν εἰς τὴν τοιαύτην μεταβολὴν γενομένην καὶ περὶ τὰ γυμνάσια * καὶ περὶ μουσι- C
κὴν καὶ οὐκ ἐλάχιστα περὶ τὴν τῶν ὅπλων σχέσιν καὶ ἵππων ὀχήσεις; Ὀρθῶς, ἔφη, λέγεις. Ἀλλ', ἐπείπερ λέγειν ἠρξάμεθα, πορευτέον πρὸς τὸ τραχὺ τοῦ νόμου, δεηθεῖσί τε τούτων μὴ τὰ αὑτῶν πράττειν, ἀλλὰ σπουδάζειν, καὶ ὑπομνήσασιν ὅτι οὐ πολὺς χρόνος ἐξ οὗ τοῖς Ἕλλησιν ἐδόκει αἰσχρὰ

---

*) γρ. πλὴν ὡς.

autem, ut opinor, tamquam gregis custodes viros constituere oratione. Etiam. Sequamur igitur generationem et educationem similem tribuentes, et videamus nobisne conveniat necne. Quomodo? inquit. Ita. canes feminas custodes utrum una custodire arbitramur debere quae mares custodiant unaque venari et reliqua communiter facere, an illas quidem domum custodire intus, quippe impotentes propter catulorum partum et nutritum, hos vero laborare omnemque gregis curationem habere? Communiter, inquit, omnia, nisi quod feminis ut imbecillioribus utimur, maribus vero ut robustioribus. Fierine autem potest, inquam, ut ad easdem res utamur animante aliquo, nisi eandem ei educationem et institutionem impertias? Non potest fieri. Si igitur mulieribus ad eadem utemur atque viris, ad eadem etiam instituendae sunt. Vero. Musica vero illis et gymnastica tradita est? Etiam. Ergo etiam mulieribus hae artes rèsque bellicae tradendae sunt, et utendum eis ad easdem. Consentaneum ex eis quae dicis, inquit. Fortasse, inquam, multa in eis quae nunc proferuntur, quia praeter consuetudinem sunt, ridicula videbuntur, si peragentur ita ut dicitur. Admodum, inquit. Quid vero, inquam, maxime eorum ridiculum video? an patet, nudas conspici mulieres in palaestris se exercentes cum viris, non modo iuvenes, verum etiam aetate iam provectas, quemadmodum senes in gymnasiis, quando rugosi nec ad spectandum iucundi tamen libenter exercentur? Sane quidem hercle, inquit; ridiculam enim, in praesentia certe, speciem habebit. Nonne vero, inquam, quoniam instituimus explicare, haud verendae sunt festivorum hominum cavillationes, quotquot et quales iaciant in huiusmodi conversionem futuram gymnasiorum, musicae et praecipue armaturae atque equitationis? Recte, inquit, dicis. Iam quia dicere incepimus, pergendum nobis ad legem severam, orantibus illos ne more suo, sed serio agant, et admonentibus eos, non ita pridem

εἶναι καὶ γέλοια ἅπερ νῦν τοῖς πολλοῖς τῶν βαρβάρων, γυμνοὺς ἄνδρας ὁρᾶσθαι. καὶ ὅτε ἤρχοντο τῶν γυμνασίων πρῶτοι μὲν Κρῆτες, * ἔπειτα Λακεδαιμόνιοι, ἐξῆν τοῖς τότε ἀστείοις πάντα D ταῦτα κωμῳδεῖν· ἢ οὐκ οἴει; Ἔγωγε. Ἀλλ' ἐπειδή, οἶμαι, χρωμένοις ἄμεινον τὸ ἀποδύεσθαι τοῦ ξυγκαλύπτειν πάντα τὰ τοιαῦτα ἐφάνη, καὶ τὸ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς δὴ γέλοιον ἐξεῤῥύη ὑπὸ τοῦ ἐν τοῖς λόγοις μηνυθέντος ἀρίστου, καὶ τοῦτο ἐνεδείξατο, ὅτι μάταιος ὃς γέλοιον ἄλλο τι ἡγεῖται ἢ τὸ κακόν, καὶ ὁ γελωτοποιεῖν ἐπιχειρῶν *) πρὸς ἄλλην τινὰ ὄψιν ἀποβλέπων ὡς γελοίου ἢ τὴν * τοῦ ἄφρονός τε καὶ κακοῦ, ἢ σπουδάζει πρὸς E ἄλλον τινὰ σκοπὸν στησάμενος ἢ τὸν τοῦ ἀγαθοῦ. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Ἆρ' οὖν οὐ πρῶτον μὲν τοῦτο περὶ αὐτῶν ἀνομολογητέον, εἰ δυνατὰ ἢ οὔ, καὶ δοτέον ἀμφισβήτησιν, εἴτε τις φιλοπαίσμων εἴτε σπουδαστικὸς ἐθέλει ἀμφισβητῆσαι, πότερον δυνατὴ φύσις ἡ ἀνθρωπίνη * ἡ θήλεια τῇ τοῦ ἄῤῥενος 453 γένους κοινωνῆσαι εἰς ἅπαντα τὰ ἔργα ἢ οὐδ' εἰς ἕν, ἢ εἰς τὰ μὲν οἷά τε, εἰς δὲ τὰ οὔ, καὶ τοῦτο δὴ τὸ περὶ τὸν πόλεμον ποτέρων ἐστίν; ἆρ' οὐχ οὕτως ἂν κάλλιστά τις ἀρχόμενος, ὡς τὸ εἰκός, καὶ κάλλιστα τελευτήσειεν; Πολύ γε, ἔφη. Βούλει οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ἡμεῖς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ὑπὲρ τῶν ἄλλων ἀμφισβητήσωμεν, ἵνα μὴ ἔρημα τὰ τοῦ ἑτέρου λόγου πολιορκῆται; * Οὐδέν, ἔφη, κωλύει. Λέγωμεν δὴ ὑπὲρ αὐτῶν ὅτι B Ὦ Σώκρατές τε καὶ Γλαύκων, οὐδὲν δεῖ ὑμῖν ἄλλους ἀμφισβητεῖν· αὐτοὶ γὰρ ἐν ἀρχῇ τῆς κατοικίσεως, ἣν ᾠκίζετε πόλιν, ὡμολογεῖτε δεῖν κατὰ φύσιν ἕκαστον ἕνα ἓν τὸ αὑτοῦ πράττειν. Ὡμολογήσαμεν, οἶμαι· πῶς γὰρ οὔ; Ἔστιν οὖν ὅπως οὐ πάμπολυ διαφέρει γυνὴ ἀνδρὸς τὴν φύσιν; Πῶς δ' οὐ διαφέρει; Οὐκοῦν ἄλλο καὶ ἔργον ἑκατέρῳ προςήκει προςτάττειν τὸ κατὰ τὴν αὑτοῦ * φύσιν; Τί μήν; Πῶς οὖν οὐχ ἁμαρτάνετε C νῦν καὶ τἀναντία ὑμῖν αὐτοῖς λέγετε, φάσκοντες αὖ τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας δεῖν τὰ αὐτὰ πράττειν πλεῖστον κεχωρισμένην φύσιν ἔχοντας; Ἕξεις τι, ὦ θαυμάσιε, πρὸς ταῦτ' ἀπολογεῖσθαι; Ὡς μὲν ἐξαίφνης, ἔφη, οὐ πάνυ ῥᾴδιον· ἀλλὰ

---

*) Ισ. καὶ γελωτοποιεῖν ἐπιχειρεῖ — ἢ σπουδάζει.

Graecis visum esse turpe et ridiculum, quod nunc plurimis barbarorum, nudos viros spectare; et quum inciperent gymnasia primi Cretenses, deinde Lacedaemonii, licuisse urbanis id temporis hominibus omnia haec perstringere; an non censes? Ego vero. At postquam, opinor, palaestra utentes melius esse nudare quam obvolvere omnia id genus perspexerant, etiam ridiculum illud quod ab oculorum approbatione abhorruerat evanuit prae optimo eo quod ratio declarabat; et patuit hoc, vanum esse qui ridiculum aliud quid habeat quam malum, et qui perstringere aliquid instituat aliam speciem ut ridiculam intuens quam insipientis et mali, vel qui seria agat alium sibi finem proponens quam bonum. Prorsus sic se habet, inquit. Nonne primum quidem hoc inter nos convenire oportet, fierine possit necne, et potestas facienda est dubitandi, sive quis ioci amans sive seria colens velit dubitare, utrum naturae femineae communia esse possint cum virili sexu omnia opera an ne unum quidem, an alia quidem, alia non, resque bellica utrius propria sit? nonne ita optime quis incipiens, ut par est, etiam optime desinet? Sane quidem, inquit. Visne igitur, inquam, nos inter nos ipsos reliquorum loco dubitationes excitemus, ut ne altera oratio deserta oppugnetur? Nihil, inquit, impedit. Dicamus igitur illorum loco O Socrates et Glauco, nihil opus est vobis alios dubitationes excitare; ipsi enim civitatem condere exorsi confessi estis oportere secundum naturam unumquemque unum quod ipsius proprium esset agere. Confessi sumus, arbitror; quidni? Est igitur ut non permultum differat inter mulieris et viri naturam? Quidni differat? Nonne aliud etiam opus utrique oportet mandari pro cuiusque natura? Admodum. Est igitur ut non peccetis nunc et vobismet ipsis contradicatis, quippe ponentes vicissim viros ac mulieres debere eadem agere maxime separatam habentes naturam? Habebis, admirabilis, qua utaris defensionem? Ita subito, inquam,

σοῦ δεήσομαί τε καὶ δέομαι καὶ τὸν ὑπὲρ ἡμῶν λόγον, ὅςτις ποτ' ἐστίν, ἑρμηνεῦσαι. Ταῦτ' ἐστίν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Γλαύκων, καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα, ἃ ἐγὼ πάλαι * προορῶν ἐφοβούμην D τε καὶ ὤκνουν ἅπτεσθαι τοῦ νόμου τοῦ περὶ τὴν τῶν γυναικῶν καὶ παίδων κτῆσιν καὶ τροφήν. Οὐ μὰ τὸν Δία, ἔφη, οὐ γὰρ εὐκόλῳ ἔοικεν. Οὐ γάρ, εἶπον. ἀλλὰ δὴ ὧδ' ἔχει· ἄν τέ τις εἰς κολυμβήθραν σμικρὰν ἐμπέσῃ ἄν τε εἰς τὸ μέγιστον πέλαγος μέσον, ὅμως γε νεῖ οὐδὲν ἧττον. Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκοῦν καὶ ἡμῖν νευστέον καὶ πειρατέον σώζεσθαι ἐκ τοῦ λόγου, ἤτοι δελφῖνά τιν' ἐλπίζοντας ἡμᾶς ἀπολαβεῖν *) ἂν ἤ τινα ἄλλην ἄπορον σωτηρίαν; * Ἔοικεν, ἔφη. Φέρε δή, ἦν δ' ἐγώ, E ἐάν πῃ εὕρωμεν τὴν ἔξοδον. ὡμολογοῦμεν γὰρ δὴ ἄλλην φύσιν ἄλλο δεῖν ἐπιτηδεύειν, γυναικὸς δὲ καὶ ἀνδρὸς ἄλλην εἶναι· τὰς δὲ ἄλλας φύσεις τὰ αὐτά φαμεν νῦν δεῖν ἐπιτηδεῦσαι. ταῦτα ἡμῶν κατηγορεῖτε; Κομιδῇ γε. Ἦ γενναία, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Γλαύκων, ἡ * δύναμις τῆς ἀντιλογικῆς τέχνης. Τί δή; Ὅτι, 454 εἶπον, δοκοῦσί μοι εἰς αὐτὴν καὶ ἄκοντες πολλοὶ ἐμπίπτειν, καὶ οἴεσθαι οὐκ ἐρίζειν, ἀλλὰ διαλέγεσθαι, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι κατ' εἴδη διαιρούμενοι τὸ λεγόμενον ἐπισκοπεῖν, ἀλλὰ κατ' αὐτὸ τὸ ὄνομα διώκειν τοῦ λεχθέντος τὴν ἐναντίωσιν, ἔριδι, οὐ διαλέκτῳ πρὸς ἀλλήλους χρώμενοι. Ἔστι γὰρ δή, ἔφη, περὶ πολλοὺς τοῦτο τὸ πάθος· ἀλλὰ μῶν καὶ πρὸς ἡμᾶς τοῦτο τείνει ἐν τῷ παρόντι; Παντάπασι * μὲν οὖν, ἦν δ' ἐγώ· κιν- B δυνεύομεν γοῦν ἄκοντες ἀντιλογίας ἅπτεσθαι. Πῶς; Τὸ μὴ τὴν αὐτὴν φύσιν ὅτι οὐ τῶν αὐτῶν δεῖ ἐπιτηδευμάτων τυγχάνειν πάνυ ἀνδρείως τε καὶ ἐριστικῶς κατὰ τὸ ὄνομα διώκομεν, ἐπεσκεψάμεθα δὲ οὐδ' ὁπῃοῦν τί εἶδος τὸ τῆς ἑτέρας τε καὶ τῆς αὐτῆς φύσεως καὶ πρὸς τί τεῖνον ὡριζόμεθα τότε, ὅτε τὰ ἐπιτηδεύματα ἄλλῃ φύσει ἄλλα, τῇ δὲ αὐτῇ τὰ αὐτὰ ἀπεδίδομεν. Οὐ γὰρ οὖν, ἔφη, ἐπεσκεψάμεθα. * Τοιγάρτοι, εἶ- C πον, ἔξεστιν ἡμῖν, ὡς ἔοικεν, ἀνερωτᾶν ἡμᾶς αὐτοὺς εἰ ἡ αὐτὴ φύσις φαλακρῶν καὶ κομητῶν καὶ οὐχ ἡ ἐναντία, καὶ

---

*) ἄλλ. ὑπολαβεῖν.

non ſane facile; at te orabo atque oro ut etiam noſtram quaecumque fuerit defenſionem exponas. Haec ſunt, inquam, Glauco, aliaque multa eiusdem generis, quae ego iamdiu proſpiciens verebar et cunctabar legem attingere ad mulieres ac pueros poſſidendos atque educandos ſpectantem. Mehercule, inquit, etiam haud facilis videtur. Haud facilis, inquam; ſed ita ſe res habet: ſive quis in piſcinam parvam inciderit ſeu in magnum mare medium, nihilo minus tamen natat. Sane quidem. Quocirca nobis quoque natandum eſt atque conandum ex oratione nos ſervare ſperantibus fore ut vel delphinus aliquis nos ſuscipiat ac ſublevet vel alia qua rara nos ſervet ſalus? Conſentaneum, inquit. Age dum, inquam, ſi forte inveniamus exitum. confeſſi enim ſumus aliam naturam aliud debere factitare, et mulieris ac viri diverſam eſſe; naturas autem has diverſas eadem nunc dicimus debere factitare. hoc nobis obiicitis? Sane quidem. Profecto ſtrenua, inquam, Glauco, vis artis verbis disceptandi. Cur tandem? Quia, inquam, videntur mihi in eam etiam inviti multi incidere ſeque putare non litigare, ſed disſerere, propterea quod nequeunt in ſpecies diſtribuere id quod agitur et ita conſiderare, ſed ad ipſum verbum perſequuntur eius quod dictum eſt contrarium, litem inter ſe facientes, non ſermonem conferentes. Sane quidem, inquit, multis hoc accidit; num vero etiam ad nos pertinet in praesentia? Admodum, inquam; videmur certe inviti contra dicere incepiſſe. Quomodo? Non eandem naturam non eadem debere ſtudia capeſſere, hoc admodum fortiter et litigioſo modo ad verbum perſequimur, nullo autem modo ſpectavimus quamnam diverſae et eiusdem naturae ſpeciem et quorſum pertinentem tum definiverimus quum ſtudia alii naturae alia, eidem vero eadem tribueremus. Neque ſane, inquit, ſpectavimus. Iccirco, inquam, licet nobis, ut patet, quaerere e nobismet ipſis eademne natura ſit calvorum et comatorum, non contraria, et quum conceſſeri-

ἐπειδὰν ὁμολογῶμεν ἐναντίαν εἶναι, ἐὰν φαλακροὶ σκυτοτομῶσι,
μὴ ἐᾶν κομήτας, ἐὰν δ' αὖ κομῆται, μὴ τοὺς ἑτέρους. Γέλοιον
μέντ' ἂν εἴη, ἔφη. Ἆρα κατ' ἄλλο τι, εἶπον ἐγώ, γέλοιον,
ἢ ὅτι τότε οὐ πάντως τὴν αὐτὴν καὶ τὴν ἑτέραν φύσιν ἐτιθέ-
μεθα, ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ εἶδος τῆς ἀλλοιώσεώς τε καὶ ὁμοιώσεως
μόνον * ἐφυλάττομεν τὸ πρὸς αὐτὰ τεῖνον τὰ ἐπιτηδεύματα; D
οἷον ἰατρὸν μὲν καὶ ἰατρικὸν τὴν ψυχὴν ὄντα τὴν αὐτὴν φύ-
σιν ἔχειν ἐλέγομεν· ἢ οὐκ οἴει; Ἔγωγε. Ἰατρικὸν δὲ καὶ
τεκτονικὸν ἄλλην; Πάντως που. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ τὸ
τῶν ἀνδρῶν καὶ τὸ τῶν γυναικῶν γένος, ἐὰν μὲν πρὸς τέχνην
τινὰ ἢ ἄλλο ἐπιτήδευμα διαφέρον φαίνηται, τοῦτο δὴ φήσομεν
ἑκατέρῳ δεῖν ἀποδιδόναι, ἐὰν δὲ αὐτῷ τούτῳ φαίνηται διαφέ-
ρειν, τῷ τὸ μὲν θῆλυ τίκτειν, τὸ δὲ ἄῤῥεν ὀχεύειν, οὐδέν τί
* πω φήσομεν μᾶλλον ἀποδεδεῖχθαι ὡς, πρὸς ὃ ἡμεῖς λέγο- E
μεν διαφέρει γυνὴ ἀνδρός, ἀλλ' ἔτι οἰησόμεθα δεῖν τὰ αὐτὰ
ἐπιτηδεύειν τούς τε φύλακας ἡμῖν καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν;
Καὶ ὀρθῶς, ἔφη. Οὐκοῦν μετὰ τοῦτο κελεύομεν τὸν τὰ ἐναν-
τία λέγοντα τοῦτο αὐτὸ διδάσκειν * ἡμᾶς, πρὸς τίνα τέχνην 455
ἢ τί ἐπιτήδευμα τῶν περὶ πόλεως κατασκευὴν οὐχ ἡ αὐτή, ἀλλὰ
ἑτέρα φύσις γυναικός τε καὶ ἀνδρός; Δίκαιον γοῦν. Τάχα
τοίνυν ἄν, ὅπερ σὺ ὀλίγον πρότερον ἔλεγες, εἴποι ἂν καὶ ἄλ-
λος, ὅτι ἐν μὲν τῷ παραχρῆμα ἱκανῶς εἰπεῖν οὐ ῥᾴδιον, ἐπι-
σκεψαμένῳ δὲ οὐδὲν χαλεπόν. Εἴποι γὰρ ἄν. Βούλει οὖν
δεώμεθα τοῦ τὰ τοιαῦτα ἀντιλέγοντος ἀκολουθῆσαι ἡμῖν, * ἐὰν B
πως ἡμεῖς ἐκείνῳ ἐνδειξώμεθα ὅτι οὐδέν ἐστιν ἐπιτήδευμα ἴδιον
γυναικὶ πρὸς διοίκησιν πόλεως; Πάνυ γε. Ἴθι δή, φήσομεν
πρὸς αὐτόν, ἀποκρίνου. ἆρα οὕτως ἔλεγες τὸν μὲν εὐφυῆ πρός
τι εἶναι, τὸν δὲ ἀφυῆ, ἐν ᾧ ὁ μὲν ῥᾳδίως τι μανθάνοι, ὁ δὲ
χαλεπῶς; καὶ ὁ μὲν ἀπὸ βραχείας μαθήσεως ἐπὶ πολὺ εὑρετι-
κὸς εἴη οὗ ἔμαθεν, ὁ δὲ πολλῆς μαθήσεως τυχὼν καὶ μελέτης
μηδ' ἃ ἔμαθε σῴζοιτο; καὶ τῷ μὲν τὰ τοῦ σώματος ἱκανῶς
* ὑπηρετοῖ τῇ διανοίᾳ, τῷ δὲ ἐναντιοῖτο; ἆρ' ἄλλ' ἄττα ἐστὶν C

mus contrariam esse, si calvi calceos conficiant, non sinamus comatos eosdem facere, sin comati, non sinamus alteros. Ridiculum autem foret, inquit. Num aliam ob causam, inquam, ridiculum, quam ob hanc quod tum non omnino eandem et diversam naturam posuimus, sed illam speciem diversitatis et aequalitatis tantum observavimus quae ad ipsa pertinet vitae studia? veluti medicum et medico ingenio praeditum eandem habere naturam diximus; an non putas? Ego sane. Medico autem et fabrili ingenio praeditos diversam? Prorsus vero. Nonne, inquam, etiam virorum ac mulierum genus si ad artem aliquam vel aliud vitae studium praestans reperietur, hoc dicemus utrique esse attribuendum, sin hoc ipso reperietur differre, quod muliebre gignit, virile autem salit, nihilo dum dicemus magis probatum esse eo quod nos dicimus differre mulierem a viro, sed adhuc arbitrabimur eadem esse factitanda custodibus nostris eorumque mulieribus. Ac recte quidem, inquit. Nonne deinde iubemus eum qui contraria dicit hoc ipsum nos docere, ad quamnam artem vel quodnam studium ad civitatis constitutionem spectans non eadem sed diversa sit natura mulieris ac viri? Par certe est. Forsitan autem, quod tu paullo ante dicebas, id subiecerit etiam alius, subito quidem id satis explicare non facile esse, quum vero perscrutatus id fueris, non difficile. Subiecerit vero. Visne igitur rogemus eum qui haec contradicat ut nos sequatur, si forte nos ei probemus nullum esse vitae studium proprium mulieris in civitate administranda? Sane quidem. Age igitur, dicemus ei, responde. itane dixisti unum bona esse indole praeditum ad aliquid, alrum non, quatenus unus facile aliquid disceret, alter vero difficile, et unus post brevem institutionem ad plura invenienda quam didicisset aptus esset, alter vero multum adeptus et institutionis et exercitationis ne ea quidem quae didicisset servaret, et alteri corporis habitus satis adiuvaret mentem, alteri vero adversaretur? alia-

ἢ ταῦτα, οἷς τὸν εὐφυῆ πρὸς ἕκαστα καὶ τὸν μὴ ὡρίζου; Οὐδείς, ἦ δ' ὅς, ἄλλα φήσει. Οἶσθά τι οὖν ὑπὸ ἀνθρώπων μελετώμενον, ἐν ᾧ οὐ πάντα ταῦτα τὸ τῶν ἀνδρῶν γένος διαφερόντως ἔχει ἢ τὸ τῶν γυναικῶν; ἢ μακρολογῶμεν τήν τε ὑφαντικὴν λέγοντες καὶ τὴν τῶν ποπάνων τε καὶ ἑψημάτων θεραπείαν, ἐν οἷς δή τι δοκεῖ * τὸ γυναικεῖον γένος εἶναι, οὗ D
καὶ καταγελαστότατόν ἐστι πάντων ἡττώμενον; Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις, ὅτι πολὺ κρατεῖται ἐν ἅπασιν ὡς ἔπος εἰπεῖν τὸ γένος τοῦ γένους. γυναῖκες μέντοι πολλαὶ πολλῶν ἀνδρῶν βελτίους εἰς πολλά· τὸ δὲ ὅλον ἔχει, ὡς σὺ λέγεις. Οὐδὲν ἄρα ἐστίν, ὦ φίλε, ἐπιτήδευμα τῶν πόλιν διοικούντων γυναικός, διότι γυνή, οὐδ' ἀνδρός, διότι ἀνήρ, ἀλλ' ὁμοίως διεσπαρμέναι αἱ φύσεις ἐν ἀμφοῖν τοῖν ζώοιν, καὶ πάντων μὲν μετέχει γυνὴ ἐπιτηδευμάτων κατὰ φύσιν, πάντων δὲ * ἀνήρ, ἐπὶ πᾶσι δὲ E
ἀσθενέστερον γυνὴ ἀνδρός. Πάνυ γε. Ἦ οὖν ἀνδράσι πάντα προστάξομεν, γυναικὶ δὲ οὐδέν; Καὶ πῶς; Ἀλλ' ἔστι γάρ, οἶμαι, ὡς φήσομεν, καὶ γυνὴ ἰατρική, ἡ δ' οὔ, καὶ μουσική, ἡ δ' ἄμουσος φύσει. Τί μήν; Καὶ γυμναστικὴ ἄρα καὶ πολεμική, * ἡ δὲ ἀπόλεμος καὶ οὐ φιλογυμναστική *); Οἶμαι ἔγωγε. 456
Τί δέ; φιλόσοφός τε καὶ μισόσοφος **); καὶ θυμοειδής, ἡ δ' ἄθυμος; Ἔστι καὶ ταῦτα. Ἔστιν ἄρα καὶ φυλακικὴ γυνή, ἡ δ' οὔ· ἢ οὐ τοιαύτην καὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν φυλακικῶν φύσιν ἐξελεξάμεθα; Τοιαύτην μὲν οὖν. Καὶ γυναικὸς ἄρα καὶ ἀνδρὸς ἡ αὐτὴ φύσις εἰς φυλακὴν πόλεως, πλὴν ὅσα ἀσθενεστέρα, ἡ δὲ ***) ἰσχυροτέρα ἐστίν. Φαίνεται. Καὶ γυναῖκες ἄρα αἱ τοιαῦται τοῖς * τοιούτοις ἀνδράσιν ἐκλεκτέαι ξυνοικεῖν τε καὶ B
ξυμφυλάττειν, ἐπείπερ εἰσὶν ἱκαναὶ καὶ ξυγγενεῖς αὐτοῖς τὴν φύσιν. Πάνυ γε. Τὰ δ' ἐπιτηδεύματα οὐ τὰ αὐτὰ ἀποδοτέα ταῖς αὐταῖς φύσεσιν; Τὰ αὐτά. Ἥκομεν ἄρα εἰς τὰ πρότερα περιφερόμενοι, καὶ ὁμολογοῦμεν μὴ παρὰ φύσιν εἶναι ταῖς τῶν φυλάκων γυναιξὶ μουσικήν τε καὶ γυμναστικὴν ἀποδιδόναι. Παντάπασι μὲν οὖν. Οὐκ ἄρα * ἀδύνατά γε οὐδὲ εὐχαῖς ὅμοια C

*) ἄλλ. γυμναστική. ἴσ. φιλογυμναστής.
) ἴσ. φιλόσοφός τε, ἡ δὲ μισόσοφος, καὶ θυμοειδής κτλ. *) γρ. ἢ ἰσχ.

ne qua funt an haec quibus bona indole ad quaeque praeditum et non praeditum definivisti? Nemo, inquit, alia dicet. Scin vero aliquid quod homines colant, in quo non omnia haec virorum genus multo magis habeat quam mulierum? an longi fimus artem texendi profe-rentes et placentarum ciborumque coctorum confectionem, in quibus muliebris fcilicet videtur fexus aliquid effe et fi vincitur omnium maxime ridiculus reperitur? Vera, inquit, dicis, multo fuperius eft in omnibus propemodum genus genere. mulieres tamen multae multis viris praeftant multis rebus; in univerfum vero fic fe habet ut tu dicis. Nullum igitur eft, amice, opus eorum quae ad civitatem adminiftrandam fpectant mulieris proprium, quia mulier eft, neque viri, quia vir eft, fed aequaliter diffufae funt naturae in utroque animante, et omnia communia funt mulieri opera et ftudia naturâ, omnia viri, in omnibus vero imbecillior eft mulier viro. Sane quidem. Num igitur viris omnia iniungemus, mulieri autem nihil? Quî poteft? Immo eft, opinor, ut dicemus, etiam mulier alia medica, alia non, mufica una, altera naturâ a mufica abhorret? Quidni? Etiam gymnaftica et bellicofa una, altera imbellis nec gymnaftica? Arbitror equidem. Quid vero? philofopha una, altera a philofophia abhorrens, et iracunda una, altera ab iracundia aliena? Sunt etiam ifta. Eft ergo etiam ad cuftodiam apta una, altera non; an non talem etiam virorum ad cuftodiam aptorum naturam felegimus? Talem vero. Etiam mulieris igitur et viri eadem natura ad cuftodiam civitatis, nifi quod imbecillior vel robuftior eft. Patet. Ergo mulieres tales eligendae funt quae una cum talibus viris habitent atque cuftodiant, quum idoneae fint et natura illis cognatae. Sane quidem. Studia vero nonne eadem attribuenda eisdem naturis? Eadem. Ergo ad fuperiora revolvimur et confitemur non praeter naturam effe cuftodum mulieribus muficam et gymnafticam attribuere. Prorfus fic fe res habet. Neque ergo quae fieri nequeunt

ἐνομοθετοῦμεν, ἐπείπερ κατὰ φύσιν ἐτίθεμεν τὸν νόμον· ἀλλὰ τὰ νῦν παρὰ ταῦτα γιγνόμενα παρὰ φύσιν μᾶλλον, ὡς ἔοικε, γίγνεται. Ἔοικεν. Οὐκοῦν ἡ ἐπίσκεψις ἡμῖν ἦν εἰ δυνατά γε καὶ βέλτιστα λέγοιμεν; Ἦν γάρ. Καὶ ὅτι μὲν δὴ δυνατά, διωμολόγηται; Ναί. Ὅτι δὲ δὴ βέλτιστα, τὸ μετὰ τοῦτο δεῖ διομολογηθῆναι; Δῆλον. Οὐκοῦν πρός γε τὸ φυλακικὴν γυναῖκα γενέσθαι, οὐκ ἄλλη μὲν ἡμῖν ἄνδρας ποιήσει παιδεία, ἄλλη δὲ γυναῖκας, ἄλλως τε * καὶ τὴν αὐτὴν φύσιν D
παραλαβοῦσα; Οὐκ ἄλλη. Πῶς οὖν ἔχεις δόξης τοῦ τοιοῦδε πέρι; Τίνος δή; Τοῦ ὑπολαμβάνειν παρὰ σεαυτῷ τὸν μὲν ἀμείνω ἄνδρα, τὸν δὲ χείρω· ἢ πάντας ὁμοίους ἡγεῖ; Οὐδαμῶς. Ἐν οὖν τῇ πόλει ἣν ᾠκίζομεν, πότερον οἴει ἡμῖν ἀμείνους ἄνδρας ἐξειργάσθαι τοὺς φύλακας, τυχόντας ἧς διήλθομεν παιδείας, ἢ τοὺς σκυτοτόμους, τῇ σκυτικῇ παιδευθέντας; Γελοῖον, ἔφη, ἐρωτᾷς. Μανθάνω, ἔφην. τί δέ; τῶν ἄλλων πολιτῶν * οὐχ οὗτοι ἄριστοι; Πολύ γε. Τί δέ; αἱ γυναῖκες E
τῶν γυναικῶν οὐχ αὗται ἔσονται βέλτισται; Καὶ τοῦτο, ἔφη, πολύ. Ἔστι δέ τι πόλει ἄμεινον, ἢ γυναῖκάς τε καὶ ἄνδρας ὡς ἀρίστους ἐγγίγνεσθαι; Οὐκ ἔστιν. Τοῦτο δὲ μουσική τε καὶ γυμναστικὴ παραγιγνόμεναι, ὡς ἡμεῖς * διήλθομεν, ἀπεργάσονται. 457
Πῶς δ' οὔ; Οὐ μόνον ἄρα δυνατόν, ἀλλὰ καὶ ἄριστον πόλει νόμιμον ἐτίθεμεν. Οὕτως. Ἀποδυτέον δὴ ταῖς τῶν φυλάκων γυναιξίν, ἐπείπερ ἀρετὴν ἀντὶ ἱματίων ἀμφιέσονται, καὶ κοινωνητέον πολέμου τε καὶ τῆς ἄλλης φυλακῆς τῆς περὶ τὴν πόλιν, καὶ οὐκ ἄλλα πρακτέον· τούτων δ' αὐτῶν τὰ ἐλαφρότερα ταῖς γυναιξὶν ἢ τοῖς ἀνδράσι δοτέον διὰ τὴν τοῦ γένους * ἀσθένειαν. ὁ δὲ γελῶν ἀνὴρ ἐπὶ γυμναῖς γυναιξί, B
τοῦ βελτίστου ἕνεκα γυμναζομέναις, ἀτελῆ τοῦ γελοίου σοφίας δρέπων καρπόν, οὐδὲν οἶδεν, ὡς ἔοικεν, ἐφ' ᾧ γελᾷ οὐδ' ὅ τι πράττει· κάλλιστα γὰρ δὴ τοῦτο καὶ λέγεται καὶ λελέξεται, ὅτι τὸ μὲν ὠφέλιμον καλόν, τὸ δὲ βλαβερὸν αἰσχρόν. Παντάπασι μὲν οὖν.

Τοῦτο μὲν τοίνυν ἓν ὥσπερ κῦμα φῶμεν διαφεύγειν τοῦ

neque votis fimilia fanximus, quia naturae convenienter id fanximus; haec vero quae nunc contra fiunt praeter naturam potius, ut patet, fiunt. Patet vero. Nonne vero quaeftio noftra haec erat an quae fieri poffent et optima diceremus? Erat vero. Et fieri quidem ea poffe inter nos convenit? Etiam. Optima autem effe, deinceps inter nos conveniat neceffe eft? Perfpicuum. Nonne hoc, ut ad cuftodiam apta fiat mulier, non alia nobis efficiet inftitutio quam quae viros idoneos reddit, praefertim quum eandem illa naturam adepta fit? Non alia. Quamnam igitur fententiam tenes? De quanam re? Num tibi ftatuis unum meliorem effe virum, alterum deteriorem, an omnes aequales exiftimas? Haudquaquam. Iam in civitate quam conftituimus utrum cenfes nobis meliores effici cuftodes, fi adipifcantur quam defcripfimus inftitutionem, an futores ad futrinam inftitutos? Ridiculum, inquit, quod rogas. Intelligo, inquam. quid vero? reliquorum civium nonne hi optimi? Longe vero. Quid porro? mulieres mulierum nonne hae erunt optimae? Etiam, inquit, longe. Eftne vero aliquid civitati melius, quam fi mulieres ac viri quam optimi in ea exfiftunt? Nihil eft. Hoc autem mufica et gymnaftica fi accedunt, ut nos expofuimus, efficient. Quidni? Non folum igitur quod fieri poteft, verum etiam quod optimum eft civitati fanximus. Ita. Nudare igitur corpus oportet cuftodum mulieres, quia virtute pro veftimento indutae erunt, et in belli reliquaeque cuftodiae ad civitatem fpectantis partem venire, nec alia factitare; ex his vero ipfis leviora mulieribus quam viris attribuenda funt propter fexus imbecillitatem. vir autem qui ridet de nudis mulieribus optima de caufa fe exercentibus, inanem ex irrifione fapientiae fructum carpens, nefcit, ut patet, quid rideat nec quid agat; optime enim hoc et dicitur et femper dicetur, utile effe pulchrum, perniciofum vero turpe. Ita prorfus exiftimo.

Hunc igitur unum quafi fluctum dicamus nos effu-

γυναικείου πέρι νόμου λέγοντες, ὥςτε μὴ παντάπασι κατακλυσθῆναι, τιθέντας * ὡς δεῖ κοινῇ πάντα ἐπιτηδεύειν τούς τε C φύλακας ἡμῖν καὶ τὰς φυλακίδας, ἀλλά πῃ τὸν λόγον αὐτὸν αὐτῷ ὡμολογῆσθαι ὡς δυνατά τε καὶ ὠφέλιμα λέγει. Καὶ μάλα, ἔφη, οὐ σμικρὸν κῦμα διαφεύγεις. Φήσεις γε, ἦν δ' ἐγώ, οὐ μέγα αὐτὸ εἶναι, ὅταν τὸ μετὰ τοῦτο ἴδῃς. Λέγε δή, ἴδω, ἔφη. Τούτῳ, ἦν δ' ἐγώ, ἕπεται νόμος καὶ τοῖς ἔμπροσθεν τοῖς ἄλλοις, ὡς ἐγᾦμαι, ὅδε. Τίς; Τὰς γυναῖκας ταύτας τῶν ἀνδρῶν τούτων πάντων πάσας εἶναι κοινάς, ἰδίᾳ δὲ * μηδενὶ D μηδεμίαν ξυνοικεῖν· καὶ τοὺς παῖδας αὖ κοινούς, καὶ μήτε γονέα ἔκγονον εἰδέναι τὸν αὑτοῦ μήτε παῖδα γονέα. Πολύ, ἔφη, τοῦτο ἐκείνου μεῖζον πρὸς ἀπιστίαν καὶ τοῦ δυνατοῦ πέρι καὶ τοῦ ὠφελίμου. Οὐκ οἶμαι, ἦν δ' ἐγώ, περί γε τοῦ ὠφελίμου ἀμφιςβητεῖσθαι ἄν, ὡς οὐ μέγιστον ἀγαθὸν κοινὰς μὲν τὰς γυναῖκας εἶναι, κοινοὺς δὲ τοὺς παῖδας, εἴπερ οἷόν τε· ἀλλ' οἶμαι περὶ τοῦ εἰ δυνατὸν ἢ μὴ πλείστην ἀμφιςβήτησιν γενέσθαι. * Περὶ ἀμφοτέρων, ἦ δ' ὅς, εὖ μάλα ἂν ἀμφιςβητηθείη. E Λέγεις, ἦν δ' ἐγώ, λόγων ξύστασιν· ἐγὼ δ' ᾤμην ἔκ γε τοῦ ἑτέρου ἀποδράσεσθαι, εἴ σοι δόξειεν ὠφέλιμον εἶναι, λοιπὸν δὲ δή μοι ἔσεσθαι περὶ τοῦ δυνατοῦ καὶ μή. Ἀλλ' οὐκ ἔλαθες, ἦ δ' ὅς, ἀποδιδράσκων, ἀλλ' ἀμφοτέρων πέρι δίδου λόγον. Ὑφεκτέον, ἦν δ' ἐγώ, δίκην. τοσόνδε μέντοι χάρισαί μοι· ἔασόν με * ἑορτάσαι, ὥςπερ οἱ ἀργοὶ τὴν διάνοιαν 458 εἰώθασιν ἑστιᾶσθαι ὑφ' ἑαυτῶν, ὅταν μόνοι πορεύωνται. καὶ γὰρ οἱ τοιοῦτοί που, πρὶν ἐξευρεῖν τίνα τρόπον ἔσται τι ὧν ἐπιθυμοῦσι, τοῦτο παρέντες, ἵνα μὴ κάμνωσι βουλευόμενοι περὶ τοῦ δυνατοῦ καὶ μή, θέντες ὡς ὑπάρχον *) ὃ βούλονται, ἤδη τὰ λοιπὰ διατάττουσι καὶ χαίρουσι διεξιόντες οἷα δράσουσι γενομένου, ἀργὸν καὶ ἄλλως ψυχὴν ἔτι ἀργοτέραν ποιοῦντες. ἤδη * οὖν καὶ αὐτὸς μαλθακίζομαι, καὶ ἐκεῖνα μὲν ἐπιθυμῶ B ἀναβαλέσθαι καὶ ὕστερον ἐπισκέψασθαι, ᾗ **) δυνατά, νῦν δὲ ὡς δυνατῶν ὄντων θεὶς σκέψομαι, ἄν μοι παριῇς, πῶς

*) ἄλλ. ὑπάρχον εἶναι.

**) ἄλλ. εἰ.

gere muliebri de lege dicentes, ita ut non prorſus obruamur, ponentes oportere communiter omnia factitare cuſtodes noſtros tam viros quam mulieres, ſed oratio quodammodo ſecum conſentiat quae fieri poſſint et utilitatem habeant dicta eſſe. Sane, inquit, haud levem effugis fluctum. Dices certe, inquam, non magnum eum eſſe, quum id quod ſequitur videris. Dic modo ut videam, inquit. Hanc, inquam, excipit lex et ſuperiores reliquas, ut arbitror, haecce. Quaenam? Mulieres has virorum horum omnium omnes eſſe communes, nec ullum ullam propriam habere, atque etiam liberos eſſe communes, ut neque parens filium noſcat ſuum neque filius parentem. Multo, inquit, hoc illo minorem habet fidem et fieri poſſe et utilitatem habere. Non puto, inquam, de utilitate dubitari poſſe, quin maximum bonum ſit communes eſſe mulieres, communes etiam liberos, ſiquidem fieri id poſſit; et arbitror hoc maxima in controverſia verſari an fieri poſſit necne. De utroque, inquit, admodum dubitabitur. Nuncias, inquam, orationum coacervationem; ego vero putaram ab altera me ſubtracturum eſſe, ſi tibi viſum fuerit utile eſſe; tum enim reliquum fore ut quaereretur poſſetne fieri necne. Nec vero nobis inſciis, inquit, te ſubtrahere conatus es; itaque de utroque redde rationem. Solvenda, inquam, poena. tantum tamen mihi gratificare: ſine me feriari, quemadmodum qui ſegni ſunt animo ſolent cogitationibus ſuis paſci, quando ſoli incedunt. etenim tales, ut opinor, priusquam invenerint quomodo fieri poſſit aliquid eorum quae concupiſcunt, hoc praetermittentes, ut ne quid negoti habeant in excogitando an fieri poſſit necne, et ponentes id fieri poſſe quod volunt, reliqua iam disponunt et gaudent animo percurrentes quae facturi ſint ſi id evenerit, ſegnem iam per ſe animum etiam ſegniorem reddentes. iam enim ipſe quoque langueſco, et illa quidem cupio dilata ſeriusque conſiderata quo pacto fieri poſſint, nunc autem fieri ea poſſe ponens

διατάξουσιν αὐτὰ οἱ ἄρχοντες γιγνόμενα καὶ ὅτι πάντων ξυμ-
φορώτατ' ἂν εἴη πραχθέντα τῇ τε πόλει καὶ τοῖς φύλαξι. ταῦτα
πειράσομαί σοι πρότερα ξυνδιασκοπεῖσθαι, ὕστερα δ' ἐκεῖνα,
εἴπερ παρίῃς. Ἀλλὰ παρίημι, ἔφη, καὶ σκόπει.

Οἶμαι τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, εἴπερ ἔσονται οἱ ἄρχοντες ἄξιοι
τούτου * τοῦ ὀνόματος οἵ τε τούτοις ἐπίκουροι κατὰ ταὐτά, C
τοὺς μὲν ἐθελήσειν ποιεῖν τὰ ἐπιταττόμενα, τοὺς δὲ ἐπιτάξειν
τὰ μὲν αὐτοὺς πειθομένους τοῖς νόμοις, τὰ δὲ καὶ μιμουμένους
ὅσα ἂν ἐκείνοις ἐπιτρέψωμεν. Εἰκός, ἔφη. Σὺ μὲν τοίνυν,
ἦν δ' ἐγώ, ὁ νομοθέτης αὐτοῖς, ὥσπερ τοὺς ἄνδρας ἐξέλεξας,
οὕτω καὶ τὰς γυναῖκας ἐκλέξας παραδώσεις καθ' ὅσον οἷόν τε
ὁμοφυεῖς· οἱ δέ, ἅτε οἰκίας τε καὶ ξυσσίτια κοινῇ ἔχοντες,
ἰδίᾳ δὲ οὐδενὸς οὐδὲν τοιοῦτο κεκτημένου, ὁμοῦ δὴ * ἔσονται, D
ὁμοῦ δὲ ἀναμεμιγμένων καὶ ἐν γυμνασίοις καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ τρο-
φῇ ὑπ' ἀνάγκης, οἶμαι, τῆς ἐμφύτου ἄξονται πρὸς τὴν ἀλλή-
λων μῖξιν· ἢ οὐκ ἀναγκαῖά σοι δοκῶ λέγειν; Οὐ γεωμετρικαῖς
γε, ἦ δ' ὅς, ἀλλ' ἐρωτικαῖς ἀνάγκαις, αἳ κινδυνεύουσιν ἐκεί-
νων δριμύτεραι εἶναι πρὸς τὸ πείθειν τε καὶ ἕλκειν τὸν πολὺν
λεών. Καὶ μάλα, εἶπον. ἀλλὰ δὴ μετὰ ταῦτα, ὦ Γλαύκων,
ἀτάκτως μὲν μίγνυσθαι ἀλλήλοις ἢ * ἄλλο ὁτιοῦν ποιεῖν οὔτε E
ὅσιον ἐν εὐδαιμόνων πόλει οὔτ' ἐάσουσιν οἱ ἄρχοντες. Οὐ
γὰρ δίκαιον, ἔφη. Δῆλον δὴ ὅτι γάμους τὸ μετὰ τοῦτο ποιή-
σομεν ἱεροὺς εἰς δύναμιν ὅτι μάλιστα· εἶεν δ' ἂν ἱεροὶ οἱ ὠφε-
λιμώτατοι. Παντάπασι μὲν οὖν. * Πῶς οὖν δὴ ὠφελιμώ- 459
τατοι ἔσονται; τόδε μοι λέγε, ὦ Γλαύκων· ὁρῶ γάρ σου ἐν
τῇ οἰκίᾳ καὶ κύνας θηρευτικοὺς καὶ τῶν γενναίων ὀρνίθων
μάλα συχνούς· ἆρ' οὖν, ὦ πρὸς Διός, προσέσχηκάς τι τοῖς
τούτων γάμοις τε καὶ παιδοποιίαις; Τὸ ποῖον, ἔφη; Πρῶτον
μὲν αὐτῶν τούτων, καίπερ ὄντων γενναίων, ἆρ' οὐκ εἰσί τινες
καὶ γίγνονται ἄριστοι; Εἰσίν. Πότερον οὖν ἐξ ἁπάντων
ὁμοίως γεννᾷς, ἢ προθυμεῖ ὅτι μάλιστα ἐκ τῶν ἀρίστων; Ἐκ
τῶν ἀρίστων. * Τί δ'; ἐκ τῶν νεωτάτων ἢ ἐκ τῶν γεραιτά- B
των ἢ ἐξ ἀκμαζόντων ὅτι μάλιστα; Ἐξ ἀκμαζόντων. Καὶ ἐὰν

videbo, si mihi permittis, quomodo dispositurí ea sint rectores si evenerint, omniumque utilissima illa esse si perficiantur tam civitati quam custodibus. haec conabor tecum ante perpendere, serius vero illa, si permittis. Sane permitto, inquit; iam indaga.

Arbitror igitur, inquam, si futuri sint rectores digni hac appellatione itemque eorum auxiliatores, hos quidem haud recusaturos esse quin exsequantur praescripta, illos vero praescripturos esse partim ipsos obtemperantes legibus, partim etiam imitando eas exprimentes in omnibus quorum potestatem nos eis fecerimus. Consentaneum, inquit. Tu vero, inquam, eorum legis lator, quemadmodum viros elegisti, ita etiam mulieres eligens exhibebis quoad eius fieri poterit consimiles; illi vero, quippe domicilia et convivia communia habentes, dum nullus privati quid possidet, una erunt, una autem inter se versantes in gymnasiis reliquoque victu a necessitate, ut opinor, natura insita ducentur ad mutuam mixtionem; an non necessaria tibi videor dicere? Non geometricis quidem, inquit, at amatoriis necessitatibus, quae sine dubio illis acriores sunt ad persuadendam ac trahendam multitudinem. Admodum, inquit. at dein, Glauco, extra ordinem eos inter se misceri vel aliud quid agere neque fas est in beatorum civitate neque permittent rectores. Neque enim iustum, inquit. Patet igitur nuptias nos deinde conciliaturos esse sacras quam possimus maxime; erunt autem sacrae utilissimae. Admodum. Quomodo igitur utilissimae erunt? hoc mihi dic, Glauco: video enim tua in domo canes venaticos aviumque generosarum magnam copiam; num igitur, per deos, animum adtendisti ad horum nuptias liberorumque procreationes? Quorsum hoc? inquit. Primum quidem ex his ipsis, licet generosi sint, sunt nonnulli et gignuntur optimi? Sunt vero. Utrum ex omnibus pariter generas, an studes quam maxime e praestantissimis? E praestantissimis. Quid porro? e tenerrimis an senectute confectis an ex maxime florentibus? Ex

*μὴ οὕτω γεννᾶται, πολύ σοι ἡγεῖ χεῖρον ἔσεσθαι τό τε τῶν ὀρνίθων καὶ τὸ τῶν κυνῶν γένος; Ἔγωγ', ἔφη. Τί δὲ ἵππων οἴει, ἦν δ' ἐγώ, καὶ τῶν ἄλλων ζώων; ἦ ἄλλῃ πῃ ἔχειν; Ἄτοπον μέντ' ἄν, ἦ δ' ὅς, εἴη. Βαβαί, ἦν δ' ἐγώ, ὦ φίλε ἑταῖρε, ὡς ἄρα σφόδρα ἡμῖν δεῖ ἄκρων εἶναι τῶν ἀρχόντων, εἴπερ καὶ περὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ὡςαύτως ἔχει. * Ἀλλὰ μὲν δὴ* C
*ἔχει, ἔφη· ἀλλὰ τί δή; Ὅτι ἀνάγκη αὐτοῖς, ἦν δ' ἐγώ, φαρμάκοις πολλοῖς χρῆσθαι. ἰατρὸν δέ που *) μὴ δεομένοις μὲν σώμασι φαρμάκων, ἀλλὰ διαίτῃ ἐθελόντων ὑπακούειν, καὶ φαυλότερον ἐξαρκεῖν ἡγούμεθα εἶναι· **) ὅταν δὲ δὴ καὶ φαρμακεύειν δέῃ, ἴσμεν ὅτι ἀνδρειοτέρου δεῖ τοῦ ἰατροῦ. Ἀληθῆ· ἀλλὰ πρὸς τί λέγεις; Πρὸς τόδε, ἦν δ' ἐγώ· συχνῷ τῷ ψεύδει καὶ τῇ ἀπάτῃ κινδυνεύει ἡμῖν δεήσειν χρῆσθαι τοὺς ἄρχοντας * ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ἀρχομένων· ἔφαμεν δέ που ἐν φαρμάκου* D
*εἴδει πάντα τὰ τοιαῦτα χρήσιμα εἶναι. Καὶ ὀρθῶς γε, ἔφη. Ἐν τοῖς γάμοις τοίνυν καὶ παιδοποιίαις ἔοικε τὸ ὀρθὸν τοῦτο γίγνεσθαι οὐκ ἐλάχιστον. Πῶς δή; Δεῖ μέν, εἶπον, ἐκ τῶν ὡμολογημένων τοὺς ἀρίστους ταῖς ἀρίσταις ξυγγίγνεσθαι ὡς πλειστάκις, τοὺς δὲ φαυλοτάτους ταῖς φαυλοτάταις τοὐναντίον, καὶ τῶν μὲν τὰ ἔκγονα τρέφειν, * τῶν δὲ μή, εἰ μέλλει* E
*τὸ ποίμνιον ὅτι ἀκρότατον εἶναι· καὶ ταῦτα πάντα γιγνόμενα λανθάνειν πλὴν αὐτοὺς τοὺς ἄρχοντας, εἰ αὖ ἡ ἀγέλη τῶν φυλάκων ὅτι μάλιστα ἀστασίαστος ἔσται. Ὀρθότατα, ἔφη. Οὐκοῦν δὴ ἑορταί τινες νομοθετητέαι ἔσονται, ἐν αἷς ξυνάξομεν τάς τε νύμφας καὶ τοὺς νυμφίους, καὶ θυσίαι καὶ ὕμνοι ποιητέοι τοῖς ἡμετέροις ποιηταῖς πρέποντες * τοῖς γιγνομένοις γά-* 460
μοις; τὸ δὲ πλῆθος τῶν γάμων ἐπὶ τοῖς ἄρχουσι ποιήσομεν, ἵν' ὡς μάλιστα διασώζωσι τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν τῶν ἀνδρῶν, πρὸς πολέμους καὶ νόσους καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ἀποσκοποῦντες, καὶ μήτε μεγάλη ἡμῖν ἡ πόλις κατὰ τὸ δυνατὸν μήτε σμικρὰ γίγνηται; Ὀρθῶς, ἔφη. Κλῆροι δή τινες, οἶμαι, ποιητέοι κομψοί, ὥςτε τὸν φαῦλον ἐκεῖνον αἰτιᾶσθαι ἐφ' ἑκάστης ξυνέρξεως τύχην, ἀλλὰ μὴ τοὺς ἄρχοντας. Καὶ μάλα, ἔφη. Καὶ

---

*) ἴσ. ἰατρόν γέ που.
**) ἴσ. ἡγούμεθα· ὅταν κτλ.

florentibus. Et ſi generatur non ita, multo tibi cenſes deterius futurum eſſe tam avium quam canum genus? Ego vero, inquit. Quid de equis cenſes, inquam, ceterisque animantibus? num aliam eorum rationem eſſe? Pugnans vero, inquit, hoc eſſet. Papae! inquam, care amice, quam praeſtantibus opus nobis erit rectoribus, ſi etiam hominum genus ſic ſe habet. Sane quidem habet, inquit; cur autem iſtud? Quia neceſſe eis est, inquam, remediis multis uti. medicum enim, ni fallor, ſi corpora remediis non indigent, ſed aegroti praeſcriptam vivendi rationem non recuſant ſequi, etiam viliorem iudicamus ſatis eſſe; ſin autem remediis opus eſt, ſcimus fortiorem requiri medicum. Vera; at quorſum iſtud dicis? Huc ſpectans, inquam: multis mendaciis ac fraudibus videtur rectores noſtri utantur neceſſe fore, ut imperio ſubiectorum commodis ſerviant; diximus autem remedii loco omnia haec utilia eſſe. Ac recte quidem, inquit. In nuptiis igitur liberorumque procreationibus haud ſcio an maxime hoc rectum uſu veniat. Quî tandem? Oportet, inquam, ex eis quae inter nos convenerunt, optimos cum optimis mulieribus conſueſcere quam ſaepiſſime, viliſſimos autem cum viliſſimis contra, et illorum quidem prolem nutriri, horum vero non, ſi futurum eſt ut grex quam maxime excellat; et haec omnia fieri neſcientibus omnibus praeter ipſos rectores, ſi grex cuſtodum futurus eſt a ſeditione alieniſſimus. Rectiſſime, inquit. Nonne igitur dies quidam feſti ſanciendi erunt, quibus conducamus ſponſas ac ſponſos, et ſacra carminaque facienda noſtris poëtis convenientia nuptiis celebrandis? nuptiarum vero multitudinem rectoribus permittemus, ut quam maxime ſervent eundem virorum numerum, bella et morbos omniaque generis eiusdem reſpicientes, et civitas noſtra, quoad eius fieri poſſit, neque magna neque parva exſiſtat? Recte, inquit. Sortes igitur aliquae, opinor, faciendae ſunt ſcitae, ut vilis ille cuiusque coniugii culpam forti fortunae attribuat, non rectoribus. Sane quidem, inquit. Ac bonis quidem

τοῖς * ἀγαθοῖς γέ που τῶν νέων ἐν πολέμῳ ἢ ἄλλοθί που γέρα
δοτέον καὶ ἆθλα ἄλλα τε καὶ ἀφθονεστέρα ἡ ἐξουσία τῆς τῶν
γυναικῶν ξυγκοιμήσεως, ἵνα καὶ ἅμα μετὰ προφάσεως ὡς
πλεῖστοι τῶν παίδων ἐκ τῶν τοιούτων σπείρωνται. Ὀρθῶς.
Οὐκοῦν καὶ τὰ ἀεὶ γιγνόμενα ἔκγονα παραλαμβάνουσαι αἱ ἐπὶ
τούτων ἐφεστηκυῖαι ἀρχαὶ εἴτε ἀνδρῶν εἴτε γυναικῶν εἴτε ἀμ-
φότερα — κοιναὶ μὲν γάρ που καὶ ἀρχαὶ γυναιξί τε καὶ ἀνδρά-
σιν. Ναί. — * Τὰ μὲν δὴ τῶν ἀγαθῶν, δοκῶ, λαβοῦσαι C
εἰς τὸν σηκὸν οἴσουσι παρά τινας τροφούς, χωρὶς οἰκούσας
ἔν τινι μέρει τῆς πόλεως· τὰ δὲ τῶν χειρόνων, καὶ ἐάν τι τῶν
ἑτέρων ἀνάπηρον γίγνηται, ἐν ἀποῤῥήτῳ τε καὶ ἀδήλῳ κατα-
κρύψουσιν, ὡς πρέπει. Εἴπερ μέλλει, ἔφη, καθαρὸν τὸ γέ-
νος τῶν φυλάκων ἔσεσθαι. Οὐκοῦν καὶ τροφῆς οὗτοι ἐπιμε-
λήσονται, τάς τε μητέρας ἐπὶ τὸν σηκὸν ἄγοντες, ὅταν σπαρ-
γῶσι, πᾶσαν μηχανὴν μηχανώμενοι ὅπως μηδεμία τὸ * αὐ- D
τῆς αἰσθήσεται, καὶ ἄλλας γάλα ἐχούσας ἐκπορίζοντες, ἐὰν μὴ
αὗται ἱκαναὶ ὦσι; καὶ αὐτῶν τούτων ἐπιμελήσονται, ὅπως
μέτριον χρόνον θηλάσονται, ἀγρυπνίας δὲ καὶ τὸν ἄλλον πόνον
τιτθαῖς τε καὶ τροφοῖς παραδώσουσιν; Πολλὴν ῥᾳστώνην,
ἔφη, λέγεις τῆς παιδοποιίας ταῖς τῶν φυλάκων γυναιξίν. Πρέ-
πει γάρ, ἦν δ' ἐγώ. τὸ δ' ἐφεξῆς διέλθωμεν ὃ προθυμούμεθα.
ἔφαμεν γὰρ δὴ ἐξ ἀκμαζόντων δεῖν τὰ ἔκγονα γίγνεσθαι.
Ἀληθῆ. * Ἆρ' οὖν σοι ξυνδοκεῖ μέτριος χρόνος ἀκμῆς τὰ E
εἴκοσιν ἔτη γυναικί, ἀνδρὶ δὲ τὰ τριάκοντα; Τὰ ποῖα αὐτῶν;
ἔφη. Γυναικὶ μέν, ἦν δ' ἐγώ, ἀρξαμένῃ ἀπὸ εἰκοσαετίδος
μέχρι τετταρακονταετίδος τίκτειν τῇ πόλει, ἀνδρὶ δέ, ἐπειδὰν
τὴν ὀξυτάτην δρόμου ἀκμὴν παρῇ, τὸ ἀπὸ τούτου γεννᾶν τῇ
πόλει μέχρι πεντεκαιπεντηκονταέτους. Ἀμφοτέρων * γοῦν, 461
ἔφη, αὕτη ἀκμὴ σώματός τε καὶ φρονήσεως. Οὐκοῦν ἐάν τε
πρεσβύτερος τούτων ἐάν τε νεώτερος τῶν εἰς τὸ κοινὸν γεννή-
σεων ἅψηται, οὔτε ὅσιον οὔτε δίκαιον φήσομεν τὸ ἁμάρτημα,
ὡς παῖδα φυτεύοντες *) τῇ πόλει ὅς, ἂν λάθῃ, γενήσεται οὐχ
ὑπὸ θυσιῶν οὐδ' ὑπὸ εὐχῶν φύς, ἃς ἐφ' ἑκάστοις τοῖς γάμοις

---

*) ἄλλ. φιτύοντες.

iuvenibus in bello aliisve rebus quum alia munera ac praemia tribuenda sunt tum copiosior cum mulieribus consuescendi licentia, ut videlicet simul hoc praetextu quam plurimi liberi ex talibus ferantur. Recte. Nonne etiam prolem quaecumque nata erit suscipient magistratus ad hoc munus constituti sive virorum sive mulierum sive utriusque sexus? communes enim, ni fallor, etiam magistratus mulierum ac virorum. Vero. Bonorum igitur prolem, opinor, suscipientes in septum portabunt ad nutrices quasdam separatim habitantes in parte aliqua urbis, deteriorum vero prolem, et si quae ex aliis mutila procreata fuerit, in locum arcanum et obscurum abscondent, ut par est. Sane si purum, inquit, futurum est custodum genus. Nonne etiam ut nutriantur hi curabunt, tam matres in septum ducentes, quando lacte turgeant, omni autem opera caventes ne ulla suam agnoscat prolem, quam alias lacte plenas adhibentes, si illae non sint satis; hisque ipsis providebunt, ut modicum tempus ponant in nutricando, vigilias autem reliquumque laborem altricibus permittent nutricibusque? Facilem reddis, inquit, liberorum procreationem custodum mulieribus. Par est enim, inquam; dein vero persequamur quo tendimus. diximus enim e florentibus debere prolem gigni. Vera. Iamne tibi quoque videtur commodum floris tempus esse viginti annos mulieri, viro autem triginta? Quomodo istud? inquit. Ita videlicet ut mulier quidem, inquam, ab anno aetatis vicesimo ad quadragesimum pariat civitati, vir autem, postquam acerrimum florentis aetatis cursum confecerit, ab hoc tempore procreet civitati ad annum quinquagesimum quintum. Utriusque certe, inquit, hic flos est, et corporis et mentis. Quocirca si quis senior vel iunior procreationem pro re publica attigerit, eum committere dicemus quod neque fas neque iustum sit, quippe ferentem civitati liberum, qui, si lateat, nascatur non inter sacrificia neque inter vota satus, quae quidem

εὔξονται καὶ ἱέρειαι καὶ ἱερεῖς καὶ ξύμπασα ἡ πόλις, ἐξ ἀγαθῶν ἀμείνους καὶ ἐξ ὠφελίμων ὠφελιμωτέρους ἀεὶ τοὺς ἐκγόνους γίγνεσθαι, * ἀλλ' ὑπὸ σκότου μετὰ δεινῆς ἀκρατίας γεγονώς. B
'Ορθῶς, ἔφη. 'Ο αὐτὸς δέ γ', εἶπον, νόμος, ἐάν τις τῶν ἔτι γεννώντων μὴ ξυνέρξαντος ἄρχοντος ἅπτηται τῶν ἐν ἡλικίᾳ γυναικῶν· νόθον γὰρ καὶ ἀνέγγυον καὶ ἀνίερον φήσομεν αὐτὸν παῖδα τῇ πόλει καθιστάναι. 'Ορθότατα, ἔφη. Ὅταν δὲ δή, οἶμαι, αἵ τε γυναῖκες καὶ οἱ ἄνδρες τοῦ γεννᾶν ἐκβῶσι τὴν ἡλικίαν, ἀφήσομέν που ἐλευθέρους αὐτοὺς ξυγγίγνεσθαι ᾗ ἂν ἐθέλωσι, πλὴν θυγατρὶ καὶ * μητρὶ καὶ ταῖς τῶν θυγα- C
τέρων παισὶ καὶ ταῖς ἄνω μητρός, καὶ τὰς γυναῖκας αὖ, πλὴν υἱεῖ καὶ πατρὶ καὶ τοῖς τῶν τοιούτων *) εἰς τὸ κάτω καὶ ἐπὶ τὸ ἄνω, καὶ ταῦτά γ' ἤδη πάντα διακελευσάμενοι προθυμεῖσθαι μάλιστα μὲν μηδ' **) εἰς φῶς ἐκφέρειν κύημα μηδέν, ἐὰν γένηται, ἐὰν δέ τι βιάσηται, οὕτω τιθέναι ὡς οὐκ οὔσης τροφῆς τῷ τοιούτῳ. Καὶ ταῦτα μέν γ', ἔφη, μετρίως λέγεται· πατέρας δὲ καὶ θυγατέρας καὶ ἃ νῦν δὴ ἔλεγες, * πῶς D
διαγνώσονται ἀλλήλων; Οὐδαμῶς, ἦν δ' ἐγώ, ἀλλ' ἀφ' ἧς ἂν ἡμέρας τις αὐτῶν νυμφίος γένηται, μετ' ἐκείνην δεκάτῳ μηνὶ καὶ ἑβδόμῳ δὴ ἃ ἂν γένηται ἔκγονα, ταῦτα πάντα προσερεῖ τὰ μὲν ἄῤῥενα υἱεῖς, τὰ δὲ θήλεα θυγατέρας, καὶ ἐκεῖνα ἐκεῖνον πατέρα· καὶ οὕτω δὴ τὰ τούτων ἔκγονα παίδων παῖδας, καὶ ἐκεῖνα αὖ ἐκείνους πάππους τε καὶ τήθας ***), τὰ δ' ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ γεγονότα ἐν ᾧ αἱ μητέρες καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν ἐγέννων, ἀδελφάς τε καὶ ἀδελφούς, ὥστε, ὃ * νῦν δὴ E
ἐλέγομεν, ἀλλήλων μὴ ἅπτεσθαι. ἀδελφοὺς δὲ καὶ ἀδελφὰς δώσει ὁ νόμος ξυνοικεῖν, ἐὰν ὁ κλῆρος ταύτῃ ξυμπίπτῃ καὶ ἡ Πυθία προσαναιρῇ. 'Ορθότατα, ἦ δ' ὅς.

'Η μὲν δὴ κοινωνία, ὦ Γλαύκων, αὕτη τε καὶ τοιαύτη γυναικῶν τε καὶ παίδων τοῖς φύλαξί σοι τῆς πόλεως· ὡς δὲ ἑπομένη τε τῇ ἄλλῃ πολιτείᾳ καὶ μακρῷ βελτίστη, δεῖ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο βεβαιώσασθαι παρὰ τοῦ λόγου· ἢ πῶς ποιοῦμεν †);

---

*) ἄλλ. τούτων.
**) ἴσ. μή.
***) γρ. τίτθας. ἄλλ. τηθάς.
†) γρ. ποιῶμεν.

ſingulis in nuptiis facient ſacerdotes utriusque generis et univerſa civitas, ut e bonis meliores et ex utilibus utiliores ſemper liberi gignantur, ſed tenebris dira ex incontinentia ſusceptus. Recte, inquit. Eadem vero, inquam, lex, ſi quis ex eis qui adhuc generant, non coniugante rectore attigerit mulieres adultas; neque enim germanam, legitimam ſacramque dicemus eum prolem civitati exhibere. Rectiſſime, inquit. Quando vero, ut arbitror, mulieres ac viri generandi exceſſerint aetatem, libertatem eis ſine dubio dabimus ut conſueſcant cum quacumque velint, exceptis filia et matre et filiarum liberis et matris cognatis ſuperioribus, et mulieribus quoque, exceptis filio et patre horumque tam inferioribus quam ſuperioribus cognatis; et haec quidem omnia praeſcribemus cohortatione adiuncta ut operam dent maxime quidem ut ne in lucem proferant fetum ullum, ſi natus fuerit, ſi quid autem coëgerit, ita exponant ac ſi nulla tali proli nutricatio ſit. Atque haec quidem, inquit, convenienter dicuntur; patres vero et filias et quos modo memoraſti quomodo inter ſe discernent? Nullo modo, inquam, ſed a quo die aliquis eorum ſponſus fuerit, poſt hunc decimo menſe vel ſeptimo quicumque nati fuerint, hos omnes nuncupabit mares quidem filios, feminas autem filias, et illi ipſum patrem; itemque horum liberos illi nepotes, hi vero illos avos et avias, et eo tempore natos, quo matres ac patres ipſorum generabant, fratres et ſorores, ut, quod modo dicebamus, inter ſe non ſint tacturi. fratribus vero ac ſororibus permittet lex ut una habitent, ſi fors ita contigerit et Pythia quoque oraculo ediderit. Rectiſſime, inquit.

Atque communitas quidem, Glauco, haec et talis eſt, quod ad mulieres ac liberos attinet, inter cuſtodes tuos civitatis; conſentaneam vero eam eſſe reliquae civitati longeque optimam, oportet dein confirmari oratione; an quomodo faciemus? Ita hercle, in-

* Οὕτω νὴ Δία, ἦ δ' ὅς. Ἆρ' οὖν οὐχ ἥδε ἀρχὴ τῆς ὁμολογίας, 462
ἐρέσθαι ἡμᾶς αὐτοὺς τί ποτε τὸ μέγιστον ἀγαθὸν ἔχομεν εἰπεῖν εἰς πόλεως κατασκευήν, οὗ δεῖ στοχαζόμενον τὸν νομοθέτην τιθέναι τοὺς νόμους, καὶ τί μέγιστον κακόν, εἶτα ἐπισκέψασθαι, ἆρα, ἃ νῦν δὴ διήλθομεν, εἰς μὲν τὸ τοῦ ἀγαθοῦ ἴχνος ἡμῖν ἁρμόττει, τῷ δὲ τοῦ κακοῦ ἀναρμοστεῖ; Πάντων μάλιστα, ἔφη. Ἔχομεν οὖν τι μεῖζον κακὸν πόλει ἢ ἐκεῖνο ὃ ἂν αὐτὴν διασπᾷ καὶ ποιῇ * πολλὰς ἀντὶ μιᾶς; ἢ μεῖζον ἀγαθὸν τοῦ ὃ ἂν ξυνδῇ B
τε καὶ ποιῇ μίαν; Οὐκ ἔχομεν. Οὐκοῦν ἡ μὲν ἡδονῆς τε καὶ λύπης κοινωνία ξυνδεῖ, ὅταν ὅτι μάλιστα πάντες οἱ πολῖται τῶν αὐτῶν γιγνομένων τε καὶ ἀπολλυμένων παραπλησίως χαίρωσι καὶ λυπῶνται; Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Ἡ δέ γε τῶν τοιούτων ἰδίωσις διαλύει, ὅταν οἱ μὲν περιαλγεῖς, οἱ δὲ περιχαρεῖς γίγνωνται ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς παθήμασι * τῆς πόλεώς τε καὶ C
τῶν ἐν τῇ πόλει. Τί δ' οὔ; Ἆρ' οὖν ἐκ τοῦδε τὸ τοιόνδε γίγνεται, ὅταν μὴ ἅμα φθέγγωνται ἐν τῇ πόλει τὰ τοιάδε ῥήματα, τό τε ἐμὸν καὶ τὸ οὐκ ἐμόν; καὶ περὶ τοῦ ἀλλοτρίου κατὰ ταὐτά; Κομιδῇ μὲν οὖν. Ἐν ἧτινι δὴ πόλει οἱ πλεῖστοι πρὸς ταὐτὸν *) κατὰ ταὐτὰ τοῦτο λέγουσι τὸ ἐμὸν καὶ τὸ οὐκ ἐμόν, αὕτη ἄριστα διοικεῖται. Πολύ γε. Καὶ ἥτις δὴ ἐγγύτατα ἑνὸς ἀνθρώπου ἔχει, οἷον, ὅταν που ἡμῶν δάκτυλός του πληγῇ, πᾶσα ἡ κοινωνία ἡ κατὰ τὸ σῶμα πρὸς τὴν ψυχὴν τεταμένη εἰς μίαν ξύνταξιν τὴν * τοῦ ἄρχοντος ἐν αὐτῇ ᾔσθετό τε καὶ πᾶσα D
ἅμα ξυνήλγησε μέρους πονήσαντος ὅλη, καὶ οὕτω δὴ λέγομεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος τὸν δάκτυλον ἀλγεῖ· καὶ περὶ ἄλλου ὁτουοῦν τῶν τοῦ ἀνθρώπου ὁ αὐτὸς λόγος, περί τε λύπης πονοῦντος μέρους καὶ περὶ ἡδονῆς ῥαΐζοντος. Ὁ αὐτὸς γάρ, ἔφη· καὶ τοῦτο ὃ ἐρωτᾷς, τοῦ τοιούτου ἐγγύτατα ἡ ἄριστα πολιτευομένη πόλις οἰκεῖ. Ἑνὸς δή, οἶμαι, πάσχοντος τῶν πολιτῶν ὁτιοῦν ἢ ἀγαθὸν ἢ κακὸν ἡ τοιαύτη πόλις μάλιστά * τε φήσει ἑαυτῆς E
εἶναι τὸ πάσχον, καὶ ἢ ξυνησθήσεται ἅπασα ἢ ξυλλυπήσεται. Ἀνάγκη, ἔφη, τήν γε εὔνομον.

---

*) ἄλλ. πόλει πλεῖστοι ἐπὶ τὸ αὐτό.

quit. Nonne igitur ita exordienda eſt confirmatio ut nosmet ipſos interrogemus quodnam ſummum poſſimus bonum dicere ad civitatem conſtituendam, quod reſpicientem legis latorem oporteat facere leges, et quodnam ſummum malum, et dein videamus, an, quae modo expoſuerimus, in boni quidem veſtigium quadrent, in mali vero non quadrent? Omnium maxime, inquit. Habemusne igitur maius malum civitati quam id quod eam divellit multasque pro una efficit? an maius bonum quam hoc quod eam copulat unamque efficit? Non habemus. Nonne voluptatis ac doloris communitas nectit, quando quam maxime omnes cives eisdem ſi eveniunt vel pereunt pariter gaudent ac dolent? Prorſus ita ſe habet, inquit. Separatio vero talibus in rebus diſſolvit, quando alteri vehementer dolent, alteri vehementer gaudent eisdem civitatis rerumque civilium caſibus. Quidni? Nonne hoc ex eo exſiſtit, quando non ſimul pronunciantur in civitate hae voces, meum et non meum, et ſimiliter alienum? Sane quidem. In quacumque igitur civitate plurimi in eodem eadem ratione hoc dicunt meum et non meum, haec optime gubernatur? Longe vero. Et quae proxime ad unius hominis ſimilitudinem accedit, velut, ſi cui noſtrum digitus laeſus eſt, tota corporis et animi communitas tendens ad unam conſtitutionem ab eo quod principatum in illa tenet proficiſcentem id ſentit totaque ſimul dolore angitur parte laborante, et iccirco dicimus hominem digiti dolore corripi; et in alia quacumque humani corporis parte idem dicitur, ſive dolore vexatur ſive voluptate perfunditur. Idem vero, inquit; et, id quod quaeris, ad talis hominis ſimilitudinem proxime accedit civitas optime adminiſtrata. Unus igitur, opinor, ſi patitur civium quippiam vel bonum vel malum, huiusmodi civitas maxime ſuum vindicabit eum qui patitur et vel una laetabitur univerſa vel una dolebit. Neceſſe eſt, inquit, ſi quidem bonis legibus temperatur.

Ὥρα ἂν εἴη, ἦν δ' ἐγὼ, ἐπανιέναι ἡμῖν ἐπὶ τὴν ἡμετέ-
ραν πόλιν, καὶ τὰ τοῦ λόγου ὁμολογήματα σκοπεῖν ἐν αὐτῇ,
εἰ αὐτὴ μάλιστ' ἔχει εἴτε καὶ ἄλλη τις μᾶλλον. Οὐκοῦν χρή,
ἔφη. Τί οὖν; ἔστι μέν * που καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ἄρ- 463
χοντές τε καὶ δῆμος, ἔστι δὲ καὶ ἐν αὐτῇ; Ἔστιν. Πολίτας
μὲν δὴ πάντες οὗτοι ἀλλήλους προςεροῦσιν. Πῶς δ' οὔ; Ἀλλὰ
πρὸς τῷ πολίτας τί ὁ ἐν ταῖς ἄλλαις δῆμος τοὺς ἄρχοντας προς-
αγορεύει; Ἐν μὲν ταῖς πολλαῖς δεσπότας, ἐν δὲ ταῖς δημοκρα-
τουμέναις αὐτὸ τοὔνομα τοῦτο, ἄρχοντας. Τί δ' ὁ ἐν τῇ ἡμε-
τέρᾳ δῆμος; πρὸς τῷ πολίτας τί τοὺς ἄρχοντάς φησιν εἶναι;
Σωτῆράς * τε καὶ ἐπικούρους, ἔφη. Τί δ' οὗτοι τὸν δῆμον; B
Μισθοδότας τε καὶ τροφέας. Οἱ δ' ἐν ταῖς ἄλλαις ἄρχοντες
τοὺς δήμους; Δούλους, ἔφη. Τί δ' οἱ ἄρχοντες ἀλλήλους;
Ξυνάρχοντας, ἔφη. Τί δ' οἱ ἡμέτεροι; Ξυμφύλακας. Ἔχεις
οὖν εἰπεῖν τῶν ἀρχόντων τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν εἴ τίς τινα
ἔχει προςειπεῖν τῶν ξυναρχόντων τὸν μὲν ὡς οἰκεῖον, τὸν δὲ
ὡς ἀλλότριον; Καὶ πολλούς γε. Οὐκοῦν τὸν μὲν οἰκεῖον ὡς
ἑαυτοῦ νομίζει τε καὶ λέγει, * τὸν δ' ἀλλότριον ὡς οὐχ ἑαυ- C
τοῦ; Οὕτως. Τί δὲ οἱ παρὰ σοὶ φύλακες; ἔσθ' ὅςτις αὐτῶν
ἔχοι ἂν τῶν ξυμφυλάκων νομίσαι τινὰ ἢ προςειπεῖν ὡς ἀλλό-
τριον; Οὐδαμῶς, ἔφη· παντὶ γὰρ ᾧ ἂν ἐντυγχάνῃ τις, ἢ ὡς
ἀδελφῷ ἢ ὡς ἀδελφῇ ἢ ὡς πατρὶ ἢ ὡς μητρὶ ἢ ὡς υἱεῖ ἢ θυ-
γατρὶ ἢ τούτων ἐκγόνοις ἢ προγόνοις νομιεῖ ἐντυγχάνειν. Κάλ-
λιστα, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις· ἀλλ' ἔτι καὶ τόδε εἰπέ. πότερον
αὐτοῖς τὰ ὀνόματα μόνον οἰκεῖα νομοθετήσεις, ἢ καὶ τὰς πρά-
ξεις πάσας * κατὰ τὰ ὀνόματα πράττειν, περί τε τοὺς πατέρας, D
ὅσα νόμος περὶ πατέρας αἰδοῦς τε πέρι καὶ κηδεμονίας καὶ τοῦ
ὑπήκοον δεῖν εἶναι τῶν γονέων, ἢ μήτε πρὸς θεῶν μήτε πρὸς
ἀνθρώπων αὐτῷ ἄμεινον ἔσεσθαι, ὡς οὔτε ὅσια οὔτε δίκαια
πράττοντος ἄν, εἰ ἄλλα πράττοι ἢ ταῦτα; αὗταί σοι ἢ ἄλλαι
φῆμαι ἐξ ἁπάντων τῶν πολιτῶν ὑμνήσουσιν εὐθὺς περὶ τὰ τῶν
παίδων ὦτα καὶ περὶ πατέρων, οὓς ἂν αὐτοῖς τις ἀποφήνῃ,
καὶ περὶ τῶν ἄλλων ξυγγενῶν; * Αὗται, ἔφη· γελοῖον γὰρ ἂν E

Tempus iam erit, inquam, reverti nos ad civitatem nostram, et quae inter nos convenerunt in ea spectare, ipsane maxime illa habeat an alia qua magis. Sane oportet, inquit. Quid iam? sunt quidem sine dubio etiam in reliquis civitatibus rectores et populus, sunt vero etiam in hac? Sunt. Et civium quidem nomine omnes hi inter se appellabunt? Quidni? Praeter civium appellationem quonam in ceteris civitatibus populus rectores afficit? In plurimis dominatorum, in popularibus vero gubernationibus hoc ipso nomine, rectorum. Quid vero in nostra civitate, populus praeter cives quidnam rectores dicit esse? Servatores auxiliatoresque, inquit. Et quidnam hi populum? Mercedis largitores et altores. Rectores vero in reliquis civitatibus populum? Servos, inquit. Quid vere rectores inter se? Collegas regni. Et nostri? Collegas custodiae. Potesne iam dicere rectorum in reliquis civitatibus num quis aliquem regni collegarum possit vel proprium vel alienum appellare? Et multos quidem. Nonne proprium quidem suum et existimat et dicit, alienum vero non suum? Ita. Quid vero tui custodes? estne ut aliquis eorum possit custodiae collegarum quemquam existimare vel appellare alienum? Minime vero, inquit; cuicumque enim obviam fiet aliquis, ei velut fratri vel sorori vel patri vel matri vel filio vel filiae vel natis parentibusve horum se existimabit obviam fieri. Praeclare, inquam, loqueris; at hoc praeterea dic. utrum nominibus tantum ut propriis et cognatis inter se appellent fancies, an etiam ut omnia quae agant secundum nomina agant, veluti parentibus praestent quae lex praescribat, ut reverentiam, curationem et obedientiam, quas nisi praestent neque apud deos neque apud homines bene cum eis agatur, quia neque pie neque iuste faciat qui aliter faciat quam ita? his tibi an aliis sermonibus omnium ad unum civium circumsonabunt puerorum statim aures et de patribus, quoscunque aliquis eis indicaverit, et de reliquis cognatis? Hi vero, inquit;

εἴη, εἰ ἄνευ ἔργων οἰκεῖα ὀνόματα διὰ τῶν στομάτων μόνον φθέγγοιντο. Πασῶν ἄρα πόλεων μάλιστα ἐν αὐτῇ ξυμφωνήσουσιν, ἑνός τινος ἢ εὖ ἢ κακῶς πράττοντος, ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν τὸ ῥῆμα, τὸ ὅτι τὸ ἐμὸν εὖ πράττει ἢ ὅτι τὸ ἐμὸν κακῶς. Ἀληθέστατα, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν μετὰ * τούτου τοῦ δόγματός 464
τε καὶ ῥήματος ἔφαμεν ξυνακολουθεῖν τάς τε ἡδονὰς καὶ τὰς λύπας κοινῇ; Καὶ ὀρθῶς γε ἔφαμεν. Οὐκοῦν μάλιστα τοῦ αὐτοῦ κοινωνήσουσιν ἡμῖν οἱ πολῖται, ὃ δὴ ἐμὸν ὀνομάσουσι; τούτου δὲ κοινωνοῦντες οὕτω δὴ λύπης τε καὶ ἡδονῆς μάλιστα κοινωνίαν ἕξουσιν; Πολύ γε. Ἆρ' οὖν τούτων αἰτία πρὸς τῇ ἄλλῃ καταστάσει ἡ τῶν γυναικῶν τε καὶ παίδων κοινωνία τοῖς φύλαξιν; Πολὺ μὲν οὖν μάλιστα, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν μέγιστόν γε * πόλει αὐτὸ ὡμολογήσαμεν ἀγαθόν, ἀπεικάζοντες εὖ B
οἰκουμένην πόλιν σώματι πρὸς μέρος αὐτοῦ λύπης τε πέρι καὶ ἡδονῆς ὡς ἔχει. Καὶ ὀρθῶς γ', ἔφη, ὡμολογήσαμεν. Τοῦ μεγίστου ἄρα ἀγαθοῦ τῇ πόλει αἰτία ἡμῖν πέφανται ἡ κοινωνία τοῖς ἐπικούροις τῶν τε παίδων καὶ τῶν γυναικῶν. Καὶ μάλ', ἔφη. Καὶ μὲν δὴ καὶ τοῖς πρόσθεν γε ὁμολογοῦμεν· ἔφαμεν γάρ που οὔτε οἰκίας τούτοις ἰδίας δεῖν εἶναι οὔτε γῆν οὔτε τι κτῆμα, ἀλλὰ παρὰ τῶν * ἄλλων τροφὴν λαμβάνοντας, C
μισθὸν τῆς φυλακῆς, κοινῇ πάντας ἀναλίσκειν, εἰ μέλλοιεν ὄντως φύλακες εἶναι. Ὀρθῶς, ἔφη. Ἆρ' οὖν οὐχ, ὅπερ λέγω, τά τε πρόσθεν εἰρημένα καὶ τὰ νῦν λεγόμενα ἔτι μᾶλλον ἀπεργάζεται αὐτοὺς ἀληθινοὺς φύλακας, καὶ ποιεῖ μὴ διασπᾶν τὴν πόλιν τὸ ἐμὸν ὀνομάζοντας μὴ τὸ αὐτό, ἀλλ' ἄλλον ἄλλο, τὸν μὲν εἰς τὴν ἑαυτοῦ οἰκίαν ἕλκοντα ὅ τι ἂν δύνηται χωρὶς τῶν ἄλλων κτήσασθαι, τὸν δὲ εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἑτέραν
* οὖσαν, καὶ γυναῖκά τε καὶ παῖδας ἑτέρους, ἡδονάς τε καὶ D
ἀλγηδόνας ἐμποιοῦντας ἰδίων ὄντων ἰδίας, ἀλλ' ἑνὶ δόγματι τοῦ οἰκείου πέρι ἐπὶ τὸ αὐτὸ τείνοντας πάντας εἰς τὸ δυνατὸν ὁμοπαθεῖς *) λύπης τε καὶ ἡδονῆς εἶναι; Κομιδῇ μὲν οὖν, ἔφη. Τί δέ; δίκαι τε καὶ ἐγκλήματα πρὸς ἀλλήλους οὐκ οἰχή-

---

*) ἴσ. ὁμοιοπαθεῖς.

ad rifum enim effet fi propria nomina fine operibus ab oribus tantum pronunciarentur. Ex omnibus ergo civitatibus maxime in hac confentient, uno aliquo vel bene vel male rem gerente, dicentes, id quod modo memoravimus, ego rem bene gero vel ego male. Veriffime, inquit. Nonne cum hac fententia et dictione coniunctas effe diximus voluptates et dolores communes? Ac recte quidem diximus. Nonne maxime eiusdem participes erunt cives noftri, quod videlicet meum appellabunt? huius vero participes dolores quoque ac voluptates maxime communes habebunt? Sane quidem. Num vero horum caufa praeter reliquam conftitutionem mulierum eft liberorumque communitas qua cuftodes fruuntur? Longe vero maxime, inquit. Iam vero maximum civitati hoc conceffimus bonum effe, comparantes civitatem bene adminiftratam cum corpore eodem quo pars et dolore et voluptate affecto. Ac recte quidem, inquit, conceffimus. Summi ergo civitatis boni caufam nobis patuit effe communitatem liberorum ac mulierum inter auxiliatores. Sane quidem, inquit. Atque etiam fuperioribus haec confentiunt; diximus enim, ni fallor, neque domos his proprias debere effe neque terram neque poffeffionem ullam, fed a ceteris nutrimentum, cuftodiae mercedem, accipientes communiter omnes id confumere, fi futuri effent veri cuftodes. Recte, inquit. Nonne vero, quod dico, quae fupra prolata funt et nunc ponuntur etiam magis ipfos reddunt veros cuftodes, atque efficiunt ut civitatem non divellant fuum vocantes non idem, fed alius aliud, dum unus in domum fuam trahat quodcumque poffit feparatim a ceteris fibi acquirere, alter vero in fuam quippe diverfam, tam mulieres quam liberos diverfos, voluptates ac dolores iniicientes privatis privatas, fed ut unum iudicium fequentes de proprio eodemque tendentes omnes quoad eius fieri poffit aequaliter et dolore et voluptate afficiantur. Prorfus fic fe habet, inquit. Quid vero? lites et accufationes mutuae nonne

σεται ἐξ αὐτῶν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, διὰ τὸ μηδένα μηδὲν ἴδιον
ἐκτῆσθαι πλὴν τὸ σῶμα, τὰ δ' ἄλλα κοινά; ὅθεν δὴ ὑπάρχει
τούτοις ἀστασιάστοις εἶναι, ὅσα * γε διὰ χρημάτων ἢ παίδων E
καὶ ξυγγενῶν κτῆσιν ἄνθρωποι στασιάζουσιν; Πολλὴ ἀνάγκη,
ἔφη, ἀπηλλάχθαι. Καὶ μὴν οὐδὲ βιαίων γε οὐδ' αἰκίας δίκαι
δικαίως ἂν εἶεν ἐν αὐτοῖς· ἥλιξι μὲν γὰρ ἥλικας ἀμύνεσθαι
καλὸν καὶ δίκαιόν που φήσομεν, ἀνάγκην σωμάτων ἐπιμέλειαν*)
τιθέντες. Ὀρθῶς, ἔφη. Καὶ γὰρ τόδε ὀρθὸν ἔχει, * ἦν δ' 465
ἐγώ, οὗτος ὁ νόμος· εἴ πού τίς τῳ θυμοῖτο, ἐν τῷ τοιούτῳ
πληρῶν τὸν θυμὸν ἧττον ἐπὶ μείζους ἂν ἴοι στάσεις. Πάνυ
μὲν οὖν. Πρεσβυτέρῳ μὴν νεωτέρων πάντων ἄρχειν τε καὶ
κολάζειν προστετάξεται. Δῆλον. Καὶ μὴν ὅτι γε **) νεώτερος
πρεσβύτερον, ἂν μὴ οἱ ἄρχοντες προστάττωσιν, οὔτε ἄλλο βιά-
ζεσθαι ἐπιχειρήσει ποτὲ οὔτε τύπτειν, ὡς τὸ εἰκός· οἶμαι δ'
οὐδὲ ἄλλως ἀτιμάσει· ἱκανὼ γὰρ τὼ φύλακε * κωλύοντε, δέος B
τε καὶ αἰδώς, αἰδὼς μὲν ὡς γονέων μὴ ἅπτεσθαι εἴργουσα, δέος
δὲ τὸ τῷ πάσχοντι τοὺς ἄλλους βοηθεῖν, τοὺς μὲν ὡς υἱεῖς,
τοὺς δὲ ὡς ἀδελφούς, τοὺς δὲ ὡς πατέρας. Ξυμβαίνει γὰρ
οὕτως, ἔφη. Πανταχῇ δὴ ἐκ τῶν νόμων εἰρήνην πρὸς ἀλλή-
λους οἱ ἄνδρες ἄξουσιν. Πολλήν γε. Τούτων μὴν ἐν ἑαυτοῖς
μὴ στασιαζόντων, οὐδὲν δεινὸν μή ποτε ἡ ἄλλη πόλις πρὸς
τούτους ἢ πρὸς ἀλλήλους διχοστατήσῃ. Οὐ γὰρ οὖν. Τά γε
μὴν * σμικρότατα τῶν κακῶν δι' ἀπρέπειαν ὀκνῶ καὶ λέγειν, C
ὧν ἀπηλλαγμένοι ἂν εἶεν, κολακείας τε πλουσίων πένητες, ἀπο-
ρίας ***) τε καὶ ἀλγηδόνας ὅσας ἐν παιδοτροφίαις †) καὶ χρη-
ματισμοῖς διὰ τροφὴν οἰκετῶν ἀναγκαῖον ἴσχουσι, τὰ μὲν δανει-
ζόμενοι, τὰ δὲ ἐξαρνούμενοι, τὰ δὲ πάντως πορισάμενοι θέ-
μενοι παρὰ γυναῖκάς τε καὶ οἰκέτας, ταμιεύειν παραδόντες,
ὅσα τε, ὦ φίλε, περὶ αὐτὰ καὶ οἷα πάσχουσι δειλά ††) τε
δὴ καὶ ἀγεννῆ καὶ οὐκ ἄξια * λέγειν. Δῆλα γάρ, ἔφη, καὶ D
τυφλῷ. Πάντων τε δὴ τούτων ἀπαλλάξονται, ζήσουσί τε τοῦ
μακαριστοῦ βίου ὃν οἱ ὀλυμπιονῖκαι ζῶσι μακαριώτερον. Πῇ;
Διὰ σμικρόν που μέρος εὐδαιμονίζονται ἐκεῖνοι ὧν τούτοις

---

*) ἄλλ. ἐπιμελείᾳ. **) ἴσ. ὅ γε.
***) ἴσ. πλουσίων, ἀπορίας κτλ.
†) ἄλλ. παιδοτροφίᾳ. ††) ἄλλ. δηλά τε.

paene evanescent ex eis quia nullus proprii quid possidet praeter corpus, reliqua vero communia? quo quidem fit ut abhorreant hi a dissidiis omnibus quae ex pecuniae vel liberorum vel cognatorum possessione hominibus oriuntur? Prorsus necesse est, inquit, ab illis eos abesse. Neque etiam violentiae neque contumeliae actiones iure intendentur inter eos; aequalibus enim aequales auxiliari pulchrum et iustum fine dubio dicemus necessitatem corporis tutandi imponentes. Recte, inquit. Etiam hoc rectum habet, inquam, haec lex: si quis cui irascetur, in eo explens animum minus ad maiores progredietur seditiones. Sane quidem. Seniori vero ut iunioribus omnibus imperet eosque castiget praescriptum erit. Patet. Atque etiam ut iunior seniori, nisi rectores iusserint, neque aliam vim afferre conetur neque plagam infligere, ut par est; opinor, nec alia eum ignominia afficiet; validi enim sunt custodes id impedientes, metus et reverentia, ac reverentia quidem a parentibus attingendis cohibens, metus vero, ne male tractato reliqui succurrant, hi ut filii, illi ut fratres, alii ut patres. Ita vero usu venit, inquit. Omnino igitur his ex legibus pacem inter se viri habebunt. Multam vero. His igitur inter se non dissidentibus, haud verendum ne umquam reliqua civitatis pars adversus hos vel inter se seditionem concitet. Haudquaquam. Minima vero malorum quippe a decentia abhorrentia vereor etiam dicere, a quibus liberi illi erunt, pauperum adulationes in divites, sollicitudines et anxietates quibus in liberorum educatione pecuniaque acquirenda propter necessitatem servorum nutriendorum vexantur, alia mutua sumentes, alia infitiantes, alia omni modo sibi comparantes, eaque deponentes apud mulieres et servos et condenda tradentes: et alia, amice, multa quae et qualia eis accidunt abiecta illa quidem et illiberalia nec digna quae memorentur. Manifesta vero, inquit, etiam caeco. Ab omnibus igitur his liberi erunt vitamque degent celebratissima illa quam olympionicae vivunt beatiorem. Quomodo? Exiguam, opinor, ob partem eorum

ὑπάρχει· ἥ τε γὰρ τῶνδε νίκη καλλίων, ἥ τ' ἐκ τοῦ δημοσίου τροφὴ τελεωτέρα. νίκην τε γὰρ νικῶσι ξυμπάσης τῆς πόλεως σωτηρίαν, τροφῇ τε καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ὅσων βίος δεῖται αὐτοί τε καὶ παῖδες ἀναδοῦνται καὶ γέρα δέχονται παρὰ * τῆς E
αὑτῶν πόλεως ζῶντές τε καὶ τελευτήσαντες ταφῆς ἀξίας μετέχουσιν. Καὶ μάλα, ἔφη, καλά. Μέμνησαι οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι ἐν τοῖς πρόσθεν οὐκ οἶδα ὅτου λόγος ἡμῖν ἐπέπληξεν ὅτι τοὺς φύλακας οὐκ εὐδαίμονας * ποιοῖμεν, οἷς ἐξὸν πάντα ἔχειν 466
τὰ τῶν πολιτῶν οὐδὲν ἔχοιεν; ἡμεῖς δὲ *) εἴπομεν ὅτι τοῦτο μέν, εἴ που παραπίπτοι, ἐςαῦθις σκεψόμεθα, νῦν δὲ τοὺς μὲν φύλακας φύλακας ποιοῖμεν, τὴν δὲ πόλιν ὡς οἷοί τ' εἶμεν εὐδαιμονεστάτην, ἀλλ' οὐκ εἰς ἓν ἔθνος ἀποβλέποντες ἐν αὐτῇ τοῦτο εὔδαιμον πλάττοιμεν; Μέμνημαι, ἔφη. Τί οὖν; νῦν ἡμῖν ὁ τῶν ἐπικούρων βίος, ὅςπερ τοῦ γε τῶν ὀλυμπιονικῶν πολύ τε καλλίων καὶ ἀμείνων φαίνεται, μή πῃ * κατὰ τὸν τῶν B
σκυτοτόμων φαίνεται βίον ἤ τινων ἄλλων δημιουργῶν ἢ τὸν τῶν γεωργῶν; Οὔ μοι δοκεῖ, ἔφη. Ἀλλὰ μέντοι, ὅ γε καὶ ἐκεῖ ἔλεγον, δίκαιον κἀνταῦθα εἰπεῖν, ὅτι, εἰ οὕτως ὁ φύλαξ ἐπιχειρήσει εὐδαίμων γίγνεσθαι ὥςτε μηδὲ φύλαξ εἶναι, μηδ' ἀρκέσει αὐτῷ βίος οὕτω μέτριος καὶ βέβαιος καί, ὡς ἡμεῖς φαμέν, ἄριστος, ἀλλ' ἀνόητός τε καὶ μειρακιώδης δόξα ἐμπεσοῦσα εὐδαιμονίας πέρι ὁρμήσει αὐτὸν διὰ δύναμιν ἐπὶ τὸ ἅπαντα * τὰ ἐν τῇ πόλει οἰκειοῦσθαι, γνώσεται τὸν Ἡσίοδον ὅτι C
τῷ ὄντι ἦν σοφὸς λέγων πλέον εἶναί πως ἥμισυ παντός. Ἐμοὶ μέν, ἔφη, ξυμβούλῳ χρώμενος μενεῖ ἐπὶ τούτῳ τῷ βίῳ. Ξυγχωρεῖς ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, τὴν τῶν γυναικῶν κοινωνίαν τοῖς ἀνδράσιν ἣν διεληλύθαμεν παιδείας τε πέρι καὶ παίδων **) καὶ φυλακῆς τῶν ἄλλων πολιτῶν, κατά τε πόλιν μενούσας εἰς πόλεμόν τε ἰούσας καὶ ξυμφυλάττειν δεῖν καὶ ξυνθηρεύειν ὥςπερ κύνας, καὶ * πάντα πάντῃ κατὰ τὸ δυνατὸν κοινωνεῖν; καὶ D
ταῦτα πραττούσας τά τε βέλτιστα πράξειν καὶ οὐ παρὰ φύσιν τὴν τοῦ θήλεος πρὸς τὸ ἄῤῥεν, ᾗ πεφύκατον πρὸς ἀλλήλω κοινωνεῖν; Ξυγχωρῶ, ἔφη.

---

*) ἄλλ. δέ που.
**) ἴσ. πέρι παίδων.

quae his adſunt beati illi indicantur; etenim horum victoria pulchrior et nutrimentum de publico amplius; victoria enim quam conſequuntur univerſae civitatis eſt ſalus, nutrimento aliisque omnibus quibus vita indiget et ipſi et liberi coronantur, munera accipiunt a civitate ſua viventes et mortui ſepultura afficiuntur ipſis digna. Admodum pulchra, inquit, haec ſunt munera. Meminiſtine vero, inquam, in ſuperioribus neſcio cuius orationem nobis obieciſſe cuſtodes nos non beatos reddidiſſe, quippe quum poſſent omnes habere civium facultates nihil haberent? nos ni fallor repoſuimus, hoc quidem nos, ſicubi incidiſſet, alias eſſe in quaeſtionem vocaturos, nunc autem cuſtodes nos reddere cuſtodes et civitatem quam poſſemus beatiſſimam, non unam in ea partem reſpicientes hanc fingere beatam? Memini vero, inquit. Quid vero? nobis nunc auxiliatorum vita, quae olympionicarum vita longe pulchrior ac melior reperitur, numquid comparanda videtur eſſe cum ſutorum vita vel aliorum opificum vel cum agricolarum vita? Non mihi videtur, inquit. Verumtamen, quod ibi diximus, hic quoque par eſt dici, ſi cuſtos ita ſtudeat beatus fieri ut nec cuſtos ſit neque acquieſcat in vita tam modica et ſtabili et ut nos dicimus optima, ſed inſipiens ac puerilis felicitatis opinio incidens eum impellat ad omnes in civitate facultates vi vindicandas, cogniturum eum eſſe Heſiodum vere ſapientem fuiſſe dicentem plus eſſe quodammodo dimidium quam totum. Meum quidem, inquit, ſi conſilium ſequitur, manebit in hac vita. Concedis ergo, inquam, communionem, quam expoſuimus inter mulieres ac viros inſtitutionis liberorum et cuſtodiae reliquorum civium, easque et in urbe manentes et in bellum exeuntes una cum viris cuſtodire debere et venari inſtar canum et in omnium omnino pro viribus partem venire? et haec facientes optima eas facturas eſſe, nec praeter naturam feminei ſexus ad virilem, qua communio inter utrumque comparata ſit? Concedo, inquit.

Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ἐκεῖνο λοιπὸν διελέσθαι, εἰ ἄρα καὶ ἐν ἀνθρώποις δυνατόν, ὥςπερ ἐν ἄλλοις ζώοις, ταύτην τὴν κοινωνίαν ἐγγενέσθαι, καὶ ὅπῃ δυνατόν; Ἔφθης, ἔφη, εἰπὼν ὃ *) ἔμελλον ὑπολήψεσθαι. Περὶ μὲν γὰρ τῶν ἐν τῷ πολέμῳ, οἶμαι, * ἔφην, δῆλον ὃν τρόπον πολεμήσουσιν. Πῶς; ἦ δ' E ὅς. Ὅτι κοινῇ στρατεύσονται, καὶ πρός γε ἄξουσι τῶν παίδων εἰς τὸν πόλεμον ὅσοι ἁδροί, ἵν', ὥςπερ οἱ τῶν ἄλλων δημιουργῶν, θεῶνται ταῦτα ἃ τελεωθέντας δεήσει δημιουργεῖν, πρὸς δὲ τῇ θέᾳ διακονεῖν καὶ * ὑπηρετεῖν πάντα τὰ περὶ τὸν 467 πόλεμον, καὶ θεραπεύειν πατέρας τε καὶ μητέρας· ἢ οὐκ ᾔσθησαι τὰ περὶ τὰς τέχνας, οἷον τοὺς τῶν κεραμέων παῖδας, ὡς πολὺν χρόνον διακονοῦντες θεωροῦσι πρὶν ἅπτεσθαι τοῦ κεραμεύειν; Καὶ μάλα. Ἦ οὖν ἐκείνοις ἐπιμελέστερον παιδευτέον ἢ τοῖς φύλαξι τοὺς αὑτῶν ἐμπειρίᾳ τε καὶ θέᾳ τῶν προςηκόντων; Καταγέλαστον μέντ' ἄν, ἔφη, εἴη. Ἀλλὰ μὴν καὶ μαχεῖταί γε πᾶν ζῶον διαφερόντως * παρόντων ὧν ἂν τέκῃ. B Ἔστιν οὕτως. κίνδυνος δέ, ὦ Σώκρατες, οὐ σμικρὸς σφαλεῖσιν, οἷα δὴ ἐν πολέμῳ φιλεῖ, πρὸς ἑαυτοῖς παῖδας ἀπολέσαντας ποιῆσαι καὶ τὴν ἄλλην πόλιν ἀδύνατον ἀναλαβεῖν. Ἀληθῆ, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις· ἀλλὰ σὺ πρῶτον μὲν ἡγεῖ παρασκευαστέον τὸ μή ποτε κινδυνεῦσαι; Οὐδαμῶς. Τί δ'; εἴ που κινδυνευτέον, οὐκ ἐν ᾧ βελτίους ἔσονται κατορθοῦντες; Δῆλον δή. * Ἀλλὰ σμικρὸν οἴει διαφέρειν καὶ οὐκ ἄξιον κινδύνου C θεωρεῖν ἢ μὴ τὰ περὶ τὸν πόλεμον τοὺς παῖδας τοὺς ἄνδρας πολεμικοὺς ἐσομένους; Οὔκ, ἀλλὰ διαφέρει πρὸς ὃ λέγεις. Τοῦτο μὲν ἄρα ὑπαρκτέον, θεωροὺς πολέμου τοὺς παῖδας ποιεῖν, προςμηχανᾶσθαι δ' αὐτοῖς ἀσφάλειαν· καὶ καλῶς ἕξει· ἦ γάρ; Ναί. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, πρῶτον μὲν αὐτῶν οἱ πατέρες, ὅσα ἄνθρωποι, οὐκ ἀμαθεῖς ἔσονται, ἀλλὰ γνωμονικοὶ

---

*) ἄλλ. ἥ.

Nonne, inquam, hoc restat ut explicemus, possitne etiam in hominibus, quemadmodum in aliis animantibus, haec communio exsistere, et quomodo possit exsistere? Praeoccupasti, inquit, dicere quod ego eram subiecturus. De re quidem bellica, opinor, inquam, patet quo pacto sint bellaturi. Quomodo? inquit. Communiter eos militaturos et praeterea acturos esse in bellum omnes qui adoleverint liberos, ut, quemadmodum reliquorum opificum liberi, spectent ea quae aetate confirmata ipsis factitanda sint, nec spectent modo, verum etiam ministrent ac procurent omnia ad bellum pertinentia, et officia praestent patribus ac matribus; an non animadvertisti quae in artibus fiunt, veluti figulorum filii quamdiu ministrantes spectent priusquam ex argilla fingere incipiant? Admodum. Num vero illos curiosius instituere oportet liberos suos quam custodes experientia et spectatione eius quod convenit? Ridiculum vero, inquit, esset. Atque etiam dimicabit quodque animans fortius praesentibus eis quos genuit. Est ita: periculum tamen, Socrate, haud leve ne, si forte, ut solet in bello, cadant, praeter se ipsos liberos perdant et reliquam civitatem facultate privent sese in integrum restituendi. Vera, inquam, dicis; tu autem primum censes eos ita se comparare oportere ut ne umquam periclitentur? Haudquaquam. Quid vero? si periculum suscipiendum, nonne id subire eos oportebit, in quo meliores evasuri sint rem bene gerentes? Perspicuum vero. At non multum arbitraris interesse nec periculo dignum esse utrum spectent necne res bellicas liberi qui viri futuri sint bellicosi? Non, sed interest ad id quod dicis. Hoc igitur ante omnia faciendum est ut spectatores belli sint liberi, praeterea autem securitas excogitanda, et recte se res habebit; nonne? Etiam. Itaque, inquam, primum quidem patres, in quantum homines possunt, non ignari erunt, sed intelligentes quae expeditiones

τῶν στρατειῶν ὅσαι * τε καὶ μὴ ἐπικίνδυνοι; Εἰκός, ἔφη. D Εἰς μὲν ἄρα τὰς ἄξουσιν, εἰς δὲ τὰς εὐλαβήσονται. Ὀρθῶς. Καὶ ἄρχοντάς γέ που, ἦν δ' ἐγώ, οὐ τοὺς φαυλοτάτους αὐτοῖς ἐπιστήσουσιν, ἀλλὰ τοὺς ἐμπειρίᾳ τε καὶ ἡλικίᾳ ἱκανοὺς ἡγεμόνας τε καὶ παιδαγωγοὺς εἶναι. Πρέπει γάρ. Ἀλλὰ γάρ, φήσομεν, καὶ παρὰ δόξαν πολλὰ πολλοῖς δὴ ἐγένετο. Καὶ μάλα. Πρὸς τοίνυν τὰ τοιαῦτα, ὦ φίλε, πτεροῦν χρὴ παιδία ὄντα εὐθύς, ἵν', ἄν τι δέῃ, πετόμενοι ἀποφεύγωσιν. * Πῶς E λέγεις; ἔφη. Ἐπὶ τοὺς ἵππους, ἦν δ' ἐγώ, ἀναβιβαστέον ὡς νεωτάτους, καὶ διδαξαμένους ἱππεύειν ἐφ' ἵππων ἀκτέον ἐπὶ τὴν θέαν, μὴ θυμοειδῶν μηδὲ μαχητικῶν, ἀλλ' ὅτι ποδωκεστάτων καὶ εὐηνιωτάτων· οὕτω γὰρ κάλλιστά τε θεάσονται τὸ αὑτῶν ἔργον, καὶ ἀσφαλέστατα, ἄν τι δέῃ, σωθήσονται μετὰ πρεσβυτέρων ἡγεμόνων ἑπόμενοι. Ὀρθῶς, ἔφη, μοι δοκεῖς * λέγειν. 468

Τί δὲ δή, εἶπον, τὰ περὶ τὸν πόλεμον; πῶς ἑκτέον σοι τοὺς στρατιώτας πρὸς αὑτούς τε καὶ τοὺς πολεμίους; ἆρ' ὀρθῶς μοι καταφαίνεται, ἢ οὔ; Λέγ', ἔφη, ποῖον *). Αὐτῶν μέν, εἶπον, τὸν λιπόντα τάξιν ἢ ὅπλα ἀποβαλόντα ἤ τι τῶν τοιούτων ποιήσαντα διὰ κάκην ἆρα οὐ δημιουργόν τινα δεῖ καθιστάναι ἢ γεωργόν; Πάνυ μὲν οὖν. Τὸν δὲ ζῶντα εἰς τοὺς πολεμίους ἁλόντα ἆρ' οὐ δωρεὰν διδόναι τοῖς θέλουσι χρῆσθαι τῇ ἄγρᾳ ὅ τι ἂν * βούλωνται; Κομιδῇ γε. Τὸν δὲ ἀριστεύσαντά B τε καὶ εὐδοκιμήσαντα οὐ πρῶτον μὲν ἐπὶ στρατείας ὑπὸ τῶν ξυστρατευομένων μειρακίων τε καὶ παίδων ἐν μέρει ὑπὸ ἑκάστου δοκεῖ σοι χρῆναι στεφανωθῆναι; ἢ οὔ; Ἔμοιγε. Τί δέ; δεξιωθῆναι; Καὶ τοῦτο. Ἀλλὰ τόδ', οἶμαι, ἦν δ' ἐγώ, οὐκέτι σοι δοκεῖ. Τὸ ποῖον; Τὸ φιλῆσαί τε καὶ φιληθῆναι ὑπὸ ἑκάστου. Πάντων, ἔφη, μάλιστα· καὶ προστίθημί γε τῷ νόμῳ, ἕως ἂν ἐπὶ ταύτης ὦσι τῆς στρατείας, * μηδενὶ ἐξεῖναι ἀπαρ- C νηθῆναι ὃν ἂν βούληται φιλεῖν, ἵνα καί, ἐάν τίς του τύχῃ ἐρῶν ἢ ἄῤῥενος ἢ θηλείας, προθυμότερος ᾖ πρὸς τὸ τἀριστεῖα φέρειν. Καλῶς, ἦν δ' ἐγώ· ὅτι μὲν γὰρ ἀγαθῷ ὄντι γάμοι τε ἕτοιμοι πλείους ἢ τοῖς ἄλλοις καὶ αἱρέσεις τῶν τοιούτων

*) ἀλλ. ποῖ' ἄν.

periculosae quae non. Consentaneum; inquit. In has igitur educent, in illas vero cavebunt. Recte. Et rectores, ni fallor, inquam, non vilissimos eis praeficient, sed qui experientia et aetate valebunt ad ducum ac paedagogorum munus sustinendum. Decet vero. Attamen, dicemus, etiam praeter opinionem multa multis accidunt. Sane quidem. Hanc vero ob causam, amice, pennis instrui oportet pueros a teneris unguiculis, ut, si opus fuerit, volantes aufugiant. Quomodo dicis? inquit. In equos, inquam, imponendi sunt ab ineunte aetate, et quum didicerint equitare in equis ducendi ad spectationem non ferocibus nec bellicosis, sed quam velocissimis facillimisque ad regendum; ita enim optime spectabunt rem ad se pertinentem et tutissime, si opus fuerit, servabuntur seniores duces sequentes. Recte, inquit, mihi videris dicere.

Quid vero, inquam, de bello? quamnam milites tuos sequi oportebit rationem et inter se et ad hostes? an recte iudico necne? Dic, inquit, quale istud. Quicumque eorum, inquam, deseruit ordinem vel arma abiecit vel tale quid commisit propter ignaviam, nonne eum opificem oportet constitui vel agricolam? Sane quidem. Qui autem vivus ab hostibus captus fuerit nonne gratis is tradendus est cuilibet ut faciat praeda quodcumque lubeat? Admodum. Qui vero excelluerit gloriamque consequutus fuerit, nonne is primum in expeditione a commilitonibus pueris et adolescentibus singulis videtur tibi coronandus esse? an non? Mihi vero. Quid porro? dextrane ei danda? Etiam hoc. At hoc, opinor, tibi videtur non item. Quidnam? Ut oscula det et accipiat a quoque. Omnium, inquit, maxime; et addo legi, dum in hac sint expeditione, nemini licere recusare, quemcumque voluerit osculari, ut, si quem amore amplectatur vel marem vel feminam, cupidior sit palmae ferendae. Praeclare, inquam; etenim ei qui bonus sit nuptias esse paratas plures quam reliquis hos-

πολλάκις παρὰ τοὺς ἄλλους ἔσονται, ἵν᾽ ὅτι πλεῖστοι ἐκ τοῦ τοιούτου γίγνωνται, εἴρηται ἤδη. Εἴπομεν γάρ, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν καὶ καθ᾽ Ὅμηρον τοῖς τοιοῖςδε δίκαιον τιμᾶν τῶν νέων ὅσοι ἀγαθοί· καὶ * γὰρ Ὅμηρος τὸν εὐδοκιμήσαντα ἐν τῷ πο- D λέμῳ νώτοισιν Αἴαντα ἔφη διηνεκέεσσι γεραίρεσθαι, ὡς ταύτην οἰκείαν οὖσαν τιμὴν τῷ ἡβῶντί τε καὶ ἀνδρείῳ, ἐξ ἧς ἅμα τῷ τιμᾶσθαι καὶ τὴν ἰσχὺν αὐξήσει. Ὀρθότατα, ἔφη. Πεισόμεθα ἄρα, ἦν δ᾽ ἐγώ, ταῦτά γε Ὁμήρῳ· καὶ γὰρ ἡμεῖς ἔν τε θυσίαις καὶ τοῖς τοιούτοις πᾶσι τοὺς ἀγαθούς, καθ᾽ ὅσον ἂν ἀγαθοὶ φαίνωνται, καὶ ὕμνοις καὶ οἷς νῦν δὴ ἐλέγομεν τιμήσομεν, πρὸς δὲ τούτοις ἕδραις τε * καὶ κρέασιν ἰδὲ πλείοις E δεπάεσσιν, ἵνα ἅμα τῷ τιμᾶν ἀσκῶμεν τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας. Κάλλιστα, ἔφη, λέγεις. Εἶεν, τῶν δὲ δὴ ἀποθανόντων ἐπὶ στρατείας ὃς ἂν εὐδοκιμήσας τελευτήσῃ, ἆρ᾽ οὐ πρῶτον μὲν φήσομεν τοῦ χρυσοῦ γένους εἶναι; Πάντων γε μάλιστα. Ἀλλ᾽ οὐ πεισόμεθα Ἡσιόδῳ, ἐπειδάν τινες τοῦ τοιούτου γένους τελευτήσωσιν, ὡς ἄρα

* Οἱ μὲν δαίμονες ἁγνοὶ ἐπιχθόνιοι τελέθουσιν, 469
Ἐσθλοί, ἀλεξίκακοι, φύλακες μερόπων ἀνθρώπων;

Πεισόμεθα μὲν οὖν. Διαπυθόμενοι ἄρα τοῦ θεοῦ πῶς χρὴ τοὺς δαιμονίους τε καὶ θείους τιθέναι καὶ τίνι διαφόρῳ, οὕτω καὶ ταύτῃ θήσομεν ᾗ ἂν ἐξηγῆται. Τί δ᾽ οὐ μέλλομεν; Καὶ τὸν λοιπὸν δὴ χρόνον ὡς δαιμόνων, οὕτω θεραπεύσομέν τε καὶ προςκυνήσομεν αὐτῶν * τὰς θήκας· ταὐτὰ δὲ ταῦτα νο- B μιοῦμεν ὅταν τις γήρᾳ ἤ τινι ἄλλῳ τρόπῳ τελευτήσῃ τῶν ὅσοι ἂν διαφερόντως ἐν τῷ βίῳ ἀγαθοὶ κριθῶσιν. Δίκαιον γοῦν, ἔφη.

Τί δέ; πρὸς τοὺς πολεμίους πῶς ποιήσουσιν ἡμῖν οἱ στρατιῶται; Τὸ ποῖον δή; Πρῶτον μὲν ἀνδραποδισμοῦ πέρι, δοκεῖ δίκαιον Ἕλληνας Ἑλληνίδας πόλεις ἀνδραποδίζεσθαι, ἢ μηδ᾽ ἄλλῳ *) ἐπιτρέπειν κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ τοῦτο ἐθίζειν, τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους φείδεσθαι, εὐλαβουμένους * τὴν ὑπὸ C τῶν βαρβάρων δουλείαν; Ὅλῳ καὶ παντί, ἔφη, διαφέρει τὸ

*) ἄλλ. ἄλλῃ.

que ſaepius eligendos eſſe quam ceteros, ut quam plurimi e talibus gignerentur, iam dictum eſt. Diximus vero, inquit. Atque etiam ſecundum Homerum huiusmodi honoribus par eſt decorari iuvenes omnes qui boni; etenim Homerus Aiacem qui in pugna excelluiſſet dorſo narravit integro honoratum eſſe, quippe qui proprius eſſet honor puberis ac fortis, quo non ſolum decoraretur ſed etiam robur ſuum augeret. Rectiſſime, inquit. Obtemperabimus igitur, inquam, in hoc Homero; atque nos quoque in ſacrificiis omnibusque id genus bonos, quatenus boni reperti fuerint, et carminibus et eis quae modo memoravimus, honorabimus, praeterea ſedibus et carnibus plenisque poculis, ut non honoremus modo verum etiam exerceamus bonos viros ac mulieres. Praeclare, inquit, dicis. Iam caeſorum in pugna quicumque fortiter dimicans mortem occubuit, nonne primum dicemus hunc aurei generis eſſe? Omnium vero maxime. Et credemus Heſiodo, ſi qui huius generis mortem occubuerint, hos fieri *daemones puros in terra verſantes, probos, averruncos, cuſtodes mortalium hominum.* Credemus vero. Conſulentes ergo deum, quomodo oporteat viros in daemonum ac deorum numero relatos condi et quibusnam inſignibus, ita et hoc modo condemus eos quo ille reſponderit. Quidni ita faciamus? Et reliquum in tempus ut daemonum colemus ac venerabimur eorum ſepulcra; eadem autem haec ſanciemus, ſi quis ſenectute confectus vel alio modo mortuus fuerit eorum qui inſigni in vita bonitate fuerint cenſi. Par certe eſt, inquit.

Quid vero? adverſus hoſtes quomodo ſe gerent noſtri milites? Quanam in re? Primum quidem de ſervitute, videtur iuſtum eſſe Graecos graecas urbes ſervitute opprimere, an nec alii, quantum poſſint, id permittere et adſueſcere graecae genti parcere, caventes ne a barbaris ſervitutem patiantur? Plane atque omnino, inquit,

φείδεσθαι. Μηδὲ Ἕλληνα ἄρα δοῦλον ἐκτῆσθαι μήτε αὐτούς, τοῖς τε ἄλλοις Ἕλλησιν οὕτω ξυμβουλεύειν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη· μᾶλλόν γ' ἂν οὖν οὕτω πρὸς τοὺς βαρβάρους τρέποιντο, ἑαυτῶν δ' ἀπέχοιντο. Τί δέ; σκυλεύειν, ἦν δ' ἐγώ, τοὺς τελευτήσαντας πλὴν ὅπλων, ἐπειδὰν νικήσωσιν, ἦ καλῶς ἔχει; ἢ οὐ πρόφασιν μὲν τοῖς δειλοῖς ἔχει μὴ πρὸς τὸν * μαχόμενον D
ἰέναι, ὥς τι τῶν δεόντων δρῶντας ὅταν περὶ τὸν τεθνεῶτα κυπτάζωσι, πολλὰ δὲ ἤδη στρατόπεδα διὰ τὴν τοιαύτην ἁρπαγὴν ἀπώλετο; Καὶ μάλα. Ἀνελεύθερον δὲ οὐ δοκεῖ καὶ φιλοχρήματον νεκρὸν συλᾶν, καὶ γυναικείας τε καὶ σμικρᾶς διανοίας πολέμιον νομίζειν τὸ σῶμα τοῦ τεθνεῶτος, ἀποπταμένου τοῦ ἐχθροῦ, λελοιπότος δὲ ᾧ ἐπολέμει; ἢ οἴει τι διάφορον δρᾶν τοὺς * τοῦτο ποιοῦντας τῶν κυνῶν, αἳ τοῖς λίθοις οἷς ἂν E
βληθῶσι χαλεπαίνουσι τοῦ βαλόντος οὐχ ἁπτόμεναι; Οὐδὲ σμικρόν, ἔφη. Ἐατέον ἄρα τὰς νεκροσυλίας καὶ τὰς τῶν ἀναιρέσεων διακωλύσεις. Ἐατέον μέντοι, ἔφη, νὴ Δία. Οὐδὲ μήν που πρὸς τὰ ἱερὰ τὰ ὅπλα οἴσομεν ὡς ἀναθήσοντες, ἄλλως τε καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων, ἐάν τι ἡμῖν μέλῃ τῆς πρὸς τοὺς * ἄλλους Ἕλληνας εὐνοίας· μᾶλλον δὲ καὶ φοβηθησόμεθα μή 470
τι μίασμα ᾖ πρὸς ἱερὸν τὰ τοιαῦτα ἀπὸ τῶν οἰκείων φέρειν, ἐὰν μή τι δὴ ὁ θεὸς ἄλλο λέγῃ. Ὀρθότατα, ἔφη. Τί δέ; γῆς τε τμήσεως τῆς Ἑλληνικῆς καὶ οἰκιῶν ἐμπρήσεως, ποῖόν τί σοι δράσουσιν οἱ στρατιῶται πρὸς τοὺς πολεμίους; Σοῦ, ἔφη, δόξαν ἀποφαινομένου ἡδέως ἂν ἀκούσαιμι. Ἐμοὶ μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, δοκεῖ τούτων * μηδέτερα ποιεῖν, ἀλλὰ B
τὸν ἐπέτειον καρπὸν ἀφαιρεῖσθαι· καὶ ὧν ἕνεκα, βούλει σοι λέγω; Πάνυ γε. Φαίνεταί μοι, ὥσπερ καὶ ὀνομάζεται δύο ταῦτα ὀνόματα, πόλεμός τε καὶ στάσις, οὕτω καὶ εἶναι δύο, ὄντα ἐπὶ δυεῖν τινοῖν διαφοραῖν. λέγω δὲ τὰ δύο, τὸ μὲν οἰκεῖον καὶ ξυγγενές, τὸ δὲ ἀλλότριον καὶ ὀθνεῖον. ἐπὶ μὲν οὖν τῇ τοῦ οἰκείου ἔχθρᾳ στάσις κέκληται, ἐπὶ δὲ τῇ τοῦ ἀλλοτρίου πόλεμος. Καὶ οὐδέν γ', ἔφη, ἄπο τρόπου λέγεις. Ὅρα δὴ καὶ εἰ τόδε * πρὸς τρόπου λέγω· φημὶ γὰρ τὸ μὲν C

praeſtat parcere. Graecum igitur ſervum neque ipſi poſſidebunt et reliquis Graecis idem ſuadebunt? Sane quidem, inquit; magis enim ita ad barbaros ſe convertent et a ſe abſtinebunt. Quid porro? ſpoliare, inquam, caeſos praeter arma, quum victoriam reportaverint, num bene habet? an non cauſam ignavis id praebet pugnantem non adoriendi, quaſi neceſſarii quid faciant mortuum perſcrutantes, et multi iam exercitus huiusmodi rapina perierunt? Admodum. Illiberale autem nonne videtur quaeſtusque cupidum mortuum depeculari, et muliebris puſillique animi pro hoſtili habere corpus mortui, quum avolaverit inimicus et id reliquerit quo pugnarat? an cenſes aliud quid facere qui ita agant quam canes qui in lapides in ſe coniectos ſaeviant eum qui illos coniecerit non attingentes? Minime vero, inquit. Mittendae ergo ſunt mortuorum ſpoliationes nec impediendum quominus tollantur. Sane quidem hercle, inquit. Neque etiam, ut opinor, in templa portabimus arma ſuſpenſuri, minime vero omnium Graecorum arma, ſi quid curamus reliquorum Graecorum benivolentiam; magis etiam verebimur ne piaculum ſit in templum talia cognatis ablata ferre, niſi quid deus aliud dixerit. Rectiſſime, inquit. Quod porro ad terrae depopulationem Graecae et domorum exuſtionem attinet, quid facient milites tui adverſus hoſtes? Te, inquit, quid ſentias declarantem libenter audierim. Mihi igitur, inquam, videtur neutrum illorum eſſe faciendum, ſed annuae fruges auferendae; et quam ob cauſam, vis tibi dicam? Sane quidem. Videntur, quemadmodum duo haec nomina uſurpantur, bellum et ſeditio, ita etiam duo eſſe, ad duas res diverſas pertinentia. dico autem duo, quorum unum propinquum et cognatum eſt, alterum alienum et peregrinum. ac propinqui quidem disſidium ſeditio appellatur, alieni vero bellum. Convenienter, inquit, dicis. Vide dum an hoc quoque convenienter dicam; ſtatuo enim Graecum

Ἑλληνικὸν γένος αὐτὸ αὑτῷ οἰκεῖον εἶναι καὶ ξυγγενές, τῷ δὲ
βαρβαρικῷ ὀθνεῖόν τε καὶ ἀλλότριον. Καλῶς γε, ἔφη. Ἕλ-
ληνας μὲν ἄρα βαρβάροις καὶ βαρβάρους Ἕλλησι πολεμεῖν
μαχομένους τε φήσομεν καὶ πολεμίους φύσει εἶναι, καὶ πόλε-
μον τὴν ἔχθραν ταύτην κλητέον· Ἕλληνας δὲ Ἕλλησιν, ὅταν
τι τοιοῦτο δρῶσι, φύσει μὲν φίλους εἶναι, νοσεῖν δ' ἐν τῷ
τοιούτῳ τὴν Ἑλλάδα καὶ στασιάζειν, * καὶ στάσιν τὴν τοι- D
αύτην ἔχθραν κλητέον. Ἐγὼ μέν, ἔφη, ξυγχωρῶ οὕτω νομί-
ζειν. Σκόπει δή, εἶπον, ὅτι ἐν τῇ νῦν ὁμολογουμένῃ στάσει,
ὅπου ἄν τι τοιοῦτον γένηται καὶ διαστῇ πόλις, ἐὰν ἑκάτεροι
ἑκατέρων τέμνωσιν ἀγροὺς καὶ οἰκίας ἐμπιπρῶσιν, ὡς ἀλιτη-
ριώδης τε δοκεῖ ἡ στάσις εἶναι καὶ οὐδέτεροι αὐτῶν φιλοπόλι-
δες· οὐ γὰρ ἄν ποτε ἐτόλμων τὴν τροφόν τε καὶ μητέρα κεί-
ρειν· ἀλλὰ μέτριον εἶναι τοὺς καρποὺς ἀφαιρεῖσθαι τοῖς * κρα- E
τοῦσι τῶν κρατουμένων, καὶ διανοεῖσθαι ὡς διαλλαγησομένων
καὶ οὐκ ἀεὶ πολεμησόντων. Πολὺ γάρ, ἔφη, ἡμερωτέρων
αὕτη ἡ διάνοια ἐκείνης. Τί δὲ δή; ἔφην· ἣν σὺ πόλιν οἰκί-
ζεις, οὐχ Ἑλληνὶς ἔσται; Δεῖ γ' αὐτήν, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ἀγα-
θοί τε καὶ ἥμεροι ἔσονται; Σφόδρα γε. Ἀλλ' οὐ φιλέλληνες;
οὐδὲ οἰκείαν τὴν Ἑλλάδα ἡγήσονται, οὐδὲ κοινωνήσουσιν ὧν-
περ οἱ ἄλλοι ἱερῶν; Καὶ σφόδρα γε. Οὐκοῦν τὴν πρὸς τοὺς
Ἕλληνας διαφοράν, * ὡς οἰκείους, στάσιν ἡγήσονται καὶ οὐδὲ 471
ὀνομάσουσι πόλεμον; Οὐ γάρ. Καὶ ὡς διαλλαγησόμενοι ἄρα
διοίσονται; Πάνυ μὲν οὖν. Εὐμενῶς δὴ σωφρονιοῦσιν, οὐκ
ἐπὶ δουλείᾳ κολάζοντες οὐδ' ἐπ' ὀλέθρῳ, σωφρονισταὶ ὄντες,
οὐ πολέμιοι. Οὕτως, ἔφη. Οὐδ' ἄρα τὴν Ἑλλάδα Ἕλληνες
ὄντες κεροῦσιν, οὐδὲ οἰκήσεις ἐμπρήσουσιν, οὐδὲ ὁμολογήσου-
σιν ἐν ἑκάστῃ πόλει πάντας ἐχθροὺς αὐτοῖς εἶναι, καὶ ἄνδρας
καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας, ἀλλ' ὀλίγους ἀεὶ ἐχθροὺς τοὺς * αἰ- B
τίους τῆς διαφορᾶς· καὶ διὰ ταῦτα πάντα οὔτε τὴν γῆν ἐθε-
λήσουσι κείρειν αὐτῶν, ὡς φίλων τῶν πολλῶν, οὔτε οἰκίας
ἀνατρέπειν, ἀλλὰ μέχρι τούτου ποιήσονται τὴν διαφοράν, μέχρι
οὗ ἂν οἱ αἴτιοι ἀναγκασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀναιτίων ἀλγούντων

genus fibimet ipfi propinquum effe atque cognatum, barbarico autem peregrinum et alienum. Recte, inquit. Graecos igitur cum barbaris et barbaros cum Graecis bellare, fi pugnent, dicemus et natura effe hoftes, bellumque effe vocandum hoc disfidium; Graecos autem Graecis, fi tale quid faciant, natura quidem amicos effe, aegrotare autem tum Graeciam et feditiofam effe, et feditionem effe hoc disfidium vocandum. Equidem, inquit, confiteor ita ftatuendum effe. Reputa igitur, inquam, in disfidio nunc dicto, ubicumque tale quid exfiftat et disfideat urbs, fi utrique inter fe agros amputent et domos incendant, perquam exitiabilem videri feditionem effe neutrosque eorum patriae amantes; neque enim auderent nutricem ac matrem tondere, fed fatis haberent fruges auferre victores victorum, et cogitare fore ut in gratiam redeant nec femper bellum agant. Longe fane, inquit, mitior eft haec fententia illa. Iam vero, inquam, quam tu civitatem condis, nonne Graeca erit? Oportet vero, inquit. Nonne etiam boni ac mites erunt? Admodum. Et Graecorum amantes? et propinquam fibi Graeciam exiftimabunt facraque habebunt cum reliquis communia? Sane quidem. Nonne igitur disfidium in Graecos quippe propinquos feditionem habebunt nec appellabunt bellum? Minime vero. Et disfidebunt igitur cogitantes fore ut in gratiam redeant? Admodum. Benivole ergo ad temperantiam eos redigent, non fervitutem in caftigando fpectantes nec interitum, quippe qui correctores fint, non hoftes. Ita, inquit. Neque igitur Graeciam Graeci qui funt tondebunt, neque domicilia incendent neque confitebuntur in quaque civitate omnes fibi inimicos effe, et viros et mulieres et pueros, fed paucos femper inimicos auctores effe disfidii; et has omnes ob caufas neque terram fustinebunt eorum tondere, quippe quum amici fint plerique, neque domos evertere; fed usque disfidebunt dum auctores coacti fuerint ab afflictis culpaque carentibus poenas dare.

δοῦναι δίκην. Ἐγὼ μέν, ἔφη, ὁμολογῶ οὕτω δεῖν πρὸς τους ἐναντίους τοὺς ἡμετέρους πολίτας προςφέρεσθαι· πρὸς δὲ τοὺς βαρβάρους, ὡς νῦν οἱ Ἕλληνες πρὸς ἀλλήλους. Τιθῶμεν δὴ καὶ τοῦτον τὸν νόμον, τοῖς φύλαξι * μήτε γῆν τέμνειν μήτε C οἰκίας ἐμπιπράναι; Θῶμεν, ἔφη, καὶ ἔχειν γε καλῶς ταῦτά τε καὶ τὰ πρόσθεν.

Ἀλλὰ γάρ μοι δοκεῖς, ὦ Σώκρατες, ἐάν τίς σοι τὰ τοιαῦτα ἐπιτρέπῃ λέγειν, οὐδέποτε μνησθήσεσθαι ὃ ἐν τῷ πρόσθεν παρωσάμενος πάντα ταῦτα εἴρηκας, τὸ ὡς δυνατὴ αὕτη ἡ πολιτεία γενέσθαι καὶ τίνα τρόπον ποτὲ δυνατή· ἐπεὶ ὅτι γε, εἰ γένοιτο, πάντ' ἂν εἴη ἀγαθὰ πόλει ᾗ γένοιτο, καὶ ἃ σὺ παραλείπεις ἐγὼ λέγω, ὅτι καὶ τοῖς πολεμίοις ἄριστ' * ἂν μάχοιντο D τῷ ἥκιστα ἀπολείπειν ἀλλήλους, γιγνώσκοντές τε καὶ ἀνακαλοῦντες ταῦτα τὰ ὀνόματα ἑαυτούς, ἀδελφούς, πατέρας, υἱεῖς· εἰ δὲ καὶ τὸ θῆλυ ξυστρατεύοιτο, εἴτε καὶ ἐν τῇ αὐτῇ τάξει εἴτε καὶ ὄπισθεν ἐπιτεταγμένον, φόβων τε ἕνεκα τοῖς ἐχθροῖς καὶ εἴ ποτέ τις ἀνάγκη βοηθείας γένοιτο, οἶδ' ὅτι ταύτῃ πάντῃ ἄμαχοι ἂν εἶεν· καὶ οἴκοι γε ἃ παραλείπεται ἀγαθά, ὅσα ἂν εἴη αὐτοῖς, ὁρῶ. ἀλλ' ὡς ἐμοῦ * ὁμολογοῦντος πάντα E ταῦτα ὅτι εἴη ἄν, καὶ ἄλλα γε μυρία, εἰ γένοιτο ἡ πολιτεία αὕτη, μηκέτι πλείω περὶ αὐτῆς λέγε, ἀλλὰ τοῦτο αὐτὸ ἤδη πειρώμεθα ἡμᾶς αὐτοὺς πείθειν, ὡς δυνατὸν καὶ ᾗ δυνατόν, τὰ δ' ἄλλα χαίρειν ἐῶμεν. * Ἐξαίφνης γε σύ, ἦν δ' ἐγώ, 472 ὥςπερ καταδρομὴν ἐποιήσω ἐπὶ τὸν λόγον μου, καὶ οὐ ξυγγιγνώσκεις στρατευομένῳ *)· ἴσως γὰρ οὐκ οἶσθα ὅτι μόγις μοι τὼ δύο κύματε ἐκφυγόντι νῦν τὸ μέγιστον καὶ χαλεπώτατον τῆς τρικυμίας ἐπάγεις, ὃ ἐπειδὰν ἴδῃς τε καὶ ἀκούσῃς, πάνυ ξυγγνώμην ἕξεις, ὅτι εἰκότως ἄρα ὤκνουν τε καὶ ἐδεδοίκη οὕτω παράδοξον λέγειν λόγον τε καὶ ἐπιχειρεῖν διασκοπεῖν. Ὅσῳ ἄν, ἔφη, τοιαῦτα πλείω λέγῃς, ἧττον ἀφεθήσει ὑφ' ἡμῶν * πρὸς τὸ μὴ εἰπεῖν πῇ δυνατὴ γίγνεσθαι αὕτη ἡ πολιτεία. B ἀλλὰ λέγε καὶ μὴ διάτριβε.

Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, πρῶτον μὲν τόδε χρὴ ἀναμνησθῆναι, ὅτι ἡμεῖς ζητοῦντες δικαιοσύνην οἷόν ἐστι καὶ ἀδικίαν δεῦρο ἥκομεν. Χρή· ἀλλὰ τί τοῦτο **); ἔφη. Οὐδέν· ἀλλ' ἐὰν

*) ἴσ. στρεφομένῳ. **) ἀλλ. τοῦτό γ';

Equidem, inquit, confiteor ita oportere adverſus inimicos noſtros cives ſe gerere, adverſus barbaros vero, ut nunc Graeci inter ſe. Imponamus igitur hanc quoque legem cuſtodibus, ut neque terram tondeant neque domos incendant? Imponamus, inquit, et bene ſe habere iudicemus et haec et ſuperiora.

At mihi videris, Socrate, ſi quis tibi haec permiſerit explicare, numquam recordaturus eſſe quod ſupra reiecisti omniaque haec protuliſti, fieri poſſe ut haec exſiſtat civitas et quo pacto poſſit exſiſtere; ceterum per ſe patet, civitati, ſi exſtiterit, omnia fore bona, et dico etiam quae tu praetermittis, cum hoſtibus optime eos pugnaturos eſſe, quippe qui minime inter ſe relinquant, ſe cognoſcant hisque ſe nominibus appellent, fratrum, patrum, filiorum; atque etiam ſi mulieres una militaturae ſint, ſive in eodem ordine ſive a tergo conſtitutae, tam ut hoſtes terreant quam ſi quo auxilio opus fuerit, ſcio hac eos ratione fore inexpugnabiles; et domi quanta ſint bona eis relicta, video. ſed quum confitear omnia haec fore aliaque innumerabilia, ſi exſtiterit haec civitas, iam non plura de ea memora, ſed hoc ipſum nunc conemur nobis perſuadere exſiſtere eam poſſe et quomodo exſiſtere poſſit, reliqua autem miſſa faciamus. Repente quidem tu, inquam, quaſi incurſionem feciſti in orationem meam nec parcis effugium quaerenti; fortaſſe enim neſcis te mihi aegre e duobus illis fluctibus elapſo nunc maximum et graviſſimum adducere, quem ſi videris et audiveris, plane veniam dabis et cognoſces, me non ſine cauſa cunctatum ac veritum eſſe tam admirabilem proferre orationem eamque aggredi perſcrutari. Quo plura, inquit, talia dicis, eo minus dimitteris a nobis prius quam expoſueris quomodo exſiſtere poſſit haec civitas. itaque dic nec moram infer.

Itaque, inquam, primum hoc oportet in memoriam reduci, nos quaerentes qualis eſſet iuſtitia et iniuſtitia huc veniſſe. Oportet vero; at quid hoc? Nihil; ſed quum invene-

εὕρωμεν οἷόν ἐστι δικαιοσύνη, ἆρα καὶ ἄνδρα τὸν δίκαιον ἀξιώσομεν μηδὲν δεῖν αὐτῆς ἐκείνης διαφέρειν, ἀλλὰ πανταχῇ τοιοῦτον εἶναι οἷον δικαιοσύνη * ἐστίν; ἢ ἀγαπήσομεν ἐὰν ὅτι ἐγ- C
γύτατα αὐτῆς ᾖ καὶ πλεῖστα τῶν ἄλλων ἐκείνης μετέχῃ; Οὕτως, ἔφη· ἀγαπήσομεν. Παραδείγματος ἄρα ἕνεκα, ἦν δ' ἐγώ, ἐζητοῦμεν αὐτό τε δικαιοσύνην οἷόν ἐστι, καὶ ἄνδρα τὸν τελέως δίκαιον, εἰ γένοιτο καὶ οἷος ἂν εἴη γενόμενος, καὶ ἀδικίαν αὖ καὶ τὸν ἀδικώτατον, ἵνα εἰς ἐκείνους ἀποβλέποντες, οἷοι ἂν ἡμῖν φαίνωνται εὐδαιμονίας τε πέρι καὶ τοῦ ἐναντίου, ἀναγκαζώμεθα καὶ περὶ ἡμῶν αὐτῶν ὁμολογεῖν, ὃς ἂν * ἐκεί- D
νοις ὅτι ὁμοιότατος ᾖ, τὴν ἐκείνοις μοῖραν ὁμοιοτάτην ἕξειν, ἀλλ' οὐ τούτου ἕνεκα, ἵν' ἀποδείξωμεν ὡς δυνατὰ ταῦτα γίγνεσθαι. Τοῦτο μέν, ἔφη, ἀληθὲς λέγεις. Οἴει ἂν οὖν ἧττόν τι ἀγαθὸν ζωγράφον εἶναι ὃς ἂν γράψας παράδειγμα, οἷον ἂν εἴη ὁ κάλλιστος ἄνθρωπος, καὶ πάντα εἰς τὸ γράμμα ἱκανῶς ἀποδοὺς μὴ ἔχῃ ἀποδεῖξαι ὡς καὶ δυνατὸν γενέσθαι τοιοῦτον ἄνδρα; Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγ', ἔφη. Τί οὖν; οὐ καὶ ἡμεῖς, φαμέν, παράδειγμα * ἐποιοῦμεν λόγῳ ἀγαθῆς πόλεως; Πάνυ E
γε. Ἧττόν τι οὖν οἴει ἡμᾶς εὖ λέγειν τούτου ἕνεκα, ἐὰν μὴ ἔχωμεν ἀποδεῖξαι ὡς δυνατὸν οὕτω πόλιν οἰκῆσαι ὡς ἐλέγετο; Οὐ δῆτα, ἔφη. Τὸ μὲν τοίνυν ἀληθές, ἦν δ' ἐγώ, οὕτως· εἰ δὲ δὴ καὶ τοῦτο προθυμηθῆναι δεῖ σὴν χάριν, ἀποδεῖξαι πῇ μάλιστα καὶ κατὰ τί δυνατώτατ' ἂν εἴη, πάλιν μοι πρὸς τὴν τοιαύτην ἀπόδειξιν τὰ αὐτὰ διομολόγησαι. Τὰ ποῖα; Ἆρ' οἷόν τέ τι * πραχθῆναι ὡς λέγεται, ἢ φύσιν ἔχει πρᾶξιν λέξεως 473
ἧττον ἀληθείας ἐφάπτεσθαι, κἂν εἰ μή τῳ δοκοῖ; ἀλλὰ σὺ πότερον ὁμολογεῖς οὕτως ἢ οὔ; Ὁμολογῶ, ἔφη. Τοῦτο μὲν δὴ μὴ ἀνάγκαζέ με, οἷα τῷ λόγῳ διήλθομεν, τοιαῦτα παντάπασι καὶ τῷ ἔργῳ δὴ *) γιγνόμενα ἀποφαίνειν· ἀλλ' ἐὰν οἷοί τε γενώμεθα εὑρεῖν ὡς ἂν ἐγγύτατα τῶν εἰρημένων πόλις οἰκήσειε, φάναι ἡμᾶς ἐξευρηκέναι ὡς δυνατὰ ταῦτα γίγνεσθαι ἃ σὺ ἐπιτάττεις· * ἢ οὐκ ἀγαπήσεις τούτων τυγχάνων; ἐγὼ μὲν B
γὰρ ἂν ἀγαπῴην. Καὶ γὰρ ἐγώ, ἔφη. Τὸ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο, ὡς ἔοικε, πειρώμεθα ζητεῖν τε καὶ ἀποδεικνύναι, τί ποτε νῦν

---

*) γρ. δεῖ. ἄλλ. δεῖν.

rimus qualis fit iuftitia, nonne etiam virum iuftum cenfebimus nihil oportere ab ipfa illa differre, fed plane talem effe qualis iuftitia fit? an fatis habebimus fi quam proxime ab ea abfit et prae ceteris maxime eius fit particeps? Ita, inquit; fatis habebimus. Exempli ergo caufa, inquam, quaefivimus iuftitia per fe qualis effet et vir perfecte iuftus quomodo exfifteret et qualis effet fi exftitiffet, itemque iniuftitia et iniuftiffimus, ut in hos intuentes, quales nobis reperirentur ratione felicitatis et contrarii, cogeremur etiam de nobismet ipfis confiteri eum, qui illis quam fimillimus effet, illis etiam fortem fimillimam effe habiturum, non eam ob caufam ut probaremus poffe haec fieri. Hoc quidem, inquit, vere dicis. Cenfesne vero minus bonum fore pictorem qui, quum pinxerit exemplum qualis fit pulcherrimus homo omniaque in imagine picta fatis expreſſerit, non poffit probare etiam poffe exfiftere talem virum? Haudquaquam hercle, inquit. Quid igitur? nonne nos quoque, dicimus, exemplum exhibuimus oratione bonae civitatis? Sane quidem. Minus igitur cenfes nos dicere bene propterea quod nequeamus probare poffe civitatem ita inftitui ut dixerimus? Minime vero, inquit. Veritas igitur, inquam, fic fe habet; fi vero etiam conari oportet tua caufa probare quomodo maxime et quatenus facillime poffit effe, rurfus mihi ad hanc demonftrationem eadem confitere. Qualia? Num fieri poteft ut aliquid agatur ficut oratione exponitur, an natura ita fert ut actio dictione minus veritatem attingat, etiamfi cui non videatur? tu igitur utrum concedis hoc necne? Concedo, inquit. Hoc ergo ne coge me probare, qualia oratione perfequuti fimus, talia prorfus etiam re debere exfiftere; potius fi potuerimus invenire quomodo proxime ab eis quae expofita funt civitas conftituatur, dicemus nos inveniffe quomodo fieri poffint ea quae tu poftulas; an non fatis habebis haec impetrare? ego enim fatis habuerim. Ego quoque, inquit. Iam deinceps, ut patet, conemur quaerere et probare,

κακῶς ἐν ταῖς πόλεσι πράττεται δι' ὃ οὐχ οὕτως οἰκοῦνται, καὶ τίνος ἂν σμικροτάτου μεταβαλόντος ἔλθοι εἰς τοῦτον τὸν τρόπον τῆς πολιτείας πόλις, μάλιστα μὲν ἑνός, εἰ δὲ μή, δυεῖν, εἰ δὲ μή, ὅτι ὀλιγίστων τὸν ἀριθμὸν καὶ σμικροτάτων τὴν δύναμιν. Παντάπασι * μὲν οὖν, ἔφη. Ἑνὸς μὲν τοίνυν, ἦν C δ' ἐγώ, μεταβαλόντος δοκοῦμέν μοι ἔχειν δεῖξαι ὅτι μεταπέσοι ἄν, οὐ μέντοι σμικροῦ γε οὐδὲ ῥᾳδίου, δυνατοῦ δέ. Τίνος; ἔφη. Ἐπ' αὐτὸ δή, ἦν δ' ἐγώ, εἶμι ὃ τῷ μεγίστῳ παρεικάζομεν κύματι. εἰρήσεται δ' οὖν, εἰ καὶ μέλλει γέλωτί τε ἀτεχνῶς ὥςπερ κῦμα ἐκγελῶν καὶ ἀδοξίᾳ κατακλύσειν *). σκόπει δὲ ὃ μέλλω λέγειν. Λέγε, ἔφη. Ἐὰν μή, ἦν δ' ἐγώ, ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν ἐν ταῖς * πόλεσιν ἢ οἱ βασιλῆς τε νῦν λε- D γόμενοι καὶ δυνάσται φιλοσοφήσωσι γνησίως τε καὶ ἱκανῶς, καὶ τοῦτο εἰς ταὐτὸν ξυμπέσῃ, δύναμίς τε πολιτικὴ καὶ φιλοσοφία, τῶν δὲ νῦν πορευομένων χωρὶς ἐφ' ἑκάτερον αἱ πολλαὶ φύσεις ἐξ ἀνάγκης ἀποκλεισθῶσιν, οὐκ ἔστι κακῶν παῦλα, ὦ φίλε Γλαύκων, ταῖς πόλεσι, δοκῶ δὲ οὐδὲ τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει, οὐδὲ αὕτη ἡ πολιτεία μήποτε πρότερον φυῇ * τε εἰς τὸ δυνα- E τὸν καὶ φῶς ἡλίου ἴδῃ, ἣν νῦν λόγῳ διεληλύθαμεν. ἀλλὰ τοῦτό ἐστιν ὃ μοι πάλαι ὄκνον ἐντίθησι λέγειν, ὁρῶντι ὡς πολὺ παρὰ δόξαν ῥηθήσεται· χαλεπὸν γὰρ πείθειν **) ὅτι οὐκ ἂν ἄλλη τις εὐδαιμονήσειεν οὔτε ἰδίᾳ οὔτε δημοσίᾳ. Καὶ ὅς, Ὦ Σώκρατες, ἔφη, τοιοῦτον ἐκβέβληκας ῥῆμά τε καὶ λόγον, ὃν εἰπὼν ἡγοῦ ἐπὶ σὲ πάνυ πολλούς τε καὶ οὐ φαύλους νῦν οὕτως, οἷον ῥίψαντας τὰ ἱμάτια, * γυμνοὺς λαβόντας ὅ τι 474 ἑκάστῳ παρέτυχεν ὅπλον, θεῖν διατεταμένους ὡς θαυμάσια ἐργασομένους· οὓς εἰ μὴ ἀμυνεῖ τῷ λόγῳ καὶ ἐκφεύξει, τῷ ὄντι τωθαζόμενος δώσεις δίκην. Οὐκοῦν σύ μοι, ἦν δ' ἐγώ, τούτων αἴτιος; Καλῶς γ', ἔφη, ἐγὼ ποιῶν, ἀλλά τοί σε οὐ προδώσω, ἀλλ' ἀμυνῶ οἷς δύναμαι, δύναμαι δὲ εὐνοίᾳ τε καὶ τῷ παρακελεύεσθαι, καὶ ἴσως ἂν ἄλλου του ἐμμελέστερόν σοι * ἀπο- B

---

*) ἴσ. γελῶν τις ἀτεχνῶς ὥςπερ κῦμα ἀδοξίᾳ κατακλύσειν. **) γρ. ἰδεῖν.

quid tandem ſit quod nunc male in civitatibus agatur quod impediat quominus ita gubernentur, et quonam minimo mutato perveniat ad hanc rei publicae rationem civitas, potiſſimum quidem uno, ſin minus, duobus, ſin aliter, quam pauciſſimis ad numerum et minimis ad vim. Prorſus ſic ſe habet, inquit. Uno igitur, inquam, mutato videmur mihi poſſe oſtendere quomodo convertatur civitas, neque exiguo illo quidem neque facili, ita tamen comparato ut fieri poſſit. Quonam? inquit. Ad id iam, inquam, progredior quod cum maximo comparavimus fluctu. dicetur igitur, etiam ſi futurum eſt, ut riſu prorſus atque infamia obruatur. conſidera vero quod ſum dicturus. Dic, inquit. Niſi, inquam, aut philoſophi regnant in civitatibus aut reges qui nunc vocantur et dominatores philoſophantur vere ac ſatis haeque concurrunt, vis civilis et philoſophia, plurimae vero eorum qui nunc ſeparatim ad alterutrum accedunt naturae, neceſſitate excluduntur, non eſt malorum finis, care Glauco, civitatibus, nec, ut arbitror, humano generi, neque haec civitas prius naſcetur ita ut poterit ſoliſque lucem adſpiciet, quam nunc oratione deſcripſimus. at hoc eſt quod mihi iamdudum verecundiam iniicit dicendi, quum videam quantam habiturum ſit admirationem ſi prolatum fuerit; difficile eſt enim perſpectu nullam aliam felicitate eſſe uſuram neque privatim neque publice. Tum ille O Socrates, inquit, tale emiſiſti dictum et vocem, quam ſi protuleris exiſtima fore ut in te admodum multi nec illi quidem viles ſic ſtatim tamquam veſtibus abiectis nudati ſumptiſque quae cuique fors obtulerit armis citato gradu incurrant mira facturi, quos niſi propulſaveris oratione aut in fugam te contuleris, profecto convicio verberatus poenas dabis. Nonne tu mihi, inquam, hoc conflaſti? Ac recte quidem, inquit, ego feci. attamen te non prodam, ſed defendam quo poſſum, poſſum autem benivolentia et cohortatione, et fortaſſe alio quo curioſius tibi reſpondebo. talem

κρινοίμην. ἀλλ' ὡς ἔχων τοιοῦτον βοηθὸν πειρῶ τοῖς ἀπι-
στοῦσιν ἐνδείξασθαι ὅτι ἔχει ᾗ σὺ λέγεις. Πειρατέον, ἦν δ'
ἐγώ, ἐπειδὴ καὶ σὺ οὕτω μεγάλην ξυμμαχίαν παρέχει. ἀναγ-
καῖον οὖν μοι δοκεῖ, εἰ μέλλομέν πῃ ἐκφεύξεσθαι οὓς λέγεις,
διορίσασθαι πρὸς αὐτοὺς τοὺς φιλοσόφους τίνας λέγοντες τολ-
μῶμεν φάναι δεῖν ἄρχειν, ἵνα διαδήλων γενομένων δύνηταί
τις ἀμύνεσθαι ἐνδεικνύμενος ὅτι τοῖς μὲν προσήκει φύσει
ἅπτεσθαί τε φιλοσοφίας ἡγεμονεύειν τ' ἐν πόλει, τοῖς δ' ἄλ- C
λοις μήτε ἅπτεσθαι ἀκολουθεῖν τε τῷ ἡγουμένῳ. Ὥρα ἂν
εἴη, ἔφη, ὁρίζεσθαι. Ἴθι δή, ἀκολούθησόν μοι τῇδε, ἐὰν
αὐτὸ ἀμηγέπῃ ἱκανῶς ἐξηγησώμεθα. Ἄγε δή, ἔφη. Ἀνα-
μιμνήσκειν οὖν σε, ἦν δ' ἐγώ, δεήσει, ἢ μέμνησαι, ὅτι ὃν
ἂν φῶμεν φιλεῖν τι, δεῖ φανῆναι αὐτόν, ἐὰν ὀρθῶς λέγηται,
οὐ τὸ μὲν φιλοῦντα ἐκείνου, τὸ δὲ μή, ἀλλὰ πᾶν στέργοντα;
Ἀναμιμνήσκειν, ἔφη, ὡς ἔοικε, δεῖ· οὐ γὰρ * πάνυ γε ἐν- D
νοῶ. Ἄλλῳ, εἶπον, ἔπρεπεν, ὦ Γλαύκων, λέγειν ἃ λέγεις·
ἀνδρὶ δ' ἐρωτικῷ οὐ πρέπει ἀμνημονεῖν ὅτι πάντες οἱ ἐν ὥρᾳ
τὸν φιλόπαιδα καὶ ἐρωτικὸν ἀμηγέπῃ δάκνουσί τε καὶ κινοῦσι,
δοκοῦντες ἄξιοι εἶναι ἐπιμελείας τε καὶ τοῦ ἀσπάζεσθαι· ἢ οὐχ
οὕτω ποιεῖτε πρὸς τοὺς καλούς; ὁ μέν, ὅτι σιμός, ἐπίχαρις
κληθεὶς ἐπαινεθήσεται ὑφ' ὑμῶν, τοῦ δὲ τὸ γρυπὸν βασιλικόν
φατε εἶναι, τὸν δὲ δὴ διὰ μέσου τούτων ἐμμετρώτατα ἔχειν,
* μέλανας δὲ ἀνδρικοὺς ἰδεῖν, λευκοὺς δὲ θεῶν παῖδας εἶναι· E
μελιχλώρους δὲ καὶ τοὔνομα οἴει τινὸς ἄλλου ποίημα εἶναι ἢ
ἐραστοῦ ὑποκοριζομένου τε καὶ εὐχερῶς φέροντος τὴν ὠχρό-
τητα, ἐὰν ἐπὶ ὥρᾳ ᾖ; καὶ ἑνὶ λόγῳ πάσας προφάσεις προφα-
σίζεσθέ τε * καὶ πάσας φωνὰς ἀφίετε, ὥστε μηδένα ἀποβάλ- 475
λειν τῶν ἀνθούντων ἐν ὥρᾳ. Εἰ βούλει, ἔφη, ἐπ' ἐμοῦ λέγειν
περὶ τῶν ἐρωτικῶν ὅτι οὕτω ποιοῦσι, ξυγχωρῶ τοῦ λόγου χά-
ριν. Τί δ', ἦν δ' ἐγώ, τοὺς φιλοίνους οὐ τὰ αὐτὰ ταῦτα
ποιοῦντας ὁρᾷς, πάντα οἶνον ἐπὶ πάσης προφάσεως ἀσπαζο-
μένους; Καὶ μάλα. Καὶ μὴν φιλοτίμους γε, ὡς ἐγῷμαι, κα-

igitur quum auxiliatorem habeas conare diffidentibus demonſtrare rem ſe ſic habere ut tu dicis. Conandum vero, inquam, quum tu tanto me auxilio iuves. neceſſarium autem mihi videtur, ſi futurum ſit ut effugiamus quos ſignificas, declarare eis quosnam philoſophos dicamus, ſi audeamus dicere eos oportere regnare, ut hoc patefacto poſſit quis ſe defendere demonſtrans nonnullis convenire natura philoſophiam attingere et in civitate principatum tenere, ceteris vero non attingere et obedire regenti. Tempus ſane erit, inquit, id definire. Age igitur, ſequere me huc, ſi fortaſſe aliquo modo poſſimus id ſatis explicare. Duc, inquit. Recordari igitur, inquam, te oportebit, an recordaris, eum quem dicamus aliquid amare, oportere reperiri, ſi recte dicatur, non aliud in eo amantem, aliud non, ſed totum diligentem? Recordari, inquit, ut patet, oportet; neque enim plane perſpicio. Alii, inquam, conveniat, Glauco, dicere quae dicis, viro autem amatorio non convenit deponere ex memoria omnes formoſos hominem pueros diligentem amorique deditum quoquo modo mordere ac movere, quippe qui videantur digni eſſe quos curet et amplexetur; annon ita vos geritis adverſus formoſos? hic quidem, qui ſimus, venuſtus appellatus laudabitur a vobis, illius naſum aduncum dicitis regium eſſe, qui medius eſt inter hos, eum modum habere pulcherrimum, nigros autem virili eſſe adſpectu et candidos deorum filios eſſe, de eis vero qui mellei dicuntur coloris, hoc iam nomen cenſesne ab alio quo factum eſſe niſi ab amatore extenuante facileque ferente pallorem ſi florente ſit aetate? atque, uno verbo ut dicam, omnes cauſas reperitis omnesque voces mittitis, ut ne quem eorum qui pulchritudine floreant reiiciatis. Si vis, inquit, de me dicere exponens amatorios ita facere, concedo ſermonis gratia. Quid vero, inquam, vinoſos nonne eadem haec facientes vides, quodque vinum quamque per cauſam diligentes? Sane quidem. Atque etiam honoris cupi-

θορᾶς, ὅτι, ἂν μὴ στρατηγῆσαι δύνωνται, τριττυαρχοῦσι, κἂν μὴ ὑπὸ μειζόνων καὶ σεμνοτέρων * τιμῶνται, ὑπὸ σμικροτέρων B καὶ φαυλοτέρων τιμώμενοι ἀγαπῶσιν, ὡς ὅλως τιμῆς ἐπιθυμηταὶ ὄντες. Κομιδῆ μὲν οὖν. Τοῦτο δὴ φαθὶ ἢ μή· ἆρ᾽ ὃν ἄν τινος ἐπιθυμητικὸν λέγωμεν, παντὸς τοῦ εἴδους τούτου φήσομεν ἐπιθυμεῖν, ἢ τοῦ μέν, τοῦ δὲ οὔ; Παντός, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ τὸν φιλόσοφον σοφίας φήσομεν ἐπιθυμητὴν εἶναι, οὐ τῆς μέν, τῆς δ᾽ οὔ, ἀλλὰ πάσης; Ἀληθῆ. Τὸν ἄρα περὶ τὰ * μαθήματα δυσχεραίνοντα, ἄλλως τε καὶ νέον ὄντα καὶ μήπω C λόγον ἔχοντα τί τε χρηστὸν καὶ μή, οὐ φήσομεν φιλομαθῆ οὐδὲ φιλόσοφον εἶναι, ὥςπερ τὸν περὶ τὰ σιτία δυςχερῆ οὔτε πεινῆν φαμὲν οὔτ᾽ ἐπιθυμεῖν σιτίων οὐδὲ φιλόσιτον, ἀλλὰ κακόσιτον εἶναι. Καὶ ὀρθῶς γε φήσομεν. Τὸν δὲ δὴ εὐχερῶς ἐθέλοντα παντὸς μαθήματος γεύεσθαι καὶ ἀσμένως ἐπὶ τὸ μανθάνειν ἰόντα καὶ ἀπλήστως ἔχοντα, τοῦτον δ᾽ ἐν δίκῃ φήσομεν φιλόσοφον· ἦ γάρ; Καὶ ὁ Γλαύκων ἔφη Πολλοὶ ἄρα καὶ ἄτοποι * ἔσονταί σοι τοιοῦτοι· οἵ τε γὰρ φιλοθεάμονες D πάντες ἔμοιγε δοκοῦσι τῷ καταμανθάνειν χαίροντες τοιοῦτοι εἶναι, οἵ τε φιλήκοοι ἀτοπώτατοί τινές εἰσιν, ὥς γ᾽ ἐν φιλοσόφοις τιθέναι, οἳ πρὸς μὲν λόγους καὶ τοιαύτην διατριβὴν ἑκόντες οὐκ ἂν ἐθέλοιεν ἐλθεῖν, ὥςπερ δὲ ἀπομεμισθωκότες τὰ ὦτα ἐπακοῦσαι πάντων χορῶν περιθέουσι τοῖς Διονυσίοις, οὔτε τῶν κατὰ πόλεις οὔτε τῶν κατὰ κώμας ἀπολειπόμενοι. τούτους οὖν πάντας καὶ ἄλλους τοιούτων τινῶν * μαθητικοὺς E καὶ τοὺς τῶν τεχνυδρίων φιλοσόφους φήσομεν; Οὐδαμῶς, εἶπον, ἀλλ᾽ ὁμοίους μὲν φιλοσόφοις. Τοὺς δὲ ἀληθινούς, ἔφη, τίνας λέγεις; Τοὺς τῆς ἀληθείας, ἦν δ᾽ ἐγώ, φιλοθεάμονας. Καὶ τοῦτο μέν γ᾽, ἔφη, ὀρθῶς· ἀλλὰ πῶς αὐτὸ λέγεις; Οὐδαμῶς, ἦν δ᾽ ἐγώ, ῥᾳδίως πρός γε ἄλλον· σὲ δὲ οἶμαι ὁμολογήσειν μοι τὸ τοιόνδε. Τὸ ποῖον; Ἐπειδή ἐστιν ἐναντίον καλὸν αἰσχρῷ, δύο αὐτὼ * εἶναι. Πῶς δ᾽ οὔ; Οὐκοῦν 476

dos, ut arbitror, conſpicis, ſi exercitui praeeſſe nequeant, tertiae tribus parti praeeſſe, et, niſi a maioribus et honoratioribus colantur, a minoribus ac vilioribus ſatis habere coli, quippe qui in univerſum honoris ſint cupidi. Admodum. Hoc igitur dic vel nega: quemcumque alicuius rei cupidum dicimus, totamne hanc ſpeciem eum dicemus concupiſcere, an hoc quidem, illud vero non? Totam, inquit. Nonne etiam philoſophum ſapientiae dicemus cupidum eſſe, non huius quidem, illius vero non, ſed univerſae? Vero. Eum ergo, qui diſciplinas averſatur, praeſertim ſi iuvenis eſt caretque adhuc notione eius quod utile eſt et contra, non dicemus diſcendi cupidum nec philoſophum eſſe, quemadmodum eum qui cibos averſatur neque eſurire dicimus neque concupiſcere cibos, ciborumque non appetentem, ſed faſtidioſum eſſe. Ac recte quidem dicemus. Cuius contra animus eſt promptus ad quamlibet diſciplinam deguſtandam, qui libenter ad diſcendum aggreditur nec ſatiari poteſt, hunc iure dicemus philoſophum; nonne? Tum Glauco Multi ſane, inquit, et inepti tibi erunt tales; etenim ſpectandi cupidi omnes mihi quidem videntur quia diſcendo gaudent tales eſſe, et audiendi cupidos ineptiſſimum quodammodo foret in philoſophorum numerum reponere, qui ad orationes quidem et huiusmodi ſtudium nolint ſua ſponte aggredi, ſed, quaſi locaverint aures ad omnes choros audiendos, obeant Dionyſiis, neque urbana neque ruſtica praetermittentes. hos igitur omnes aliosque talium rerum percipiendarum cupidos artibusque minutis deditos philoſophos dicemus? Minime vero, inquam, ſed ſimiles philoſophorum. Veros autem, inquit, quosnam dicis? Eos qui veri ſpectandi, inquam, cupidi ſunt. Et hoc quidem, inquit, recte habet; at quomodo id ponis? Minime, inquam, facile hoc eſt alii expoſitu; te autem arbitror conceſſurum mihi eſſe hocce. Quale iſtud? Quia contrarium ſit pulchrum turpis, duo haec eſſe. Quidni? Nonne etiam, quia duo,

ἐπειδὴ δύο, καὶ ἓν ἑκάτερον; Καὶ τοῦτο. Καὶ περὶ δικαίου καὶ ἀδίκου καὶ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ καὶ πάντων τῶν εἰδῶν πέρι ὁ αὐτὸς λόγος, αὐτὸ μὲν ἓν ἕκαστον εἶναι, τῇ δὲ τῶν πράξεων καὶ σωμάτων καὶ ἀλλήλων κοινωνίᾳ πανταχοῦ φανταζόμενα πολλὰ φαίνεσθαι ἕκαστον. Ὀρθῶς, ἔφη, λέγεις. Ταύτῃ τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, διαιρῶ, χωρὶς μὲν οὓς νῦν δὴ ἔλεγες φιλοθεάμονάς τε καὶ φιλοτέχνους καὶ πρακτικούς, καὶ χωρὶς * αὖ B περὶ ὧν ὁ λόγος, οὓς μόνους ἄν τις ὀρθῶς προσείποι φιλοσόφους. Πῶς, ἔφη, λέγεις; Οἱ μέν που, ἦν δ' ἐγώ, φιλήκοοι καὶ φιλοθεάμονες τάς τε καλὰς φωνὰς ἀσπάζονται καὶ χρόας καὶ σχήματα καὶ πάντα τὰ ἐκ τῶν τοιούτων δημιουργούμενα, αὐτοῦ δὲ τοῦ καλοῦ ἀδύνατος αὐτῶν ἡ διάνοια τὴν φύσιν ἰδεῖν τε καὶ ἀσπάσασθαι. Ἔχει γὰρ οὖν δή, ἔφη, οὕτως. Οἱ δὲ δὴ ἐπ' αὐτὸ τὸ καλὸν δυνατοὶ ἰέναι τε καὶ ὁρᾶν καθ' αὑτὸ ἆρα οὐ σπάνιοι ἂν * εἶεν; Καὶ μάλα. Ὁ οὖν καλὰ μὲν C πράγματα νομίζων, αὐτὸ δὲ κάλλος μήτε νομίζων μήτε, ἄν τις ἡγῆται ἐπὶ τὴν γνῶσιν αὐτοῦ, δυνάμενος ἕπεσθαι, ὄναρ ἢ ὕπαρ δοκεῖ σοι ζῆν; σκόπει δέ· τὸ ὀνειρώττειν ἆρα οὐ τόδε ἐστίν, ἐάν τ' ἐν ὕπνῳ τις ἐάν τε ἐγρηγορὼς τὸ ὅμοιόν τῳ μὴ ὅμοιον, ἀλλ' αὐτὸ ἡγῆται εἶναι ᾧ ἔοικεν; Ἐγὼ γοῦν ἄν, ἦ δ' ὅς, φαίην ὀνειρώττειν τὸν τοιοῦτον. Τί δέ; ὁ τἀναντία τούτων ἡγούμενός τέ τι αὐτὸ καλὸν καὶ δυνάμενος * καθορᾶν D καὶ αὐτὸ καὶ τὰ ἐκείνου μετέχοντα, καὶ οὔτε τὰ μετέχοντα αὐτὸ οὔτε αὐτὸ τὰ μετέχοντα ἡγούμενος, ὕπαρ ἢ ὄναρ αὖ καὶ οὗτος δοκεῖ σοι ζῆν; Καὶ μάλα, ἔφη, ὕπαρ. Οὐκοῦν τούτου μὲν τὴν διάνοιαν ὡς γιγνώσκοντος γνώμην ἂν ὀρθῶς φαῖμεν εἶναι, τοῦ δὲ δόξαν ὡς δοξάζοντος; Πάνυ μὲν οὖν. Τί οὖν, ἐὰν ἡμῖν χαλεπαίνῃ οὗτος, ὅν φαμεν δοξάζειν, ἀλλ' οὐ γιγνώσκειν, καὶ ἀμφισβητῇ ὡς οὐκ ἀληθῆ λέγομεν, ἕξομέν τι παραμυθεῖσθαι * αὐτὸν καὶ πείθειν ἠρέμα ἐπικρυπτόμενοι ὅτι E οὐχ ὑγιαίνει; Δεῖ γέ τοι δή, ἔφη. Ἴθι δή, σκόπει τί ἐροῦμεν πρὸς αὐτόν· ἢ βούλει ὧδε πυνθανώμεθα παρ' αὐτοῦ, λέγοντες ὡς, εἴ τι οἶδεν, οὐδεὶς αὐτῷ φθόνος, ἀλλ' ἄσμενοι ἂν

etiam unum utrumque? Etiam hoc. Iufti quoque et iniufti et boni et mali omniumque formarum eadem eft ratio, ut ipfa quidem una quaeque fit, quia vero actionum et corporum mutuaque inter fe communione ubique fefe exhibeant, multiplicem reperiri quamque. Recte, inquit, dicis. Ita igitur, inquam, diftinguo ut feparem quos modo dixifti fpectandi cupidos, artium ftudiofos agendoque deditos, ab eis de quibus agitur, quosque folos recte quispiam dixerit philofophos. Quomodo, inquit, dicis? Illi enim fine dubio, inquam, audiendi fpectandique cupidi pulchras voces amplectuntur et colores et figuras omniaque ex his ficta, ipfius vero pulchri non poteft eorum animus naturam fpectare atque amplecti. Habet fane, inquit, fic fe res. Qui autem ad ipfum pulchrum poffint accedere idque fpectare per fe, nonne rari fint? Admodum. Iam qui pulchras quidem res effe putat, ipfam vero pulchritudinem neque putet effe neque, fi quis duxerit ad eius cognitionem, poffit fequi, fomnians an vigilans videtur tibi vivere? confidera vero: fomniare nonne hoc eft, fi quis in fomnis vel etiam vigilans fimile alicui non fimile, fed idem iudicet effe atque id ad cuius fimilitudinem accedit? Ego certe, inquit, dixerim fomniare talem. Quid? qui contra exiftimat aliquid ipfum pulchrum et poteft fpectare tam ipfum quam quod eius particeps eft, et neque particeps pro ipfo neque ipfum pro participe habet, vigilansne an fomnians hic videtur tibi vivere? Et fane quidem, inquit, vigilans. Nonne igitur huius quidem intelligentiam quippe cognofcentis cognitionem recte dixerimus effe, illius vero opinionem quippe opinantis? Admodum. Quid igitur, fi nobis fuccenfeat is quem dicimus opinari, non cognofcere, et dubitet an vera dicamus, poterimusne eum placare eique perfuadere leniter celantes eum haud fanae effe mentis? Oportet certe id fieri, inquit. Age dum, confidera quid dicturi ei fimus; an vis ita ex eo quaeramus ut dicamus, fi quid fciat, nos ei

ἴδοιμεν εἰδότα τι; ἀλλ' ἡμῖν εἰπὲ τόδε· ὁ γιγνώσκων γιγνώσκει τὶ ἢ οὐδέν; σὺ οὖν μοι ὑπὲρ ἐκείνου ἀποκρίνου. Ἀποκρινοῦμαι, ἔφη, ὅτι γιγνώσκει τί. Πότερον ὂν ἢ οὐκ ὄν; Ὄν· πῶς γὰρ * ἂν μὴ ὄν γέ τι γνωσθείη; Ἱκανῶς οὖν τοῦτο ἔχομεν, 477 κἂν εἰ πλεοναχῇ σκοποῖμεν *), ὅτι τὸ μὲν παντελῶς ὂν παντελῶς γνωστόν, μὴ ὂν δὲ μηδαμῇ πάντῃ ἄγνωστον; Ἱκανώτατα. Εἶεν, εἰ δὲ δή τι οὕτως ἔχει ὡς εἶναί τε καὶ μὴ εἶναι, οὐ μεταξὺ ἂν κέοιτο τοῦ εἰλικρινῶς ὄντος καὶ τοῦ αὖ μηδαμῇ ὄντος; Μεταξύ. Οὐκοῦν ἐπὶ μὲν τῷ ὄντι γνῶσις ἦν, ἀγνωσία δ' ἐξ ἀνάγκης ἐπὶ τῷ μὴ ὄντι, ἐπὶ τῷ μεταξὺ δὲ τούτων * μεταξύ τι καὶ ζητητέον ἀγνοίας τε καὶ ἐπιστήμης, εἴ τι τυγχάνει ὂν τοιοῦτον; Πάνυ μὲν οὖν. Ἆρ' οὖν λέγομέν τι δόξαν εἶναι; Πῶς γὰρ οὔ; Πότερον ἄλλην δύναμιν ἐπιστήμης ἢ τὴν αὐτήν; Ἄλλην. Ἐπ' ἄλλῳ ἄρα τέτακται δόξα καὶ ἐπ' ἄλλῳ ἐπιστήμη, κατὰ τὴν αὐτὴν δύναμιν ἑκατέρα τὴν αὑτῆς. Οὕτως. Οὐκοῦν ἐπιστήμη μὲν ἐπὶ τῷ ὄντι πέφυκε γνῶναι ὡς ἔστι τὸ ὄν; μᾶλλον δὲ ὧδέ μοι δοκεῖ πρότερον ἀναγκαῖον εἶναι διελέσθαι. Πῶς; Φήσομεν * δυνάμεις εἶναι γένος τι τῶν ὄντων, C αἷς δὴ καὶ ἡμεῖς δυνάμεθα ἃ δυνάμεθα, καὶ ἄλλο πᾶν ὅ τίπερ ἂν δύνηται, οἷον λέγω ὄψιν καὶ ἀκοὴν τῶν δυνάμεων εἶναι, εἰ ἄρα μανθάνεις ὃ βούλομαι λέγειν τὸ εἶδος. Ἀλλὰ μανθάνω, ἔφη. Ἄκουσον δὴ ὅ μοι φαίνεται περὶ αὐτῶν. δυνάμεως γὰρ ἐγὼ οὔτε τινὰ χρόαν ὁρῶ οὔτε σχῆμα οὔτε τι τῶν τοιούτων οἷον καὶ ἄλλων πολλῶν, πρὸς ἃ ἀποβλέπων ἔνια διορίζομαι παρ' ἐμαυτῷ τὰ μὲν ἄλλα εἶναι, τὰ δὲ ἄλλα· δυνάμεως δ' * εἰς D ἐκεῖνο μόνον βλέπω ἐφ' ᾧ τε ἔστι καὶ ὃ ἀπεργάζεται, καὶ ταύτῃ ἑκάστην αὐτῶν δύναμιν ἐκάλεσα, καὶ τὴν μὲν ἐπὶ τῷ αὐτῷ **) τεταγμένην καὶ τὸ αὐτὸ ἀπεργαζομένην τὴν αὐτὴν καλῶ, τὴν δὲ ἐπὶ ἑτέρῳ καὶ ἕτερον ἀπεργαζομένην ἄλλην. τί δὲ σύ; πῶς ποιεῖς; Οὕτως, ἔφη. Δεῦρο δὴ πάλιν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ ἄριστε· ἐπιστήμην πότερον δύναμίν τινά φῃς εἶναι αὐτήν, ἢ εἰς τί

---

*) ἴσ. ἢ καὶ πλεοναχῇ σκοπῶμεν. ἤ· κἂν οὐ πλεοναχῇ σκοπῶμεν.

**) γρ. ἐπὶ τὸ αὐτό.

minime invidere, fed cum voluptate percepturos effe eum aliquid fcire? at nobis hoc dic: qui cognofcit isne cognofcit aliquid an nihil? tu mihi pro illo refponde. Refpondebo, inquit, eum cognofcere aliquid. Utrum quod eft an quod non eft? Quod eft; quomodo enim quod non eft cognofcatur? Satisne iam hoc tenemus, an faepius anquiramus, id quod omnino fit omnino poffe cognofci, quod vero nullo modo fit, id nullo omnino modo poffe cognofci? Prorfus fatis. Iam fi quid ita habet ut et fit et non fit, nonne id interiectum erit inter id quod vere eft et id quod nullo omnino modo eft? Erit vero. Nonne igitur in eo quod eft cognitio exftat, neceffario autem haec abeft ab eo quod non eft, et in eo quod interiectum eft medium quoddam quaerendum inter infcientiam et fcientiam, fi quid exftat huiusmodi? Sane quidem. Num igitur dicimus aliquid opinionem effe? Quidni? Utrum rem a fcientia diverfam an eandem? Diverfam. In alio igitur pofita eft opinio et in alio fcientia, pro fua quaeque facultate. Ita. Et nonne fcientia ita comparata eft ut cognofcat id quod eft quale fit? potius vero ita mihi videtur prius diftinguendum effe. Quomodo? Dicemus facultates genus effe aliquod eorum quae fint, quibus quidem et nos poffimus ea quae poffimus et aliud quidque quodcumque poffit, veluti dico vifum et auditum facultatum effe, fi intelligis quod volo dicere genus. Sane intelligo, inquit. Audi igitur quod mihi videtur de his. facultatis enim neque colorem aliquem video neque figuram neque tale quid quale in aliis multis, in quod intuens apud animum meum ftatuo res alias atque alias effe; in facultate autem illud tantum intueor ad quod pertinet et quod efficit, et hac ratione quamque earum facultatem voco, ut, quae ad idem pertineat idemque efficiat, eandem appellem, quae vero alio aliudque efficiat aliam. quid vero tu? quomodo facis? Ita, inquit. Huc iam rurfus, inquam, mi optime: fcientiam utrum facultatem aliquam dicis effe, an in quodnam genus

*γένος τίθης; Εἰς * τοῦτο, ἔφη, πασῶν γε δυνάμεων ἐῤῥωμε-* E
νεστάτην. Τί δέ; δόξαν εἰς δύναμιν ἢ εἰς ἄλλο εἶδος οἴσο-
μεν; Οὐδαμῶς, ἔφη· ᾧ γὰρ δοξάζειν δυνάμεθα, οὐκ ἄλλο
τι ἢ δόξα ἐστίν. Ἀλλὰ μὲν δὴ ὀλίγον γε πρότερον ὡμολόγεις
μὴ τὸ αὐτὸ εἶναι ἐπιστήμην τε καὶ δόξαν. Πῶς γὰρ ἄν, ἔφη,
τό γε ἀναμάρτητον τῷ μὴ ἀναμαρτήτῳ ταὐτόν ποτέ τις νοῦν
*ἔχων τιθείη; Καλῶς, ἦν δ' ἐγώ· καὶ δῆλον ὅτι ἕτερον * ἐπι-* 478
στήμης δόξα ὁμολογεῖται ἡμῖν. Ἕτερον. Ἐφ' ἑτέρῳ ἄρα ἕτε-
ρόν τι δυναμένη ἑκατέρα αὐτῶν πέφυκεν. Ἀνάγκη. Ἐπι-
στήμη μέν γέ που ἐπὶ τῷ ὄντι, τὸ ὂν γνῶναι ὡς ἔχει. Ναί.
Δόξα δέ, φαμέν, δοξάζειν. Ναί. Ἦ ταὐτὸν ὅπερ ἐπιστήμη
γιγνώσκει, καὶ ἔσται γνωστόν τε καὶ δοξαστὸν τὸ αὐτό; ἢ ἀδύ-
νατον; Ἀδύνατον, ἔφη, ἐκ τῶν ὡμολογημένων, εἴπερ ἐπ'
ἄλλῳ ἄλλη δύναμις πέφυκε, δυνάμεις δὲ ἀμφότεραί ἐστον, δόξα
*τε * καὶ ἐπιστήμη, ἄλλη δὲ ἑκατέρα, ὥς φαμεν· ἐκ τούτων δὴ* B
οὐκ ἐγχωρεῖ γνωστὸν καὶ δοξαστὸν ταὐτὸν εἶναι. Οὐκοῦν εἰ τὸ ὂν
γνωστόν, ἄλλο τι ἂν δοξαστὸν ἢ τὸ ὂν εἴη; Ἄλλο. Ἆρ' οὖν τὸ
μὴ ὂν δοξάζει; ἢ ἀδύνατον καὶ δοξάσαι τό γε μὴ ὄν; ἐννόει
*δέ· οὐχ ὁ δοξάζων ἐπί τι φέρει τὴν δόξαν; ἢ οἷόν τε *) αὖ*
δοξάζειν μέν, δοξάζειν δὲ μηδέν; Ἀδύνατον. Ἀλλ' ἕν γέ τι
δοξάζει ὁ δοξάζων; Ναί. Ἀλλὰ μὴν μὴ ὄν γε οὐχ ἕν τι, ἀλλὰ
*μηδὲν ὀρθότατ' ἂν * προσαγορεύοιτο. Πάνυ γε. Μὴ ὄντι* C
μὴν ἄγνοιαν ἐξ ἀνάγκης ἀπέδομεν, ὄντι δὲ γνῶσιν. Ὀρθῶς,
ἔφη. Οὐκ ἄρα ὂν οὐδὲ μὴ ὂν δοξάζει. Οὐ γάρ. Οὔτε ἄρα
ἄγνοια οὔτε γνῶσις δόξα ἂν εἴη. Οὐκ ἔοικεν. Ἆρ' οὖν ἐκ-
τὸς τούτων ἐστὶν ὑπερβαίνουσα ἢ γνῶσιν σαφηνείᾳ ἢ ἄγνοιαν
ἀσαφείᾳ; Οὐδέτερα. Ἀλλ' ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, γνώσεως μέν
*σοι φαίνεται δόξα σκοτωδέστερον, ἀγνοίας δὲ φανότερον **);*
*Καὶ πολύ γε, ἔφη. Ἐντὸς δ' * ἀμφοῖν κεῖται ***); Ναί.* D

---

*) γρ. οἷός τε.

**) γρ. φανερώτερον.

***) γρ. Εἰ δ' ἀμφοῖν μεταξὺ κεῖται; ἴσ. Ἐντὸς δὴ ἀμφοῖν κεῖται;

eam refers? In hoc, inquit, quod omnium facultatum validissimam complectitur. Quid vero? opinionem in facultatum vel alium quem numerum referemus? Minime vero, inquit; nam id quo opinari possumus, nihil aliud nisi opinio est. Iam vero paullo supra concessisti non idem esse scientiam et opinionem. Quî enim, inquit, ponere umquam quis poterit intelligens idem esse errore vacuum et errori subiectum? Praeclare, inquam; et patet inter nos convenire diversam a scientia esse opinionem. Diversam vero. Ad diversum igitur utraque earum diversam habens facultatem nata est. Necessario. Ac scientia quidem ad id quod est, ut cognoscat quomodo habeat. Etiam. Opinio autem, dicimus, ad opinandum. Vero. Num idem quod scientia cognoscit, et erit quod cognoscitur et quod opinamur idem? an fieri id non potest? Non potest, inquit, ex eis quae inter nos convenerunt, si quidem ad aliud alia facultas nata est, facultates vero utraeque sunt, opinio et scientia, alia autem quaeque, ut posuimus; ex his enim non potest id quod cognoscitur et opinabile idem esse. Nonne igitur, si id quod est cognoscitur, aliud quid erit opinabile quam id quod est? Aliud vero. Num vero id quod non est opinatur qui opinatur? an fieri nequit ut opinetur id quod non est? reputa tecum: nonne is qui opinatur ad aliquid refert opinionem? an potest fieri ut opinetur quidem, opinetur vero nihil? Non potest. Itaque unum aliquid opinatur is qui opinatur. Etiam. Iam vero id quod non est non unum aliquid, sed nihil rectissime dicetur. Sane quidem. Ei vero quod non est inscientiam necessario tribuimus, ei contra quod est scientiam. Recte, inquit. Neque igitur quod est neque quod non est opinatur. Minime vero. Neque igitur inscientia neque scientia opinio erit. Non, ut patet. Num vero extra has est superans vel scientiam perspicuitate vel inscientiam obscuritate? Neutrum. Igitur, inquam, scientiâ quidem tibi videtur opinio obscurior, inscientiâ vero clarior? Ac longe quidem, inquit. Intra utramque

Μεταξὺ ἄρα ἂν εἴη τούτοιν δόξα. Κομιδῇ μὲν οὖν. Οὐκοῦν ἔφαμεν ἐν τοῖς πρόσθεν, εἴ τι φανείη οἷον ἅμα ὄν τε καὶ μὴ ὄν, τὸ τοιοῦτον μεταξὺ κεῖσθαι τοῦ εἰλικρινῶς ὄντος τε καὶ τοῦ πάντως μὴ ὄντος, καὶ οὔτε ἐπιστήμην οὔτε ἄγνοιαν ἐπ' αὐτῷ ἔσεσθαι, ἀλλὰ τὸ μεταξὺ αὖ φανὲν ἀγνοίας καὶ ἐπιστήμης; Ὀρθῶς. Νῦν δέ γε πέφανται μεταξὺ τούτοιν ὃ δὴ καλοῦμεν δόξαν. Πέφανται. Ἐκεῖνο * δὴ λείποιτ' ἂν ἡμῖν εὑ- E ρεῖν, ὡς ἔοικε, τὸ ἀμφοτέρων μετέχον, τοῦ εἶναί τε καὶ μὴ εἶναι, καὶ οὐδέτερον εἰλικρινὲς ὀρθῶς ἂν προσαγορευόμ. ον, ἵνα, ἐὰν φανῇ δοξαστὸν αὐτὸ εἶναι, ἐν δίκῃ προσαγορεύωμεν, τοῖς μὲν ἄκροις τὰ ἄκρα, τοῖς δὲ μεταξὺ τὰ μεταξὺ ἀποδιδόντες· ἢ οὐχ οὕτως; Οὕτως. Τούτων δὴ ὑποκειμένων λεγέτω μοι, φήσω, καὶ ἀποκρινέσθω * ὁ χρηστός, ὃς αὐτὸ μὲν κα- 479 λὸν καὶ ἰδέαν τινὰ αὐτοῦ κάλλους μηδεμίαν ἡγεῖται ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ὡσαύτως ἔχουσαν, πολλὰ δὲ τὰ καλὰ νομίζει [ἐκεῖνος ὁ φιλοθεάμων, καὶ] οὐδαμῇ ἀνεχόμενος, ἄν τις ἓν τὸ καλὸν φῇ εἶναι καὶ δίκαιον καὶ τἆλλα οὕτω. τούτων γὰρ δή, ὦ ἄριστε, φήσομεν, τῶν πολλῶν καλῶν μῶν τι ἔστιν ὃ οὐκ αἰσχρὸν φανήσεται; καὶ τῶν δικαίων, ὃ οὐκ ἄδικον, καὶ τῶν ὁσίων, ὃ οὐκ ἀνόσιον; Οὔκ, ἀλλ' ἀνάγκη, ἔφη, καὶ καλά πως αὐτὰ * καὶ αἰσχρὰ φανῆναι, καὶ ὅσα ἄλλα ἐρωτᾷς. Τί δέ; τὰ πολ- B λὰ διπλάσια ἧττόν τι ἡμίσεα ἢ διπλάσια φαίνεται; Οὐδέν. Καὶ μεγάλα δὴ καὶ σμικρὰ καὶ κοῦφα καὶ βαρέα μή τι μᾶλλον, ἃ ἂν φήσωμεν, ταῦτα προσρηθήσεται, ἢ τἀναντία; Οὔκ, ἀλλ' ἀεί, ἔφη, ἕκαστον ἀμφοτέρων ἕξεται. Πότερον οὖν ἔστι μᾶλλον ἢ οὐκ ἔστιν ἕκαστον τῶν πολλῶν τοῦτο ὃ ἄν τις φῇ αὐτὸ εἶναι; Τοῖς ἐν ταῖς ἑστιάσεσιν, ἔφη, ἐπαμφοτερίζουσιν ἔοικε, καὶ τῷ * τῶν παίδων αἰνίγματι τῷ περὶ τοῦ εὐνούχου τῆς βολῆς C πέρι τῆς νυκτερίδος, ᾧ *) καὶ ἐφ' οὗ αὐτὸν αὐτὴν αἰνίττονται

---

*) γρ. ὡς.

igitur posita est? Etiam. Media ergo erit inter has opinio. Admodum. Nonne diximus in superioribus, si quid reperiretur ita comparatum ut simul esset et non esset, id interiectum esse inter id quod vere esset et id quod omnino non esset, in eoque neque scientiam neque inscientiam fore, sed id quod medium reperiretur inter inscientiam ac scientiam? Recte. Nunc vero reperta est media inter has quam quidem vocamus opinionem. Reperta est. Illud iam relinquetur nobis ut inveniamus, ut patet, id quod utriusque partem habet, eius quod est et eius quod non est, et neutrum verum esse recte dicetur, ut, si reperiatur id esse opinabile, iure hoc id nomine afficiamus, summis quidem summa, mediis vero media attribuentes; an non ita? Ita. His iam tamquam fundamento positis dicito mihi, pronunciabo, et respondeto bonus ille, qui ipsum quidem pulchrum et speciem aliquam ipsius pulchritudinis nullam esse existimat semper eadem se ratione habentem, multa vero esse pulchra arbitratur [ille spectandi cupidus et] nullo modo admittens, si quis unum pulchrum dicit esse atque iustum reliquaque similiter. in his enim, optime, dicemus, multis pulchris num quid est quod non turpe reperiri possit, et in iustis quod non iniustum, et in sacris quod non profanum? Non, sed necesse est, inquit, et pulchra illa et quodammodo turpia reperiri, et quaecumque alia interrogas. Quid vero? multa illa dupla minus fere dimidia quam dupla reperiuntur? Minime vero. Et magna quoque et parva, levia et gravia numquid magis ea dicentur quae a nobis vocabuntur, quam contraria? Non, sed semper, inquit, utrorumque quodque partem habebit. Utrum igitur est magis an non est quodque multorum illorum hoc quod quis dixerit id esse? Eis quae in epulis proferuntur, inquit, ambiguitatibus hoc simile est et puerorum aenigmati de vespertilione ab eunucho icto obscure significanti, quonam et in quo ille ictus fuerit; nam haec

βαλεῖν· καὶ γὰρ ταῦτα ἐπαμφοτερίζει *), καὶ οὔτ' εἶναι οὔτε μὴ εἶναι οὐδὲν αὐτῶν δυνατὸν παγίως νοῆσαι, οὔτ' ἀμφότερα οὔτε οὐδέτερον. Ἔχεις οὖν αὐτοῖς, ἦν δ' ἐγώ, ὅ τι χρήσει, ἢ ὅποι θήσεις καλλίω θέσιν τῆς μεταξὺ οὐσίας τε καὶ τοῦ μὴ εἶναι; οὔτε γάρ που σκοτωδέστερα μὴ ὄντος πρὸς τὸ μᾶλλον μὴ εἶναι φανήσεται, οὔτε * φανότερα ὄντος πρὸς τὸ μᾶλλον D εἶναι. Ἀληθέστατα, ἔφη. Εὑρήκαμεν ἄρα, ὡς ἔοικεν, ὅτι τὰ τῶν πολλῶν πολλὰ νόμιμα καλοῦ τε πέρι καὶ τῶν ἄλλων μεταξύ που κυλινδεῖται τοῦ τε μὴ ὄντος καὶ τοῦ ὄντος εἰλικρινῶς. Εὑρήκαμεν. Προωμολογήσαμεν δέ γε, εἴ τι τοιοῦτον φανείη, δοξαστὸν αὐτό, ἀλλ' οὐ γνωστὸν δεῖν λέγεσθαι, τῇ μεταξὺ δυνάμει τὸ μεταξὺ πλανητὸν ἁλισκόμενον. Ὡμολογήκαμεν. Τοὺς ἄρα πολλὰ καλὰ θεωμένους, * αὐτὸ δὲ τὸ καλὸν μὴ ὁρῶντας E μηδ' ἄλλῳ ἐπ' αὐτὸ ἄγοντι δυναμένους ἕπεσθαι, καὶ πολλὰ δίκαια, αὐτὸ δὲ τὸ δίκαιον μή, καὶ πάντα οὕτω, δοξάζειν φήσομεν ἅπαντα, γιγνώσκειν δὲ ὧν δοξάζουσιν οὐδέν. Ἀνάγκη, ἔφη. Τί δ' αὖ τοὺς αὐτὰ ἕκαστα θεωμένους καὶ ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ὡσαύτως ὄντα; ἆρ' οὐ γιγνώσκειν, ἀλλ' οὐ δοξάζειν; Ἀνάγκη καὶ ταῦτα. Οὐκοῦν καὶ ἀσπάζεσθαί τε καὶ φιλεῖν τούτους μὲν ταῦτα φήσομεν ἐφ' οἷς γνῶσίς ἐστιν, * ἐκείνους δὲ ἐφ' οἷς 480 δόξα; ἢ οὐ μνημονεύομεν ὅτι φωνάς τε καὶ χρόας καλὰς καὶ τὰ τοιαῦτα ἔφαμεν τούτους φιλεῖν τε καὶ θεᾶσθαι, αὐτὸ δὲ τὸ καλὸν οὐδ' ἀνέχεσθαι ὥς τι ὄν; Μεμνήμεθα. Μὴ οὖν τι πλημμελήσομεν φιλοδόξους καλοῦντες αὐτοὺς μᾶλλον, ἢ φιλοσόφους; καὶ ἄρα ἡμῖν σφόδρα χαλεπανοῦσιν, ἂν οὕτω λέγωμεν; Οὔκ, ἄν γέ μοι πείθωνται, ἔφη· τῷ γὰρ ἀληθεῖ χαλεπαίνειν οὐ θέμις. Τοὺς αὐτὸ ἄρα ἕκαστον τὸ ὂν ἀσπαζομένους φιλοσόφους, ἀλλ' οὐ φιλοδόξους κλητέον. Παντάπασι μὲν οὖν.

---

*) γρ. ἐπαμφοτερίζειν.

quoque ambigua sunt, neque quicquam eorum esse vel non esse firme licet cogitari aut utrumque aut neutrum. Habesne igitur, inquam, quid eis facias, vel quodnam in genus rectius reponas nisi in medium inter id quod est et id quod non est? neque enim, ut opinor, obscuriora eo quod non est reperientur ita ut magis illo non sint, neque clariora eo quod est ut magis sint. Verissime, inquit. Invenimus igitur, ut patet, multa illa a multitudine pulchra et reliqua id genus existimata volutari quodammodo inter id quod non est et id quod vere est. Invenimus vero. Ante autem inter nos convenerat, si tale quid reperiretur, opinabile id, non in cognitione positum dicendum esse, quod media facultate id quod in medio vagaretur comprehenderetur. Convenerat vero. Eos ergo qui multa pulchra spectant, ipsum autem pulchrum non vident nec alium ad hoc ducentem possunt sequi, et multa iusta, ipsum vero iustum non item, et omnia ita, opinari dicemus omnia, cognoscere vero eorum quae opinantur nihil. Necesse est, inquit. Quid vero eos qui ipsa quaeque spectant eaque semper eadem se ratione habentia, nonne cognoscere, non opinari? Necessarium etiam hoc est. Nonne etiam amplecti et diligere hos quidem haec dicemus in quae cognitio cadit, illos vero ea in quae opinio? annon recordamur voces et colores pulchros aliaque id genus nos dixisse hos diligere atque spectare, ipsum vero pulchrum ne admittere quidem pro tali quod esset? Recordamur. Numquid igitur peccabimus opinionis studiosos vocantes eos potius, quam sapientiae studiosos? nobisque graviter succensebunt, si hoc eos nomine afficiemus? Non, si me audient, inquit: veritati enim succensere nefas. Eos ergo qui quodque quod est amplectuntur sapientiae studiosos, non opinionis studiosos appellari oportet. Sane quidem.

ϛ.

Οἱ μὲν δὴ φιλόσοφοι, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Γλαύκων, καὶ οἱ μὴ 484
διὰ μακροῦ τινὸς διεξελθόντος λόγου μόγις πως ἀνεφάνησαν οἷοί *) εἰσιν ἑκάτεροι. Ἴσως γάρ, ἔφη, διὰ βραχέος οὐ ῥᾴδιον. Οὐ φαίνεται, εἶπον· ἐμοὶ γοῦν ἔτι δοκεῖ ἂν βέλτιον **) φανῆναι, εἰ περὶ τούτου μόνου ἔδει ῥηθῆναι καὶ μὴ πολλὰ τὰ
λοιπὰ διελθεῖν μέλλοντι κατόψεσθαι τί διαφέρει * βίος δίκαιος B
ἀδίκου. Τί οὖν, ἔφη, τὸ μετὰ τοῦτο ἡμῖν; Τί δ' ἄλλο, ἦν δ' ἐγώ, ἢ τὸ ἑξῆς; ἐπειδὴ φιλόσοφοι μὲν οἱ τοῦ ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ὡσαύτως ἔχοντος δυνάμενοι ἐφάπτεσθαι, οἱ δὲ μή, ἀλλ' ἐν πολλοῖς καὶ πάντως ἴσχουσι πλανώμενοι οὐ φιλόσοφοι, ποτέρους δὴ δεῖ πόλεως ἡγεμόνας εἶναι; Πῶς οὖν λέγοντες ἂν αὐτό, ἔφη, μετρίως λέγοιμεν; Ὁπότεροι ἄν, ἦν δ' ἐγώ, δυνατοὶ φαίνωνται φυλάξαι νόμους τε καὶ ἐπιτηδεύματα πόλεων, τού-
τους * καθιστάναι φύλακας. Ὀρθῶς, ἔφη. Τόδε, ἦν δ' ἐγώ, C
ἄρα δῆλον, εἴτε τυφλὸν εἴτε ὀξὺ ὁρῶντα χρὴ φύλακα τηρεῖν ὁτιοῦν. Καὶ πῶς, ἔφη, οὐ δῆλον; Ἦ οὖν δοκοῦσί τι ***) τυφλῶν διαφέρειν οἱ τῷ ὄντι τοῦ ὄντος ἑκάστου ἐστερημένοι τῆς γνώσεως, καὶ μηδὲν ἐναργὲς ἐν τῇ ψυχῇ ἔχοντες παράδειγμα, μηδὲ δυνάμενοι, ὥσπερ γραφῆς, εἰς τὸ ἀληθέστατον ἀποβλέποντες κἀκεῖσε ἀεὶ ἀναφέροντές τε καὶ θεώμενοι ὡς οἷόν τε

*) ἄλλ. οἵ.
**) ἄλλ. βελτιόνως.
***) γρ. δοκοῦσί σοι. ἴσ. δοκοῦσί τί σοι.

VI.

Iam qui ſint philoſophi, inquam, Glauco, et qui non ſint longo orationis circuitu vix eſt patefactum. Fortaſſe enim, inquit, brevi non facile. Non videtur, inquam; mihi certe etiam melius videtur id patere potuiſſe, ſi hoc ſolum fuiſſet agendum, nec multa reliqua exponenda ut perſpiceretur quidnam differret vita iuſta ab iniuſta. Quid igitur, inquit, nobis iam relinquitur? Quid aliud, inquam, niſi id quod ſequitur? quoniam philoſophi quidem ii qui quod ſemper eodem modo ſe habet poſſunt attingere, qui vero non hoc, ſed in multis omnique modo ſe habentibus vagantur, non philoſophi reperti ſunt, utros oportet civitatis rectores eſſe? Quomodo igitur ſtatuentes, inquit, recte dicemus? Qui, inquam, idonei reperiantur ad leges et civitatis inſtituta cuſtodienda, hos conſtitui cuſtodes oportet. Recte, inquit. Hoc igitur, inquam, perſpicuum eſt, caecumne an acute cernentem oporteat cuſtodem ſervare quidpiam. Et quî, inquit, non perſpicuum? Num igitur videntur aliquid a caecis differre qui revera cuiusque quod eſt cognitione privati ſunt nec ullum clarum in animo habent exemplum neque poſſunt, quemadmodum pictores veriſſimam intuentur ſpeciem et ad hanc rem quamque referunt atque ſpectant quam poſſunt accuratiſſime, ita

ἀκριβέστατα, οὕτω δὴ καὶ * τὰ ἐνθάδε νόμιμα καλῶν τε πέρι D καὶ δικαίων καὶ ἀγαθῶν τίθεσθαί τε, ἐὰν δέῃ τίθεσθαι, καὶ τὰ κείμενα φυλάττοντες σώζειν; Οὐ μὰ τὸν Δία, ἦ δ' ὅς, οὐ πολύ τι διαφέρειν. Τούτους οὖν μᾶλλον φύλακας στησόμεθα ἢ τοὺς ἐγνωκότας μὲν ἕκαστον τὸ ὄν, ἐμπειρίᾳ δὲ μηδὲν ἐκείνων ἐλλείποντας μηδ' ἐν ἄλλῳ μηδενὶ μέρει ἀρετῆς ὑστεροῦντας; Ἄτοπον μέντ' ἄν, ἔφη, εἴη ἄλλους αἱρεῖσθαι, εἴ γε τἄλλα μὴ ἐλλείποιντο· τούτῳ γὰρ αὐτῷ σχεδόν τι τῷ μεγίστῳ ἂν προέχοιεν. * Οὐκοῦν τοῦτο δὴ λέγωμεν, τίνα τρόπον οἷοί τ' 485 ἔσονται οἱ αὐτοὶ κἀκεῖνα καὶ ταῦτα ἔχειν; Πάνυ μὲν οὖν. Ὃ τοίνυν ἀρχόμενοι τούτου τοῦ λόγου ἐλέγομεν, τὴν φύσιν αὐτῶν πρῶτον δεῖ καταμαθεῖν· καὶ οἶμαι, ἐὰν ἐκείνην ἱκανῶς ὁμολογήσωμεν, ὁμολογήσειν καὶ ὅτι οἷοί τε ταῦτα ἔχειν οἱ αὐτοὶ ὅτι τε οὐκ ἄλλους πόλεων ἡγεμόνας δεῖ εἶναι ἢ τούτους. Πῶς; Τοῦτο μὲν δὴ τῶν φιλοσόφων φύσεων πέρι ὡμολογήσθω ἡμῖν, ὅτι μαθήματός γε ἀεὶ * ἐρῶσιν ὃ ἂν αὐτοῖς δηλοῖ ἐκείνης B τῆς οὐσίας τῆς ἀεὶ οὔσης καὶ μὴ πλανωμένης *) ὑπὸ γενέσεως καὶ φθορᾶς. Ὡμολογήσθω. Καὶ μήν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ὅτι πάσης αὐτῆς, καὶ οὔτε σμικροῦ οὔτε μείζονος οὔτε τιμιωτέρου οὔτε ἀτιμοτέρου μέρους ἑκόντες ἀφίενται, ὥσπερ ἐν τοῖς πρόσθεν περί τε τῶν φιλοτίμων καὶ ἐρωτικῶν διήλθομεν. Ὀρθῶς, ἔφη, λέγεις. Τόδε τοίνυν μετὰ τοῦτο σκόπει εἰ ἀνάγκη ἔχειν πρὸς τούτῳ ἐν τῇ φύσει οἳ ἂν μέλλωσιν * ἔσε- C σθαι οἵους ἐλέγομεν. Τὸ ποῖον; Τὴν ἀψεύδειαν καὶ τὸ ἑκόντας εἶναι μηδαμῇ προςδέχεσθαι τὸ ψεῦδος, ἀλλὰ μισεῖν, τὴν δ' ἀλήθειαν στέργειν. Εἰκός γε, ἔφη. Οὐ μόνον γε, ὦ φίλε, εἰκός, ἀλλὰ καὶ πᾶσα ἀνάγκη τὸν ἐρωτικῶς του φύσει ἔχοντα πᾶν τὸ ξυγγενές τε καὶ οἰκεῖον τῶν παιδικῶν ἀγαπᾶν. Ὀρθῶς, ἔφη. Ἦ οὖν οἰκειότερον σοφίᾳ τι ἀληθείας ἂν εὕροις; Καὶ πῶς; ἦ δ' ὅς. Ἦ οὖν δυνατὸν εἶναι τὴν αὐτὴν φύσιν φιλόσοφόν τε καὶ * φιλοψευδῆ; Οὐδαμῶς γε. Τὸν ἄρα τῷ ὄντι D φιλομαθῆ πάσης ἀληθείας δεῖ εὐθὺς ἐκ νέου ὅτι μάλιστα ὀρέγεσθαι. Παντελῶς γε. Ἀλλὰ μὴν ὅτῳ γε εἰς ἕν τι αἱ ἐπιθυμίαι σφόδρα ῥέπουσιν, ἴσμεν που ὅτι εἰς τἄλλα τούτῳ ἀσθε-

*) ἴσ. ἐκείνην τὴν οὐσίαν τὴν ἀεὶ οὖσαν καὶ μὴ πλανωμένην.

etiam leges hîc de pulchro et iusto et bono dare, si opus fuerit datis, et conditas custodire atque servare? Haudquaquam hercle, inquit, multum differunt. Hos igitur potius custodes constituemus quam eos qui cognoverunt quodque quod est, nec in peritia illis cedunt neque in alia ulla virtutis parte inferiores sunt? Ineptum vero, inquit, alios eligere, si in ceteris non cedent; illo certe ipso, quod maximum est, superabunt. Nonne hoc explicemus, quo pacto fieri possit ut iidem et illa et haec teneant? Sane quidem. Quod igitur hunc exorsi sermonem diximus, natura eorum ante omnia est perspicienda; atque arbitror, si de hac satis inter nos convenerit, fore ut hoc quoque conveniat, posse haec habere eosdem nec alios civitatum rectores constituendos esse nisi hos. Quomodo? Hoc quidem de philosophis naturis inter nos constet oportet, disciplinae eos amantes esse omnis quae ipsis declaret id quod semper est nec iactatur ortu et interitu. Constet vero oportet. Atque etiam, inquam, hoc, universam illam eos amare, nec facile missam facere partem, sive exigua sive maior, seu praestantior seu vilior sit, quemadmodum supra de honoris cupidis et amatoriis exposuimus. Recte, inquit, dicis. Iam deinceps reputa an necesse sit hoc praeterea in natura habere eos qui futuri sint quales descripsimus. Quidnam? Veri amorem, ut nullo modo sua sponte admittant mendacium, sed odio habeant, veritatem autem diligant. Consentaneum quidem, inquit. Non solum, amice, consentaneum, verum etiam prorsus necessarium, qui amore aliquid natura amplectatur, eum omne cognatum et propinquum deliciis suis colere. Recte, inquit. Num igitur propinquius aliquid sapientiae quam veritatem reperias? Qui potest? inquit. Num igitur fieri potest eadem natura ut sit sapientiae et mendacii studiosa? Haudquaquam. Vere igitur discendi studiosum omnem veritatem oportet statim a pueritia quam maxime appetere. Prorsus. Iam vero, quo magis ad unum aliquod cupiditates vehementer se inclinent, scimus, ni

νέστεραι, ὥσπερ ῥεῦμα ἐκεῖσε ἀποχετευόμενον *). Τί μήν;
Ὧι δὴ πρὸς τὰ μαθήματα καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτον ἐῤῥυήκασι,
περὶ τὴν τῆς ψυχῆς, οἶμαι, ἡδονὴν αὐτῆς καθ' αὑτὴν εἶεν
ἄν, τὰς δὲ διὰ τοῦ σώματος ἐκλείποιεν, εἰ μὴ πεπλασμένως,
ἀλλ' ἀληθῶς φιλόσοφός * τις εἴη. Μεγάλη ἀνάγκη. Σώφρων E
μὴν ὅ γε τοιοῦτος καὶ οὐδαμῇ φιλοχρήματος· ὧν γὰρ ἕνεκα
χρήματα μετὰ πολλῆς δαπάνης σπουδάζεται, ἄλλῳ τινὶ μᾶλλον
ἢ τούτῳ προσήκει σπουδάζειν. Οὕτως. Καὶ μήν που καὶ
τόδε δεῖ σκοπεῖν, ὅταν κρίνειν * μέλλῃς φύσιν φιλόσοφόν τε 486
καὶ μή. Τὸ ποῖον; Μή σε λάθῃ μετέχουσα ἀνελευθερίας·
ἐναντιώτατον γάρ που σμικρολογία ψυχῇ μελλούσῃ τοῦ ὅλου
καὶ παντὸς ἀεὶ ἐπορέξεσθαι θείου τε καὶ ἀνθρωπίνου. Ἀλη-
θέστατα, ἔφη. Ἧι οὖν ὑπάρχει διανοίᾳ **) μεγαλοπρέπεια
καὶ θεωρία παντὸς μὲν χρόνου, πάσης δὲ οὐσίας, οἷόν τε οἴει
τούτῳ μέγα τι δοκεῖν εἶναι τὸν ἀνθρώπινον βίον; Ἀδύνατον,
ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν * καὶ θάνατον οὐ δεινόν τι ἡγήσεται ὁ τοι- B
οῦτος; Ἥκιστά γε. Δειλῇ δὴ καὶ ἀνελευθέρῳ φύσει φιλοσο-
φίας ἀληθινῆς, ὡς ἔοικεν, οὐκ ἂν μετείη. Οὔ μοι δοκεῖ.
Τί οὖν; ὁ κόσμιος καὶ μὴ φιλοχρήματος μηδ' ἀνελεύθερος μηδ'
ἀλαζὼν μηδὲ δειλὸς ἔσθ' ὅπῃ ἂν δυςξύμβολος ἢ ἄδικος γένοιτο;
Οὐκ ἔστιν. Καὶ τοῦτο δὴ ψυχὴν σκοπῶν φιλόσοφον καὶ μὴ
εὐθὺς νέου ὄντος ἐπισκέψει, εἰ ἄρα δικαία τε καὶ ἥμερος ἢ
δυςκοινώνητός τε καὶ ἀγρία. Πάνυ μὲν οὖν. Οὐ μὴν οὐδὲ
τόδε παραλείψεις, * ὡς ἐγᾦμαι. Τὸ ποῖον; Εὐμαθὴς ἢ δυς- C
μαθής· ἢ προςδοκᾷς ποτέ τινά τι ἱκανῶς ἂν στέρξαι, ὃ πράτ-
των ἂν ἀλγῶν τε πράττοι καὶ μόγις σμικρὸν ἀνύτων; Οὐκ ἂν
γένοιτο. Τί δ'; εἰ μηδὲν ὧν μάθοι σώζειν δύναιτο, λήθης
ὢν πλέως, ἆρ' ἂν οἷός τ' εἴη ἐπιστήμης μὴ κενὸς εἶναι; Καὶ
πῶς; Ἀνόνητα ***) δὲ πονῶν οὐκ οἴει ἀναγκασθήσεται τελευ-
τῶν αὑτόν τε μισεῖν καὶ τὴν τοιαύτην πρᾶξιν; Πῶς * δ' οὔ; D

---

*) ἄλλ. ἀπωχετευμένον.

**) ἴσ. Ὧι — διανοίας.

***) ἴσ. ἀνήνυτα.

fallor, ad reliqua eas eo imbecilliores esse, tamquam rivum illuc derivatum. Quidni? Cui igitur ad disciplinas omneque id genus fluxerunt, is in animi, opinor, ipsius per se voluptate versabitur, corporis vero voluptates relinquet, si non simulate, sed vere philosophus erit. Prorsus necesse est. Temperans vere talis nec ullo modo pecuniae cupidus; ea enim quorum causa pecunia multa impensa colitur, alii cui potius quam huic convenit colere. Ita. Atque etiam hoc, opinor, considerari oportet, quando iudicare volueris quae sit philosopha natura, quae non. Qûidnam? Num clam in se habeat illiberalitatis aliquid; maxime enim rerum minutarum studium pugnat cum animo qui universitatem semper appetiturus est rerum tam divinarum quam humanarum. Verissima, inquit, dicis. Animo igitur, in quo inest magnificentia et contemplatio omnis temporis omniumque rerum, num arbitraris videri posse magnum quid esse humanam vitam? Fieri non potest, inquit. Nonne etiam mortem haud formidolosam existimabit talis? Minime vero. Ad ignavam igitur et illiberalem naturam philosophia vera, ut patet, non pertinebit. Non, ut mihi videtur. Quid vero? vir modestus, a pecuniae studio, illiberalitate, vanitate et ignavia alienus est ut difficilis vel iniustus exsistat? Non est. Etiam hoc igitur naturam explorans philosopham et non philosopham in puero statim observabis, iustane et mitis an morosa et agrestis sit. Sane quidem. Neque hoc praetermittes, ut arbitror. Quale? Docilisne sit necne; an arbitraris umquam aliquem satis id amplexurum esse quod moleste factitet et ita ut vix paullum proficiat? Fieri id nequit. Quid autem? si nihil eorum quae didicerit servare poterit, oblivione plenus, num fieri potest ut scientiae non sit inanis? Quî potest? Frustra vero quum laborem impendat, nonne censes fore ut cogatur tandem et suimet ipsius odium concipere et huiusmodi actionis? Quidni? Obliviosum igitur animum in eorum

'Επιλήσμονα ἄρα ψυχὴν ἐν ταῖς ἱκανῶς φιλοσόφοις μή ποτε ἐγκρίνωμεν, ἀλλὰ μνημονικὴν αὐτὴν ζητῶμεν δεῖν εἶναι. Παντάπασι μὲν οὖν. 'Αλλ' οὐ μὴν τό γε τῆς ἀμούσου τε καὶ ἀσχήμονος φύσεως ἄλλοσέ ποι ἂν φαῖμεν ἕλκειν ἢ εἰς ἀμετρίαν. Τί μήν; 'Αλήθειαν δὲ ἀμετρίᾳ ἡγεῖ ξυγγενῆ εἶναι, ἢ ἐμμετρίᾳ; 'Εμμετρίᾳ. Ἔμμετρον ἄρα καὶ εὔχαριν ζητῶμεν πρὸς τοῖς ἄλλοις διάνοιαν φύσει, ἣν ἐπὶ τὴν τοῦ ὄντος ἰδέαν ἑκάστου τὸ * αὐτοφυὲς εὐάγωγον παρέξει. Πῶς δ' οὔ; Τί οὖν; μή E
πῃ δοκοῦμέν σοι οὐκ ἀναγκαῖα ἕκαστα διεληλυθέναι καὶ ἑπόμενα ἀλλήλοις τῇ μελλούσῃ τοῦ ὄντος ἱκανῶς τε καὶ τελέως ψυχῇ μεταλήψεσθαι; 'Αναγκαιότατα μὲν * οὖν, ἔφη. Ἔστιν οὖν 487
ὅπῃ μέμψει τοιοῦτον ἐπιτήδευμα, ὃ μήποτ' ἄν τις οἷός τε γένοιτο ἱκανῶς ἐπιτηδεῦσαι, εἰ μὴ φύσει εἴη μνήμων, εὐμαθής, μεγαλοπρεπής, εὔχαρις, φίλος τε καὶ ξυγγενὴς ἀληθείας, δικαιοσύνης, ἀνδρείας, σωφροσύνης; Οὐδ' ἂν ὁ Μῶμος, ἔφη, τό γε τοιοῦτον μέμψαιτο. 'Αλλ', ἦν δ' ἐγώ, τελειωθεῖσι τοῖς τοιούτοις παιδείᾳ τε καὶ ἡλικίᾳ ἆρα οὐ μόνοις ἂν τὴν πόλιν ἐπιτρέποις;

Καὶ ὁ 'Αδείμαντος, Ὦ Σώκρατες, ἔφη, πρὸς * μὲν B
ταῦτά σοι οὐδεὶς ἂν οἷός τ' εἴη ἀντειπεῖν· ἀλλὰ γὰρ τοιόνδε τι πάσχουσιν οἱ ἀκούοντες ἑκάστοτε ἃ νῦν λέγεις· ἡγοῦνται δι' ἀπειρίαν τοῦ ἐρωτᾶν τε καὶ ἀποκρίνεσθαι ὑπὸ τοῦ λόγου παρ' ἕκαστον τὸ ἐρώτημα σμικρὸν παραγόμενοι, ἀθροισθέντων τῶν σμικρῶν ἐπὶ τελευτῆς τῶν λόγων μέγα τὸ σφάλμα καὶ ἐναντίον τοῖς πρώτοις ἀναφαίνεσθαι, καὶ ὥσπερ ὑπὸ τῶν πεττεύειν δεινῶν οἱ μὴ τελευτῶντες * ἀποκλείονται καὶ οὐκ ἔχουσιν ὅ τι C
φέρωσιν, οὕτω καὶ σφεῖς τελευτῶντες ἀποκλείεσθαι καὶ οὐκ ἔχειν ὅ τι λέγωσιν ὑπὸ πεττείας αὖ ταύτης τινὸς ἑτέρας, οὐκ ἐν ψήφοις, ἀλλ' ἐν λόγοις, ἐπεὶ τό γε ἀληθὲς οὐδέν τι μᾶλλον ταύτῃ ἔχειν. λέγω δ' εἰς τὸ παρὸν ἀποβλέψας· νῦν γὰρ φαίη ἄν τίς σοι λόγῳ μὲν οὐκ ἔχειν καθ' ἕκαστον τὸ ἐρωτώμενον ἐναντιοῦσθαι, ἔργῳ δὲ ὁρᾶν, ὅσοι ἂν ἐπὶ φιλοσοφίαν ὁρμήσαντες μὴ τοῦ πεπαιδεῦσθαι * ἕνεκα ἁψάμενοι νέοι ὄντες ἀπαλλάτ- D
τωνται, ἀλλὰ μακρότερον ἐνδιατρίψωσι, τοὺς μὲν πλείστους

numero qui satis sint philosophi, numquam reponamus, sed memor ut sit postulemus. Maxime. Iam vero naturam humanitatis inopem decentiaeque expertem num alio dicemus abripere nisi ad immoderationem? Minime vero. Veritatem autem moderationi censes cognatam esse, an immoderationi? Moderationi. Moderatus igitur ac venustus postulemus ut praeter reliqua sit animus natura, quem ad eius quod est spectationem propria cuiusque natura facilem ductu exhibeat. Quidni? Quid igitur? numquid videmur tibi non necessaria quaeque persequuti esse et inter se congruentia animo qui veri satis ac perfecte sit particeps futurus? Maxime vero necessaria, inquit. Est vero ut vituperes huiusmodi studium, in quod numquam poterit quispiam satis incumbere, nisi natura fuerit memor, docilis, magnificus, venustus, amicus et cognatus veritati, iustitiae, fortitudinis, temperantiae? Ne Momus quidem, inquit, tale vituperet. Iam, inquam, perfectis his et ad educationem et ad aetatem nonne solis civitatem committes?

Tum Adimantus O Socrates, inquit, his quae dicis nemo poterit quicquam opponere; id tamen fere accidit omnibus qui audiunt quae nunc dicis; putant enim se propter imperitiam interrogandi et respondendi ab oratione quaque quaestione paullulum decipi et in unum collectis exiguis illis in sermonis exitu magnum errorem primorumque contrarium elucere, et, quemadmodum a calculorum lusus peritis imperiti ad extremum ad incitas redigantur nec habeant quem calculum ducant, ita etiam se ad extremum ad incitas redigi nec habere quid dicant per lusum hunc alium quendam, non calculorum, sed sermonum; quamquam res ipsa nihilo magis se ita habeat, dico autem in praesens intuens; nunc enim dixerit quispiam se verbis quidem tibi non posse in quaque quaestione repugnare, re autem videre, eorum qui ad philosophiam aggressi non, postquam eruditionis causa iuvenes eam attigerint, discedant, sed ulterius in ea studium ponant, plurimos

καὶ πάνυ ἀλλοκότους γιγνομένους, ἵνα μὴ παμπονήρους εἴπωμεν, τοὺς δὲ ἐπιεικεστάτους δοκοῦντας ὅμως τοῦτό γε ὑπὸ τοῦ ἐπιτηδεύματος οὗ σὺ ἐπαινεῖς πάσχοντας, ἀχρήστους ταῖς πόλεσι γιγνομένους. Καὶ ἐγὼ ἀκούσας, Οἴει οὖν, εἶπον, τοὺς ταῦτα λέγοντας ψεύδεσθαι; Οὐκ οἶδα, ἦ δ' ὅς, ἀλλὰ τὸ σοὶ δοκοῦν ἡδέως ἂν ἀκούοιμι. * Ἀκούοις ἂν ὅτι ἔμοιγε φαίνονται E
τἀληθῆ λέγειν. Πῶς οὖν, ἔφη, εὖ ἔχει λέγειν ὅτι οὐ πρότερον κακῶν παύσονται αἱ πόλεις, πρὶν ἂν ἐν αὐταῖς οἱ φιλόσοφοι ἄρξωσιν, οὓς ἀχρήστους ὁμολογοῦμεν αὐταῖς εἶναι; Ἐρωτᾷς, ἦν δ' ἐγώ, ἐρώτημα δεόμενον ἀποκρίσεως δι' εἰκόνος λεγομένης. Σὺ δέ γε, ἔφη, οἶμαι, οὐκ εἴωθας δι' εἰκόνων λέγειν. Εἶεν, εἶπον, σκώπτεις ἐμβεβληκώς με εἰς λογον ουτω δυςαπόδεικτον; ἄκουε δ' οὖν τῆς εἰκόνος, ἵν' * ἔτι μᾶλλον ἴδῃς ὡς γλίσχρως 488
εἰκάζω. οὕτω γὰρ χαλεπὸν τὸ πάθος τῶν ἐπιεικεστάτων, ὃ πρὸς τὰς πόλεις πεπόνθασιν, ὥςτ' οὐδ' ἔστιν ἓν οὐδὲν ἄλλο τοιοῦτον πεπονθός, ἀλλὰ δεῖ ἐκ πολλῶν αὐτὸ ξυναγαγεῖν εἰκάζοντα καὶ ἀπολογούμενον ὑπὲρ αὐτῶν, οἷον οἱ γραφῆς τραγελάφους καὶ τὰ τοιαῦτα μιγνύντες γράφουσι. νόησον γὰρ τοιουτονὶ γενόμενον εἴτε πολλῶν νεῶν πέρι εἴτε μιᾶς ναύκληρον, μεγέθει μὲν καὶ ῥώμῃ ὑπὲρ τοὺς ἐν τῇ νηῒ πάντας, * ὑπό- B
κωφον δὲ καὶ ὁρῶντα ὡςαύτως βραχύ τι καὶ γιγνώσκοντα περὶ ναυτικῶν ἕτερα τοιαῦτα, τοὺς δὲ ναύτας στασιάζοντας πρὸς ἀλλήλους περὶ τῆς κυβερνήσεως, ἕκαστον οἰόμενον δεῖν κυβερνᾶν μήτε μαθόντα πώποτε τὴν τέχνην μήτε ἔχοντα ἀποδεῖξαι διδάσκαλον ἑαυτοῦ μηδὲ χρόνον ἐν ᾧ ἐμάνθανε, πρὸς δὲ τούτοις φάσκοντας μηδὲ διδακτὸν εἶναι, ἀλλὰ καὶ τὸν λέγοντα ὡς διδακτὸν ἑτοίμους * κατατέμνειν, αὐτοὺς δὲ αὐτῷ ἀεὶ τῷ ναυ- C
κλήρῳ περικεχύσθαι δεομένους καὶ πάντα ποιοῦντας ὅπως ἂν σφισι τὸ πηδάλιον ἐπιτρέψῃ, ἐνίοτε δ', ἂν μὴ πείθωσιν, ἀλλὰ ἄλλοι μᾶλλον, τοὺς μὲν ἄλλους ἢ ἀποκτιννύντας ἢ ἐκβάλλοντας ἐκ τῆς νεώς, τὸν δὲ γενναῖον ναύκληρον μανδραγόρᾳ ἢ μέθῃ

plane infolentes exfiftere, ne dicamus improbiffimos, eos vero qui modeftiffimi videantur, tamen hoc ex ftudio ifto quod tu laudes detrimentum capere, ut inutiles civitatibus evadant. Atque ego his auditis Tune cenfes, inquam, qui hoc dicant mentiri? Nefcio, refpondit, at quod tibi videtur libenter audierim. Audies vero mihi illos videri vera dicere. Iam quî, inquit, bene habet dictum, non prius malis liberas fore civitates, quam in eis philofophi regnent, quos inutiles confitemur eis effe? Quod quaeris, inquam, defiderat refponfionem fimilitudine exprimendam. Tu quidem, refpondit, opinor, non foles fimilitudinibus uti. Itane, inquam, illudis, poftquam me coniecifti in orationem tam difficilem probatu? audi dum fimilitudinem, ut etiam magis cognofcas quam putidus fim in fimilitudinibus adhibendis. tam grave eft enim quod moderatiffimis ratione civitatum accidit, ut nihil aliud fit cui tale quid accidat, fed oporteat nos e multis id colligere fimilitudine utentes eosque defendentes, quemadmodum pictores tragelaphos taliaque componentes pingunt. cogita enim huiusmodi exfiftere five multarum navium five unius gubernatorem, magnitudine quidem ac robore omnes in navi vehentes fuperantem, furdaftrum vero itemque paullulum cernentem rerumque nauticarum eodem modo intelligentem, nautas vero in feditione inter fe effe de gubernatione, quoque arbitrante fe debere gubernare, quamvis neque didicerit umquam artem neque monftrare poffit magiftrum fui nec tempus quo didicerit, praeterea contendentibus ne poffe quidem eam doceri atque etiam paratis concidere eum qui dixerit doceri eam poffe, ipfos vero fe circumfundere gubernatori cuique precantes omniaque facientes ut ipfis gubernaculum tradat, nonnumquam vero, fi non perfuaferint, fed alii magis, reliquos vel interficere vel eiicere de navi, generofum vero gubernatorem vel mandragora vel

ἤ τινι ἄλλῳ ξυμποδίσαντας τῆς νεὼς ἄρχειν χρωμένους τοῖς
ἐνοῦσι, καὶ πίνοντάς τε καὶ εὐωχουμένους πλεῖν, ὡς τὸ εἰκὸς
τοὺς τοιούτους, πρὸς δὲ τούτοις ἐπαινοῦντας, ναυτικὸν μὲν
καλοῦντας * καὶ κυβερνητικὸν καὶ ἐπιστάμενον τὰ κατὰ ναῦν D
ὃς ἂν ξυλλαμβάνειν δεινὸς ᾖ, ὅπως ἄρξουσιν ἢ πείθοντες ἢ
βιαζόμενοι τὸν ναύκληρον, τὸν δὲ μὴ τοιοῦτον ψέγοντας ὡς
ἄχρηστον, τοῦ δὲ ἀληθινοῦ κυβερνήτου πέρι μηδ' ἐπαΐοντας,
ὅτι ἀνάγκη αὐτῷ τὴν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι ἐνιαυτοῦ καὶ ὡρῶν
καὶ οὐρανοῦ καὶ ἄστρων καὶ πνευμάτων καὶ πάντων τῶν τῇ
τέχνῃ προσηκόντων, εἰ μέλλει τῷ ὄντι νεὼς ἀρχικὸς ἔσεσθαι,
ὅπως δὲ *) κυβερνήσει, ἐάν τέ τινες * βούλωνται ἐάν τε μή, E
μήτε τέχνην τούτου μήτε μελέτην οἰομένους δυνατὸν εἶναι λαβεῖν
ἅμα καὶ τὴν κυβερνητικήν. τοιούτων δὴ περὶ τὰς ναῦς γιγνο-
μένων, τὸν ὡς ἀληθῶς κυβερνητικὸν οὐχ ἡγεῖ ἂν τῷ ὄντι
μετεωροσκόπον τε καὶ ἀδολέσχην καὶ ἄχρηστόν σφισι καλεῖσθαι
* ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς οὕτω κατεσκευασμέναις ναυσὶ πλωτήρων; 489
Καὶ μάλα, ἔφη ὁ Ἀδείμαντος. Οὐ δή, ἦν δ' ἐγώ, οἶμαι
δεῖσθαί σε ἐξεταζομένην τὴν εἰκόνα ἰδεῖν, ὅτι ταῖς πόλεσι πρὸς
τοὺς ἀληθινοὺς φιλοσόφους τὴν διάθεσιν ἔοικεν, ἀλλὰ μαν-
θάνειν ὃ λέγω. Καὶ μάλ', ἔφη. Πρῶτον μὲν τοίνυν ἐκεῖ-
νον τὸν θαυμάζοντα, ὅτι οἱ φιλόσοφοι οὐ τιμῶνται ἐν ταῖς
πόλεσι, δίδασκέ τε τὴν εἰκόνα καὶ πειρῶ πείθειν ὅτι πολὺ ἂν
θαυμαστότερον ἦν εἰ * ἐτιμῶντο. Ἀλλὰ διδάξω, ἔφη. Καὶ B
ὅτι τοίνυν τἀληθῆ λέγει, ὡς ἄχρηστοι τοῖς πολλοῖς οἱ ἐπιεικέ-
στατοι τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ· τῆς μέντοι ἀχρηστίας τοὺς μὴ χρω-
μένους κέλευε αἰτιᾶσθαι, ἀλλὰ μὴ τοὺς ἐπιεικεῖς· οὐ γὰρ ἔχει
φύσιν κυβερνήτην ναυτῶν δεῖσθαι ἄρχεσθαι ὑφ' αὑτοῦ, οὐδὲ
τοὺς σοφοὺς ἐπὶ τὰς τῶν πλουσίων θύρας * ἰέναι, ἀλλ' ὁ τοῦτο C
κομψευσάμενος ἐψεύσατο, τὸ δὲ ἀληθὲς πέφυκεν, ἐάν τε
πλούσιος ἐάν τε πένης κάμνῃ, ἀναγκαῖον εἶναι ἐπὶ ἰατρῶν θύ-
ρας ἰέναι καὶ πάντα τὸν ἄρχεσθαι δεόμενον ἐπὶ τὰς τοῦ ἄρχειν
δυναμένου, οὐ τὸν ἄρχοντα δεῖσθαι τῶν ἀρχομένων ἄρχεσθαι,
οὗ ἂν τῇ ἀληθείᾳ τι ὄφελος ᾖ. ἀλλὰ τοὺς νῦν πολιτικοὺς

---

*) ἴσ. ὅπως τε.

temulentia vel alio quo irretientes navem regere utentes eis quae infint, et potantes epulantesque navigare ita, ut convenit in tales, praeterea laudantes et nauticum quidem appellantes et idoneum qui gubernet et fcientem rerum nauticarum quicumque ipfos adiuvare poffit ut regant vel perfuadentes vel vi cogentes gubernatorem, eum vero qui non fit talis, vituperantes ut inutilem, vero gubernatori ne intelligentes quidem curam effe adhibendam de anno et tempeftatibus et caelo et ftellis et ventis et omnibus ad artem pertinentibus, fi futurus eft verus navis rector, de hoc autem quod gubernaturus fit feu velint feu nolint quidam, neque arte arbitrantes neque exercitatione id percipi poffe fimul cum gubernandi fcientia. haec igitur fi in navibus fiant, verum gubernatorem nonne cenfes rerum fuperarum fpectatorem et nugatorem et inutilem vocatum iri ab eis qui in navibus ita comparatis vehantur? Sane quidem, inquit Adimantus. Neque enim, inquam, arbitror cupere te comprobatum videre, fimilitudiuem convenire in civitates fimiliter in philofophos veros animatas, fed intelligere id quod dico. Sane quidem, inquit. Primum igitur illum qui miratur, quod philofophi non honorentur in civitatibus, doce fimilitndinem et conare perfuadere, longe fore admirabilius fi honorentur. Sane docebo, refpondit. Et vera quidem eum dicere, inutiles multitudini effe moderatiffimos eorum qui in philofophiam incumbant, inutilitatis vero culpam eis qui illis non utantur iube attribui, non moderatis; vehementer enim repugnat, gubernatorem nautas orare ut ab ipfo regantur et fapientes ad divitum fores accedere; immo qui cavillans hoc dicit mentitur, resque fe fic habet ut, five dives five pauper aegrotet, neceffe fit eum ad medicorum fores accedere et quemque qui rectore indigeat ad eum qui ad regendum valeat, non ut rector oret regendos ut fe regi patiantur, fi vere fit probus. at viros qui nunc funt civiles fi comparas cum eis quos modo di-

ἄρχοντας ἀπεικάζων οἷς ἄρτι ἐλέγομεν ναύταις οὐχ ἁμαρτήσει,
καὶ τοὺς ὑπὸ τούτων ἀχρήστους λεγομένους καὶ μετεωρολέσχας
τοῖς ὡς ἀληθῶς κυβερνήταις. Ὀρθότατα, ἔφη. Ἔκ τε τοί-
νυν τούτων καὶ ἐν τούτοις οὐ ῥᾴδιον εὐδοκιμεῖν τὸ βέλτιστον
ἐπιτήδευμα ὑπὸ τῶν τἀναντία ἐπιτηδευόντων, * πολὺ δὲ με- D
γίστη καὶ ἰσχυροτάτη διαβολὴ γίγνεται φιλοσοφίᾳ διὰ τοὺς τὰ
τοιαῦτα φάσκοντας ἐπιτηδεύειν, οὓς δὴ σύ φῄς τὸν ἐγκαλοῦντα
τῇ φιλοσοφίᾳ λέγειν ὡς παμπόνηροι οἱ πλεῖστοι τῶν ἰόντων
ἐπ' αὐτήν, οἱ δὲ ἐπιεικέστατοι ἄχρηστοι· καὶ ἐγὼ ξυνεχώρησα
ἀληθῆ σε λέγειν· ἦ γάρ; Ναί.

Οὐκοῦν τῆς μὲν τῶν ἐπιεικῶν ἀχρηστίας τὴν αἰτίαν διεληλύθαμεν. Καὶ μάλα. Τῆς δὲ τῶν πολλῶν πονηρίας τὴν ἀνάγκην βούλει τὸ μετὰ τοῦτο διέλθωμεν καί, ὅτι οὐδὲ τούτου φιλοσοφία αἰτία, * ἂν δυνώμεθα, πειραθῶμεν δεῖξαι; Πάνυ μὲν E
οὖν. Ἀκούωμεν δὴ καὶ λέγωμεν ἐκεῖθεν ἀναμνησθέντες ὅθεν διῇμεν, τὴν φύσιν οἷον ἀνάγκη φῦναι τὸν καλόν τε κἀγαθὸν
ἐσόμενον. * ἡγεῖτο δ' αὐτῷ, εἰ ἐν νῷ ἔχεις, πρῶτον μὲν 490
ἀλήθεια, ἣν διώκειν αὐτὸν πάντως καὶ πάντῃ ἔδει, ἢ ἀλαζόνι ὄντι μηδαμῇ μετεῖναι φιλοσοφίας ἀληθινῆς. Ἦν γὰρ οὕτω λεγόμενον. Οὐκοῦν ἓν μὲν τοῦτο σφόδρα οὕτω παρὰ δόξαν τοῖς νῦν δοκουμένοις περὶ αὐτοῦ; Καὶ μάλα, ἔφη. Ἆρ' οὖν δὴ οὐ μετρίως ἀπολογησόμεθα, ὅτι πρὸς τὸ ὂν πεφυκὼς εἴη ἁμιλλᾶσθαι ὅ γε ὄντως φιλομαθής, καὶ οὐκ ἐπιμένοι ἐπὶ τοῖς
δοξαζομένοις εἶναι * πολλοῖς ἑκάστοις, ἀλλ' ἴοι καὶ οὐκ ἀμ- B
βλύνοιτο οὐδ' ἀπολήγοι τοῦ ἔρωτος, πρὶν αὐτοῦ ὃ ἔστιν ἑκάστου τῆς φύσεως ἅψασθαι, ᾧ προςήκει ψυχῆς ἐφάπτεσθαι τοῦ τοιούτου; προςήκει δὲ ξυγγενεῖ· ᾧ πλησιάσας καὶ μιγεὶς τῷ ὄντι ὄντως, γεννήσας νοῦν καὶ ἀλήθειαν, γνοίη τε καὶ ἀληθῶς ζῴη καὶ τρέφοιτο καὶ οὕτω λήγοι ὠδῖνος, πρὶν δ' οὔ. Ὡς οἷόν τ', ἔφη, μετριώτατα. Τί οὖν; τούτῳ τι μετέσται
ψεῦδος ἀγαπᾶν, ἢ πᾶν τοὐναντίον μισεῖν; * Μισεῖν, ἔφη. C

ximus nautis non errabis, et inutiles qui ab his vocantur rerumque superarum speculatores cum veris gubernatoribus. Rectissime, inquit. Hanc igitur ob causam et hac in causa in honore haberi optimum studium haud facile est ab eis qui contrario student, longe vero maximam et vehementissimam criminationem philosophiae conflant illi qui his se studere affirmant, quos quidem tu ais intelligere eum qui philosophiae ut probrum obiiciat, quod pravissimi sint plurimi eorum qui ad eam aggrediantur, modestissimi vero inutiles; et equidem concessi vera te dicere; nonne? Etiam.

Causam igitur cur modesti sint inutiles exposuimus. Sane quidem. Plurimorum vero pravitatis necessitatem visne deinceps persequamur, et ne huius quidem culpam sustinere philosophiam, conemur probare? Sane quidem. Audiamus igitur atque dicamus illud recordantes unde exorsi sumus, qualem videlicet necesse sit naturam habere qui honestus ac bonus sit futurus. ducebat autem eum, si tibi in animo est, primum veritas, quam sectari eum omnino et omni modo oportebat, aliter eum vanum esse nullamque philosophiae verae partem habere. Ita sane dicebatur. Nonne unum quidem hoc vehementer repugnat ei quae nunc communis est existimatio? Sane quidem, inquit. Nonne igitur recte defendimus, natura ita comparatum esse discendi vere cupidum ut ad id quod est tenderet nec permaneret in singulis quae pro multis haberentur, sed progrederetur nec deficeret neque desineret amorem, priusquam cuiusque quod est naturam attigisset ea animi parte in quam conveniret tale quid attingere; convenit autem in cognatum; qua quidem appropinquans seque commiscens cum eo quod vere est, mentem ac veritatem procrearet, cognosceret, vere viveret, aleretur et dolorem ita deponeret, prius autem neutiquam. Quam potest, inquit, rectissime. Quid igitur? num in hunc cadet ut mendacium diligat, an

Ἡγουμένης δὴ ἀληθείας οὐκ ἄν ποτε, οἶμαι, φαῖμεν αὐτῇ
χορὸν κακῶν ἀκολουθῆσαι. Πῶς γάρ; Ἀλλ' ὑγιές τε καὶ δί-
καιον *) ἦθος, ᾧ καὶ σωφροσύνην ἕπεσθαι. Ὀρθῶς, ἔφη.
Καὶ δὴ τὸν ἄλλον τῆς φιλοσόφου φύσεως χορὸν τί δεῖ πάλιν
ἐξ ἀρχῆς ἀναλαμβάνοντα τάττειν; μέμνησαι γάρ που ὅτι ξυνέβη
προσῆκον τούτοις ἀνδρεία, μεγαλοπρέπεια, εὐμάθεια, μνήμη.
καὶ σοῦ ἐπιλαβομένου ὅτι πᾶς μὲν ἀναγκασθήσεται * ὁμολογεῖν D
οἷς λέγομεν, ἐάσας δὲ τοὺς λόγους, εἰς αὐτοὺς ἀποβλέψας περὶ
ὧν ὁ λόγος, φαίη ὁρᾶν αὐτῶν τοὺς μὲν ἀχρήστους, τοὺς δὲ
πολλοὺς κακοὺς πᾶσαν κακίαν, τῆς ἤδη διαβολῆς**) τὴν αἰτίαν
ἐπισκοποῦντες ἐπὶ τούτῳ νῦν γεγόναμεν, τί ποθ' οἱ πολλοὶ
κακοί, καὶ τούτου δὴ ἕνεκα πάλιν ἀνειλήφαμεν τὴν τῶν ἀλη-
θῶς φιλοσόφων φύσιν καὶ ἐξ ἀνάγκης ὡρισάμεθα. Ἔστιν,
ἔφη, * ταῦτα. Ταύτης δή, ἦν δ' ἐγώ, τῆς φύσεως δεῖ θεά- E
σασθαι τὰς φθοράς, ὡς διόλλυται ἐν πολλοῖς, σμικρὸν δέ τι
ἐκφεύγει, οὓς δὴ καὶ οὐ πονηρούς, ἀχρήστους δὲ καλοῦσι·
καὶ μετὰ τοῦτο αὖ τὰς μιμουμένας ταύτην * καὶ εἰς τὸ ἐπιτή- 491
δευμα καθισταμένας αὐτῆς, οἷαι οὖσαι φύσεις ψυχῶν εἰς ἀνάξιον
καὶ μεῖζον ἑαυτῶν ἀφικνούμεναι ἐπιτήδευμα, πολλαχῇ πλημμε-
λοῦσαι, πανταχῇ καὶ ἐπὶ πάντας δόξαν οἵαν λέγεις φιλοσοφίᾳ
προσῆψαν. Τίνας δέ, ἔφη, τὰς διαφθορὰς λέγεις; Ἐγώ σοι,
εἶπον, ἂν οἷός τε γένωμαι, πειράσομαι διελθεῖν. τόδε μὲν
οὖν, οἶμαι, πᾶς ἡμῖν ὁμολογήσει, τοιαύτην φύσιν καὶ πάντα
ἔχουσαν, ὅσα προσετάξαμεν νῦν δή, εἰ τελέως μέλλει ***) φιλό-
σοφος * γενέσθαι, ὀλιγάκις ἐν ἀνθρώποις φύεσθαι καὶ ὀλίγας· B
ἢ οὐκ οἴει; Σφόδρα γε. Τούτων δὴ τῶν ὀλίγων σκόπει ὡς
πολλοὶ ὄλεθροι καὶ μεγάλοι. Τίνες δή; Ὃ μὲν πάντων θαυ-
μαστότατον ἀκοῦσαι, ὅτι ἓν ἕκαστον ὧν ἐπῃνέσαμεν τῆς φύσεως
ἀπόλλυσι τὴν ἔχουσαν ψυχὴν καὶ ἀποσπᾷ φιλοσοφίας· λέγω
δὲ ἀνδρείαν, σωφροσύνην καὶ πάντα ἃ διήλθομεν. Ἄτοπον,

---

*) γρ. μέτριον.

**) ἴσ. τῆσδε τῆς διαβολῆς.

***) γρ. μέλλοι.

plane contra ut ei odio fit? Ut odio fit, refpondit. Ducente igitur veritate numquam, opinor, dicemus malorum eam chorum fubfequi. Quî enim poterit? Sed fanum et iuftum animum, quem etiam temperantia fequatur. Recte, inquit. Iam vero reliquum philofophae naturae chorum quid opus eft denuo ab initio repetere et conftituere? recordaris enim fine dubio, quod effectum eft, convenire his fortitudinem, magnificentiam, docilitatem, memoriam. et te fubiiciente quemque coactum iri concedere quae diceremus, miffis autem orationibus in ipfos intuentem de quibus ageretur, dicturum effe fe videre nonnullos eorum inutiles, plurimos autem omni improbitate infectos, huius iam criminationis caufam anquirentes ad hanc nunc pervenimus quaeftionem, cur tandem plerique improbi effent, eamque ob caufam iterum fumpfimus verorum philofophorum naturam et, ut neceffe eft, definivimus. Sunt, inquit, ifta. Huius igitur, inquam, naturae fpectari oportet depravationes, quomodo corrumpatur in multis, ut exiguus tantum eorum numerus effugiat, quos quidem etiam non improbos, at inutiles dicunt; et deinde quales fint animorum naturae quae hanc imitentur eiusque ftudium attingant, quo quum indignae fint atque inferiores, multis modis peccent: ut ubique et inter omnes exiftimationem iftam quam dicis philofophiae intulerint. Quasnam, inquit, corruptiones dicis? Ego tibi, refpondi, fi potuero, conabor explicare. et hoc quidem, opinor, quilibet nobis concedet, huiusmodi naturam omniaque habentem, quae poftulavimus modo, fi quis perfecte futurus philofophus effet, raro in hominibus nafci et paucas; an non cenfes? Admodum. Harum igitur paucarum confidera quam multa exitia et magna. Quaenam? Quod quidem omnium maxime admirabile auditu: unumquodque eorum quae laudavimus in natura perdit animum eo praeditum et abstrahit a philofophia; dico autem fortitudinem, temperantiam omnia-

ἔφη, ἀκοῦσαι. Ἔστι τοίνυν, * ἦν δ' ἐγώ, πρὸς τούτοις τὰ C λεγόμενα ἀγαθὰ πάντα φθείρει καὶ ἀποσπᾷ, κάλλος καὶ πλοῦτος καὶ ἰσχὺς σώματος καὶ ξυγγένεια ἐῤῥωμένη ἐν πόλει καὶ πάντα τὰ τούτων οἰκεῖα· ἔχεις γὰρ τὸν τύπον ὧν λέγω. Ἔχω, ἔφη· καὶ ἡδέως γ' ἂν ἀκριβέστερον ἃ λέγεις πυθοίμην. Λαβοῦ τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ὅλου αὐτοῦ ὀρθῶς, καί σοι εὔδηλόν τε φανεῖται καὶ οὐκ ἄτοπα δόξει τὰ προειρημένα περὶ αὐτῶν. Πῶς οὖν, ἔφη, κελεύεις; Παντός, * ἦν δ' ἐγώ, σπέρματος D πέρι ἢ φυτοῦ, εἴτε ἐγγείων εἴτε τῶν ζώων, ἴσμεν ὅτι τὸ μὴ τυχὸν τροφῆς ἧς προσήκει ἑκάστῳ μηδ' ὥρας μηδὲ τόπου, ὅσῳ ἂν ἐῤῥωμενέστερον ᾖ, τοσούτῳ πλειόνων ἐνδεῖ τῶν πρεπόντων· ἀγαθῷ γάρ που κακὸν ἐναντιώτερον, ἢ τῷ μὴ ἀγαθῷ. Πῶς δ' οὔ; Ἔχει δή, οἶμαι, λόγον τὴν ἀρίστην φύσιν ἐν ἀλλοτριωτέρᾳ οὖσαν τροφῇ κάκιον ἀπαλλάττειν τῆς φαύλης. Ἔχει. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Ἀδείμαντε, * καὶ τὰς ψυχὰς οὕτω E φῶμεν τὰς εὐφυεστάτας κακῆς παιδαγωγίας τυχούσας διαφερόντως κακὰς γίγνεσθαι; ἢ οἴει τὰ μεγάλα ἀδικήματα καὶ τὴν ἄκρατον πονηρίαν ἐκ φαύλης, ἀλλ' οὐκ ἐκ νεανικῆς φύσεως τροφῇ διολλυμένης *) γίγνεσθαι, ἀσθενῆ δὲ φύσιν μεγάλων οὔτε ἀγαθῶν οὔτε κακῶν αἰτίαν ποτὲ ἔσεσθαι; Οὔκ, ἀλλά, ἦ δ' ὅς, οὕτως. Ἣν τοίνυν ἔθεμεν * τοῦ φιλοσόφου φύσιν, 492 ἂν μέν, οἶμαι, μαθήσεως προσηκούσης τύχῃ, εἰς πᾶσαν ἀρετὴν ἀνάγκη αὐξανομένην ἀφικνεῖσθαι, ἐὰν δὲ μὴ ἐν προσηκούσῃ [σπαρεῖσά τε καὶ φυτευθεῖσα] τρέφηται, εἰς πάντα τἀναντία αὖ, ἐὰν μή τις αὐτῇ βοηθήσας θεῶν τύχῃ· ἢ καὶ σὺ ἡγεῖ, ὥςπερ οἱ πολλοί, διαφθειρομένους τινὰς εἶναι ὑπὸ σοφιστῶν νέους, διαφθείροντας δέ τινας σοφιστὰς ἰδιωτικούς, ὅ τι καὶ ἄξιον λόγου, ἀλλ' οὐκ αὐτοὺς τοὺς ταῦτα λέγοντας μεγίστους μὲν * εἶναι σοφιστάς, παιδεύειν δὲ τελεώτατα καὶ ἀπεργάζεσθαι B οἵους βούλονται εἶναι καὶ νέους καὶ πρεσβυτέρους καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας; Πότε δή; ἦ δ' ὅς. Ὅταν, εἶπον, ξυγκαθεζό-

---

*) ἄλλ. διολομένης.

que quae expofuimus. Mirum, inquit, auditu. Praeterea, inquam, quae dicuntur bona omnia perdunt et abstrahunt, pulchritudo et divitiae et vires corporis et affinitas potens in civitate et omnia his fimilia; habes enim formam eorum quae dico. Habeo, inquit; ac libenter quidem accuratius quae dicis audierim. Comprehende igitur, inquam, totum hoc recte, et perfpicuum tibi erit nec admirabilia videbuntur quae ante de eo dicta funt. Quomodo, inquit, iubes? Quodvis, refpondi, femen vel naturam, five plantam five animal, fcimus, alimentum non adeptum cuique conveniens nec caeli temperationem nec regionem, quo validius fit, eo pluribus indigere ipfi accommodatis; bono enim malum magis adverfatur quam ei quod non eft bonum. Quidni? Confentaneum igitur eft, inquam, optimam naturam alieniore utentem alimento deteriorem evadere quam pravam. Confentaneum vero. Nonne, inquam, Adimante, etiam animosita dicamus optima indole praeditos, fi pravam nancifcantur inftitutionem, prae ceteris malas exfiftere? an putas magnas iniurias perfectamque improbitatem e prava et non ex generofa natura educatione corrupta exfiftere, imbecillam autem naturam magnorum neque bonorum neque malorum umquam fore effectricem? Non, fed ita, refpondit. Quam igitur pofuimus philofophi naturam, ea, opinor, fi difciplinam adipifcatur convenientem, ad omnem virtutem adulta perveniat neceffe eft, fi vero [feminata et procreata] non conveniente alatur, ad omnia contraria, nifi quis ei deorum adiutor obtigerit; an tu quoque arbitraris, quemadmodum multitudo, aliquos effe qui a fophiftis corrumpantur iuvenes, et corruptores effe fophiftas privatos, adeo ut fit dignum quod commemoretur, ac non ipfos qui haec dicant maximos effe fophiftas et inftituere perfectiffime atque efficere tales quales velint effe tam iuvenes quam feniores, tam viros quam mulieres? Quando quaefo? interrogavit. Quum, refpondi,

μενοι ἀθρόοι πολλοὶ εἰς ἐκκλησίας ἢ εἰς δικαστήρια ἢ θέατρα ἢ στρατόπεδα ἤ τινα ἄλλον κοινὸν πλήθους ξύλλογον ξὺν πολλῷ θορύβῳ τὰ μὲν ψέγωσι τῶν λεγομένων ἢ πραττομένων, τὰ δὲ ἐπαινῶσιν, ὑπερβαλλόντως ἑκάτερα καὶ ἐκβοῶντες καὶ κροτοῦντες, * πρὸς δ' αὐτοῖς αἵ τε πέτραι καὶ ὁ τόπος ἐν ᾧ ἂν C
ὦσιν ἐπηχοῦντες διπλάσιον θόρυβον παρέχωσι τοῦ ψόγου καὶ ἐπαίνου. ἐν δὴ τῷ τοιούτῳ τὸν νέον, τὸ λεγόμενον, τίνα οἴει καρδίαν ἴσχειν; ἢ ποίαν ἂν αὐτῷ παιδείαν ἰδιωτικὴν ἀνθέξειν, ἣν οὐ κατακλυσθεῖσαν ὑπὸ τοῦ τοιούτου ψόγου ἢ ἐπαίνου οἰχήσεσθαι φερομένην κατὰ ῥοῦν ᾗ ἂν οὗτος φέρῃ; καὶ φήσειν τε τὰ αὐτὰ τούτοις καλὰ καὶ αἰσχρὰ εἶναι, καὶ ἐπιτηδεύσειν * ἅπερ ἂν οὗτοι, καὶ ἔσεσθαι τοιοῦτον; Πολλή, ἦ δ' ὅς, ὦ D
Σώκρατες, ἀνάγκη. Καὶ μήν, ἦν δ' ἐγώ, οὔπω τὴν μεγίστην ἀνάγκην εἰρήκαμεν. Ποίαν; ἔφη. Ἣν ἔργῳ προςτιθέασι λόγῳ μὴ πείθοντες οὗτοι οἱ παιδευταί τε καὶ σοφισταί· ἢ οὐκ οἶσθα ὅτι τὸν μὴ πειθόμενον ἀτιμίαις τε καὶ χρήμασι καὶ θανάτοις κολάζουσιν; Καὶ μάλα, ἔφη, σφόδρα. Τίνα οὖν ἄλλον σοφιστὴν οἴει ἢ ποίους ἰδιωτικοὺς λόγους ἐναντία τούτοις * τείνοντας κρατήσειν; Οἶμαι μὲν οὐδένα, ἦ δ' ὅς. Οὐ γάρ, E
ἦν δ' ἐγώ, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπιχειρεῖν πολλὴ ἄνοια· οὔτε γὰρ γίγνεται οὔτε γέγονεν οὐδὲ οὖν μὴ γένηται ἀλλοῖον ἦθος πρὸς ἀρετὴν παρὰ τὴν τούτων παιδείαν πεπαιδευμένον, ἀνθρώπειον, ὦ ἑταῖρε· θεῖον μέντοι κατὰ τὴν παροιμίαν ἐξαιρῶμεν λόγου. εὖ γὰρ χρὴ εἰδέναι, ὅ τιπερ ἂν σωθῇ τε καὶ γένηται οἷον δεῖ ἐν τοιαύτῃ καταστάσει πολιτειῶν, * θεοῦ μοῖραν αὐτὸ σῶσαι 493
λέγων οὐ κακῶς ἐρεῖς. Οὐδ' ἐμοὶ ἄλλως, ἔφη, δοκεῖ. Ἔτι τοίνυν σοι, ἦν δ' ἐγώ, πρὸς τούτοις καὶ τόδε δοξάτω. Τὸ ποῖον; Ἕκαστος τῶν μισθαρνούντων ἰδιωτῶν, οὓς δὴ οὗτοι σοφιστὰς καλοῦσι καὶ ἀντιτέχνους ἡγοῦνται, μὴ ἄλλα παιδεύειν ἢ ταῦτα τὰ τῶν πολλῶν δόγματα, ἃ δοξάζουσιν ὅταν ἀθροισθῶσι, καὶ σοφίαν ταύτην καλεῖν, οἷόνπερ ἂν εἰ θρέμματος μεγάλου καὶ ἰσχυροῦ τρεφομένου τὰς ὀργάς τις καὶ ἐπιθυμίας κατεμάνθανεν, * ὅπῃ τε προςελθεῖν χρὴ καὶ ὅπῃ ἅψασθαι αὐ- B

confidentes magna frequentia in concionibus vel iudiciis vel theatris vel alio quo communi multitudinis coetu magno cum tumultu alia vituperent quae dicantur vel agantur, alia laudent, in utroque exsultantes et vociferantes et plaudentes, praetereaque petrae et locus in quo sint resonantes duplum reddant vituperationis ac laudationis tumultum. iuveni autem, ut aiunt, quid credis tum animi esse? vel qualem ei institutionem privatam stabilem fore, quae non submersa a tali vituperatione vel laudatione abripiatur quo fluctus ferat, ita ut eadem quae illi honesta et turpia habeat et studeat eis quibus illi et talis evadat? Plane, inquit, Socrate, necessarium. Necdum, inquam, maximam necessitatem commemoravimus. Qualem? inquit. Quam re imponunt verbis non persuadentes illi doctores et sophistae. an non intelligis eos hominem cui non persuaserint infamia et pecunia et morte castigare? Ac vehementer quidem, inquit. Quem igitur alium sophisten censes vel quos privatos sermones contra hos repugnantes superiores esse discessuros? Arbitror quidem nullum, inquit. Nullus vero, inquam, idque iam suscipere magnae est insipientiae; neque enim fit neque factus est neque umquam fiet alius animus ad virtutem contra illorum institutionem institutus, humanus quidem, amice; divinum certe, ut in proverbio est, eximo oratione. probe enim est tenendum, quicumque servatus fuerit talisque exsistat qualem oporteat in huiusmodi civitatum constitutione, eum divinitus servatum esse si dixeris bene te esse dicturum. Nec mihi aliter, inquit, videtur. Praeterea autem, inquam, etiam hoc volo te tibi persuadere. Quidnam? Quemque privatorum illorum mercede instituentium, quos hi sophistas vocant et aemulos existimant, non alias docere nisi has multitudinis sententias, quas proferat quum congregata sit, et sapientiam hanc appellare: veluti si quis belluae vastae ac robustae quae nutriatur iras et cupiditates perceperit, quomodo adiri oporteat et quomodo attrectari, et quando saevissima vel mitissi-

τοῦ, καὶ ὁπότε χαλεπώτατον ἢ πρᾳότατον καὶ ἐκ τίνων γίγνεται, καὶ φωνὰς δὴ ἐφ' οἷς ἕκαστος εἴωθε φθέγγεσθαι *), καὶ οἵας αὖ ἄλλου φθεγγομένου ἡμεροῦταί τε καὶ ἀγριαίνει, καταμαθὼν δὲ ταῦτα πάντα ξυνουσίᾳ τε καὶ χρόνου τριβῇ σοφίαν τε καλέσειε καὶ ὡς τέχνην ξυστησάμενος ἐπὶ διδασκαλίαν τρέποιτο, μηδὲν εἰδὼς τῇ ἀληθείᾳ τούτων τῶν δογμάτων τε καὶ ἐπιθυμιῶν, ὅ τι καλὸν ἢ αἰσχρὸν ἢ ἀγαθὸν ἢ κακὸν ἢ δίκαιον ἢ ἄδικον, * ὀνομάζοι δὲ πάντα ταῦτα ἐπὶ ταῖς τοῦ μεγάλου C ζώου δόξαις, οἷς μὲν χαίροι ἐκεῖνο ἀγαθὰ καλῶν, οἷς δὲ ἄχθοιτο κακά, ἄλλον δὲ μηδένα ἔχοι λόγον περὶ αὐτῶν, ἀλλὰ τἀναγκαῖα δίκαια καλοῖ καὶ καλά, τὴν δὲ τοῦ ἀναγκαίου καὶ ἀγαθοῦ φύσιν, ὅσον διαφέρει τῷ ὄντι, μήτε ἑωρακὼς εἴη μήτε ἄλλῳ δυνατὸς δεῖξαι· τοιοῦτος δὴ ὢν πρὸς Διὸς οὐκ ἄτοπος ἂν σοι δοκοῖ **) εἶναι παιδευτής; Ἔμοιγ', ἔφη. Ἦ οὖν τι τούτου δοκεῖ διαφέρειν ὁ τὴν τῶν πολλῶν καὶ παντοδαπῶν * ξυνιόντων ὀργὴν καὶ ἡδονὰς κατανενοηκέναι σοφίαν ἡγούμενος, εἴτ' ἐν γραφικῇ εἴτ' ἐν μουσικῇ εἴτε δὴ ἐν πολιτικῇ; D ὅτι μὲν γάρ, ἐάν τις τούτοις ὁμιλῇ ἐπιδεικνύμενος ἢ ποίησιν ἢ τινα ἄλλην δημιουργίαν ἢ πόλει διακονίαν, κυρίους αὐτοῦ ***) ποιῶν τοὺς πολλούς, πέρα τῶν ἀναγκαίων ἡ Διομηδεία λεγομένη ἀνάγκη ποιεῖν αὐτῷ ταῦτα ἃ ἂν οὗτοι ἐπαινῶσιν· ὡς δὲ καὶ ἀγαθὰ καὶ καλὰ ταῦτα τῇ ἀληθείᾳ, ἤδη πώποτέ του ἤκουσας αὐτῶν λόγον διδόντος οὐ καταγέλαστον; Οἶμαι δέ γ', ἦ δ' ὅς, * οὐδ' ἀκούσομαι. Ταῦτα τοίνυν πάντα ἐννοήσας E ἐκεῖνο ἀναμνήσθητι. αὐτὸ τὸ καλόν, ἀλλὰ μὴ τὰ πολλὰ καλά, ἢ αὐτό τι ἕκαστον καὶ μὴ τὰ πολλὰ ἕκαστα ἔσθ' ὅπως * πλῆθος 494 ἀνέξεται ἢ ἡγήσεται εἶναι; Ἥκιστά γ', ἔφη. Φιλόσοφον μὲν ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, πλῆθος ἀδύνατον εἶναι. Ἀδύνατον. Καὶ τοὺς φιλοσοφοῦντας ἄρα ἀνάγκη ψέγεσθαι ὑπ' αὐτῶν. Ἀνάγκη. Καὶ ὑπὸ τούτων δὴ τῶν ἰδιωτῶν, ὅσοι προσομιλοῦντες ὄχλῳ ἀρέσκειν αὐτῷ ἐπιθυμοῦσιν. Δῆλον. Ἐκ δὴ τούτων τίνα ὁρᾷς σωτηρίαν φιλοσόφῳ φύσει, ὥστ' ἐν τῷ ἐπιτηδεύματι

*) ἴσ. ἃ ς ἐ φ' ο ἷ ς ἑ κ ά σ τ ο τ' ε ἴ ω θ ε φ θ.
**) γρ. δ ο κ ῇ. ἄλλ. δ ο κ ε ῖ.
***) ἄλλ. α ὑ τ ο ῦ.

ma fit quibusque de caufis fiat, et voces quas in quoque foleat mittere et quibus ab alio miffis mitigetur atque faeviat, haec igitur omnia fi perceperit confuetudine temporisque diuturnitate, fapientiam hoc appellet et tamquam artem componens ad docendum fe convertat, nefciens revera his in fententiis et cupiditatibus quid pulchrum vel turpe, quid bonum vel pravum, quid iuftum vel iniuftum fit, nominet vero omnia haec in eis quae vafta bellua fentiat, quibus gaudeat ea bona vocans, quibus doleat mala, aliam vero nullam eorum cognitionem habens, fed neceffaria iufta dicat et pulchra, quantum autem differat inter neceffarii et pulchri naturam, neque viderit neque alii poffit declarare: talis igitur qui fit pro Iuppiter! nonne abfurdus tibi videatur effe doctor? Mihi vero, inquit. Num quid autem differre videtur inter hunc et eum qui plurimorum variorumque congregatorum hominum iram et voluptates percepiffe pro fapientia habet, five in pictura five in mufica five in ratione civili? etenim qui inter hos verfatur oftentans vel poëfin vel aliud quod opus vel civile officium, arbitrum eius reddens multitudinem, eum omnia quae neceffaria funt fuperans Diomedea quae dicitur neceffitas cogit ea facere quae illa laudat; haec autem bona et pulchra revera effe, iam audivifti umquam eorum aliquem rationem afferentem non ridiculam? Ni fallor, inquit, nec audiam. Haec igitur omnia tecum reputans illud recordare. ipfum pulchrum, non multa illa pulchra, vel quodque per fe, non multa illa quaeque, ullone modo multitudo admittet vel exiftimabit effe? Minime vero, inquit. Philofopha igitur, inquam, ut multitudo fit fieri nequit. Nequit vero. Et philofophantes igitur vituperentur ab ea neceffe eft. Vero. Et ab omnibus quoque privatis qui verfantes in plebe id agunt ut ei placeant. Perfpicuum eft. Ex his igitur quamnam falutem vides quae philofopham naturam fervet,

μείνασαν πρὸς τέλος ἐλθεῖν; ἐννόει δ' ἐκ τῶν ἔμπροσθεν. * ὡμολόγηται γὰρ δὴ ἡμῖν εὐμάθεια καὶ μνήμη καὶ ἀνδρεία B
καὶ μεγαλοπρέπεια ταύτης εἶναι τῆς φύσεως. Ναί. Οὐκοῦν εὐθὺς ἐν πᾶσιν *) ὁ τοιοῦτος πρῶτος ἔσται ἐν ἅπασιν, ἄλλως τε καὶ ἐὰν τὸ σῶμα φυῇ προσφερὴς τῇ ψυχῇ; Τί δ' οὐ μέλλει; ἔφη. Βουλήσονται δή, οἶμαι, αὐτῷ χρῆσθαι, ἐπειδὰν πρεσβύτερος γένηται **), ἐπὶ τὰ αὐτῶν πράγματα οἵ τε οἰκεῖοι καὶ οἱ πολῖται. Πῶς δ' οὔ; Ὑποκείσονται * ἄρα δεόμενοι καὶ C
τιμῶντες, προκαταλαμβάνοντες καὶ προκολακεύοντες τὴν μέλλουσαν αὐτοῦ δύναμιν. Φιλεῖ γοῦν, ἔφη, οὕτω γίγνεσθαι. Τί οὖν οἴει, ἦν δ' ἐγώ, τὸν τοιοῦτον ἐν τοῖς τοιούτοις ποιήσειν, ἄλλως τε καὶ ἐὰν τύχῃ μεγάλης πόλεως ὢν καὶ ἐν ταύτῃ πλούσιός τε καὶ γενναῖος, καὶ ἔτι εὐειδὴς καὶ μέγας; ἆρ' οὐ πληρωθήσεσθαι ἀμηχάνου ἐλπίδος, ἡγούμενον καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ τὰ τῶν βαρβάρων ἱκανὸν ἔσεσθαι πράττειν; * καὶ D
ἐπὶ τούτοις ὑψηλὸν ἐξαίρειν αὐτόν, σχηματισμοῦ καὶ φρονήματος κενοῦ ἄνευ νοῦ ἐμπιπλάμενον; Καὶ μάλ', ἔφη. Τῷ δὴ οὕτω διατιθεμένῳ ἐάν τις ἠρέμα προσελθὼν τἀληθῆ λέγῃ, ὅτι νοῦς οὐκ ἔνεστιν αὐτῷ, δεῖται δέ, τὸ δὲ οὐ κτητὸν μὴ δουλεύσαντι τῇ κτήσει αὐτοῦ, ἆρ' εὐπετὲς οἴει εἶναι εἰσακοῦσαι διὰ τοσούτων κακῶν; Πολλοῦ γε δεῖ, ἦ δ' ὅς. Ἐὰν δ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, διὰ τὸ εὖ πεφυκέναι καὶ τὸ ξυγγενὲς τῶν λόγων εἷς αἰσθάνηταί * πῃ ***) καὶ κάμπτηται καὶ ἕλκηται πρὸς φιλο- E
σοφίαν, τί οἰόμεθα δράσειν ἐκείνους τοὺς ἡγουμένους ἀπολλύναι αὐτοῦ τὴν χρείαν τε καὶ ἑταιρείαν; οὐ πᾶν μὲν ἔργον, πᾶν δ' ἔπος λέγοντάς τε καὶ πράττοντας καὶ περὶ αὐτόν, ὅπως ἂν μὴ πεισθῇ, καὶ περὶ τὸν πείθοντα, ὅπως ἂν μὴ οἷός τ' ᾖ, καὶ ἰδίᾳ ἐπιβουλεύοντας καὶ δημοσίᾳ εἰς ἀγῶνας καθιστάντας;
* Πολλή, ἦ δ' ὅς, ἀνάγκη. Ἔστιν οὖν ὅπως ὁ τοιοῦτος φιλο- 495
σοφήσει; Οὐ πάνυ. Ὁρᾷς οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι οὐ κακῶς ἐλέγομεν ὡς ἄρα καὶ αὐτὰ τὰ τῆς φιλοσόφου φύσεως μέρη, ὅταν ἐν κακῇ τροφῇ γένηται, αἴτια τρόπον τινὰ τοῦ ἐκπεσεῖν ἐκ τοῦ ἐπιτηδεύματος, καὶ τὰ λεγόμενα ἀγαθά, πλοῦτοί τε καὶ πᾶσα ἡ τοιαύτη παρασκευή; Οὐ γάρ, ἀλλ' ὀρθῶς, ἔφη, ἐλέχθη.

*) ἴσ. παισίν. ἢ· εὐθὺς ἐκ παιδός.
) ἄλλ. γίγνηται. *) ἄλλ. αἰσθάνηταί τέ πῃ.

ut in ſtudio ſuo permanens ad finem perveniat? conſidera vero ex eis quae ſupra expoſuimus. convenit enim inter nos, docilitatem et memoriam et fortitudinem et magnificentiam huius eſſe naturae. Etiam. Nonne igitur ſtatim a pueritia talis erit primus in omnibus, praeſertim ſi corpus naturâ reſpondebit animo? Quidni? inquit. Volent igitur, opinor, eo uti, quum ſenior factus fuerit, ad negotia ſua propinqui et cives. Qui poteſt eſſe aliter? Urgebunt igitur eum precantes et honore afficientes, dum praeoccupant blandimentis futuram eius facultatem. Solet certe, inquit, ita fieri. Quid iam cenſes, inquam, talem tali in cauſa facturum eſſe, praeſertim ſi magnae ſit civitatis et in hac dives atque ingenuus, praeterea formoſus et magnus? nonne impletum iri incredibili ſpe, exiſtimantem ſe ad res tam Graecorum quam barbarorum idoneum fore gerendas? et praeterea ſublime ſe efferre, faſtu et ſuperbia vana dementer impletum? Sane quidem, inquit. Huic igitur ſic animato ſi quis leniter accedens vera dicat, mentem in eo nullam ineſſe, ſed carere ea, quae non poſſit comparari niſi quis eius comparationi ſerviat, num facile eum arbitraris illis aures daturum eſſe tantis in malis? Multum vero abeſt, reſpondit. Quodſi, inquam, propter bonam indolem et cognationem qua tenetur ſermonum, unus auſcultaverit et flexus tractusque fuerit ad philoſophiam, quid putamus facturos eſſe illos qui ſe exiſtiment perdere eius uſum et ſodalitatem? nonne omnia acturos omniaque dicturos eſſe ei, ne perſuaderi ſibi patiatur, perſuadere autem ſtudens ne quid proficiat, tam privatim inſidias ei parantes quam publice actionem intendentes? Plane, inquit, neceſſarium eſt. Fierine igitur poterit, inquam, ut talis philoſophetur? Minime vero. Videsne igitur, inquam, non male nos dixiſſe etiam ipſas philoſophae naturae partes, quando malam nanciſcerentur educationem, cauſam quodammodo eſſe cur exciderent ſtudio ſuo, et quae dicerentur bona, divitias omnemque huiusmodi apparatum? Haud male, ſed recte, inquit,

Οὗτος δή, εἶπον, ὦ θαυμάσιε, ὄλεθρός τε καὶ διαφθορὰ το-
σαύτη * τε καὶ τοιαύτη τῆς βελτίστης φύσεως εἰς τὸ ἄριστον B
ἐπιτήδευμα, ὀλίγης καὶ ἄλλως γιγνομένης, ὡς ἡμεῖς φαμέν.
καὶ ἐκ τούτων δὴ τῶν ἀνδρῶν καὶ οἱ τὰ μέγιστα κακὰ ἐργαζό-
μενοι τὰς πόλεις γίγνονται καὶ τοὺς ἰδιώτας, καὶ οἱ τἀγαθά,
οἳ ἂν ταύτῃ τύχωσι ῥυέντες· σμικρὰ δὲ φύσις οὐδὲν μέγα οὐ-
δέποτε οὐδένα οὔτε ἰδιώτην οὔτε πόλιν δρᾷ. Ἀληθέστατα, ἦ
δ᾽ ὅς. Οὗτοι μὲν δὴ οὕτως ἐκπίπτοντες, οἷς μάλιστα * προς- C
ήκει, ἔρημον καὶ ἀτελῆ φιλοσοφίαν λείποντες αὐτοί τε βίον
οὐ προςήκοντα οὐδ᾽ ἀληθῆ ζῶσι· τὴν δέ, ὥςπερ ὀρφανὴν
ξυγγενῶν, ἄλλοι ἐπειςελθόντες ἀνάξιοι ᾔσχυνάν τε καὶ ὀνείδη
περιῆψαν, οἷα καὶ σύ φῃς ὀνειδίζειν τοὺς ὀνειδίζοντας ὡς οἱ
ξυνόντες αὐτῇ οἱ μὲν οὐδενός, οἱ δὲ πολλοὶ πολλῶν κακῶν
ἄξιοί εἰσιν. Καὶ γὰρ οὖν, ἔφη, τά γε λεγόμενα ταῦτα. Εἰ-
κότως γ᾽, ἦν δ᾽ ἐγώ, λεγόμενα. καθορῶντες γὰρ *) ἄλλοι
ἀνθρωπίσκοι κενὴν τὴν χώραν ταύτην γιγνομένην, καλῶν δὲ
ὀνομάτων καὶ προσχημάτων * μεστήν, ὥςπερ οἱ ἐκ τῶν εἱργ- D
μῶν εἰς τὰ ἱερὰ ἀποδιδράσκοντες, ἄσμενοι καὶ οὗτοι ἐκ τῶν
τεχνῶν ἐκπηδῶσιν εἰς τὴν φιλοσοφίαν, οἳ ἂν κομψότατοι ὄντες
τυγχάνωσι περὶ τὸ αὑτῶν τεχνίον **)· ὅμως γὰρ δὴ πρός γε τὰς
ἄλλας τέχνας καίπερ οὕτω πραττούσης φιλοσοφίας τὸ ἀξίωμα
μεγαλοπρεπέστερον λείπεται, οὗ δὴ ἐφιέμενοι πολλοὶ ἀτελεῖς
μὲν τὰς φύσεις, ὑπὸ δὲ τῶν τεχνῶν τε καὶ δημιουργιῶν ὥςπερ
τὰ σώματα λελώβηνται, οὕτω καὶ τὰς * ψυχὰς ξυγκεκλασμένοι E
τε καὶ ἀποτεθρυμμένοι διὰ τὰς βαναυσίας τυγχάνουσιν· ἢ οὐκ
ἀνάγκη; Καὶ μάλα, ἔφη. Δοκεῖς οὖν τι, ἦν δ᾽ ἐγώ, διαφέρειν
αὐτοὺς ἰδεῖν ἀργύριον κτησαμένου χαλκέως φαλακροῦ καὶ σμι-
κροῦ, νεωστὶ μὲν ἐκ δεσμῶν λελυμένου, ἐν βαλανείῳ δὲ λελου-
μένου, νεουργὸν ἱμάτιον ἔχοντος, ὡς νυμφίου παρεσκευασμέ-
νου, διὰ πενίαν καὶ ἐρημίαν τοῦ δεσπότου τὴν θυγατέρα μέλ-
λοντος γαμεῖν; Οὐ * πάνυ, ἔφη, διαφέρει. Ποῖ᾽ ἄττα οὖν 496
εἰκὸς γεννᾶν τοὺς τοιούτους; οὐ νόθα καὶ φαῦλα; Πολλὴ
ἀνάγκη. Τί δέ; τοὺς ἀναξίους παιδεύσεως, ὅταν αὐτῇ πλη-

---

*) ἄλλ. γὰρ αὖ.
**) ἄλλ. αὐτῶν ἀεὶ τεχν.

dictum est. Haec igitur, inquam, praestantissime, pernicies et corruptio tanta ac talis optimae naturae ad optimum studium, raro praeterea exsistentis, ut nos affirmamus. et ex his quidem viris tam ii qui maxima mala inferunt civitatibus et privatis exsistunt, quam qui bona, si qui forte huc feruntur; pusilla vero natura nihil magni ulli umquam vel privato vel civitati praestat. Verissime, inquit. Hi igitur qui ita excidunt et philosophiam, ad quam maxime idonei sunt, desertam imperfectamque derelinquunt, ipsi vitam neque convenientem neque veram agunt, in illam vero, tamquam orbam cognatis, alii invadunt indigni, ignominia eam afficiunt probrumque inferunt, quod tu quoque ais ei obiectare qui dicant nonnullos qui ea utantur nihili, plurimos vero multis malis dignos esse. Sane quidem, inquit, haec solent dici. Et convenienter quidem, inquam, dicuntur. conspicientes enim alii homunculi vacuum hunc locum, pulchris vero nominibus et ornamentis plenum, quemadmodum qui e carceribus in templa confugiunt, ita etiam hi libenter ex artibus prosiliunt in philosophiam, quicumque scitissimi reperiuntur in sua quisque arte. etenim philosophiae, licet hac in causa sit, tamen, cum ceteris artibus collatae, dignitas relinquitur splendidior, quam iccirco multi appetunt qui imperfecta sunt natura, et quemadmodum artibus operisque corpus habent debilitatum, ita etiam animo sunt enervato et confracto propter illiberales quas factitarunt artes. Sane quidem, inquit. Censesne igitur, inquam, differre aliquid inter horum speciem et fabri ferrarii calvi et parvi qui, quum pecuniam comparaverit, recens e vinculis solutus et in balneo lautus novum amictum induat et ut sponsum se adornet, quippe domini pauperis ac solitarii filiam in matrimonium ducturus? Haud sane, inquit, aliquid differt. Quales vero probabile est liberos procreare huiusmodi homines? nonne adulterinos ac viles? Prorsus necesse est. Quid vero? qui indigni sunt eruditione, quando

σιάζοντες ὁμιλῶσι μὴ κατ᾽ ἀξίαν, ποῖ᾽ ἄττα φῶμεν γεννᾷν διανοήματά τε καὶ δόξας; ἆρ᾽ οὐχ ὡς ἀληθῶς προςήκοντα ἀκοῦσαι σοφίσματα, καὶ οὐδὲν γνήσιον οὐδὲ φρονήσεως ἄξιον ἀληθινῆς *) ἐχόμενον; Παντελῶς μὲν οὖν, ἔφη. Πάνυ σμικρὸν **) δή τι, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὦ Ἀδείμαντε, λείπεται τῶν κατ᾽ * ἀξίαν ὁμιλούντων φιλοσοφίᾳ, ἤπου ὑπὸ φυγῆς καταλη- B
φθὲν ***) γενναῖον καὶ εὖ τεθραμμένον ἦθος, ἀπορίᾳ τῶν διαφθερούντων κατὰ φύσιν μεῖναν ἐπ᾽ αὐτῇ, ἢ ἐν σμικρᾷ πόλει ὅταν μεγάλη ψυχὴ φυῇ καὶ ἀτιμάσασα τὰ τῆς πόλεως ὑπερίδῃ· βραχὺ δέ πού τι καὶ ἀπ᾽ ἄλλης τέχνης δικαίως ἀτιμάσαν εὐφυὲς ἐπ᾽ αὐτὴν ἂν ἔλθοι. εἴη δ᾽ ἂν καὶ ὁ τοῦ ἡμετέρου ἑταίρου Θεάγους χαλινὸς οἷος κατασχεῖν· καὶ γὰρ Θεάγει τὰ μὲν ἄλλα πάντα παρεσκεύασται πρὸς τὸ * ἐκπεσεῖν φιλοσοφίας, ἡ δὲ C
τοῦ σώματος νοσοτροφία ἀπείργουσα αὐτὸν τῶν πολιτικῶν κατέχει. τὸ δ᾽ ἡμέτερον οὐκ ἄξιον λέγειν, τὸ δαιμόνιον σημεῖον· ἢ γάρ πού τινι ἄλλῳ ἢ οὐδενὶ τῶν ἔμπροσθεν γέγονε. καὶ τούτων δὴ τῶν ὀλίγων οἱ γενόμενοι καὶ γευσάμενοι ὡς ἡδὺ καὶ μακάριον τὸ κτῆμα, καὶ τῶν πολλῶν αὖ ἱκανῶς ἰδόντες τὴν μανίαν, καὶ ὅτι οὐδεὶς οὐδὲν ὑγιὲς ὡς ἔπος εἰπεῖν περὶ τὰ τῶν πόλεων πράττει, οὐδ᾽ ἔστι ξύμμαχος μεθ᾽ ὅτου τις ἰὼν ἐπὶ * τὴν τῶν δικαίων βοήθειαν σώζοιτ᾽ ἄν, ἀλλ᾽ ὥςπερ εἰς D
θηρία ἄνθρωπος ἐμπεσών, οὔτε ξυναδικεῖν ἐθέλων οὔτε ἱκανὸς ὢν εἷς πᾶσιν ἀγρίοις ἀντέχειν, πρίν τι τὴν πόλιν ἢ φίλους ὀνῆσαι προαπολόμενος ἀνωφελὴς αὑτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἂν γένοιτο, — ταῦτα πάντα λογισμῷ λαβὼν ἡσυχίαν ἔχων καὶ τὰ αὑτοῦ πράττων, οἷον ἐν χειμῶνι κονιορτοῦ καὶ ζάλης ὑπὸ πνεύματος φερομένου ὑπὸ τειχίον ἀποστάς, ὁρῶν τοὺς ἄλλους καταπιμπλαμένους ἀνομίας, ἀγαπᾷ εἴ πῃ αὐτὸς καθαρὸς ἀδικίας τε * καὶ ἀνοσίων ἔργων τόν τε ἐνθάδε βίον βιώσεται καὶ E
τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ μετὰ καλῆς ἐλπίδος ἵλεώς τε καὶ εὐμενὴς ἀπαλλάξεται. Ἀλλά τοι, ἢ δ᾽ ὅς, οὐ τὰ ἐλάχιστα ἂν * δια- 497
πραξάμενος ἀπαλλάττοιτο. Οὐδέ γε, εἶπον, τὰ μέγιστα, μὴ

*) ἴσ. φρονήσεως ἀληθινῆς.
**) ἄλλ. Πάνσμικρον.
***) ἴσ. καταλειφθέν.

ad eam accedant nec pro dignitate ea utantur, quales tandem dicamus eos procreare cogitationes atque ſententias? nonne quae vere dici conveniat ſophiſmata, nihil genuinum nec dignum nec prudentiae verae coniunctum? Prorſus ſic ſe habet res, inquit. Perexigua igitur quaedam, inquam, Adimante, relinquitur pars eorum qui pro dignitate utuntur philoſophia, vel propter exſilium derelictum generoſum beneque altum ingenium, quia deficiunt qui corrumpere poſſint natura permanens in illa, vel in exigua civitate ſi magnus animus natus fuerit resque civiles contemnat ac deſpiciat; pauci etiam bona indole praediti ab alia arte quam iure contemnant ad ipſam transeant. valebit etiam amici noſtri Theagis frenum ad cohibendum; etenim Theagi reliqua quidem omnia ita parata ſunt ut excidat philoſophia, corporis autem aegrotantis curatio, quae a rebus eum arcet civilibus, retinet. noſtrum vero non eſt operae pretium commemorare divinum indicium; nam vel alteri cui vel nemini ſuperiorum obtigit. ex his igitur paucis is qui guſtat et guſtavit quam ſuavis ſit res atque beata, multitudinis vero ſatis perſpexit inſaniam et intelligit, nullum nihil fere ſani in negotiis civilibus peragere, nec adiutorem eſſe quicum aliquis ad iuſtorum defenſionem aggreſſus ſervari poſſit, ſed, veluti in beſtias hominem incidentem, quia neque una iniuſte facere velit neque unus omnibus ſaevis queat reſiſtere, priusquam civitati vel amicis utilitatis aliquid praebeat, pereuntem inutilem tam ſibi quam ceteris fore: haec omnia ſecum reputans quieſcit ſuasque res gerit, quaſi in procella pulveris ac grandinis a vento exagitatae ſub murum ſecedens, et reliquos videns licentia a lege averſa plenos ſatis habet ſi ipſe vacuus ab iniuſtitia et impiis factis hancce acturus vitam exque ea praeclara cum ſpe laetus ac placidus ſit exceſſurus. Profecto, inquit, haud minima adeptus excedet. Neque tamen, reſpondi, ma-

τυχὼν πολιτείας προσηκούσης· ἐν γὰρ προσηκούσῃ αὐτός τε μᾶλλον αὐξήσεται καὶ μετὰ τῶν ἰδίων τὰ κοινὰ σώσει.

Τὸ μὲν οὖν τῆς φιλοσοφίας ὧν ἕνεκα διαβολὴν εἴληφε καὶ ὅτι οὐ δικαίως, ἐμοὶ μὲν δοκεῖ μετρίως εἰρῆσθαι, εἰ μὴ ἔτ' ἄλλο λέγεις τι σύ. Ἀλλ' οὐδέν, ἦ δ' ὅς, ἔτι λέγω περὶ τούτου· ἀλλὰ τὴν προσήκουσαν αὐτῇ τίνα τῶν νῦν λέγεις πολιτειῶν; Οὐδ' * ἡντιναοῦν, εἶπον, ἀλλὰ τοῦτο καὶ ἐπαιτιῶμαι, B μηδεμίαν ἀξίαν εἶναι τῶν νῦν κατάστασιν πόλεως φιλοσόφου φύσεως· διὸ καὶ στρέφεσθαί τε καὶ ἀλλοιοῦσθαι αὐτήν, ὥσπερ ξενικὸν σπέρμα ἐν γῇ ἄλλῃ σπειρόμενον ἐξίτηλον εἰς τὸ ἐπιχώριον φιλεῖ κρατούμενον ἰέναι, οὕτω καὶ τοῦτο τὸ γένος νῦν μὲν οὐκ ἴσχον *) τὴν αὑτοῦ δύναμιν, εἰς ἀλλότριον εἶδος ἐκπίπτειν· εἰ δὲ λήψεται τὴν ἀρίστην πολιτείαν, * ὥσπερ καὶ αὐτὸ C ἄριστόν ἐστι, τότε δηλώσει ὅτι τοῦτο μὲν τῷ ὄντι θεῖον ἦν, τὰ δὲ ἄλλα ἀνθρώπινα, τά τε τῶν φύσεων καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων. δῆλος δὴ οὖν εἶ ὅτι μετὰ τοῦτο ἐρήσει τίς αὕτη ἡ πολιτεία. Οὐκ ἔγνως, ἔφη· οὐ γὰρ τοῦτο ἔμελλον, ἀλλ', εἰ αὕτη ἣν ἡμεῖς διεληλύθαμεν οἰκίζοντες τὴν πόλιν, ἢ ἄλλη. Τὰ μὲν ἄλλα, ἦν δ' ἐγώ, αὕτη· τοῦτο δὲ αὐτὸ ἐῤῥήθη μὲν καὶ τότε, ὅτι δεήσοι **) τι ἀεὶ ἐνεῖναι ἐν τῇ πόλει λόγον ἔχον τῆς * πολιτείας D τὸν αὐτὸν ὅνπερ καὶ σὺ ὁ νομοθέτης ἔχων τοὺς νόμους ἐτίθης. Ἐῤῥήθη γάρ, ἔφη. Ἀλλ' οὐχ ἱκανῶς, εἶπον, ἐδηλώθη, φόβῳ ὧν ὑμεῖς ἀντιλαμβανόμενοι δεδηλώκατε μακρὰν καὶ χαλεπὴν αὐτοῦ τὴν ἀπόδειξιν, ἐπεὶ καὶ τὸ λοιπὸν οὐ πάντως ῥᾷστον διελθεῖν. Τὸ ποῖον; Τίνα τρόπον μεταχειριζομένη πόλις φιλοσοφίαν οὐ διολεῖται· τὰ γὰρ δὴ μεγάλα πάντα ἐπισφαλῆ, καὶ τὸ λεγόμενον τὰ καλὰ τῷ ὄντι χαλεπά. Ἀλλ' ὅμως, ἔφη, * λαβέτω τέλος ἡ ἀπόδειξις, τούτου φανεροῦ γενομένου. E Οὐ τὸ μὴ βούλεσθαι, ἦν δ' ἐγώ, ἀλλ', εἴπερ, τὸ μὴ δύνασθαι διακωλύσει· παρὼν δὲ τήν γ' ἐμὴν προθυμίαν εἴσει. σκόπει δὲ καὶ νῦν ὡς προθύμως καὶ παρακινδυνευτικῶς μέλλω λέγειν,

---

*) ἄλλ. ἴσχειν — ἀλλ' εἰς κτλ.

**) γρ. δεήσει.

xima, nisi obtigerit ei civitas conveniens; nam in conveniente et ipse magis augebitur et cum privatis communia servabit.

De philosophia igitur cur invidiam subierit nec id iure, mihi quidem videtur satis expositum esse; nisi quid aliud tibi videtur. Nihil vero, inquit, aliud mihi videtur; at convenientem ei quam earum quae nunc sunt civitatem dicis? Nullam omnino, respondi, immo hoc etiam criminor nullam earum quae nunc sunt civitatis constitutionem dignam esse philosopha natura; quocirca etiam converti eam atque mutari; nam, quemadmodum alienum semen in terra alia satum degenerat et in loci naturam superantem solet transire, ita etiam hoc genus nunc quidem non tenet facultatem suam, sed in alienam exit speciem, quum vero nactum fuerit optimam civitatem, sicut ipsum quoque optimum est, tum patebit hoc quidem revera divinum esse, reliqua autem humana, et ingenia et studia. patet autem te iam quaesiturum esse quaenam haec sit civitas. Non cognovisti, inquit; non enim hoc volebam, sed, num haec quam nos conditores descripserimus civitas, an alia. Quod ad reliqua attinet, inquam, haec; hoc autem ipsum iam tum dictum est necesse fore aliquid semper in civitate inesse quod eandem civitatis rationem haberet quam tu legislator habuisses quum leges ferres. Dictum vero est, respondit. Neque tamen satis, inquam, declaratum est propter metum quem obiecistis ne longa ac difficilis esset eius rei demonstratio, quum reliquum quoque haud sane facile esset expositu. Quodnam? Quo pacto exercere possit civitas philosophiam, ut non pereat; etenim magna quaeque periculosa et, ut in proverbio est, pulchra revera ardua. Attamen, inquit, ad exitum pervenito demonstratio, hoc patefacto. Non voluntas, inquam, sed, si quicquam, facultatis inopia impediet; praesens vero meum quidem studium cognosces. considera autem nunc quoque quam studiose nec sine aliquo periculo dicturus

ὅτι τοὐναντίον ἢ νῦν δεῖ τοῦ ἐπιτηδεύματος τούτου πόλιν ἅπτε-
σθαι. Πῶς; Νῦν μέν, ἦν δ' ἐγώ, οἱ καὶ ἁπτόμενοι μει-
ράκια ὄντα ἄρτι * ἐκ παίδων τὸ μεταξὺ οἰκονομίας τε καὶ χρη- 498
ματισμοῦ πλησιάσαντες αὐτοῦ τῷ χαλεπωτάτῳ ἀπαλλάττονται,
οἱ φιλοσοφώτατοι ποιούμενοι (λέγω δὲ χαλεπώτατον τὸ περὶ
τοὺς λόγους), ἐν δὲ τῷ ἔπειτα, ἐὰν καὶ ἄλλων τοῦτο πραττόν-
των παρακαλούμενοι ἐθέλωσιν ἀκροαταὶ γίγνεσθαι, μεγάλα
ἡγοῦνται, πάρεργον οἰόμενοι αὐτὸ δεῖν πράττειν· πρὸς δὲ τὸ
γῆρας, ἐκτὸς δή τινων ὀλίγων, ἀποσβέννυνται πολὺ μᾶλλον
τοῦ Ἡρακλειτείου ἡλίου, * ὅσον αὖθις οὐκ ἐξάπτονται. Δεῖ B
δὲ πῶς; ἔφη. Πᾶν τοὐναντίον· μειράκια μὲν ὄντα καὶ παῖδας
μειρακιώδη παιδείαν καὶ φιλοσοφίαν μεταχειρίζεσθαι, τῶν τε
σωμάτων, ἐν ᾧ βλαστάνει τε καὶ ἀδροῦται, εὖ μάλα ἐπιμελεῖ-
σθαι, ὑπηρεσίαν φιλοσοφίᾳ κτωμένους· προϊούσης δὲ τῆς ἡλι-
κίας ἐν ᾗ ἡ ψυχὴ τελειοῦσθαι *) ἄρχεται, ἐπιτείνειν τὰ ἐκείνης
γυμνάσια· ὅταν δὲ λήγῃ μὲν ἡ ῥώμη, πολιτικῶν * δὲ καὶ στρα- C
τειῶν ἐκτὸς γίγνηται, τότε ἤδη ἀφέτους νέμεσθαι καὶ μηδὲν
ἄλλο πράττειν, ὅ τι μὴ πάρεργον, τοὺς μέλλοντας εὐδαιμόνως
βιώσεσθαι καὶ τελευτήσαντας τῷ βίῳ τῷ βεβιωμένῳ τὴν ἐκεῖ
μοῖραν ἐπιστήσειν πρέπουσαν. Ὡς ἀληθῶς μοι δοκεῖς, ἔφη,
λέγειν γε προθύμως, ὦ Σώκρατες· οἶμαι μέντοι τοὺς πολλοὺς
τῶν ἀκουόντων προθυμότερον ἔτι ἀντιτείνειν **) οὐδ' ὁπωσ-
τιοῦν πεισομένους, ἀπὸ Θρασυμάχου ἀρξαμένους. Μὴ διά-
βαλλε, ἦν δ' ἐγώ, ἐμὲ καὶ Θρασύμαχον * ἄρτι φίλους γεγο- D
νότας, οὐδὲ πρὸ τοῦ ἐχθροὺς ὄντας. πείρας γὰρ οὐδὲν ἀνή-
σομεν, ἕως ἂν ἢ πείσωμεν καὶ τοῦτον καὶ τοὺς ἄλλους, ἢ
προὔργου τι ποιήσωμεν εἰς ἐκεῖνον τὸν βίον, ὅταν αὖθις γενό-
μενοι τοῖς τοιούτοις ἐντύχωσι λόγοις. Εἰς σμικρόν γ', ἔφη,
χρόνον εἴρηκας. Εἰς οὐδὲν μὲν οὖν, ἔφην, ὥς γε πρὸς τὸν
ἅπαντα. τὸ μέντοι μὴ πείθεσθαι τοῖς λεγομένοις τοὺς πολλοὺς
θαῦμα οὐδέν· οὐ γὰρ πώποτε εἶδον γενόμενον τὸ νῦν λεγόμε-

---

*) ἄλλ. τελεοῦσθαι.

**) ἴσ. ἀντιτενεῖν.

ſim, contra atque nunc fiat hanc diſciplinam civitati eſſe attingendam. Quomodo? Nunc quidem, inquam, qui eam attingunt adoleſcentes ſunt qui modo ex pueris exceſſerunt, qui quidem, quum inter res familiares tuendas pecuniamque conquirendam acceſſerunt ad difficillimam eius partem, discedunt, quum maxime philoſophi exiſtimentur (dico autem difficillimam rationem disferendi); in poſterum, ſi aliorum quoque hoc exercentium quin auditores ſint invitati non recuſant, id ipſis magnum videtur, ſubſicivis hoc operis exercendum eſſe arbitrantibus; appropinquante autem ſenectute, paucis quibusdam exceptis, exſtinguuntur multo magis Heracliteo ſole, quum non iterum accendantur. Quomodo vero oportet? inquit. Plane contraria ratione: pueri dum ſunt et adoleſcentuli, puerilem eos oportet diſciplinam et philoſophiam tractare, de corpore vero, dum creſcit et ad maturitatem pervenit, curam adhibere, ut miniſtrum philoſophiae acquirant, procedente autem aetate in qua animus perfici incipit, huius exercitationes intendere; tandem vero quum vires deficiunt et a rebus civilibus militaribusque disceſſerunt, tum ſolute debent atque libere paſci nec aliud quid exercere, niſi quid ſubſicivis operis fit, ii qui beate volunt vivere mortuique fortunam ibi vitae actae conſequi convenientem. Profecto mihi videris, inquit, ſtudioſe dicere, Socrate; arbitror tamen plurimos qui haec audiverint etiam ſtudioſius eſſe repugnaturos nullo omnino modo perſuaſos, nec Thraſymacho excepto. Ne discordiam, inquam, concita inter me et Thraſymachum, qui modo amici facti ſimus nec ante inimici fuerimus. omnia enim experiemur ut vel huic ceterisque perſuadeamus, vel aliquid profecerimus ad illam vitam, quando rurſus nati tales in ſermones inciderimus. Breve ſane, inquit, ad tempus dicis. Ad nullum vero, reſpondi, ſi id comparaveris cum univerſo. quod vero dicta non perſuadeant plurimis haud mirandum; numquam enim viderunt hoc factum quod nunc expoſitum

νον, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον * τοιαῦτ' ἄττα ῥήματα ἐξεπίτηδες ἀλλή- E
λοις ὡμοιωμένα, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, ὥςπερ νῦν,
ξυμπεσόντα· ἄνδρα δὲ ἀρετῇ παρισωμένον καὶ ὡμοιωμένον
μέχρι τοῦ δυνατοῦ τελέως ἔργῳ τε καὶ λόγῳ, δυναστεύοντα
ἐν πόλει ἑτέρᾳ τοιαύτῃ, οὐ πώποτε * ἑωράκασιν οὔτε ἕνα οὔτε 499
πλείους· ἢ οἴει; Οὐδαμῶς γε. Οὐδέ γε αὖ λόγων, ὦ μακά-
ριε, καλῶν τε καὶ ἐλευθέρων ἱκανῶς ἐπήκοοι γεγόνασιν, οἵων
ζητεῖν μὲν τὸ ἀληθὲς ξυντεταμένως ἐκ παντὸς τρόπου τοῦ γνῶ-
ναι χάριν, τὰ δὲ κομψά τε καὶ ἐριστικὰ καὶ μηδαμόσε ἄλλοσε *)
τείνοντα, ἢ πρὸς δόξαν καὶ ἔριν, καὶ ἐν δίκαις καὶ ἐν ἰδίαις
ξυνουσίαις πόῤῥωθεν ἀσπαζομένων. Οὐδὲ τούτων, ἔφη. Τού-
των * τοι χάριν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ταῦτα προορώμενοι ἡμεῖς B
τότε καὶ δεδιότες ὅμως ἐλέγομεν ὑπὸ τἀληθοῦς ἠναγκασμένοι,
ὅτι οὔτε πόλις οὔτε πολιτεία οὐδέ γ' ἀνὴρ ὁμοίως μήποτε γέ-
νηται τέλεος, πρὶν ἂν τοῖς φιλοσόφοις τούτοις τοῖς ὀλίγοις
καὶ οὐ πονηροῖς, ἀχρήστοις δὲ νῦν κεκλημένοις, ἀνάγκη τις
ἐκ τύχης παραβάλῃ, εἴτε βούλονται εἴτε μή, πόλεως ἐπιμελη-
θῆναι καὶ τῇ πόλει κατήκοοι γενέσθαι, ἢ τῶν νῦν ἐν δυνα-
στείαις ἢ βασιλείαις ὄντων υἱέσιν ἢ αὐτοῖς ἔκ τινος θείας
ἐπιπνοίας * ἀληθινῆς φιλοσοφίας ἀληθινὸς ἔρως ἐμπέσῃ· τού- C
των δὲ πότερα γενέσθαι ἢ ἀμφότερα ὡς ἄρα ἐστὶν ἀδύνατον,
ἐγὼ μὲν οὐδένα φημὶ ἔχειν λόγον· οὕτω γὰρ ἂν ἡμεῖς δικαίως
καταγελῴμεθα, ὡς ἄλλως εὐχαῖς ὅμοια λέγοντες· ἢ οὐχ οὕτως;
Οὕτως. Εἰ τοίνυν ἄκροις εἰς φιλοσοφίαν πόλεώς τις ἀνάγκη
ἐπιμεληθῆναι ἢ γέγονεν ἐν τῷ ἀπείρῳ τῷ παρεληλυθότι χρόνῳ,
ἢ καὶ νῦν ἔστιν ἔν τινι βαρβαρικῷ τόπῳ, πόῤῥω που ἐκτὸς
ὄντι τῆς * ἡμετέρας ἐπόψεως, ἢ καὶ ἔπειτα γενήσεται, περὶ D
τούτου ἕτοιμοι τῷ λόγῳ διαμάχεσθαι, ὡς γέγονεν ἡ εἰρημένη
πολιτεία καὶ ἔστι καὶ γενήσεταί γε, ὅταν αὕτη ἡ Μοῦσα πόλεως
ἐγκρατὴς γένηται· οὐ γὰρ ἀδύνατος γενέσθαι, οὐδ' ἡμεῖς
ἀδύνατα λέγομεν, χαλεπὰ δὲ καὶ παρ' ἡμῶν ὁμολογεῖται. Καὶ
ἐμοί, ἔφη, οὕτω δοκεῖ. Τοῖς δὲ πολλοῖς, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι οὐκ

---

*) Ἴσ. ἐριστικά; μηδαμόσε κτλ.

est, sed multo magis huiusmodi fere dicta de industria ad similitudinem inter se composita, non sua sponte, ut nunc, concurrentia; virum autem virtutis speciem et similitudinem gerentem quam maxime potuerit perfectam et re et oratione, qui principatum in civitate tenuerit eodem modo comparata, numquam viderunt neque unum neque plures; an tu censes? Minime vero. Neque etiam sermones, o praestantissime, pulchros ac liberales satis audiverunt, qui indagaverint verum omni opera et ratione cognoscendi causa, scita vero illa et litigiosa, nec aliud quid spectantia nisi gloriam et litem, tam in iudiciis quam in privatis congressionibus etiam atque etiam valere iusserint. Nec hos, inquit. Hanc vero ob causam, inquam, et haec praevidentes nos tum ac veriti tamen diximus, a veritate coacti, neque urbem neque civitatem neque etiam virum umquam fore perfectum prius quam philosophis illis paucis, non pravis, inutilibus vero nunc dictis necessitas quaedam forte obvenisset seu vellent seu nollent civitatem curandi eique obsequendi, aut eorum qui nunc principatum vel regnum tenerent filios vel ipsos divino quodam afflatu verae philosophiae verus amor incessisset. horum autem alterutrum vel utrumque fieri non posse ut eveniat, equidem nullam me profiteor rationem habere qua probem; ita enim nos iure derideremur, quod frustra votis similia proferremus; nonne ita? Ita. Quodsi igitur viris in philosophia principibus urbem curandi necessitas aliqua vel obvenit infinito praeterito tempore vel etiam nunc obvenit in barbara aliqua regione procul fere remota a conspectu nostro, vel etiam in posterum obveniet, ad hoc parati sumus verbis contendendum, fuisse civitatem descriptam et esse et fore, quando haec Musa principatum in civitate teneat; neque enim fieri nequit ut exsistat neque nos quae fieri nequeunt dicimus, difficilia autem esse etiam a nobis conceditur. Mihi quoque, inquit, ita videtur. Plurimis vero, inquam, non visum id iri

αὖ δοκεῖ, ἐρεῖς; Ἴσως, ἔφη. Ὦ μακάριε, ἦν δ' ἐγώ, * μὴ E
πάνυ οὕτω τῶν πολλῶν κατηγόρει, ἀλλ' οἵαν τοι δόξαν ἕξουσιν ἐν αὐτοῖς *) μὴ φιλονεικῶν, ἀλλὰ παραμυθούμενος καὶ ἀπολυόμενος τὴν τῆς φιλομαθείας διαβολὴν ἐνδείκνυε οὓς λέγεις τοὺς φιλοσόφους, καὶ διορίζου, ὥςπερ ἄρτι, τήν τε φύσιν αὐτῶν καὶ τὴν * ἐπιτήδευσιν, ἵνα μὴ ἡγῶνταί σε λέγειν οὓς 500
αὐτοὶ οἴονται. ἢ **) καί, ἐὰν οὕτω θεῶνται, ἀλλοίαν τοι φήσεις αὐτοὺς δόξαν λήψεσθαι καὶ ἄλλα ἀποκρινεῖσθαι· ἢ οἴει τινὰ χαλεπαίνειν τῷ μὴ χαλεπῷ, ἢ φθονεῖν τῷ μὴ φθονερῷ ἄφθονόν τε καὶ πρᾶον ὄντα; ἐγὼ μὲν γάρ σε προφθάσας λέγω ὅτι ἐν ὀλίγοις τισὶν ἡγοῦμαι, ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ πλήθει χαλεπὴν οὕτω φύσιν γίγνεσθαι. Καὶ ἐγὼ ἀμέλει, ἔφη, ξυνοίομαι.
* Οὐκοῦν καὶ αὐτὸ τοῦτο ξυνοίει, τοῦ χαλεπῶς πρὸς φιλοσο- B
φίαν τοὺς πολλοὺς διακεῖσθαι ἐκείνους αἰτίους εἶναι τοὺς ἔξωθεν, οὐ προςῆκον, ἐπειςκεκωμακότας, λοιδορουμένους τε αὐτοῖς καὶ φιλαπεχθημόνως ἔχοντας καὶ ἀεὶ περὶ ἀνθρώπων τοὺς λόγους ποιουμένους, ἥκιστα φιλοσοφίᾳ πρέπον ποιοῦντας; Πολύ γ', ἔφη. Οὐδὲ γάρ που, ὦ Ἀδείμαντε, σχολὴ τῷ γε ὡς ἀληθῶς πρὸς τοῖς οὖσι τὴν διάνοιαν ἔχοντι κάτω βλέπειν εἰς ἀνθρώπων * πραγματείας, καὶ μαχόμενον αὐτοῖς φθόνου τε C
καὶ δυςμενείας ἐμπίπλασθαι, ἀλλ' εἰς τεταγμένα ἄττα καὶ κατὰ ταὐτὰ ἀεὶ ἔχοντα ὁρῶντας καὶ θεωμένους οὔτ' ἀδικοῦντα οὔτ' ἀδικούμενα ὑπ' ἀλλήλων, κόσμῳ δὲ πάντα καὶ κατὰ λόγον ἔχοντα, ταῦτα μιμεῖσθαί τε καὶ ὅτι μάλιστα ἀφομοιοῦσθαι· ἢ οἴει τινὰ μηχανὴν εἶναι, ὅτῳ τις ὁμιλεῖ ἀγάμενος, μὴ μιμεῖσθαι ἐκεῖνο; Ἀδύνατον, ἔφη. Θείῳ δὴ καὶ κοσμίῳ ὅ γε φιλόσοφος ὁμιλῶν κόσμιός * τε καὶ θεῖος εἰς τὸ δυνατὸν ἀν- D
θρώπῳ γίγνεται· διαβολὴ δ' ἐν πᾶσι πολλή. Παντάπασι μὲν οὖν. Ἂν οὖν τις, εἶπον, αὐτῷ ἀνάγκη γένηται, ἃ ἐκεῖ ὁρᾷ, μελετῆσαι εἰς ἀνθρώπων ἤθη καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ τιθέναι καὶ μὴ μόνον ἑαυτὸν πλάττειν, ἆρα κακὸν δημιουργὸν αὐτὸν οἴει

---

*) ἄλλ. ἀλλοίαν τοι δόξαν ἕξουσιν, ἐὰν αὐτοῖς — ἐνδεικνύῃ — διορίζῃ. ἴσ. κατηγόρει, οἵαν σοι δόξαν ἕξουσιν ἐν αὐτοῖς, ἀλλὰ μὴ φιλονεικῶν ἐνδείκνυε κτλ.

**) γρ. ἤ.

dices? Fortasse, inquit. O mirifice, inquam, ne sane ita maximam hominum partem criminare, quod talem sententiam tenent, verum non ambitiose cum eis contendens, sed admonens ac diluens crimina philosophiae allata ostende quos dicas philosophos atque defini, ut supra, naturam eorum atque studium, ut ne existiment te dicere eos quos ipsi intelligant. profecto, si ita spectaverint, aliam dices eos sententiam capturos aliaque responsuros esse; an censes quemquam saevire in alterum non saevientem vel invidere alteri non invidenti, siquidem expers invidiae ac mitis sit? ego enim tibi antevertens dico in paucis quibusdam me arbitrari, non in multitudine tam saevam exsistere naturam. Ego quoque sane, inquit, ita censeo. Nonne etiam ipsum hoc mecum statuis, odii in quo philosophia apud multitudinem sit causam sustinere illos qui foris, quod non oporteat, proterve se inferant et intrudant, eam increpent, libenter inimicitias suscipiant semperque de hominibus loquantur, minime philosophiae convenienter facientes? Multum vero, inquit. Neque enim, opinor, Adimante, otium est ei qui revera quae sunt cogitatione complectitur despiciendi ad hominum occupationes et pugnando cum his invidiam atque inimicitiam sibi conflandi, sed ea quae ordine constituta sunt et eadem semper ratione se habent videndi ac spectandi et haec quae iniuriam inter se neque inferunt neque accipiunt, sed composite prorsus et ratione se habent, imitandi et quam potest maxime exprimendi; an censes ullo modo fieri posse, quin, quo quis utatur cum voluptate, id imitetur? Fieri sane nequit, respondit. Divino igitur et composito philosophus utens compositus atque divinus quoad homo potest exsistit; criminatio autem in omnibus magna. Admodum. Iam si qua, inquam, necessitas ei obvenit curandi ut quae ibi videt in hominum mores tam privatim quam publice transferat nec solum se ipsum fingat, malumne eum putas opificem fore tem-

γενήσεσθαι σωφροσύνης τε καὶ δικαιοσύνης καὶ ξυμπάσης τῆς δημοτικῆς ἀρετῆς; Ἥκιστά γε, ἦ δ' ὅς. Ἀλλ' ἐὰν δὴ αἴσθωνται οἱ πολλοὶ ὅτι ἀληθῆ περὶ αὐτοῦ λέγομεν, * χαλεπανοῦσι E δὴ τοῖς φιλοσόφοις καὶ ἀπιστήσουσιν ἡμῖν λέγουσιν ὡς οὐκ ἄν ποτε ἄλλως εὐδαιμονήσειε πόλις, εἰ μὴ αὐτὴν διαγράψειαν οἱ τῷ θείῳ παραδείγματι χρώμενοι ζωγράφοι; Οὐ χαλεπανοῦσιν, ἦ δ' ὅς, ἐάνπερ αἴσθωνται. ἀλλὰ δὴ τίνα * λέγεις τρόπον 501 τῆς διαγραφῆς; Λαβόντες, ἦν δ' ἐγώ, ὥςπερ πίνακα πόλιν τε καὶ ἤθη ἀνθρώπων, πρῶτον μὲν καθαρὰν ποιήσειαν ἄν, ὃ οὐ πάνυ ῥάδιον· ἀλλ' οὐκ *) οἶσθ' ὅτι τούτῳ ἂν εὐθὺς τῶν ἄλλων διενέγκειαν, τῷ μήτε ἰδιώτου μήτε πόλεως ἐθελῆσαι ἂν ἅψασθαι μηδὲ γράφειν νόμους, πρὶν ἢ παραλαβεῖν καθαρὰν ἢ αὐτοὶ ποιῆσαι; Καὶ ὀρθῶς γ', ἔφη. Οὐκοῦν μετὰ ταῦτα οἴει ὑπογράψασθαι ἂν τὸ σχῆμα τῆς πολιτείας; Τί μήν; Ἔπειτα, * οἶμαι, ἀπεργαζόμενοι πυκνὰ ἂν ἑκατέρωσ' ἀποβλέποιεν, πρός B τε τὸ φύσει δίκαιον καὶ καλὸν καὶ σῶφρον καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, καὶ πρὸς ἐκεῖνο αὖ τὸ **) ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἐμποιοῖεν ***) ξυμμιγνύντες τε καὶ κεραννύντες ἐκ τῶν ἐπιτηδευμάτων τὸ ἀνδρείκελον, ἀπ' ἐκείνου τεκμαιρόμενοι, ὃ δὴ καὶ Ὅμηρος ἐκάλεσεν ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἐγγιγνόμενον θεοειδές τε καὶ θεοείκελον. Ὀρθῶς, ἔφη. Καὶ τὸ μὲν ἄν, οἶμαι, ἐξαλείφοιεν, τὸ δὲ πάλιν ἐγγράφοιεν, * ἕως ἂν ὅτι μάλιστα τὰ ἀνθρώπεια C ἤθη, εἰς ὅσον ἐνδέχεται, θεοφιλῆ ποιήσειαν. Καλλίστη γοῦν ἄν, ἔφη, ἡ γραφὴ γένοιτο. Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, πείθομέν πῃ ἐκείνους, οὓς διατεταμένους †) ἐφ' ἡμᾶς ἔφησθα ἰέναι, ὡς τοιοῦτός ἐστι πολιτειῶν ζωγράφος ὃν τότ' ἐπῃνοῦμεν πρὸς αὐτούς, δι' ὃν ἐκεῖνοι ἐχαλέπαινον ὅτι τὰς πόλεις αὐτῷ παρεδίδομεν, καὶ ἔτι μᾶλλον αὐτὸ νῦν ἀκούοντες πραΰνονται; Καὶ πολύ γε, ἦ δ' ὅς, εἰ σωφρονοῦσιν. Πῇ * γὰρ δὴ ἕξουσιν D ἀμφισβητῆσαι; πότερον μὴ τοῦ ὄντος τε καὶ ἀληθείας ἐραστὰς εἶναι τοὺς φιλοσόφους; Ἄτοπον μέντ' ἄν, ἔφη, εἴη. Ἀλλὰ μὴ τὴν φύσιν αὐτῶν οἰκείαν εἶναι τοῦ ἀρίστου, ἣν ἡμεῖς διήλθομεν; Οὐδὲ τοῦτο. Τί δέ; τὴν τοιαύτην τυχοῦσαν τῶν προσηκόντων ἐπιτηδευμάτων οὐκ ἀγαθὴν τελέως ἔσεσθαι καὶ φιλό-

*) γρ. οὖν. **) γρ. ὅ.
***) ἴσ. καὶ ποιοῖεν. †) γρ. διατεταγμένους.

perantiae et iustitiae et universae popularis virtutis? Minime vero, inquit. Et si cognoverit multitudo vera nos de eo dicere, num succensebit philosophis fidemque nobis nullam habebit dicentibus numquam fore ut aliter beata sit civitas, nisi eam descripserint qui divino exemplari utantur pictores? Non succensebit, inquit, siquidem hoc cognoverit. sed quam dicis rationem descriptionis? Sumentes, inquam, tamquam tabulam civitatem moresque hominum, primum quidem puram eam reddent, quod non sane facile; at nescis, hoc statim fore quod differat inter hos et multitudinem, quod neque privatum neque civitatem instituturi sint attingere neque leges ferre prius quam aut acceperint illam puram aut ipsi reddiderint? Ac recte quidem, inquit. Nonne deinde censes eos descripturos esse formam civitatis? Quidni? Post, opinor, fingentes crebro utrumque intuebuntur, et iustum per se, pulchrum, temperans omniaque generis eiusdem et id quod apud homines est, efficientque commiscentes ac temperantes e studiis id quod hominis similitudinem gerat, illud sequentes quod Homerus dixit in hominibus deorum et divini similitudinem gerens. Recte, inquit. Et alia, ut arbitror, exstinguent, alia vero recipient, dum quam maxime humanos mores deo quam carissimos effecerint. Pulcherrima certe, inquit, pictura erit. Num vero, inquam, persuademus ullo modo illis quos citato gradu in nos dixisti incurrere, talem esse civitatum pictorem quem tum laudaverimus apud ipsos, propter quem illi succensebant quod civitates ei traderemus, nunc autem id audientes iam mitiore sunt animo? Longe vero, inquit, si sapient. Quomodo igitur poterunt controversiam facere? num contendentes non eius quod est atque veritatis amatores esse philosophos? Ineptum autem, inquit, esset. At eorum naturam non esse cognatam optimo, quam nos descripsimus? Nec hoc. Quid? huiusmodi naturam, si adepta fuerit studia accommodata, non fore perfecte

σοφον, εἴπερ τινὰ ἄλλην; ἢ ἐκείνους φήσειν *) μᾶλλον, οὓς ἡμεῖς ἀφωρίσαμεν; * Οὐ δήπου. Ἔτι οὖν ἀγριανοῦσι λεγόν- E των ἡμῶν ὅτι, πρὶν ἂν πόλεως τὸ φιλόσοφον γένος ἐγκρατὲς γένηται, οὔτε πόλει οὔτε πολίταις κακῶν παῦλα ἔσται, οὐδὲ ἡ πολιτεία ἣν μυθολογοῦμεν λόγῳ ἔργῳ τέλος λήψεται; Ἴσως, ἔφη, ἧττον. Βούλει οὖν, ἦν δ' ἐγώ, μὴ ἧττον φῶμεν αὐτούς, ἀλλὰ παντάπασι πράους γεγονέναι καὶ πεπεῖσθαι, ἵνα, * εἰ 502 μή τι ἄλλο **) αἰσχυνθέντες ὁμολογήσωσιν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Οὗτοι μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, τοῦτο πεπεισμένοι ἔστων· τοῦδε δὲ πέρι τις ἀμφισβητήσει ὡς οὐκ ἂν τύχοιεν γενόμενοι βασιλέων ἔκγονοι ἢ δυναστῶν τὰς φύσεις φιλόσοφοι; Οὐδ' ἂν εἷς, ἔφη. Τοιούτους δὲ γενομένους ὡς πολλὴ ἀνάγκη διαφθαρῆναι, ἔχει τις λέγειν (ὡς μὲν γὰρ χαλεπὸν σωθῆναι καὶ ἡμεῖς ξυγχωροῦμεν), ὡς δὲ ἐν παντὶ τῷ * χρόνῳ τῶν πάντων B οὐδέποτ' οὐδ' ἂν εἷς σωθείη, ἔσθ' ὅστις ἀμφισβητήσει; Καὶ πῶς; Ἀλλὰ μήν, ἦν δ' ἐγώ, εἷς ἱκανὸς γενόμενος, πόλιν ἔχων πειθομένην, πάντ' ἐπιτελέσαι τὰ νῦν ἀπιστούμενα. Ἱκανὸς γάρ, ἔφη. Ἄρχοντος γάρ που, ἦν δ' ἐγώ, τιθέντος τοὺς νόμους καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα, ἃ διεληλύθαμεν, οὐ δήπου ἀδύνατον ἐθέλειν ποιεῖν τοὺς πολίτας. Οὐδ' ὁπωστιοῦν. Ἀλλὰ μήν ***), ἅπερ ἡμῖν δοκεῖ, δόξαι καὶ ἄλλοις θαυμαστόν τι καὶ ἀδύνατον; Οὐκ οἶμαι ἔγωγε, * ἦ δ' ὅς. Καὶ μὴν ὅτι γε βέλ- C τιστα, εἴπερ δυνατά, ἱκανῶς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ὡς ἐγῷμαι, διήλθομεν. Ἱκανῶς γάρ. Νῦν δή, ὡς ἔοικε, ξυμβαίνει ἡμῖν περὶ τῆς νομοθεσίας ἄριστα μὲν εἶναι ἃ λέγομεν, εἰ γένοιτο, χαλεπὰ δὲ γενέσθαι, οὐ μέντοι ἀδύνατά γε. Ξυμβαίνει γάρ, ἔφη.

Οὐκοῦν, ἐπειδὴ τοῦτο μόγις τέλος ἔσχε, τὰ ἐπίλοιπα δὴ μετὰ τοῦτο λεκτέον, τίνα * τρόπον ἡμῖν καὶ ἐκ τίνων μαθη- D μάτων τε καὶ ἐπιτηδευμάτων οἱ σωτῆρες ἐνέσονται τῆς πολιτείας, καὶ κατὰ ποίας ἡλικίας ἕκαστοι ἑκάστων ἁπτόμενοι; Λεκτέον μέντοι, ἔφη. Οὐδέν, ἦν δ' ἐγώ, τὸ σοφόν μοι ἐγένετο τήν τε τῶν γυναικῶν τῆς κτήσεως δυσχέρειαν ἐν τῷ πρό-

---

*) γρ. φήσεις. **) ἴσ. εἰ μή τι, ἀλλὰ αἰσχ.
***) ἄλλ. δή.

bonam ac philosopham, si quam aliam? an illos dicent magis id assequuturos esse quos secrevimus? Minime vero. Adhuc igitur saevient dicentibus nobis, priusquam in civitate philosophum genus principatum teneat, neque civitati neque civibus finem fore malorum neque civitatem quam describimus verbis re esse exitum reperturam? Forsitan, inquit, minus. Visne igitur, inquam, non dicamus eos minus fore saevos, sed prorsus mites ac persuasos esse, ut saltem pudore adducti confiteantur? Sane quidem, inquit. Hi igitur, inquam, persuasi sunto, hoc vero num quis dubitabit fieri posse ut regum vel dominatorum filii natura philosophi gignantur? Nemo vero, inquit. Tales vero si nati fuerint corrumpantur prorsus necesse esse poterit quisquam dicere (difficile quidem esse eos servari etiam nos concedimus), per omne vero tempus ex omnibus ne unum quidem umquam servari posse num erit qui contendat? Qui poterit? At vero, inquam, unus est idoneus, civitatem habens obsequentem, ad omnia perficienda quae nunc addubitantur. Idoneus vero, inquit. Rectore enim, inquam, ferente leges eaque instituente quae persequuti sumus haud sane dubitandum quin fieri possit ut cives velint id facere. Nullo sane modo. Ea vero quae nobis videntur, videri etiam aliis num mirabile est et eiusmodi ut fieri nequeat? Non arbitror equidem, inquit. Optima autem haec esse, siquidem fieri possent, satis supra, ut censeo, exposuimus. Satis vero. Nunc igitur, ut patet, efficitur nobis de legum ferendarum ratione ut optima quidem sint quae posuerimus, si fiant, difficilia autem factu, neque tamen eiusmodi ut fieri nequeant. Efficitur vero, inquit.

Nonne vero postquam hoc vix ad exitum adductum est, ea quae reliqua sunt deinde dicenda, quo pacto nobis et e quibus disciplinis studiisque servatores orturi sint civitatis et qua in aetate cuique quidque sit attingendum? Dicenda vero, inquit. Pro nihilo, inquam, erat quod callide institui, difficultatem supra praetermittere quam mulierum possessio habet et liberorum

σθεν παραλιπόντι καὶ παιδογονίαν καὶ τὴν τῶν ἀρχόντων κατά-
στασιν, εἰδότι ὡς ἐπίφθονός τε καὶ χαλεπὴ γίγνεσθαι ἡ παντε-
λῶς ἀληθής· νῦν γὰρ οὐδὲν ἧττον ἦλθε τὸ δεῖν * αὐτὰ διελ- E
θεῖν. καὶ τὰ μὲν δὴ τῶν γυναικῶν τε καὶ παίδων πεπέρανται,
τὸ δὲ τῶν ἀρχόντων ὥςπερ ἐξ ἀρχῆς μετελθεῖν δεῖ. ἐλέγομεν
δ', εἰ μνημονεύεις, δεῖν αὐτοὺς φιλοπόλιδάς * τε φαίνεσθαι 503
βασανιζομένους ἐν ἡδοναῖς τε καὶ λύπαις, καὶ τὸ δόγμα τοῦτο
μήτ' ἐν πόνοις μήτ' ἐν φόβοις μήτ' ἐν ἄλλῃ μηδεμιᾷ μεταβολῇ
φαίνεσθαι ἐκβάλλοντας, ἢ τὸν ἀδυνατοῦντα ἀποκριτέον, τὸν
δὲ πανταχοῦ ἀκήρατον ἐκβαίνοντα, ὥςπερ χρυσὸν ἐν πυρὶ βα-
σανιζόμενον, στατέον ἄρχοντα καὶ γέρα δοτέον καὶ ζῶντι καὶ
τελευτήσαντι καὶ ἆθλα. τοιαῦτ' ἄττα ἦν τὰ λεγόμενα, παρεξ-
ιόντος καὶ παρακαλυπτομένου τοῦ λόγου, * πεφοβημένου B
κινεῖν τὸ νῦν παρόν. Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις· μέμνημαι
γάρ. Ὤκνουν γάρ, ἔφην, ὦ φίλε, ἐγὼ εἰπεῖν τὰ νῦν ἀπο-
τετολμημένα· νῦν δὲ τοῦτο μὲν τετολμήσθω εἰπεῖν, ὅτι τοὺς
ἀκριβεστάτους φύλακας φιλοσόφους δεῖ καθιστάναι. Εἰρήσθω
γάρ, ἔφη. Νόησον δὴ ὡς εἰκότως ὀλίγοι ἔσονταί σοι· ἣν γὰρ
διήλθομεν φύσιν δεῖν ὑπάρχειν αὐτοῖς, εἰς ταὐτὸ ξυμφύεσθαι
αὐτῆς τὰ μέρη ὀλιγάκις ἐθέλει, τὰ πολλὰ δὲ διεσπασμένα *)
φύεται. * Πῶς, ἔφη, λέγεις; Εὐμαθεῖς καὶ μνήμονες καὶ C
ἀγχίνοι καὶ ὀξεῖς καὶ ὅσα ἄλλα τούτοις ἕπεται, οἶσθ' ὅτι οὐκ
ἐθέλουσιν ἅμα φύεσθαι νεανικοί τε καὶ μεγαλοπρεπεῖς τὰς δια-
νοίας καὶ **) οἷοι κοσμίως μετὰ ἡσυχίας καὶ βεβαιότητος ἐθέ-
λειν ζῆν, ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι ὑπὸ ὀξύτητος φέρονται ὅπῃ ἂν τύ-
χωσι, καὶ τὸ βέβαιον ἅπαν ἐξ αὐτῶν οἴχεται ***). Ἀληθῆ,
ἔφη, λέγεις. Οὐκοῦν τὰ βέβαια αὖ ταῦτα ἤθη καὶ οὐκ εὐμε-
τάβολα, οἷς ἄν τις μᾶλλον ὡς πιστοῖς * χρήσαιτο, καὶ ἐν τῷ D
πολέμῳ πρὸς τοὺς φόβους δυςκίνητα ὄντα, πρὸς τὰς μαθήσεις
αὖ ποιεῖ ταὐτόν, δυςκινήτως ἔχει καὶ δυςμαθῶς ὥςπερ ἀπο-
νεναρκωμένα, καὶ ὕπνου τε καὶ χάσμης ἐμπίπλανται, ὅταν τι
δέῃ τοιοῦτον διαπονεῖν; Ἔστι ταῦτα, ἔφη. Ἡμεῖς δέ γ' ἔφα-

*) γρ. διεσπασμένη.
**) γρ. καὶ νεανικοί τε — τ. διανοίας οἷοι.
***) ἄλλ. αὐτῶν ἐξοίχεται.

procreationem et rectorum creationem, intelligens quam invidiofa ac difficilis haec res ita effectu ut veritas omnino praefcriberet; nunc enim nihilo minus neceffitas redit ea exponendi. atque ea quidem quae ad mulieres ac liberos fpectant ad exitum funt perducta, de rectoribus vero tamquam ab initio exponi oportet. diximus autem, fi meminifti, oportere eos civitatis amantes effe exploratos in voluptatibus ac doloribus, et de hac fententia reperiri neque in laboribus neque in timoribus neque in alia ulla converfione defiftentes; qui id non poffet, eum effe reiiciendum, qui vero prorfus integer evafiffet, veluti aurum igne perfpectum, eum conftituendum effe rectorem et munera tribuenda tam vivo quam mortuo atque praemia. haec fere erant quae dicebantur, praetereunte et obvolvente fe oratione, quippe verente movere praesentem rerum ftatum. Veriffime, inquit, dicis, memini enim. Cunctabar enim, inquam, mi amice, dicere quae nunc aufi fumus; nunc vero audacter dictum efto, exactiffimos cuftodes philofophos effe conftituendos. Dictum vero efto, inquit. Cogita igitur, quam confentaneum fit paucos tibi tales fore; eius enim naturae partes quam oftendimus oportere illis fubeffe, raro omnino in unum coniunctae, fed plerumque difperfae nafcuntur. Quomodo, inquit, dicis? Dociles et memores et fagaces et acutos, et quaecumque alia cum his coniuncta funt, fcis neutiquam fimul nafci generofos et magnanimos et eiusmodi ut moderate cum tranquillitate et ftabilitate poffint vivere, fed huiusmodi homines ab acri ingenio abripi quocumque cafus ferat, omnemque eorum ftabilitatem evanefcere. Vera, inquit, dicis. Nonne autem contra ftabile illud ingenium nec facile mutabile, quo potius quispiam ut fido utatur, ficut in bello timoribus non facile movetur, fic etiam in difcendo fe ita habet, ut difficile moveatur ac difcat quafi obtorpuerit, et fomni ofcitationisque plenus fit, fi quem oporteat eum huiusmodi laborem fubire? Sunt ifta, inquit. Nos autem

μεν ἀμφοτέρων δεῖν εὖ τε καὶ καλῶς μετέχειν, ἢ μήτε παιδείας
τῆς ἀκριβεστάτης δεῖν αὐτῷ μεταδιδόναι μήτε τιμῆς μήτε ἀρ-
χῆς. Ὀρθῶς, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν σπάνιον αὐτὸ οἴει ἔσεσθαι;
Πῶς δ' οὔ; Βασανιστέον δὴ ἔν τε * οἷς τότε ἐλέγομεν πόνοις E
τε καὶ φόβοις καὶ ἡδοναῖς, καὶ ἔτι δὴ ὃ τότε παρεῖμεν *) νῦν
λέγομεν, ὅτι καὶ ἐν μαθήμασι πολλοῖς γυμνάζειν δεῖ, σκο-
ποῦντας εἰ καὶ τὰ μέγιστα μαθήματα δυνατὴ ἔσται ἐνεγκεῖν,
εἴτε καὶ ἀποδειλιάσει * ὥςπερ οἱ ἐν τοῖς ἄλλοις ἀποδειλιῶντες. 504
Πρέπει γέ τοι δή, ἔφη, οὕτω σκοπεῖν. ἀλλὰ ποῖα δὴ λέγεις
μαθήματα μέγιστα; Μνημονεύεις μέν που, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι
τριττὰ εἴδη ψυχῆς διαστησάμενοι ξυνεβιβάζομεν δικαιοσύνης
τε πέρι καὶ σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας καὶ σοφίας, ὃ ἕκαστον
εἴη. Μὴ γὰρ μνημονεύων, ἔφη, τὰ λοιπὰ ἂν εἴην δίκαιος
μὴ ἀκούειν. Ἦ καὶ τὸ προῤῥηθὲν αὐτῶν; * Τὸ ποῖον δή; B
Ἐλέγομέν που ὅτι δυνατὸν μὲν **) ἦν κάλλιστα αὐτὰ κατιδεῖν,
ἀλλὰ ***) μακροτέρα εἴη περίοδος, ἣν περιελθόντι καταφανῆ
γίγνοιτο, τῶν μέντοι ἔμπροσθεν προειρημένων ἑπομένας ἀπο-
δείξεις οἷόν τ' εἴη προςάψαι. καὶ ὑμεῖς ἐξαρκεῖν ἔφατε, καὶ
οὕτω δὴ ἐῤῥήθη τὰ τότε τῆς μὲν ἀκριβείας, ὡς ἐμοὶ ἐφαίνετο,
ἐλλιπῆ, εἰ δὲ ὑμῖν ἀρεσκόντως, ὑμεῖς ἂν τοῦτο εἴποιτε. Ἀλλ'
ἔμοιγε, ἔφη, μετρίως· ἐφαίνετο δὲ †) καὶ τοῖς ἄλλοις. * Ἀλλ' C
ὦ φίλε, ἦν δ' ἐγώ, μέτρον τῶν τοιούτων ἀπολεῖπον καὶ ὁτιοῦν
τοῦ ὄντος οὐ πάνυ μετρίως ††) γίγνεται· ἀτελὲς γὰρ οὐδὲν
οὐδενὸς μέτρον· δοκεῖ δ' ἐνίοτέ τισιν ἱκανῶς ἤδη ἔχειν καὶ
οὐδὲν δεῖν περαιτέρω ζητεῖν. Καὶ μάλ', ἔφη, συχνοὶ πάσχου-
σιν αὐτὸ διὰ ῥᾳθυμίαν. Τούτου δέ γε, ἦν δ' ἐγώ, τοῦ πα-
θήματος ἥκιστα προςδεῖ φύλακι πόλεώς τε καὶ νόμων. Εἰκός,
ἦ δ' ὅς. Τὴν μακροτέραν τοίνυν, ὦ ἑταῖρε, ἔφην, περιιτέον
τῷ * τοιούτῳ, καὶ οὐχ ἧττον μανθάνοντι πονητέον ἢ γυμνα- D
ζομένῳ, ἤ, ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, τοῦ μεγίστου τε καὶ μάλιστα
προςήκοντος μαθήματος ἐπὶ τέλος οὔποτε ἥξει. Οὐ γὰρ ταῦτα,
ἔφη, μέγιστα, ἀλλ' ἔτι τι μεῖζον δικαιοσύνης τε καὶ ὧν διήλ-

*) ἄλλ. παρῆμεν.
**) ἄλλ. ὅτι ὡς μὲν δυνατὸν ἦν.
***) ἄλλ. ἄλλη.
†) ἄλλ. μήν. ††) ἄλλ. μέτριον.

dicebamus utriusque eum oportere bene et recte compotem esse, alioquin neque institutionem accuratissimam ei esse impertiendam neque honorem neque imperium. Recte, inquit. Nonne rarum id censes futurum esse? Quidni? Explorandus igitur in iis quos tum diximus laboribus et timoribus et voluptatibus, et praeterea quod tunc praetermisimus nunc dicimus etiam in disciplinis multis eum exercendum esse, ut videamus, utrum etiam maximas disciplinas possit sustinere, an ignavum se exhibiturus sit, quemadmodum qui in ceteris rebus ignavos se exhibeant. Decet sane, inquit, ita spectari. at quasnam dicis disciplinas maximas? Meministi sine dubio, inquam, tres animi formas nos distinxisse indeque definisse iustitiam et temperantiam et fortitudinem et sapientiam qualis quaeque esset. Nisi vero recordarer, inquit, reliqua non essem dignus qui audirem. Num etiam quod ante dictum erat? Quidnam? Diximus enim, aliam esse viam, qua haec optime possent perspici, eamque longiorem, quae circuitu aliquo ea patefaceret, licere autem demonstrationes iis consequentes quae ante posita essent adiungere. et vos satis habere declarastis; quo factum est ut illa minus quidem accurate, ut mihi visum est, tum exponerentur, vobis autem num satisfactum esset, hoc declarare vos oportuit. Mihi vero, inquit, satisfactum est, et visum est etiam reliquis. At, amice, inquam, modus quem talia deficiunt et quodcumque eo quod vere est deficitur non sane modicum reperitur; imperfectum enim nihil ullius rei modus; videtur tamen nonnumquam aliquibus iam satis esse nec amplius quaerendum. Sane quidem, inquit, multis id usu venit per socordiam. Hoc autem, inquam, vitio minime opus est custodi civitatis ac legum. Minime vero, inquit. Longiorem igitur, amice, inquam, hunc decet viam inire, nec minus in discendo elaborare quam in exercendo, aliter, quod modo diximus, ad maximae et accommodatissimae disciplinae finem numquam perveniet. Non igitur haec, inquit, maxima, sed aliquid etiam maius iustitia eisque

θομεν; Καὶ μεῖζον, ἦν δ' ἐγώ, καὶ αὐτῶν τούτων οὐχ ὑπογραφὴν δεῖ ὥςπερ νῦν θεάσασθαι, ἀλλὰ τὴν τελεωτάτην ἀπεργασίαν μὴ παριέναι· ἢ οὐ γελοῖον ἐπὶ μὲν ἄλλοις σμικροῦ ἀξίοις πᾶν ποιεῖν * ξυντεινομένους ὅπως ὅτι ἀκριβέστατα καὶ καθαρώτατα ἕξει, τῶν δὲ μεγίστων μὴ μεγίστας ἀξιοῦν εἶναι καὶ τὰς ἀκριβείας; Καὶ μάλα, ἔφη, ἄξιον τὸ διανόημα. *) ὃ μέντοι μέγιστον μάθημα καὶ περὶ ὅ τι αὐτὸ λέγεις, οἴει τιν' ἄν σε, ἔφη, ἀφεῖναι μὴ ἐρωτήσαντα τί ἐστιν; Οὐ πάνυ, ἦν δ' ἐγώ, ἀλλὰ καὶ σὺ ἐρώτα. πάντως αὐτὸ οὐκ ὀλιγάκις ἀκήκοας, νῦν δὲ ἢ οὐκ ἐννοεῖς, ἢ αὖ διανοεῖ ἐμοὶ πράγματα * παρέχειν 505 ἀντιλαμβανόμενος· οἶμαι δὲ τοῦτο μᾶλλον, ἐπεί, ὅτι γε ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ἰδέα μέγιστον μάθημα, πολλάκις ἀκήκοας, ᾗ καὶ δίκαια καὶ τἆλλα προςχρησάμενα χρήσιμα καὶ ὠφέλιμα γίγνεται. καὶ νῦν σχεδὸν οἶσθ' ὅτι μέλλω τοῦτο λέγειν, καὶ πρὸς τούτῳ ὅτι αὐτὴν οὐχ ἱκανῶς ἴσμεν· εἰ δὲ μὴ ἴσμεν, ἄνευ δὲ **) ταύτης εἰ ὅτι μάλιστα τἆλλα ἐπισταίμεθα, οἶσθ' ὅτι οὐδὲν ἡμῖν ὄφελος, ὥςπερ οὐδ' εἰ * κεκτήμεθά τι ἄνευ τοῦ ἀγαθοῦ· ἢ B οἴει τι πλέον εἶναι πᾶσαν κτῆσιν ἐκτῆσθαι, μὴ μέντοι ἀγαθήν; ἢ πάντα τἆλλα φρονεῖν ἄνευ τοῦ ἀγαθοῦ, καλὸν δὲ καὶ ἀγαθὸν μηδὲν φρονεῖν; Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν καὶ τόδε γε οἶσθα, ὅτι τοῖς μὲν πολλοῖς ηδονὴ δοκεῖ εἶναι τὸ ἀγαθόν, τοῖς δὲ κομψοτέροις φρόνησις. Πῶς δ' οὔ; Καὶ ὅτι γε, ὦ φίλε, οἱ τοῦτο ἡγούμενοι οὐκ ἔχουσι δεῖξαι ἥτις φρόνησις, ἀλλ' ἀναγκάζονται τελευτῶντες τὴν τοῦ ἀγαθοῦ φάναι. Καὶ μάλα, ἔφη, γελοίως. Πῶς γὰρ οὐχί, ἦν δ' ἐγώ, * εἰ ὀνειδίζοντές γε ὅτι οὐκ ἴσμεν τὸ ἀγαθὸν λέγουσι πάλιν ὡς εἰδόσι; C φρόνησιν γὰρ αὐτό φασιν εἶναι ἀγαθόν ***), ὡς αὖ ξυνιέντων ἡμῶν ὅ τι λέγουσιν, ἐπειδὰν τὸ τοῦ ἀγαθοῦ φθέγξωνται ὄνομα. Ἀληθέστατα, ἔφη. Τί δέ; οἱ τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν ὁριζόμενοι μῶν μή τι ἐλάττονος πλάνης ἔμπλεοι τῶν ἑτέρων; ἢ

---

*) ἴσ. Καὶ μάλα, ἔφη. ὃ μ.

**) ἴσ. ἄνευ γε.

γρ. ἀγαθοῦ.

quae expofuimus? Etiam maius, inquam, et ipforum horum non adumbrationem oportet ut nunc fpectari, fed perfectiffimam effictionem non praeterire; an non ritui fit in alias quidem res parvi ducendas omnem laborem infumere annitentem ut quam accuratiffime et puriffime fe habeant, maximas vero non dignas exiftimare maxima etiam accuratione? Par fane eft, inquit, nos ita fentire. de maxima vero quam dicis difciplina, num cenfes quemquam te, inquit, dimiffurum effe quin ex te quaerat qualis fit et quorfum fpectet? Non fane, inquam; quin etiam tu roga. quamquam dubium non eft quin faepius id audiveris, nunc autem vel non recordere vel cogites mihi negotia faceffere impugnando; ftatuo vero fic potius, nam boni fpeciem maximam effe difciplinam faepe audivifti, quam etiam iufta et reliqua recipientia proba et utilia exfiftunt. et nunc fere intelligis me hoc effe dicturum, et praeterea eam nos non fatis perfpectam habere; quam nifi perfpectam habeamus, etiamfi quam maxime reliqua cognofcamus, intelligis id nihil nobis prodeffe, non magis quam fi poffideamus aliquid fine bono; an cenfes aliquid prodeffe omnes res poffidere praeter bonas, vel omnia reliqua cognofcere praeter bonum, pulchri vero ac boni nihil cognofcere? Haudquaquam hercle equidem, inquit. Iam vero hoc quidem nofti plurimis voluptatem videri bonum effe, elegantioribus autem intelligentiam. Quidni? Et eos quidem, amice, qui hoc ftatuant non poffe declarare qualis fit prudentia, fed cogi ad extremum boni intelligentiam dicere. Admodum vero, inquit, ridicule. Quidni, inquam, fi obiicientes nobis, quod ignoremus bonum, dicunt rurfus quafi cognofcamus? intelligentiam enim ipfum definiunt bonum quafi cognofcamus quid dicant, fi boni pronuncient nomen. Veriffime, inquit. Quid? qui voluptatem definiunt bonum numquid minore ducuntur errore quam alteri? an non hi

οὐ καὶ οὗτοι ἀναγκάζονται ὁμολογεῖν ἡδονὰς εἶναι κακάς;
Σφόδρα γε. Ξυμβαίνει δὴ αὐτοῖς, οἶμαι, ὁμολογεῖν * ἀγαθὰ D
εἶναι καὶ κακὰ ταὐτά· ἢ γάρ; Τί μήν; Οὐκοῦν ὅτι μὲν μεγά-
λαι καὶ πολλαὶ ἀμφισβητήσεις περὶ αὐτοῦ, φανερόν; Πῶς
γὰρ οὔ; Τί δέ; τόδε οὐ φανερόν, ὡς δίκαια μὲν καὶ καλὰ
πολλοὶ ἂν ἕλοιντο τὰ δοκοῦντα, κἂν εἰ μὴ εἴη *), ὅμως ταῦτα
πράττειν καὶ κεκτῆσθαι καὶ δοκεῖν **), ἀγαθὰ δὲ οὐδενὶ ἔτι
ἀρκεῖ τὰ δοκοῦντα κτᾶσθαι, ἀλλὰ τὰ ὄντα ζητοῦσι, τὴν δὲ
δόξαν ἐνταῦθα ἤδη πᾶς ἀτιμάζει; Καὶ μάλα, ἔφη. Ὃ δὴ
διώκει * μὲν ἅπασα ψυχὴ καὶ τούτου ἕνεκα πάντα πράττει, E
ἀπομαντευομένη τι εἶναι, ἀποροῦσα δὲ καὶ οὐκ ἔχουσα λαβεῖν
ἱκανῶς τί ποτ' ἐστὶν οὐδὲ πίστει χρήσασθαι μονίμῳ, οἵᾳ καὶ
περὶ τἆλλα, διὰ τοῦτο δὲ ἀποτυγχάνει καὶ τῶν ἄλλων εἴ τι ὄφε-
λος ἦν, περὶ δὴ τὸ τοιοῦτον καὶ τοσοῦτον * οὕτω φῶμεν δεῖν 506
ἐσκοτῶσθαι καὶ ἐκείνους τοὺς βελτίστους ἐν τῇ πόλει, οἷς πάντα
ἐγχειριοῦμεν; Ἥκιστά γ', ἔφη. Οἶμαι γοῦν, εἶπον, δίκαιά
τε καὶ καλὰ ἀγνοούμενα ὅπῃ ποτὲ ἀγαθά ἐστιν, οὐ πολλοῦ τι-
νὸς ἄξιον φύλακα κεκτῆσθαι, εἴπερ εἰκὸς γνῶναι αὐτὰ τὸν
τοῦτο ἀγνοοῦντα***)· μαντεύομαι δὲ μηδένα αὐτὰ πρότερον
γνώσεσθαι ἱκανῶς. Καλῶς γάρ, ἔφη, μαντεύει. Οὐκοῦν
ἡμῖν ἡ πολιτεία τελέως †) * κεκοσμήσεται, ἐὰν ὁ τοιοῦτος B
αὐτὴν ἐπισκοπῇ φύλαξ, ὁ τούτων ἐπιστήμων; Ἀνάγκη, ἔφη·
ἀλλὰ σὺ δή, ὦ Σώκρατες, πότερον ἐπιστήμην τὸ ἀγαθόν φῃς
εἶναι, ἢ ἡδονήν; ἢ ἄλλο τι παρὰ ταῦτα; Οὗτος, ἦν δ' ἐγώ,
ἀνὴρ καλός! ††) ἦσθα καὶ πάλαι καταφανὴς ὅτι σοι οὐκ ἀπο-
χρήσοι τὸ τοῖς ἄλλοις δοκοῦν περὶ αὐτῶν. Οὐδὲ γὰρ δίκαιόν
μοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, φαίνεται τὰ τῶν ἄλλων μὲν ἔχειν
εἰπεῖν δόγματα, τὰ δ' αὑτοῦ μή, τοσοῦτον χρόνον περὶ ταῦτα
* πραγματευόμενον. Τί δ'; ἦν δ' ἐγώ· δοκεῖ σοι δίκαιον C
εἶναι περὶ ὧν τις μὴ οἶδε λέγειν ὡς εἰδότα; Οὐδαμῶς γ', ἔφη,
ὥς εἰδότα, ὡς μέντοι οἰόμενον ταῦθ' ἃ οἴεται ἐθέλειν λέγειν.
Τί δέ; εἶπον· οὐκ ᾔσθησαι τὰς ἄνευ ἐπιστήμης δόξας, ὡς

*) γρ. κἂν μὴ εἴη. ἄλλ. κἂν μὴ ᾖ. **) ἴσ. διώκειν.
***) ἴσ. δίκαιά τε καὶ καλὰ ἀγνοοῦντα ὅπῃ — φύλακα κεκτῆσθαι, εἴπερ εἰκὸς γνῶναι αὐτὰ τὸν τοῦτο μὴ ἀγνοοῦντα. ἄλλ. κεκτῆσθαι ἂν ἑαυτῶν τὸν τοῦτο ἀγνοοῦντα. †) ἄλλ. παντελῶς.
††) γρ. καλὸς ἦσθα. ἄλλ. ἀνὴρ καλῶς ἦσθα.

quoque coguntur confiteri voluptates esse malas? Admodum. Accidit igitur istis, ut opinor, ut confiteantur bona esse et mala eadem; nonne? Quidni? Nonne magnas multasque hunc locum dubitationes habere perspicitur? Etiam. Quid? nonne hoc perspicuum, multos fore qui iusta quidem ac pulchra quae videantur, etiamsi non sint, tamen malint facere et possidere ipsique videri, bona vero nemini satis esse quae videantur possidere, sed vera quemque appetere, speciem autem hac in re iam quemlibet contemnere? Admodum, inquit. Quod igitur concupiscit quilibet animus ita ut propterea omnia agat divinans aliquid id esse, haesitans vero nec satis comprehendens quid tandem sit neque firme persuasum id habens, sicut reliqua, quo quidem fit ut nec cetera assequatur si quid utile est: in tali igitur tantaque re ita dicamus caecos esse debere optimos illos in civitate quibus omnia simus commissuri? Minime vero, inquit. Arbitror certe, inquam, iusta et honesta qui ignoret quo tandem pacto bona sint, non magni esse faciendum custodem, siquidem par sit illa cognita habere eum qui haec non ignoret; auguror vero neminem ea ante esse satis cogniturum. Bene vero, inquit, auguraris. Nonne igitur nobis civitas plane erit disposita, quum talis eam observabit custos, horum intelligens? Necesse est, inquit; at tu, quaeso, Socrate, utrum scientiam bonum dicis esse, an voluptatem? an aliud quid praeter has? Heus tu, inquam, vir egregie, iam dudum patuit tibi non satis fore quod aliis de hoc videretur. Neque etiam par mihi videtur, inquit, Socrate, reliquorum quidem posse afferre sententias, suas vero non posse, tamdiu in huius rei investigatione versatum. Quid? inquam, videtur tibi par esse quae quis nesciat eum dicere tamquam scientem? Minime vero, inquit, tamquam scientem, sed tamquam opinantem ea quae opinetur velle dicere. Quid vero? inquam; nonne scis opiniones scientiae expertes omnes esse turpes, quarum opti-

πᾶσαι αἰσχραί, ὧν αἱ βέλτισται τυφλαί; ἢ δοκοῦσί τί σοι τυφλῶν διαφέρειν ὁδὸν ὀρθῶς πορευομένων οἱ ἄνευ νοῦ ἀληθές τι δοξάζοντες; Οὐδέν, ἔφη. Βούλει οὖν αἰσχρὰ θεάσασθαι τυφλά τε καὶ σκολιά, ἐξὸν παρ' * ἄλλων ἀκούειν φανά τε καὶ D καλά; Μὴ πρὸς Διός, ἦ δ' ὅς, ὦ Σώκρατες, ὁ Γλαύκων, ὥςπερ ἐπὶ τέλει ὢν ἀποστῇς· ἀρκέσει γὰρ ἡμῖν κἄν, ὥςπερ δικαιοσύνης πέρι καὶ σωφροσύνης καὶ τῶν ἄλλων διῆλθες, οὕτω καὶ περὶ τοῦ ἀγαθοῦ διέλθῃς. Καὶ γὰρ ἐμοί, ἦν δ' ἐγώ, ὦ ἑταῖρε, καὶ μάλα ἀρκέσει· ἀλλ' ὅπως μὴ οὐχ οἷός τ' ἔσομαι, προθυμούμενος δὲ ἀσχημονῶν γέλωτα ὀφλήσω. ἀλλ', ὦ μακάριοι, αὐτὸ μὲν τί ποτ' ἐστὶ τἀγαθὸν ἐάσωμεν τὸ * νῦν εἶναι· E πλέον γάρ μοι φαίνεται ἢ κατὰ τὴν παροῦσαν ὁρμὴν ἐφικέσθαι τοῦ γε δοκοῦντος ἐμοὶ τὰ νῦν· ὃς δὲ ἔκγονός τε τοῦ ἀγαθοῦ φαίνεται καὶ ὁμοιότατος ἐκείνῳ, λέγειν ἐθέλω, εἰ καὶ ὑμῖν φίλον, εἰ δὲ μή, ἐᾶν. Ἀλλ', ἔφη, λέγε· εἰςαῦθις γὰρ τοῦ πατρὸς ἀποτίσεις τὴν διήγησιν. Βουλοίμην ἄν, εἶπον, ἐμέ τε δύνασθαι αὐτὴν * ἀποδοῦναι καὶ ὑμᾶς κομίσασθαι, ἀλλὰ μή, ὥς- 507 περ νῦν, τοὺς τόκους μόνον. τοῦτον δὲ δὴ οὖν τὸν τόκον τε καὶ ἔκγονον αὐτοῦ τοῦ ἀγαθοῦ κομίσασθε· εὐλαβεῖσθε μέντοι μή πῃ ἐξαπατήσω ὑμᾶς ἄκων, κίβδηλον ἀποδιδοὺς τὸν λόγον τοῦ τόκου. Εὐλαβησόμεθα, ἔφη, κατὰ δύναμιν· ἀλλὰ μόνον λέγε. Διομολογησάμενός γ', ἔφην ἐγώ, καὶ ἀναμνήσας ὑμᾶς τά τε ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ῥηθέντα καὶ ἄλλοτε ἤδη πολλάκις εἰρημένα. Τὰ * ποῖα; ἦ δ' ὅς. Πολλὰ καλά, ἦν δ' ἐγώ, B καὶ πολλὰ ἀγαθὰ καὶ ἕκαστα οὕτως εἶναί φαμέν τε καὶ διορίζομεν τῷ λόγῳ. Φαμὲν γάρ. Καὶ αὐτὸ δὴ καλὸν καὶ αὐτὸ ἀγαθόν, καὶ οὕτω περὶ πάντων, ἃ τότε ὡς πολλὰ ἐτίθεμεν, πάλιν αὖ κατ' ἰδέαν μίαν ἑκάστου ὡς μιᾶς οὔσης τιθέντες, ὃ ἔστιν ἕκαστον προςαγορεύομεν.*) Καὶ τὰ μὲν δὴ ὁρᾶσθαί φαμεν, νοεῖσθαι δ' οὔ, τὰς δ' αὖ ἰδέας νοεῖσθαι μέν, * ὁρᾶσθαι δ' οὔ. C Παντάπασι μὲν οὖν. Τῷ οὖν ὁρῶμεν ἡμῶν αὐτῶν τὰ ὁρώμενα; Τῇ ὄψει, ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἀκοῇ τὰ ἀκουόμενα καὶ ταῖς ἄλλαις αἰσθήσεσι πάντα τὰ αἰσθητά; Τί μήν; Ἆρ'

---

*) ἴσ. Ἀληθῆ. ἢ· Ἔστι ταῦτα.

mae ſint caecae? an videntur tibi aliquid a caecis differre via recte progredientibus qui rationis expertes veri quid opinantur? Nihil vero, inquit. Visne igitur turpia ſpectare, caeca illa et obliqua, quum liceat ab aliis percipere ſplendida ac pulchra? Ne per Deos, inquit, Socrate, Glauco, quaſi ad finem perveneris, deſiſtas; ſatis enim habebimus, etiamſi, quemadmodum de iuſtitia et temperantia et reliquis expoſuiſti, ita etiam de bono expones. Etenim ego quoque, inquam, o amice, plane ſatis habebo; at vide ne non ſit in poteſtate mea remque ſi aggrediar inepte geram ut ſim riſui. itaque, viri egregii, ipſum quid ſit bonum miſſum nunc faciamus; maius enim mihi videtur eſſe quam ut, quum illud in praesentia ſusceperimus, meam explicare nunc poſſim de hac re ſententiam; quaenam vero proles ſit boni eiusque ſimillima, dicere volo, ſi vobis quoque placet, ſin minus, mittere. At, inquit, dic; alias enim patris ſolves expoſitionem. Vellem, inquam, me poſſe eam pendere et vos accipere, non, ut nunc, fructum tantummodo. hunc igitur fructum ac prolem ipſius boni accipite; ſed cavete nequid vos decipiam invitus, adulterinam reddens expoſitionem fructus. Cavebimus, inquit, pro viribus; dic modo. Quum convenerit hoc, inquam, vobisque in memoriam reduxero tam quae ſupra protulimus quam quae alias ſaepe iam explicavimus. Qualia iſta? inquit. Multa pulchra, inquam, et multa bona et ſingula ita eſſe dicimus ac definimus oratione. Dicimus vero. Et ipſum quoque pulchrum ipſumque bonum et omnia quae tum multa eſſe ponebamus, viciſſim, unam cuiusque ſpeciem ponentes, id quod quidque per ſe eſt appellamus. Sunt iſta. Atque illa quidem ſub adſpectum venire dicimus, intelligentiam vero fugere, ſpecies vero in noſtram intelligentiam cadere, ſub adſpectum autem non venire. Admodum. Quonam igitur corporis noſtri ſenſu videmus quae ſub adſpectum cadunt? Viſu. Nonne, inquam, etiam auditu percipimus quae audiri poſſunt ceterisque ſenſibus omnia quae poſſunt ſentiri? Quidni? An igitur, inquam,

οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ἐννενόηκας τὸν τῶν αἰσθήσεων δημιουργόν, ὅσῳ πολυτελεστάτην τὴν τοῦ ὁρᾶν τε καὶ ὁρᾶσθαι δύναμιν ἐδημιούργησεν; Οὐ πάνυ, ἔφη. Ἀλλ' ὧδε σκόπει. ἔστιν ὅ τι προςδεῖ ἀκοῇ καὶ φωνῇ γένους ἄλλου εἰς τὸ τὴν μὲν ἀκούειν, τὴν δ' ἀκούεσθαι, ὃ ἐὰν μὴ παραγένηται * τρίτον, ἡ μὲν D οὐκ ἀκούσεται, ἡ δὲ οὐκ ἀκουσθήσεται; Οὐδενός, ἔφη. Οἶμαι δέ γε, ἦν δ' ἐγώ, οὐδ' ἄλλαις πολλαῖς, ἵνα μὴ εἴπω ὅτι οὐδεμιᾷ, τοιούτου προςδεῖ οὐδενός· ἢ σύ τινα ἔχεις εἰπεῖν; Οὐκ ἔγωγε, ἦ δ' ὅς. Τὴν δὲ τῆς ὄψεως καὶ τοῦ ὁρατοῦ οὐκ ἐννοεῖς ὅτι προςδεῖται; Πῶς; Ἐνούσης που ἐν ὄμμασιν ὄψεως καὶ ἐπιχειροῦντος τοῦ ἔχοντος χρῆσθαι αὐτῇ, παρούσης δὲ χρόας ἐν *) αὐτοῖς, ἐὰν μὴ παραγένηται γένος τρίτον ἰδίᾳ * ἐπ' E αὐτὸ τοῦτο πεφυκός, οἶσθα ὅτι ἥ τε ὄψις οὐδὲν ὄψεται τά τε χρώματα ἔσται ἀόρατα. Τίνος δὴ λέγεις, ἔφη, τούτου; Ὃ δὴ σὺ καλεῖς, ἦν δ' ἐγώ, φῶς. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις. Οὐ σμικρὰ ἄρα ἰδέα **), ἡ τοῦ ὁρᾶν αἴσθησις καὶ ἡ τοῦ ὁρᾶσθαι δύναμις, * τῶν ἄλλων ξυζεύξεων τιμιωτέρῳ ζυγῷ ἐζύγησαν, 508 εἴπερ μὴ ἄτιμον τὸ φῶς. Ἀλλὰ μήν, ἔφη, πολλοῦ γε δεῖ ἄτιμον εἶναι. Τίνα οὖν ἔχεις αἰτιάσασθαι τῶν ἐν οὐρανῷ θεῶν τούτου κύριον, οὗ ἡμῖν τὸ φῶς ὄψιν τε ποιεῖ ***) ὁρᾶν ὅτι κάλλιστα καὶ τὰ ὁρώμενα ὁρᾶσθαι; Ὅνπερ καὶ σύ, ἔφη, καὶ οἱ ἄλλοι· τὸν ἥλιον γὰρ δῆλον ὅτι ἐρωτᾷς. Ἆρ' οὖν ὧδε πέφυκεν ὄψις πρὸς τοῦτον τὸν θεόν; Πῶς; Οὐκ ἔστιν ἥλιος ἡ ὄψις οὔτε αὐτὴ οὔτε ἐν ᾧ ἐγγίγνεται, ὃ δὴ καλοῦμεν * ὄμμα. B Οὐ γὰρ οὖν. Ἀλλ' ἡλιοειδέστατόν γε οἶμαι τῶν περὶ τὰς αἰσθήσεις ὀργάνων. Πολύ γε. Οὐκοῦν καὶ τὴν δύναμιν ἣν ἔχει, ἐκ τούτου ταμιευομένην ὥςπερ ἐπίῤῥυτον κέκτηται; Πάνυ μὲν οὖν. Ἆρ' οὖν οὐ καὶ ὁ ἥλιος ὄψις μὲν οὐκ ἔστιν, αἴτιος δ' ὢν αὐτῆς ὁρᾶται ὑπ' αὐτῆς ταύτης; Οὕτως, ἦ δ' ὅς. Τοῦτον τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, φάναι με λέγειν τὸν τοῦ ἀγαθοῦ ἔκγονον, ὃν τἀγαθὸν ἐγέννησεν * ἀνὰ λόγον †) ἑαυτῷ, ὅ τιπερ C αὐτὸ ἐν τῷ νοητῷ τόπῳ πρός τε νοῦν καὶ τὰ νοούμενα, τοῦτο τοῦτον ἐν τῷ ὁρατῷ πρός τε ὄψιν καὶ τὰ ὁρώμενα. Πῶς;

*) ἴσ. ἐπ'. **) ἄλλ. σμικρᾷ — ἰδέᾳ.
***) ἴσ. τοῦ ἡμῖν — ποιεῖν. †) γρ. ἀνάλογον.

animadvertisti sensuum opifex quam sumptuosam fabricatus sit vim qua cernimus resque cernuntur? Haud sane, inquit. Ita igitur considera. estne aliud quid quo indigeat auditus et vox, ut illa quidem audiat, haec vero audiatur, quod nisi adsit tertium, illa non audiat et haec non audiatur? Nihil vero est, inquit. Arbitror vero, inquam, neque alios multos, ne dicam nullum, tali aliquo indigere; an tu aliquem habes dicere? Non habeo equidem, inquit. Visum autem et id quod cernitur nonne sentis tali indigere? Quomodo? Etiamsi visus in oculis exstet, is qui eum habeat conetur eo uti et color praeterea adsit, tamen scis, nisi accedat tertium genus proprie ad hoc ipsum natum, visum nihil cernere nec colores posse cerni. Quodnam hoc dicis? inquit. Quod tu vocas, respondi, lucem. Vera, inquit, dicis. Haud leves igitur formae, videndi sensus et vis qua res sub adspectum cadunt, reliquis copulationibus praestabiliore copula copulatae sunt, siquidem praestabile aliquid lux est. Nec vero, inquit, potest non praestabilis esse. Quemnam igitur eorum qui in caelo sunt deorum potes auctorem huius rei dicere, cuius lumen efficiat ut et visus cernat quam optime et res sub adspectum cadentes cernantur? Quem et tu, inquit, et reliqui; solem enim patet te interrogare. Nonne ita natura comparatus est visus ad huncce deum? Quomodo? Neque visus est sol neque id in quo ille inest, quod quidem vocamus oculum. Minime vero. At soli simillimum hunc esse arbitror ex omnibus sensuum instrumentis. Longe vero. Nonne etiam facultatem quam habet ex hoc haustam et quasi infusam possidet? Sane quidem. Nonne etiam sol visus quidem non est, auctor autem visus et ab hoc ipso cernitur? Ita, inquit. Hanc igitur, inquam, existima me dicere boni prolem, quam bonum procreaverit sibi consimilem, ut, quod ipsum sit in loco mente comprehendendo ad rationem et ea quae mente comprehenduntur, id haec sit in loco sub adspectum cadente ad visum et ea

ἔφη· ἔτι δίελθέ μοι. Ὀφθαλμοί, ἦν δ' ἐγώ, οἶσθ' ὅτι, ὅταν
μηκέτι ἐπ' ἐκεῖνά τις αὐτοὺς τρέπῃ ὧν ἂν τὰς χρόας τὸ ἡμε-
ρινὸν φῶς ἐπέχῃ, ἀλλὰ ὧν νυκτερινὰ φέγγη, ἀμβλυώττουσί
τε καὶ ἐγγὺς φαίνονται τυφλῶν, ὥσπερ οὐκ ἐνούσης καθαρᾶς
ὄψεως; Καὶ μάλα, ἔφη. Ὅταν δέ γ', οἶμαι, ὧν ὁ ἥλιος
* καταλάμπει, σαφῶς ὁρῶσι, καὶ τοῖς αὐτοῖς τούτοις ὄμμασιν D
ὄψις ἐνοῦσα φαίνεται. Τί μήν; Οὕτω τοίνυν καὶ τὸ τῆς ψυ-
χῆς ὧδε νόει· ὅταν μέν, οὗ καταλάμπει ἀλήθειά τε καὶ τὸ ὄν,
εἰς τοῦτο ἀπερείσηται, ἐνόησέ τε καὶ ἔγνω αὐτὸ καὶ νοῦν ἔχειν
φαίνεται, ὅταν δὲ εἰς τὸ τῷ σκότῳ κεκραμένον, τὸ γιγνόμενόν
τε καὶ ἀπολλύμενον, δοξάζει τε καὶ ἀμβλυώττει ἄνω καὶ κάτω
τὰς δόξας μεταβάλλον, καὶ ἔοικεν αὖ νοῦν οὐκ ἔχοντι. Ἔοικε
γάρ. Τοῦτο τοίνυν τὸ * τὴν ἀλήθειαν παρέχον τοῖς γιγνω- E
σκομένοις καὶ τῷ γιγνώσκοντι τὴν δύναμιν ἀποδιδὸν τὴν τοῦ
ἀγαθοῦ ἰδέαν φαθὶ εἶναι, αἰτίαν δ' ἐπιστήμης οὖσαν καὶ ἀλη-
θείας ὡς γιγνωσκομένης μὲν διὰ νοῦ *), οὕτω δὲ καλῶν ἀμ-
φοτέρων ὄντων, γνώσεώς τε καὶ ἀληθείας, ἄλλο καὶ κάλλιον
ἔτι τούτων ἡγούμενος αὐτὸ ὀρθῶς ἡγήσει· ἐπιστήμην δὲ καὶ
ἀλήθειαν, ὥσπερ ἐκεῖ φῶς τε * καὶ ὄψιν ἡλιοειδῆ μὲν νομίζειν 509
ὀρθόν, ἥλιον δὲ ἡγεῖσθαι οὐκ ὀρθῶς ἔχει, οὕτω καὶ ἐνταῦθα
ἀγαθοειδῆ μὲν νομίζειν ταῦτ' ἀμφότερα ὀρθόν, ἀγαθὸν δὲ
ἡγεῖσθαι ὁπότερον αὐτῶν οὐκ ὀρθόν, ἀλλ' ἔτι μειζόνως τιμη-
τέον τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἕξιν. Ἀμήχανον κάλλος, ἔφη, λέγεις,
εἰ ἐπιστήμην μὲν καὶ ἀλήθειαν παρέχει, αὐτὸ δ' ὑπὲρ ταῦτα
κάλλει ἐστίν· οὐ γὰρ δήπου σύ γε ἡδονὴν αὐτὸ λέγεις. Εὐφή-
μει, ἦν δ' ἐγώ· ἀλλ' ὧδε μᾶλλον τὴν εἰκόνα αὐτοῦ ἔτι ἐπι-
σκόπει. * Πῶς; Τὸν ἥλιον τοῖς ὁρωμένοις οὐ μόνον, οἶμαι, B
τὴν τοῦ ὁρᾶσθαι δύναμιν παρέχειν φήσεις, ἀλλὰ καὶ τὴν γένε-
σιν καὶ αὔξην καὶ τροφήν, οὐ γένεσιν αὐτὸν ὄντα. Πῶς γάρ;
Καὶ τοῖς γιγνωσκομένοις τοίνυν μὴ μόνον τὸ γιγνώσκεσθαι
φάναι ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ παρεῖναι, ἀλλὰ καὶ τὸ εἶναί τε καὶ τὴν
οὐσίαν ὑπ' ἐκείνου αὐτοῖς προσεῖναι, οὐκ οὐσίας ὄντος τοῦ
ἀγαθοῦ, ἀλλ' ἔτι ἐπέκεινα τῆς οὐσίας πρεσβείᾳ καὶ δυνάμει
ὑπερέχοντος. * Καὶ ὁ Γλαύκων μάλα γελοίως, Ἄπολλον, ἔφη, C

---

*) ἄλλ. διανοοῦ. ἴσ. αἰτίαν γ' ἐπιστήμης οὖσαν καὶ ἀληθείας, οὕτω δὲ κ.

quae cernuntur. Quomodo? inquit; adhuc explica mihi. Oculos, inquam, fcis, fi quis eos iam non ad ea convertat, quorum colores diurnus fulgor, fed ad ea, quae nocturna lux exhibeat, hebefcere et prope videri caecos effe, quafi non infit purus vifus. Admodum, inquit. Si vero, opinor, quae fol colluftrat, perfpicue cernunt, etiam in ipfis his oculis vifus, ut patet, ineft. Quidni? Ita igitur etiam de animo ftatue: fi in id, quod veritas colluftrat, defixus eft, cogitat et cognofcit et ratione praeditus videtur effe, fin in id quod cum tenebris commixtum eft, ortum et interitum habens, opinatur et hebefcit furfum deorfum opiniones verfans rationisque videtur expers effe. Videtur vero. Hoc igitur quod veritatem praebet cognofcendis et cognofcenti facultatem tribuit boni fpeciem exiftima effe, effectricem fcientiae et veritatis; his vero tam pulchris, cognitione et veritate, aliud etiam pulchrius recte exiftimabis, nam ficut ibi lucem et vifum folis quidem fimilia haberi par eft, folem vero exiftimari non rectum, ita etiam boni fimilia quidem utraque haberi rectum eft, bonum autem alterutrum exiftimari non rectum, fed etiam pluris aeftimanda eft vis boni. Incredibilem, inquit, pulchritudinem dicis, fi fcientiam et veritatem praebet, ipfum vero has pulchritudine fuperat; neque enim putandum te voluptatem dicere bonum effe. Di meliora! inquam; ita vero magis etiam eius imaginem intuere. Quomodo? Solem rebus fub adfpectum cadentibus non folum, ut arbitror, eam vim dices tribuere ut cernantur, fed etiam ortum et incrementum et alimentum, licet ipfe non fit ortus. Quî tandem? Etiam rebus cognofcendis non folum hoc ut cognofcantur exiftima a bono tribui, fed etiam id afferri ut fint et exftent, licet bonum non fit exftans aliquid, fed fuperet etiam id quod exftat dignitate ac potentia. Tum Glauco valde ridicule Medius fidius, inquit, admirabilis exfuperantia! Tu

δαιμονίας ὑπερβολῆς! Σὺ γάρ, ἦν δ' ἐγώ, αἴτιος, ἀναγκάζων
τὰ ἐμοὶ δοκοῦντα περὶ αὐτοῦ λέγειν. Καὶ μηδαμῶς γ', ἔφη,
παύσῃ, εἰ μή τι, ἀλλὰ τὴν περὶ τὸν ἥλιον ὁμοιότητα αὖ διεξ-
ιών, εἴ πῃ ἀπολείπεις. Ἀλλὰ μήν, εἶπον, συχνά γε ἀπο-
λείπω. Μηδὲ σμικρὸν τοίνυν, ἔφη, παραλίπῃς. Οἶμαι μέν,
ἦν δ' ἐγώ, καὶ πολύ· ὅμως δέ, ὅσα γε ἐν τῷ παρόντι δυνατόν,
ἑκὼν οὐκ ἀπολείψω. Μὴ γάρ, ἔφη. * Νόησον τοίνυν, ἦν D
δ' ἐγώ, ὥςπερ λέγομεν, δύο αὐτὼ εἶναι, καὶ βασιλεύειν τὸ μὲν
νοητοῦ γένους τε καὶ τόπου, τὸ δ' αὖ ὁρατοῦ, ἵνα μὴ οὐρα-
νοῦ εἰπὼν δόξω σοι σοφίζεσθαι περὶ τὸ ὄνομα. ἀλλ' οὖν ἔχεις
ταῦτα διττὰ εἴδη, ὁρατόν, νοητόν; Ἔχω. Ὥςπερ τοίνυν
γραμμὴν δίχα τετμημένην λαβὼν ἂν ἴσα *) τμήματα, πάλιν
τέμνε ἑκάτερον τὸ τμῆμα ἀνὰ τὸν αὐτὸν λόγον, τό τε τοῦ ὁρω-
μένου γένους καὶ τὸ τοῦ νοουμένου, καί σοι ἔσται σαφηνείᾳ
καὶ ἀσαφείᾳ πρὸς ἄλληλα**) ἐν μὲν τῷ ὁρωμένῳ τὸ μὲν ἕτερον
τμῆμα * εἰκόνες· λέγω δὲ τὰς εἰκόνας πρῶτον μὲν * τὰς σκιάς, E
ἔπειτα τὰ ἐν τοῖς ὕδασι φαντάσματα καὶ ἐν τοῖς ὅσα πυκνά τε 510
καὶ λεῖα καὶ φανὰ ξυνέστηκε, καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτον, εἰ κατα-
νοεῖς. Ἀλλὰ κατανοῶ. Τὸ τοίνυν ἕτερον τίθει ᾧ τοῦτο ἔοικε,
τά τε περὶ ἡμᾶς ζῶα καὶ πᾶν τὸ φυτευτὸν καὶ τὸ σκευαστὸν
ὅλον γένος. Τίθημι, ἔφη. Ἦ καὶ ἐθέλοις ἂν αὐτὸ φάναι,
ἦν δ' ἐγώ, διῃρῆσθαι ἀληθείᾳ τε καὶ μή, ὡς τὸ δοξαστὸν πρὸς
τὸ γνωστόν, οὕτω τὸ ὁμοιωθὲν πρὸς τὸ ᾧ ὡμοιώθη; Ἔγωγ',
* ἔφη, καὶ μάλα. Σκόπει δὴ αὖ καὶ τὴν τοῦ νοητοῦ τομὴν B
ᾗ τμητέον. Πῇ; Ἧι τὸ μὲν αὐτοῦ τοῖς τότε τμηθεῖσιν ὡς
εἰκόσι χρωμένη ψυχὴ ζητεῖν ἀναγκάζεται ἐξ ὑποθέσεων, οὐκ
ἐπ' ἀρχὴν πορευομένη, ἀλλ' ἐπὶ τελευτήν, τὸ δ' αὖ ἕτερον τὸ
ἐπ' ἀρχὴν ***) ἀνυπόθετον ἐξ ὑποθέσεως ἰοῦσα καὶ ἄνευ τῶν
περὶ ἐκεῖνο εἰκόνων αὐτοῖς εἴδεσι δι' αὐτῶν τὴν μέθοδον ποι-
ουμένη. Ταῦτ', ἔφη, ἃ λέγεις, οὐχ ἱκανῶς ἔμαθον. Ἀλλ'

---

*) γρ. ἄνισα.

**) ἴσ. νοουμένου, σαφηνείᾳ καὶ ἀσαφείᾳ πρὸς ἄλληλα· καί σοι ἔσται ἐν μὲν τῷ ὁρωμένῳ κτλ.

***) ἴσ. τὸ δ' αὖ ἕτερον ἐπ' ἀρχήν.

enim, inquam, causam sustines, quum me coëgeris quae mihi de hoc viderentur dicere. Nequaquam vero, inquit, desinas, sed similitudinem saltem et comparationem cum sole persequere, si quid desideratur. Et multa quidem, respondi, desiderantur. Nec exiguum igitur, inquit, praetermitte. Arbitror quidem, inquam, multum me praetermissurum esse; attamen, quantum in praesentia potuero, mea sponte non praetermittam. Ne omittas, inquit. Cogita igitur, inquam, quemadmodum diximus, duo haec esse, et regnare unum in genere ac loco mente comprehendendo, alterum in loco sub adspectum cadente, ne caelum dicens videar tibi perplexe nomen ponere. tenesque igitur has duas species, adspectabilem, intelligibilem? Teneo vero. Igitur tamquam lineam sumens duas in partes easque aequales sectam, rursus seca utramque partem eadem ratione secundum perspicuitatem et obscuritatem; et in adspectabili genere una continebitur pars simulacris; dico autem simulacra primum umbras, deinde quae in aquis conspiciuntur omnibusque eis quae densa et levia lucidaque sunt ficta, et omnia generis eiusdem, si intelligis. Intelligo vero. Alterum iam pone id cui illud simile est, animalia nostra, omnes plantas et universum rerum fabricatarum genus. Pono vero, inquit. An etiam voles id dicere, inquam, distinctum veritate et contrario, ut, quomodo opinabile se habeat ad id quod cognosci possit, ita simulacrum ad id cuius similitudinem gerat? Ego vero, inquit, admodum. Considera iam intelligibilis quoque divisionem qua distinguendum. Quomodo? Unum eius genus est hoc quod animus tum divisis ut simulacris utens quaerere cogitur ex sumptionibus, non ad principium progrediens, sed ad finem, alterum est hoc quod quaerit e sumptione progrediens ad principium absolutum et simulacra quibus istic utitur relinquens, ipsas vero notiones adhibens per has iter suum conficit. Ista, inquit, quae dicis non satis percepi. Statim vero, inquam,

αὖθις *), ἦν δ' ἐγώ· ῥᾷον * γὰρ τούτων προειρημένων μαθήσει. οἶμαι γάρ σε εἰδέναι ὅτι οἱ περὶ τὰς γεωμετρίας τε καὶ λογισμοὺς καὶ τὰ τοιαῦτα πραγματευόμενοι, ὑποθέμενοι τό τε περιττὸν καὶ τὸ ἄρτιον καὶ τὰ σχήματα καὶ γωνιῶν τριττὰ εἴδη καὶ ἄλλα τούτων ἀδελφὰ καθ' ἑκάστην μέθοδον, ταῦτα μὲν ὡς εἰδότες, ποιησάμενοι ὑποθέσεις αὐτά, οὐδένα λόγον οὔτε αὑτοῖς οὔτε ἄλλοις ἔτι ἀξιοῦσι περὶ αὐτῶν διδόναι ὡς παντὶ φανερῶν, ἐκ τούτων δ' ἀρχόμενοι τὰ * λοιπὰ ἤδη διεξιόντες D
τελευτῶσιν ὁμολογουμένως ἐπὶ τοῦτο οὗ ἂν ἐπὶ σκέψιν ὁρμήσωσιν. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, τοῦτό γε οἶδα. Οὐκοῦν καὶ ὅτι τοῖς ὁρωμένοις εἴδεσι προσχρῶνται καὶ τοὺς λόγους περὶ αὐτῶν ποιοῦνται, οὐ περὶ τούτων διανοούμενοι, ἀλλ' ἐκείνων πέρι οἷς ταῦτα ἔοικε, τοῦ τετραγώνου αὐτοῦ ἕνεκα τοὺς λόγους ποιούμενοι καὶ διαμέτρου αὐτῆς, ἀλλ' οὐ ταύτης ἣν γράφουσι, καὶ τἄλλα οὕτως, * αὐτὰ μὲν ταῦτα ἃ πλάττουσί τε καὶ γράφου- E
σιν, ὧν καὶ σκιαὶ καὶ ἐν ὕδασιν εἰκόνες εἰσί, τούτοις μὲν ὡς εἰκόσιν αὖ χρώμενοι, ζητοῦντες δὲ **) αὐτὰ ἐκεῖνα ἰδεῖν ἃ οὐκ ἂν ἄλλως ἴδοι τις * ἢ τῇ διανοίᾳ. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις. Τοῦτο 511
τοίνυν νοητοῦ μὲν τὸ εἶδος ἔλεγον, ὑποθέσεσι ***) δ' ἀναγκαζομένην ψυχὴν χρῆσθαι περὶ τὴν ζήτησιν αὐτοῦ, οὐκ ἐπ' ἀρχὴν ἰοῦσαν, ὡς οὐ δυναμένην τῶν ὑποθέσεων ἀνωτέρω ἐκβαίνειν, εἰκόσι δὲ χρωμένην αὐτοῖς τοῖς ὑπὸ τῶν κάτω ἀπεικασθεῖσι καὶ ἐκείνοις πρὸς ἐκεῖνα, ὡς ἐναργέσι, δεδοξασμένοις τε καὶ τετιμημένοις †). Μανθάνω, ἔφη, ὅτι τὸ ὑπὸ * ταῖς B
γεωμετρίαις τε καὶ ταῖς ταύταις ἀδελφαῖς τέχναις λέγεις. Τὸ τοίνυν ἕτερον μάνθανε τμῆμα τοῦ νοητοῦ λέγοντά με τοῦτο, οὗ αὐτὸς ὁ λόγος ἅπτεται τῇ τοῦ διαλέγεσθαι δυνάμει, τὰς ὑποθέσεις ποιούμενος οὐκ ἀρχάς, ἀλλὰ τῷ ὄντι ὑποθέσεις, οἷον ἐπιβάσεις τε καὶ ὁρμάς, ἵνα μέχρι τοῦ ἀνυποθέτου ἐπὶ τὴν τοῦ παντὸς ἀρχὴν ἰών, ἁψάμενος αὐτῆς, πάλιν αὖ ἐχόμενος τῶν ἐκείνης ἐχομένων, οὕτως ἐπὶ τελευτὴν καταβαίνῃ αἰσθητῷ παντάπασιν οὐδενὶ προσχρώμενος * ἀλλ' εἴδεσιν αὐ- C
τοῖς δι' αὐτῶν εἰς αὐτά, καὶ τελευτᾷ εἰς εἴδη. Μανθάνω, ἔφη, ἱκανῶς μὲν οὔ (δοκεῖς γάρ μοι συχνὸν ἔργον λέγειν), ὅτι

*) ἴσ. εὐθύς. **) γρ. τε. ***) ἴσ. ἓν μὲν εἶδος ἔλεγον τὸ ὑποθ. ἀναγκαζ. †) γρ. τετμημένοις.

intelliges; facilius enim his ante dictis cognofces. etenim te arbitror fcire eos qui in geometria, numerandi arte talibusque verfentur, fumentes impar et par et figuras et angulorum tres fpecies et alia his fimilia in quaque demonftratione, haec quidem quafi perfpecta habeant pro fumptionibus ponere nec neceffe effe putare eorum rationem reddere neque fibimet ipfis neque aliis, quippe quae cuilibet perfpicua fint, ab his vero exordientes reliqua iam perfequi, et ex conceffis tandem ad id pervenire cuius inveftigationem inftituerint. Sane quidem, inquit, hoc fcio. Nonne etiam adfpectabilibus eos formis uti et verba de eis facere, non de his cogitantes, fed de eis quibus illae funt fimiles, quadrati ipfius caufa verba facientes et lineae ipfius diagonalis, non eius quam defcribunt, et reliqua fimiliter, his quidem ipfis quae fingunt ac defcribunt, quorum etiam umbrae exftant et in aquis fimulacra, tamquam imaginibus utentes, ipfa vero illa fpectare conantes quae non aliter quisquam fpectet nifi mente. Vera, inquit, dicis. Hanc igitur intelligibilis fpeciem dicebam, in qua inveftiganda animus cogeretur fumptionibus uti, non ad principium pergens, quippe qui non poffet ultra fumptiones progredi, fed imaginibus utens ipfis illis ad rerum inferiorum fimilitudinem defcriptis, quae ad illas pro evidentibus haberentur magnique aeftimarentur. Intelligo, inquit, te dicere, quae in geometria eique fimilibus artibus fiant. Alteram vero intelligibilis partem intellige me eam dicere, quam ipfa ratio attingat disferendi facultate, fumptiones faciens non principia, fed revera fumptiones quafi adfcenfus et conatus, ut ad abfolutum omnium rerum principium progrediatur, et hoc quum attigerit rurfus apprehendens ex illo fuspenfa, ita ad finem defcendat, fenfibile omnino nihil adhibens, fed notiones ipfas per ipfas ad ipfas, defìnensque in notionibus. Intelligo quidem, inquit, non fatis (videris enim mihi magnum opus

μέντοι βούλει διορίζειν σαφέστερον εἶναι τὸ ὑπὸ τῆς τοῦ διαλέγεσθαι ἐπιστήμης τοῦ ὄντος τε καὶ νοητοῦ θεωρούμενον, ἢ τὸ ὑπὸ τῶν τεχνῶν καλουμένων, αἷς αἱ ὑποθέσεις ἀρχαί, καὶ διανοίᾳ μὲν ἀναγκάζονται, ἀλλὰ μὴ αἰσθήσεσιν αὐτὰ θεᾶσθαι οἱ θεώμενοι, διὰ δὲ [* τὸ] μὴ ἐπ' ἀρχὴν ἀνελθόντας σκοπεῖν, D ἀλλ' ἐξ ὑποθέσεων, νοῦν οὐκ ἴσχειν περὶ αὐτὰ δοκοῦσί σοι, καίτοι νοητῶν ὄντων μετὰ ἀρχῆς. διάνοιαν δὲ δοκεῖς μοι καλεῖν *) τὴν τῶν γεωμετρικῶν τε καὶ τὴν τῶν τοιούτων ἕξιν, ἀλλ' οὐ νοῦν, ὡς μεταξύ τι δόξης τε καὶ νοῦ τὴν διάνοιαν οὖσαν. Ἱκανώτατα, ἦν δ' ἐγώ, ἀπεδέξω. καί μοι ἐπὶ τοῖς τέτταρσι τμήμασι τέτταρα ταῦτα παθήματα ἐν τῇ ψυχῇ γιγνόμενα λαβέ, νόησιν μὲν ἐπὶ τῷ ἀνωτάτω, * διάνοιαν δὲ ἐπὶ τῷ E δευτέρῳ, τῷ τρίτῳ δὲ πίστιν ἀπόδος καὶ τῷ τελευταίῳ εἰκασίαν· καὶ τάξον αὐτὰ ἀνὰ λόγον, ὥςπερ ἐφ' οἷς ἔστιν ἀληθείας μετέχειν, οὕτω ταῦτα σαφηνείας ἡγησάμενος μετέχειν. Μανθάνω, ἔφη, καὶ ξυγχωρῶ καὶ τάττω ὡς λέγεις.

*) γρ. καλεῖν μοι δοκεῖς.

dicere), hoc tamen percipio te velle declarare dilucidiorem esse veri et intelligibilis indagationem quae dissferendi arte peragatur, quam quae artibus ita dictis, in quibus sumptiones sint principia, et mente quidem cogantur, non sensibus res indagare ii qui indagent, propterea vero quod non ad principium adscendentes investigent, sed e sumptionibus, nullam earum intelligentiam tibi videntur habere, licet intelligi possint cum principio. ratiocinationem vero vocare mihi videris geometrarum similiumque affectionem, non intelligentiam, quippe inter opinionem et intelligentiam mediam esse ratiocinationem. Optime, inquam, accepisti. atque mihi in quattuor illas partes quattuor has animi affectiones percipe, intelligentiam in supremum, ratiocinationem in secundum, tertio fidem tribue et postremo coniecturam; et pone eas pro portione, statuens, quemadmodum ea ad quae pertineant verum asfequantur, ita etiam has evidentiam habere. Intelligo, inquit, et concedo et pono ut dicis.

Z.

Μετὰ ταῦτα δή, εἶπον, ἀπείκασον τοιούτῳ πάθει τὴν ἡμε- 514
τέραν φύσιν παιδείας τε πέρι καὶ ἀπαιδευσίας. ἰδὲ γὰρ ἀνθρώ-
πους οἷον ἐν καταγείῳ οἰκήσει σπηλαιώδει, ἀναπεπταμένην
πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴσοδον ἐχούσῃ μακρὰν παρ' ἅπαν τὸ σπή-
λαιον, ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ
τοὺς αὐχένας, ὥστε μένειν τε αὐτοὺς εἴς τε * τὸ πρόσθεν μόνον B
ὁρᾶν, κύκλῳ δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἀδυνάτους πε-
ριάγειν, φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς ἄνωθεν καὶ πόῤῥωθεν καόμενον
ὄπισθεν αὐτῶν, μεταξὺ δὲ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν δεσμωτῶν ἐπάνω
ὁδόν, παρ' ἣν ἰδὲ τειχίον παρῳκοδομημένον, ὥσπερ τοῖς θαυ-
ματοποιοῖς πρὸ τῶν ἀνθρώπων πρόκειται τὰ παραφράγματα
ὑπὲρ ὧν τὰ θαύματα δεικνύασιν. Ὁρῶ, ἔφη. Ὅρα τοίνυν
παρὰ τοῦτο τὸ τειχίον φέροντας ἀνθρώπους σκεύη τε παντοδα-
πὰ ὑπερέχοντα τοῦ τειχίου καὶ ἀνδριάντας * καὶ ἄλλα ζῷα λί- 515
θινά τε καὶ ξύλινα καὶ παντοῖα εἰργασμένα, οἷον εἰκός, τοὺς
μὲν φθεγγομένους, τοὺς δὲ σιγῶντας τῶν παραφερόντων. Ἄτο-
πον, ἔφη, λέγεις εἰκόνα καὶ δεσμώτας ἀτόπους. Ὁμοίους ἡμῖν,
ἦν δ' ἐγώ· τοὺς γὰρ τοιούτους πρῶτον μὲν ἑαυτῶν τε καὶ ἀλ-
λήλων οἴει ἄν τι ἑωρακέναι ἄλλο, πλὴν τὰς σκιὰς τὰς ὑπὸ τοῦ
πυρὸς εἰς τὸ καταντικρὺ αὐτῶν τοῦ σπηλαίου προσπιπτούσας;
Πῶς γάρ, ἔφη, εἰ ἀκινήτους γε τὰς κεφαλὰς ἔχειν ἠναγκασμέ-
νοι * εἶεν διὰ βίου; Τί δὲ τῶν παραφερομένων; οὐ ταὐτὸν B

VII.

Iam deinceps, inquam, hac fimilitudine exprime naturam noftram doctrina excultam et non excultam. cogita enim homines tamquam in fubterranea habitatione fpeluncae fimili, apertum ad lucem verfus introitum habente porrectum per totum antrum; in hac illos a pueris effe vinctis cruribus atque cervicibus, ita ut maneant ibi et ante tantum videant, caput vero propter vincula nequeant circumferre; lucem porro ignis defuper ac procul eis fplendere a tergo, et inter ignem ac vinctos interiectam effe fupra viam, quam iuxta cogita maceriam exftructam, quemadmodum praeftigiatoribus ante fpectatores praepofita funt plutea fuper quibus praeftigias oftendunt. Cogito, inquit. Cogita igitur iuxta hancce maceriam homines ferre vafa omnis generis fuper maceriam exftantia et ftatuas aliasque imagines lapideas et ligneas varieque confectas, ut par eft, aliis qui illas iuxta portant loquentibus, aliis filentibus. Admirabilem, inquit, profers fimilitudinem vinctosque admirabiles. Similes nobis, inquam, tales enim primum de femet ipfis et inter fe cenfesne aliud quid vidiffe praeter umbras ab igne in adverfam fpeluncae partem incidentes? Quî enim, inquit, fi immobilia coacti funt capita habere in omni vita? Quid vero de rebus quae iuxta portan-

τοῦτο; Τί μήν; Εἰ οὖν διαλέγεσθαι οἷοί τ' εἶεν πρὸς ἀλλή-
λους, οὐ ταῦτα ἡγεῖ ἂν τὰ παριόντα *) αὐτοὺς νομίζειν ὀνο-
μάζειν ἅπερ ὁρῷεν; Ἀνάγκη. Τί δ'; εἰ καὶ ἠχὼ τὸ δεσμω-
τήριον ἐκ τοῦ καταντικρὺ ἔχοι, ὁπότε τις τῶν παριόντων φθέγ-
ξαιτο, οἴει ἂν ἄλλο τι αὐτοὺς ἡγεῖσθαι τὸ φθεγγόμενον, ἢ
τὴν παριοῦσαν σκιάν; Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγ', ἔφη. Παντάπασι
δή, ἦν δ' ἐγώ, οἱ * τοιοῦτοι οὐκ ἂν ἄλλο τι νομίζοιεν τὸ ἀλη- C
θὲς ἢ τὰς τῶν σκευαστῶν σκιάς. Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη. Σκό-
πει δή, ἦν δ' ἐγώ, αὐτῶν λύσιν τε καὶ ἴασιν τῶν τε δεσμῶν
καὶ τῆς ἀφροσύνης, οἵα τις ἂν εἴη, εἰ φύσει τοιάδε ξυμβαί-
νοι αὐτοῖς· ὁπότε τις λυθείη καὶ ἀναγκάζοιτο ἐξαίφνης ἀνί-
στασθαί τε καὶ περιάγειν τὸν αὐχένα καὶ βαδίζειν καὶ πρὸς τὸ
φῶς ἀναβλέπειν, πάντα δὲ ταῦτα ποιῶν ἀλγοῖ τε καὶ διὰ τὰς
μαρμαρυγὰς ἀδυνατοῖ καθορᾶν ἐκεῖνα ὧν * τότε τὰς σκιὰς D
ἑώρα, τί ἂν οἴει αὐτὸν εἰπεῖν, εἴ τις αὐτῷ λέγοι ὅτι τότε μὲν
ἑώρα φλυαρίας, νῦν δὲ μᾶλλόν τι ἐγγυτέρω τοῦ ὄντος καὶ πρὸς
μᾶλλον ὄντα τετραμμένος ὀρθότερα βλέπει, καὶ δὴ καὶ ἕκαστον
τῶν παριόντων δεικνὺς αὐτῷ ἀναγκάζοι ἐρωτῶν ἀποκρίνεσθαι
ὅ τι ἔστιν; οὐκ οἴει αὐτὸν ἀπορεῖν τε ἂν καὶ ἡγεῖσθαι τὰ τότε
ὁρώμενα ἀληθέστερα ἢ τὰ νῦν δεικνύμενα; Πολύ γ', ἔφη.
Οὐκοῦν κἂν εἰ πρὸς αὐτὸ τὸ φῶς ἀναγκάζοι αὐτὸν * βλέπειν, E
ἀλγεῖν τε ἂν τὰ ὄμματα καὶ φεύγειν ἀποστρεφόμενον πρὸς ἐκεῖνα
ἃ δύναται καθορᾶν, καὶ νομίζειν ταῦτα τῷ ὄντι σαφέστερα
τῶν δεικνυμένων; Οὕτως, ἔφη. Εἰ δ', ἦν δ' ἐγώ, ἐντεῦθεν
ἕλκοι τις αὐτὸν βίᾳ διὰ τραχείας τῆς ἀναβάσεως καὶ ἀνάντους,
καὶ μὴ ἀνείη πρὶν ἐξελκύσειεν εἰς τὸ τοῦ ἡλίου φῶς, ἆρα οὐχὶ
ὀδυνᾶσθαί τε ἂν καὶ ἀγανακτεῖν ἑλκόμενον, καὶ ἐπειδὴ πρὸς
τὸ φῶς * ἔλθοι, αὐγῆς ἂν ἔχοντα τὰ ὄμματα μεστὰ ὁρᾶν οὐδ' 516
ἂν ἓν δύνασθαι τῶν νῦν λεγομένων ἀληθῶν; Οὐ γὰρ ἄν, ἔφη,
ἐξαίφνης γε. Ξυνηθείας δή, οἶμαι, δέοιτ' ἄν, εἰ μέλλοι τὰ

---

*) γρ. παρόντα

tur? nonne eadem earum ratio eſt? Quidni? Quodſi colloqui inter ſe poſſent, nonne cenſes eos res praeterlatas arbitraturos eſſe nominandas quas viderent? Neceſſe eſt. Quid vero? ſi etiam imaginem voci reſonantem ex adverſa parte carcer haberet, quotiescumque quis praetereuntium loqueretur, putas aliud quid eos exiſtimaturos eſſe id quod loqueretur praeter praetereuntem umbram? Haudquaquam hercle ego, inquit. Omnino igitur, inquam, huiusmodi homines nihil aliud exiſtimaturi eſſent verum niſi rerum fabricatarum umbras. Prorſus neceſſe eſt. Conſidera igitur, inquam, eorum liberationem ſanationemque et vinculorum et inſipientiae, qualis futura ſit, ſi revera haec eis contingat: quotiescumque aliquis liberetur et cogatur ſubito ſurgere et cervicem circumferre et ambulare et in lucem intueri, omnia autem haec faciens dolores ſentiat et propter ſplendorem nequeat adſpicere ea quorum tum umbras viderit, quid cenſes eum dicturum eſſe, ſi quis ei ſignificaverit tunc eum vidiſſe inania, nunc autem multo propius a vero et ad id quod multo magis ſit converſum rectius videre, atque etiam rem quamque earum quae praetereant oſtendens ei coëgerit interrogando reſpondere quaenam ſit? nonne putas eum haeſitaturum eſſe atque arbitraturum quae tunc viderit veriora eſſe quam quae nunc oſtendantur? Longe vero, inquit. Nonne etiam, ſi in ipſam lucem coëgerit eum inſpicere, fore ut oculi doleant ipſeque averſus fugiat ad illa quae poſſit intueri, et haec exiſtimet vere dilucidiora quam quae oſtendantur? Ita, inquit. Iam ſi, inquam, iſtinc quispiam eum vi trahat per aſperum adſcenſum atque acclivem nec dimittat priusquam eum protraxerit in ſolis lucem, nonne eum cenſes cruciari aegreque trahi, et quum ad ſolem pervenerit, luce habentem oculos plenos nihil omnino videre poſſe eorum quae nunc dicantur vera? Sane non, inquit, ſubito. Conſuetudine videlicet, inquam,

ἄνω ὄψεσθαι, καὶ πρῶτον μὲν τὰς σκιὰς ἂν ῥᾷστα καθορῴη, καὶ μετὰ τοῦτο ἐν τοῖς ὕδασι τά τε τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰ τῶν ἄλλων εἴδωλα, ὕστερον δὲ αὐτά· ἐκ δὲ τούτων τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ αὐτὸν τὸν οὐρανὸν νύκτωρ ἂν ῥᾷον θεάσαιτο, προσβλέπων τὸ τῶν ἄστρων τε καὶ * τῆς σελήνης φῶς, ἢ μεθ' ἡμέ- B
ραν τὸν ἥλιόν τε καὶ τὸ τοῦ ἡλίου. Πῶς δ' οὔ; Τελευταῖον δή, οἶμαι, τὸν ἥλιον, οὐκ ἐν ὕδασιν οὐδ' ἐν ἀλλοτρίᾳ ἕδρᾳ φαντάσματα αὐτοῦ, ἀλλ' αὐτὸν καθ' αὑτὸν ἐν τῇ αὑτοῦ χώρᾳ δύναιτ' ἂν κατιδεῖν καὶ θεάσασθαι οἷός ἐστιν. Ἀναγκαῖον, ἔφη. Καὶ μετὰ ταῦτ' ἂν ἤδη ξυλλογίζοιτο περὶ αὐτοῦ ὅτι οὗτος ὁ τάς τε ὥρας παρέχων καὶ ἐνιαυτοὺς καὶ πάντα ἐπιτροπεύων τὰ ἐν τῷ ὁρωμένῳ τόπῳ, καὶ ἐκείνων ὧν * σφεῖς ἑώρων C
τρόπον τινὰ πάντων αἴτιος. Δῆλον, ἔφη, ὅτι ἐπὶ ταῦτα ἂν μετ' ἐκεῖνα ἔλθοι. Τί οὖν; ἀναμιμνησκόμενον αὐτὸν τῆς πρώτης οἰκήσεως καὶ τῆς ἐκεῖ σοφίας καὶ τῶν τότε ξυνδεσμωτῶν οὐκ ἂν οἴει ἑαυτὸν μὲν εὐδαιμονίζειν τῆς μεταβολῆς, τοὺς δ' ἐλεεῖν; Καὶ μάλα. Τιμαὶ δὲ καὶ ἔπαινοι εἴ τινες αὐτοῖς ἦσαν τότε παρ' ἀλλήλων καὶ γέρα τῷ ὀξύτατα καθορῶντι τὰ παριόντα, καὶ μνημονεύοντι μάλιστα ὅσα τε πρότερα αὐτῶν καὶ
* ὕστερα εἰώθει καὶ ἅμα πορεύεσθαι, καὶ ἐκ τούτων δὴ δυνα- D
τώτατα ἀπομαντευομένῳ τὸ μέλλον ἥξειν, δοκεῖς ἂν αὐτὸν ἐπιθυμητικῶς αὐτῶν ἔχειν καὶ ζηλοῦν τοὺς παρ' ἐκείνοις τιμωμένους τε καὶ ἐνδυναστεύοντας, ἢ τὸ τοῦ Ὁμήρου ἂν πεπονθέναι καὶ σφόδρα βούλεσθαι ἐπάρουρον ἐόντα θητευέμεν ἄλλῳ ἀνδρὶ παρ' ἀκλήρῳ καὶ ὁτιοῦν ἂν πεπονθέναι μᾶλλον, ἢ ἐκεῖνά τε δοξάζειν καὶ ἐκείνως ζῆν; Οὕτως, * ἔφη, ἔγωγε E
οἶμαι πᾶν μᾶλλον πεπονθέναι ἂν δέξασθαι, ἢ ζῆν ἐκείνως. Καὶ τόδε δὴ ἐννόησον, ἦν δ' ἐγώ· εἰ πάλιν ὁ τοιοῦτος καταβὰς εἰς τὸν αὐτὸν θᾶκον καθίζοιτο, ἆρ' οὐ σκότους ἀνάπλεως σχοίη τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξαίφνης ἥκων ἐκ τοῦ ἡλίου; Καὶ μάλα γ', ἔφη. Τὰς δὲ δὴ σκιὰς ἐκείνας πάλιν εἰ δέοι αὐτὸν γνωματεύοντα διαμιλλᾶσθαι τοῖς ἀεὶ δεσμώταις ἐκείνοις, ἐν ᾧ ἀμβλυώττοι * πρὶν καταστῆναι τὰ ὄμματα (οὗτος δ' ὁ χρόνος μὴ 517
πάνυ ὀλίγος εἴη τῆς ξυνηθείας), ἆρ' οὐ γέλωτ' ἂν παράσχοι

opus ei erit, fi fuperiora fit fpectaturus, ac primum quidem umbras facillime intuebitur, deinde in aquis hominum ceterarumque rerum fimulacra, et poft ipfas; tum res caeleftes ipfumque caelum noctu facillime fpectabit, ftellarum ac lunae intuens lumen, vel interdiu folem eiusque fulgorem. Quidni? Tandem, opinor, folem, non in aquis nec alieno in loco eius fimulacra, fed ipfum per fe in ipfius loco poterit intueri atque fpectare qualis fit. Neceffe eft, inquit. Et dein iam concludet hunc effe qui anni tempora praebeat et annos omniaque adminiftret in loco adfpectabili et ea quae ante viderint fui quodammodo omnia efficiat. Patet, inquit, eum ad haec poft illa perventurum effe. Quid iam? fi recordetur primae habitationis ibique regnantis fapientiae et eorum qui tum vincti cum ipfo fuerint, nonne eum cenfes felicem fe exiftimaturum propter converfionem, illis vero mifericordiam effe tributurum? Sane quidem. Honores vero et laudes fi quae ipfis erant tum inter fe et praemia acutiffime cernenti res praetereuntes et recordanti maxime quaenam earum prius et ferius folitae effent fimulque proficifci; et ex his optime coniicienti quid effet venturum, num cenfes fore ut appetat illa et felices exiftimet eos qui apud illos honorentur et principatum teneant, an, quemadmodum eft apud Homerum, admodum cupiat *fe in agro degentem alii viro fervire pauperi* et quidvis potius pati, quam illa opinari illaque ratione vivere? Ita, inquit, equidem arbitror fore ut omnia potius velit perpeti, quam vivere illa ratione. Atque hoc quoque cogita, inquam: fi rurfus talis defcendat eademque in fede confidat, nonne tenebris oppletos habeat oculos fubito reverfus e fole? Sane quidem, inquit. Iam umbras illas rurfus fi oporteat eum diiudicantem contendere cum illis femper vinctis, nonne, quamdiu obtufa fit oculorum acies neque dum reftituta (tempus autem, ut ad confuetudinem redeat, non ita breve requiritur) rifui fit et dicatur, poft-

καὶ λέγοιτο ἂν περὶ αὐτοῦ ὡς ἀναβὰς ἄνω διεφθαρμένος ἥκει τὰ ὄμματα, καὶ ὅτι οὐκ ἄξιον οὐδὲ πειρᾶσθαι ἄνω ἰέναι, καὶ τὸν ἐπιχειροῦντα λύειν τε καὶ ἀνάγειν, εἴ πως ἐν ταῖς χερσὶ δύναιντο λαβεῖν καὶ ἀποκτείνειν, ἀποκτιννύναι; Σφόδρα γ' *), ἔφη. Ταύτην τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, τὴν εἰκόνα, ὦ φίλε Γλαύκων, προςαπτέον ἅπασαν τοῖς ἔμπροσθεν * λεγομένοις, τὴν B
μὲν δι' ὄψεως φαινομένην ἕδραν τῇ τοῦ δεσμωτηρίου οἰκήσει ἀφομοιοῦντα, τὸ δὲ τοῦ πυρὸς ἐν αὐτῇ φῶς τῇ τοῦ ἡλίου δυνάμει· τὴν δὲ ἄνω ἀνάβασιν καὶ θέαν τῶν ἄνω τὴν εἰς τὸν νοητὸν τόπον τῆς ψυχῆς ἄνοδον τιθεὶς οὐχ ἁμαρτήσει τῆς γ' ἐμῆς ἐλπίδος, ἐπειδὴ ταύτης ἐπιθυμεῖς ἀκούειν· θεὸς δέ που οἶδεν εἰ ἀληθὴς οὖσα τυγχάνει. τὰ δ' οὖν ἐμοὶ φαινόμενα οὕτω φαίνεται, ἐν τῷ γνωστῷ τελευταία ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ἰδέα καὶ μόγις ὁρᾶσθαι, ὀφθεῖσα δὲ * ξυλλογιστέα εἶναι, ὡς ἄρα πᾶσι πάν- C
των αὕτη ὀρθῶν τε καὶ καλῶν αἰτία, ἔν τε ὁρατῷ φῶς καὶ τὸν τούτου κύριον τεκοῦσα ἔν τε νοητῷ αὐτὴ κυρία ἀλήθειαν καὶ νοῦν παρασχομένη, καὶ ὅτι δεῖ ταύτην ἰδεῖν τὸν μέλλοντα ἐμφρόνως πράξειν ἢ ἰδίᾳ ἢ δημοσίᾳ. Ξυνοίομαι, ἔφη, καὶ ἐγώ, ὅν γε δὴ τρόπον δύναμαι. Ἴθι δὴ τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ τόδε ξυνοιήθητι καὶ μὴ θαυμάσῃς, ὅτι οἱ ἐνταῦθα ἐλθόντες οὐκ ἐθέλουσι τὰ τῶν ἀνθρώπων πράττειν, ἀλλ' ἄνω ἀεὶ ἐπείγονται * αὐτῶν αἱ ψυχαὶ διατρίβειν· εἰκὸς γάρ που οὕτως, D
εἴπερ αὖ κατὰ τὴν προειρημένην εἰκόνα ταῦτ' **) ἔχει. Εἰκὸς μέντοι, ἔφη. Τί δέ; τόδε οἴει τι θαυμαστόν, εἰ ἀπὸ θείων, ἦν δ' ἐγώ, θεωριῶν ἐπὶ τὰ ἀνθρώπειά τις ἐλθὼν κακὰ ἀσχημονεῖ τε καὶ φαίνεται σφόδρα γελοῖος ἔτι ἀμβλυώττων καί, πρὶν ἱκανῶς ξυνήθης γενέσθαι τῷ παρόντι σκότῳ, ἀναγκαζόμενος ἐν δικαστηρίοις ἢ ἄλλοθί που ἀγωνίζεσθαι περὶ τῶν τοῦ δικαίου σκιῶν ἢ ἀγαλμάτων ὧν αἱ σκιαί, καὶ διαμιλλᾶσθαι περὶ τούτου ὅπῃ ποτὲ * ὑπολαμβάνεται ταῦτα ὑπὸ τῶν αὐτὴν δι- E
καιοσύνην μὴ πώποτε ἰδόντων; Οὐδ' ὁπωστιοῦν θαυμαστόν, ἔφη. Ἀλλ' εἰ νοῦν γε ἔχοι τις, * ἦν δ' ἐγώ, μέμνητ' ***) 518

*) γρ. ἀποκτιννύναι; Ἀποκτιννύναι ἂν σφόδρα γ'. ἄλλ. ἀποκτιννύναι ἄν; Σφόδρα γ'. ἴσ. κἂν ἀποκτείνειαν; Σφόδρα γ'.

**) ἄλλ. τοῦτ'.

***) γρ. μεμνῆτ'.

quam adſcenderit, corruptis rediſſe oculis, et ne conandum quidem eſſe furſum meare? et nonne etiam eum qui tentet eos ſolvere furſumque ducere, ſi manibus eum poſſint capere et interficere, interficiant? Admodum, inquit. Haec igitur, inquam, ſimilitudo, o care Glauco, adiungenda eſt tota eis quae ſupra dicta ſunt, ita ut ſedem ſub adſpectum cadentem cum carcere comparemus, et ignis in eo lumen cum ſolis vi; adſcenſum vero et rerum ſuperarum ſpectationem animi eſſe in locum intelligibilem adſcenſum ponens haud aberrabis a ſententia mea, quoniam hanc audire cupis; deus autem ſciverit an vera ſit. quae igitur mihi videntur, haec ſunt, in loco intelligibili ſupremam eſſe boni ſpeciem, vix adſpectabilem, conſpecta autem ſi fuerit, colligendum eſſe omnibus omnium hanc eſſe rectorum ac pulchrorum cauſam, in loco adſpectabili lucem eiusque auctorem procreantem, in loco autem intelligibili ſua ipſam vi veritatem ac rationem praebentem, hancque oportere eum ſpectare qui velit ſapienter agere vel privatim vel publice. Eiusdem, inquit, ego adiutor ſum ſententiae quam maxime poſſum. Agedum, inquam, huic quoque te adſcribe ſententiae nec mirere eos qui huc venerint nolle res humanas tractare, ſed furſum ſemper tendere eorum animos ut in his otium conſumant; conſentaneum eſt enim hoc, ſiquidem ſimilitudini ante prolatae hoc quoque reſpondet. Conſentaneum vero, inquit. Quid vero? hoc exiſtimas admirabile, ſi quis a divinis, inquam, contemplationibus ad humana perveniens mala inepte ſe gerat et videatur admodum ridiculus eſſe adhuc hebetatus et, prius quam ſatis adſuetus fuerit praeſentibus tenebris, coactus in iudiciis vel alibi certare de iuſti umbris vel imaginibus has umbras reddentibus et contendere de hoc, quomodo ſtatuant de illis ii qui ipſam numquam iuſtitiam viderint? Minime vero admirabile, inquit. At ſi quis ſapiat, inquam, recordetur duplices eſſe et e du-

ἂν ὅτι διτταὶ καὶ ἀπὸ διττῶν γίγνονται *) ἐπιταράξεις ὄμμασιν,
ἔκ τε φωτὸς εἰς σκότος μεθισταμένων καὶ ἐκ σκότους εἰς φῶς.
ταὐτὰ δὲ ταῦτα νομίσας γίγνεσθαι καὶ περὶ ψυχήν, ὁπότε ἴδοι
θορυβουμένην τινὰ καὶ ἀδυνατοῦσάν τι καθορᾶν, οὐκ ἂν ἀλο-
γίστως γελῴη, ἀλλ' ἐπισκοποῖ ἂν πότερον ἐκ φανοτέρου βίου
ἥκουσα ὑπὸ ἀηθείας ἐσκότωται, ἢ ἐξ ἀμαθίας πλείονος εἰς
φανότερον * ἰοῦσα ὑπὸ λαμπροτέρου μαρμαρυγῆς ἐμπέπλησται, B
καὶ οὕτω δὴ τὴν μὲν εὐδαιμονίσειεν ἂν τοῦ πάθους τε καὶ βίου,
τὴν δὲ ἐλεήσειεν, καὶ εἰ γελᾶν ἐπ' αὐτῇ βούλοιτο, ἧττον ἂν
καταγέλαστος ὁ γέλως αὐτῷ εἴη, ἢ ὁ ἐπὶ τῇ ἄνωθεν ἐκ φωτὸς
ἡκούσῃ. Καὶ μάλα, ἔφη, μετρίως λέγεις. Δεῖ δή, εἶπον,
ἡμᾶς τοιόνδε νομίσαι περὶ αὐτῶν, εἰ ταῦτα ἀληθῆ, τὴν παι-
δείαν οὐχ, οἵαν τινὲς ἐπαγγελλόμενοί φασιν εἶναι, τοιαύτην
καὶ εἶναι· φασὶ δέ που οὐκ ἐνούσης * ἐν τῇ ψυχῇ ἐπιστήμης C
σφεῖς ἐντιθέναι, οἷον τυφλοῖς ὀφθαλμοῖς ὄψιν ἐντιθέντες.
Φασὶ γὰρ οὖν, ἔφη. Ὁ δέ γε νῦν λόγος, ἦν δ' ἐγώ, σημαί-
νει ταύτην τὴν ἐνοῦσαν ἑκάστῳ **) δύναμιν ἐν τῇ ψυχῇ καὶ τὸ
ὄργανον ᾧ καταμανθάνει ἕκαστος, οἷον εἰ ὄμμα μὴ δυνατὸν
ἦν ἄλλως ἢ ξὺν ὅλῳ τῷ σώματι στρέφειν πρὸς τὸ φανὸν ἐκ τοῦ
σκοτώδους, οὕτω ξὺν ὅλῃ τῇ ψυχῇ ἐκ τοῦ γιγνομένου περια-
κτέον εἶναι, ἕως ἂν εἰς τὸ ὂν καὶ τοῦ ὄντος τὸ φανότατον δυ-
νατὴ γένηται ἀνασχέσθαι θεωμένη· τοῦτο δ' εἶναί φαμεν * τἀ- D
γαθόν· ἦ γάρ; Ναί. Τούτου τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, αὐτοῦ
τέχνη ἂν εἴη, τῆς περιαγωγῆς, τίνα τρόπον ὡς ῥᾷστά τε καὶ
ἀνυσιμώτατα μεταστραφήσεται, οὐ τοῦ ἐμποιῆσαι αὐτῷ τὸ
ὁρᾶν, ἀλλ' ὡς ἔχοντι μὲν αὐτό, οὐκ ὀρθῶς δὲ τετραμμένῳ
οὐδὲ βλέποντι οἷ ἔδει τοῦτο δὴ μηχανήσασθαι ***). Ἔοικε γάρ,
ἔφη. Αἱ μὲν τοίνυν ἄλλαι ἀρεταὶ καλούμεναι ψυχῆς κινδυ-
νεύουσιν ἐγγύς τι εἶναι τῶν τοῦ σώματος (τῷ ὄντι γὰρ οὐκ
ἐνοῦσαι πρότερον ὕστερον * ἐμποιεῖσθαι ἔθεσί τε καὶ ἀσκήσε- E
σιν), ἡ δὲ τοῦ φρονῆσαι παντὸς μᾶλλον θειοτέρου τινὸς τυγ-
χάνει, ὡς ἔοικεν, οὖσα, ὃ τὴν μὲν δύναμιν οὐδέποτε ἀπόλλυ-

---

*) γρ. γίγνοιντ' ἄν.
**) γρ. ἑκάστου.
***) γρ. τοῦτο διαμηχανήσασθαι.

plicibus rebus exſiſtentes perturbationes oculorum, ſi e luce in tenebras transeant et e tenebris in lucem. eadem haec arbitrans uſu venire etiam animo, quando viderit perturbatum aliquem nec valentem ad ſpectandum quicquam, non inconſiderate ridebit, ſed anquiret, utrum e lucidiore vita veniens propter inſolentiam occaecatus ſit, an ab inſipientia maiore ad lucidiorem progreſſus ſplendidiore fulgore oppletus ſit, et ita videlicet hunc felicem exiſtimabit propter affectionem ac vitam, illius vero miſerebitur, et ſi forte ridere eum voluerit, minus ridiculus eius riſus de hoc erit quam de eo qui deſuper e luce venerit. Admodum, inquit, recte dicis. Oportet igitur, inquam, nos ita ſtatuere de eis, ſi haec vera ſunt, diſciplinam non, qualem quidam profitentes dicant eſſe, talem etiam eſſe; dicunt autem ſe ſcientiam quae in animo non inſit iniicere, tamquam caecis oculis viſum iniicientes. Dicunt vero, inquit. Ea autem quae nunc habetur oratio, inquam, declarat hanc quae in cuiusque animo inſit facultatem et inſtrumentum quo quisque percipiat, velut ſi oculus non poſſet aliter niſi toto cum corpore converti ad lucidum e tenebricoſo, ita toto cum animo ex eo quod gignatur circumferenda eſſe, dum ad verum ſplendidiſſimamque veri naturam poſſit attolli contemplans; hoc autem eſſe dicimus bonum; nonne? Ita. Huius igitur, inquam, converſionis ars erit diſciplina, hoc ipſum ſpectans, quomodo quam facillime maximoque cum profectu circumferri poſſit oculus, non ut iniiciat ei viſum, ſed potius ut ei habenti quidem hunc, non recte autem converſo neque ſpectanti quo oporteat omni ſtudio ſuccurrat. Conſentaneum vero eſt, inquit. Atque ceterae quidem virtutes quae dicuntur animi videntur propius ſere abeſſe a corporis facultatibus (revera enim quum ante non inſint poſt iniici conſuetudine et exercitatione), intelligentiae autem vis omnino divinior quaedam eſt ut patet, quae facultatem quidem numquam amittit, con-

σιν, ὑπὸ δὲ τῆς περιαγωγῆς χρήσιμόν τε καὶ ὠφέλιμον καὶ
ἄχρηστόν αὖ * καὶ βλαβερὸν γίγνεται· ἢ οὔπω ἐννενόηκας 519
τῶν λεγομένων πονηρῶν μέν, σοφῶν δέ, ὡς δριμὺ μὲν βλέπει
τὸ ψυχάριον καὶ ὀξέως διορᾷ πάντα *) ἐφ' ἃ τέτραπται, ὡς
οὐ φαύλην ἔχον τὴν ὄψιν, κακίᾳ δ' ἠναγκασμένον ὑπηρετεῖν,
ὥςτε **) ὅσῳ ἂν ὀξύτερον βλέπῃ, τοσούτῳ πλείω κακὰ ἐργα-
ζόμενον; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Τοῦτο μέντοι, ἦν δ' ἐγώ, τὸ
τῆς τοιαύτης φύσεως εἰ ἐκ παιδὸς εὐθὺς κοπτόμενον περιεκόπη
τὰ τῆς γενέσεως ξυγγενῆ, ὥςπερ μολυβδίδας, * αἳ δὴ ἐδωδαῖς B
τε καὶ τῶν τοιούτων ***) ἡδοναῖς τε καὶ λιχνείαις προςφυεῖς
γιγνόμεναι περὶ τὰ κάτω στρέφουσι τὴν τῆς ψυχῆς ὄψιν· ὧν
εἰ ἀπαλλαγὲν περιεστρέφετο εἰς τἀληθῆ καὶ ἐκεῖνα ἂν τὸ αὐτὸ
τοῦτο τῶν αὐτῶν ἀνθρώπων ὀξύτατα ἑώρα, ὥςπερ καὶ ἐφ' ἃ
νῦν τέτραπται. Εἰκός γ', ἔφη. Τί δέ; τόδε οὐκ εἰκός, ἦν
δ' ἐγώ, καὶ ἀνάγκη ἐκ τῶν προειρημένων, μήτε τοὺς ἀπαιδεύ-
τους καὶ ἀληθείας ἀπείρους ἱκανῶς ἄν ποτε πόλιν ἐπιτροπεῦσαι
* μήτε τοὺς ἐν παιδείᾳ ἐωμένους διατρίβειν διὰ τέλους, τοὺς C
μὲν ὅτι σκοπὸν ἐν τῷ βίῳ οὐκ ἔχουσιν ἕνα, οὗ στοχαζομένους
δεῖ ἅπαντα πράττειν ἃ ἂν πράττωσιν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ, τοὺς
δὲ ὅτι ἑκόντες εἶναι οὐ πράξουσιν ἡγούμενοι ἐν μακάρων νήσοις
ζῶντες ἔτι ἀπῳκίσθαι; Ἀληθῆ, ἔφη. Ἡμέτερον δὴ ἔργον,
ἦν δ' ἐγώ, τῶν οἰκιστῶν τάς τε βελτίστας φύσεις ἀναγκάσαι
ἀφικέσθαι πρὸς τὸ μάθημα ὃ ἐν τῷ ἔμπροσθεν †) ἔφαμεν εἶ-
ναι μέγιστον, ἰδεῖν τε τὸ ἀγαθὸν * καὶ ἀναβῆναι ἐκείνην τὴν D
ἀνάβασιν, καὶ ἐπειδὰν ἀναβάντες ἱκανῶς ἴδωσι, μὴ ἐπιτρέπειν
αὐτοῖς ὃ νῦν ἐπιτρέπεται. Τὸ ποῖον δή; Τὸ αὐτοῦ, ἦν δ'
ἐγώ, καταμένειν καὶ μὴ ἐθέλειν πάλιν καταβαίνειν παρ' ἐκεί-
νους τοὺς δεσμώτας μηδὲ μετέχειν τῶν παρ' ἐκείνοις πόνων τε
καὶ τιμῶν, εἴτε φαυλότεραι εἴτε σπουδαιότεραι. Ἔπειτ', ἔφη,
ἀδικήσομεν αὐτοὺς καὶ ποιήσομεν χεῖρον ζῆν δυνατὸν αὐτοῖς
ὂν ἄμεινον; Ἐπελάθου, * ἦν δ' ἐγώ, πάλιν, ὦ φίλε, ὅτι E
νομοθέτῃ οὐ τούτου μέλει ὅπως ἕν τι γένος ἐν πόλει διαφερόν-
τως εὖ πράξει, ἀλλ' ἐν ὅλῃ τῇ πόλει τοῦτο μηχανᾶται ἐγγενέ-

---

*) ἄλλ. ταῦτα. **) ἴσ. καί.
***) ἄλλ. καὶ τοιούτων. †) ἄλλ. πρόσθεν.

versione vero proba et utilis itemque inutilis ac perniciosa exsistit; an nondum animadvertisti eorum qui dicantur improbi quidem, sed sapientes esse quam acriter cernat animus et acute perspiciat omnia ad quae se convertat, quippe non vilem habens aciem oculorum, pravitati autem coactam servire, ut quo acrius cernat, eo plura efficiat mala? Sane quidem, inquit. Talis vero, inquam, natura si statim a pueritia circumcideretur ab eis quae ortui adiuncta sunt, tamquam a massis plumbeis, quae cibis talibusque voluptatibus et cupediis adhaerescentia ad inferiores res convertunt mentis aciem, circumferretur ad vera et haec ipsa illa eorundem hominum vis acerrime cerneret, quemadmodum ea ad quae nunc conversa est. Consentaneum vero, inquit. Quid vero? hoc nonne consentaneum, inquam, et necesse est ex eis quae ante diximus, neque incultos et veritatis expertes satis umquam gubernaturos esse civitatem neque eos quibus permissum fuerit semper in disciplina versari, hos quidem, quia finem in vita non sibi propositum habeant, ad quem referant omnia quaecumque faciant et privatim et publice, illos autem, quia sua sponte nihil acturi sint arbitrantes se in beatorum insulis adhuc collocatos esse? Vera, inquit. Nostrum igitur est, inquam, conditorum, optimas naturas cogere ut ad disciplinam aggrediantur quam supra diximus optimam esse, bonum spectent, et illum gradum adscendant, postquam vero adscenderint satisque viderint, ut ne permittatur eis quod nunc permittitur. Quale tandem? Istic, inquam, permanere nec rursus velle descendere ad illos vinctos neque in partem venire eorum qui illis impositi sunt laborum et honorum, sive viliores hi sunt sive praestabiliores. Itane, inquit, iniuriam eis illaturi atque effecturi sumus ut deterius vivant, quum possint melius? Rursus, inquit, oblitus es, amice, legis latorem non hoc curare ut unum aliquod genus in civitate prae caeteris felicitate utatur, sed id agere ut in

σθαι, ξυναρμόττων τοὺς πολίτας πειθοῖ τε καὶ ἀνάγκῃ, ποιῶν μεταδιδόναι ἀλλήλοις τῆς ὠφελείας ἣν ἂν ἕκαστοι τὸ κοινὸν δυνατοὶ ὦσιν ὠφελεῖν, καὶ αὐτὸς ἐμποιῶν τοιούτους ἄνδρας 520 ἐν τῇ πόλει οὐχ ἵνα ἀφιῇ τρέπεσθαι ὅπῃ ἕκαστος βούλεται, ἀλλ' ἵνα καταχρῆται αὐτὸς αὐτοῖς ἐπὶ τὸν ξύνδεσμον τῆς πόλεως. Ἀληθῆ, ἔφη· ἐπελαθόμην γάρ. Σκέψαι τοίνυν, εἶπον, ὦ Γλαύκων, ὅτι οὐδ' ἀδικήσομεν τοὺς παρ' ἡμῖν γιγνομένους φιλοσόφους, ἀλλὰ δίκαια πρὸς αὐτοὺς ἐροῦμεν προσαναγκάζοντες τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖσθαί τε καὶ φυλάττειν. ἐροῦμεν γὰρ ὅτι οἱ μὲν * ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι τοιοῦτοι γιγνόμενοι εἰκότως B οὐ μετέχουσι τῶν ἐν αὐταῖς πόνων· αὐτόματοι γὰρ ἐμφύονται ἀκούσης τῆς ἐν ἑκάστῃ πολιτείας, δίκην δ' ἔχει τό γε αὐτοφυὲς μηδενὶ τροφὴν ὀφεῖλον μηδ' ἐκτίνειν τῳ προθυμεῖσθαι τὰ τροφεῖα· ὑμᾶς δ' ἡμεῖς ὑμῖν τε αὐτοῖς τῇ τε ἄλλῃ πόλει ὥσπερ ἐν σμήνεσιν ἡγεμόνας τε καὶ βασιλέας ἐγεννήσαμεν, ἄμεινόν τε καὶ τελεώτερον ἐκείνων πεπαιδευμένους * καὶ μᾶλλον δυνατοὺς C ἀμφοτέρων μετέχειν. καταβατέον οὖν ἐν μέρει ἕκαστον *) εἰς τὴν τῶν ἄλλων ξυνοίκησιν καὶ ξυνεθιστέον τὰ σκοτεινὰ θεάσασθαι· ξυνεθιζόμενοι γὰρ μυρίῳ βέλτιον ὄψεσθε τῶν ἐκεῖ καὶ γνώσεσθε ἕκαστα τὰ εἴδωλα ἅττα ἐστὶ καὶ ὧν, διὰ τὸ τἀληθῆ ἑωρακέναι καλῶν τε καὶ δικαίων καὶ ἀγαθῶν πέρι. καὶ οὕτως ὕπαρ ἡμῖν καὶ ὑμῖν ἡ πόλις οἰκήσεται, ἀλλ' οὐκ ὄναρ, ὡς νῦν αἱ πολλαὶ ὑπὸ σκιαμαχούντων τε πρὸς ἀλλήλους καὶ στασιαζόντων * περὶ τοῦ ἄρχειν οἰκοῦνται, ὡς μεγάλου τινὸς ἀγαθοῦ D ὄντος. τὸ δέ που ἀληθὲς ὧδ' ἔχει· ἐν πόλει ᾗ ἥκιστα πρόθυμοι ἄρχειν οἱ μέλλοντες ἄρξειν, ταύτην ἄριστα καὶ ἀστασιαστότατα ἀνάγκη οἰκεῖσθαι, τὴν δ' ἐναντίους ἄρχοντας σχοῦσαν ἐναντίως. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἀπειθήσουσιν οὖν ἡμῖν, οἴει, οἱ τρόφιμοι ταῦτ' ἀκούοντες, καὶ οὐκ ἐθελήσουσι ξυμπονεῖν ἐν τῇ πόλει ἕκαστοι ἐν μέρει, τὸν δὲ πολὺν χρόνον μετ' ἀλλήλων οἰκεῖν ἐν τῷ καθαρῷ; Ἀδύνατον, ἔφη· δίκαια * γὰρ E δὴ δικαίοις ἐπιτάξομεν. παντὸς μὴν μᾶλλον ὡς ἐπ' ἀναγκαῖον

---

*) ἄλλ. ἑκάστῳ.

tota civitate ea exſiſtat, coniungentem cives perſuaſione ac neceſſitate, efficientem ut inter ſe communicent utilitatem quam quisque communi poſſit afferre, ipſumque fingentem tales viros in civitate, non ut permittat eis ſe convertere quocumque quisque velit, ſed ut ipſe ipſis utatur ad civitatem colligandam. Vero, inquit; oblitus enim eram. Reputa igitur, inquam, Glauco, nos nullam illaturos eſſe iniuriam noſtris qui exſtiterint philoſophis, ſed iure eis dicturos cogentes eos reliquos curare et cuſtodire. dicemus enim: in ceteris quidem civitatibus tales qui exſiſtunt iure earum labores non ſubeunt; ſua enim ſponte innaſcuntur invita cuiusque civitatis adminiſtratione, et par eſt quod ſua ſponte naſcitur neque ulli educationem debet id nec ulli educationis velle mercedem ſolvere; vos autem nos et vobismet ipſis et reliquae civitati velut in apium examinibus duces ac reges procreavimus, melius et perfectius illis inſtitutos magisque valentes ad utraque tractanda. deſcendendum igitur eſt pro ſua cuique parte in reliquorum ſocietatem et adſueſcendum ad tenebricoſa ſpectanda; adſueti enim mirum quanto melius ea viſuri eſtis, quam qui ibi verſantur atque cogniturі quaeque ſimulacra quaenam ſint et quorum, propterea quod veram ſpectaſtis pulchri et iuſti et boni naturam. et ita vere nobis ac vobis civitas adminiſtrabitur, non ſpecie, ut nunc plurimae ab hominibus reguntur qui de rebus vanis contendunt inter ſe et ſeditiones conflant imperii cauſa, quaſi magnum quoddam bonum ſit. vere autem res ſic ſe habet: civitas, in qua minime appetentes ſunt imperii imperaturi, non poteſt non optime et placidiſſime adminiſtrari, ea vero quae contrarios habet duces, contra. Sane quidem, inquit. An igitur nobis non obſequentur, putas, alumni haec audientes nec volent una labores ſubire in civitate pro ſua quisque parte, plurimum vero tempus inter ſe vivere in puro? Fieri non poteſt, inquit; iuſta enim iuſtis mandabimus. omnino tamen, ut ad neceſſa-

αὐτῶν ἕκαστος εἶσι τὸ ἄρχειν, τοὐναντίον τῶν νῦν ἐν ἑκάστῃ
πόλει ἀρχόντων. Οὕτω γὰρ ἔχει, ἦν δ' ἐγώ, ὦ ἑταῖρε. εἰ
μὲν βίον ἐξευρήσεις ἀμείνω τοῦ ἄρχειν τοῖς * μέλλουσιν ἄρ- 521
ξειν, ἔστι σοι δυνατὴ γενέσθαι πόλις εὖ οἰκουμένη· ἐν μόνῃ
γὰρ αὐτῇ ἄρξουσιν οἱ τῷ ὄντι πλούσιοι, οὐ χρυσίου, ἀλλ' οὗ
δεῖ τὸν εὐδαίμονα πλουτεῖν, ζωῆς ἀγαθῆς τε καὶ ἔμφρονος·
εἰ δὲ πτωχοὶ καὶ πεινῶντες ἀγαθῶν ἰδίων ἐπὶ τὰ δημόσια ἴασιν,
ἐντεῦθεν οἰόμενοι τἀγαθὸν δεῖν ἁρπάζειν, οὐκ ἔστι· περιμά-
χητον γὰρ τὸ ἄρχειν γιγνόμενον, οἰκεῖος ὢν καὶ ἔνδον ὁ τοι-
οῦτος πόλεμος αὐτούς τε ἀπόλλυσι καὶ τὴν ἄλλην πόλιν. Ἀλη-
θέστατα, ἔφη. Ἔχεις οὖν, * ἦν δ' ἐγώ, βίον ἄλλον τινὰ B
πολιτικῶν ἀρχῶν καταφρονοῦντα ἢ τὸν τῆς ἀληθινῆς φιλοσο-
φίας; Οὐ μὰ τὸν Δία, ἦ δ' ὅς. Ἀλλὰ μέντοι δεῖ γε μὴ ἐρα-
στὰς τοῦ ἄρχειν ἰέναι ἐπ' αὐτό, εἰ δὲ μή, οἵ γε ἀντερασταὶ
μαχοῦνται. Πῶς δ' οὔ; Τίνας οὖν ἄλλους ἀναγκάσεις ἰέναι
ἐπὶ φυλακὴν τῆς πόλεως, ἢ οἳ περὶ τούτων τε φρονιμώτατοι
δι' ὧν ἄριστα πόλις οἰκεῖται, ἔχουσί τε τιμὰς ἄλλας καὶ βίον
ἀμείνω τοῦ πολιτικοῦ; Οὐδένας ἄλλους, ἔφη.

* Βούλει οὖν τοῦτ' ἤδη σκοπῶμεν, τίνα τρόπον οἱ τοιοῦ- C
τοι ἐγγενήσονται, καὶ πῶς τις ἀνάξει αὐτοὺς εἰς φῶς, ὥσπερ
ἐξ Ἅιδου λέγονται δή τινες εἰς θεοὺς ἀνελθεῖν; Πῶς γὰρ οὐ
βούλομαι; ἔφη. Τοῦτο δή, ὡς ἔοικεν, οὐκ ὀστράκου ἂν εἴη
περιστροφή, ἀλλὰ ψυχῆς περιαγωγή, ἐκ νυκτερινῆς τινὸς ἡμέ-
ρας εἰς ἀληθινὴν τοῦ ὄντος ἰούσης ἐπάνοδον, ἣν δὴ φιλοσο-
φίαν ἀληθῆ φήσομεν εἶναι. Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκοῦν δεῖ σκο-
πεῖσθαι τί τῶν μαθημάτων ἔχει τοιαύτην * δύναμιν; Πῶς γὰρ D
οὔ; Τί ἂν οὖν εἴη, ὦ Γλαύκων, μάθημα ψυχῆς ὁλκὸν ἀπὸ
τοῦ γιγνομένου ἐπὶ τὸ ὄν; τόδε δ' ἐννοῶ λέγων ἅμα· οὐκ ἀθλη-
τὰς μέντοι πολέμου ἔφαμεν τούτους ἀναγκαῖον εἶναι νέους
ὄντας; Ἔφαμεν γάρ. Δεῖ ἄρα καὶ τοῦτο προσέχειν τὸ μάθημα
ὃ ζητοῦμεν πρὸς ἐκείνῳ. Τὸ ποῖον; Μὴ ἄχρηστον πολεμικοῖς
ἀνδράσιν εἶναι. Δεῖ μέντοι, ἔφη, εἴπερ οἷόν τε. Γυμνα-

rium aliquid, eorum quisque aggredietur ad imperium, quod contra fit ab his qui nunc in civitate principatum tenent. Ita enim fe habet, inquam, amice. fi vitam invenies meliorem principatu eis qui imperaturi funt, fieri poterit ut civitas exfiftat bene adminiftrata; in fola enim hac regnabunt vere divites, non auro, fed eo quo beatum oportet abundare, vita bona ac fapiente; fin autem inopes et indigentes bonorum propriorum ad publica accedunt, hinc arbitrantes bona effe rapienda, non poteft fieri; de principatu enim fi contenditur, bellum hoc proprium et inteftinum ipfos perdit reliquamque civitatem. Veriffime, inquit. Tenesne igitur, inquam, vitam aliam civilia imperia defpicientem atque eam quae cum vera philofophia vivitur? Haudquaquam hercle, inquit. Iam vero oportet non amatores imperii accedere ad principatum, fin minus, rivales pugnabunt. Quidni? Quosnam ergo alios coges accedere ad cuftodiam civitatis, nifi prudentiffimos ad ea, quibus optime civitas regitur, tenentesque honores alios ac vitam meliorem civili? Nullos alios, inquit.

Visne igitur hoc iam inveftigemus quo pacto tales innafcantur et quomodo quispiam eos educere poffit in lucem, quemadmodum ab inferis dicuntur quidam ad deos adfcendere? Quidni velim? inquit. Hoc igitur, ut patet, non teftae erit converfio, fed animi elatio e nocturno quodam die ad verum ac perfectum, quem quidem adfcenfum philofophiam veram dicemus effe. Sane quidem. Nonne iam videndum eft quaenam difciplinarum talem habeat facultatem? Quidni? Quaenam igitur erit, Glauco, difciplina animum ducens ab eo quod gignitur ad id quod eft? hoc autem mecum reputo dum loquor: nonne athletus belli diximus hos neceffario effe dum iuvenes effent? Diximus vero. Oportet igitur etiam hoc adiunctum effe difciplinae quam quaerimus praeter illud. Quidnam? Ut ne inutilis fit viris bellicofis. Oportet vero, inquit, fi fieri poteft. Gymna-

στικῇ μὲν *) καὶ μουσικῇ ἔν γε τῷ πρόσθεν ἐπαιδεύοντο ἡμῖν.
Ἦν ταῦτα, ἔφη. Γυμναστικὴ * μέν που περὶ γιγνόμενον καὶ E
ἀπολλύμενον τετεύτακε· σώματος γὰρ αὔξης καὶ φθίσεως ἐπι-
στατεῖ. Φαίνεται. Τοῦτο μὲν δὴ οὐκ ἂν εἴη ὃ ζητοῦμεν μά-
θημα. * Οὐ γάρ. Ἀλλ' ἆρα μουσικὴ ὅσον **) τὸ πρότερον 522
διήλθομεν; Ἀλλ' ἦν ἐκείνη γ', ἔφη, ἀντίστροφος τῆς γυμνα-
στικῆς, εἰ μέμνησαι, ἔθεσι παιδεύουσα τοὺς φύλακας, κατά
τε ἁρμονίαν εὐαρμοστίαν τινά, οὐκ ἐπιστήμην, παραδιδοῦσα
καὶ κατὰ ῥυθμὸν εὐρυθμίαν, ἔν τε τοῖς λόγοις ἕτερα τούτων
ἀδελφά, ἔφη, ἄττα ἔχουσα, καὶ ὅσοι μυθώδεις τῶν λόγων καὶ
ὅσοι ἀληθινώτεροι ἦσαν· μάθημα δὲ πρὸς τοιοῦτόν τι ἀγα-
θόν ***), οἷον σὺ νῦν ζητεῖς, οὐδὲν ἦν ἐν * αὐτῇ. Ἀκριβέ- B
στατα, ἦν δ' ἐγώ, ἀναμιμνήσκεις με· τῷ γὰρ ὄντι τοιοῦτον
οὐδὲν εἶχεν. ἀλλ', ὦ δαιμόνιε Γλαύκων, τί ἂν εἴη τοιοῦτον;
αἵ γὰρ †) τέχναι βάναυσοί που ἅπασαι ἔδοξαν εἶναι. Πῶς δ'
οὔ; καὶ μὴν τί ἔτ' ἄλλο λείπεται μάθημα, μουσικῆς καὶ γυ-
μναστικῆς καὶ τῶν τεχνῶν κεχωρισμένον; Φέρε, ἦν δ' ἐγώ, εἰ
μηδὲν ἔτι ἐκτὸς τούτων ἔχομεν λαβεῖν, τῶν ἐπὶ πάντα τεινόν-
των τι λάβωμεν. Τὸ ποῖον; * Οἷον τοῦτο τὸ κοινόν, ᾧ πᾶσαι C
προσχρῶνται τέχναι τε καὶ διάνοιαι καὶ ἐπιστῆμαι, ὃ καὶ παντὶ
ἐν πρώτοις ἀνάγκη μανθάνειν. Τὸ ποῖον; ἔφη. Τὸ φαῦλον
τοῦτο, ἦν δ' ἐγώ, τὸ ἕν τε καὶ τὰ δύο καὶ τὰ τρία διαγιγνώ-
σκειν· λέγω δὲ αὐτὸ ἐν κεφαλαίῳ ἀριθμόν τε καὶ λογισμόν· ἢ
οὐχ οὕτω περὶ τούτων ἔχει, ὡς πᾶσα τέχνη τε καὶ ἐπιστήμη
ἀναγκάζεται αὐτῶν μέτοχος γίγνεσθαι; Καὶ μάλα, ἔφη. Οὐκ-
οῦν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἡ πολεμική; Πολλή, ἔφη, ἀνάγκη. Παγ-
γέλοιον οὖν ††), ἔφην, * στρατηγὸν Ἀγαμέμνονα ἐν ταῖς D
τραγῳδίαις Παλαμήδης ἑκάστοτε ἀποφαίνει· ἢ οὐκ ἐννενόηκας
ὅτι φησὶν ἀριθμὸν εὑρὼν τάς τε τάξεις τῷ στρατοπέδῳ κατα-
στῆσαι ἐν Ἰλίῳ καὶ ἐξαριθμῆσαι ναῦς τε καὶ τἆλλα πάντα, ὡς
πρὸ τοῦ ἀναριθμήτων ὄντων καὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὡς ἔοι-
κεν, οὐδ' ὅσους πόδας εἶχεν εἰδότος, εἴπερ ἀριθμεῖν μὴ ἠπί-

*) γρ. μέν που. ἄλλ. μήν. **) γρ. ὅσην.
***) ἴσ. ἀγαγόν. †) γρ. αἵ τε γάρ.
††) γρ. γοῦν.

ſtica et muſica ſupra inſtituebantur nobis. Erant iſta, inquit. Gymnaſtica autem, ni fallor, ad id quod gignitur et interit omne ſtudium confert; corporis enim acceſſioni et deceſſioni praeeſt. Patet. Haec igitur non erit quam quaerimus diſciplina. Minime vero. Num muſica quantum ſupra eam perſequuti ſumus? At erat illa, inquit, ex altera parte reſpondens gymnaſticae arti, ſi meminiſti, moribus inſtituens cuſtodes, harmonica concinnitatem quandam, non ſcientiam, tradens et numero modum congruentem, et in ſermonibus alia quaedam, inquit, his ſimilia habens, quicumque fabuloſi ſermonum et quicumque veriores erant; diſciplina vero ad tale quid ducens quale tu nunc quaeris nulla erat in illa. Accuratiſſime, inquam, in memoriam mihi id reducis; profecto enim nihil tale habebat. at, mi optime Glauco, quaenam erit haec diſciplina? artes enim ſordidae, ni fallor, omnes ad unam videbantur eſſe. Quidni? quamquam quaenam adhuc reliqua erit diſciplina a muſica et gymnaſtica et artibus ſeparata? Age, inquam, ſi nihil iam ab his ſeparatum poſſumus ſumere, eorum quae ad omnia pertinent aliquid ſumamus. Quale iſtud? Velut commune illud quo omnes utuntur et artes et cogitationes et diſciplinae, quod etiam cuique in primis eſt diſcendum. Quidnam? inquit. Vile illud, reſpondi, quod unum et duo et tria discernit; dico autem id in univerſum numerandi et computandi artem; an non haec ita ſe habet, ut quaevis ars et diſciplina cogatur eius partem habere? Admodum, inquit. Nonne, inquam, etiam militaris? Prorſus, inquit, neceſſe eſt. Valde ridiculum certe, inquam, ducem Agamemnonem in tragoediis Palamedes paſſim declarat; an non intellexiſti eum dicere numero invento ſe ordines exercitus conſtituiſſe ad Troiam et enumeraſſe naves reliquaque omnia tamquam ſi ante numerari non potuiſſent et Agamemnon, ut patet, nec quot pedes haberet ſciviſſet, quoniam numerare non potuiſſet?

στατο; καίτοι ποῖόν τιν' αὐτὸν οἴει στρατηγὸν εἶναι; Ἄτοπόν
τιν', ἔφη, ἔγωγε, εἰ ἦν τοῦτ' ἀληθές. Ἄλλο τι οὖν, * ἦν E
δ' ἐγώ, μάθημα ἀναγκαῖον πολεμικῷ ἀνδρὶ θήσομεν λογίζε-
σθαί τε καὶ ἀριθμεῖν δύνασθαι; Πάντων γ', ἔφη, μάλιστα,
εἰ καὶ ὁτιοῦν μέλλει τάξεων ἐπαΐειν, μᾶλλον δ' εἰ καὶ ἄνθρω-
πος ἔσεσθαι. Ἐννοεῖς οὖν, εἶπον, περὶ τοῦτο τὸ μάθημα
ὅπερ ἐγώ; Τὸ ποῖον; Κινδυνεύει τῶν πρὸς τὴν νόησιν ἀγόν-
των * φύσει εἶναι ὧν *) ζητοῦμεν, χρῆσθαι δ' οὐδεὶς αὐτῷ 523
ὀρθῶς, ἑλκτικῷ ὄντι παντάπασι πρὸς οὐσίαν. Πῶς, ἔφη,
λέγεις; Ἐγὼ πειράσομαι, ἦν δ' ἐγώ, τό γ' ἐμοὶ δοκοῦν δη-
λῶσαι. ἃ γὰρ διαιροῦμαι παρ' ἐμαυτῷ ἀγωγά τε εἶναι οἷ **)
λέγομεν καὶ μή, ξυνθεατὴς γενόμενος ξύμφαθι ἢ ἄπειπε, ἵνα
καὶ τοῦτο σαφέστερον ἴδωμεν εἰ ἔστιν οἷον μαντεύομαι. Δεί-
κνυ, ἔφη. Δείκνυμι δή, εἶπον, εἰ καθορᾷς, τὰ μὲν ἐν ταῖς
αἰσθήσεσιν οὐ παρακαλοῦντα * τὴν νόησιν εἰς ἐπίσκεψιν, ὡς B
ἱκανῶς ὑπὸ τῆς αἰσθήσεως κρινόμενα, τὰ δὲ παντάπασι δια-
κελευόμενα ἐκείνην ἐπισκέψασθαι, ὡς τῆς αἰσθήσεως οὐδὲν
ὑγιὲς ποιούσης ***). Τὰ πόῤῥωθεν, ἔφη, φαινόμενα δῆλον
ὅτι λέγεις καὶ τὰ ἐσκιαγραφημένα. Οὐ πάνυ, ἦν δ' ἐγώ, ἔτυ-
χες οὗ λέγω. Ποῖα μήν, ἔφη, λέγεις; Τὰ μὲν οὐ παρακα-
λοῦντα, ἦν δ' ἐγώ, ὅσα μὴ ἐκβαίνει εἰς ἐναντίαν * αἴσθησιν C
ἅμα· τὰ δ' ἐκβαίνοντα ὡς παρακαλοῦντα τίθημι, ἐπειδὰν ἡ
αἴσθησις μηδὲν μᾶλλον τοῦτο ἢ τὸ ἐναντίον δηλοῖ, εἴτ' ἐγγύ-
θεν προσπίπτουσα εἴτε πόῤῥωθεν. ὧδε δὲ ἃ λέγω σαφέστερον
εἴσει. οὗτοι, φαμέν, τρεῖς ἂν εἶεν δάκτυλοι, ὅ τε σμικρό-
τατος καὶ ὁ δεύτερος καὶ ὁ μέσος. Πάνυ γ', ἔφη. Ὡς ἐγ-
γύθεν τοίνυν ὁρωμένους λέγοντός μου διανοοῦ. ἀλλά μοι περὶ
αὐτῶν τόδε σκόπει. Τὸ ποῖον; Δάκτυλος μὲν αὐτῶν φαίνεται
ὁμοίως ἕκαστος, * καὶ ταύτῃ γε οὐδὲν διαφέρει, ἐάν τε ἐν μέσῳ D
ὁρᾶται ἐάν τ' ἐν ἐσχάτῳ, ἐάν τε λευκὸς ἐάν τε μέλας, ἐάν τε
παχὺς ἐάν τε λεπτός, καὶ πᾶν ὅ τι τοιοῦτον· ἐν πᾶσι γὰρ τού-
τοις οὐκ ἀναγκάζεται τῶν πολλῶν ἡ ψυχὴ †) τὴν νόησιν ἐπε-
ρέσθαι τί ποτ' ἐστὶ δάκτυλος· οὐδαμοῦ γὰρ ἡ ὄψις αὐτῇ ἅμα
ἐσήμηνε τὸν δάκτυλον τοὐναντίον ἢ δάκτυλον εἶναι. Οὐ γὰρ

*) γρ. ὅ. **) γρ. οἷα.
***) ἴσ. νοούσης. †) ἴσ. ἀναγκάζεται ἡ ψυχή.

iam qualem meum cenfes ducem fuiffe? Ridiculum aliquem, inquit, equidem, fi hoc erat verum. Nonne igitur, inquam, difciplinam neceffariam militari viro ponemus computandi numerandique facultatem? Omnium vero, inquit, maxime, fi vel minimam habiturus fit intelligentiam exercitus ordinandi, vel potius fi etiam homo fit futurus. Cogitasne igitur, inquam, de hac difciplina id quod ego? Quale iftud? Videtur earum quae ad intelligentiam ducunt natura effe quas quaerimus, uti autem nemo ea recte, quippe quae trahat omnino ad id quod eft. Quomodo, inquit, dicis? Ego conabor, inquam, fententiam meam declarare. etenim quae diftinguo apud animum meum ducentia effe quo dicimus et non ducentia, ea fpectans mecum dic vel nega, ut hoc quoque clarius videamus fitne tale quale augurer. Oftende, inquit. Oftendo igitur, inquam, fi perfpicis, alia quae fenfibus percipiantur non excitare mentem ad inveftigationem, quia fatis a fenfibus diiudicentur, alia vero prorfus adhortari eam ad inveftigandum, quia fenfus nihil fani percipiat. Ea, inquit, patet te dicere quae procul appareant et in fpeciem picta fint. Non plane, inquam, asfequutus es quod dico. Qualia vero, inquit, dicis? Ea quae non excitent, inquam, omnia quae non evadant in contrariam fimul perceptionem, quae vero evadant ea excitare pono, quando fenfus nihilo magis hoc quam contrarium declaret, five cominus incurrat five eminus. ita autem quae dico clarius perfpicies. hi, dicimus, tres funt digiti, minimus et fecundus et medius. Sane quidem, inquit. Cominus autem eos cerni me dicere cogita. iam mihi de eis hoc perpende. Quidnam? Digitus eorum videtur fimiliter quisque, et hactenus nihil differt, five medius cernitur five extremus, five albus five niger, five pinguis five tenuis et quaecumque funt eiusdem generis; in omnibus enim his non cogitur [plurimorum hominum] animus a mente fcifcitari quid tandem fit digitus; neutiquam enim vifus ei fimul indicat digitum contrarium ac digitum effe. Haudquaquam

οὖν, ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, εἰκότως τό γε τοιοῦτον νοή-
σεως οὐκ ἂν παρακλητικὸν οὐδ' * ἐγερτικὸν εἴη. Εἰκότως. E
Τί δὲ δή; τὸ μέγεθος αὐτῶν καὶ τὴν σμικρότητα ἡ ὄψις ἆρα
ἱκανῶς ὁρᾷ, καὶ οὐδὲν αὐτῇ διαφέρει ἐν μέσῳ τινὰ αὐτῶν
κεῖσθαι ἢ ἐπ' ἐσχάτῳ; καὶ ὡςαύτως πάχος καὶ λεπτότητα ἢ μα-
λακότητα καὶ σκληρότητα ἡ ἁφή; καὶ αἱ ἄλλαι αἰσθήσεις ἆρ'
οὐκ ἐνδεῶς τὰ τοιαῦτα δηλοῦσιν; ἢ ὧδε ποιεῖ ἑκάστη αὐτῶν,
πρῶτον * μὲν ἡ ἐπὶ τῷ σκληρῷ τεταγμένη αἴσθησις ἠνάγκασται 524
καὶ ἐπὶ τῷ μαλακῷ τετάχθαι, καὶ παραγγέλλει τῇ ψυχῇ ὡς
ταὐτὸν σκληρόν τε καὶ μαλακὸν αἰσθανομένη; Οὕτως, ἔφη.
Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ἀναγκαῖον ἐν τοῖς τοιούτοις αὖ τὴν ψυ-
χὴν ἀπορεῖν τί ποτε σημαίνει αὐτῇ ἡ αἴσθησις τὸ σκληρόν *),
εἴπερ τὸ αὐτὸ καὶ μαλακὸν λέγει, καὶ ἡ τοῦ κούφου καὶ ἡ τοῦ
βαρέος τί τὸ κοῦφον καὶ βαρύ, εἰ τό τε βαρὺ κοῦφον καὶ τὸ
κοῦφον βαρὺ σημαίνει; * Καὶ γάρ, ἔφη, αὗταί γε ἄτοποι B
τῇ ψυχῇ αἱ ἑρμηνεῖαι καὶ ἐπισκέψεως δεόμεναι. Εἰκότως ἄρ',
ἦν δ' ἐγώ, ἐν τοῖς τοιούτοις πρῶτον μὲν πειρᾶται λογισμόν τε
καὶ νόησιν ψυχὴ παρακαλοῦσα ἐπισκοπεῖν εἴτε ἓν εἴτε δύο ἐστὶν
ἕκαστα τῶν εἰςαγγελλομένων. Πῶς δ' οὔ; Οὐκοῦν ἐὰν δύο
φαίνηται, ἕτερόν τε καὶ ἓν ἑκάτερον φαίνεται; Ναί. Εἰ ἄρα
ἓν ἑκάτερον, ἀμφότερα δὲ δύο, τά γε δύο κεχωρισμένα νοή-
σει· οὐ γὰρ ἂν ἀχώριστά γε δύο ἐνόει, ἀλλ' * ἕν. Ὀρθῶς. C
Μέγα μὴν ἡ **) ὄψις καὶ σμικρὸν ἑώρα, φαμέν, ἀλλ' οὐ κε-
χωρισμένον, ἀλλὰ ξυγκεχυμένον τι· ἦ γάρ; Ναί. Διὰ δὲ τὴν
τούτου σαφήνειαν μέγα αὖ καὶ σμικρὸν ἡ νόησις ἠναγκάσθη
ἰδεῖν οὐ ξυγκεχυμένα, ἀλλὰ διωρισμένα, τοὐναντίον ἢ ἐκείνη.
Ἀληθῆ. Οὐκοῦν ἐντεῦθέν ποθεν πρῶτον ἐπέρχεται ἐρέσθαι
ἡμῖν τί οὖν ποτ' ἐστὶ τὸ μέγα αὖ καὶ τὸ σμικρόν; Παντάπασι
μὲν οὖν. Καὶ οὕτω δὴ τὸ μὲν νοητόν, τὸ δ' ὁρατὸν ἐκαλέσα-
μεν. * Ὀρθότατ', ἔφη. Ταῦτα τοίνυν καὶ ἄρτι ἐπεχείρουν D
λέγειν, ὡς τὰ μὲν παρακλητικὰ τῆς διανοίας ἐστί, τὰ δ' οὔ,
ἃ μὲν εἰς τὴν αἴσθησιν ἅμα τοῖς ἐναντίοις ἑαυτοῖς ἐμπίπτει,
παρακλητικὰ ὁριζόμενος, ὅσα δὲ μή, οὐκ ἐγερτικὰ τῆς νοήσεως.
Μανθάνω τοίνυν ἤδη, ἔφη, καὶ δοκεῖ μοι οὕτως. Τί οὖν;

*) ἴσ. τοῦ σκληροῦ. **) ἄλλ. καί.

vero, inquit. Itaque, inquam, iure hoc mentem neque advocans neque excitans dicetur. Iure vero. Quid autem? magnitudinem eorum atque parvitatem visus num satis cernit nec quid eius interest num in medio aliquis eorum positus sit an in extremo? itemque craffitudinem et tenuitatem, mollitudinem et asperitatem tactus? et reliqui sensus num talia satis declarant? an haec est cuiusque eorum ratio, ut primum sensus ad durum percipiendum factus necessario etiam ad molle factus sit animoque nunciet se idem durum ac molle percipere? Ita, inquit. Nonne igitur, inquam, necesse est tum animum haesitare quid tandem significet sibi sensus duri, idemne atque molle dicat, et is qui leve et grave percipiat, quid dicat leve et grave, an grave significet leve et leve grave? Sane quidem, inquit, hae admirabiles ad animum accidunt interpretationes et investigatione indigentes. Consentaneum igitur, inquam, tum primo conari animum rationem et intelligentiam advocantem perscrutari unumne an duo sint quaeque renunciata. Quidni? Nonne si duo apparent, diversum et unum quidque apparet? Etiam. Quodsi unum quidque, utraque autem duo, duo separata cogitabit; neque enim nisi separaret duo cogitaret, sed unum. Recte. Magnum quidem etiam visus et parvum videt, dicimus, verum non separatum, sed confusum; nonne? Recte. Propter huius autem significationem magnum quoque et parvum intelligentia cogitur spectare non confusa, sed distincta, contra atque ille. Vero. Nonne hinc fere primum in mentem venit nobis quaerere quid tandem sit magnum et parvum? Admodum. Et ita quidem unum intelligibile, alterum adspectabile vocavimus. Rectissime, inquit. Haec igitur etiam modo instituebam dicere, alia esse quae cogitationem advocarent, alia quae non, ita definiens, ut quae in sensum incurrerent una cum contrariis sui ea essent advocantia, quae vero secus, non excitantia intelligentiam. Percipio vero iam, inquit, et videtur mihi ita. Quid igitur? numerus et unum utro in genere vi-

ἀριθμός τε καὶ τὸ ἓν ποτέρων δοκεῖ εἶναι; Οὐ ξυννοῶ, ἔφη.
Ἀλλ᾽ ἐκ τῶν προειρημένων, ἔφην, ἀναλογίζου. εἰ μὲν γὰρ
ἱκανῶς αὐτὸ καθ᾽ αὐτὸ ὁρᾶται ἢ ἄλλῃ τινὶ αἰσθήσει λαμβάνεται
* τὸ ἕν, οὐκ ἂν ὁλκὸν εἴη ἐπὶ τὴν οὐσίαν, ὥςπερ ἐπὶ τοῦ E
δακτύλου ἐλέγομεν· εἰ δ᾽ ἀεί τι αὐτῷ ἅμα ὁρᾶται ἐναντίωμα,
ὥςτε μηδὲν μᾶλλον ἓν ἢ καὶ τοὐναντίον φαίνεσθαι, τοῦ ἐπικρι-
νοῦντος δὴ δέοι ἂν ἤδη καὶ ἀναγκάζοιτ᾽ ἂν ἐν αὐτῷ ψυχὴ
ἀπορεῖν καὶ ζητεῖν, κινοῦσα ἐν ἑαυτῇ τὴν ἔννοιαν, καὶ ἀνε-
ρωτᾶν τί ποτ᾽ ἐστὶν αὐτὸ τὸ ἕν, καὶ οὕτω τῶν * ἀγωγῶν ἂν εἴη 525
καὶ μεταστρεπτικῶν ἐπὶ τὴν τοῦ ὄντος θέαν ἡ περὶ τὸ ἓν μάθη-
σις. Ἀλλὰ μέντοι, ἔφη, τοῦτό γ᾽ ἔχει οὐχ ἥκιστα ἡ περὶ αὐτὸ
ὄψις· ἅμα γὰρ ταὐτὸν ὡς ἕν τε ὁρῶμεν καὶ ὡς ἄπειρα τὸ πλῆ-
θος. Οὐκοῦν, εἴπερ τὸ ἕν, ἦν δ᾽ ἐγώ, καὶ ξύμπας ἀριθμὸς
ταὐτὸν πέπονθε τοῦτο; Πῶς δ᾽ οὔ; Ἀλλὰ μὴν λογιστική τε
καὶ ἀριθμητικὴ περὶ ἀριθμὸν πᾶσα. Καὶ μάλα. Ταῦτα δέ γε
φαίνεται ἀγωγὰ * πρὸς ἀλήθειαν. Ὑπερφυῶς μὲν οὖν. Ὧν B
ζητοῦμεν ἄρα, ὡς ἔοικε, μαθημάτων ἂν εἴη· πολεμικῷ μὲν
γὰρ διὰ τὰς τάξεις ἀναγκαῖον μαθεῖν ταῦτα, φιλοσόφῳ δὲ διὰ
τὸ τῆς οὐσίας ἁπτέον εἶναι γενέσεως ἐξαναδύντι, ἢ μηδέποτε
λογιστικῷ γενέσθαι. Ἔστι ταῦτ᾽, ἔφη. Ὁ δέ γε ἡμέτερος
φύλαξ πολεμικός τε καὶ φιλόσοφος τυγχάνει ὤν. Τί μήν;
Προςῆκον δὴ τὸ μάθημα ἂν εἴη, ὦ Γλαύκων, νομοθετῆσαι
καὶ πείθειν τοὺς μέλλοντας ἐν τῇ πόλει τῶν μεγίστων μεθέξειν,
ἐπὶ λογιστικὴν * ἰέναι καὶ ἀνθάπτεσθαι αὐτῆς μὴ ἰδιωτικῶς, C
ἀλλ᾽ ἕως ἂν ἐπὶ θέαν τῆς τῶν ἀριθμῶν φύσεως ἀφίκωνται τῇ
νοήσει αὐτῇ, οὐκ ὠνῆς οὐδὲ πράσεως χάριν ὡς ἐμπόρους ἢ
καπήλους μελετῶντας, ἀλλ᾽ ἕνεκα πολέμου τε καὶ αὐτῆς τῆς
ψυχῆς ῥᾳστώνης μεταστροφῆς ἀπὸ γενέσεως ἐπ᾽ ἀλήθειάν τε
καὶ οὐσίαν. Κάλλιστ᾽, ἔφη, λέγεις. Καὶ μήν, ἦν δ᾽ ἐγώ,
νῦν καὶ ἐννοῶ ῥηθέντος τοῦ περὶ τοὺς λογισμοὺς * μαθήματος, D
ὡς κομψόν ἐστι καὶ πολλαχῇ χρήσιμον ἡμῖν πρὸς ὃ βουλόμεθα,
ἐὰν τοῦ γνωρίζειν ἕνεκά τις αὐτὸ ἐπιτηδεύῃ, ἀλλὰ μὴ τοῦ κα-

dentur esse reponenda? Non perspicio, inquit. Itaque ex eis quae ante dicta sunt, inquam, collige. etenim si satis ipsum per se cernitur aliove sensu percipitur unum, non ducet ad verum, quemadmodum de digito dicebamus; sin autem semper cernitur una aliquid eius contrarium, ut nihilo magis unum quam contrarium se exhibeat, opus iam erit iudice et cogetur de eo animus dubitare et anquirere, excitans in se cogitationem et interrogans quid tandem sit ipsum unum, et ita in numero erit ducentium et convertentium ad eius quod vere est spectationem unius cognitio. Sane quidem, inquit, hoc habet vel maxime eius spectatio; simul enim idem ut unum videmus et ut infinita ad numerum. Nonne vero si unum, inquam, etiam universus numerus idem hoc efficit? Quidni? Iam vero computandi et numerandi ars in numero tota versatur. Admodum. Haec autem reperitur ducens ad veritatem. Mirum quantum. Earum igitur quas quaerimus, ut patet, disciplinarum erit; militari enim propter ordines opus erit eam addiscere, philosopho autem propterea quod verum ei attingendum est e rebus generatis emergenti, si vult computandi scientiam adipisci. Sunt ista, inquit. Noster autem custos et militaris et philosophus est. Quidni? Conveniet ergo disciplinam hanc, Glauco, lege sancire et persuadere eis qui voluerint in civitate ad summa accedere, ut ad computandi artem aggrediantur eamque attingant non negligenter, sed tamdiu dum ad numerorum naturam spectandam pervenerit ipsa cogitatione, non vendendi emendive caussa ut mercatores vel propolae eam tractans, sed belli caussa et ut ipse animus facile convertatur a rebus generatis ad veritatem et id quod per se est. Praeclare, inquit, dicis. Atque etiam, inquam, nunc intelligo haec de qua loquor computandi disciplina quam scita sit multisque partibus utilis nobis ad ea quae velimus, si cognoscendi caussa aliquis ei studeat, non ob quae-

πηλεύειν. Πῆ δή; ἔφη. Τοῦτό γε, ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, ὡς
σφόδρα ἄνω ποι ἄγει τὴν ψυχὴν καὶ περὶ αὐτῶν τῶν ἀριθμῶν
ἀναγκάζει διαλέγεσθαι, οὐδαμῇ ἀποδεχόμενον ἐάν τις αὐτῇ
ὁρατὰ ἢ ἁπτὰ σώματα ἔχοντας ἀριθμοὺς προτεινόμενος δια-
λέγηται. οἶσθα γάρ που τοὺς περὶ ταῦτα δεινοὺς * ὡς, ἐὰν E
τις αὐτὸ τὸ ἓν ἐπιχειρῇ τῷ λόγῳ τέμνειν, καταγελῶσί τε καὶ οὐκ
ἀποδέχονται, ἀλλ', ἐὰν σὺ κερματίζῃς αὐτό, ἐκεῖνοι πολλα-
πλασιοῦσιν, εὐλαβούμενοι μή ποτε φανῇ τὸ ἓν μὴ ἓν, ἀλλὰ
πολλὰ μόρια. Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις. Τί οὖν οἴει, ὦ
Γλαύκων, * εἴ τις ἔροιτο αὐτούς Ὦ θαυμάσιοι, περὶ ποίων 526
ἀριθμῶν διαλέγεσθε, ἐν οἷς τὸ ἕν, οἷον ὑμεῖς ἀξιοῦτε, ἔστιν,
ἴσον τε ἕκαστον πᾶν παντὶ καὶ οὐδὲ σμικρὸν διαφέρον, μόριόν
τε ἔχον ἐν ἑαυτῷ οὐδέν; τί ἂν οἴει αὐτοὺς ἀποκρίνασθαι;
Τοῦτο ἔγωγε, ὅτι περὶ τούτων λέγουσιν ὧν διανοηθῆναι μόνον
ἐγχωρεῖ, ἄλλως δ' οὐδαμῶς μεταχειρίζεσθαι δυνατόν. Ὁρᾷς
οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ φίλε, ὅτι τῷ ὄντι ἀναγκαῖον ἡμῖν κινδυ-
νεύει εἶναι τὸ μάθημα, ἐπειδὴ * φαίνεταί γε προσαναγκάζον B
αὐτῇ τῇ νοήσει χρῆσθαι τὴν ψυχὴν ἐπ' αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν;
Καὶ μὲν δή, ἔφη, σφόδρα γε ποιεῖ αὐτό. Τί δέ; τόδε ἤδη
ἐπεσκέψω, ὡς οἵ τε φύσει λογιστικοὶ εἰς πάντα τὰ μαθήματα
ὡς ἔπος εἰπεῖν ὀξεῖς φαίνονται, οἵ τε βραδεῖς, ἂν ἐν τούτῳ
παιδευθῶσι καὶ γυμνάσωνται, κἂν μηδὲν ἄλλο ὠφεληθῶσιν,
ὅμως εἴς γε τὸ ὀξύτεροι αὐτοὶ αὑτῶν γίγνεσθαι πάντες ἐπιδι-
δόασιν; Ἔστιν, ἔφη, οὕτως. Καὶ μήν, ὡς* ἐγῷμαι, ἅ γε C
μείζω πόνον παρέχει μανθάνοντι καὶ μελετῶντι, οὐκ ἂν ῥα-
δίως οὐδὲ πολλὰ ἂν εὕροις ὡς τοῦτο. Οὐ γὰρ οὖν. Πάντων
δὴ ἕνεκα τούτων οὐκ ἀφετέον τὸ μάθημα, ἀλλ' οἱ ἄριστοι τὰς
φύσεις παιδευτέοι ἐν αὐτῷ. Ξύμφημι, ἦ δ' ὅς.

Τοῦτο μὲν τοίνυν, εἶπον, ἓν ἡμῖν κείσθω· δεύτερον δὲ
τὸ ἐχόμενον τούτου σκεψώμεθα ἆρά τι *) προσήκει ἡμῖν. Τὸ
ποῖον; ἢ γεωμετρίαν, ἔφη, λέγεις; Αὐτὸ τοῦτο, ἦν δ' ἐγώ.
Ὅσον μέν, ἔφη, πρὸς * τὰ πολεμικὰ αὐτοῦ τείνει, δῆλον D
ὅτι προσήκει· πρὸς γὰρ τὰς στρατοπεδεύσεις καὶ καταλήψεις

---

*) ἄλλ. ἄρα τι.

ſtum faciendum. Quî, quaeſo? inquit. Hoc ipſum quod modo diximus, quod magnopere ſurſum ducit animum et de ipſis numeris cogit disſerere, neutiquam admittens ſi quis ei numeros corpora habentes quae ſub adſpectum et tactum cadunt proferens disſerit. ſcis enim huius diſciplinae peritos, ſi quis ipſum unum conetur oratione dividere, ridere nec id admittere, ſed, ſi ſeces illud, ipſos multiplicare, caventes ne umquam reperiatur unum non unum, ſed multae partes. Veriſſime, inquit, dicis. Quid igitur cenſes, Glauco, ſi quis ex eis quaerat O admirabiles, de qualibus numeris disſeritis, in quibus unum tale ſit quale vos arbitramini, aequale videlicet quidque cuique, ne minimum quidem differens nec ullam in ſe partem habens? quid eos cenſes reſponſuros eſſe? Hoc equidem, ſe de his loqui quae cogitare tantum liceat, alia vero nulla ratione tractari poſſint. Viden igitur, inquam, amice, revera nobis neceſſariam eſſe diſciplinam, quoniam videatur cogere animum ipſam cogitationem adhibere ad ipſam veritatem? Sane quidem, inquit, magnopere id facit. Quid vero? hoc am conſideraſti, eos qui natura ſint ratiocinatores ad omnes propemodum diſciplinas acutos reperiri, et tardos, ſi ad hanc inſtituti atque exercitati fuerint, etiamſi nullam aliam inde utilitatem capiant, tamen in acumine excitando et augendo omnes proficere? Sunt, inquit, iſta. Atque etiam, ut arbitror, quae plus negoti exhibeant diſcenti ac meditanti, non facile multa reperias quam haec. Minime vero. Omnibus igitur his de cauſis non mittenda haec diſciplina, ſed optima indole praediti ad eam ſunt inſtituendi. Asſentior, inquit.

Hoc igitur, inquam, unum nobis poſitum eſto; ſecundum vero huic cognatum videamus num quid ad nos pertineat. Quale? an geometriam, inquit, dicis? Ipſam hanc, reſpondi. Quatenus, inquit, ad res militares ſpectat, patet eam ad nos pertinere; in caſtris enim metandis, locis occupandis, exercitu conducendo et extendendo et quae

χωρίων καὶ ξυναγωγὰς καὶ ἐκτάσεις στρατιᾶς καὶ ὅσα δὴ ἄλλα σχηματίζουσι τὰ στρατόπεδα ἐν αὐταῖς τε ταῖς μάχαις καὶ πορείαις, διαφέροι ἂν αὐτὸς αὑτοῦ γεωμετρικὸς καὶ μὴ ὤν. Ἀλλ' οὖν δή, εἶπον, πρὸς μὲν τὰ τοιαῦτα καὶ βραχύ τι ἂν ἐξαρκοῖ γεωμετρίας τε καὶ λογισμοῦ *) μόριον· τὸ δὲ πολὺ αὐτῆς καὶ πόῤῥωτέρω προϊὸν σκοπεῖσθαι * δεῖ, εἴ τι πρὸς ἐκεῖνο τείνει, E
πρὸς τὸ ποιεῖν κατιδεῖν ῥᾷον τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἰδέαν. τείνει δέ, φαμέν, πάντα αὐτόσε, ὅσα ἀναγκάζει ψυχὴν εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον μεταστρέφεσθαι ἐν ᾧ ἔστι τὸ εὐδαιμονέστατον τοῦ ὄντος, ὃ δεῖ αὐτὴν παντὶ τρόπῳ ἰδεῖν. Ὀρθῶς, ἔφη, λέγεις. Οὐκοῦν, εἰ μὲν οὐσίαν ἀναγκάζει θεάσασθαι, προσήκει, εἰ δὲ γένεσιν, οὐ προσήκει. Φαμέν γε δή. Οὐ τοίνυν τοῦτό γε, * ἦν δ' ἐγώ, ἀμφισβητήσουσιν ἡμῖν ὅσοι καὶ σμικρὰ γεω- 527
μετρίας ἔμπειροι, ὅτι αὕτη ἡ ἐπιστήμη πᾶν τοὐναντίον ἔχει τοῖς ἐν αὐτῇ λόγοις λεγομένοις ὑπὸ τῶν μεταχειριζομένων. Πῶς; ἔφη. Λέγουσι μέν που μάλα γελοίως τε καὶ ἀναγκαίως· ὡς γὰρ πράττοντές τε καὶ πράξεως ἕνεκα πάντας τοὺς λόγους ποιούμενοι λέγουσι, τετραγωνίζειν τε καὶ παρατείνειν καὶ προστιθέναι, καὶ πάντα οὕτω φθεγγόμενοι· τὸ δ' ἔστι που πᾶν τὸ μάθημα * γνώσεως ἕνεκα ἐπιτηδευόμενον. Παντάπασι μὲν B
οὖν, ἔφη. Οὐκοῦν τοῦτο ἔτι διομολογητέον; Τὸ ποῖον; Ὡς τοῦ ἀεὶ ὄντος γνώσεως, ἀλλ' οὐ τοῦ ποτέ τι γιγνομένου καὶ ἀπολλυμένου. Εὐομολόγητον, ἔφη· τοῦ γὰρ ἀεὶ ὄντος ἡ γεωμετρικὴ γνῶσίς ἐστιν. Ὁλκὸν ἄρα, ὦ γενναῖε, πρὸς ἀλήθειαν ψυχὴν **) εἴη ἂν καὶ ἀπεργαστικὸν φιλοσόφου διανοίας πρὸς τὸ ἄνω σχεῖν, ἃ νῦν κάτω οὐ δέον ἔχομεν. Ὡς οἷόν τε μάλιστα, ἔφη. Ὡς οἷόν τ' ἄρα, ἦν δ' * ἐγώ, μάλιστα προσ- C
τακτέον ὅπως οἱ ἐν τῇ καλλιπόλει σοι μηδενὶ τρόπῳ γεωμετρίας ἀφέξονται· καὶ γὰρ τὰ πάρεργα αὐτοῦ οὐ σμικρά. Ποῖα; ἦ δ' ὅς. Ἅ τε δὴ σὺ εἶπες, ἦν δ' ἐγώ, τὰ περὶ τὸν πόλεμον, καὶ δὴ καὶ πρὸς πάσας μαθήσεις, ὥστε κάλλιον ἀποδέχεσθαι, ἴσμεν που ὅτι τῷ ὅλῳ καὶ παντὶ διοίσει ἡμμένος τε γεωμετρίας

---

*) ἄλλ. λογισμῶν.

**) ἄλλ. Ὁλκὸν — ψυχῆς πρὸς ἀλήθειαν.

aliae ſunt formae exercitus in ipſis pugnis et in profectione, magnopere refert ſitne aliquis geometriae peritus necne. Verumtamen, inquam, ad talia quidem exigua ſatis erit geometriae artisque computandi particula; plurima autem eius longiusque progrediens pars videndum an huc ſpectet, ut facilius conſpiciatur boni ſpecies. ſpectant vero, dicimus, omnia huc quae cogunt animum ad illum ſe convertere locum in quo eſt beatiſſima veri natura, quam omni modo eum oportet conſpicere. Recte, inquit, dicis. Itaque ſi id quod eſt cogit ſpectare, pertinet ad nos, ſin id quod gignitur, non pertinet. Dicimus vero. Nec vero hoc, inquam, dubitabunt nobis quicumque vel minimam geometriae ſcientiam habent, hanc diſciplinam plane contra ſe habere atque illi loquantur qui eam exerceant. Quomodo? inquit. In eo enim quod dicunt valde ridiculi ſunt atque neceſſitate coacti; nam tamquam agentes et agendi cauſa omnia verba facientes loquuntur, verba quadrandi et producendi et addendi omniaque id genus ponentes; quum tamen tota haec diſciplina cognitionis cauſa ſit tractanda. Prorſus ita ſe habet, inquit. Nonne hoc praeterea confitendum? Quale iſtud? Cognitionem eſſe eius quod ſemper ſit, numquam vero eius quod gignatur atque intereat. Facile hoc confitendum; inquit; eius enim quod ſemper eſt geometrica eſt cognitio. Trahet igitur, o generoſe, animum ad veritatem atque efficiet ut philoſopha mens ad ſupera dirigat ea quae nunc, contra ac decet, ad infera dirigimus. Quam maxime poteſt, inquit. Quam maxime igitur, inquam, poteſt praeſcribendum nulla ut ratione urbis tuae praeclarae cives a geometria ſe abſtineant; namque etiam quae ei adiunctae ſunt acceſſiones haud leves. Quales? inquit. Quas tu dixiſti, inquam, ad bellum ſpectantes; atque etiam ad omnes diſciplinas, ut pulchrius eas percipiat, ſcimus ni fallor plurimum intereſſe utrum aliquis attigerit geometriam necne. Plurimum mehercule; inquit.

καὶ μή. Τῷ παντὶ μέντοι νὴ Δί', ἔφη. Δεύτερον δὴ τοῦτο τιθῶμεν μάθημα τοῖς νέοις; Τιθῶμεν, ἔφη.

Τί δέ; * τρίτον θῶμεν ἀστρονομίαν; ἢ οὐ δοκεῖ; Ἐμοὶ D
γοῦν, ἔφη· τὸ γὰρ περὶ ὥρας εὐαισθητοτέρως ἔχειν καὶ μηνῶν καὶ ἐνιαυτῶν οὐ μόνον γεωργίᾳ οὐδὲ ναυτιλίᾳ προςήκει, ἀλλὰ καὶ στρατηγίᾳ οὐχ ἧττον. Ὡς ἡδὺς εἶ, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι ἔοικας δεδιότι τοὺς πολλούς, μὴ δοκῇς ἄχρηστα μαθήματα προςτάττειν· τὸ δ' ἐστὶν οὐ πάνυ φαῦλον, ἀλλὰ χαλεπὸν πιστεῦσαι, ὅτι ἐν τούτοις τοῖς μαθήμασιν ἑκάστου *) ὄργανόν τι ψυχῆς ἐκκαθαίρεταί τε καὶ ἀναζωπυρεῖται * ἀπολλύμενον E
καὶ τυφλούμενον ὑπὸ τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων, κρεῖττον ὂν σωθῆναι μυρίων ὀμμάτων· μόνῳ γὰρ αὐτῷ ἀλήθεια ὁρᾶται. οἷς μὲν οὖν ταῦτα ξυνδοκεῖ, ἀμηχάνως ὡς εὖ δόξεις λέγειν, ὅσοι δὲ τούτου μηδαμῇ ᾐσθημένοι εἰσίν, εἰκότως ἡγήσονταί σε λέγειν οὐδέν· ἄλλην γὰρ ἀπ' αὐτῶν οὐχ ὁρῶσιν ἀξίαν λόγου ὠφέλειαν. σκόπει οὖν αὐτόθεν, πρὸς ποτέρους διαλέγει· ἢ οὐ * πρὸς οὐδετέρους, ἀλλὰ σαυτοῦ ἕνεκα τὸ μέγιστοι ποιεῖ 528
τοὺς λόγους, φθονοῖς μέντοι **) οὐδ' ἂν ἄλλῳ, εἴ τίς τι δύναιτο ἀπ' αὐτῶν ὄνασθαι. Οὕτως γ', ἔφη, αἱροῦμαι, ἐμαυτοῦ ἕνεκα τὸ πλεῖστον λέγειν τε καὶ ἐρωτᾶν καὶ ἀποκρίνεσθαι. Ἄναγε τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, εἰς τοὐπίσω· νῦν δὴ γὰρ οὐκ ὀρθῶς τὸ ἑξῆς ἐλάβομεν τῇ γεωμετρίᾳ. Πῶς λαβόντες; ἔφη. Μετὰ ἐπίπεδον, ἦν δ' ἐγώ, ἐν περιφορᾷ ὂν ἤδη στερεὸν λαβόντες, πρὶν αὐτὸ καθ' αὐτὸ λαβεῖν· * ὀρθῶς δὲ ἔχει ἑξῆς B
μετὰ δευτέραν αὔξην τρίτην λαμβάνειν. ἔστι δέ που τοῦτο περὶ τὴν τῶν κύβων αὔξην καὶ τὸ βάθους μετέχον. Ἔστι γάρ, ἔφη· ἀλλὰ ταῦτά γε, ὦ Σώκρατες, δοκεῖ οὔπω εὑρῆσθαι. Διττὰ γάρ, ἦν δ' ἐγώ, τὰ αἴτια· ὅτι τε οὐδεμία πόλις ἐντίμως αὐτὰ ἔχει, ἀσθενῶς τε ζητεῖται χαλεπὰ ὄντα, ἐπιστάτου τε ***) δέονται οἱ ζητοῦντες, ἄνευ οὗ οὐκ ἂν εὕροιεν, ὃν πρῶτον μὲν γενέσθαι χαλεπόν, ἔπειτα καὶ γενομένου, ὡς νῦν ἔχει, οὐκ ἂν πείθοιντο οἱ περὶ ταῦτα ζητητικοὶ μεγαλοφρονού-

*) γρ. ἑκάστοις.
**) ἀλλ. μήν.
***) ἴσ. γέ.

Secundam igitur hanc ponamus disciplinam iuvenibus. Ponamus vero, inquit.

Quid vero? tertiamne ponamus astrologiam? an non videtur? Mihi certe, inquit; anni enim tempora et menses ipsosque annos acrioribus percipere sensibus non solum agriculturae et navigationi convenit, verum etiam arti imperatoriae haud minus. Quam suavis es, inquam, quod videris multitudinem vereri ne censeat inutiles te disciplinas praescribere. hoc est autem non sane leve, sed difficile ad fidem, his disciplinis singulis instrumentum aliquod animi expurgari atque suscitari exstinctum et caecatum reliquis studiis, quod quidem praestet servari quam sexcentos oculos; solo enim hoc veritatem conspici. eis igitur qui haec tibi assentiuntur mirum quam bene videberis dicere, quicumque autem nullo modo id cognoverunt, eos patet existimaturos esse te nihil dicere; aliam enim quam habeant illa non vident insignem utilitatem. considera iam hinc cum utris disseras, an cum neutris, sed tua causa maximam partem verba facias, neque tamen invideas si quis quid inde possit utilitatis capere. Ita, inquit, malo, mea causa plurimum et dicere et interrogare et respondere. Inhibe vero, inquam, retro orationem; nunc enim haud recte quod exciperet geometriam sumpsimus. Quî autem? inquit. Post planum, inquam, sumpsimus iam solidum quod circumfertur, antequam ipsum per se sumpsimus; recte tamen habet post secundam accessionem tertiam sumi; et haec, ut opinor, est cuborum accessio et id quod altitudinem habet. Est vero, inquit; at haec, Socrate, nondum videntur inventa esse. Duae sunt, inquam, causae: quia nulla civitas ea in honore habet, tenuiter quaeruntur quippe quae difficilia sint, praeterea praeceptore opus est quaerentibus, sine quo non sunt inventuri, qui primo non facile exsistit, deinde, etiamsi exstiterit, ut nunc res sunt, non obtemperabunt qui haec investigant fastidio elati. quodsi civitas universa

μενοι. * εἰ δὲ πόλις ὅλη ξυνεπιστατοῖ ἐντίμως ἄγουσα αὐτά, C
οὗτοί τε ἂν πείθοιντο καὶ ξυνεχῶς τε ἂν καὶ ἐντόνως ζητού-
μενα ἐκφανῆ γένοιτο ὅπῃ ἔχει, ἐπεὶ καὶ νῦν ὑπὸ μὲν τῶν πολ-
λῶν ἀτιμαζόμενα καὶ κολουόμενα, ὑπὸ δὲ τῶν ζητούντων λόγον
οὐκ ἐχόντων καθ᾽ ὅ τι χρήσιμα, ὅμως πρὸς ἅπαντα ταῦτα βίᾳ
ὑπὸ χάριτος αὐξάνεται, καὶ οὐδὲν * θαυμαστὸν αὐτὰ φανῆ- D
ναι. Καὶ μὲν δή, ἔφη, τό γε ἐπίχαρι καὶ διαφερόντως ἔχει.
ἀλλά μοι σαφέστερον εἰπὲ ἃ νῦν δὴ ἔλεγες. τὴν μὲν γάρ που
τοῦ ἐπιπέδου πραγματείαν γεωμετρίαν ἐτίθης. Ναί, ἦν δ᾽
ἐγώ. Εἶτά γ᾽, ἔφη, τὸ μὲν πρῶτον ἀστρονομίαν μετ᾽ αὐτήν,
ὕστερον δ᾽ ἀνεχώρησας. Σπεύδων γάρ, ἔφην, ταχὺ πάντα
διεξελθεῖν μᾶλλον βραδύνω· ἑξῆς γὰρ οὖσαν τὴν βάθους αὔξης
μέθοδον, ὅτι τῇ ζητήσει γελοίως ἔχει, ὑπερβὰς αὐτὴν μετὰ
γεωμετρίαν ἀστρονομίαν ἔλεγον, φορὰν * οὖσαν βάθους. Ὀρ- E
θῶς, ἔφη, λέγεις. Τέταρτον τοίνυν, ἦν δ᾽ ἐγώ, τιθῶμεν
μάθημα ἀστρονομίαν, ὡς ὑπαρχούσης τῆς νῦν παραλειπομέ-
νης, ἐὰν αὐτὴν πόλις μετίῃ. Εἰκός, ἦ δ᾽ ὅς. καὶ ὅ γε νῦν
δή μοι, ὦ Σώκρατες, ἐπέπληξας περὶ ἀστρονομίας ὡς φορ-
τικῶς ἐπαινοῦντι, νῦν ᾗ σὺ μετέρχει ἐπαινῶ. * παντὶ γάρ 529
μοι δοκεῖ δῆλον ὅτι αὕτη γε ἀναγκάζει ψυχὴν εἰς τὸ ἄνω ὁρᾶν
καὶ ἀπὸ τῶν ἐνθένδε ἐκεῖσε ἄγει. Ἴσως, ἦν δ᾽ ἐγώ, παντὶ
δῆλον πλὴν ἐμοί· ἐμοὶ γὰρ οὐ δοκεῖ οὕτως. Ἀλλὰ πῶς; ἔφη.
Ὡς μὲν νῦν αὐτὴν μεταχειρίζονται οἱ εἰς φιλοσοφίαν ἀνάγον-
τες, πάνυ ποιεῖν κάτω βλέπειν. Πῶς, ἔφη, λέγεις; Οὐκ
ἀγεννῶς μοι δοκεῖς, ἦν δ᾽ ἐγώ, τὴν περὶ τὰ ἄνω μάθησιν
λαμβάνειν παρὰ σαυτῷ ᾗ ἐστι· κινδυνεύεις γὰρ * καὶ εἴ τις ἐν B
ὀροφῇ ποικίλματα θεώμενος ἀνακύπτων καταμανθάνοι τι, ἡγεῖ-
σθαι ἂν αὐτὸν νοήσει, ἀλλ᾽ οὐκ ὄμμασιν θεωρεῖν. Ἴσως οὖν
καλῶς ἡγεῖ, ἐγὼ δ᾽ εὐηθικῶς. ἐγὼ γὰρ αὖ οὐ δύναμαι ἄλλο
τι νομίσαι ἄνω ποιοῦν ψυχὴν βλέπειν μάθημα ἢ ἐκεῖνο ὃ ἂν
περὶ τὸ ὄν τε ᾖ καὶ τὸ ἀόρατον, ἐάν τέ τις ἄνω κεχηνὼς ἢ

una praeceptoris munere fungeretur in honore illa habens, et hi obtemperarent et illa continenter ac ſtudioſe inveſtigata pateſierent quomodo ſe haberent; quum etiam nunc, quamvis a multitudine contemnantur ac reprimantur, et ii qui ea inveſtigant explicare nequeant quatenus utilitatem habeant, tamen his omnibus adverſantibus propter venuſtatem quam habent augeantur; nec mirandum ita haec pateſieri. Sane quidem, inquit, venuſtatem prae ceteris habent. at clarius mihi expone quae modo dixiſti. etenim, ni fallor, plani tractationem geometriam poſuiſti. Etiam, inquam. Deinde, inquit, primum quidem aſtrologiam poſt eam, paullo poſt autem te revocaſti. Feſtinans ſcilicet, inquam, celeriter omnia perſequi magis moror. etenim, quae illam excipit, altitudinis acceſſionis inveſtigationem, quia quaeſtio eius eſt ridicula, transiens poſt geometriam aſtrologiam dixi, quae agitatio eſt altitudinis. Recte, inquit, dicis. Quartam igitur, inquam, ponamus diſciplinam aſtrologiam, quippe ea, quae nunc praetermiſſa eſt, tum exſtante quum civitas eam tractet. Conſentaneum vero, inquit. atque quum modo mihi, Socrate, obieceris quod aſtrologiam inſulſe laudaſſem, nunc ea qua tu inſtituis ratione laudabo. cuilibet enim mihi videtur liquere hanc cogere animum ſurſum ſpectare et a rebus hic exſtantibus illuc ducere. Fortaſſe, inquam, omnibus liquet me excepto; mihi enim non videtur ita. Sed quomodo? inquit. Ita, ut nunc eam tractant qui ad philoſophiam extollunt, plane efficere ut deorſum ſpectemus. Quo modo, inquit, dicis? Viriliter ſane mihi videris, inquam, rerum ſuperarum diſciplina qualis ſit animo comprehendere; periculum eſt enim ne, ſi quis in tecto ornatus ſpectet ſuſpiciensque aliquid animadvertat, cenſeas eum mente, non oculis contemplari. fortaſſe quidem bene exiſtimas, ego autem ſtolide. neque tamen poſſum aliam arbitrari diſciplinam animum reddere ſuſpicientem, niſi hanc quae in eo verſetur quod per ſe eſt nec ſub adſpectum cadit; ſi vero

κάτω ξυμμεμυκὼς τῶν αἰσθητῶν τι ἐπιχειρῇ *) μανθάνειν, οὔτε
μαθεῖν ἄν ποτέ φημι αὐτόν (ἐπιστήμην γὰρ οὐδὲν ἔχειν τὸν
τοιοῦτον **)), οὔτε ἄνω, ἀλλὰ κάτω αὐτοῦ * βλέπειν τὴν ψυ- C
χήν, κἂν ἐξ ὑπτίας νέων ἐν γῇ ἢ ἐν θαλάττῃ μανθάνῃ. Δίκην,
ἔφη, ἔχω· ὀρθῶς γάρ μοι ἐπέπληξας. ἀλλὰ πῶς δὴ ἔλεγες
δεῖν ἀστρονομίαν μανθάνειν παρὰ ἃ νῦν μανθάνουσιν, εἰ μέλ-
λοιεν ὠφελίμως πρὸς ἃ λέγομεν μαθήσεσθαι; Ὧδε, ἦν δ' ἐγώ·
ταῦτα μὲν τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ποικίλματα, ἐπείπερ ἐν ὁρατῷ
πεποίκιλται, κάλλιστα μὲν ἡγεῖσθαι καὶ ἀκριβέστατα * τῶν D
τοιούτων ἔχειν, τῶν δὲ ἀληθινῶν πολὺ ἐνδεῖν, ἃς τὸ ὂν τάχος
καὶ ἡ οὖσα βραδυτὴς ἐν τῷ ἀληθινῷ ἀριθμῷ ***) καὶ πᾶσι
τοῖς ἀληθέσι σχήμασι φοράς τε πρὸς ἄλληλα φέρεται καὶ τὰ
ἐνόντα φέρει· ἃ δὴ λόγῳ μὲν καὶ διανοίᾳ ληπτά, ὄψει δ' οὔ·
ἢ σὺ οἴει; Οὐδαμῶς γ', ἔφη. Οὐκοῦν, εἶπον, τῇ περὶ τὸν
οὐρανὸν ποικιλίᾳ παραδείγμασι χρηστέον τῆς πρὸς ἐκεῖνα μα-
θήσεως ἕνεκα, ὁμοίως ὥσπερ ἂν εἴ τις ἐντύχοι ὑπὸ Δαιδάλου
ἤ * τινος ἄλλου δημιουργοῦ ἢ γραφέως διαφερόντως γεγραμ- E
μένοις καὶ ἐκπεπονημένοις διαγράμμασιν. ἡγήσαιτο γὰρ ἄν
πού τις ἔμπειρος γεωμετρίας, ἰδὼν τὰ τοιαῦτα, κάλλιστα μὲν
ἔχειν ἀπεργασίᾳ, γελοῖον μέντοι †) ἐπισκοπεῖν ταῦτα σπουδῇ
ὡς τὴν ἀλήθειαν ἐν αὐτοῖς ληψόμενον ἴσων ἢ διπλασίων * ἢ 530
ἄλλης τινὸς ξυμμετρίας. Τί δ' οὐ μέλλει γελοῖον εἶναι; ἔφη.
Τῷ ὄντι δὴ ἀστρονομικόν, ἦν δ' ἐγώ, ὄντα οὐκ οἴει ταὐτὸν
πείσεσθαι εἰς τὰς τῶν ἄστρων φορὰς ἀποβλέποντα; νομιεῖν μέν,
ὡς οἷόν τε κάλλιστα τὰ τοιαῦτα ἔργα ξυστήσασθαι, οὕτω ξυν-
εστάναι τῷ τοῦ οὐρανοῦ δημιουργῷ αὐτόν τε καὶ τὰ ἐν αὐτῷ,
τὴν δὲ νυκτὸς πρὸς ἡμέραν ξυμμετρίαν καὶ τούτων πρὸς μῆνα
καὶ μηνὸς πρὸς ἐνιαυτὸν καὶ τῶν ἄλλων ἄστρων πρός τε ταῦτα
* καὶ πρὸς ἄλληλα, οὐκ ἄτοπον, οἴει, ἡγήσεται τὸν νομίζοντα B
γίγνεσθαί τε ταῦτα ἀεὶ ὡσαύτως καὶ οὐδαμῇ οὐδὲν παραλλάτ-
τειν, σῶμά τε ἔχοντα καὶ ὁρώμενα, καὶ ζητεῖν παντὶ τρόπῳ

---

*) ἄλλ. συμμεμυκὼς τούτων τι μανθάνῃ· ἐὰν δ' ἄνω που κεχηνὼς ὁτιοῦν τῶν αἰσθητῶν ἐπιχειρῇ.

**) γρ. τῶν τοιούτων.

***) ἴσ. ὧν τὸ [ὂν τάχος — βραδυτής, καὶ ἐν τῷ ἀληθινῷ κτλ.   †) ἄλλ. μήν.

aliquis ore hiante fufpiciens vel compreffo defpiciens rerum fub fenfus cadentium aliquam conetur percipere, neque eum percepturum effe umquam dico (cognitionem enim nequaquam habere talem), neque furfum, fed deorfum eius fpectare animum, etiamfi fupinus in terra cubans vel in mari natans percipiat. Poenas, inquit, do; recte enim mihi hoc obiecifti. at quomodo quaefo dicis aftrologiam effe addifcendam contra atque nunc addifcatur, fi profutura fit eius perceptio ad ea quae dicimus? Ita, refpondi, ut iudicemus, hos in caelo ornatus, quia in loco adfpectabili appareant, optime quidem et accuratiffime omnium id generis fe habere, a veris autem longe abeffe, quorum vera eft celeritas veraque tarditas, et quae in vero numero omnibusque veris figuris inter fe feruntur eaque quae complectuntur ferunt, quae quidem ratione et cogitatione comprehenduntur, non vifu; an tu putas? Minime vero, inquit. Itaque, inquam, caeli ornatu tamquam exemplo uti oportet in illorum cognitione, fimiliter ac fi quis offenderit a Daedalo vel alio opifice vel pictore pictas et elaboratas figuras. arbitretur enim quispiam geometriae peritus, tales quum viderit, optime quidem eas habere ad confectionem, ridiculum autem effe curiofe has contemplari quafi veram in eis percepturus fis rationem aequalitatis vel dupli vel alius alicuius proportionis. Quidni ridiculum fit? inquit. Eum igitur, inquam, qui vere eft aftrologiae intelligens, nonne cenfes idem fenfurum effe ftellarum curfus intuentem, et exiftimaturum, ut quam optime talia opera poffint componi, ita compofita effe a caeli opifice ipfum hoc et quae in eo fint; de noctis vero cum die convenientia et horum cum menfe et menfis cum anno reliquarumque ftellarum cum his et inter fe, nonne ineptum cenfes eum exiftimaturum effe hunc qui crediderit fieri haec femper eadem ratione nec ullo modo aliquid ab ea deflectere, corpus habentia et fub adfpectum cadentia, et ftudeat omni modo veram eorum rationem

τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν λαβεῖν; Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ, ἔφη, σοῦ νῦν ἀκούοντι. Προβλήμασιν ἄρ', ἦν δ' ἐγώ, χρώμενοι ὥσπερ γεωμετρίαν, οὕτω καὶ ἀστρονομίαν μέτιμεν· τὰ δ' ἐν τῷ οὐρανῷ ἐάσομεν, εἰ μέλλομεν * ὄντως ἀστρονομίας μεταλαμβά- C νοντες χρήσιμον τὸ φύσει φρόνιμον ἐν τῇ ψυχῇ ἐξ ἀχρήστου ποιήσειν. Ἦ πολλαπλάσιον, ἔφη, τὸ ἔργον, ἢ ὡς νῦν ἀστρονομεῖται, προστάττεις. Οἶμαι δέ γε, εἶπον, καὶ τἆλλα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον προστάξειν ἡμᾶς, ἐάν τι ἡμῶν ὡς νομοθετῶν ὄφελος ᾖ.

Ἀλλὰ γὰρ τί ἔχεις ὑπομνῆσαι τῶν προσηκόντων μαθημάτων; Οὐκ ἔχω, ἔφη, νῦν γ' οὑτωσί. Οὐ μὴν ἕν, ἀλλὰ πλείω, ἦν δ' ἐγώ, εἴδη παρέχεται ἡ φορά, ὡς ἐγᾦμαι. τὰ μὲν οὖν * πάντα ἴσως, ὅς τις σοφός, ἕξει εἰπεῖν, ἃ δὲ καὶ D ἡμῖν προφανῆ, δύο. Ποῖα δή; Πρὸς τούτῳ, ἦν δ' ἐγώ, ἀντίστροφον αὐτοῦ. Τὸ ποῖον; Κινδυνεύει, ἔφην, ὡς πρὸς ἀστρονομίαν ὄμματα πέπηγεν, ὣς πρὸς ἐναρμόνιον φορὰν ὦτα παγῆναι, καὶ αὗται ἀλλήλων ἀδελφαί τινες αἱ ἐπιστῆμαι εἶναι, ὡς οἵ τε Πυθαγόρειοί φασι καὶ ἡμεῖς, ὦ Γλαύκων, ξυγχωροῦμεν· ἢ πῶς ποιοῦμεν; Οὕτως, ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ἐπειδὴ πολὺ τὸ * ἔργον, ἐκείνων πευσόμεθα πῶς λέγουσι περὶ E αὐτῶν καὶ εἴ τι ἄλλο πρὸς τούτοις, ἡμεῖς δὲ παρὰ πάντα ταῦτα φυλάξομεν τὸ ἡμέτερον; Ποῖον; Μή ποτ' αὐτῶν τι ἀτελὲς ἐπιχειρῶσιν ἡμῖν μανθάνειν οὓς θρέψομεν, καὶ οὐκ ἐξῆκον ἐκεῖσε ἀεὶ οἷ πάντα δεῖ ἀφήκειν, οἷον ἄρτι περὶ τῆς ἀστρονομίας ἐλέγομεν· ἢ οὐκ οἶσθ' ὅτι καὶ περὶ ἁρμονίας ἕτερον * τοιοῦτον ποιοῦσι; τὰς γὰρ ἀκουομένας αὖ ξυμφωνίας καὶ 531 φθόγγους ἀλλήλοις ἀναμετροῦντες ἀνήνυτα, ὥσπερ οἱ ἀστρονόμοι, πονοῦσιν. Νὴ τοὺς θεούς, ἔφη, καὶ γελοίως γε, πυκνώματ' ἄττα ὀνομάζοντες καὶ παραβάλλοντες τὰ ὦτα, οἷον ἐκ γειτόνων φωνὴν θηρευόμενοι, οἱ μέν φασιν ἔτι κατακούειν ἐν μέσῳ τινὰ ἠχὴν καὶ σμικρότατον εἶναι τοῦτο διάστημα ᾧ μετρητέον, οἱ δὲ ἀμφισβητοῦντες ὡς ὅμοιον ἤδη φθεγγομένων, ἀμ-

percipere? Mihi quidem videtur, inquit, quum ex te nunc audiam. Quaeſtionibus igitur, inquam, utentes ſicut geometriam, ita aſtrologiam tractabimus, res autem in caelo exſtantes miſſas faciemus, ſi vere aſtrologiam attingentes prudentiam in animo natura inſitam utilem effecturi ſumus ex inutili. Profecto multo maiorem, inquit, operam, quam quae nunc in aſtrologia ponitur, praeſcribis. Arbitror vero, inquam, etiam reliqua eadem nos ratione praeſcripturos eſſe, ſi legum latorum munere bene functuri ſimus.

Iam vero potes de aliqua admonere diſciplinarum nobis convenientium? Non poſſum, inquit, ſic in praesentia. Neque enim unam, ſed plures, inquam, ſpecies habet agitatio, ut ego arbitror. et univerſas quidem fortaſſe, ſi quis ſapiens erit, dicere poterit, quae autem nobis quoque perſpicuae, duae. Quales tandem? Praeter hanc, inquam, altera ei reſpondens. Quaenam? Videntur, inquam, quemadmodum in aſtrologia oculi defiguntur, ita in harmonica agitatione aures defigi, et hae inter ſe cognatae quaedam diſciplinae eſſe, quemadmodum Pythagorei dicunt et nos, Glauco, asſentimur; an quî faciamus? Ita, inquit. Nonne igitur, quoniam amplum eſt opus, illos rogabimus quomodo loquantur de his et numquid aliud praeter haec, nos autem contra haec omnia ſervabimus noſtrum? Quidnam? Ne umquam horum imperfectum aliquid conentur nobis diſcere quos alemus nec ſpectans illuc quo omnia oportet pertinere, quemadmodum paullo ante de aſtrologia monuimus; an neſcis etiam in harmonia eos ſimiliter facere? auditos enim concentus ac ſonos inter ſe dimetientes fruſtra, ut aſtrologi, laborem ſuscipiunt. Mehercule, inquit, et ridicule quoque, denſitates neſcio quas vocantes et aures admoventes quaſi ex propinquo vocem venantes, dum alii dicunt ſe praeterea audire in medio ſonum aliquem et minimum eſſe hoc intervallum quo dimetiendum ſit, alii vero contendunt aequalem iam eſſe

φότεροι ὦτα * τοῦ νοῦ προστησάμενοι. Σὺ μὲν, ἦν δ' ἐγώ, B
τοὺς χρηστοὺς λέγεις τοὺς ταῖς χορδαῖς πράγματα παρέχοντας καὶ βασανίζοντας, ἐπὶ τῶν κολλόπων στρεβλοῦντας· ἵνα δὲ μὴ μακροτέρα ἡ εἰκὼν γίγνηται πλήκτρῳ τε πληγῶν γιγνομένων καὶ κατηγορίας πέρι καὶ ἐξαρνήσεως καὶ ἀλαζονείας χορδῶν, παύομαι τῆς εἰκόνος καὶ οὔ φημι τούτους λέγειν, ἀλλ' ἐκείνους οὓς ἔφαμεν νῦν δὴ περὶ ἁρμονίας ἐρήσεσθαι *)· ταὐτὸν γὰρ ποιοῦσι τοῖς ἐν τῇ ἀστρονομίᾳ· * τοὺς γὰρ ἐν ταύταις ταῖς ξυμ- C
φωνίαις ταῖς ἀκουομέναις ἀριθμοὺς ζητοῦσιν, ἀλλ' οὐκ εἰς προβλήματα ἀνίασιν, ἐπισκοπεῖν τίνες ξύμφωνοι ἀριθμοὶ καὶ τίνες οὔ, καὶ διὰ τί ἑκάτεροι. Δαιμόνιον γάρ, ἔφη, πρᾶγμα λέγεις. Χρήσιμον μὲν οὖν, ἦν δ' ἐγώ, πρὸς τὴν τοῦ καλοῦ τε καὶ ἀγαθοῦ ζήτησιν, ἄλλως δὲ μεταδιωκόμενον ἄχρηστον. Εἰκός γ', ἔφη. Οἶμαι δέ γ', ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἡ τούτων πάντων ὧν διεληλύθαμεν μέθοδος ἐὰν * μὲν ἐπὶ τὴν ἀλλήλων κοι- D
νωνίαν ἀφίκηται καὶ ξυγγένειαν, καὶ ξυλλογισθῇ ταῦτα ᾗ ἐστιν ἀλλήλοις οἰκεῖα, φέρειν τι αὐτῶν εἰς ἃ βουλόμεθα τὴν πραγματείαν καὶ οὐκ ἀνόνητα πονεῖσθαι, εἰ δὲ μή, ἀνόνητα. Καὶ ἐγώ, ἔφη, οὕτω μαντεύομαι· ἀλλὰ πάμπολυ ἔργον λέγεις, ὦ Σώκρατες. Τοῦ προοιμίου, ἦν δ' ἐγώ, ἢ τίνος λέγεις; ἢ οὐκ ἴσμεν ὅτι πάντα ταῦτα προοίμιά ἐστιν αὐτοῦ τοῦ νόμου ὃν **) δεῖ μαθεῖν; οὐ γάρ που δοκοῦσί γέ σοι οἱ ταῦτα * δεινοὶ δια- E
λεκτικοὶ εἶναι. Οὐ μὰ τὸν Δία, ἔφη, εἰ μὴ μάλα γέ τινες ὀλίγοι ὧν ἐγὼ ἐντετύχηκα. Ἀλλὰ δή ***), εἶπον, οἱ μὴ δυνατοὶ ὄντες †) δοῦναί τε καὶ ἀποδέξασθαι λόγον εἴσεσθαί ποτέ τι ὧν φαμὲν δεῖν εἰδέναι; Οὐδ' αὖ, ἔφη, τοῦτό γε. * Οὐκοῦν, εἶ- 532
πον, ὦ Γλαύκων, οὗτος ἤδη αὐτός ἐστιν ὁ νόμος ὃν τὸ διαλέγεσθαι περαίνει; ὃν καὶ ὄντα νοητὸν μιμοῖτ' ἂν ἡ τῆς ὄψεως δύναμις, ἣν ἐλέγομεν πρὸς αὐτὰ ἤδη τὰ ζῶα ἐπιχειρεῖν ἀποβλέπειν καὶ πρὸς αὐτὰ ἄστρα τε καὶ τελευταῖον δὴ πρὸς αὐτὸν τὸν ἥλιον. οὕτω καὶ ὅταν τις τῷ διαλέγεσθαι ἐπιχειρῇ, ἄνευ πασῶν τῶν αἰσθήσεων διὰ τοῦ λόγου ἐπ' αὐτὸ ὃ ἔστιν ἕκαστον ὁρμᾶν ††) καὶ μὴ ἀποστῇ πρὶν ἂν αὐτὸ ὃ ἔστιν ἀγαθὸν * αὐ- B

---

*) γρ. αἱρήσεσθαι. **) ἴσ. ᾗ. ***) γρ. Ἀλλ' ἤδη.
†) γρ. εἶπον, μὴ δυνατοί τινες ὄντες.
††) γρ. ὁρμᾷ.

ſonum, utrique aures menti praeſicientes. Tu quidem, inquit, bonos illos dicis qui chordis negotia exhibent easque examinant verticillis torquendo; ne autem longius producatur ſimilitudo ad ictus plectri et querelas recuſationis et petulantiae chordarum, deſino ſimilitudinem et non hos me aio dicere, ſed illos quos dicebamus modo nos de harmonia rogaturos eſſe; nam idem faciunt quod illi in aſtrologia; numeros enim in his quos auditu percipiunt concentibus quaerunt, ſed ad quaeſtiones non adſcendunt perſcrutantes quinam concinant numeri qui non et cur utrique. Divinam enim, inquit, rem memoras. Utilem vero, inquam, ad pulchri et boni inveſtigationem, aliter vero indagatam inutilem. Conſentaneum vero, inquit. Arbitror autem, inquam, etiam horum omnium quae perſequuti ſumus tractationem ſi ad communionem quae inter ea eſt progrediatur atque cognationem et rationem colligat qua inter ſe propinqua ſint, ducere fere eo quo velimus nec fruſtra hunc laborem ſuſcipi, ſin minus, fruſtra. Ego quoque, inquit, ita auguror; quamquam permagnum opus eſt quod dicis, Socrate. Prooemium, inquam, an quid ſignificas? an neſcimus omnia haec prooemia eſſe ipſius legis quomodo oporteat diſci? neque enim putaverim tibi videri harum rerum peritos dialecticos eſſe. Haudquaquam hercle, inquit, quum a paucis quibusdam diſceſſerim quos offendi. At vero, inquam, ii qui nequeunt rationem reddere et accipere, umquam tibi videntur cognituri eſſe quae dicimus eis eſſe cognoſcenda? Neque hoc, inquit, videtur. Nonne igitur, inquam, Glauco, haec iam ipſa eſt lex quam dialectica perficit? quam quidem mente comprehendendam imitabitur viſus facultas, quam diximus in ipſa iam animalia conari intueri, in ipſas ſtellas et poſtremo in ipſum ſolem. ſimiliter quum quis ad dialecticam aggreditur, nullis adhibitis ſenſibus ratione ad ipſum quod quidque eſt tendit nec deſiſtit prius quam ipſum quod per ſe eſt bonum ipſa cogitatione compre-

τῇ νοήσει λάβῃ, τότε δὴ *) ἐπ' αὐτῷ γίγνεται τῷ τοῦ νοητοῦ
τέλει, ὥςπερ ἐκεῖνος τότε ἐπὶ τῷ τοῦ ὁρατοῦ. Παντάπασι μὲν
οὖν, ἔφη. Τί οὖν; οὐ διαλεκτικὴν ταύτην τὴν πορείαν κα-
λεῖς; Τί μήν; Ἡ δέ γε, ἦν δ' ἐγώ, λύσις τε ἀπὸ τῶν δεσμῶν
καὶ μεταστροφὴ ἀπὸ τῶν σκιῶν ἐπὶ τὰ εἴδωλα καὶ τὸ φῶς καὶ
ἐκ τοῦ καταγείου εἰς τὸν ἥλιον ἐπάνοδος, καὶ ἐκεῖ πρὸς μὲν
τὰ ζῶά τε καὶ φυτὰ καὶ τὸ τοῦ ἡλίου φῶς ἐπ' ἀδυναμίᾳ βλέ-
πειν, * πρὸς δὲ τὰ ἐν ὕδασι φαντάσματα, **) ἐνταῦθα δὲ πρὸς C
φαντάσματα θεῖα καὶ σκιὰς τῶν ὄντων, ἀλλ' οὐκ εἰδώλων
σκιὰς δι' ἑτέρου τοιούτου φωτός, ὡς πρὸς ἥλιον κρίνειν, ἀπο-
σκιαζομένας, — πᾶσα αὕτη ἡ πραγματεία τῶν τεχνῶν ἃς διήλ-
θομεν ταύτην ἔχει τὴν δύναμιν καὶ ἐπαναγωγὴν τοῦ βελτίστου
ἐν ψυχῇ πρὸς τὴν τοῦ ἀρίστου ἐν τοῖς οὖσι θέαν, ὥςπερ τότε
τοῦ σαφεστάτου ἐν σώματι πρὸς τὴν τοῦ φανοτάτου ἐν τῷ σω-
ματοειδεῖ * τε καὶ ὁρατῷ τόπῳ. Ἐγὼ μέν, ἔφη, ἀποδέχομαι D
οὕτω· καίτοι παντάπασί γέ μοι δοκεῖ χαλεπὰ μὲν ἀποδέχεσθαι
εἶναι, ἄλλον δ' αὖ τρόπον χαλεπὰ μὴ ἀποδέχεσθαι. ὅμως δέ
(οὐ γὰρ ἐν τῷ νῦν παρόντι μόνον ἀκουστέα, ἀλλὰ καὶ αὖθις
πολλάκις ἐπανιτέον) ταῦτα θέντες ἔχειν ὡς νῦν λέγεται, ἐπ'
αὐτὸν δὴ τὸν νόμον ἴωμεν καὶ διέλθωμεν οὕτως ὥςπερ τὸ προ-
οίμιον διήλθομεν. λέγε οὖν τίς ὁ τρόπος τῆς τοῦ διαλέγεσθαι
δυνάμεως, καὶ * κατὰ ποῖα δὴ εἴδη διέστηκε, καὶ τίνες αὖ E
ὁδοί. αὗται γὰρ ἂν ἤδη, ὡς ἔοικεν, αἱ πρὸς αὐτὸ ἄγουσαι
εἶεν, οἷ ἀφικομένῳ ὥςπερ ὁδοῦ ἀνάπαυλα ἂν εἴη καὶ τέλος
τῆς πορείας. Οὐκέτ', ἦν δ' ἐγώ, ὦ φίλε Γλαύκων, οἷός τ'
* ἔσει ἀκολουθεῖν, ἐπεὶ τό γ' ἐμὸν οὐδὲν ἂν προθυμίας ἀπο- 533
λίποι, οὐδ' εἰκόνα ἂν ἔτι οὗ λέγομεν ἴδοις, ἀλλ' αὐτὸ τὸ ἀλη-
θές, ὅ γε δὴ ἐμοὶ φαίνεται· εἰ δ' ὄντως ἢ μή, οὐκέτ' ἄξιον
τοῦτο διισχυρίζεσθαι, ἀλλ' ὅτι μὲν δὴ τοιοῦτόν τι, ἰσχυριστέον·
ἦ γάρ; Τί μήν; Οὐκοῦν καὶ ὅτι ἡ τοῦ διαλέγεσθαι δύναμις
μόνη ἂν φήνειεν ἐμπείρῳ ὄντι ὧν νῦν δὴ διήλθομεν, ἄλλῃ
δὲ οὐδαμῇ δυνατόν; Καὶ τοῦτ', ἔφη, ἄξιον διισχυρίζεσθαι.
Τόδε γοῦν, ἦν δ' ἐγώ, οὐδεὶς ἡμῖν * ἀμφισβητήσει λέγουσιν B

*) ἄλλ. λάβῃ, ἐπ' αὐτῷ κτλ. **) ἴσ. καὶ ἐκεῖ μὲν πρὸς τὰ ζῶά τε καὶ φυτὰ καί, τὸ τοῦ ἡλίου φῶς ἐπ' ἀδυναμίᾳ βλέπειν, πρὸς τὰ ἐν ὕδασι φαντάσματα, ἐνταῦθα δὲ κτλ.

hendcrit, tum ad ipſum venit rerum intelligibilium finem, quemadmodum ille ad rerum adſpectabilium finem. Sane quidem, inquit. Quid igitur? nonne dialecticam hanc viam vocas? Quidni? Ac liberatio quidem, inquam, vinculorum et converſio ab umbris ad ſimulacra ac lumen et ex antro adſcenſus ad ſolem, ubi, poſtquam in antro animalium et plantarum et ſolis lucis conſpiciendae impotentes ſimulacra in aquis ſpectavimus, ſpecies divinas et umbras veri contemplamur, non ſimulacrorum umbras a ſimili luce, cum ſole collata, adumbratas: omne illud artium quas perſequuti ſumus ſtudium hanc habet vim ut educat praeſtantiſſimam animi partem in eius quod optimum eſt in rerum natura ſpectationem, quemadmodum tum clariſſimum in corpore ad ſplendidiſſimi in corporeo et adſpectabili loco ſpectationem eductum eſt. Ego quidem, inquit, ita accipio; quamquam prorſus mihi videntur haec difficilia eſſe ad accipiendum, et alia rurſus ratione difficilia ad non accipiendum. attamen, quoniam non in praeſentia tantum haec audienda, ſed alias ſaepe ad ea revertendum, haec ponentes ita ſe habere ut nunc dicitur, ad ipſam iam legem pergamus eamque ita exponamus ut prooemium expoſuimus. dic igitur quae ſit ratio diſſerendi facultatis, quales in ſpecies diviſa ſit et quaenam ſint viae. hae enim iam, ut patet, eo ducent, quo ſi pervenerimus quaſi itineris requies erit atque finis profectionis. Nondum, inquam, care Glauco, poteris ſequi, quamquam quod ad me attinet operae non parcam, nec imaginem iam eius quod dicimus videbis, ſed ipſum verum, quod quidem mihi videtur; an ita ſe habeat necne, iam non decet id pro certo affirmari; at tale fere id eſſe, affirmandum; nonne? Quidni? Nonne etiam hoc, diſſerendi facultatem ſolam declarare illud poſſe ei qui peritus ſit horum quae modo expoſuimus, aliam vero nullam id poſſe? Etiam hoc, inquit, par eſt affirmare. Hoc certe, inquam, nemo nobis in controverſiam vocabit

ὡς αὐτοῦ γε ἑκάστου πέρι, ὃ ἔστιν ἕκαστον, οὐκ ἄλλη τις ἐπιχειρεῖ μέθοδος ὁδῷ περὶ παντὸς λαμβάνειν, ἀλλ' αἱ μὲν ἄλλαι πᾶσαι τέχναι ἢ πρὸς δόξας ἀνθρώπων καὶ ἐπιθυμίας εἰσὶν ἢ πρὸς γενέσεις τε καὶ ξυνθέσεις, ἢ καὶ πρὸς θεραπείαν τῶν φυομένων τε καὶ ξυντιθεμένων ἅπασαι τετράφαται· αἱ δὲ λοιπαί, ἃς τοῦ ὄντος τι ἔφαμεν ἐπιλαμβάνεσθαι, γεωμετρίαν τε καὶ τὰς ταύτῃ * ἑπομένας, ὁρῶμεν ὡς ὀνειρώττουσι C
μὲν περὶ τὸ ὄν, ὕπαρ δὲ ἀδύνατον αὐταῖς ἰδεῖν, ἕως ἂν ὑποθέσεσι χρώμεναι ταύτας ἀκινήτους ἐῶσι, μὴ δυνάμεναι λόγον διδόναι αὐτῶν. ᾧ γὰρ ἀρχὴ μὲν ὃ μὴ οἶδε, τελευτὴ δὲ καὶ τὰ μεταξὺ ἐξ οὗ μὴ οἶδε ξυμπέπλεκται, τίς μηχανὴ τὴν τοιαύτην ὁμολογίαν ποτὲ ἐπιστήμην γενέσθαι; Οὐδεμία, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ἡ διαλεκτικὴ μέθοδος μόνη ταύτῃ πορεύεται, τὰς ὑποθέσεις ἀναιροῦσα ἐπ' αὐτὴν τὴν ἀρχήν, ἵνα βεβαιώσηται, καὶ τῷ * ὄντι ἐν βορβόρῳ βαρβαρικῷ τινὶ τὸ τῆς ψυχῆς D
ὄμμα κατορωρυγμένον ἠρέμα ἕλκει καὶ ἀνάγει ἄνω, ξυνερίθοις καὶ ξυμπεριαγωγοῖς χρωμένη αἷς διήλθομεν τέχναις· ἃς ἐπιστήμας μὲν πολλάκις προσείπομεν διὰ τὸ ἔθος, δέονται δὲ ὀνόματος ἄλλου, ἐναργεστέρου μὲν ἢ δόξης, ἀμυδροτέρου δὲ ἢ ἐπιστήμης. διάνοιαν δὲ αὐτὴν ἔν γε τῷ πρόσθεν που ὡρισάμεθα· ἔστι δ', ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐ περὶ ὀνόματος ἡ ἀμφισβήτησις, οἷς τοσούτων * πέρι σκέψις ὅσων ἡμῖν πρόκειται. E
Οὐ γὰρ οὖν, ἔφη *). Ἀρέσκει οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὥσπερ τὸ πρότερον, τὴν μὲν πρώτην μοῖραν ἐπιστήμην καλεῖν, δευτέραν δὲ διάνοιαν, * τρίτην δὲ πίστιν καὶ εἰκασίαν τετάρτην, καὶ ξυν- 534
αμφότερα μὲν ταῦτα δόξαν, ξυναμφότερα δ' ἐκεῖνα νόησιν· καὶ δόξαν μὲν περὶ γένεσιν, νόησιν δὲ περὶ οὐσίαν· καὶ ὅ τι οὐσίαν πρὸς γένεσιν, νόησιν πρὸς δόξαν, ἐπιστήμην πρὸς πίστιν καὶ διάνοιαν πρὸς εἰκασίαν. τὴν δ' ἐφ' οἷς ταῦτα ἀναλογίαν τε καὶ διαίρεσιν διχῇ ἑκατέρου, δοξαστοῦ τε καὶ νοητοῦ, ἐῶμεν, ὦ Γλαύκων, ἵνα μὴ ἡμᾶς πολλαπλασίων λόγων

---

*) γρ. ἔφη, ἄλλο ἂν μόνον δηλοῖ πρὸς τὴν ἕξιν σαφηνείᾳ, λέγει ἐν ψυχῇ. ἄλλ. ἀλλ' ὃ ἂν μόνον δηλοῖ πρὸς τὴν λέξιν σαφηνείᾳ, ὃ λέγοι ἐν ψυχῇ.

uniuscuiusque rei qualis ſit quaeque naturam univerſam aliam nullam inveſtigationem ratione et via comprehendere, ſed reliquas omnes artes vel ad opiniones hominum et cupiditates vel ad res genitas et compoſitas, vel etiam ad culturam eorum quae naſcuntur et componuntur eſſe converſas; ceteras autem quas veri aliquid diximus apprehendere, geometriam eique adiunctas, videmus quantopere ſomnient de vero, vigilantes vero nequeant id conſpicere, dum ſumptionibus utantur easque immobiles ſinant, quia rationem earum reddere non poſſint. cui enim principium eſt id quod ignorat, finis autem et media ex eo quod ignorat contexta ſunt, quî poteſt fieri ut huiusmodi conſenſus umquam ſcientia exſiſtat? Nullo vero modo, inquit. Nonne igitur, inquam, dialectica inveſtigatio ſola huc pergit ſumptiones tollens ad ipſum principium ut confirmet, et mentis oculum vere in coeno barbaro quodam defoſſum leniter trahit ſurſumque ducit, adiutricibus et una convertentibus utens quas memoravimus artibus, quas diſciplinas ſaepius ante diximus propter conſuetudinem, licet aliud requirant nomen, evidentius quidem quam opinionis, obſcurius vero quam diſciplinae. cogitationem eam ſupra definivimus. eſt autem, ut mihi videtur, non verbi controverſia eis qui tantis de rebus quaeſtionem habent quantae nobis propoſitae ſunt. Minime vero, inquit. Placet igitur, inquam, ut, quemadmodum ante, primam partem ſcientiam dicamus, ſecundam cogitationem, tertiam fidem et coniecturam quartam et utrasque has opinionem, utrasque vero illas intelligentiam; et opinionem quidem ad res quae gignantur ſpectare, intelligentiam vero ad id quod vere ſit; et quod verum ad generatum, id intelligentiam ad opinionem, ſcientiam ad fidem et cogitationem ad coniecturam eſſe. proportionem vero eorum quibus haec ponimus nomina et diviſionem cuiusque bipartitam, opinabilis et intelligibilis, mittamus, Glauco, ut ne mul-

ἐμπλήσῃ, ἢ ὅσων οἱ παρεληλυθότες. * Ἀλλὰ μὴν ἔμοιγ', B
ἔφη, τά γε ἄλλα, καθ' ὅσον δύναμαι ἕπεσθαι, ξυνδοκεῖ. Ἦ
καὶ διαλεκτικὸν καλεῖς τὸν λόγον ἑκάστου λαμβάνοντα τῆς οὐ-
σίας; καὶ τὸν μὴ ἔχοντα, καθ' ὅσον ἂν μὴ ἔχῃ λόγον αὑτῷ
τε καὶ ἄλλῳ διδόναι, κατὰ τοσοῦτον νοῦν περὶ τούτου οὐ φή-
σεις ἔχειν; Πῶς γὰρ ἄν, ἦ δ' ὅς, φαίην; Οὐκοῦν καὶ περὶ
τοῦ ἀγαθοῦ ὡσαύτως, ὃς ἂν μὴ ἔχῃ διορίσασθαι τῷ λόγῳ ἀπὸ
τῶν ἄλλων πάντων ἀφελὼν τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἰδέαν, καὶ * ὥς- C
περ ἐν μάχῃ διὰ πάντων ἐλέγχων διεξιών, μὴ κατὰ δόξαν,
ἀλλὰ κατ' οὐσίαν προθυμούμενος ἐλέγχειν, ἐν πᾶσι τούτοις
ἀπτῶτι τῷ λόγῳ διαπορεύηται, οὔτε αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν φήσεις
εἰδέναι τὸν οὕτως ἔχοντα οὔτε ἄλλο ἀγαθὸν οὐδέν, ἀλλ' εἴ πῃ
εἰδώλου τινὸς ἐφάπτεται, δόξῃ, οὐκ ἐπιστήμῃ ἐφάπτεσθαι,
καὶ τὸν νῦν βίον ὀνειροπολοῦντα καὶ ὑπνώττοντα, πρὶν ἐν-
θάδ' ἐξέγρεσθαι, εἰς Ἅιδου * πρότερον ἀφικόμενον τελέως D
ἐπικαταδαρθάνειν; Νὴ τὸν Δία, ἦ δ' ὅς, σφόδρα γε πάντα
ταῦτα φήσω. Ἀλλὰ μὴν τούς γε σαυτοῦ παῖδας, οὓς τῷ λόγῳ
τρέφεις τε καὶ παιδεύεις, εἴ ποτε ἔργῳ τρέφοις, οὐκ ἂν ἐά-
σαις, ὡς ἐγῷμαι, ἀλόγους ὄντας ὥσπερ γραμμάς, ἄρχοντας
ἐν τῇ πόλει κυρίους τῶν μεγίστων εἶναι. Οὐ γὰρ οὖν, ἔφη.
Νομοθετήσεις δὴ αὐτοῖς ταύτης μάλιστα τῆς παιδείας ἀντιλαμ-
βάνεσθαι ἐξ ἧς ἐρωτᾶν τε καὶ ἀποκρίνεσθαι ἐπιστημονέστατα
οἷοί τ' ἔσονται; Νομοθετήσω, * ἔφη, μετά γε σοῦ. Ἆρ' E
οὖν δοκεῖ σοι, ἔφην ἐγώ, ὥσπερ θριγκὸς τοῖς μαθήμασιν ἡ
διαλεκτικὴ ἡμῖν ἐπάνω κεῖσθαι, καὶ οὐκέτ' ἄλλο τούτου μάθημα
ἀνωτέρω ὀρθῶς ἂν ἐπιτίθεσθαι, ἀλλ' ἔχειν ἤδη τέλος τὰ τῶν
* μαθημάτων; Ἔμοιγ', ἔφη.

535

Διανομὴ τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, τὸ λοιπόν σοι, τίσι ταῦτα
τὰ μαθήματα δώσομεν καὶ τίνα τρόπον. Δῆλον, ἔφη. Μέμνη-
σαι οὖν τὴν προτέραν ἐκλογὴν τῶν ἀρχόντων, οἵους ἐξελέξα-
μεν; Πῶς γάρ, ἦ δ' ὅς, οὔ; Τὰ μὲν ἄλλα τοίνυν, ἦν δ'
ἐγώ, ἐκείνας τὰς φύσεις οἴου δεῖν ἐκλεκτέας εἶναι· τούς τε γὰρ
βεβαιοτάτους καὶ τοὺς ἀνδρειοτάτους προαιρετέον, καὶ κατὰ

to plurium nos impleat disputationum quam superiores quaestiones. Mihi quidem, inquit, quantum sequi possum, ita tecum videtur. An etiam dialecticum vocas eum qui notionem verae cuiusque rei naturae comprehendit, eum vero qui non comprehendit, quatenus rationem sibi ipsi et alteri reddere nequeat, hactenus nullam eius rei cognitionem dicis habere? Quî possum, inquit, aliter dicere? Nonne eadem est boni ratio, ut, qui nequeat oratione definire boni speciem a reliquis omnibus distinctam, nec, velut in pugna omnia explorans et percurrens, eaque non ex opinione, sed e veritate studens explorare, in omnibus his stabili oratione progrediatur, eum neque ipsum bonum dices cognitum habere, quum ita sit affectus, neque aliud quid boni, sed, si forte simulacrum aliquod attingat, opinione, non scientia eum hoc attingere, et in vita praesente somniantem ac dormitantem, antequam hîc expergiscatur, ad inferos profectum altissimo sepultum iri somno? Mehercule, inquit, admodum quidem omnia haec dicam. Iam vero tuos liberos, quos oratione educas et instituis, si quando re educares, non sineres, ut ego arbitror, quamdiu rationis expertes essent tamquam lineamenta, duces esse civitatis res maximas ad suum arbitrium constituentes. Minime vero, inquit. Legem igitur eis scribes ut hanc maxime institutionem arripiant, quam adepti interrogare et respondere scientissime possint. Legem vero scribam, inquit, tecum. Nonne igitur videtur tibi, inquam, velut apex disciplinis dialectica superiecta esse, nec iam alia quam haec disciplina superior recte poni, sed finis ea esse disciplinarum? Mihi vero, inquit.

Distributio iam, inquit, relinquitur tibi, quibusnam has disciplinas impertituri simus et quo pacto. Patet, inquit. Recordarisne priorem electionem ducum quales elegerimus? Quidni? inquit. In universum igitur, inquam, illas naturas existima eligendas esse; stabilissimi enim et fortissimi praeoptandi, et quoad eius fieri

δύναμιν τοὺς εὐειδεστάτους· πρὸς δὲ τούτοις ζητητέον * μὴ B
μόνον γενναίους τε καὶ βλοσυροὺς τὰ ἤθη, ἀλλὰ καὶ ἃ τῆδε τῇ παιδείᾳ τῆς φύσεως πρόςφορα ἑκτέον αὐτοῖς. Ποῖα δὴ διαστέλλει; Δριμύτητα, ὦ μακάριε, ἔφην, δεῖ αὐτοῖς πρὸς τὰ μαθήματα ὑπάρχειν, καὶ μὴ χαλεπῶς μανθάνειν· πολὺ γάρ τοι μᾶλλον ἀποδειλιῶσι ψυχαὶ ἐν ἰσχυροῖς μαθήμασιν, ἢ ἐν γυμνασίοις· οἰκειότερος γὰρ αὐταῖς ὁ πόνος, ἴδιος, ἀλλ' οὐ κοινὸς ὢν μετὰ τοῦ σώματος. Ἀληθῆ, ἔφη. Καὶ μνήμονα δὲ καὶ ἄῤῥατον καὶ * πάντῃ φιλόπονον ζητητέον· ἢ τίνι τρόπῳ C
οἴει τά τε τοῦ σώματος ἐθελήσειν τινὰ διαπονεῖν καὶ τοσαύτην μάθησίν τε καὶ μελέτην ἐπιτελεῖν; Οὐδένα, ἦ δ' ὅς, ἐὰν μὴ παντάπασί γ' ᾖ εὐφυής. Τὸ γοῦν νῦν ἁμάρτημα, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἡ ἀτιμία φιλοσοφίᾳ διὰ ταῦτα προςπέπτωκεν, ὃ καὶ πρότερον εἴπομεν, ὅτε οὐ κατ' ἀξίαν αὐτῆς ἅπτονται· οὐ γὰρ νόθους ἔδει ἅπτεσθαι, ἀλλὰ γνησίους. Πῶς; ἔφη. Πρῶτον μέν, εἶπον, φιλοπονίᾳ οὐ * χωλὸν δεῖ εἶναι τὸν ἁψόμενον, D
τὰ μὲν ἡμίσεα φιλόπονον ὄντα, τὰ δὲ ἡμίσεα ἄπονον· ἔστι δὲ τοῦτο, ὅταν τις φιλογυμναστὴς μὲν καὶ φιλόθηρος ᾖ καὶ πάντα τὰ διὰ τοῦ σώματος φιλοπονῇ, φιλομαθὴς δὲ μὴ μηδὲ φιλήκοος μηδὲ ζητητικός, ἀλλ' ἐν πᾶσι τούτοις μισοπονῇ. χωλὸς δὲ καὶ ὁ τἀναντία τούτου μεταβεβληκὼς τὴν φιλοπονίαν. Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις. Οὐκοῦν καὶ πρὸς ἀλήθειαν, ἦν δ' ἐγώ, ταὐτὸν τοῦτο ἀνάπηρον ψυχὴν θήσομεν, * ἣ ἂν τὸ E
μὲν ἑκούσιον ψεῦδος μισῇ καὶ χαλεπῶς φέρῃ αὐτή τε καὶ ἑτέρων ψευδομένων ὑπεραγανακτῇ, τὸ δ' ἀκούσιον εὐκόλως προςδέχηται καὶ ἀμαθαίνουσά που ἁλισκομένη μὴ ἀγανακτῇ, ἀλλ' εὐχερῶς ὥςπερ θηρίον ὕειον ἐν ἀμαθίᾳ μολύνηται; Παντάπασι * μὲν οὖν, ἔφη. Καὶ πρὸς σωφροσύνην, ἦν δ' ἐγώ, 536
καὶ ἀνδρείαν καὶ μεγαλοπρέπειαν καὶ πάντα τὰ τῆς ἀρετῆς μέρη οὐχ ἥκιστα δεῖ φυλάττειν τὸν νόθον τε καὶ τὸν γνήσιον. ὅταν γάρ τις μὴ ἐπίστηται πάντα τὰ τοιαῦτα σκοπεῖν καὶ ἰδιώτης καὶ πόλις, λανθάνουσι χωλοῖς τε καὶ νόθοις χρώμενοι πρὸς

poteſt formoſiſſimi; praeterea quaerendi non generoſis modo ac ſeveris moribus praediti, verum etiam ea naturâ habentes quae tali inſtitutioni conveniunt. Quaenam quaeſo ſtatuis? Acre ingenium, o bone, inquam, oportet eis ad diſciplinas ſubeſſe, ut ne difficile diſcant; multo enim magis animi deficiunt in validis diſciplinis quam in corporis exercitationibus; magis enim eorum proprius eſt labor qui privatus eſt, non communis cum corpore. Vero, inquit. Atque etiam memor, ſtabilis prorſusque laborioſus eſt quaerendus; an quì cenſes fore ut et corporis labores velit ſubire et tantam diſciplinam et exercitationem perficere? Nullo modo, inquit, niſi prorſus bona ſit indole praeditus. Hoc certe quod nunc peccatum eſt, inquam, et ignominia philoſophiae iniuncta hinc exſtiterunt, id quod etiam ſupra diximus, quod non pro dignitate eam attingunt; non enim adulterinos oportet eam attingere, ſed germanos. Quomodo? inquit. Primum quidem, inquam, ad laboris ſtudium non claudum oportet eſſe qui eam attingat, ut partim laborioſus ſit, partim labores refugiat; uſu autem hoc venit, ſi quis exercitationum corporis et venationis omniumque corporis laborum appetens eſt, ſed non diſcendi cupidus neque audiendi neque inveſtigandi, et in omnibus his laborem refugit. claudus eſt autem etiam qui contra atque ille laboribus ſe dedit. Veriſſime, inquit, dicis. Nonne etiam ad veritatem, inquam, ſimiliter mutilum animum dicemus, qui voluntarium quidem mendacium odit et aegre fert ipſe aliisque mentientibus admodum indignatur, non voluntarium autem facile admittit et, ſi in dementia deprehenſus fuerit, non indignatur, ſed haud gravate tamquam pecus ſuillum inſcitia ſeſe inquinat? Admodum, inquit. Etiam in temperantia, inquam, et fortitudine et magnificentia omnibusque virtutis partibus haud minus oportet obſervari adulterinum et germanum. nam niſi quis haec omnia potuerit explorare, tam privatus quam civitas, inſciens claudis et adulteri-

ὅ τι ἂν τύχωσι τούτων, οἱ μὲν φίλοις, οἱ δὲ ἄρχουσιν. Καὶ μάλα, ἔφη, οὕτως ἔχει. Ἡμῖν δή, ἦν δ' ἐγώ, πάντα τὰ τοιαῦτα διευλαβητέον· * ὡς, ἐὰν μὲν ἀρτιμελεῖς τε καὶ ἀρτίφρονας ἐπὶ τοσαύτην μάθησιν καὶ τοσαύτην ἄσκησιν κομίσαντες παιδεύωμεν, ἥ τε δίκη ἡμῖν οὐ μέμψεται αὐτὴ τήν τε πόλιν καὶ πολιτείαν σώσομεν, ἀλλοίους δὲ ἄγοντες ἐπὶ ταῦτα τἀναντία πάντα καὶ πράξομεν καὶ φιλοσοφίας ἔτι πλείω γέλωτα καταντλήσομεν. Αἰσχρὸν μέντ' ἂν εἴη, ἦ δ' ὅς. Πάνυ μὲν οὖν, εἶπον· γελοῖον δ' ἔγωγε καὶ ἐν τῷ παρόντι ἔοικα παθεῖν. Τὸ ποῖον; ἔφη. Ἐπελαθόμην, ἦν * δ' ἐγώ, ὅτι ἐπαίζομεν, καὶ μᾶλλον ἐντεινάμενος εἶπον. λέγων γὰρ ἅμα ἔβλεψα πρὸς φιλοσοφίαν, καὶ ἰδὼν προπεπηλακισμένην ἀναξίως ἀγανακτήσας μοι δοκῶ καὶ ὥσπερ θυμωθεὶς τοῖς αἰτίοις σπουδαιότερον εἰπεῖν ἃ εἶπον. Οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὔκουν ὥς γ' ἐμοὶ ἀκροατῇ. Ἀλλ' ὡς ἐμοί, ἦν δ' ἐγώ, ῥήτορι. τόδε δὲ μὴ ἐπιλανθανώμεθα, ὅτι ἐν μὲν τῇ προτέρᾳ ἐκλογῇ πρεσβύτας ἐξελέγομεν, ἐν δὲ ταύτῃ οὐκ ἐγχωρήσει· Σόλωνι * γὰρ οὐ πειστέον ὡς γηράσκων τις πολλὰ δυνατὸς μανθάνειν, ἀλλ' ἧττον ἢ τρέχειν, νέων δὲ πάντες οἱ μεγάλοι καὶ οἱ πολλοὶ πόνοι. Ἀνάγκη, ἔφη. Τὰ μὲν τοίνυν λογισμῶν τε καὶ γεωμετριῶν καὶ πάσης τῆς προπαιδείας, ἣν τῆς διαλεκτικῆς δεῖ προπαιδευθῆναι, παισὶν οὖσι χρὴ προβάλλειν, οὐχ ὡς ἐπάναγκες μαθεῖν τὸ σχῆμα τῆς διδαχῆς ποιουμένους. Τί δή; Ὅτι, ἦν δ' ἐγώ, οὐδὲν μάθημα * μετὰ δουλείας τὸν ἐλεύθερον χρὴ μανθάνειν. οἱ μὲν γὰρ τοῦ σώματος πόνοι βίᾳ πονούμενοι χεῖρον οὐδὲν τὸ σῶμα ἀπεργάζονται, ψυχῇ δὲ βίαιον οὐδὲν ἔμμονον μάθημα. Ἀληθῆ, ἔφη. Μὴ τοίνυν βίᾳ, εἶπον, ὦ ἄριστε, τοὺς παῖδας ἐν τοῖς μαθήμασιν, ἀλλὰ παίζοντας * τρέφε, ἵνα καὶ μᾶλλον οἷός τ' ἦς καθορᾶν ἐφ' ὃ ἕκαστος πέφυκεν. Ἔχει ὃ λέγεις, ἔφη, λόγον. Οὐκοῦν μνημονεύεις, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι καὶ εἰς τὸν πόλεμον ἔφαμεν τοὺς παῖδας εἶναι

B D E 537

nis utetur ad quodcumque eos adhibebit, amicis unus, alter ducibus. Sane quidem, inquit, ſic ſe res habet. Nobis igitur, inquam, omnia haec ſunt praecavenda; nam ſi integris et membris et mente praeditos tantam in diſciplinam tantamque exercitationem induxerimus et inſtituerimus, iuſtitia ipſa nos non reprehendet et urbem civitatemque ſervabimus, alienos autem ſi adduxerimus ad has, plane contra nobiscum agetur et philoſophiam etiam maiore obruemus riſu. Turpe ſane erit, inquit. Admodum, inquam; ridiculi vero aliquid mihi etiam in praesentia videtur accidere. Quidnam? inquit. Oblitus ſum, reſpondi, nos ludere, contentiusque dixi. etenim inter disputationem intuitus ſum in philoſophiam et quum viderem contumelia vexatam indigne, graviter id moleſteque ferens mihi videor et quaſi ſuccenſens eis qui in culpa ſunt ſtudioſius dixiſſe quae dixi. Haudquaquam hercle, inquit, me quidem iudice qui audivi. At me, inquam, iudice qui peroravi. hoc autem ne obliviſcamur, in priore quidem nos electione ſenes elegiſſe, in hac autem non permiſſum fore; Soloni enim non eſt fides tribuenda dicenti ſeneſcentem multa poſſe diſcere, immo, minus quam currere, et iuvenum omnes ſunt magni multique labores. Neceſſe eſt, inquit. Ars igitur computandi et geometria omnisque diſciplina quam dialecticae oportet praecurrere, pueris ſunt proponendae a nobis, eam inſtitutionis formam adhibentibus, quae nullam eis diſcendi neceſſitatem imponit. Quid ita? Quia, inquam, nulla diſciplina cum ſervitute libero eſt percipienda; corporis enim labores quos coacti ſubimus nihilo deterius corpus reddunt, animo autem nulla diſciplina coacta ſtabilis. Vero, inquit. Ne igitur vi, inquam, optime, pueros in diſciplinis, ſed ludentes educa, ut etiam magis poſſis perſpicere ad quid quisque natus ſit. Habet quod dicis, inquit, rationem. Nonne igitur meminiſti, inquam, etiam in bellum nos dixiſſe pueros

ἀκτέον ἐπὶ τῶν ἵππων θεωροὺς καί, ἐάν που ἀσφαλὲς ᾖ, προσακτέον ἐγγὺς καὶ γευστέον αἵματος, ὥςπερ τοὺς σκύλακας; Μέμνημαι, ἔφη. Ἐν πᾶσι δὴ τούτοις, ἦν δ' ἐγώ, τοῖς τε πόνοις καὶ μαθήμασι καὶ φόβοις ὃς ἂν ἐντρεχέστατος ἀεὶ φαίνηται, εἰς ἀριθμόν τινα ἐγκριτέον. * Ἐν τίνι, ἔφη, ἡλικίᾳ; B Ἡνίκα, ἦν δ' ἐγώ, τῶν ἀναγκαίων γυμνασίων μεθίενται· οὗτος γὰρ ὁ χρόνος, ἐάν τε δύο ἐάν τε τρία ἔτη γίγνηται, ἀδύνατός τι ἄλλο πρᾶξαι· κόποι γὰρ καὶ ὕπνοι μαθήμασι πολέμιοι· καὶ ἅμα μία καὶ αὕτη τῶν βασάνων οὐκ ἐλαχίστη, τίς *) ἕκαστος ἐν τοῖς γυμνασίοις φανεῖται. Πῶς γὰρ οὔκ; ἔφη. Μετὰ δὴ τοῦτον τὸν χρόνον, ἦν δ' ἐγώ, ἐκ τῶν εἴκοσιν ἐτῶν οἱ προκριθέντες τιμάς τε μείζους τῶν ἄλλων οἴσονται, τά τε * χύδην μαθήματα παισὶν ἐν τῇ παιδείᾳ γενόμενα τούτοις C ξυνακτέον εἰς ξύνοψιν οἰκειότητος ἀλλήλων τῶν μαθημάτων καὶ τῆς τοῦ ὄντος φύσεως. Μόνη γοῦν, εἶπεν, ἡ τοιαύτη μάθησις βέβαιος ἐν οἷς ἂν ἐγγένηται. Καὶ μεγίστη γε, ἦν δ' ἐγώ, πεῖρα διαλεκτικῆς φύσεως καὶ μή· ὁ μὲν γὰρ ξυνοπτικὸς διαλεκτικός, ὁ δὲ μὴ οὔ. Ξυνοίομαι, ἦ δ' ὅς. Ταῦτα τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, δεήσει σε ἐπισκοποῦντα, * οἳ ἂν μάλιστα D τοιοῦτοι ἐν αὐτοῖς ὦσι καὶ μόνιμοι μὲν ἐν μαθήμασι, μόνιμοι δ' ἐν πολέμῳ καὶ τοῖς ἄλλοις νομίμοις, τούτους αὖ, ἐπειδὰν τὰ τριάκοντα ἔτη ἐκβαίνωσιν, ἐκ τῶν προκρίτων προκρινάμενον εἰς μείζους τε τιμὰς καθιστάναι καὶ σκοπεῖν, τῇ τοῦ διαλέγεσθαι δυνάμει βασανίζοντα, τίς ὀμμάτων καὶ τῆς ἄλλης αἰσθήσεως δυνατὸς μεθιέμενος ἐπ' αὐτὸ τὸ ὂν μετ' ἀληθείας ἰέναι. καὶ ἐνταῦθα δὴ πολλῆς φυλακῆς ἔργον, ὦ ἑταῖρε. Τί μάλιστα; ἦ δ' ὅς. Οὐκ ἐννοεῖς, * ἦν δ' ἐγώ, τὸ νῦν περὶ E τὸ διαλέγεσθαι κακὸν γιγνόμενον ὅσον γίγνεται; Τὸ ποῖον; ἔφη. Παρανομίας που, ἔφην ἐγώ, ἐμπίπλαται **). Καὶ μάλα, ἔφη. Θαυμαστὸν οὖν τι οἴει, εἶπον, πάσχειν αὐτούς, καὶ οὐ ξυγγιγνώσκεις; Πῇ μάλιστ'; ἔφη. Οἷον, ἦν δ' ἐγώ, εἴ τις

*) ἴσ. ποῖός τις.

**) ἴσ. ἐμπίπλανται.

esse ducendos in equis spectatores et, sicubi tutum esset, propius adducendos ut sanguinem degustarent velut catuli? Memini vero, inquit. In omnibus igitur his, inquam, et laboribus et disciplinis et timoribus quicumque acerrimum sese exhibet, in numerum quendam adscribendus. Quanam, inquit, aetate? Quando, inquam, ex necessariis excesserunt exercitationibus; hoc enim tempore, sive duo sive tres sunt anni, nequit aliud quid agere; lassitudines enim et somni disciplinis inimica; simulque una haec quoque probationum haud minima, qualem se quisque in exercitationibus praestet. Quidni? inquit. Hoc igitur post tempore, inquam, qui vicesimum aetatis annum egressi electi fuerint honores ceteris ampliores assequentur, et disciplinae quae sine ullo delectu pueris instituendis tradebantur coniuncte eis proponendae sunt uno in conspectu ut disciplinarum inter se et eius quod per se est naturae perspiciant cognationem. Sola certe, inquit, talis disciplina stabilis in omnibus in quibus exstat. Ac maxima quidem, inquam, probatio dialecticae naturae et non dialecticae; nam qui uno in conspectu res videt dialecticus est, qui non videt, non est. Assentior, inquit. Hoc igitur, inquam, quum exploraveris, quinam maxime tales in illis sint et stabiles quidem in disciplinis, stabiles vero etiam in bello ceterisque lege sancitis, hos rursus, quum tricesimum aetatis annum egressi fuerint, ex electis eligere te oportebit, amplioribus in honoribus collocare et videre, disserendi facultate eos explorantem, quis ab oculis reliquisque sensibus abstractus ad ipsum possit quod per se est cum veritate progredi. et hîc quidem multa opus est custodia, amice. Cur potissimum? inquit. Nonne animadvertis, inquam, quantum nunc mali in disserendi arte exsistat? Quodnam? inquit. Petulantiae fere legibus aversae, inquam, implentur. Sane quidem, inquit. Mirumne igitur aliquid censes, inquam, accidere eis, nec ignoscis? Quî autem? inquit. Velut, respondi, si

ὑποβολιμαῖος τραφείη ἐν πολλοῖς μὲν χρήμασι, πολλῷ δὲ καὶ
μεγάλῳ γένει * καὶ κόλαξι πολλοῖς, ἀνὴρ δὲ γενόμενος αἴσθοι- 538
το ὅτι οὐ τούτων ἐστὶ τῶν φασκόντων γονέων, τοὺς δὲ τῷ
ὄντι γεννήσαντας μὴ εὕροι, τοῦτον ἔχεις μαντεύσασθαι πῶς
ἂν διατεθείη πρός τε τοὺς κόλακας καὶ πρὸς τοὺς ὑποβαλο-
μένους ἐν ἐκείνῳ τε τῷ χρόνῳ ᾧ οὐκ ᾔδει τὰ περὶ τῆς ὑποβο-
λῆς καὶ ἐν ᾧ αὖ ᾔδει; ἢ βούλει ἐμοῦ μαντευομένου ἀκοῦσαι;
Βούλομαι, ἔφη. Μαντεύομαι τοίνυν, εἶπον, μᾶλλον αὐτὸν
τιμᾶν ἂν τὸν πατέρα καὶ τὴν * μητέρα καὶ τοὺς ἄλλους οἰκείους B
δοκοῦντας, ἢ τοὺς κολακεύοντας, καὶ ἧττον μὲν ἂν περιιδεῖν
ἐνδεεῖς τινός, ἧττον δὲ παράνομόν τι δρᾶσαι ἢ εἰπεῖν εἰς αὐ-
τούς, ἧττον δὲ ἀπειθεῖν τὰ μεγάλα ἐκείνοις, ἢ τοῖς κόλαξιν,
ἐν ᾧ χρόνῳ τὸ ἀληθὲς μὴ εἰδείη. Εἰκός, ἔφη. Αἰσθόμενος
τοίνυν τὸ ὄν, μαντεύομαι αὖ περὶ μὲν τούτους ἀνεῖναι ἂν τὸ
τιμᾶν τε καὶ σπουδάζειν, περὶ δὲ τοὺς κόλακας ἐπιτεῖναι, καὶ
πείθεσθαί τε αὐτοῖς διαφερόντως ἢ πρότερον, * καὶ ζῆν ἂν C
ἤδη κατ' ἐκείνους, ξυνόντα αὐτοῖς ἀπαρακαλύπτως, πατρὸς
δὲ ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων ποιουμένων οἰκείων, εἰ μὴ πάνυ
εἴη φύσει ἐπιεικής, μέλειν τὸ μηδέν. Πάντ', ἔφη, λέγεις
οἷά περ ἂν γένοιτο. ἀλλὰ πῇ πρὸς τοὺς ἁπτομένους *) τῶν
λόγων αὕτη φέρει ἡ εἰκών; Τῇδε· ἔστι που ἡμῖν δόγματα ἐκ
παίδων περὶ δικαίων καὶ καλῶν, ἐν οἷς ἐκτεθράμμεθα ὥσπερ
ὑπὸ γονεῦσι, πειθαρχοῦντές τε καὶ τιμῶντες αὐτά. Ἔστι γάρ.
Οὐκοῦν καὶ * ἄλλα ἐναντία τούτων ἐπιτηδεύματα ἡδονὰς ἔχοντα, D
ἃ κολακεύει μὲν ἡμῶν τὴν ψυχὴν καὶ ἕλκει ἐφ' ἑαυτά, πείθει
δ' οὐ τοὺς καὶ ὁπῃοῦν μετρίους· ἀλλ' ἐκεῖνα τιμῶσι τὰ πάτρια
καὶ ἐκείνοις πειθαρχοῦσιν. Ἔστι ταῦτα. Τί οὖν; ἦν δ' ἐγώ·
ὅταν τὸν οὕτως ἔχοντα ἐλθὸν ἐρώτημα ἔρηται τί ἐστι τὸ καλόν,
καὶ ἀποκρινάμενον ὃ τοῦ νομοθέτου ἤκουεν ἐξελέγχῃ ὁ λόγος,
καὶ πολλάκις καὶ πολλαχῇ ἐλέγχων εἰς δόξαν καταβάλῃ ὡς τοῦτο
* οὐδὲν μᾶλλον καλὸν ἢ αἰσχρόν, καὶ περὶ δικαίου ὡσαύτως E

---

*) γρ. προσάπτομεν οὕς.

quis subditicius nutriatur multis in opibus, copiosa et magna familia multosque inter adulatores, vir autem factus animadvertat, non his se esse qui se parentes profiteantur natum, veros autem parentes non reperiat, hunc potes augurari quomodo animatus sit in adulatores et in eos qui eum supposuerint tam illo tempore quo nesciverit se suppositum esse quam eo quo id compererit? an vis a me quid augurer audire? Volo, inquit. Auguror igitur, inquam, magis eum veneraturum esse patrem et matrem ceterosque qui videantur propinquos, quam eos qui adulentur, minusque illos neglecturum si quo indigeant, minus iniusti quid facturum vel dicturum in eos, minusque admonitiones aspernaturum esse illorum, quam assentatorum eo tempore quo verum non cognoverit. Consentaneum vero, inquit. Quum autem compererit ut res sit, auguror tum fore ut venerationem ac studium illorum remittat, assentatorum vero studium contendat, eisque obediat multo magis quam ante, et vivat iam ad eorum voluntatem, palam se eis dans in consuetudinem, patrem vero illum et reliquos qui existimantur eius propinqui, nisi admodum sit natura bonus, nihil curet. Omnia, inquit, dicis quae fieri possunt. at quomodo ad eos qui sermones attingunt haec spectat similitudo? Ita: sunt sine dubio nobis sententiae a pueritia de iustis ac pulchris, in quibus educati sumus tamquam sub parentibus, obedientes et venerantes eas. Sunt vero. Atque etiam alia illarum contraria studia voluptates creantia, quae adulantur quidem animo nostro eumque ad sese trahunt, neque tamen persuadent hominibus ullo modo moderatis, sed hi venerantur patria illa eisque obediunt. Sunt ista. Quid igitur? inquam: si ad hominem sic affectum quaestio accedens interroget quid sit pulchrum, respondentem id quod a legis latore audiverit refellat oratio et saepius multisque modis refutando opinionem ei iniiciat hoc nihilo magis pulchrum esse quam turpe, et de iusto similiter et bono et eis quae

καὶ ἀγαθοῦ καὶ ἃ μάλιστα ἦγεν ἐν τιμῇ, μετὰ τοῦτο τί οἴει
ποιήσειν αὐτὸν πρὸς αὐτὰ τιμῆς τε πέρι καὶ πειθαρχίας;
Ἀνάγκη, ἔφη, μήτε τιμᾶν ἔτι ὁμοίως μήτε πείθεσθαι. Ὅταν
οὖν, ἦν δ' ἐγώ, μήτε ταῦτα ἡγῆται τίμια καὶ οἰκεῖα ὥςπερ
πρὸ τοῦ, τά τε ἀληθῆ μὴ εὑρίσκῃ, ἔστι πρὸς ὁποῖον βίον
* ἄλλον ἢ τὸν κολακεύοντα εἰκότως προςχωρήσεται; Οὐκ ἔστιν, 539
ἔφη. Παράνομος δή, οἶμαι, δόξει γεγονέναι ἐκ νομίμου *).
Ἀνάγκη. Οὐκοῦν, ἔφην, εἰκὸς τὸ πάθος τῶν οὕτω λόγων
ἁπτομένων καί, ὃ ἄρτι ἔλεγον, πολλῆς ξυγγνώμης ἄξιον; Καὶ
ἐλέου γ', ἔφη. Οὐκοῦν, ἵνα μὴ γίγνηται ὁ ἔλεος οὗτος, περὶ
τοὺς τριακοντούτας σοι εὐλαβουμένῳ παντὶ τρόπῳ τῶν λόγων
ἁπτέον; Καὶ μάλ', ἦ δ' ὅς. Ἆρ' οὖν οὐ μία μὲν εὐλάβεια
αὕτη συχνή, τὸ * μὴ νέους ὄντας αὐτῶν γεύεσθαι; οἶμαι γάρ B
σε οὐ λεληθέναι ὅτι οἱ μειρακίσκοι, ὅταν τὸ πρῶτον λόγων
γεύωνται, ὡς παιδιᾷ αὐτοῖς καταχρῶνται, ἀεὶ εἰς ἀντιλογίαν
χρώμενοι, καὶ μιμούμενοι τοὺς ἐξελέγχοντας αὐτοὶ ἄλλους ἐλέγ-
χουσι, χαίροντες ὥςπερ σκυλάκια τῷ ἕλκειν τε καὶ σπαράττειν
τῷ λόγῳ τοὺς πλησίον ἀεί. Ὑπερφυῶς μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκ-
οῦν, ὅταν δὴ πολλοὺς μὲν αὐτοὶ ἐλέγξωσιν, ὑπὸ πολλῶν δὲ
ἐλεγχθῶσι, σφόδρα καὶ * ταχὺ ἐμπίπτουσιν εἰς τὸ μηδὲν ἡγεῖ- C
σθαι ὧνπερ πρότερον, καὶ ἐκ τούτων δὴ αὐτοί τε καὶ τὸ ὅλον
φιλοσοφίας πέρι εἰς τοὺς ἄλλους διαβέβληνται; Ἀληθέστατα,
ἔφη. Ὁ δὲ δὴ πρεσβύτερος, ἦν δ' ἐγώ, τῆς μὲν τοιαύτης
μανίας οὐκ ἂν ἐθέλοι μετέχειν, τὸν δὲ διαλέγεσθαι ἐθέλοντα
καὶ σκοπεῖν τἀληθὲς μᾶλλον μιμήσεται, ἢ τὸν παιδιᾶς χάριν
παίζοντα καὶ ἀντιλέγοντα, καὶ αὐτός τε μετριώτερος * ἔσται D
καὶ τὸ ἐπιτήδευμα τιμιώτερον ἀντὶ ἀτιμοτέρου ποιήσει. Ὀρ-
θῶς, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ τὰ προειρημένα τούτου ἐπ' εὐλαβείᾳ
πάντα προείρηται, τὸ τὰς φύσεις κοσμίους εἶναι καὶ στασίμους
οἷς τις μεταδώσει τῶν λόγων, καὶ μή **), ὡς νῦν, ὁ τυχὼν
καὶ οὐδὲν προςήκων ἔρχεται ἐπ' αὐτό; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

---

*) γρ. νομικοῦ.

**) ἴσ. εἰ δὲ μή.

maxime in honore habuerit, dein quid censes eum facturum esse illis ratione honoris et obedientiae? Necesse est, inquit, eum neque honorare illa iam aeque neque eis obedire. Quando igitur, inquam, neque haec existimet honore digna et propinqua, ut ante, neque vera inveniat, num ad aliam vitam quam ad assentationi deditam consentaneum erit eum accedere? Ad aliam vero nullam, inquit. A lege igitur aversus, opinor, videbitur fieri ex homine legi parente. Necesse est. Nonne igitur, inquam, consentanea haec est affectio eorum qui illo modo ad disserendi artem accedunt eaque, quod modo dicebam, multa venia digna? Quin etiam misericordia, inquit. Itaque, ne haec misericordia tribuenda sit iuvenibus tuis triginta annos habentibus, omni cum cautione ad disserendum eos oportet accedere. Sane quidem, inquit. Nonne vero una haec est cautio magna, si disserendi artem non dum pueri sunt degustant? arbitror enim te non fugere adolescentulos, quum primum disputationes degustent, ut ludo eis uti, semper ad contradicendum adhibentes, et imitantes eos qui refellunt ipsos alios refellere, cum voluptate veluti catulos raptantes ac lacerantes proximos quosque. Mirum quam verum, inquit. Nonne vero quum multos ipsi refutarunt et a multis refutati sunt, admodum et celeriter eo delabuntur ut nihil existiment eorum quae ante, et hinc quidem tam ipsi quam universa philosophia apud reliquos invidiam sibi conflant? Verissime, inquit. Senior autem, inquam, huius se insaniae participem esse minime volet, sed eum qui disserere cupit verumque cognoscere potius imitabitur quam eum qui ludi causa ludit et contra dicit, et ipse modestior erit et studium honoratius faciet ex inhonoratiore. Recte, inquit. Nonne etiam ante haec dicta cautionis causa omnia prolata sunt, naturas esse debere modestas ac stabiles quibus quis traditurus esset disserendi artem, sin minus, fore ut, quemadmodum nunc, primus quisque et alienus ad eam accederet? Sane quidem, in-

᾿Αρκεῖ δὴ ἐπὶ λόγων μεταλήψει μεῖναι ἐνδελεχῶς καὶ ξυντόνως
μηδὲν ἄλλο πράττοντι, ἀλλ᾿ ἀντιστρόφως γυμναζομένῳ τοῖς
περὶ τὸ σῶμα γυμνασίοις, ἔτη διπλάσια ἢ τότε; * Ἕξ, ἔφη, E
ἢ τέτταρα λέγεις; ᾿Αμέλει, εἶπον, πέντε θές· μετὰ γὰρ τοῦτο
καταβιβαστέοι ἔσονταί σοι εἰς τὸ σπήλαιον πάλιν ἐκεῖνο, καὶ
ἀναγκαστέοι ἄρχειν τά τε περὶ τὸν πόλεμον καὶ ὅσαι νέων ἀρχαί,
ἵνα μηδ᾿ ἐμπειρίᾳ ὑστερῶσι τῶν ἄλλων· καὶ ἔτι καὶ ἐν τού-
τοις βασανιστέοι, εἰ ἐμμενοῦσιν ἑλκόμενοι πανταχόσε, * ἤ τι 540
καὶ παρακινήσουσιν. Χρόνον δέ, ἦ δ᾿ ὅς, πόσον τοῦτον
τίθης; Πεντεκαίδεκα ἔτη, ἦν δ᾿ ἐγώ. γενομένων δὲ πεντη-
κοντούτων τοὺς διασωθέντας καὶ ἀριστεύσαντας πάντα πάντῃ
ἐν ἔργοις τε καὶ ἐπιστήμαις πρὸς τέλος ἤδη ἀκτέον, καὶ ἀναγκα-
στέον ἀνακλίναντας τὴν τῆς ψυχῆς αὐγὴν *) εἰς αὐτὸ ἀποβλέ-
ψαι τὸ πᾶσι φῶς παρέχον, καὶ ἰδόντας τὸ ἀγαθὸν αὐτό, παρα-
δείγματι χρωμένους ἐκείνῳ, καὶ πόλιν καὶ ἰδιώτας καὶ ἑαυ-
τοὺς * κατακοσμεῖν τὸν ἐπίλοιπον βίον ἐν μέρει ἑκάστους, τὸ B
μὲν πολὺ πρὸς φιλοσοφίαν διατρίβοντας, ὅταν δὲ τὸ μέρος
ἥκῃ, πρὸς πολιτικοῖς ἐπιταλαιπωροῦντας καὶ ἄρχοντας ἑκάστους
τῆς πόλεως ἕνεκα, οὐχ, ὡς καλόν τι, ἀλλ᾿ ὡς ἀναγκαῖον πράτ-
τοντας, καὶ οὕτως ἄλλους ἀεὶ παιδεύσαντας τοιούτους, ἀντι-
καταλιπόντας τῆς πόλεως φύλακας, εἰς μακάρων νήσους ἀπιόν-
τας οἰκεῖν· μνημεῖα δ᾿ αὐτοῖς καὶ θυσίας τὴν πόλιν δημοσίᾳ
* ποιεῖν, ἐὰν καὶ ἡ Πυθία ξυναναιρῇ, ὡς δαίμοσιν, εἰ δὲ C
μή, ὡς εὐδαίμοσί τε καὶ θείοις. Παγκάλους, ἔφη, τοὺς
ἄρχοντας, ὦ Σώκρατες, ὥσπερ ἀνδριαντοποιὸς ἀπείργασαι.
Καὶ τὰς ἀρχούσας γε, ἦν δ᾿ ἐγώ, ὦ Γλαύκων· μηδὲν γάρ τι
οἴου με περὶ ἀνδρῶν εἰρηκέναι μᾶλλον ἃ εἴρηκα, ἢ περὶ γυναι-
κῶν, ὅσαι ἂν αὐτῶν ἱκαναὶ τὰς φύσεις ἐγγένωνται **). ᾿Ορ-
θῶς, ἔφη, εἴπερ ἴσα γε πάντα τοῖς ἀνδράσι κοινωνήσουσιν,
ὡς διήλθομεν. Τί * οὖν; ἔφην· ξυγχωρεῖτε ***) περὶ τῆς D
πόλεώς τε καὶ πολιτείας μὴ παντάπασιν ἡμᾶς εὐχὰς εἰρηκέναι,
ἀλλὰ χαλεπὰ μέν, δυνατὰ δέ πῃ, καὶ οὐκ ἄλλῃ †) εἴρηται,

*) γρ. ἀκτῖνα.
**) γρ. ἐγγίγνωνται.
***) γρ. ξυγχωρεῖς.
†) ἴσ. ἢ ὡς.

quit. Satisne igitur est in disserendi arte percipienda mansisse continenter et contente ita ut nihil aliud agas, sed in contrario exerceare corporis exercitationum studio, annos duplices quam tum? Sex, inquit, vel quattuor dicis? Quin, inquam, quinque pone; post enim demittendi tibi erunt in antrum rursus illud et cogendi rebus praeesse militaribus omnibusque quibus iuvenes imperant, ut ne usu superentur a ceteris; atque etiam in his adhuc explorandi, num permaneant si quoquoversus trahantur, an quid mente permoveantur. Tempus autem, inquit, quantum hoc ponis? Quindecim annos, inquam. quinquagesimum vero annum quum agunt ii qui servati sunt et excelluerunt usquequaque tam factis quam scientiis ad finem iam ducendi sunt atque cogendi extollentes mentis aciem in ipsum id intueri quod omnibus lumen praebet, et ipsum quum spectaverint bonum, eius exemplum sequentes et civitatem et privatos et semet ipsos disponere reliquam per vitam pro se quisque, maximam quidem partem in philosophia versantes, quando vero res ad suas partes transigendas eos vocaverit, in res civiles laborem insumentes et imperantes quisque civitatis causa, non tamquam pulchrum aliquid, sed tamquam necessarium agentes; ut alios semper quum tales instituerint urbisque custodes reliquerint, in beatorum insulas migrent ibique habitent; monumenta vero eis et sacrificia a civitate publice sunt instituenda, si Pythia quoque responsum id dederit, ut laribus, sin minus, ut beatis ac divinis. Oppido pulchros, inquit, gubernatores, Socrate, tamquam statuarius fingis. Quin etiam gubernatrices, inquam, Glauco; minime enim crediderís me de viris dixisse magis ea quae dixerim, quam de mulieribus, quaecumque idonea praeditae indole innascuntur. Recte, inquit, siquidem communia omnia eis cum viris erunt, ut exposuimus. Quid igitur? inquam: num confitemini de urbe et civitate non prorsus nos vota protulisse, sed difficilia quidem, at non eius-

ὅταν οἱ ὡς ἀληθῶς φιλόσοφοι δυνάσται, ἢ πλείους ἢ εἷς, ἐν
πόλει γενόμενοι τῶν μὲν νῦν τιμῶν καταφρονήσωσιν, ἡγησά-
μενοι ἀνελευθέρους εἶναι καὶ οὐδενὸς ἀξίας, τὸ δὲ ὀρθὸν περὶ
πλείστου ποιησάμενοι καὶ τὰς ἀπὸ τούτου τιμάς, * μέγιστον E
δὲ καὶ ἀναγκαιότατον τὸ δίκαιον, καὶ τούτῳ δὴ ὑπηρετοῦντές
τε καὶ αὔξοντες αὐτὸ διασκευωρήσωνται τὴν ἑαυτῶν πόλιν;
Πῶς; ἔφη. Ὅσοι μὲν ἄν, ἦν δ' ἐγώ, πρεσβύτεροι τυγχάνωσι
δεκετῶν ἐν τῇ πόλει, πάντας ἐκπέμψωσιν εἰς τοὺς * ἀγρούς, 541
τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν παραλαβόντες ἐκτὸς τῶν νῦν ἠθῶν, ἃ
καὶ οἱ γονῆς ἔχουσι, θρέψωνται ἐν τοῖς σφετέροις τρόποις καὶ
νόμοις, οὖσιν οἵοις διεληλύθαμεν τότε. καὶ οὕτω τάχιστά τε
καὶ ῥᾷστα πόλιν τε καὶ πολιτείαν, ἣν ἐλέγομεν, καταστᾶσαν
αὐτήν τε εὐδαιμονήσειν καὶ τὸ ἔθνος, ἐν ᾧ ἂν ἐγγένηται,
πλεῖστα ὀνήσειν. Πολύ γ', ἔφη· * καὶ ὡς ἂν γένοιτο, εἴ- B
περ ποτὲ γίγνοιτο, δοκεῖς μοι, ὦ Σώκρατες, εὖ εἰρηκέναι.
Οὐκοῦν ἅδην ἤδη, εἶπον ἐγώ, ἔχουσιν ἡμῖν οἱ λόγοι περί τε
τῆς πόλεως ταύτης καὶ τοῦ ὁμοίου ταύτῃ ἀνδρός; δῆλος γάρ
που καὶ οὗτος οἷον φήσομεν δεῖν αὐτὸν εἶναι. Δῆλος, ἔφη,
καί, ὅπερ ἐρωτᾷς, δοκεῖ μοι τέλος ἔχειν.

---

modi quae fieri nequeant, quamquam non aliter atque ita ut dictum eſt, quando vere philoſophi dominatores, vel plures vel unus, in civitate exſiſtentes honores quidem nunc tribui ſolitos contemnant, exiſtimantes illiberales nihilique faciendos, rectum autem plurimi ducentes eosque qui inde oriantur honores, pro ſummo vero et maxime neceſſario habentes iuſtum, et huic ſervientes, hoc augentes ſuam ipſi civitatem adminiſtrent? Quomodo? inquit. Quicumque, inquam, ſeniores ſunt quam decennes in civitate, omnes mittent in agros, liberos autem eorum ſumentes procul a moribus noſtris quibus etiam parentes utuntur ſua in vivendi ratione ac legibus educabunt, quales tum explicavimus. et hac quidem ratione celerrime ac facillime urbem civitatemque, quam diximus, conſtitutam et ipſam beatam fore et generi hominum in quo exſtet plurimum eſſe utilitatis allaturam. Sane quidem, inquit, et quomodo exſiſtat, ſi quando exſiſtat, videris mihi, Socrate, bene expoſuiſſe. Nonne ſatis iam ſunt, inquam, disputationes noſtrae de civitate hac et viro ei ſimili? patet enim hunc quoque qualem dicamus eſſe debere. Patet vero, inquit, et, quod rogas, videtur mihi res ad exitum eſſe adducta.

H.

Εἶεν, ταῦτα μὲν δὴ ὡμολόγηται, ὦ Γλαύκων, τῇ μελλούσῃ 543 ἄκρως οἰκεῖν πόλει κοινὰς μὲν γυναῖκας, κοινοὺς δὲ παῖδας εἶναι καὶ πᾶσαν παιδείαν, ὡσαύτως δὲ τὰ ἐπιτηδεύματα κοινὰ ἐν πολέμῳ τε καὶ εἰρήνῃ, βασιλέας δὲ αὐτῶν εἶναι τοὺς ἐν φιλοσοφίᾳ τε καὶ πρὸς τὸν πόλεμον γεγονότας ἀρίστους. Ὡμολόγηται, ἔφη. Καὶ μὴν καὶ τάδε * ξυνεχωρήσαμεν, ὡς, ὅταν B δὴ καταστῶσιν οἱ ἄρχοντες, ἄγοντες τοὺς στρατιώτας κατοικιοῦσιν εἰς οἰκήσεις οἵας προείπομεν, ἴδιον μὲν οὐδὲν οὐδενὶ ἐχούσας, κοινὰς δὲ πᾶσι· πρὸς δὲ ταῖς τοιαύταις οἰκήσεσι καὶ τὰς κτήσεις, εἰ μνημονεύεις, διωμολογησάμεθά που οἷαι ἔσονται αὐτοῖς. Ἀλλὰ μνημονεύω, ἔφη, ὅτι γε οὐδὲν οὐδένα ᾠόμεθα δεῖν κεκτῆσθαι ὧν *) νῦν οἱ ἄλλοι, ὥςπερ δὲ ἀθλητάς τε πολέμου καὶ φύλακας, μισθὸν τῆς φυλακῆς * δεχομέ- C νους εἰς ἐνιαυτὸν τὴν εἰς ταῦτα τροφὴν παρὰ τῶν ἄλλων, αὐτῶν τε δεῖν καὶ τῆς ἄλλης πόλεως ἐπιμελεῖσθαι. Ὀρθῶς, ἔφην, λέγεις. Ἀλλ᾽ ἄγε **), ἐπειδὴ τοῦτ᾽ ἀπετελέσαμεν, ἀναμνησθῶμεν πόθεν δεῦρο ἐξετραπόμεθα, ἵνα πάλιν τὴν αὐτὴν ἴωμεν. Οὐ χαλεπόν, ἔφη· σχεδὸν γάρ, καθάπερ νῦν διεληλύθας ***), περὶ τῆς πόλεως τοὺς λόγους ἐποιοῦ, λέγων ὡς ἀγαθὴν μὲν τὴν τοιαύτην, οἵαν τότε διῆλθες, τιθείης πόλιν καὶ ἄνδρα * τὸν ἐκείνῃ ὅμοιον, καὶ ταῦτα, ὡς ἔοικε †), καλ- D λίω ἔτι ἔχων εἰπεῖν πόλιν τε καὶ ἄνδρα. ἀλλ᾽ * οὖν δὴ τὰς 544

*) γρ. ὡς. **) γρ. ἀλλά γε.
***) ἄλλ. καθάπερ νῦν, ὡς διεληλυθώς.
†) ἄλλ. ἔοικας.

VIII.

Iam haec quidem inter nos convenerunt, Glauco, civitati perfecte adminiſtrandae communes mulieres, communes liberos eſſe et univerſam inſtitutionem, itemque ſtudia communia in bello et pace, reges autem eorum eſſe qui in philoſophia et ad bellum optimos ſeſe exhibuerint. Convenerunt, inquit. Atque etiam hoc conceſſimus, quum conſtituti eſſent reges, eos acturos eſſe milites atque collocaturos in domiciliis qualia ante deſcripſiſſemus, proprii alicuius nihil habentibus, ſed communibus omnium; et praeter domicilia huiusmodi etiam poſſeſſiones, ſi meminiſti, confeſſi ſumus quales eis futurae eſſent. Sane memini, inquit, nos neminem arbitratos eſſe debere eorum quicquam poſſidere quae nunc reliqui, ſed tamquam athletas belli et cuſtodes, mercedem cuſtodiae accipientes annua ad haec alimenta a reliquis, tam in ſemet ipſos debere quam in reliquam civitatem omnes curas conferre. Recte, inquit, dicis. Age vero, quum haec abſolverimus, recordemur unde huc digreſſa ſit oratio, ut eodem redeat. Haud difficile, inquit; fere enim, ut nunc, de civitate diſputans monuiſti, bonam hanc te ponere civitatem quam tum deſcripſiſſes virumque ei ſimilem, licet, ut patebat, etiam pulchriorem potuiſſes deſcribere civitatem ac virum. ve-

ἄλλας ἡμαρτημένας ἔλεγες, εἰ αὕτη ὀρθή· τῶν δὲ λοιπῶν πολιτειῶν ἔφησθα, ὡς μνημονεύω, τέτταρα εἴδη εἶναι, ὧν καὶ πέρι λόγον ἄξιον εἴη ἔχειν καὶ ἰδεῖν αὐτῶν τὰ ἁμαρτήματα καὶ τοὺς ἐκείναις αὖ ὁμοίους, ἵνα πάντας αὐτοὺς ἰδόντες καὶ ὁμολογησάμενοι τὸν ἄριστον καὶ τὸν κάκιστον ἄνδρα, ἐπισκεψαίμεθα εἰ ὁ ἄριστος εὐδαιμονέστατος καὶ ὁ κάκιστος ἀθλιώτατος, ἢ ἄλλως ἔχει· καὶ ἐμοῦ ἐρομένου τίνας λέγεις *) τὰς τέτταρας πολιτείας, * ἐν τούτῳ ὑπέλαβε Πολέμαρχός τε καὶ Ἀδείμαντος· καὶ οὕτω δὴ σὺ ἀναλαβὼν τὸν λόγον δεῦρο ἀφῖξαι. Ὀρθότατα, εἶπον, ἐμνημόνευσας. Πάλιν τοίνυν, ὥσπερ παλαιστής, τὴν αὐτὴν λαβὴν πάρεχε, καὶ τὸ αὐτὸ ἐμοῦ ἐρομένου πειρῶ εἰπεῖν, ἅπερ τότε ἔμελλες λέγειν. Ἐάνπερ, ἦν δ' ἐγώ, δύνωμαι. Καὶ μήν, ἦ δ' ὅς, ἐπιθυμῶ καὶ αὐτὸς ἀκοῦσαι τίνας ἔλεγες τὰς τέτταρας πολιτείας. * Οὐ χαλεπῶς, ἦν δ' ἐγώ, ἀκούσει· εἰσὶ γὰρ ἃς λέγω αἵπερ καὶ ὀνόματα ἔχουσιν, ἥ τε ὑπὸ τῶν πολλῶν ἐπαινουμένη, ἡ Κρητική τε καὶ Λακωνικὴ αὕτη· καὶ δευτέρα καὶ δευτέρως ἐπαινουμένη, καλουμένη δ' ὀλιγαρχία, συχνῶν γέμουσα κακῶν πολιτεία· ἥ τε ταύτῃ διάφορος καὶ ἐφεξῆς γιγνομένη δημοκρατία, καὶ ἡ γενναία δὴ τυραννὶς καὶ πασῶν τούτων διαφέρουσα, τέταρτόν τε καὶ ἔσχατον πόλεως νόσημα· ἤ τινα **) ἄλλην ἔχεις ἰδέαν * πολιτείας, ἥτις καὶ ἐν εἴδει διαφανεῖ τινὶ κεῖται; δυναστεῖαι γὰρ καὶ ὠνηταὶ βασιλεῖαι καὶ τοιαῦταί τινες πολιτεῖαι μεταξύ τι τούτων πού εἰσιν, εὕροι δ' ἄν τις αὐτὰς οὐκ ἐλάττους περὶ τοὺς βαρβάρους, ἢ τοὺς Ἕλληνας. Πολλαὶ γοῦν καὶ ἄτοποι, ἔφη, λέγονται. Οἶσθ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι καὶ ἀνθρώπων εἴδη τοσαῦτα ἀνάγκη τρόπον τινὰ ***) εἶναι, ὅσαπερ καὶ πολιτειῶν; ἢ οἴει ἐκ δρυός ποθεν ἢ ἐκ πέτρας τὰς πολιτείας γίγνεσθαι, ἀλλ' οὐχὶ ἐκ τῶν ἠθῶν τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν, * οἳ ἂν ὥσπερ ῥέψαντα †) τἆλλα ἐφελκύσηται; Οὐδαμῶς ἔγωγ', ἔφη, ἄλλοθεν ἢ ἐντεῦθεν. Οὐκοῦν, εἰ τὰ τῶν πόλεων πέντε, καὶ αἱ τῶν ἰδιωτῶν κατασκευαὶ τῆς ψυχῆς πέντε ἂν εἶεν; Τί μήν;

B C D E

*) ἄλλ. λέγοις. **) γρ. ἢ τίνα.
***) ἄλλ. τρόπων. †) ἴσ. ἃ οἳ ἂν ῥέψωσιν ὥσπερ ῥεύματα τἆλλα ἐφέλκυσηται;

rumtamen ceteras pravas dixisti, si haec recta esset; reliquarum vero civitatum dixisti, ut memini, quattuor species esse, quas operae pretium esse cognoscere atque videre earum vitia itemque viros illis similes, ut, omnes eos quum vidissemus et hoc inter nos convenisset quis optimus esset quis pessimus vir, anquireremus optimusne esset beatissimus et pessimus miserrimus, an aliter se res haberet; et me interrogantem quasnam diceres quattuor civitates, interpellarunt Polemarchus et Adimantus; et tu deinde sermonem quum suscepisses, huc pervenisti. Rectissime, inquam, admonuisti. Rursus vero, velut luctator, eandem ad prehendendum ansam da idemque me rogante conare explicare quid tum volueris dicere. Si, inquam, potuero. Atqui, inquit, ipse quoque aveo audire quasnam dixeris quattuor civitates. Non est difficile, inquam, auditu; sunt enim quas dico et quae nomina habent, illa a multitudine laudata Cretensis et Laconica, secunda secundoque loco laudata ea quae dicitur paucorum principatus, multis illa quidem plena malis rei publicae forma; ab hac diversa eamque excipiens populi gubernatio, et fortis denique tyrannis eaque ab omnibus illis differens, quartus atque extremus civitatis morbus; an aliam quam tenes speciem rei publicae quae etiam in forma quadam pellucida sit posita? dominatus enim reguaque venalia et huiusmodi quaedam rei publicae formae mediae fere inter has sunt, inveneris autem eas non minus apud barbaros, quam apud Graecos. Multae certe et admirabiles, inquit, dicuntur. Scin igitur, inquam, etiam hominum species tot sint necesse esse, quot rei publicae formarum? an existimas e quercu aliqua vel rupe civitates nasci, ac non e moribus in civitatibus dominantibus, qui quocumque vergunt instar fluminum reliqua secum trahunt? Haudquaquam, inquit, aliunde quam hinc. Nonne si civitatum formae quinque, etiam privatorum habitus animi quinque erunt? Quidni? Et eum quidem

Τὸν μὲν δὴ τῇ ἀριστοκρατίᾳ ὅμοιον διεληλύθαμεν ἤδη, ὃν ἀγαθόν τε καὶ δίκαιον ὀρθῶς φαμὲν εἶναι. * Διεληλύθαμεν. 545
Ἆρ' οὖν τὸ μετὰ τοῦτο διιτέον τοὺς χείρους, τὸν φιλόνεικόν τε καὶ φιλότιμον, κατὰ τὴν Λακωνικὴν ἑστῶτα πολιτείαν, καὶ ὀλιγαρχικὸν αὖ καὶ δημοκρατικὸν καὶ τὸν τυραννικόν, ἵνα τὸν ἀδικώτατον ἰδόντες ἀντιθῶμεν τῷ δικαιοτάτῳ καὶ ἡμῖν τελέα ἡ σκέψις ᾖ, πῶς ποτὲ ἡ ἄκρατος δικαιοσύνη πρὸς ἀδικίαν τὴν ἄκρατον ἔχει εὐδαιμονίας τε πέρι τοῦ ἔχοντος καὶ ἀθλιότητος, ἵνα ἢ Θρασυμάχῳ πειθόμενοι διώκωμεν * ἀδικίαν ἢ τῷ νῦν B
προφαινομένῳ λόγῳ δικαιοσύνην; Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη, οὕτω ποιητέον. Ἆρ' οὖν, ὥσπερ ἠρξάμεθα ἐν ταῖς πολιτείαις πρότερον σκοπεῖν τὰ ἤθη ἢ ἐν τοῖς ἰδιώταις, ὡς ἐναργέστερον ὄν, καὶ νῦν οὕτω πρῶτον μὲν τὴν φιλότιμον σκεπτέον πολιτείαν (ὄνομα γὰρ οὐκ ἔχω λεγόμενον ἄλλο· ἢ τιμοκρατίαν ἢ τιμαρχίαν αὐτὴν κλητέον), πρὸς δὲ ταύτην τὸν τοιοῦτον ἄνδρα σκεψόμεθα, ἔπειτα ὀλιγαρχίαν καὶ * ἄνδρα ὀλιγαρχικόν, αὖ- C
θις δὲ εἰς δημοκρατίαν ἀποβλέψαντες θεασόμεθα ἄνδρα δημοκρατικόν, τὸ δὲ τέταρτον εἰς τυραννουμένην πόλιν ἐλθόντες καὶ ἰδόντες, πάλιν εἰς τυραννικὴν ψυχὴν βλέποντες πειρασόμεθα περὶ ὧν προὐθέμεθα ἱκανοὶ κριταὶ γενέσθαι; Κατὰ λόγον γέ τοι ἄν, ἔφη, οὕτω γίγνοιτο ἥ τε θέα καὶ ἡ κρίσις.

Φέρε τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, πειρώμεθα λέγειν τίνα τρόπον τιμοκρατία γένοιτ' ἂν ἐξ ἀριστοκρατίας· ἢ τόδε μὲν * ἁπλοῦν, D
ὅτι πᾶσα πολιτεία μεταβάλλει ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἔχοντος τὰς ἀρχάς, ὅταν ἐν αὐτῷ τούτῳ στάσις ἐγγένηται, ὁμονοοῦντος δέ, κἂν πάνυ ὀλίγον ᾖ, ἀδύνατον κινηθῆναι; Ἔστι γὰρ οὕτως. Πῶς οὖν δή, εἶπον, ὦ Γλαύκων, ἡ πόλις ἡμῖν κινηθήσεται, καὶ πῇ στασιάσουσιν οἱ ἐπίκουροι καὶ οἱ ἄρχοντες πρὸς ἀλλήλους τε καὶ πρὸς ἑαυτούς; ἢ βούλει, ὥσπερ Ὅμηρος, εὐχώμεθα ταῖς Μούσαις εἰπεῖν ἡμῖν ὅπως δὴ πρῶτον στάσις ἔμπεσε, καὶ

qui optimatum principatui ſimilis eſt iam deſcripſimus, quem bonum et iuſtum rite dicimus eſſe. Deſcripſimus vero. Num vero poſt perſequi nos oportet deteriores, contentionis et honoris cupidos, ad Laconicam compoſitos civitatem, et paucorum imperii appetentem et popularis gubernationis ſtudioſum et tyrannicum, ut iniuſtiſſimum videntes iuſtiſſimo opponamus et abſolvatur quaeſtio noſtra, quomodo perfecta iuſtitia ad iniuſtitiam perfectam ſe habeat ad felicitatem eius qui ea praeditus ſit et miſeriam, quo aut Thraſymachum ſequentes iniuſtitiam appetamus aut oratione nunc explicata adducti iuſtitiam? Sane quidem, inquit, ita faciendum. Num vero, ſicut incepimus in civitatibus prius conſiderare mores quam in privatis, quia in illis maior eſt evidentia, ita etiam nunc primum honoris appetens exploranda eſt civitas (nomen enim aliud non habeo quo eam afficiam; niſi forte gubernatio vel imperium ambitioſum appellanda erit), et poſt eam virum contemplabimur ſimiliter habentem, deinde paucorum gubernationem virumque ei reſpondentem, porro in popularem gubernationem intuentes ſpectabimus virum popularem, quarto autem ad civitatem tyranno ſubiectam progredientes et ſpectantes rurſusque in animum tyrannicum intuentes conabimur de eis quae nobis propoſuimus idoneum facere iudicium. Rationi ſane, inquit, conſentanea erit haec ſpectatio ac diiudicatio.

Age igitur, inquam, conemur explicare quo pacto imperium ambitioſum exſiſtat ex optimatum imperio; an nulla eſt controverſia quin quaevis civitas convertatur per id ipſum quod principatum obtineat, quando in ipſo hoc ſeditio exſiſtat, neque vero, hoc ſecum conſentiente, quamvis exiguum ſit, fieri poſſit ut moveatur? Eſt vero ita. Quomodo igitur, inquam, Glauco, civitas nobis movebitur et quo pacto disſidebunt adiutores et rectores inter ſe et a ſe ipſis? an vis, quemadmodum Homerus, precemur Muſas ut dicant nobis quomodo

φῶμεν αὐτὰς * τραγικῶς, ὡς πρὸς παῖδας ἡμᾶς παιζούσας E
καὶ ἐρεσχελούσας *), ὡς δὴ σπουδῇ λεγούσας, ὑψηλολογουμένας λέγειν; Πῶς; Ὧδέ πως. * χαλεπὸν μὲν κινηθῆναι 546
πόλιν οὕτω ξυστᾶσαν· ἀλλ᾽ ἐπεὶ γενομένῳ παντὶ φθορά ἐστιν, οὐδ᾽ ἡ τοιαύτη ξύστασις τὸν ἅπαντα μενεῖ χρόνον, ἀλλὰ λυθήσεται. λύσις δὲ ἥδε. οὐ μόνον φυτοῖς ἐγγείοις, ἀλλὰ καὶ ἐν ἐπιγείοις ζώοις φορὰ καὶ ἀφορία ψυχῆς τε καὶ σωμάτων γίγνεται **), ὅταν περιτροπαὶ ἑκάστοις κύκλων περιφορὰς ξυνάπτωσι, βραχυβίοις μὲν βραχυπόρους, ἐναντίοις δὲ ἐναντίας. γένους δὲ ὑμετέρου εὐγονίας τε καὶ ἀφορίας, καίπερ * ὄντες B
σοφοί, οὓς ἡγεμόνας πόλεως ἐπαιδεύσασθε, οὐδὲν μᾶλλον λογισμῷ μετ᾽ αἰσθήσεως τεύξονται, ἀλλὰ πάρεισιν αὐτοὺς καὶ γεννήσουσι παῖδάς ποτε, οὐ δέον. ἔστι δὲ θείῳ μὲν γεννητῷ περίοδος ἣν ἀριθμὸς περιλαμβάνει τέλειος, ἀνθρωπείῳ δὲ ἐν ᾧ πρώτῳ αὐξήσεις δυνάμεναί τε καὶ δυναστευόμεναι τρεῖς ἀποστάσεις ***), τέτταρας δὲ ὅρους λαβοῦσαι ὁμοιούντων τε καὶ ἀνομοιούντων καὶ αὐξόντων καὶ φθινόντων, πάντα προσήγορα καὶ * ῥητὰ πρὸς ἄλληλα ἀπέφηναν, ὧν ἐπίτριτος πυθμὴν C
πεμπάδι ξυζυγεὶς δύο ἁρμονίας παρέχεται τρὶς αὐξηθείς, τὴν μὲν ἴσην ἰσάκις, ἑκατὸν τοσαυτάκις, τὴν δὲ ἰσομήκη μέν, τῇ προμήκει δέ, ἑκατὸν μὲν ἀριθμῶν ἀπὸ διαμέτρων ῥητῶν πεμπάδος †), δεομένων ἑνὸς ἑκάστων, ἀῤῥήτων δὲ δυεῖν, ἑκατὸν δὲ κύβων τριάδος. ξύμπας δὲ οὗτος ἀριθμὸς γεωμετρικός, τοιούτου κύριος, ἀμεινόνων τε καὶ χειρόνων γενέσεων, ἃς ὅταν ἀγνοήσαντες ὑμῖν * οἱ φύλακες ξυνοικίζωσι νύμφας νυμ- D
φίοις παρὰ καιρόν, οὐκ εὐφυεῖς οὐδ᾽ εὐτυχεῖς παῖδες ἔσονται.

---

*) ἄλλ. ἐρεσχηλούσας.

**) ἄλλ. γίγνονται.

***) γρ. ἀποκαταστάσεις.

†) γρ. πεμπάδων.

primum feditio incidat, easque dicamus more tragico, quippe cum pueris nobis iocantes ac ludificantes, quafi feria agant, altam ufurpare orationem? Quomodo? Ita fere. difficilis quidem motu civitas fic conftituta; attamen quoniam omne quod ortum eft interitum habet, nec talis conftitutio omne manebit tempus fed folvetur. folutio autem haecce. non folum plantis quae e terra nafcuntur, verum etiam animantibus terreftribus fertilitas et fterilitas tam animi quam corporis obtingit, quando converfiones cuique orbium circuitus connectunt, eis quibus brevis vita eft brevem curfum habentes, contrariis vero contrarios. veftri autem generis fecunditatem et fterilitatem ii quos duces civitatis inftituiftis, quamvis fapientes fint, nihilo tamen magis ratione, adiuvante fenfu, asfequentur, fed praeteribunt eos liberosque procreabunt aliquando, quum non oporteat. ac divinitus quidem procreatum circuitum habet, quem numerus comprehendit perfectus, humanae vero proli is in quo primo incrementa efficientia trium diftantiarum eisque fubiecta, quattuor vero terminos nancifcentia fimile reddentium ac disfimile, crefcentium ac decrefcentium, omnia appellanda inter fe et ratione definienda exhibuerunt, quorum fesquitertia radix cum numero quinario copulata duas efficit harmonias ter aucta, unam quidem aequalem aequaliter, centum toties, alteram vero aequalis quidem longitudinis, anteriore autem parte longiori refpondentem*) . . . . . univerfus autem hic numerus geometricus eft eamque habet facultatem ut et meliores et deteriores efficiat generationes, quas fi ignoraverint veftri cuftodes et fponfas fponfosque copulaverint intempeftive, neque ingeniofi neque felices

---

*) *Ficin.* centum quidem numerorum ex diametris comparabilibus invicem quinitatis, indigentibus uno ex fingulis, duobus vero qui invicem dici nequeant, centum vero cuborum trinitatis ipfius. *Cornar.* centum quidem numerorum, ita ut a diametris dictorum quinariorum fingulis unum defit, ab his autem qui dici non posfunt duo, a centum vero cubis ternarius.

ὧν καταστήσονται μὲν τοὺς ἀρίστους οἱ πρότεροι, ὅμως δὲ ὄν-
τες ἀνάξιοι, εἰς τὰς τῶν πατέρων αὖ δυνάμεις ἐλθόντες, ἡμῶν
πρῶτον ἄρξονται ἀμελεῖν φύλακες ὄντες, παρ' ἔλαττον τοῦ
δέοντος ἡγησάμενοι τὰ μουσικῆς, δεύτερον δὲ τὰ γυμναστικῆς·
ὅθεν ἀμουσότεροι γενήσονται ὑμῖν οἱ νέοι. ἐκ δὲ τούτων ἄρ-
χοντες οὐ πάνυ φυλακικοὶ καταστήσονται * πρὸς τὸ δοκιμάζειν E
τὰ Ἡσιόδου τε καὶ τὰ παρ' ὑμῖν γένη, χρυσοῦν * τε καὶ ἀργυ- 547
ροῦν καὶ χαλκοῦν καὶ σιδηροῦν· ὁμοῦ δὲ μιγέντος σιδήρου
ἀργύρῳ καὶ χαλκοῦ χρυσῷ, ἀνομοιότης ἐγγενήσεται καὶ ἀνω-
μαλία ἀνάρμοστος, ἃ γενόμενα, οὗ ἂν ἐγγένηται, ἀεὶ ἐντίκτει*)
πόλεμον καὶ ἔχθραν. ταύτης τοι γενεῆς χρὴ φάναι εἶναι στά-
σιν, ὅπου ἂν γίγνηται ἀεί. Καὶ ὀρθῶς γ', ἔφη, αὐτὰς ἀπο-
κρίνασθαι φήσομεν. Καὶ γάρ, ἦν δ' ἐγώ, ἀνάγκη Μούσας
γε οὔσας. Τί οὖν, ἦ δ' ὅς, τὸ μετὰ τοῦτο * λέγουσιν αἱ B
Μοῦσαι; Στάσεως, ἦν δ' ἐγώ, γενομένης εἱλκέτην ἄρα ἑκα-
τέρω τὼ γένη, τὸ μὲν σιδηροῦν καὶ χαλκοῦν ἐπὶ χρηματισμὸν
καὶ γῆς κτῆσιν καὶ οἰκίας χρυσίου τε καὶ ἀργύρου, τὸ δ' αὖ
χρυσοῦν τε καὶ ἀργυροῦν, ἅτε οὐ πενομένω, ἀλλὰ φύσει ὄντε
πλουσίω, τὰς ψυχὰς ἐπὶ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀρχαίαν κατάστα-
σιν ἠγέτην. βιαζομένων δὲ καὶ ἀντιτεινόντων ἀλλήλοις, εἰς
μέσον ὡμολόγησαν γῆν μὲν καὶ οἰκίας κατανειμαμένους ἰδιώ-
σασθαι, * τοὺς δὲ πρὶν φυλαττομένους ὑπ' αὐτῶν ὡς ἐλευ- C
θέρους, φίλους τε καὶ τροφέας, δουλωσάμενοι τότε περιοίκους
τε καὶ οἰκέτας ἔχοντες, αὐτοὶ πολέμου τε καὶ φυλακῆς αὐτῶν
ἐπιμελεῖσθαι. Δοκεῖ μοι, ἔφη, αὕτη ἡ μετάβασις ἐντεῦθεν
γίγνεσθαι. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ἐν μέσῳ τις ἂν εἴη ἀριστο-
κρατίας τε καὶ ὀλιγαρχίας αὕτη ἡ πολιτεία; Πάνυ μὲν οὖν.

Μεταβήσεται μὲν δὴ οὕτω· μεταβᾶσα δὲ πῶς οἰκήσει;
ἢ φανερὸν ὅτι * τὰ μὲν μιμήσεται τὴν προτέραν πολιτείαν, τὰ D
δὲ τὴν ὀλιγαρχίαν, ἅτ' ἐν μέσῳ οὖσα, τὸ δέ τι καὶ αὑτῆς
ἕξει ἴδιον; Οὕτως, ἔφη. Οὐκοῦν τῷ μὲν τιμᾶν τοὺς ἄρχον-
τας καὶ γεωργιῶν ἀπέχεσθαι τὸ προπολεμοῦν αὐτῆς καὶ χειρο-

*) ἄλλ. τίκτει.

liberi erunt. e quibus praeficient quidem optimos priores, ſed, quum indigni ſint, patrum poteſtatem adepti, nos primum incipient negligere, licet cuſtodes ſint, minoris quam oportet aeſtimantes res muſicas, et ſecundo gymnaſticam: unde a Muſis averſiores exſiſtent vobis pueri. his de cauſis praefecti non ſane idonei erunt cuſtodes ad exploranda Heſiodia et noſtra genera, aureum, argenteum, aeneum et ferreum; in unum autem commixto ferro et argento, aere et auro, inaequalitas exſiſtet et discrepantia inconcinna, quae, ubicumque oriuntur, ſemper iniiciunt bellum et inimicitiam. hinc ſane originem trahere dicenda eſt ſeditio, ubicumque oritur. Ac recte quidem, inquit, eas reſpondere dicemus. Et neceſſe quoque eſt, inquit, quum Muſae ſint. Quid vero, inquit, deinde dicunt Muſae? Seditione, inquam, exorta trahunt utraque genera, ferreum et aeneum ad pecuniae conquirendae ſtudium et ad agrorum, domus, auri argentique poſſeſſionem, aureum autem et argenteum, quippe quae non inopia afficiantur, ſed natura ſint opulenta, animos ad virtutem priſtinumque ſtatum ducunt. vim autem inter ſe afferentia atque repugnantia, pacto convenit, ut agros ac domos distributas ſibi vindicent, eis vero, quos ante cuſtodiverant tamquam liberos, amicos et altores, tum ſervitutem iniungant eosque accolas et miniſtros habeant, ipſi vero belli et cuſtodiae eorum procurationem habeant. Videtur mihi, inquit, haec converſio inde exſiſtere. Nonne igitur, inquam, media fere erit inter optimatum et paucorum principatum haec rei publicae conſtitutio? Sane quidem.

Convertetur igitur ita; converſa autem quomodo admiuiſtrabitur? an perſpicuum eam partim imitaturam ſuperiorem civitatem, partim paucorum principatum, quippe quae media ſit inter utramque, aliquid vero etiam ſui proprium habituram eſſe? Ita, inquit. Nonne, quod honore afficiet rectores et ab agricultura ſe abstinebunt milites et ab artibus manu exercendis aliisque

τεχνιῶν καὶ τοῦ ἄλλου χρηματισμοῦ, ξυσσίτια δὲ κατασκευάσασθαι *) καὶ γυμναστικῆς τε καὶ τῆς τοῦ πολέμου ἀγωνίας ἐπιμελεῖσθαι, πᾶσι τοῖς τοιούτοις την προτέραν μιμήσεται; Ναί. Τὸ δέ γε φοβεῖσθαι τοὺς * σοφοὺς ἐπὶ τὰς ἀρχὰς ἄγειν, ἅτε E οὐκέτι κεκτημένη ἁπλοῦς τε καὶ ἀτενεῖς τοὺς τοιούτους ἄνδρας, ἀλλὰ μικτούς, ἐπὶ δὲ τοὺς θυμοειδεῖς τε καὶ ἁπλουστέρους **) ἀποκλίνειν τοὺς πρὸς πόλεμον μᾶλλον πεφυκότας ἢ πρὸς εἰρήνην, * καὶ τοὺς περὶ ταῦτα δόλους τε καὶ μηχανὰς ἐντίμως 548 ἔχειν, καὶ πολεμοῦσα τὸν ἀεὶ χρόνον διάγειν αὐτὴ ἑαυτῇ αὖ τὰ πολλὰ τῶν τοιούτων ἴδια ἕξει; Ναί. Ἐπιθυμηταὶ δέ γε, ἦν δ᾽ ἐγώ, χρημάτων οἱ τοιοῦτοι ἔσονται, ὥςπερ οἱ ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις, καὶ τιμῶντες ἀγρίως ὑπὸ σκότου χρυσόν τε καὶ ἄργυρον, ἅτε κεκτημένοι ταμιεῖα καὶ οἰκείους θησαυρούς, οἳ θέμενοι ἂν αὐτὰ κρύψειαν, καὶ αὖ περιβόλους οἰκήσεων, ἀτεχνῶς νεοττιὰς ἰδίας, ἐν * αἷς ἀναλίσκοντες γυναιξί τε καὶ οἷς B ἐθέλοιεν ἄλλοις πολλὰ ἂν δαπανῷντο. Ἀληθέστατα, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ φειδωλοὶ χρημάτων, ἅτε τιμῶντες καὶ οὐ φανερῶς κτώμενοι, φιλαναλῶται δὲ ἀλλοτρίων δι᾽ ἐπιθυμίαν, καὶ λάθρᾳ τὰς ἡδονὰς καρπούμενοι, ὥςπερ παῖδες πατέρα τὸν νόμον ἀποδιδράσκοντες, οὐχ ὑπὸ πειθοῦς, ἀλλ᾽ ὑπὸ βίας πεπαιδευμένοι διὰ τὸ τῆς ἀληθινῆς Μούσης ***) τῆς μετὰ λόγων τε καὶ φιλοσοφίας ἠμεληκέναι καὶ * πρεςβυτέρως γυμναστικὴν C μουσικῆς τετιμηκέναι. Παντάπασιν, ἔφη, λέγεις μεμιγμένην πολιτείαν ἐκ κακοῦ τε καὶ ἀγαθοῦ. Μέμικται γάρ, ἦν δ᾽ ἐγώ· διαφανέστατον δ᾽ ἐν αὐτῇ ἐστὶν ἕν τι μόνον ὑπὸ τοῦ θυμοειδοῦς κρατοῦντος, φιλονεικίαι καὶ φιλοτιμίαι. Σφόδρα γε, ἦ δ᾽ ὅς. Οὐκοῦν, ἦν δ᾽ ἐγώ, αὕτη μὲν ἡ πολιτεία οὕτω γεγονυῖα καὶ τοιαύτη ἄν τις εἴη, ὡς λόγῳ σχῆμα πολιτείας * ὑπογράψαντα μὴ ἀκριβῶς ἀπεργάσασθαι, διὰ τὸ ἐξαρκεῖν μὲν D ἰδεῖν καὶ ἐκ τῆς ὑπογραφῆς τόν τε δικαιότατον καὶ τὸν ἀδικώτατον, ἀμήχανον δὲ μήκει ἔργον εἶναι πάσας μὲν πολιτείας, πάντα δὲ ἤθη μηδὲν παραλιπόντα διελθεῖν; Καὶ ὀρθῶς, ἔφη.

Τίς οὖν ὁ κατὰ ταύτην τὴν πολιτείαν ἀνήρ; πῶς τε γενόμενος ποῖός τέ τις ὤν; Οἶμαι μέν, ἔφη ὁ Ἀδείμαντος, ἐγγὺς

---

*) ἄλλ. κατεσκευάσθαι. **) ἴσ. ποικιλωτέρους.
***) ἴσ. μουσικῆς.

rerum quaeſtuoſarum occupationibus, publica vero convivia inſtituet et gymnaſticae belliquecertationi ſtudebit, eius generis omnibus ſuperiorem imitabitur? Etiam. Hoc autem, quod verebitur ſapientes ad imperia ducere, quia iam non poſſidebit ſimplices et conſtantes eiusmodi viros, ſed mixtos, ad animoſos autem et callidiores ſe inclinabit ad bellum magis natos quam ad pacem, et dolos huiusmodi ac machinationes in honore habebit et perpetua ſecum ipſa bella geret, eius generis plurima propria habebit? Etiam. Cupidi autem, inquam, pecuniae tales evadent, quemadmodum viri in paucorum imperio, et inſanum pretium facient auro et argento abscondito, quippe qui poſſeſſuri ſint aeraria propriosque theſauros in quibus ea reponant et occultent, atque cancellos domorum, revera nidos privatos, in quibus impendentes in mulieres aliosque in quos velint multum prodigant? Veriſſime, inquit. Nonne etiam parci erunt pecuniae, quippe eam aeſtimantes nec palam poſſidentes, prodigi vero opum alienarum propter cupiditatem, et clam voluptatibus fruentur, veluti pueri patrem legem fugientes, non perſuaſione, ſed vi inſtituti, propterea quod veras Muſas, disputationes et philoſophiam, neglexerunt et antiquiorem gymnaſticam quam muſicam habuerunt? Admodum, inquit, dicis mixtam civitatem e malo et bono. Mixta vero eſt, inquam; manifeſtiſſimum autem in ea eſt unum aliquod ſolum, quia animoſum dominatur, contentionis et honoris ſtudium. Valde quidem, inquit. Haec igitur, inquam, civitas ita exſiſtet et talis erit, ut oratione formam civitatis adumbremus non accurate eam abſolventes, propterea quod ſatis poſſunt conſpici etiam ex adumbratione iuſtiſſimus et iniuſtiſſimus, mirum autem quam longum foret omnis civitates omnisque mores ita perſequi ut nihil praetermitteres. Ac recte quidem, inquit.

Quisnam igitur vir ſecundum hanc civitatem? quomodo exſiſtet et qualis erit? Arbitror quidem, inquit

τι αὐτὸν Γλαύκωνος τουτουῒ τείνειν ἕνεκά γε φιλονεικίας. Ἴσως, ἦν δ' ἐγώ, τοῦτό γε· ἀλλά μοι δοκεῖ * τάδε οὐ κατὰ E
τοῦτον πεφυκέναι. Τὰ ποῖα; Αὐθαδέστερόν τε δεῖ αὐτόν, ἦν δ' ἐγώ, εἶναι καὶ ὑποαμουσότερον, φιλόμουσον δέ, καὶ φιλήκοον μέν, ῥητορικὸν δ' οὐδαμῶς· καὶ δούλοις * μέν τισιν 549
ἄγριος εἴη ὁ τοιοῦτος, οὐ καταφρονῶν δούλων ὥςπερ ὁ ἱκανῶς πεπαιδευμένος, ἐλευθέροις δὲ ἥμερος, ἀρχόντων δὲ σφόδρα ὑπήκοος, φίλαρχος δὲ καὶ φιλότιμος, οὐκ ἀπὸ τοῦ λέγειν ἀξιῶν ἄρχειν οὐδ' ἀπὸ τοιούτου οὐδενός, ἀλλὰ ἀπὸ ἔργων τῶν τε πολιτικῶν καὶ τῶν περὶ τὰ πολεμικά, φιλογυμναστής τέ τις ὢν καὶ φιλόθηρος. Ἔστι γάρ, ἔφη, τοῦτο τὸ ἦθος ἐκείνης τῆς πολιτείας. Οὐκοῦν καὶ χρημάτων, ἦν δ' ἐγώ, ὁ τοιοῦτος νέος μὲν * ὢν καταφρονοῖ ἄν, ὅσῳ δὲ πρεσβύτερος γίγνοιτο, B
μᾶλλον ἀεὶ ἀσπάζοιτο ἂν τῷ τε μετέχειν τῆς τοῦ φιλοχρημάτου φύσεως καὶ μὴ εἶναι εἰλικρινὴς πρὸς ἀρετὴν διὰ τὸ ἀπολειφθῆναι τοῦ ἀρίστου φύλακος; Τίνος; ἦ δ' ὃς ὁ Ἀδείμαντος· Λόγου, ἦν δ' ἐγώ, μουσικῇ κεκραμένου· ὃς μόνος ἐγγενόμενος σωτὴρ ἀρετῆς διὰ βίου ἐνοικεῖ τῷ ἔχοντι. Καλῶς, ἔφη, λέγεις. Καὶ ἔστι μέν γ', ἦν δ' ἐγώ, τοιοῦτος ὁ τιμοκρατικὸς νεανίας, τῇ τοιαύτῃ πόλει ἐοικώς. Πάνυ μὲν οὖν. Γίγνεται δέ γ', εἶπον, * οὗτος ὧδέ πως. ἐνίοτε πατρὸς ἀγαθοῦ ὢν C
νέος υἱός, ἐν πόλει οἰκοῦντος οὐκ εὖ πολιτευομένῃ, φεύγοντος τάς τε τιμὰς καὶ ἀρχὰς καὶ δίκας καὶ τὴν τοιαύτην πᾶσαν φιλοπραγμοσύνην καὶ ἐθέλοντος ἐλαττοῦσθαι, ὥςτε πράγματα μὴ ἔχειν. Πῇ δή, ἔφη, γίγνεται; Ὅταν, ἦν δ' ἐγώ, πρῶτον μὲν τῆς μητρὸς ἀκούῃ ἀχθομένης ὅτι οὐ τῶν ἀρχόντων * αὐτῇ D
ὁ ἀνήρ ἐστι, καὶ ἐλαττουμένης διὰ ταῦτα ἐν ταῖς ἄλλαις γυναιξίν, ἔπειτα ὁρώσης μὴ σφόδρα περὶ χρήματα σπουδάζοντα μηδὲ μαχόμενον καὶ λοιδορούμενον ἰδίᾳ τε ἐν δικαστηρίοις καὶ δημοσίᾳ, ἀλλὰ ῥαθύμως πάντα τὰ τοιαῦτα φέροντα· καὶ ἑαυτῷ μὲν τὸν νοῦν προςέχοντα ἀεὶ αἰσθάνηται, ἑαυτὴν δὲ μήτε πάνυ τιμῶντα μήτε ἀτιμάζοντα· ἐξ ἁπάντων τούτων ἀχθομένης τε

Adimantus, propius eum abesse a Glaucone hocce, quod ad contentionis studium attinet. Fortasse, inquam, in hoc quidem; at mihi videtur in hoc non ut hic natura comparatus esse. In quonam? Arrogantiorem oportet eum esse, inquam, et aliquanto alieniorem a litteris, Musarum tamen amantem, et audiendi cupidum, rhetoricum vero nullo modo. et in servos quidem inhumanus erit talis, non despiciens servos, ut qui satis eruditus est, in liberos autem mitis, iussis magistratuum admodum dicto audiens, principatus vero et honoris cupidus, non propter dicendi facultatem affectans imperium vel propter tale aliquid, sed propter facta civilia et militaria, quippe qui palaestrae ac venationis studiosus sit. Haec sane est, inquit, indoles illius civitatis. Nonne etiam pecuniam talis, inquam, dum puer erit despiciet, quo magis vero senescet, eo magis eam amplectetur propterea quod naturae particeps pecuniae cupidae nec sincerus erit ad virtutem, quippe quem optimus custos deficiat? Quinam? inquit Adimantus. Ratio, respondi, cum musica temperata, quae sola si inest servatrix virtutis in vita inhaeret ei qui ea praeditus est. Recte, inquit, dicis. Et est sane, inquam, talis iuvenis ambitiosus, huiusmodi civitati similis. Sane quidem. Exsistit vero, inquam, hic ita fere. nonnumquam patris boni est tener filius in urbe habitantis non bene gubernata, fugientis honores et imperia et iudicia omnesque huiusmodi occupationes et libenter cedentis, ut ne quid negoti habeat. Quomodo igitur, inquit, exsistit? Quando, inquam, primum matris audit querelas, quod ipsius vir non sit unus e rectoribus, et propterea ceteris mulieribus coacta sit cedere, deinde quod videat eum non satis pecuniam amplectentem neque pugnantem, etiamsi conviciis verberetur tam privatim in iudiciis quam publice, sed aequo animo omnia haec ferat; porro quod de semet ipso quidem curam semper adhibeat, ipsam autem neque plane honoret neque spernat:

καὶ λεγούσης ὡς ἄνανδρός τε αὐτῷ ὁ πατὴρ καὶ λίαν ἀνειμέ-
νος, καὶ ἄλλα δὴ ὅσα καὶ οἷα φιλοῦσιν * αἱ γυναῖκες περὶ E
τῶν τοιούτων ὑμνεῖν. Καὶ μάλ', ἔφη ὁ Ἀδείμαντος, πολλά
τε καὶ ὅμοια ἑαυταῖς. Οἶσθα οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι καὶ οἱ οἰκέ-
ται τῶν τοιούτων ἐνίοτε λάθρα πρὸς τοὺς υἱεῖς τοιαῦτα λέγου-
σιν, οἱ δοκοῦντες εὖνοι εἶναι, καὶ ἐάν τινα ἴδωσιν ἢ ὀφείλοντα
χρήματα, ᾧ μὴ ἐπεξέρχεται ὁ πατὴρ, ἤ τι ἄλλο ἀδικοῦντα,
διακελεύονται ὅπως, ἐπειδὰν ἀνὴρ γένηται, τιμωρήσεται πάν-
τας τοὺς * τοιούτους καὶ ἀνὴρ μᾶλλον ἔσται τοῦ πατρός. καὶ 550
ἐξιὼν ἕτερα τοιαῦτα ἀκούει καὶ ὁρᾷ, τοὺς μὲν τὰ αὑτῶν πράτ-
τοντας ἐν τῇ πόλει ἠλιθίους τε καλουμένους καὶ ἐν σμικρῷ
λόγῳ ὄντας, τοὺς δὲ μὴ τὰ αὑτῶν τιμωμένους τε καὶ ἐπαινου-
μένους. τότε δὴ ὁ νέος πάντα τὰ τοιαῦτα ἀκούων τε καὶ ὁρῶν,
καὶ αὖ τοὺς τοῦ πατρὸς λόγους ἀκούων τε καὶ ὁρῶν τὰ ἐπιτη-
δεύματα αὐτοῦ ἐγγύθεν παρὰ τὰ τῶν ἄλλων, ἑλκόμενος ὑπ'
ἀμφοτέρων τούτων, τοῦ μὲν πατρὸς αὐτοῦ * τὸ λογιστικὸν ἐν B
τῇ ψυχῇ ἄρδοντός τε καὶ αὔξοντος, τῶν δὲ ἄλλων τό τε ἐπι-
θυμητικὸν καὶ τὸ θυμοειδές, διὰ τὸ μὴ κακοῦ ἀνδρὸς εἶναι
τὴν φύσιν, ὁμιλίαις δὲ ταῖς τῶν ἄλλων κακαῖς κεχρῆσθαι, εἰς
τὸ μέσον ἑλκόμενος ὑπ' ἀμφοτέρων τούτων ἦλθε, καὶ τὴν ἐν
ἑαυτῷ ἀρχὴν παρέδωκε τῷ μέσῳ τε καὶ φιλονείκῳ καὶ θυμοει-
δεῖ καὶ ἐγένετο ὑψηλόφρων τε καὶ φιλότιμος ἀνήρ. Κομιδῇ
μοι, ἔφη, δοκεῖς τὴν τούτου γένεσιν διεληλυθέναι. Ἔχομεν
ἄρα, ἦν * δ' ἐγώ, τήν τε δευτέραν πολιτείαν καὶ τὸν δεύτε- C
ρον ἄνδρα. Ἔχομεν, ἔφη.

Οὐκοῦν μετὰ τοῦτο τὸ τοῦ Αἰσχύλου λέγωμεν
ἄλλον ἄλλῃ πρὸς πόλει τεταγμένον;

μᾶλλον δὲ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν προτέραν τὴν πόλιν; Πάνυ μὲν
οὖν, ἔφη. Εἴη δέ γ' ἄν, ὡς ἐγῷμαι, ὀλιγαρχία ἡ μετὰ τὴν
τοιαύτην πολιτείαν. Λέγεις δέ, ἦ δ' ὅς, τὴν ποίαν κατάστα-
σιν ὀλιγαρχίαν; Τὴν ἀπὸ τιμημάτων, ἦν δ' ἐγώ, πολιτείαν,
ἐν ᾗ οἱ μὲν πλούσιοι ἄρχουσι, πένησι * δὲ οὐ μέτεστιν ἀρχῆς. D
Μανθάνω, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν ὡς μεταβαίνει πρῶτον ἐκ τῆς

de omnibus his querentem quum audit atque dicentem, ignavum ipſum habere patrem nimisque remiſſum, et alia eius generis quot et qualia ſolent mulieres de eiusmodi rebus decantare. Sane quidem, inquit Adimantus, multa ſibique ipſis ſimilia. Neque te fugit, inquam, etiam ſervos horum nonnumquam filiis talia clam dicere qui quidem videantur benivoli eſſe, et ſi quem videant pecuniam debere cui non litem intendat pater, vel aliud quid committere, cohortantur filium ut, quum vir factus fuerit, ab omnibus his poenas petat magisque virum ſe praeſtet quam pater. et domo egrediens ſimilia audit et videt, eos qui res ſuas gerant in civitate ſtolidos vocitari et parvi duci, eos contra qui non ſua agant honore affici atque laudibus celebrari. tum igitur iuvenis omnia haec audiens ac videns, et viciſſim patris ſermones audiens atque videns ipſius ſtudia ex propinquo a reliquorum ſtudiis diverſa, ab utrisque his trahitur, patre quidem rationalem animi ipſius partem fovente atque augente, ceteris vero cupidam et iracundam partem; quoniam igitur non mala eſt natura, ſed conſuetudinem cum reliquis pravam iunxit, medius trahitur ab utrisque illis et ſui imperium tradit mediae parti, contentionis cupidae et animoſae, virque evadit ſuperbus et honoris appetens. Prorſus mihi, inquit, videris quomodo talis exſiſtat declaraſſe. Tenemus igitur, inquam, ſecundam civitatem et ſecundum virum. Tenemus vero, inquit.

Nonne dein, quemadmodum eſt apud Aeſchylum, dicamus *alium aliam ad urbem collocatum*, vel potius ex noſtro inſtituto priorem civitatem? Sane quidem, inquit. Erit autem, ut ego arbitror, paucorum imperium ea quae illam excipiet civitas. Dicis vero, inquit, qualem conſtitutionem paucorum imperium? Civitatem, inquam, e cenſu ſuspenſam, in qua divites regnant, pauperes vero nullam imperii partem habent. Intelligo, inquit. Nonne igitur qualis ſit gubernationis ambitioſae

τιμαρχίας εἰς τὴν ὀλιγαρχίαν, ῥητέον; Ναί. Καὶ μήν, ἦν δ᾽
ἐγώ, καὶ τυφλῷ γε δῆλον ὡς μεταβαίνει. Πῶς; Τὸ ταμιεῖον,
ἦν δ᾽ ἐγώ, ἐκεῖνο ἑκάστῳ χρυσίου πληρούμενον ἀπόλλυσι τὴν
τοιαύτην πολιτείαν. πρῶτον μὲν γὰρ δαπάνας αὑτοῖς ἐξευρί-
σκουσι, καὶ τοὺς νόμους ἐπὶ τοῦτο παράγουσιν, ἀπειθοῦντες
* αὐτοί τε καὶ γυναῖκες αὐτῶν. Εἰκός, ἔφη. Ἔπειτά γε, E
οἶμαι, ἄλλος ἄλλον ὁρῶν καὶ εἰς ζῆλον ἰών, τὸ πλῆθος τοι-
οῦτον αὑτῶν ἀπειργάσαντο. Εἰκός. Τοὐντεῦθεν τοίνυν, εἶ-
πον, προϊόντες εἰς τὸ πρόσθεν τοῦ χρηματίζεσθαι, ὅσῳ ἂν
τοῦτο τιμιώτερον ἡγῶνται, τοσούτῳ ἀρετὴν ἀτιμοτέραν· ἢ
οὐχ οὕτω πλούτου ἀρετὴ διέστηκεν, ὥσπερ ἐν πλάστιγγι ζυγοῦ
κειμένου ἑκατέρου, ἀεὶ *) εἰς τοὐναντίον ῥέποντος **); Καὶ
μάλ᾽, ἔφη. Τιμωμένου δὴ * πλούτου ἐν πόλει καὶ τῶν πλου- 551
σίων, ἀτιμοτέρα ἀρετή τε καὶ οἱ ἀγαθοί. Δῆλον. Ἀσκεῖται
δὴ τὸ ἀεὶ τιμώμενον, ἀμελεῖται δὲ τὸ ἀτιμαζόμενον. Οὕτως.
Ἀντὶ δὴ φιλονείκων καὶ φιλοτίμων ἀνδρῶν φιλοχρηματισταὶ
καὶ φιλοχρήματοι τελευτῶντες ἐγένοντο, καὶ τὸν μὲν πλούσιον
ἐπαινοῦσί τε καὶ θαυμάζουσι καὶ εἰς τὰς ἀρχὰς ἄγουσι, τὸν δὲ
πένητα ἀτιμάζουσιν. Πάνυ γε. Οὐκοῦν τότε δὴ νόμους ***)
τίθενται, ὅρον πολιτείας ὀλιγαρχικῆς * ταξάμενοι πλῆθος χρη-
μάτων, οὗ μὲν μᾶλλον ὀλιγαρχία, πλέον, οὗ δ᾽ ἧττον, ἔλατ-
τον †), προειπόντες ἀρχῶν μὴ μετέχειν, ᾧ ἂν μὴ ᾖ οὐσία εἰς
τὸ ταχθὲν τίμημα, ταῦτα δὲ ἢ βίᾳ μεθ᾽ ὅπλων διαπράττονται,
ἢ καὶ πρὸ τούτου φοβήσαντες κατεστήσαντο τὴν τοιαύτην
πολιτείαν; ἢ οὐχ οὕτως; Οὕτω μὲν οὖν. Ἡ μὲν δὴ κατάστα-
σις, ὡς ἔπος εἰπεῖν, αὕτη. Ναί, ἔφη· ἀλλὰ τίς δὴ ὁ τρόπος
τῆς πολιτείας; καὶ ποῖά ἐστιν ἃ ἔφαμεν αὐτὴν ἁμαρτήματα
* ἔχειν; C

Πρῶτον μέν, ἔφην, τοῦτο αὐτό, ὁ ὅρος αὐτῆς οἷός ἐστιν. ἄθρει γάρ· εἰ νεῶν οὕτω τις ποιοῖτο κυβερνήτας ἀπὸ τιμημάτων, τῷ δὲ πένητι, εἰ καὶ κυβερνητικώτερος εἴη, μὴ ἐπιτρέποι. Πονηράν, ἦ δ᾽ ὅς, τὴν ναυτιλίαν αὐτοὺς ναυτίλλε-

---

*) Ἴσ. ἀεί τ᾽. **) ἄλλ. ἀεὶ τοὐναντίον ῥέποντε. ***) ἄλλ. νόμον τίθενται ὅρον — ὀλιγαρχικῆς, ταξάμενοι. †) Ἴσ. οὗ μὲν πλεῖον, μᾶλλον ὀλιγαρχία, οὗ δ᾽ ἔλαττον, ἧττον.

transgreſſio in paucorum imperium, exponendum? Etiam. Quamquam, inquit, etiam caeco patet qualis haec ſit. Quaenam? Aerarium, inquam, illud cuique auri plenum perdit huiusmodi civitatem. primum enim impenſas ſibi excogitant et leges ad hoc deflectunt, quibus neque ipſi neque eorum mulieres obediunt. Videtur ita eſſe, inquit. Deinde, ut opinor, dum alius alium conſpicit et in aemulationem delabitur, multitudo ipſorum talis evadit. Vero. Hinc igitur, inquam, progredientes longius in quaeſtu faciendo, quanto magis hunc in honore habent, eo minoris virtutem aeſtimant; an non ita divitiae et virtus inter ſe differunt, ut, velut in librae lance poſitae, utraque ſemper in contrariam partem propendeat. Sane quidem, inquit. Divitiae igitur ac divites ſi honore afficiuntur in civitate, deſpiciuntur virtus ac boni. Patet. Colitur videlicet honoratiſſimum quidque, negligitur vero quicquid pro nihilo putatur. Ita. Pro viris igitur contentionis et honoris cupidis quaeſtus faciendi et pecuniae ſtudioſi tandem exſiſtunt, et divitem quidem laudant et admirantur et ad imperia adducunt, pauperem vero contemnunt. Sane quidem. Nonne tum legem ſanciunt definientes civitatem a paucis gubernatam opum copiâ, idque magis, ubi intentior eſt paucorum gubernatio, minus vero, ubi remiſſior, praecipientes ne quisquam magiſtratus attingat niſi qui rem habeat praeſcriptum cenſum aequiparantem, hoc autem vel vi vel armis exſequuntur, vel etiam ante timorem iniicientes talem conſtituunt civitatem? an non ita? Ita ſane. Igitur civitatis conſtitutio fere haec. Etiam, inquit; ſed quaenam eſt ratio civitatis, et qualia ſunt quae diximus eam habere vitia?

Ac primum quidem, inquam, hoc ipſum eſt, quod ita definitur. vide enim: ſi quis navium gubernatores ita conſtitueret ex cenſu, pauperi vero, etiamſi gubernationis peritior eſſet, eam non committeret. Pravam, inquit, arbitror fore navigationem. Nonne cuiusvis alius

σθαι *). Οὐκοῦν καὶ περὶ ἄλλου οὕτως ὁτουοῦν, ἢ τινος **)
ἀρχῆς; Οἶμαι ἔγωγε. Πλὴν πόλεως, ἦν δ' ἐγώ· ἢ καὶ πόλεως
πέρι; Πολύ γ', ἔφη, μάλιστα, ὅσῳ χαλεπωτάτη καὶ μεγίστη
ἡ ἀρχή. Ἓν μὲν * δὴ τοῦτο τοσοῦτον ὀλιγαρχία ἂν ἔχοι ἁμάρ- D
τημα. Φαίνεται. Τί δέ; τόδε ἆρά τι τούτου ἔλαττον; Τὸ
ποῖον; Τὸ μὴ μίαν, ἀλλὰ δύο ἀνάγκῃ εἶναι τὴν τοιαύτην πό-
λιν, τὴν μὲν πενήτων, τὴν δὲ πλουσίων, οἰκοῦντας ἐν τῷ
αὐτῷ, ἀεὶ ἐπιβουλεύοντας ἀλλήλοις. Οὐδὲν μὰ Δί', ἔφη,
ἔλαττον. Ἀλλὰ μὴν τόδε καλόν, τὸ ἀδυνάτους εἶναι ***) πό-
λεμόν τινα πολεμεῖν διὰ τὸ ἀναγκάζεσθαι ἢ χρωμένους τῷ
πλήθει ὡπλισμένῳ δεδιέναι μᾶλλον, ἢ * τοὺς πολεμίους, ἢ E
μὴ χρωμένους ὡς ἀληθῶς ὀλιγαρχικοὺς φανῆναι ἐν αὐτῷ τῷ
μάχεσθαι, καὶ ἅμα χρήματα μὴ ἐθέλειν εἰςφέρειν, ἅτε ὄντας
φιλοχρημάτους. Οὐ καλόν. Τί δέ; ὃ πάλαι ἐλοιδοροῦμεν,
τὸ πολυπραγμονεῖν γεωργοῦντας καὶ χρηματιζομένους * καὶ 552
πολεμοῦντας ἅμα τοὺς αὐτοὺς ἐν τῇ τοιαύτῃ πολιτείᾳ, ἢ δοκεῖ
ὀρθῶς ἔχειν; Οὐδ' ὁπωστιοῦν. Ὅρα δή, τούτων πάντων
τῶν κακῶν εἰ τόδε μέγιστον αὕτη πρώτη παραδέχεται. Τὸ
ποῖον; Τὸ ἐξεῖναι πάντα τὰ αὑτοῦ ἀποδόσθαι, καὶ ἄλλῳ κτή-
σασθαι τὰ τούτου, καὶ ἀποδόμενον οἰκεῖν ἐν τῇ πόλει μηδὲν
ὄντα τῶν τῆς πόλεως μερῶν, μήτε χρηματιστὴν μήτε δημιουρ-
γὸν μήτε ἱππέα μήτε ὁπλίτην, ἀλλὰ πένητα καὶ ἄπορον κεκλη-
μένον. * Πρώτη, ἔφη. Οὔκουν διακωλύεταί γε ἐν ταῖς ὀλι- B
γαρχουμέναις τὸ τοιοῦτον· οὐ γὰρ ἂν οἱ μὲν ὑπέρπλουτοι ἦσαν,
οἱ δὲ παντάπασι πένητες. Ὀρθῶς. Τόδε δὲ ἄθρει· ἆρα ὅτε
πλούσιος ὢν ἀνήλισκεν ὁ τοιοῦτος, μᾶλλόν τι τότ' ἦν ὄφελος
τῇ πόλει εἰς ἃ νῦν δὴ ἐλέγομεν; ἢ ἐδόκει μὲν τῶν ἀρχόντων
εἶναι, τῇ δὲ ἀληθείᾳ οὔτε ἄρχων οὔτε ὑπηρέτης ἦν αὐτῆς,
ἀλλὰ τῶν ἑτοίμων ἀναλωτής; Οὕτως, ἔφη, ἐδόκει· ἦν δὲ οὐδὲν
* ἄλλο ἢ ἀναλωτής. Βούλει οὖν, ἦν δ' ἐγώ, φῶμεν αὐτόν, ὡς C
ἐν κηρίῳ κηφὴν ἐγγίγνεται, σμήνους νόσημα, οὕτω καὶ τὸν
τοιοῦτον ἐν οἰκίᾳ κηφῆνα ἐγγίγνεσθαι, νόσημα πόλεως; Πάνυ

---

*) ἴσ. Πονηρὰ ἂν εἴη, ἦ δ' ὅς, ναυτιλία αὐτοῖς ναυτίλλεσθαι. **) ἴσ. ὁτουοῦν ἡστινοσοῦν ἀρχῆς. ***) ἄλλ. εἶναι ἴσως.

rei quaevis rectio eadem in caufa eft? Puto equidem. Civitate excepta, inquam; an etiam civitatis eadem eft ratio? Longe, inquit, maxime, quum graviffima fit atque fumma eius rectio. Unum igitur hoc tantumque paucorum imperium habebit vitium. Apparet. Quid vero? hocce num illo minus? Quale iftud? Quod non una eft, fed duae neceffario haec civitas, pauperum una, altera divitum, habitantium una, femper inter fe infidiantium? Nihilo hercle, inquit, minus. At hoc pulchrum, quod non poffunt aeque et alii bellum aliquod gerere, quia coacti funt, fi adhibent multitudinem armis inftructam, magis eam reformidare quam hoftes, aut, fi eam non adhibent, revera paucos fefe exhibere in ipfa pugna, fimulque pecuniam conferre nolunt, quippe pecuniae avidi? Minime pulchrum. Quid? quod iam dudum vituperavimus, multis implicari occupationibus adeo ut et agrum colant et quaeftum faciant et militent fimul iidem tali in civitate, num videtur id recte habere? Minime vero. Iam vide, horum omnium malorum an hoc maximum haec prima admittat. Quodnam? Hoc quod permiffum eft cuique omnia fua vendere et alteri illius res poffidere, et ei qui vendidit habitare in urbe, licet nullum fit urbis membrum, neque fenerator neque opifex neque eques neque gravis armaturae miles, fed pauper et inops dictus. Prima hoc admittit, inquit. Nec vero prohibetur id in civitatibus paucorum poteftati fubiectis; neque enim alii effent ditiores quam par eft, alii vero prorfus pauperes. Recte. Hoc autem fpecta: utrum quum talis opes habens impenfas faciebat, magis tum proderat civitati ad ea quae modo diximus, an videbatur quidem unus e rectoribus effe, revera autem neque rector neque minifter eius erat, fed rerum paratarum confumptor? Ita, inquit, videbatur; erat autem nihil aliud nifi confumptor. Visne igitur, inquam, dicamus, quemadmodum in favo fucus infit, apum examinis morbus, fic etiam talem in domicilio fucum ineffe morbum civi-

μὲν οὖν, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Οὐκοῦν, ὦ Ἀδείμαντε, τοὺς μὲν πτηνοὺς κηφῆνας πάντας ἀκέντρους ὁ θεὸς πεποίηκε, τοὺς δὲ πεζοὺς τούτους, ἐνίους μὲν αὐτῶν ἀκέντρους, ἐνίους δὲ δεινὰ κέντρα ἔχοντας; καὶ ἐκ μὲν τῶν ἀκέντρων πτωχοὶ πρὸς τὸ γῆρας τελευτῶσιν, * ἐκ δὲ τῶν κεκεντρωμένων πάντες ὅσοι D
κέκληνται κακοῦργοι; Ἀληθέστατα, ἔφη. Δῆλον ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ἐν πόλει οὗ ἂν ἴδῃς πτωχούς, ὅτι εἰσί που ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ ἀποκεκρυμμένοι κλέπται τε καὶ βαλαντιοτόμοι καὶ ἱερόσυλοι καὶ πάντων τῶν τοιούτων κακῶν δημιουργοί. Δῆλον, ἔφη. Τί οὖν; ἐν ταῖς ὀλιγαρχουμέναις πόλεσι πτωχοὺς οὐχ ὁρᾷς ἐνόντας; Ὀλίγου γ', ἔφη, πάντας τοὺς ἐκτὸς τῶν ἀρχόντων. Μὴ οὖν οἰόμεθα, ἔφην * ἐγώ, καὶ κακούργους πολλοὺς ἐν E
αὐταῖς εἶναι κέντρα ἔχοντας, οὓς ἐπιμελείᾳ καὶ βίᾳ *) κατέχουσιν αἱ ἀρχαί; Οἰόμεθα μὲν οὖν, ἔφη. Ἆρ' οὖν οὐ δι' ἀπαιδευσίαν καὶ κακὴν τροφὴν καὶ κατάστασιν τῆς πολιτείας φήσομεν τοὺς τοιούτους αὐτόθι ἐγγίγνεσθαι; Φήσομεν. Ἀλλ' οὖν δὴ τοιαύτη γέ τις ἂν εἴη ἡ ὀλιγαρχουμένη πόλις καὶ τοσαῦτα κακὰ ἔχουσα, ἴσως δὲ καὶ πλείω. Σχεδόν τι, ἔφη. Ἀπειργάσθω * δὴ ἡμῖν καὶ αὕτη, ἦν δ' ἐγώ, ἡ πολιτεία, ἣν ὀλι- 555
γαρχίαν καλοῦσιν, ἐκ τιμημάτων ἔχουσα τοὺς ἄρχοντας.

Τὸν δὲ ταύτῃ ὅμοιον μετὰ ταῦτα σκοπῶμεν, ὥς τε γίγνεται οἷός τε γενόμενός ἐστιν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἆρ' οὖν ὧδε μάλιστα εἰς ὀλιγαρχικὸν ἐκ τοῦ τιμοκρατικοῦ ἐκείνου μεταβάλλει; Πῶς; Ὅταν αὐτοῦ παῖς γενόμενος τὸ μὲν πρῶτον ζηλοῖ τε τὸν πατέρα καὶ τὰ ἐκείνου ἴχνη διώκῃ, ἔπειτα αὐτὸν ἴδῃ ἐξαίφνης πταίσαντα * ὥσπερ πρὸς ἕρματι πρὸς τῇ πόλει, B
καὶ ἐκχέαντα τά τε αὑτοῦ καὶ ἑαυτόν, ἢ στρατηγήσαντα ἢ τιν' ἄλλην μεγάλην ἀρχὴν ἄρξαντα, εἶτα εἰς δικαστήριον ἐμπεσόντα, βλαπτόμενον ὑπὸ συκοφαντῶν, ἢ ἀποθανόντα ἢ ἐκπεσόντα ἢ ἀτιμωθέντα καὶ τὴν οὐσίαν ἅπασαν ἀποβαλόντα. Εἰκός γ', ἔφη. Ἰδὼν δέ γε, ὦ φίλε, ταῦτα καὶ παθὼν καὶ ἀπολέσας τὰ ὄντα, δείσας, οἶμαι, εὐθὺς ἐπὶ κεφαλὴν ὠθεῖ ἐκ τοῦ θρό-

*) ἄλλ. ἐπιμελείᾳ βίᾳ.

tatis? Sane quidem, inquit, Socrate. Nonne, Adimante, volucres quidem fucos omnes fine ftimulis deus finxit, hos vero pedeftres partim fine ftimulo, partim horribiles habentes ftimulos? et nonne qui ftimulos non habent ii mendici ad fenectutem tandem evadunt, ex eis vero qui ftimulis inftructi funt omnes qui dicuntur malefici exfiftunt? Veriffime, inquit. Patet igitur, inquam, in urbe ubi videris mendicos, effe fine dubio occultos fures et fectores zonarios et facrilegos et omnium id generis malorum effectores. Patet vero, inquit. Quid igitur? in civitatibus paucorum imperio fubiectis mendicos nonne vides ineffe? Omnes ferme, inquit, praeter rectores. Nonne igitur cenfemus, inquam, etiam maleficos multos in eis effe ftimulis inftructos, quos cura nec fine vi cohibeant magiftratus? Cenfemus vero ita, inquit. Et nonne propter inftitutionem neglectam et pravam educationem reique publicae conftitutionem dicemus tales ibi innafci? Dicemus vero. Atque talis fere erit civitas paucorum imperio fubiecta et tanta habebit mala, fortaffe autem etiam plura. Ita, ni fallor, inquit. Abfoluta igitur nobis efto etiam haec, inquam, civitas, quam paucorum imperum vocant, ex cenfu conftituens rectores.

Hominem vero huic fimilem dein videamus, quomodo exfiftat et qualis quum exftiterit fit? Sane quidem, inquit. Nonne ita maxime in paucorum principatus cupidum ex ambitiofo illo transit? Quomodo? Quando filius ei nafcitur qui primum aemulatur patrem eiusque veftigia perfequitur, deinde vero eum videt fubito tamquam ad fcopulos ita ad urbem allifum, adeo ut perdiderit tam fua quam fe ipfum, poftquam videlicet vel imperatoris partes egit vel alium quendam magnum magiftratum geffit, videns eum in iudicium adduci, ubi fycophantae eum exagitant, vel mori vel ex urbe expelli vel ignominia affici omnemque rem perdere. Facile id fieri poteft, inquit. Haec igitur quum videt filius atque perpetitur, timore perculfus, opinor, ftatim praecipitem deiicit e folio, quod

νου τοῦ ἐν τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ * φιλοτιμίαν τε καὶ τὸ θυμοειδὲς C
ἐκεῖνο, καὶ ταπεινωθεὶς ὑπὸ πενίας, πρὸς χρηματισμὸν τρα-
πόμενος, γλίσχρως καὶ κατὰ σμικρὸν φειδόμενος καὶ ἐργαζό-
μενος χρήματα ξυλλέγεται. ἆρ' οὐκ οἴει τὸν τοιοῦτον τότε εἰς
μὲν τὸν θρόνον ἐκεῖνον τὸ ἐπιθυμητικόν τε καὶ φιλοχρήματον
ἐγκαθίζειν καὶ μέγαν βασιλέα ποιεῖν ἐν ἑαυτῷ, τιάρας τε καὶ
στρεπτοὺς καὶ ἀκινάκας παραζωννύντα; Ἔγωγε, ἔφη. Τὸ
δέ γε, οἶμαι, λογιστικόν τε καὶ θυμοειδὲς * χαμαὶ ἔνθεν καὶ D
ἔνθεν παρακαθίσας ὑπ' ἐκείνῳ καὶ καταδουλωσάμενος, τὸ μὲν
οὐδὲν ἄλλο ἐᾷ λογίζεσθαι οὐδὲ σκοπεῖν ἀλλ' ἢ ὁπόθεν ἐξ ἐλατ-
τόνων χρημάτων πλείω ἔσται, τὸ δὲ αὖ θαυμάζειν τε καὶ τιμᾶν
μηδὲν ἄλλο ἢ πλοῦτόν τε καὶ πλουσίους, καὶ φιλοτιμεῖσθαι
μηδ' ἐφ' ἑνὶ ἄλλῳ ἢ ἐπὶ χρημάτων κτήσει, καὶ ἐάν τι ἄλλο εἰς
τοῦτο φέρῃ. Οὐκ ἔστ' ἄλλη, ἔφη, μεταβολὴ οὕτω ταχεῖά τε
καὶ ἰσχυρὰ ἐκ φιλοτίμου νέου εἰς φιλοχρήματον. * Ἆρ' οὖν E
οὗτος, ἦν δ' ἐγώ, ὀλιγαρχικός ἐστιν; Ἡ γοῦν μεταβολὴ αὐ-
τοῦ ἐξ ὁμοίου ἀνδρός ἐστι τῇ πολιτείᾳ, ἐξ ἧς ἡ ὀλιγαρχία με-
τέστη. Σκοπῶμεν δὴ εἰ ὅμοιος ἂν εἴη; * Σκοπῶμεν. Οὐκ- 554
οῦν πρῶτον μὲν τῷ χρήματα περὶ πλείστου ποιεῖσθαι ὅμοιος
ἂν εἴη; Πῶς δ' οὔ; Καὶ μὴν τῷ γε φειδωλὸς εἶναι καὶ ἐργά-
της *), τὰς ἀναγκαίους ἐπιθυμίας μόνον τῶν παρ' αὑτῷ ἀπο-
πιμπλάς, τὰ δὲ ἄλλα ἀναλώματα μὴ παρεχόμενος **), ἀλλὰ
δουλούμενος τὰς ἄλλας ἐπιθυμίας ὡς ματαίους. Πάνυ μὲν
οὖν. Αὐχμηρός γέ τις, ἦν δ' ἐγώ, ὢν καὶ ἀπὸ παντὸς περι-
ουσίαν ποιούμενος, θησαυροποιὸς ἀνήρ· οὓς δὴ * καὶ ἐπαινεῖ B
τὸ πλῆθος· ἢ οὐχ οὗτος ἂν εἴη ὁ τῇ τοιαύτῃ πολιτείᾳ ὅμοιος;
Ἐμοὶ γοῦν, ἔφη, δοκεῖ· χρήματα γοῦν μάλιστα ἔντιμα τῇ τε
πόλει καὶ παρὰ τῷ τοιούτῳ. Οὐ γάρ, οἶμαι, ἦν δ' ἐγώ, παι-
δείᾳ ὁ τοιοῦτος προσέσχηκεν. Οὐ δοκῶ γ', ἔφη· οὐ γὰρ ἂν
τυφλὸν ἡγεμόνα τοῦ χοροῦ ἐστήσατο. Καὶ ἔτι μάλα εὖ, ἦν
δ' ἐγώ, τόδε σκόπει ***)· κηφηνώδεις ἐπιθυμίας ἐν αὐτῷ διὰ
τὴν ἀπαιδευσίαν μὴ φῶμεν ἐγγίγνεσθαι, τὰς μὲν πτωχικάς,
* τὰς δὲ κακούργους κατεχομένας βίᾳ ὑπὸ τῆς ἄλλης ἐπιμε- C
λείας; Καὶ μάλ', ἔφη. Οἶσθ' οὖν, εἶπον, οἷ ἀποβλέψας

---

*) γρ. ἐργαστής. **) γρ. παραδεχόμενος.
***) ἴσ. Καὶ μάλα εὖ, ἦν δ' ἐγώ· ἔτι δὲ τόδε σκόπει.

in ipſius animo occupaverat, honoris cupiditatem et iracundiam illam, et ſubmiſſus propter paupertatem et ad quaeſtum faciendum converſus ſordide et minutatim parcit laboribusque opes colligit. nonne cenſes talem tum in ſolio illo cupiditatem et pecuniae amorem locaturum eumque magnam in ſe regem conſtituturum eſſe, tiaris et torquibus et gladiis eum cingentem? Equidem, inquit. Rationalem vero, opinor, et iracundam animi partem humi hinc illincque ſubiiciens illi et ſervitute opprimens; illam quidem nihil aliud ſinit cogitare nec anquirere niſi id quo plures fieri poſſint opes e paucioribus, hanc vero admirari et honorare nihil aliud niſi divitias ac divites, nec aliud quid ambitioſe petere niſi pecuniae poſſeſſionem, et ſi quid aliud ad hanc ducit. Non eſt alia, inquit, transitio tam celeris ac vehemens ex iuvene honoris cupido in pecuniae avidum. Nonne igitur hic, inquam, paucorum imperii cupidus eſt? Convertitur certe e viro eius civitatis ſimili, e qua paucorum imperium exſiſtit. Conſideremus igitur an eius ſimilis ſit? Conſideremus vero. Nonne primum in eo quod pecuniam plurimi facit ſimilis erit? Quidni? Atque etiam in hoc quod parcus eſt et laborioſus, neceſſarias tantum naturae ſuae cupiditates explet, ceteras autem impenſas non facit, ſed ſubigit reliquas cupiditates tamquam vanas. Sane quidem. Sordidus igitur, inquam, eſt et in quavis re quaeſtum facit, vir theſauros ſtruens; quales quidem plebs laudat; an non hic erit talis civitatis ſimilis? Mihi certe, inquit, videtur; opes certe maxime in honore ſunt in civitate et apud talem. Neque enim, ut arbitror, inquam, de diſciplina talis cogitavit. Non puto, inquit; neque enim caecum vitae ducem conſtituiſſet. Adhuc, inquam, bene hoc perpende: cupiditates fucorum ſimiles propter diſciplinam neglectam nonne in eo dicamus innaſci, alias mendicas, alias maleficas, quae vi a reliqua curatione coercëantur? Sane quidem, inquit. Scin igitur, inquam, quid ſpectans

κατόψει αὐτῶν τὰς κακουργίας; Ποῖ; ἔφη. Εἰς τὰς τῶν ὀρ-
φανῶν ἐπιτροπεύσεις, καὶ εἴ πού τι αὐτοῖς τοιοῦτον ξυμβαίνει,
ὥςτε πολλῆς ἐξουσίας λαβέσθαι τοῦ ἀδικεῖν. Ἀληθῆ. Ἆρ᾽
οὖν οὐ τοῦτο *) δῆλον ὅτι ἐν τοῖς ἄλλοις ξυμβολαίοις ὁ τοι-
οῦτος, ἐν οἷς εὐδοκιμεῖ δοκῶν δίκαιος εἶναι, ἐπιεικεῖ τινὶ
ἑαυτοῦ βίᾳ κατέχει ἄλλας * κακὰς ἐπιθυμίας ἐνούσας, οὐ D
πείθων ὅτι οὐκ ἄμεινον, οὐδ᾽ ἡμερῶν λόγῳ, ἀλλ᾽ ἀνάγκῃ καὶ
φόβῳ, περὶ τῆς ἄλλης οὐσίας τρέμων; Καὶ πάνυ γ᾽, ἔφη.
Καὶ νὴ Δία, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὦ φίλε, τοῖς πολλοῖς γε αὐτῶν εὑ-
ρήσεις, ὅταν δέῃ τἀλλότρια ἀναλίσκειν, τὰς τοῦ κηφῆνος
ξυγγενεῖς ἐνούσας ἐπιθυμίας. Καὶ μάλα, ἦ δ᾽ ὅς, σφόδρα.
Οὐκ ἄρα ἂν εἴη ἀστασίαστος ὁ τοιοῦτος ἐν ἑαυτῷ, οὐδὲ εἷς,
ἀλλὰ διπλοῦς τις, ἐπιθυμίας δὲ ἐπιθυμιῶν ὡς τὸ * πολὺ κρα- E
τούσας ἂν ἔχοι βελτίους χειρόνων. Ἔστιν οὕτως. Διὰ ταῦτα
δή, οἶμαι, εὐσχημονέστερος ἂν πολλῶν ὁ τοιοῦτος εἴη· ὁμο-
νοητικῆς δὲ καὶ ἡρμοσμένης τῆς ψυχῆς ἀληθὴς ἀρετὴ πόῤῥω
ποι ἐκφεύγοι ἂν αὐτόν. Δοκεῖ μοι. Καὶ μὴν ἀνταγωνιστής
γε ἰδίᾳ ἐν πόλει ὁ φειδωλὸς * φαῦλος ἤ τινος νίκης ἢ ἄλλης 555
φιλοτιμίας τῶν καλῶν, χρήματά τε οὐκ ἐθέλων εὐδοξίας ἕνεκα
καὶ τῶν τοιούτων ἀγώνων ἀναλίσκειν, δεδιὼς τὰς ἐπιθυμίας
τὰς ἀναλωτικὰς ἐγείρειν καὶ ξυμπαρακαλεῖν ἐπὶ ξυμμαχίαν τε
καὶ φιλονεικίαν, ὀλίγοις τισὶν ἑαυτοῦ πολεμῶν ὀλιγαρχικῶς τὰ
πολλὰ ἡττᾶται καὶ πλουτεῖ. Καὶ μάλα, ἔφη. Ἔτι οὖν, ἦν
δ᾽ ἐγώ, ἀπιστοῦμεν μὴ κατὰ τὴν ὀλιγαρχουμένην πόλιν ὁμοιό-
τατον **) τὸν φειδωλόν τε καὶ χρηματιστὴν * τετάχθαι; Οὐ- B
δαμῶς, ἔφη.

Δημοκρατίαν δή, ὡς ἔοικε, μετὰ τοῦτο σκεπτέον, τίνα τε γίγνεται τρόπον καὶ γενομένη ***) ποιόν τινα ἔχει, ἵνα αὖ τὸν τοῦ τοιούτου ἀνδρὸς τρόπον γνόντες παραστησώμεθ᾽ αὐτὸν εἰς κρίσιν. Ὁμοίως γοῦν ἄν, ἔφη, ἡμῖν αὐτοῖς πορευοίμεθα. Οὐκοῦν, ἦν δ᾽ ἐγώ, μεταβάλλει μὲν τρόπον τινὰ τοιόνδε ἐξ

---

*) ἄλλ. τούτῳ.
**) ἄλλ. ὁμοιότητι.
***) ἄλλ. τρόπον γενομένη τε.

eorum maleficia cernas? Quidnam? inquit. Pupillorum tutelas, et si quid aliud eiusdem generis eis obtigerit, quo magnam habeant licentiam ad iniuste faciendum. Vero. Nonne autem hoc perspicuum est talem in reliquis negotiis, in quibus bene audiat quia videatur iustus esse, proba quadam naturae suae vi cohibere alias pravas cupiditates quae in ipso insint, non persuadentem eis non convenire nec mitigantem eas oratione, sed necessitate ac timore, de reliquis suis facultatibus metuentem. Sane quidem, inquit. Atque mehercule, inquam, amice, in plurimis eorum reperies, quando oporteat alienas facultates consumi, cupiditates illas fuco propinquas. Admodum, inquit. Neque igitur seditionis talis expers erit in semet ipso, neque unus, sed duplex, cupiditates vero cupiditatum maximam partem dominatrices habebit meliores deteriorum. Est ita. Propterea quoque, opinor, magis decorum servabit quam multi, concordis vero et temperati animi vera virtus longe ab eo aberit. Videtur mihi. Atque etiam aemulus quidem privatim in civitate vilis est parcus ille, si de victoria aliqua vel alia honesta contentione certandum est, et quum pecuniam nolit in honoris studium taliaque certamina impendere, verens cupiditates prodigas excitare et advocare ad auxilium ferendum certandique studium, cum paucis quibusdam naturae suae partibus pugnans, quippe paucorum imperii studiosus, plerumque vincitur, divitiis vero augetur. Admodum, inquit. Num igitur, inquam, adhuc credimus non civitatis a paucis administratae formam ac similitudinem habere parcum et feneratorem? Minime vero, inquit.

Popularis igitur gubernatio, ut patet, deinde videndum quo modo exsistat et quum exstiterit qualem formam habeat, ut etiam huiusmodi formam cognoscamus et iudicium de eo faciamus. Constanter certe, inquit, nobismet ipsis pergemus. Nonne, inquam, transitur hac fere ratione e paucorum imperio in popularem civita-

ὀλιγαρχίας εἰς δημοκρατίαν, δι' ἀπληστίαν τοῦ προκειμένου
ἀγαθοῦ, τοῦ ὡς πλουσιώτατον δεῖν γίγνεσθαι; Πῶς δή;
* Ἅτε, οἶμαι, ἄρχοντες ἐν αὐτῇ οἱ ἄρχοντες διὰ τὸ πολλὰ C
κεκτῆσθαι, οὐκ ἐθέλουσιν εἴργειν νόμῳ τῶν νέων ὅσοι ἂν
ἀκόλαστοι γίγνωνται, μὴ ἐξεῖναι αὐτοῖς ἀναλίσκειν τε καὶ ἀπολ-
λύναι τὰ αὑτῶν, ἵνα ὠνούμενοι τὰ τῶν τοιούτων καὶ εἰςδανεί-
ζοντες ἔτι πλουσιώτεροί τε καὶ ἐντιμότεροι γίγνωνται. Παν-
τός γε μᾶλλον. Οὐκοῦν δῆλον ἤδη τοῦτο ἐν πόλει, ὅτι πλοῦ-
τον τιμᾶν καὶ σωφροσύνην ἅμα ἱκανῶς κτᾶσθαι ἐν τοῖς πολί-
ταις ἀδύνατον, * ἀλλ' ἀνάγκη ἢ τοῦ ἑτέρου ἀμελεῖν ἢ τοῦ ἑτέ- D
ρου; Ἐπιεικῶς, ἔφη, δῆλον. Παραμελοῦντες δὴ ἐν ταῖς ὀλι-
γαρχίαις καὶ ἐφιέντες ἀκολασταίνειν οὐκ ἀγεννεῖς ἐνίοτε ἀν-
θρώπους πένητας ἠνάγκασαν γενέσθαι. Μάλα γε. Κάθηνται
δή, οἶμαι, οὗτοι ἐν τῇ πόλει κεκεντρωμένοι τε καὶ ἐξωπλισμέ-
νοι, οἱ μὲν ὀφείλοντες χρέα, οἱ δὲ ἄτιμοι γεγονότες, οἱ δὲ
ἀμφότερα, μισοῦντές τε καὶ ἐπιβουλεύοντες τοῖς κτησαμένοις
τὰ αὑτῶν καὶ τοῖς ἄλλοις, νεωτερισμοῦ ἐρῶντες. * Ἔστι E
ταῦτα. Οἱ δὲ δὴ χρηματισταὶ ἐγκύψαντες οὐδὲ δοκοῦντες
τούτους ὁρᾶν, τῶν δὲ λοιπῶν τὸν ἀεὶ ὑπείκοντα ἐνιέντες ἀρ-
γύριον τιτρώσκοντες, καὶ τοῦ πατρὸς ἐκγόνους τόκους πολλα-
πλασίους κομιζόμενοι, * πολὺν τὸν κηφῆνα καὶ πτωχὸν ἐμ- 556
ποιοῦσι τῇ πόλει. Πῶς γάρ, ἔφη, οὐ πολύν; Καὶ οὔτε γ'
ἐκείνῃ, ἦν δ' ἐγώ, τὸ τοιοῦτον κακὸν ἐκκαόμενον ἐθέλουσιν
ἀποσβεννύναι, εἴργοντες τὰ αὑτοῦ ὅποι τις βούλεται τρέπειν,
οὔτε τῇδε ᾗ αὖ κατὰ ἕτερον *) νόμον τὰ τοιαῦτα λύεται. Κατὰ
δὴ τίνα; Ὃς μετ' ἐκεῖνόν ἐστι δεύτερος καὶ ἀναγκάζων ἀρετῆς
ἐπιμελεῖσθαι τοὺς πολίτας. ἐὰν γὰρ ἐπὶ τῷ αὑτοῦ κινδύνῳ τὰ πολ-
λά τις τῶν ἑκουσίων ξυμβολαίων * προστάττῃ ξυμβάλλειν, χρη- B
ματίζοιντο μὲν ἂν ἧττον ἀναιδῶς ἐν τῇ πόλει, ἐλάττω δ' ἐν αὐτῇ
φύοιτο τῶν τοιούτων κακῶν οἵων νῦν δὴ εἴπομεν. Καὶ πολύ γε,
ἦ δ' ὅς. Νῦν δέ γε, ἔφην ἐγώ, διὰ πάντα τὰ τοιαῦτα τοὺς μὲν
δὴ ἀρχομένους οὕτω διατιθέασιν ἐν τῇ πόλει οἱ ἄρχοντες, σφᾶς
δὲ αὐτοὺς καὶ τοὺς αὑτῶν, ἆρ' οὐ τρυφῶντας μὲν τοὺς νέους
καὶ ἀπόνους καὶ πρὸς τὰ τοῦ σώματος καὶ πρὸς τὰ τῆς ψυχῆς,

*) ἴσ. οὔτε τῇδε αὖ κατὰ ἕτερον (ἢ· κατὰ τὸν ἕτερον).

tem, propter insatiabilem boni cupiditatem, quod quidem ponitur in maximarum divitiarum comparatione? Quomodo quaeso? Quia videlicet, ut opinor, imperant in ea qui imperant propter multas possessiones, nolunt lege impedire iuvenes quotquot intemperantes sunt, quominus eis liceat impendere atque perdere rem suam, ut ementes horum possessiones atque fenerantes etiam ditiores et honoratiores exsistant. Admodum, inquit. Nonne perspicuum iam hoc in civitate, divitias colere simulque satis temperantiae habere cives non posse, sed unum aut alterum negligant necesse esse? Satis, inquit, id quidem perspicuum. Dum igitur negligunt in civitatibus a paucis gubernatis et permittunt incontinenter vivere haud inhonestis nonnumquam hominibus, pauperes eos cogunt fieri. Sane quidem. Sedent iam, opinor, hi in urbe stimulis armisque instructi, alii aes alienum habentes, alii ignominia affecti, alii ex utroque laborantes, odium habentes atque insidiantes eis qui rem suam possident ceterisque, novarum rerum cupidi. Sunt ista. Feneratores autem qui se demittunt nec videntur hos cernere, dum reliquorum quemque ipsis locum dantem pecunia immissa vulnerant et sortis usuram tamquam patris fetum multiplicatam reportant, multos fucos ac mendicos iniiciunt civitati. Quidni, inquit, multos? Atque neque ita, inquam, tale malum si exarsit volunt exstinguere ut impediant quominus sua quisque ad arbitrium suum consumat, neque ea ratione qua ex altera lege talia dissolvuntur. Ex quanam autem? Ex ea quae illam excipit civesque cogit virtuti studere. nam si quis suo quemque periculo pleraque voluntaria negotia iuberet contrahere, minus impudenter fenerarentur in urbe et pauciora in ea nascerentur eius generis mala qualia modo indicavimus. Sane quidem, inquit. Nunc vero, inquam, per omnia haec imperio quidem subiectos tales efficiunt civitatis gubernatores, se ipsos autem suosque, nonne luxuriantes reddunt iuvenes et a corporis

μαλακοὺς δὲ καρτερεῖν * πρὸς ἡδονάς τε καὶ λύπας καὶ ἀργούς; C
Τί μήν; Αὐτοὺς δὲ πλὴν χρηματισμοῦ τῶν ἄλλων ἠμεληκότας, καὶ οὐδὲν πλείω ἐπιμέλειαν πεποιημένους ἀρετῆς, ἢ τοὺς πένητας; Οὐ γὰρ οὖν. Οὕτω δὴ παρεσκευασμένοι ὅταν παραβάλλωσιν ἀλλήλοις οἵ τε ἄρχοντες καὶ οἱ ἀρχόμενοι, ἢ ἐν ὁδῶν πορείαις ἢ ἐν ἄλλαις τισὶ κοινωνίαις, ἢ κατὰ θεωρίας ἢ κατὰ στρατείας, ἢ ξύμπλοι γιγνόμενοι ἢ ξυστρατιῶται, ἢ καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς κινδύνοις * ἀλλήλους θεώμενοι, μηδαμῇ ταύτῃ D
καταφρονῶνται οἱ πένητες ὑπὸ τῶν πλουσίων, ἀλλὰ πολλάκις ἰσχνὸς ἀνὴρ πένης, ἡλιωμένος, παραταχθεὶς ἐν μάχῃ πλουσίῳ ἐσκιατραφηκότι, πολλὰς ἔχοντι σάρκας ἀλλοτρίας, ἴδῃ ἄσθματός τε καὶ ἀπορίας μεστόν, ἆρ' οἴει αὐτὸν οὐχ ἡγεῖσθαι κακίᾳ τῇ σφετέρᾳ πλουτεῖν τοὺς τοιούτους, καὶ ἄλλον ἄλλῳ παραγγέλλειν, ὅταν ἰδίᾳ ξυγγίγνωνται, ὅτι ἄνδρες ἡμέτεροι πλούσιοί * εἰσιν *) οὐδέν; Εὖ οἶδα μὲν οὖν, ἔφη, ἔγωγε ὅτι οὕτω E
ποιοῦσιν. Οὐκοῦν, ὥσπερ σῶμα νοσῶδες μικρᾶς ῥοπῆς ἔξωθεν δεῖται προσλαβέσθαι πρὸς τὸ κάμνειν, ἐνίοτε δὲ καὶ ἄνευ τῶν ἔξω στασιάζει αὐτὸ αὑτῷ, οὕτω δὴ καὶ ἡ κατὰ ταὐτὰ ἐκείνῳ διακειμένη πόλις ἀπὸ σμικρᾶς προφάσεως, ἔξωθεν ἐπαγομένων ἢ τῶν ἑτέρων ἐξ ὀλιγαρχουμένης πόλεως ξυμμαχίαν ἢ τῶν ἑτέρων ἐκ δημοκρατουμένης, νοσεῖ τε καὶ αὐτὴ αὑτῇ μάχεται, ἐνίοτε δὲ καὶ ἄνευ τῶν ἔξω στασιάζει; * Καὶ σφόδρα 557
γε. Δημοκρατία δή, οἶμαι, γίγνεται, ὅταν οἱ πένητες νικήσαντες τοὺς μὲν ἀποκτείνωσι τῶν ἑτέρων, τοὺς δὲ ἐκβάλωσι, τοῖς δὲ λοιποῖς ἐξ ἴσου μεταδῶσι πολιτείας τε καὶ ἀρχῶν· καὶ ὡς τὸ πολὺ ἀπὸ κλήρων αἱ ἀρχαὶ ἐν αὐτῇ γίγνονται **). Ἔστι γάρ, ἔφη, αὕτη ἡ κατάστασις δημοκρατίας, ἐάν τε καὶ δι' ὅπλων γένηται ἐάν τε καὶ διὰ φόβον ὑπεξελθόντων τῶν ἑτέρων.

Τίνα δὴ οὖν, ἦν δ' ἐγώ, οὗτοι τρόπον οἰκοῦσι; καὶ ποία τις ἡ τοιαύτη * αὖ πολιτεία; δῆλον γὰρ ὅτι ὁ τοιοῦτος B

---

*) ἄλλ. ἡμέτεροι εἰσὶν οὐδέν.

**) ἄλλ. γίγνωνται.

animique laboribus averſos, imbecillos ad voluptates et dolores ſustinendos atque inertes? Quidni? Se ipſos autem praeter quaeſtus faciendi ſtudium reliqua omnia negligentes nihiloque plus curae adhibentes de virtute, quam pauperes? Admodum. Ita igitur comparati quando unum in locum congregantur imperantes et imperio ſubiecti vel via proficiſcentes vel aliud quid communiter agentes, vel in legationibus ſacris vel in expeditionibus, vel una navigantes vel belli ſocii, vel etiam in ipſis periculis inter ſe ſpectant nulloque modo hic deſpiciuntur pauperes a divitibus, ſed ſaepenumero macer vir pauper aduſtusque, collocatus in acie iuxta divitem vitam umbratilem agentem multasque habentem carnes alienas, hunc videt graviter anhelantem et conſili inopia affectum, nonne eum cenſes exiſtimare ignavia ſua viros huiusmodi divites eſſe, et alterum alterum monere et denunciare, ſi privatim convenerint, viros ſuos divites eſſe nihil? Probe ſcio, inquit, equidem eos ita facere. Nonne igitur, quemadmodum in corpore aegrotante parva res extrinſecus illata hoc facit momenti ut in morbum illud incidat, nonnumquam vero corpus etiam ſine rebus extrinſecus illatis inteſtina ſeditione laborat, ita etiam civitas aeque affecta parva ex cauſa, ſi extrinſecus vel una pars e civitate paucorum imperio ſubiecta ſocios adducit vel altera e civitate populari, aegrotat ipſaque ſecum pugnat, nonnumquam vero etiam ſine externis cauſis ſeditione laborat? Admodum. Popularis igitur civitas, ut opinor, exſiſtit quando pauperes ſuperiores alios interfecerunt de altera parte, alios eiecerunt, reliquis vero aequales civitatis et magiſtratuum partes tribuunt; maximam enim partem ſortito magiſtratus in ea obtinentur. Eſt vero, inquit, haec popularis civitatis conſtitutio, ſive per armorum vim naſcitur ſive timore adducti alteri ſe ſubducunt.

Quonam igitur, inquam, hi modo vivent? et qualis erit haec civitas? perſpicitur enim talem virum re-

ἀνὴρ δημοκρατικός τις ἀναφανήσεται. Δῆλον, ἔφη. Οὐκοῦν πρῶτον μὲν δὴ ἐλεύθεροι, καὶ ἐλευθερίας ἡ πόλις μεστὴ καὶ παῤῥησίας γίγνεται, καὶ ἐξουσία ἐν αὐτῇ ποιεῖν ὅ τί τις βούλεται; Λέγεταί γε δή, ἔφη. Ὅπου δέ γε ἐξουσία, δῆλον ὅτι ἰδίαν ἕκαστος ἂν κατασκευὴν τοῦ αὐτοῦ βίου κατασκευάζοιτο ἐν αὐτῇ, ἥτις ἕκαστον ἀρέσκοι. Δῆλον. Παντοδαποὶ δὴ ἄν, οἶμαι, ἐν ταύτῃ * τῇ πολιτείᾳ μάλιστα ἐγγίγνοιντο ἄνθρωποι. C
Πῶς γὰρ οὔ; Κινδυνεύει, ἦν δ' ἐγώ, καλλίστη αὕτη τῶν πολιτειῶν εἶναι· ὥςπερ ἱμάτιον ποικίλον πᾶσιν ἄνθεσι πεποικιλμένον, οὕτω καὶ αὕτη πᾶσιν ἤθεσι πεποικιλμένη καλλίστη ἂν φαίνοιτο. Τί μήν; ἔφη. Καὶ ἴσως μέν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ταύτην, ὥςπερ οἱ παῖδές τε καὶ αἱ γυναῖκες τὰ ποικίλα θεώμενοι, καλλίστην ἂν πολλοὶ κρίνειαν. Καὶ μάλ', ἔφη. Καὶ
ἔστι γε, ὦ μακάριε, ἦν δ' * ἐγώ, ἐπιτήδειον ζητεῖν ἐν αὐτῇ D
πολιτείαν. Τί δή; Ὅτι πάντα γένη πολιτειῶν ἔχει διὰ τὴν ἐξουσίαν, καὶ κινδυνεύει τῷ βουλομένῳ πόλιν κατασκευάζειν, ὃ νῦν δὴ ἡμεῖς ἐποιοῦμεν, ἀναγκαῖον εἶναι εἰς δημοκρατουμένην ἐλθόντι πόλιν, ὃς ἂν αὐτὸν ἀρέσκῃ τρόπος, τοῦτον ἐκλέξασθαι, ὥςπερ εἰς παντοπώλιον ἀφικομένῳ πολιτειῶν, καὶ ἐκλεξαμένῳ οὕτω κατοικίζειν. Ἴσως γοῦν, ἔφη, οὐκ ἂν ἀποροῖ * παραδειγμάτων. Τὸ δὲ μηδεμίαν ἀνάγκην, εἶπον, εἶναι E
ἄρχειν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, μηδ' ἂν ᾖς ἱκανὸς ἄρχειν, μηδὲ αὖ ἄρχεσθαι, ἐὰν μὴ βούλῃ, μηδὲ πολεμεῖν πολεμούντων, μηδὲ εἰρήνην ἄγειν τῶν ἄλλων ἀγόντων, ἐὰν μὴ ἐπιθυμῇς εἰρήνης, μηδ' αὖ, ἐάν τις ἄρχειν νόμος σε διακωλύῃ ἢ δικάζειν, μηδὲν
ἧττον καὶ ἄρχειν καὶ δικάζειν, ἐὰν αὐτῷ σοι ἐπίῃ, * ἆρ' οὐ 558
θεσπεσία καὶ ἡδεῖα ἡ τοιαύτη διαγωγὴ ἐν τῷ παραυτίκα; Ἴσως, ἔφη, ἔν γε τούτῳ. Τί δέ; ἡ πραότης ἐνίων τῶν δικασθέντων οὐ κομψή; ἢ οὔπω εἶδες ἐν τοιαύτῃ πολιτείᾳ, ἀνθρώπων καταψηφισθέντων θανάτου ἢ φυγῆς, οὐδὲν ἧττον αὐτῶν μενόντων τε καὶ ἀναστρεφομένων ἐν μέσῳ; καὶ ὡς οὔτε φροντίζοντος οὔτε ὁρῶντος οὐδενὸς περινοστεῖ ὁ καταψηφισθεὶς *) ὥςπερ ἥρως. Καὶ πολλούς γ', ἔφη. Ἡ δὲ ξυγ-

*) ἄλλ. περινοστεῖ ὥςπερ ηρως.

pertum iri popularis civitatis ſtudioſum. Perſpicitur vero, inquit. Nonne primum quidem liberi erunt, et libertate civitas erit plena atque licentia, et poteſtas concedetur faciendi quicquid aliquis voluerit? Dicitur quidem, inquit. Ubi autem poteſtas conceditur, patet pro ſe quemque hoc vitae inſtitutum eſſe capturum quod ei placuerit. Patet vero. Varii igitur generis, ut opinor, in hac maxime civitate exſiſtent homines. Quidni? Videtur, inquam, pulcherrima haec civitatum eſſe; quemadmodum enim veſtis verſicolor omnibus diſtincta floribus, ita etiam haec omnibus diſtincta moribus pulcherrima videbitur. Quidni? inquit. Et fortaſſe, inquam, etiam hanc, ſicuti pueri et mulieres res colorum varietate diſtinctas ſpectantes, pulcherrimam multi exiſtimabunt. Admodum, inquit. Eſt vero, o praeſtantiſſime, inquam, opus quaerere in ea civitatem. Quid ita? Quia omnia genera civitatum habet propter licentiam, et videtur ei qui civitatem velit conſtituere, id quod modo nos fecimus, ad popularem civitatem, tamquam ad civitatum nundinas, proficiſcendum eſſe, ut eam quae ipſi placitura ſit formam eligat electamque in civitate conſtituenda ſequatur. Profecto, inquit, non deerunt ei exempla. De hoc autem, quod nulla neceſſitas, inquam, impoſita tibi eſt imperandi in hac civitate, etiamſi idoneus ſis qui imperes, neque etiam parendi, niſi volueris, neque pugnandi ceteris pugnantibus neque pacem agitandi ceteris eam agitantibus, niſi concupiſcas pacem, imo licentia data eſt, quum quae lex interdicat ne imperes vel iudex ſedeas, nihilo minus et imperandi et iudicandi, nonne divina et iucunda eſt talis vivendi ratio in praeſentia? Fortaſſe, inquit, pro tempore. Quid vero? clementia et manſuetudo in damnatos nonne feſtiva? an nondum vidiſti in tali civitate homines quum damnati fuerint capite vel in exſilium, nihilo minus manentes et verſantes in medio? quin quaſi neque curet neque videat quisquam deambulant damnati ut heroës. Ac multos quidem, inquit,

*γνώμη οὐ γενναία *) καὶ * οὐδ' ὁπωστιοῦν σμικρολογία αὐ-* B
*τῆς, ἀλλὰ καταφρόνησις ὧν ἡμεῖς ἐλέγομεν σεμνύνοντες, ὅτε τὴν πόλιν ᾠκίζομεν, ὡς εἰ μή τις ὑπερβεβλημένην φύσιν ἔχοι, οὔποτ' ἂν γένοιτο ἀνὴρ ἀγαθός, εἰ μὴ παῖς ὢν εὐθὺς παίζοι ἐν καλοῖς καὶ ἐπιτηδεύοι τὰ τοιαῦτα πάντα; ὡς μεγαλοπρεπῶς καταπατήσασ' ἅπαντα ταῦτα οὐδὲν φροντίζει, ἐξ ὁποίων ἄν τις ἐπιτηδευμάτων ἐπὶ τὰ πολιτικὰ ἰὼν πράττῃ, ἀλλὰ τιμᾷ, ἐὰν φῇ μόνον εὔνους εἶναι τῷ * πλήθει. Πάνυ γ', ἔφη,* C
*γενναία. Ταῦτα δή **), ἔφην, ἔχοι ἂν καὶ τούτων ἄλλα ἀδελφὰ δημοκρατία, καὶ εἴη ἄν, ὡς ἔοικεν, ἡδεῖα πολιτεία καὶ ἄναρχος καὶ ποικίλη, ἰσότητά τινα ὁμοίως ἴσοις τε καὶ ἀνίσοις διανέμουσα. Καὶ μάλ', ἔφη, γνώριμα λέγεις.*

*Ἄθρει δή, ἦν δ' ἐγώ, τίς ὁ τοιοῦτος ἰδίᾳ· ἢ πρῶτον σκεπτέον, ὥσπερ τὴν πολιτείαν ἐσκεψάμεθα, τίνα τρόπον γίγνεται; Ναί, ἔφη. Ἆρ' οὖν οὐχ ὧδε; τοῦ φειδωλοῦ ἐκείνου καὶ ὀλιγαρχικοῦ * γένοιτ' ἄν, οἶμαι, υἱὸς ὑπὸ τῷ πατρὶ τε-* D
*θραμμένος ἐν τοῖς ἐκείνου ἤθεσιν. Τί γὰρ οὔ; Βίᾳ δὴ καὶ οὗτος ἄρχων τῶν ἐν αὑτῷ ἡδονῶν, ὅσαι ἀναλωτικαὶ μέν, χρηματιστικαὶ δὲ μή· αἳ δὴ οὐκ ἀναγκαῖαι κέκληνται. Δῆλον, ἔφη. Βούλει οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ἵνα μὴ σκοτεινῶς διαλεγώμεθα, πρῶτον ὁρισώμεθα τάς τε ἀναγκαίους ***) ἐπιθυμίας καὶ τὰς μή; Βούλομαι, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν, ἅς τε οὐκ ἂν οἷοί τ' εἶμεν ἀποτρέψαι †), δικαίως ἀναγκαῖαι καλοῖντο, καὶ * ὅσαι* E
*ἀποτελούμεναι ὠφελοῦσιν ἡμᾶς; τούτων γὰρ ἀμφοτέρων ἐφίεσθαι ἡμῶν τῇ φύσει ἀνάγκη· ἢ οὔ; Καὶ μάλα. Δικαίως δὴ * τοῦτο ἐπ' αὐταῖς ἐροῦμεν τὸ ἀναγκαῖον. Δικαίως. Τί δέ;* 559
*ἅς γέ τις ἀπαλλάξειεν ἄν, εἰ μελετῴη ἐκ νέου, καὶ πρὸς οὐδὲν ††) ἀγαθὸν ἐνοῦσαι δρῶσιν, αἳ δὲ καὶ τοὐναντίον, πάσας ταύτας, εἰ μὴ ἀναγκαίους φαῖμεν εἶναι, ἆρ' οὐ καλῶς ἂν λέγοιμεν; Καλῶς μὲν οὖν. Προελώμεθα δή τι παράδειγμα ἑκατέρων, αἵ εἰσιν, ἵνα τύπῳ λάβωμεν αὐτάς. Οὐκοῦν χρή. Ἆρ' οὖν οὐχ ἡ τοῦ φαγεῖν μέχρι ὑγιείας τε καὶ εὐεξίας καὶ αὐτοῦ σίτου τε καὶ ὄψου ἀναγκαίως †††) * ἂν εἴη; Οἶμαι. Ἡ* B

---

*) ἄλλ. ξυγγνώμη καὶ οὐδ' κτλ. **) ἄλλ. Ταῦτά τε δή.
***) γρ. ἀναγκαίας. †) γρ. ἀποστρέψαι.
††) ἴσ. οὐδέν'. †††) ἄλλ. ἀναγκαῖος.

vidi. Nonne vero haec indulgentia generofa nec ex pufillo animo exfiftit, fed ex contemptione eorum quae nos memoravimus extollentes, quum civitatem conftitueremus, nifi quis praeftante effet ingenio, numquam fore ut bonus vir evaderet, nifi puer ftatim rebus honeftis luderet et talibus omnibus ftuderet? etenim magnifice conculcans omnia haec nihil curat illa civitas, quibus e ftudiis ad res civiles aliquis progrediatur easque tractet, fed honore eum afficit, dummodo fe profiteatur benivolum effe plebi. Sane quidem, inquit, generofa eft indulgentia illa. Haec igitur, inquam, habebit hisque alia fimilia popularis civitas, et erit, ut patet, fuavis civitas et imperii expers et varia, aequalitatem quandam acque aequalibus atque inaequalibus tribuens. Admodum, inquit, manifefta et nota dicis.

Vide iam, inquam, quis fit talis privatim; an prius quaerendum, ficuti civitatem confideravimus, quo pacto exfiftat? Etiam, inquit. Nonne ita? parci illius et paucorum imperio faventis erit, opinor, filius fub patre magiftro in huius moribus educatus. Quidni? Vi igitur hic quoque imperabit cupiditatibus fuis quaecumque prodigae, non quaeftus ftudiofae; quae quidem non neceffariae vocantur. Patet, inquit. Visne igitur, inquam, ut ne obfcure disferamus, primum definiamus neceffarias cupiditates et non neceffarias? Volo, inquit. Nonne, quas non poterimus depellere, rite neceffariae dicentur, et quaecumque expletae nobis profunt? has enim utrasque natura noftra appetat neceffe eft; an non? Sane quidem. Iure igitur has dicemus neceffarias effe. Iure. Quid vero? quas removerit aliquis, fi ftuduerit a pueritia, quaeque nemini in quo infunt boni quid faciunt, nonnullae vero etiam contrarium, omnes has, fi non neceffarias dixerimus effe, nonne recte pofuerimus? Recte vero. Sumamus igitur exemplum aliquod utrarumque, ut ad fummam eas cognofcamus. Sane oportet. Nonne igitur comedendi cupiditas, quatenus fanitas bonusque habitus concedunt, ipfiusque cibi et obfonii

μέν γέ που τοῦ σίτου κατ' ἀμφότερα ἀναγκαία, ῃ τε ὠφέλιμος ᾗ τε παῦσαι πεινῶντα *) δυνατή. Ναί. Ἡ δὲ ὄψου, εἴ πῄ τινα ὠφέλειαν πρὸς εὐεξίαν παρέχεται. Πάνυ μὲν οὖν. Τί δέ; ἡ πέρα τούτων καὶ ἀλλοίων δεσμάτων ἢ τοιούτων ἐπιθυμία, δυνατὴ δὲ κολαζομένη ἐκ νέων καὶ παιδευομένη ἐκ τῶν πολλῶν ἀπαλλάττεσθαι, καὶ βλαβερὰ μὲν σώματι, βλαβερὰ δὲ ψυχῇ πρός τε φρόνησιν καὶ τὸ σωφρονεῖν, * ἆρά γε ὀρθῶς C
οὐκ ἀναγκαία ἂν καλοῖτο; Ὀρθότατα μὲν οὖν. Οὐκοῦν καὶ ἀναλωτικὰς φῶμεν εἶναι ταύτας, ἐκείνας δὲ χρηματιστικὰς διὰ τὸ χρησίμους πρὸς τὰ ἔργα εἶναι; Τί μήν; Οὕτω δὴ καὶ περὶ ἀφροδισίων καὶ τῶν ἄλλων φήσομεν. Οὕτως. Ἆρ' οὖν καὶ ὃν νῦν δὴ κηφῆνα ὠνομάζομεν; τοῦτον ἐλέγομεν τὸν τῶν τοιούτων ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν γέμοντα καὶ ἀρχόμενον ὑπὸ τῶν μὴ ἀναγκαίων, τὸν δὲ ὑπὸ τῶν ἀναγκαίων, **) φειδωλόν * τε καὶ ὀλιγαρχικόν. Ἀλλὰ τί μήν; Πάλιν τοίνυν, ἦν δ' D
ἐγώ, λέγωμεν ὡς ἐξ ὀλιγαρχικοῦ δημοκρατικὸς γίγνεται. φαίνεται δέ μοι τά γε πολλὰ ὧδε γίγνεσθαι. Πῶς; Ὅταν νέος τεθραμμένος, ὡς νῦν δὴ ἐλέγομεν, ἀπαιδεύτως τε καὶ φειδωλῶς γεύσηται κηφήνων μέλιτος, καὶ ξυγγένηται αἴθωσι θηρσὶ καὶ δεινοῖς, παντοδαπὰς ἡδονὰς καὶ ποικίλας καὶ παντοίως ἐχούσας δυναμένοις σκευάζειν, ἐνταῦθά που οἴου εἶναι ἀρχὴν αὐτῷ μεταβολῆς * ὀλιγαρχικῆς τῆς ἐν ἑαυτῷ εἰς δημοκρατικήν. E
Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη. Ἆρ' οὖν, ὥςπερ ἡ πόλις μετέβαλλε ***) βοηθησάσης τῷ ἑτέρῳ μέρει ξυμμαχίας ἔξωθεν, ὁμοίας ὁμοίῳ, οὕτω καὶ ὁ νεανίας μεταβάλλει βοηθοῦντος αὖ εἴδους ἐπιθυμιῶν ἔξωθεν τῷ ἑτέρῳ τῶν παρ' ἐκείνῳ, ξυγγενοῦς τε καὶ ὁμοίου; Παντάπασι μὲν οὖν. Καὶ ἐὰν μέν γε, οἶμαι, ἀντιβοηθήσῃ τις τῷ ἐν αὐτῷ †) ὀλιγαρχικῷ ξυμμαχία, ἤ ποθεν παρὰ τοῦ πατρὸς ἢ καὶ τῶν ἄλλων οἰκείων, * νουθετούντων 550
τε καὶ κακιζόντων, στάσις δὴ καὶ ἀντίστασις καὶ μάχη ἐν αὐτῷ πρὸς αὐτὸν τότε γίγνεται. Τί μήν; Καὶ ποτὲ μέν, οἶμαι, τὸ

---

*) γρ. ζῶντα.
**) ἄλλ. ὃν νῦν δὴ ὠνομάζομεν, τοῦτον — ὑπὸ τῶν μὴ ἀναγκαίων φειδωλόν.
***) γρ. μετέβαλε.
†) γρ. ἑαυτῷ.

necessaria est? Arbitror. Et cibi quidem cupiditas utramque in partem necessaria, et quod utilis est et quod ad famem valet explendam. Etiam. Obsonii vero, quatenus utilitatem ad bonum habitum praebet. Sane quidem. Quid vero? ultra haec progrediens et ab illis diversorum esculentorum cupiditas, quae potest castigatione a pueritia et disciplina e plerisque expelli, et perniciosa est corpori, perniciosa vero etiam animo ad prudentiam et temperantiam, nonne recte non necessaria dicetur? Rectissime vero. Nonne etiam prodigas dicemus esse has, illas vero quaestus avidas propterea quod utiles sint ad opera? Quidni? Idem igitur etiam de rebus venereis ceterisque dicemus. Idem. Nonne etiam de eo quem modo fucum nominavimus? hunc videlicet diximus huiusmodi voluptatibus et cupiditatibus refertum atque imperio cupiditatum non necessariarum subiectum esse, illum vero parcum paucorumque principatus studiosum necessariis servire. Quidni? Rursus igitur dicamus, inquam, quomodo ex homine paucorum imperii studioso popularis civitatis appetens exsistat. Quomodo? Quando iuvenis educatus, ut modo diximus, inculte et parce gustaverit mel fucorum et consuetudinem iunxerit cum audacibus belluis atque vehementibus, quae voluptates omnis generis, varias, omnique modo se habentes possunt praebere, hinc cense initium duci conversionis studii quod in eo est paucorum principatus in popularis civitatis appetitionem. Prorsus necesse est, inquit. Nonne igitur, quemadmodum civitas convertebatur adiuvantibus alteram partem auxiliis externis, similibus similem, sic etiam iuvenis convertitur adiuvante itidem specie cupiditatum extrinsecus alterum cupiditatum genus, cognata illa quidem ac simili? Admodum. Et quum, opinor, contrariis auxiliis iuvatur animi pars paucorum imperii studiosa, sive a patre sive a reliquis propinquis, admonentibus et vituperantibus, seditio et contraria seditio et pugna intestina in eo tum exsistit. Quidni? Et modo, ut arbitror,

δημοκρατικὸν ὑπεχώρησε τῷ ὀλιγαρχικῷ, καί τινες τῶν ἐπι-
θυμιῶν αἱ μὲν διεφθάρησαν, αἱ δὲ καὶ ἐξέπεσον αἰδοῦς τινὸς
ἐγγενομένης ἐν τῇ τοῦ νέου ψυχῇ, καὶ κατεκοσμήθη πάλιν.
Γίγνεται γὰρ ἐνίοτε, ἔφη. *Αὖθις* δέ, οἶμαι, τῶν ἐκπεσου-
σῶν ἐπιθυμιῶν ἄλλαι ἐπιτρεφόμεναι ξυγγενεῖς δι' ἀνεπιστη-
μοσύνην * τροφῆς πατρὸς πολλαί τε καὶ ἰσχυραὶ ἐγένοντο. Φι- B
λεῖ γοῦν, ἔφη, οὕτω γίγνεσθαι. Οὐκοῦν εἵλκυσάν τε πρὸς
τὰς αὐτὰς *) ὁμιλίας, καὶ λάθρᾳ ξυγγιγνόμεναι πλῆθος ἐνέ-
τεκον. Τί μήν; Τελευτῶσαι δέ, οἶμαι, κατέλαβον τὴν τοῦ
νέου τῆς ψυχῆς ἀκρόπολιν, αἰσθόμεναι κενὴν μαθημάτων τε
καὶ ἐπιτηδευμάτων καλῶν καὶ λόγων ἀληθῶν, οἳ δὴ ἄριστοι
φρουροί τε καὶ φύλακες ἐν ἀνδρῶν * θεοφιλῶν εἰσὶ διανοίαις. C
Καὶ πολύ γ', ἔφη. Ψευδεῖς δὴ καὶ ἀλαζόνες, οἶμαι, λόγοι
τε καὶ δόξαι ἀντ' ἐκείνων ἀναδραμόντες κατέσχον τὸν αὐτὸν
τόπον τοῦ τοιούτου. Σφόδρα γ', ἔφη. Ἆρ' οὖν οὐ πάλιν
τε εἰς ἐκείνους τοὺς Λωτοφάγους ἐλθὼν φανερῶς κατοικεῖ;
καὶ ἐὰν παρ' οἰκείων τις βοήθεια τῷ φειδωλῷ αὐτοῦ τῆς ψυ-
χῆς ἀφικνῆται, κλείσαντες οἱ ἀλαζόνες λόγοι ἐκεῖνοι τὰς τοῦ
βασιλικοῦ τείχους ἐν αὐτῷ πύλας οὔτε αὐτὴν τὴν ξυμμαχίαν
* παριᾶσιν, οὔτε πρέσβεις πρεσβυτέρων λόγους ἰδιωτῶν εἰς- D
δέχονται, αὐτοί τε κρατοῦσι μαχόμενοι, καὶ τὴν μὲν αἰδῶ
ἠλιθιότητα ὀνομάζοντες ὠθοῦσιν ἔξω ἀτίμως φυγάδα, σωφρο-
σύνην δὲ ἀνανδρίαν καλοῦντές τε καὶ προπηλακίζοντες ἐκβάλ-
λουσι, μετριότητα δὲ καὶ κοσμίαν δαπάνην ὡς ἀγροικίαν καὶ
ἀνελευθερίαν οὖσαν πείθοντες ὑπερορίζουσι μετὰ πολλῶν καὶ
ἀνωφελῶν ἐπιθυμιῶν **). Σφόδρα γε. Τούτων δέ γέ που
κενώσαντες καὶ καθήραντες τὴν τοῦ κατεχομένου * τε ὑπ' αὐ- E
τῶν καὶ τελουμένου ψυχὴν μεγάλοισι τέλεσι, τὸ μετὰ τοῦτο
ἤδη ὕβριν καὶ ἀναρχίαν καὶ ἀσωτίαν καὶ ἀναίδειαν λαμπρὰς
μετὰ πολλοῦ χοροῦ κατάγουσιν ἐστεφανωμένας ἐγκωμιάζοντες
καὶ ὑποκοριζόμενοι, ὕβριν μὲν παίδευσιν ***) καλοῦντες, ἀναρ-
χίαν δὲ ἐλευθερίαν, ἀσωτίαν δὲ μεγαλοπρέπειαν, ἀναίδειαν

---

*) ἴσ. αὐταῖς.
**) ἴσ. κρατοῦσι μαχόμενοι μετὰ πολλῶν καὶ ἀνωφελῶν ἐπιθυμιῶν, καὶ — ὑπερορίζουσιν;
***) ἄλλ. εὐπαιδευσίαν.

popularis natura cedit paucorum principatus appetitioni, et cupiditatum partim intereunt partim excidunt pudore aliquo efflorescente in iuvenis animo; quo fit ut in ordinem se referat. Fit hoc nonnumquam, inquit. Tum autem, opinor, cupiditatibus expulsis aliae cognatae per inscitiam educationis paternae posthac nutritae multae ac vehementes exsistunt. Solet sane, inquit, ita fieri. Trahunt igitur ad consuetudinem cum ipsis iungendam et clam cum eo versantes multitudinem ingignunt. Quidni? Ad extremum, opinor, occupant animi iuvenilis arcem animadvertentes eam vacuam esse a disciplinis et studiis honestis et orationibus veris, quae quidem optima sunt praesidia et custodiae in virorum quos dii diligunt mentibus. Ac longe quidem, inquit. Falsae igitur et vanae, opinor, orationes atque sententiae pro illis exsurgentes eundem in eo locum obtinent. Admodum, inquit. Nonne igitur ad Lotophagos illos revertetur ibique manifesto habitabit? et si familiares auxilium aliquod parcae animi parti tulerint, vanae orationes illae regii muri in eo portas claudentes neque ipsa auxilia recipiunt neque seniorum privatorum orationes legatas missas admittunt, ipsaeque vincunt pugna, adiuvantibus multis inutilibus cupiditatibus, et pudorem quidem quem stultitiam vocant foras pellunt ignominia affectum in exsilium, temperantiam ignaviam nominantes contumeliaque vexantes eiiciunt, et moderationem continentiamque in sumptu faciendo rusticitatem et illiberalitatem esse persuadentes exterminant. Admodum. Has igitur quum exhauserunt animumque purgarunt hominis ab ipsis correpti magnisque initiati mysteriis, deinde iam lasciviam et licentiam dissolutam et heluationem et impudentiam splendidas amplo cum choro deducunt coronatas, laudibus eas in caelum extollentes et nominibus speciosis afficientes, lasciviam videlicet bonam institutionem vocantes, licentiam dissolutam magnifi-

δὲ ἀνδρείαν. * ἆρ᾽ οὐχ οὕτω πως, ἦν δ᾽ ἐγώ, νέος ὢν με- 561
ταβάλλει ἐκ τοῦ ἐν ἀναγκαίοις *) ἐπιθυμίαις τρεφομένου εἰς τὴν τῶν μὴ ἀναγκαίων καὶ ἀνωφελῶν ἡδονῶν ἐλευθέρωσίν τε καὶ ἄνεσιν; Καὶ μάλιστά **) γ᾽, ἦ δ᾽ ὅς, ἐναργῶς. Ζῇ δή, οἶμαι, μετὰ ταῦτα ὁ τοιοῦτος οὐδὲν μᾶλλον εἰς ἀναγκαίους ἢ μὴ ἀναγκαίους ἡδονὰς ἀναλίσκων καὶ χρήματα καὶ πόνους καὶ διατριβάς· ἀλλ᾽ ἐὰν εὐτυχὴς ᾖ καὶ μὴ πέρα ἐκβακχευθῇ, ἀλλά τι καὶ πρεσβύτερος γενόμενος τοῦ πολλοῦ * θορύβου παρελ- B
θόντος μέρη τε καταδέξηται τῶν ἐκπεσόντων καὶ τοῖς ἐπειςελθοῦσι μὴ ὅλον ἑαυτὸν ἐνδῷ, εἰς ἴσον δή τι καταστήσας τὰς ἡδονὰς διάγει, τῇ παραπιπτούσῃ ἀεὶ ὥςπερ λαχούσῃ τὴν ἑαυτοῦ ἀρχὴν παραδιδούς, ἕως ἂν πληρωθῇ, καὶ αὖθις ἄλλῃ, οὐδεμίαν ἀτιμάζων, ἀλλ᾽ ἐξ ἴσου τρέφων. Πάνυ μὲν οὖν. Καὶ λόγον γ᾽, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἀληθῆ οὐ προςδεχόμενος οὐδὲ παριεὶς εἰς τὸ φρούριον, ἐάν τις λέγῃ ὡς αἱ μέν εἰσι τῶν * κα- C
λῶν τε καὶ ἀγαθῶν ἐπιθυμιῶν ἡδοναί, αἱ δὲ τῶν πονηρῶν, καὶ τὰς μὲν χρὴ ἐπιτηδεύειν καὶ τιμᾶν, τὰς δὲ κολάζειν τε καὶ δουλοῦσθαι, ἀλλ᾽ ἐν πᾶσι τούτοις ἀνανεύει τε καὶ ὁμοίας φησὶν ἁπάσας εἶναι καὶ τιμητέας ἐξ ἴσου. Σφόδρα γάρ, ἔφη, οὕτω διακείμενος τοῦτο δρᾷ. Οὐκοῦν, ἦν δ᾽ ἐγώ, καὶ διαζῇ τὸ καθ᾽ ἡμέραν οὕτω χαριζόμενος τῇ προςπιπτούσῃ ἐπιθυμίᾳ, τοτὲ μὲν μεθύων καὶ καταυλούμενος, αὖθις δὲ ὑδροποτῶν καὶ κατισχναινόμενος, * τοτὲ δ᾽ αὖ γυμναζόμενος, ἔστι δ᾽ ὅτε D
ἀργῶν καὶ πάντων ἀμελῶν, τοτὲ δ᾽ ὡς ἐν φιλοσοφίᾳ διατρίβων· πολλάκις δὲ πολιτεύεται, καὶ ἀναπηδῶν ὅ τι ἂν τύχῃ λέγει τε καὶ πράττει· κἄν ποτέ τινας πολεμικοὺς ζηλώσῃ, ταύτῃ φέρεται, ἢ χρηματιστικούς, ἐπὶ τοῦτ᾽ αὖ· καὶ οὔτε τις τάξις οὔτε ἀνάγκη ἔπεστιν αὐτοῦ τῷ βίῳ, ἀλλ᾽ ἡδύν τε δὴ καὶ ἐλευθέριον καὶ μακάριον καλῶν τὸν βίον τοῦτον, χρῆται αὐτῷ διὰ παντός. Παντάπασιν, * ἦ δ᾽ ὅς, διελήλυθας βίον ἰσο- E
νομικοῦ τινὸς ἀνδρός. Οἶμαι δέ γε, ἦν δ᾽ ἐγώ, καὶ παντοδαπόν τε καὶ πλείστων ἠθῶν μεστόν, καὶ καλόν ***) τε καὶ ποικίλον, ὥςπερ ἐκείνην τὴν πόλιν, τοῦτον τὸν ἄνδρα εἶναι· ὃν πολλοὶ ἂν καὶ πολλαὶ ζηλώσειαν τοῦ βίου, παραδείγματα

*) ἄλλ. ἐκ τοῦ ἀναγκαίοις. **) ἄλλ. μάλα.
***) ἄλλ. καὶ τὸν καλόν.

centiam et impudentiam fortitudinem. nonne iuvenis, inquam, ita comparatus e necessariis in quibus educabatur cupiditatibus in voluptatum non necessariarum et inutilium liberationem ac licentiam excedit? Et admodum quidem, inquit, evidenter. Vivit igitur, opinor, posthac talis non minus in necessarias quam non necessarias voluptates impendens et pecuniam et laborem et otium; attamen si felix est nec ultra bacchatur, sed senior factus multo illo tumultu praetergresso partes recipit eorum quae exciderant nec eis quae se inferunt totum se dedit, iam vivit cupiditatibus in aequabilitatem quandam redactis, cuique incidenti tamquam sorte ductae imperium sui tradens, dum expleta fuerit, rursusque alii, nullam contemnens, sed pariter eas nutriens. Sane quidem. Et orationem quidem, inquam, veram non accipit neque castello recipit, si quis dicat alias esse honestarum ac bonarum cupiditatum voluptates, alias vero pravarum, et illis quidem oportere studium et honorem tribui, has vero castigari et servitute opprimi, sed in omnibus his abnuit et aequales dicit omnes esse pariterque colendas. Admodum, inquit, sic affectus hoc facit. Nonne, inquam, etiam vivit quotidie ita ut incidenti indulgeat cupiditati, modo potans et tibiae sono se delectans, tum autem aquam bibens et inedia sese macerans, aliquando se exercens, interdum otians omniaque negligens, tum philosophiam tractat, saepius rebus civilibus studet et in concionem prosiliens quidvis et dicit et facit; et si quando viros militares admiratur, huc fertur, vel quaestus faciendi studiosus, ad hoc rursus; neque ordo ullus neque necessitas est in eius vita, sed iucundam scilicet et liberalem et beatam vocat hanc vitam eaque utitur perpetuo. Plane, inquit, descripsisti viri alicuius vitam aequalitatis studiosi. Arbitror vero etiam, inquam, varium, plurimis moribus refertum, pulchrum ac versicolorem, sicuti civitatem illam, hunc virum esse; quem multi multaeque beatum existimant

πολιτειῶν τε καὶ τρόπων πλεῖστα ἐν αὐτῷ ἔχοντα. Οὕτω γάρ, ἔφη, ἐστίν. Τί οὖν; τετάχθω ἡμῖν κατὰ * δημοκρατίαν ὁ 562
τοιοῦτος ἀνήρ, ὡς δημοκρατικὸς ὀρθῶς ἂν προσαγορευόμενος; Τετάχθω, ἔφη.

Ἡ καλλίστη δή, ἦν δ' ἐγώ, πολιτεία τε καὶ ὁ κάλλιστος ἀνὴρ λοιπὰ ἂν ἡμῖν εἴη διελθεῖν, τυραννίς τε καὶ τύραννος. Κομιδῇ γ', ἔφη. Φέρε δή, τίς τρόπος τυραννίδος, ὦ φίλε ἑταῖρε, γίγνεται; ὅτι μὲν γὰρ ἐκ δημοκρατίας μεταβάλλει, σχεδὸν δῆλον. Δῆλον. Ἆρ' οὖν τρόπον τινὰ τὸν αὐτὸν ἔκ τε ὀλιγαρχίας δημοκρατία γίγνεται καὶ ἐκ δημοκρατίας * τυραν- B
νίς; Πῶς; Ὃ προὔθετο, ἦν δ' ἐγώ, ἀγαθόν, καὶ δι' οὗ ἡ ὀλιγαρχία καθίστατο· τοῦτο δ' ἦν γίγνεσθαι ὑπέρπλουτον· *) ἦ γάρ; Ναί. Ἡ πλούτου τοίνυν ἀπληστία καὶ ἡ τῶν ἄλλων ἀμέλεια διὰ χρηματισμὸν ἀπόλλυσιν **). Ἀληθῆ, ἔφη. Ἆρ' οὖν καὶ ὃ δημοκρατία ὁρίζεται ἀγαθόν, ἡ τούτου ἀπληστία καὶ ταύτην καταλύει; Λέγεις δ' αὐτὴν τί ὁρίζεσθαι; Τὴν ἐλευθερίαν, εἶπον· τοῦτο γάρ που ἐν δημοκρατουμένῃ πόλει ἀκούσαις * ἂν ὡς ἔχει τε κάλλιστον καὶ διὰ ταῦτα ***) C
ἐν μόνῃ ταύτῃ ἄξιον οἰκεῖν ὅστις φύσει ἐλεύθερος. Λέγεται γὰρ δή, ἔφη, καὶ πολὺ τοῦτο τὸ ῥῆμα. Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὅπερ ᾖα νῦν δὴ ἐρῶν, ἡ τοῦ τοιούτου ἀπληστία καὶ ἡ τῶν ἄλλων ἀμέλεια καὶ ταύτην τὴν πολιτείαν μεθίστησί τε καὶ παρασκευάζει τυραννίδος δεηθῆναι; Πῶς; ἔφη. Ὅταν, οἶμαι, δημοκρατουμένη πόλις ἐλευθερίας διψήσασα κακῶν οἰνοχόων προστατούντων τύχῃ, * καὶ πόῤῥωτέρω τοῦ δέοντος ἀκράτου D
αὐτῆς μεθυσθῇ, τοὺς ἄρχοντας δή, ἂν μὴ πάνυ πρᾶοι ὦσι καὶ πολλὴν παρέχωσι τὴν ἐλευθερίαν, κολάζει αἰτιωμένη ὡς μιαρούς τε καὶ ὀλιγαρχικούς. Δρῶσι γάρ, ἔφη, τοῦτο. Τοὺς δέ γε, εἶπον, τῶν ἀρχόντων κατηκόους προπηλακίζει ὡς ἐθελοδούλους τε καὶ οὐδὲν ὄντας, τοὺς δὲ ἄρχοντας μὲν ἀρχομένοις, ἀρχομένους δὲ ἄρχουσιν ὁμοίους ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ ἐπαινεῖ τε καὶ τιμᾷ. ἆρ' οὐκ ἀνάγκη ἐν τοιαύτῃ * πόλει ἐπὶ πᾶν E

---

*) γρ. γίγνεσθαι ὑπέρπλουτος. ἄλλ. ἦν ὑπέρπλουτος.

**) ἄλλ. ἀπώλλυ.

***) γρ. ταύτην.

propter vitam, exempla civitatum ac morum plurima in se habentem. Ita enim, inquit, est. Quid igitur? compositus nobis esto ad civitatis popularis normam huiusmodi vir, rite dictus popularis? Compositus esto, inquit.

Pulcherrima, inquam, civitas iam et pulcherrimus vir restat ut a nobis describantur, tyrannis et tyrannus. Vero, inquit. Age dum, quo pacto tyrannis, amice dilecte, exsistit? hoc enim, e civitate eam populari oriri, patet fere. Patet. Num igitur eodem fere modo ex paucorum principatu popularis civitas exsistit, quo e populari civitate tyrannis? Quî tandem? Quod propositum erat, inquam, bonum et per quod paucorum imperium constituebatur; hoc autem erat divitiarum copia; nonne? Etiam. Insatiabilis igitur divitiarum cupiditas rerumque reliquarum negligentia propter quaestus aviditatem illud imperium perdit. Vero, inquit. Num etiam quod popularis civitas definit bonum, huius insatiabilis cupiditas hanc quoque dissolvit? Quodnam eam dicis definire? Libertatem, respondi; hanc enim sine dubio in populari civitate audias habere optime iccircoque in sola hac vivendum esse ei qui natura sit liber. Solet sane, inquit, crebris id usurpari sermonibus. Num igitur, inquam, id quod modo dicturus eram, insatiabilis huius cupiditas rerumque reliquarum negligentia etiam hanc civitatem mutat et ita comparat ut tyrannide indigeat? Quomodo? inquit. Quando, ut arbitror, civitas popularis libertatem sitiens malos nacta est poculorum praefectos et ultra quam par est meram eam haurit, rectores deinde, si non sane mites sunt nec multum libertatis concedunt, castigat, eos accusans quod improbi sint atque paucorum principatus appetentes. Faciunt sane, inquit, ita. Eos autem, inquam, qui rectoribus obediunt contumelia vexat tamquam voluntarios servos nihilique faciendos, rectores vero imperio subiectis et imperio subiectos rectoribus similes privatim publiceque laudibus et honore afficit. nonne

τὸ τῆς ἐλευθερίας ἰέναι; Πῶς γὰρ οὔ; Καὶ καταδύεσθαί γε,
ἦν δ' ἐγώ, ὦ φίλε, εἴς τε τὰς ἰδίας οἰκίας καὶ τελευτᾶν μέχρι
τῶν θηρίων τὴν ἀναρχίαν ἐμφυομένην. Πῶς, ἦ δ' ὅς, τὸ τοι-
οῦτον λέγομεν; Οἷον, ἔφην, πατέρα μὲν ἐθίζεσθαι παιδὶ ὅμοιον
γίγνεσθαι καὶ φοβεῖσθαι τοὺς υἱεῖς, υἱὸν δὲ πατρί, καὶ μήτε αἰ-
σχύνεσθαι μήτε δεδιέναι τοὺς γονέας, ἵνα δὴ ἐλεύθερος ᾖ, μέτοι-
κον * δὲ ἀστῷ καὶ ἀστὸν μετοίκῳ ἐξισοῦσθαι, καὶ ξένον ὡσαύ- 563
τως. Γίγνεται γὰρ οὕτως, ἔφη. Ταῦτά τε, ἦν δ' ἐγώ, καὶ σμικρὰ
τοιάδε ἄλλα γίγνεται· διδάσκαλός τε ἐν τῷ τοιούτῳ φοιτητὰς
φοβεῖται καὶ θωπεύει, φοιτηταί τε διδασκάλων ὀλιγωροῦσιν,
οὕτω δὲ καὶ παιδαγωγῶν· καὶ ὅλως οἱ μὲν νέοι πρεσβυτέροις
ἀπεικάζονται καὶ διαμιλλῶνται καὶ ἐν λόγοις καὶ ἐν ἔργοις, οἱ
δὲ γέροντες ξυγκαθιέντες*) τοῖς νέοις εὐτραπελίας τε καὶ χαριεν-
τισμοῦ * ἐμπίπλανται, μιμούμενοι τοὺς νέους, ἵνα δὴ μὴ δο- B
κῶσιν ἀηδεῖς εἶναι μηδὲ δεσποτικοί. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Τὸ
δέ γε, ἦν δ' ἐγώ, ἔσχατον, ὦ φίλε, τῆς ἐλευθερίας τοῦ πλή-
θους, ὅσον γίγνεται ἐν τῇ τοιαύτῃ πόλει, ὅταν δὴ οἱ ἐωνημέ-
νοι καὶ αἱ ἐωνημέναι μηδὲν ἧττον ἐλεύθεροι ὦσι τῶν πριαμέ-
νων. ἐν γυναιξὶ δὲ πρὸς ἄνδρας καὶ ἀνδράσι πρὸς γυναῖκας ὅση
ἡ ἰσονομία καὶ ἐλευθερία γίγνεται, ὀλίγου ἐπελαθόμεθ' εἰπεῖν.
Οὐκοῦν κατ' Αἰσχύλον, * ἔφη, ἐροῦμεν ὅ τι νῦν ἦλθ' ἐπὶ στό- C
μα; Πάνυ γε, εἶπον, καὶ ἔγωγε οὕτω λέγω. τὸ μὲν γὰρ των
θηρίων τῶν ὑπὸ τοῖς ἀνθρώποις ὅσῳ ἐλευθερώτερά ἐστιν ἐν
ταύτῃ **) ἢ ἐν ἄλλῃ, οὐκ ἄν τις πείθοιτο ἄπειρος· ἀτεχνῶς
γὰρ αἵ τε κύνες κατὰ τὴν παροιμίαν, οἷαίπερ αἱ δέσποιναι,
γίγνονταί τε δὴ καὶ ἵπποι καὶ ὄνοι πάνυ ἐλευθέρως καὶ
σεμνῶς εἰθισμένοι πορεύεσθαι, κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐμβάλλοντες
τῷ ἀεὶ ἀπαντῶντι, ἐὰν μὴ ἐξίστηται· καὶ τἄλλα πάντα οὕτω
* μεστὰ ἐλευθερίας γίγνεται. Τὸ ἐμόν γ', ἔφη, ἐμοὶ λέγεις ὄναρ· D
αὐτὸς γὰρ εἰς ἀγρὸν πορευόμενος θαμὰ αὐτὸ πάσχω. Τὸ δὲ
δὴ κεφάλαιον, ἦν δ' ἐγώ, πάντων τούτων ξυνηθροισμένων
ἐννοεῖς, ὡς ἁπαλὴν τὴν ψυχὴν τῶν πολιτῶν ποιεῖ, ὥστε, κἂν
ὁτιοῦν δουλείας τις προσφέρηται, ἀγανακτεῖν καὶ μὴ ἀνέχε-

---

*) γρ. ξυγκαθίζοντες.
**) ἄλλ. ἐνταῦθα.

necesse est in tali civitate ad omnia pertinere libertatem? Quidni? Et intrare quoque, inquam, amice, privatas domos et usque ad bestias descendere dissolutam quae innascatur licentiam? Quomodo, inquit, hoc dicimus? Veluti, inquam, patrem consuescere puero similem exsistere et vereri filios, filium autem patri, et neque revereri neque timere parentes, ut scilicet liber sit, itemque inquilinum se civi et civem inquilino aequare, et peregrinum similiter. Fit sane ita, inquit. Haec, inquam, et minuta alia id generis eveniunt; praeceptor enim tum discipulos timet eisque adulatur, discipuli vero praeceptores non curant itemque paedagogos contemnunt; et in universum iuvenes senioribus se aequant verbisque et re cum eis decertant, senes vero ad iuvenes se demittentes comitate et festivitatibus implentur, imitantes iuvenes, ut ne videantur insuaves esse neque imperiosi. Sane quidem, inquit. Ad extremam autem, amice, inquam, plebis libertatem, quae in tali civitate exsistit, tum res adducitur, quum empti et emptae nihilo minus liberi sunt quam emptores. mulierum vero erga viros et virorum erga mulieres quanta aequalitas et libertas sit, paene obliti sumus dicere. Nonne igitur, inquit, quemadmodum est apud Aeschylum, dicemus quod nunc in buccam venit? Sane quidem, inquam, et equidem ita dico. etenim bestiae quae ab hominibus aluntur quanto liberiores sint hic quam alibi, nemo crediderit nisi expertus sit; profecto enim canes, ut est in proverbio, tales quales dominae, atque etiam equi et asini plane libere et elate consuescunt incedere, in viis invadentes obvium quemque nisi decedit, et reliqua omnia ita plena libertate evadunt. Narras, inquit, id ipsum quod mihi videtur; ipse enim rus proficiscens crebro id perpetior. Summa vero, inquam, quae ex omnibus his conficitur: intelligisne, quam delicatum civium animum reddant, adeo ut, etiamsi quis paullulum servitutis afferat, indignentur nec sus-

σθαι; τελευτῶντες γάρ που οἶσθ' ὅτι οὐδὲ τῶν νόμων φρον-
τίζουσι γεγραμμένων ἢ ἀγράφων, ἵνα δὴ μηδαμῇ μηδεὶς αὐτοῖς
* ᾖ δεσπότης. Καὶ μάλα, ἔφη, οἶδα. Αὕτη μὲν τοίνυν, ἦν E
δ' ἐγώ, ὦ φίλε, ἡ ἀρχὴ οὑτωσὶ καλὴ καὶ νεανική, ὅθεν τυραν-
νὶς φύεται, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. Νεανικὴ δῆτα, ἔφη· ἀλλὰ τί τὸ
μετὰ τοῦτο; Ταὐτόν, ἦν δ' ἐγώ, ὅπερ ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ νό-
σημα ἐγγενόμενον ἀπώλεσεν αὐτήν, τοῦτο καὶ ἐν ταύτῃ πλέον
τε καὶ ἰσχυρότερον ἐκ τῆς ἐξουσίας ἐγγενόμενον καταδουλοῦ-
ται δημοκρατίαν· καὶ τῷ ὄντι τὸ ἄγαν τι ποιεῖν μεγάλην φιλεῖ
εἰς τοὐναντίον μεταβολὴν ἀνταποδιδόναι, ἐν ὥραις τε καὶ ἐν
* φυτοῖς καὶ ἐν σώμασι, καὶ δὴ καὶ ἐν πολιτείαις οὐχ ἥκιστα. 564
Εἰκός, ἔφη. Ἡ γὰρ ἄγαν ἐλευθερία ἔοικεν οὐκ εἰς ἄλλο τι
ἢ εἰς ἄγαν δουλείαν μεταβάλλειν καὶ ἰδιώτῃ καὶ πόλει. Εἰκὸς
γάρ. Εἰκότως τοίνυν, εἶπον, οὐκ ἐξ ἄλλης πολιτείας τυραν-
νὶς καθίσταται, ἢ ἐκ δημοκρατίας· ἐξ, οἶμαι, τῆς ἀκροτάτης
ἐλευθερίας δουλεία πλείστη τε καὶ ἀγριωτάτη. Ἔχει γάρ,
ἔφη, λόγον. Ἀλλ' οὐ τοῦτ', οἶμαι, ἦν δ' ἐγώ, ἠρώτας, ἀλλὰ
ποῖον νόσημα ἐν ὀλιγαρχίᾳ * τε φυόμενον ταὐτὸν καὶ ἐν δημο- B
κρατίᾳ δουλοῦται αὐτήν. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις. Ἐκεῖνο
τοίνυν, ἔφην, ἔλεγον τὸ τῶν ἀργῶν τε καὶ δαπανηρῶν ἀνδρῶν
γένος, τὸ μὲν ἀνδρειότατον, ἡγούμενον αὐτῶν, τὸ δ' ἀναν-
δρότατον, ἑπόμενον· οὓς δὴ ἀφωμοιοῦμεν κηφῆσι, τοὺς μὲν
κέντρα ἔχουσι, τοὺς δὲ ἀκέντροις. Καὶ ὀρθῶς γ', ἔφη.
Τούτω τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ταράττετον ἐν πάσῃ πολιτείᾳ ἐγγι-
γνομένω, οἷον περὶ σῶμα φλέγμα τε καὶ χολή. * ὢ δὴ καὶ C
δεῖ τὸν ἀγαθὸν ἰατρόν τε καὶ νομοθέτην πόλεως μὴ ἧττον, ἢ
σοφὸν μελιτουργόν, πόῤῥωθεν εὐλαβεῖσθαι, μάλιστα μὲν ὅπως
μὴ ἐγγένησθον *), ἂν δὲ ἐγγένησθον, ὅπως ὅτι τάχιστα ξὺν
αὐτοῖσι τοῖς κηρίοις ἐκτέτμησθον **) Ναὶ μὰ Δία, ἦ δ' ὅς,
παντάπασί γε. Ὧδε τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, λάβωμεν, ἵν' εὐκρι-
νέστερον ἴδωμεν ὃ βουλόμεθα. Πῶς; Τριχῇ διαστησώμεθα
τῷ λόγῳ δημοκρατουμένην πόλιν, ὥςπερ οὖν καὶ ἔχει· ἐν μὲν

*) ἄλλ. ἐγγενήσεσθον.
**) γρ. ἐκτετμῆσθον. ἄλλ. ἐκτετμήσεσθον. ἴσ. ὅπως ἂν — ἐκτέτμησθον.

tineant? tandem enim fine dubio fcis ne leges quidem eos curare fcriptas feriptisve non mandatas, ut videlicet nullo quisquam modo ipforum fit dominus. Bene vero, inquit, fcio. Haec igitur, inquam, amice, gubernatio tam pulchra et magnifica, ex qua tyrannis nafcitur, ut mihi videtur. Magnifica nimirum, inquit; at quid deinde? Idem, inquam, qui in paucorum imperio exfiftens morbus hoc perdit, etiam populari civitati, in quam magis et vehementius propter licentiam invadit, fervitutem iniungit; atque revera nimium aliquid fi fit, magnam id folet in contrarium converfionem afferre, in anni temporibus, in plantis, in corporibus, maxime vero etiam in civitatibus. Videtur ita, inquit. Etenim nimia libertas, ut patet, in nihil aliud nifi in nimiam fervitutem convertitur tam privato quam civitati. Patet vero. Liquet igitur, inquam, ex alia nulla civitate tyrannidem exfiftere nifi e populari: e libertate, opinor, fumma fervitutem maximam atque faevisfimam. Confentaneum eft, inquit. At non hoc, opinor, inquam, interrogavifti, fed qualis morbus in paucorum principatum invadens aeque atque in popularem civitatem fervitute eam opprimeret. Vera, inquit, dicis. Illud igitur, inquam, dicebam otioforum et prodigorum hominum genus, et fortisfimum quidem, quod illos duceret, ignavisfimum vero quod fequeretur; quos quidem comparavimus cum fucis, et illos quidem aculeos habentibus, hos vero eorum expertibus. Ac recte quidem, inquit. Haec igitur, inquam, genera turbas in quavis civitate efficiunt, quemadmodum in corpore pituita et bilis. quae propterea etiam bonum medicum et legis latorem civitatis non minus quam prudentem apiarium praecavere oportet, maxime quidem ne innafcantur, fin vero innafcantur, ut quam celerrime ipfis cum favis excidantur. Admodum, inquit, mehercule. Ita igitur, inquam, fumamus, ut diftinctius videamus quod volumus. Quomodo? Trifariam distribuamus oratione civitatem popularem, quem-

γάρ που τὸ τοιοῦτον * γένος ἐν αὐτῇ ἐμφύεται δι' ἐξουσίαν, D
οὐκ ἔλαττον ἢ ἐν τῇ ὀλιγαρχουμένῃ. Ἔστιν οὕτως. Πολὺ
δέ γε δριμύτερον ἐν ταύτῃ, ἢ ἐν ἐκείνῃ. Πῶς; Ἐκεῖ μὲν
διὰ τὸ μὴ ἔντιμον εἶναι, ἀλλ' ἀπελαύνεσθαι τῶν ἀρχῶν,
ἀγύμναστον καὶ οὐκ ἐῤῥωμένον γίγνεται, ἐν δημοκρατίᾳ δὲ
τοῦτό που τὸ προεστὸς αὐτῆς, ἐκτὸς ὀλίγων. καὶ τὸ μὲν δρι-
μύτατον αὐτοῦ λέγει τε καὶ πράττει, τὸ δ' ἄλλο περὶ τὰ βή-
ματα προσίζον βομβεῖ τε καὶ οὐκ ἀνέχεται τοῦ ἄλλα * λέγοντος, E
ὥςτε πάντα ὑπὸ τοῦ τοιούτου διοικεῖται ἐν τῇ τοιαύτῃ πολι-
τείᾳ, χωρίς τινων ὀλίγων. Μάλα γε, ἦ δ' ὅς. Ἄλλο τοί-
νυν τοιόνδε ἀεὶ ἀποκρίνεται ἐκ τοῦ πλήθους. Τὸ ποῖον; Χρη-
ματιζομένων που πάντων οἱ κοσμιώτατοι φύσει ὡς τὸ πολὺ
πλουσιώτατοι γίγνονται. Εἰκός. Πλεῖστον δή, οἶμαι, τοῖς
κηφῆσι μέλι καὶ εὐπορώτατον ἐντεῦθεν βλίττεται *). Πῶς
γὰρ ἄν, ἔφη, παρά γε τῶν σμικρὰ ἐχόντων τις βλίσειεν **);
Πλούσιοι δή, οἶμαι, οἱ τοιοῦτοι καλοῦνται κηφήνων βοτάνη.
Σχεδόν τι, ἔφη. Δῆμος * δ' ἂν εἴη τρίτον γένος, ὅσοι αὐ- 565
τουργοί τε καὶ ἀπράγμονες, οὐ πάνυ πολλὰ κεκτημένοι, ὃ
δὴ πλεῖστόν τε καὶ κυριώτατον ἐν δημοκρατίᾳ, ὅτανπερ ἀθροι-
σθῇ. Ἔστι γάρ, ἔφη· ἀλλ' οὐ θαμὰ ἐθέλει ποιεῖν τοῦτο,
ἐὰν μὴ μέλιτός τι μεταλαμβάνῃ. Οὐκοῦν μεταλαμβάνει, ἦν
δ' ἐγώ, ἀεί, καθ' ὅσον δύνανται οἱ προεστῶτες, τοὺς ἔχον-
τας τὴν οὐσίαν ἀφαιρούμενοι, διανέμοντες τῷ δήμῳ τὸ πλεῖ-
στον αὐτοὶ ἔχειν; Μεταλαμβάνει γὰρ * οὖν, ἦ δ' ὅς, οὕτως. B
Ἀναγκάζονται δή, οἶμαι, ἀμύνεσθαι, λέγοντές τε ἐν τῷ δήμῳ
καὶ πράττοντες ὅπῃ δύνανται, οὗτοι ὧν ἀφαιροῦνται. Πῶς
γὰρ οὔ; Αἰτίαν δὴ ἔσχον ὑπὸ τῶν ἑτέρων, κἂν μὴ ἐπιθυμῶσι
νεωτερίζειν, ὡς ἐπιβουλεύουσι τῷ δήμῳ καί εἰσιν ὀλιγαρχικοί.
Τί μήν; Οὐκοῦν καὶ τελευτῶντες, ἐπειδὰν ὁρῶσι τὸν δῆμον
οὐχ ἑκόντα, ἀλλ' ἀγνοήσαντά τε καὶ ἐξαπατηθέντα ὑπὸ τῶν
διαβαλλόντων ἐπιχειροῦντα * σφᾶς ἀδικεῖν, τότ' ἤδη, εἴτε C
βούλονται εἴτε μή, ὡς ἀληθῶς ὀλιγαρχικοὶ γίγνονται, οὐχ

---

*) γρ. βλύττει.

**) γρ. βλύσειεν.

admodum etiam se habet; unum enim certe tale genus in ea innascitur propter licentiam, non minus quam in civitate a paucis gubernata. Est ita. Longe vero vehementius in illa quam in hac. Quî? Ibi enim quia non est in honore, sed repellitur ab imperio, exercitatione caret nec validum fit, in civitate vero populari hoc praesidet, paucis exceptis. et vehementissima eius pars dicit et agit, reliqua vero circa suggestum sedens fremit nec sustinet alia dicentem, ita ut omnia a talibus regantur in huiusmodi civitate, quum a paucis aliquibus discesseris. Admodum, inquit. Aliud igitur tale semper secernitur e multitudine. Quale istud? Omnium certe qui quaestui sunt dediti modestissimi natura plerumque divitissimi fiunt. Patet. Plurimum igitur, opinor, mellis et ad acquirendum expeditissimum fuci hinc exprimunt. Quî enim, inquit, ab eis qui pauca habent potest quisquam exprimere? Divites igitur, opinor, huiusmodi vocantur fucorum pabulum. Ita fere se res habet. Populus autem erit tertium genus omnes complectens qui ipsi fabricantur nec alienis se implicant negotiis, non sane multa possidentes; quod quidem genus amplissimum est atque potentissimum in populari civitate, si congregatur. Est vero, inquit; at non crebro hoc volt facere, nisi mellis partem accipiat. Nonne semper, inquam, accipit tantum, quantum qui praesunt in civitate, possessores bonis spoliantes, populo ea possunt dividere ipsique plurimum habere? Accipit vero, inquit, ita. Coguntur igitur, opinor, id a se propulsare, dicentes apud populum et agentes pro viribus, ii qui spoliantur. Quidni? Accusantur idcirco ab alteris, licet novarum rerum non sint cupidi, in eo quod populo insidientur paucorumque principatum appetant. Ita. Nonne etiam tandem, quum vident populum non sua sponte, sed inscientem, et deceptum a calumniatoribus conari iniuriam ipsis inferre, tum iam, velint nolint, vere paucorum principatus studiosi evadunt, licet non sua sponte, sed

ἑκόντες, ἀλλὰ καὶ τοῦτο τὸ κακὸν ἐκεῖνος ὁ κηφὴν ἐντίκτει κεντῶν αὐτούς; Κομιδῇ μὲν οὖν. Εἰςαγγελίαι δὴ καὶ κρίσεις καὶ ἀγῶνες περὶ ἀλλήλων γίγνονται. Καὶ μάλα. Οὐκοῦν ἕνα τινὰ ἀεὶ ὁ δῆμος εἴωθε διαφερόντως προΐστασθαι ἑαυτοῦ, καὶ τοῦτον τρέφειν τε καὶ αὔξειν μέγαν; Εἴωθε γάρ. Τοῦτο μὲν ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, * δῆλον, ὅτι, ὅτανπερ φύηται τύραννος, ἐκ D
προστατικῆς ῥίζης καὶ οὐκ ἄλλοθεν ἐκβλαστάνει. Καὶ μάλα δῆλον. Τίς ἀρχὴ οὖν μεταβολῆς ἐκ προστάτου ἐπὶ τύραννον; ἢ δῆλον ὅτι, ἐπειδὰν ταὐτὸν ἄρξηται δρᾶν ὁ προστάτης τῷ ἐν τῷ μύθῳ, ὃς περὶ τὸ ἐν Ἀρκαδίᾳ τὸ τοῦ Διὸς τοῦ Λυκαίου ἱερὸν λέγεται; Τίς; ἔφη. Ὡς ἄρα ὁ γευσάμενος τοῦ ἀνθρωπίνου σπλάγχνου, ἐν ἄλλοις ἄλλων ἱερείων ἑνὸς ἐγκαταμεμιγμένου *), ἀνάγκη δὴ * τούτῳ λύκῳ γενέσθαι· ἢ οὐκ E
ἀκήκοας τὸν λόγον; Ἔγωγε. Ἆρ' οὖν οὕτω καὶ ὃς ἂν δήμου προεστώς, λαβὼν σφόδρα πειθόμενον ὄχλον, μὴ ἀπόσχηται ἐμφυλίου αἵματος, ἀλλ' ἀδίκως ἐπαιτιώμενος, οἷα δὴ φιλοῦσιν, εἰς δικαστήρια ἄγων μιαιφονῇ, βίον ἀνδρὸς ἀφανίζων, γλώττῃ τε καὶ στόματι ἀνοσίῳ γευόμενος φόνου ξυγγενοῦς, καὶ ἀνδρηλατῇ καὶ ἀποκτιννύῃ * καὶ ὑποσημαίνῃ χρεῶν τε ἀπο- 566
κοπὰς καὶ γῆς ἀναδασμόν, ἆρα τῷ τοιούτῳ ἀνάγκη δὴ τὸ μετὰ τοῦτο καὶ εἵμαρται ἢ ἀπολωλέναι ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, ἢ τυραννεῖν καὶ λύκῳ ἐξ ἀνθρώπου γενέσθαι; Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη. Οὗτος δή, ἔφην, ὁ στασιάζων γίγνεται πρὸς τοὺς ἔχοντας τὰς οὐσίας. Οὗτος. Ἆρ' οὖν **) ἐκπεσὼν μὲν καὶ κατελθὼν βίᾳ τῶν ἐχθρῶν τύραννος ἀπειργασμένος κατέρχεται; Δῆλον. Ἐὰν δὲ ἀδύνατοι ἐκβάλλειν αὐτὸν ὦσιν ἢ * ἀποκτεῖ- B
ναι διαβάλλοντες τῇ πόλει, βιαίῳ δὴ θανάτῳ ἐπιβουλεύουσιν ἀποκτιννύναι λάθρᾳ. Φιλεῖ γοῦν, ἦ δ' ὅς, οὕτω γίγνεσθαι. Το δη τυραννικὸν αἴτημα τὸ πολυθρύλλητον ἐπὶ τούτῳ πάντες οἱ εἰς τοῦτο προβεβηκότες ἐξευρίσκουσιν, αἰτεῖν τὸν δῆμον φύλακάς τινας τοῦ σώματος, ἵνα σῶς αὐτοῖς ᾖ ὁ τοῦ δήμου βοηθός. Καὶ μάλ', ἔφη. Διδόασι δή, οἶμαι, δείσαντες μὲν ὑπὲρ ἐκείνου, θαῤῥήσαντες δὲ ὑπὲρ ἑαυτῶν. Καὶ * μάλα. C
Οὐκοῦν τοῦτο ὅταν ἴδῃ ἀνὴρ χρήματα ἔχων καὶ μετὰ τῶν

---

*) ἄλλ. ἐγκατατετμημένου.
**) γρ. οὐσίας· οὗτος ἆρ' οὖν.

hoc quoque malum fucus ille iniiciat eos ftimulans? Sane quidem. Accufationes igitur et iudicia et certamina inter ipfos agitantur. Admodum. Nonne unum aliquem femper populus folet prae ceteris praeponere fibi et hunc alere magnumque efficere? Solet vero. Hoc igitur, inquam, patet, quando nafcatur tyrannus, e radice praefecturae, non aliunde eum pullulare. Sane quidem patet. Quodnam eft initium converfionis e praefecto in tyrannum? an perfpicitur tum id fieri, quum idem incipiat facere praefectus, quod fabula in Arcadico Iovis Lycaei templo fieri tradit? Quidnam? Eum qui guftaverit humanum vifcus, in aliis aliarum victimarum difcifum, neceffe eft lupum fieri; an non audivifti fabulam? Ego vero. Nonne ita etiam, qui populo praepofitus, admodum obedientem nactus multitudinem, non fe abstinet a cognato fanguine, fed falfis accufationibus, ut folet, in iudicia adducens caede fe contaminat, viro animam exftinguens linguaque et ore impio guftans fanguinem propinquum, vel in exilium pellit et interficit et tabulas novas agrorumque divifionem de integro fignificat, hunc deinde neceffe et fatum eft vel exftingui ab inimicis vel tyrannum fieri et lupum ex homine evadere? Plane neceffe eft, inquit. Hic igitur, inquam, eft qui feditionem concitat contra bonorum poffeffores. Hic vero. Nonne expulfus et reverfus invitis inimicis tyrannns effectus redit? Patet. Si vero non valent ad eum expellendum vel morte afficiendum, criminantes apud populum violentam ei mortem clam moliuntur. Solet certe, inquit, hoc ufu venire. Tyrannicam deinde poftulationem pervulgatam illam omnes qui huc progreffi funt excogitant, poftulantes a populo cuftodes aliquos corporis, ut falvus fit populi adiutor. Admodum, inquit. Dat eos, opinor, populus, de illo timens, de femet ipfo autem fecurus. Sane quidem. Nonne hoc quum videt vir bona poffidens et praeterea in hoc accu-

χρημάτων αἰτίαν μισόδημος εἶναι, τότε δὴ οὗτος, ὦ ἑταῖρε, κατὰ τὸν Κροίσῳ γενόμενον χρησμὸν

πολυψήφιδα παρ' Ἕρμον

Φεύγει, οὐδὲ μένει, οὐδ' αἰδεῖται κακὸς εἶναι.

Οὐ γὰρ ἄν, ἔφη, δεύτερον αὖθις αἰδεσθείη. Ὁ δέ γε, οἶμαι, ἦν δ' ἐγώ, καταληφθεὶς θανάτῳ δίδοται. Ἀνάγκη. Ὁ δὲ δὴ προστάτης ἐκεῖνος αὐτὸς *) δῆλον δὴ ὅτι μέγας μεγαλωστὶ * οὐ κεῖται, ἀλλὰ καταβαλὼν ἄλλους πολλοὺς ἕστηκεν D
ἐν τῷ δίφρῳ τῆς πόλεως, τύραννος ἀντὶ προστάτου ἀποτετελεσμένος. Τί δ' οὐ μέλλει; ἔφη.

Διέλθωμεν δὴ τὴν εὐδαιμονίαν, ἦν δ' ἐγώ, τοῦ τε ἀνδρὸς καὶ τῆς πόλεως ἐν ᾗ ἂν ὁ τοιοῦτος βροτὸς ἐγγένηται; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, διέλθωμεν. Ἆρ' οὖν, εἶπον, οὐ ταῖς μὲν πρώταις ἡμέραις τε καὶ χρόνῳ προσγελᾷ τε καὶ ἀσπάζεται πάντας, ᾧ ἂν περιτυγχάνῃ; καὶ οὔτε τύραννός * φησιν εἶναι, E
ὑπισχνεῖταί τε πολλὰ καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, χρεῶν τε ἠλευθέρωσε καὶ γῆν διένειμε δήμῳ τε καὶ τοῖς περὶ ἑαυτόν, καὶ πᾶσιν ἵλεώς τε καὶ πρᾶος εἶναι προσποιεῖται; Ἀνάγκη, ἔφη. Ὅταν δέ γε, οἶμαι, πρὸς τοὺς ἔξω ἐχθροὺς τοῖς μὲν καταλλαγῇ, τοὺς δὲ καὶ διαφθείρῃ, καὶ ἡσυχία ἐκείνων γένηται, πρῶτον μὲν πολέμους τινὰς ἀεὶ κινεῖ, ἵν' ἐν χρείᾳ ἡγεμόνος ὁ δῆμος ᾖ. Εἰκός γε. * Οὐκοῦν καὶ ἵνα χρήματα εἰςφέροντες, πένητες 567
γιγνόμενοι, πρὸς τῷ **) καθ' ἡμέραν ἀναγκάζωνται εἶναι καὶ ἧττον αὐτῷ ἐπιβουλεύωσιν; Δῆλον. Καὶ ἄν γέ τινας, οἶμαι, ὑποπτεύῃ ἐλεύθερα φρονήματα ἔχοντας μὴ ἐπιτρέψειν αὐτῷ ἄρχειν, ὅπως ἂν τούτους μετὰ προφάσεως ἀπολλύῃ ἐνδοὺς τοῖς πολεμίοις· τούτων πάντων ἕνεκα τυράννῳ ἀεὶ ἀνάγκη πόλεμον ταράττειν. Ἀνάγκη. Ταῦτα δὴ ποιοῦντα ἕτοιμον μᾶλλον ἀπεχθάνεσθαι * τοῖς πολίταις. Πῶς γὰρ οὔ; B
Οὐκοῦν καί τινας τῶν ξυγκαταστησάντων καὶ ἐν δυνάμει ὄντων παῤῥησιάζεσθαι καὶ πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς ἀλλήλους, ἐπιπλήττοντας τοῖς γιγνομένοις, οἳ ἂν τυγχάνωσιν ἀνδρικώτατοι ὄντες; Εἰκός γε. Ὑπεξαιρεῖν δὴ τούτους πάντας δεῖ τὸν τύραννον, εἰ μέλλει ἄρξειν, ἕως ἂν μήτε φίλων μήτ' ἐχθρῶν λίπῃ

---

*) γρ. αὐτὸς τῆς πόλεως. **) γρ. πρὸς τό.

ſatus quod odium in populum habeat, tum hic, amice, ſecundum oraculum Croeſo editum *lapidoſum ad Hermum fugit, nec manet neque veretur ignaviae famam?* Neque enim, inquit, iterum eam verebitur. Qui vero, opinor, comprehenditur, ad mortem ducitur. Neceſſe eſt. Praefectus vero ille ipſe, ut patet, magnus non longe lateque porrectus iacet, ſed deiectis aliis multis ſtat in curru civitatis, tyrannus e praefecto factus. Ita ſane fiet, inquit.

Exponamus iam de felicitate, inquam, tam viri quam civitatis in qua talis mortalis exſiſtat. Sane quidem, inquit, exponamus. Nonne, inquam, primis quidem diebus ac tempore arridet omnibus atque amplectitur quemcumque offendit, et neque ſe tyrannum profitetur eſſe, et pollicetur multa tam privatim quam publice, et aere alieno liberat et agros dividit populo ſuisque asſeclis et omnibus propitium manſuetumque ſe eſſe ſimulat? Neceſſe eſt, inquit. Quum vero, opinor, cum externis hoſtibus partim in gratiam redit, partim eorum perdidit omniaque ab his quieta ſunt, primum bella aliqua ſemper commovet, ut duce populus indigeat. Sane quidem. Nonne etiam, ut pecunia conferenda pauperes facti quotidianum curare victum cogantur minusque ei inſidientur? Patet. Atque etiam ut, ſi quos, opinor, ſuſpicetur libero ingenio praeditos non permiſſuros ipſi eſſe imperium, hos per cauſam perdat, hoſtibus eos obiiciens; propter haec omnia tyrannum ſemper oportet bellum concitare. Oportet vero. Haec igitur quum agitet fieri non poteſt quin magis in civium odia incurrat. Quidni? Et ut nonnulli eorum qui ad imperium obtinendum eum adiuverunt et poteſtatem gerunt, libere loquantur et cum ipſo et inter ſe reprehendentes quae facta ſint, quicumque ſint fortiſſimi. Conſentaneum vero. Clam igitur hos omnes de medio tollere oportet tyrannum, ſi eſt regnaturus, dum neque amicorum neque inimi-

μηδένα ὅτου τι ὄφελος. Δῆλον. Ὀξέως ἄρα δεῖ ὁρᾶν αὐτὸν
τίς ἀνδρεῖος, τίς μεγαλόφρων, * τίς φρόνιμος, τίς πλούσιος· C
καὶ οὕτως εὐδαίμων ἐστὶν ὥςτε τούτοις ἅπασιν ἀνάγκη αὐτῷ,
εἴτε βούλεται εἴτε μή, πολεμίῳ εἶναι καὶ ἐπιβουλεύειν, ἕως
ἂν καθήρῃ τὴν πόλιν. Καλόν γε, ἔφη, καθαρμόν. Ναί,
ἦν δ' ἐγώ, τὸν ἐναντίον, ἢ οἱ ἰατροὶ τὰ σώματα· οἱ μὲν γὰρ
τὸ χείριστον ἀφαιροῦντες λείπουσι τὸ βέλτιστον, ὁ δὲ τοὐναν-
τίον. Ὡς ἔοικε γάρ, αὐτῷ, ἔφη, ἀνάγκη, εἴπερ ἄρξει. Ἐν
μακαρίᾳ ἄρα, εἶπον ἐγώ, ἀνάγκῃ δέδεται, * ἢ προςτάττει D
αὐτῷ ἢ μετὰ φαύλων τῶν πολλῶν οἰκεῖν καὶ ὑπὸ τούτων μι-
σούμενον, ἢ μὴ ζῆν. Ἐν τοιαύτῃ, ἦ δ' ὅς. Ἆρ' οὖν οὐχὶ
ὅσῳ ἂν μᾶλλον τοῖς πολίταις ἀπεχθάνηται ταῦτα δρῶν, τοσούτῳ
πλειόνων καὶ πιστοτέρων δορυφόρων δεήσεται; Πῶς γὰρ οὔ;
Τίνες οὖν οἱ πιστοί; καὶ πόθεν αὐτοὺς μεταπέμψεται; Αὐτό-
ματοι, ἔφη, πολλοὶ ἥξουσι πετόμενοι, ἐὰν τὸν μισθὸν διδῷ.
Κηφῆνας, ἦν δ' ἐγώ, νὴ τὸν κύνα, δοκεῖς αὖ τινάς μοι λέγειν
* ξενικούς τε καὶ παντοδαπούς. Ἀληθῆ γάρ, ἔφη, δοκῶ σοι. E
Τοὺς δὲ αὐτόθεν ἆρ' οὐκ ἂν ἐθελήσειεν; Πῶς; Τοὺς δούλους
ἀφελόμενος τοὺς πολίτας, ἐλευθερώσας, τῶν περὶ ἑαυτὸν
δορυφόρων ποιήσασθαι. Σφόδρα γε, ἔφη, ἐπεί τοι καὶ πι-
στότατοι αὐτῷ οὗτοί εἰσιν. Ἦ μακάριον, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις
τυράννου χρῆμα, εἰ τοιούτοις φίλοις τε καὶ * πιστοῖς ἀνδράσι 568
χρῆται τοὺς προτέρους ἐκείνους ἀπολέσας. Ἀλλὰ μήν, ἔφη,
τοιούτοις γε χρῆται. Καὶ θαυμάζουσι δή, εἶπον, οὗτοι οἱ
ἑταῖροι αὐτὸν καὶ ξύνεισιν οἱ νέοι πολῖται, οἱ δ' ἐπιεικεῖς
μισοῦσί τε καὶ φεύγουσιν. Τί δ' οὐ μέλλουσιν; Οὐκ ἐτός,
ἦν δ' ἐγώ, ἥ τε τραγῳδία ὅλως σοφὸν δοκεῖ εἶναι καὶ ὁ Εὐρι-
πίδης διαφέρων ἐν αὐτῇ. Τί δή; Ὅτι καὶ τοῦτο πυκνῆς δια-
νοίας ἐχόμενον ἐφθέγξατο, ὡς ἄρα σοφοὶ τύραννοί * εἰσι τῇ B
σοφῶν ξυνουσίᾳ. καὶ ἔλεγε δῆλον ὅτι τούτους εἶναι τοὺς σο-
φοὺς οἷς ξύνεστιν. Καὶ ὡς ἰσόθεόν γ', ἔφη, τὴν τυραννίδα
ἐγκωμιάζει, καὶ ἕτερα πολλά, καὶ οὗτος καὶ οἱ ἄλλοι ποιηταί.

corum reliquerit quemquam qui bonae ſit frugi. Patet. Acute igitur oportet eum videre quis fortis, quis magnaminus, quis prudens, quis dives; et adeo beatus eſt ut his omnibus eum oporteat, velit nolit, inimicum eſſe atque inſidiari, dum urbem purgaverit. Praeclara quidem, inquit, purgandi ratio. Etiam, inquam, contraria ac medicorum eſt corporum purgatio; hi enim peſſimum eximentes relinquunt optimum, illi vero contra. Ut patet, inquit, oportet eum ita facere, ſiquidem eſt imperaturus. Beata igitur, inquam, neceſſitate adſtrictus eſt, quae eum cogit aut cum vili multitudine habitare cui odio ſit, aut non vivere. Tali vero, inquit. Nonne igitur quanto maiore eſt apud cives in odio haec faciens, tanto pluribus indigebit atque fidelioribus ſatellitibus? Quidni? Quinam igitur fideles? et unde eos arceſſet? Voluntarii, inquit, multi venient advolantes, ſi dat mercedem. Fucos, inquam, mehercule, videris rurſus aliquos mihi dicere peregrinos omnisque generis. Vera ſane, inquit, videor tibi. Indigenas autem num nolet? Quomodo? Ita ut ſervos civibus ademptos et in libertatem vindicatos in ſatellitum ſuorum numerum adſcribat? Admodum, inquit, quum etiam fideliſſimi ei hi ſint. Profecto praeclare, inquam, dicis cum tyranno agi, ſi huiusmodi amicis fidisque viris utitur, quum priores perdiderit. Attamen talibus, inquit, utitur. Et admirantur ſcilicet, inquam, hi amici ipſum et verſantur cum eo iuvenes cives, modeſti vero eum oderunt ac fugiunt. Quî aliter poteſt? Non ſine cauſa igitur, inquam, tragoedia in univerſum ſapiens videtur eſſe et Euripides longe ea praeſtare. Quî autem? Quia hoc quoque ex ſolida profectum mente protulit, *ſapientis eſſe tyrannos ſapientium conſuetudine.* et dixit, ut patet, hos eſſe ſapientes quibus tyrannus uteretur. Atque etiam ut rem fere divinam, inquit, tyrannidem extollit aliaque multa, tam hic quam

*Τοιγάρτοι, ἔφην, ἅτε σοφοὶ ὄντες οἱ τῆς τραγῳδίας ποιηταὶ
ξυγγιγνώσκουσιν ἡμῖν τε καὶ ἐκείνοις, ὅσοι ἡμῶν ἐγγὺς πολι-
τεύονται, ὅτι αὐτοὺς εἰς τὴν πολιτείαν οὐ παραδεξόμεθα ἅτε
τυραννίδος ὑμνητάς. Οἶμαι ἔγωγ', ἔφη, ξυγγιγνώσκουσιν
ὅσοιπέρ γε * αὐτῶν κομψοί. Εἰς δέ γε, οἶμαι, τὰς ἄλλας* C
*περιιόντες πόλεις, ξυλλέγοντες τοὺς ὄχλους, καλὰς φωνὰς καὶ
μεγάλας καὶ πιθανὰς μισθωσάμενοι, εἰς τυραννίδας τε καὶ
δημοκρατίας ἕλκουσι τὰς πολιτείας. Μάλα γε. Οὐκοῦν καὶ
προςέτι τούτων μισθοὺς λαμβάνουσι καὶ τιμῶνται, μάλιστα
μέν, ὥςπερ τὸ εἰκός, ὑπὸ τυράννων, δεύτερον δὲ ὑπὸ δημο-
κρατίας, ὅσῳ δ' ἂν ἀνωτέρω ἴωσι πρὸς τὸ ἄναντες τῶν πολι-
τειῶν, μᾶλλον ἀπαγορεύει * αὐτῶν ἡ τιμή, ὥςπερ ὑπὸ ἄσθ-* D
*ματος ἀδυνατοῦσα πορεύεσθαι; Πάνυ μὲν οὖν. Ἀλλὰ δή,
εἶπον, ἐνταῦθα μὲν ἐξέβημεν· λέγωμεν δὲ πάλιν ἐκεῖνο τὸ
τοῦ τυράννου στρατόπεδον, τὸ καλόν τε καὶ πολὺ καὶ ποικίλον
καὶ οὐδέποτε ταὐτόν, πόθεν θρέψεται. Δῆλον, ἔφη, ὅτι,
ἐάν τε ἱερὰ χρήματα ᾖ ἐν τῇ πόλει, ταῦτα ἀναλώσει, ὅποι
ποτὲ ἂν ἀεὶ ἐξαρκῇ τὰ τῶν ἀποδομένων *), ἐλάττους εἰςφορὰς
ἀναγκάζων τὸν δῆμον εἰςφέρειν. * Τί δ', ὅταν δὴ ταῦτα* E
*ἐπιλίπῃ; Δῆλον, ἔφη, ὅτι ἐκ τῶν πατρῴων θρέψεται αὐτός
τε καὶ οἱ ξυμπόται τε καὶ ἑταῖροι καὶ ἑταῖραι. Μανθάνω, ἦν
δ' ἐγώ, ὅτι ὁ δῆμος ὁ γεννήσας τὸν τύραννον θρέψει αὐτόν
τε καὶ ἑταίρους. Πολλὴ αὐτῷ, ἔφη, ἀνάγκη. Πῶς λέγεις;
εἶπον· ἐάν τε ἀγανακτῇ τε καὶ λέγῃ ὁ δῆμος ὅτι οὔτε δίκαιον
τρέφεσθαι ὑπὸ πατρὸς υἱὸν ἡβῶντα, ἀλλὰ τοὐναντίον ὑπὸ
υἱέος πατέρα, οὔτε τούτου αὐτὸν ἕνεκα * ἐγέννησέ τε καὶ κατέ-* 569
*στησεν, ἵνα, ἐπειδὴ μέγας γένοιτο, τότε αὐτὸς δουλεύων τοῖς
αὐτοῦ δούλοις τρέφοι ἐκεῖνόν τε καὶ τοὺς δούλους μετὰ ξυγ-
κλύδων ἄλλων, ἀλλ' ἵνα ἀπὸ **) τῶν πλουσίων τε καὶ καλῶν
κἀγαθῶν λεγομένων ἐν τῇ πόλει ἐλευθερωθείη ἐκείνου προ-
στάντος· καὶ νῦν κελεύει ἀπιέναι ἐκ τῆς πόλεως αὐτόν τε καὶ
τοὺς ἑταίρους, ὥςπερ πατὴρ υἱὸν ἐξ οἰκίας μετὰ ὀχληρῶν ξυμ-*

---

*) ἴσ. ὅπῃ ποτὲ — τὰ ἐκ τῶν ἀποδιδομένων.

**) γρ. ὑπό.

reliqui poëtae. Quocirca, inquit, quippe qui fapientes fint, tragici poëtae ignofcent nobis omnibusque eis qui prope a nobis abfunt in civitate conftituenda, quod eos civitate non recepturi fumus quippe tyrannidis laudatores. Arbitror equidem, inquit, veniam daturos effe quicumque eorum fciti. Ceteras vero, opinor, urbes circumeuntes turbamque hominum colligentes vocibus quas mercede conducunt pulchris et magnis et ad perfuadendum accommodatis ad tyrannidem et popularem gubernationem trahunt civitates. Admodum. Nonne etiam praeterea mercedem accipiunt et honore afficiuntur, plurimum quidem, ut per fe intelligitur, a tyrannis, et fecundum hos a populari civitate, quanto vero altius fefe tollunt ad civitates acclives, tanto magis deficit honor, quafi anhelitus moti impediant eius profectionem? Sane quidem. At vero, inquam, illinc huc digreffi fumus; dicamus vero rurfus tyranni exercitus, praeclarus ille et magnus et varius nec umquam idem, unde alatur. Patet, inquit, fi opes facrae in urbe exftent, has eum impenfurum effe, quoad femper fuppetant copiae bonorum venditione comparatae, leviora tributa populum conferre iubentem. Quid vero, quando illae deficiunt? Patet, inquit, tum de patrimonio et ipfum et convivas et amicos et amicas effe victuros. Intelligo, inquam, populum qui procreaverit tyrannum nutriturum effe et ipfum et amicos eius. Prorfus, inquit, neceffarium. Quomodo vero dicis? inquam, fi indignetur populus atque dicat neque par effe nutriri a patre filium adultum, fed contra a filio patrem, neque hanc ob caufam fe procreaffe eum atque conftituiffe, ut, quum magnus effet factus, tum fuis ipfe fervis ferviens nutriret illum fervosque cum alia hominum colluvie, fed ut a divitibus qui honefti ac boni dicerentur in civitate liberaretur illo rebus urbanis praefidente; et nunc fi iubeat urbe excedere ipfum eiusque amicos, velut pater filium domo

*ποτῶν ἐξελαύνων. Γνώσεταί γε νὴ Δία, ἦ δ' ὅς, τότ' ἤδη ὁ δῆμος, * οἷος οἷον θρέμμα γεννῶν ἠσπάζετό τε καὶ ηὖξε, καὶ ὅτι ἀσθενέστερος ὢν ἰσχυροτέρους ἐξελαύνει. Πῶς, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις; τολμήσει τὸν πατέρα βιάζεσθαι, κἂν μὴ πείθηται, τύπτειν ὁ τύραννος; Ναί, ἔφη, ἀφελόμενός γε τὰ ὅπλα. Πατραλοίαν, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις τύραννον καὶ χαλεπὸν γηροτρόφον, καί, ὡς ἔοικε, τοῦτο δὴ ὁμολογουμένη ἂν ἤδη τυραννὶς εἴη, καί, τὸ λεγόμενον, ὁ δῆμος φεύγων ἂν καπνὸν δουλείας ἐλευθέρων εἰς πῦρ * δούλων *) δεσποτείας ἂν ἐμπεπτωκὼς εἴη, ἀντὶ τῆς πολλῆς ἐκείνης καὶ ἀκαίρου ἐλευθερίας τὴν χαλεπωτάτην τε καὶ πικροτάτην δούλων δουλείαν μεταμπισχόμενος. Καὶ μάλα, ἔφη, ταῦτα οὕτω γίγνεται. Τί οὖν, εἶπον, οὐκ ἐμμελῶς ἡμῖν εἰρήσεται, ἐὰν φῶμεν ἱκανῶς διεληλυθέναι ὡς μεταβαίνει τυραννὶς ἐκ δημοκρατίας γενομένη τε οἵα ἐστίν; Πάνυ μὲν οὖν ἱκανῶς, ἔφη.*

B (margin, after ηὖξε) — C (margin, after ἐμ-)

*) γρ. δοῦλον.

cum turbulentis convivis expellens. Cognoſcet mehercule, inquit, tum populus qualis ipſe ſit et qualem alumnum a ſe procreatum amplexus ſit atque auxerit, et imbecilliorem expellere valentiores. Quomodo, inquam, dicis? audebit patri vim inferre atque, ſi morem non geſſerit, verberare tyrannus? Etiam, inquit, quum arma ei detraxerit. Parricidam, inquam, dicis tyrannum et ſaevum ſenectutis altorem, et, ut patet, haec ſine ulla controverſia iam erit tyrannis, quod proverbii loco dici ſolet, populus fugiens fumum liberorum ſervitutis in ignem ſervorum dominationis incidet, pro magna illa et immodica libertate ſaeviſſimam atque acerbiſſimam ſervorum ſervitutem patiens. Sane quidem, inquit, haec ita uſu veniunt. Nonne igitur, inquam, rite dicemus nos ſatis expoſuiſſe quomodo tyrannis e populari civitate evadat qualisque ſit? Admodum quidem ſatis, inquit.

Corrigenda.

P. 23. v. 19. *quempiam* leg. *quemquam.*
— 26. — 1. a f. *αὐτῇ* leg. *αὐτῷ.*
— 29. — 9. a f. *conducilem* leg. *conducibilem.*
— 33. — 8. *incommoda* leg. *incommodo.*
— 47. — 11. a f. *secum* leg. *suum.*
— 68. — 8. *γαρ μοι* leg. *γάρ μοι.*
— 75. — 16. *suscipens* leg. *suscipiens.*
— 77. — 18. *veritate* leg. *cum veritate.*
— 87. — 12. a f. *extollerent* leg. *extolleret.*
— 94. — 23. *βκόλουους* leg. *βουκόλους.*
— 107. — 6. a f. *tamdem* leg. *tandem.*
— 120. — 20. *ὃν* leg. *ἄν.*
— 122. — 20. *τὰ* leg. *τὰς.*
— 135. — 8. *priora* leg. *peiora.*
— 175. — 18. *uaimnm* leg. *animum.*
— 178. — 12. *ἕως* leg. *ἕως.*
— 179. — 8. a f. leg. *et a Musis aversus.*
— 195. — 9. *accidens* leg. *accedens.*
— 200. — 13. Poſt v. *μία* interrogationis pone ſignum.
— 201. — 14. Poſt v. *una* interrog. ſign. pon.
— — — 2 a f. *vere* leg. *vero.*
— 212. — 15. *τὴν* leg. *μήν.*
— 214. — 8. *πλύσιν* leg. *πλύσις.*
— 219. — 3. *nati* leg. *nacti.*
— 223. — 10. a f. *Qudini* leg. *Quidni.*
— 237. — 16. *a* leg. *o.*
— 249. — 4. *utraque* leg. *utraeque.*
— 255. — 5. *erant* leg. *erunt.*
— — — 2 a f. *vim* leg. *viam.*
— 267. — 4. *an quae* leg. *an ea.*
— 281. — 15. *vere* leg. *vero.*
— 283. — 4 a f. *privatas* leg. *privatos.*
— 287. — 10. *quippe* leg. *quippe qui.*
— 314. — not. *) *ως* leg. *ὡς.*
— 325. — 13. a f. *quaque quaest.* leg. *in quaque quaest.*
— 334. — 1. *Ἔστι* leg. *Ἔτι.*
— 335. — 20. *malas* leg. *malos.*
— 345. — 12. *praedicti* leg. *praediti.*

P. 346. v. 2 a. ἐπὴν leg. ἐμὴν.
— 352. — not. φιλονεικῶν ἐνδείκνυε leg. φιλονεικῶν — ἐνδείκνυε.
— 363. — 4. *ritui* leg. *risui*.
— 374. — 9. ὁμολογουμέρως leg. ὁμολογουμένως.
— 393. — 5 a f. *athletus* leg. *athletas*.
— 395. — 8. *harmonica* leg. *harmonia*.
— 397. — 1. *meum* leg. *eum*.
— 403. — 21. *am* leg. *iam*.
— 413. — 10. *suncturi* leg. *functuri*.
— 427. — 6 a f. *anim-advertis* leg. *ani-madvertis*.
— 432. not. † ἤ ὡς leg. ἄλλῃ ἤ ὡς.
— 438. not. † leg. ὥςπερ — ἐφελκύσηται.
— 453. — 14. Poſt v. *propendeat* interrogat. ſign. pon.
— — — 16. *iuvene* leg. *iuveni*.
— 464. — 16. μικρᾶς leg. σμικρᾶς.
— — — 19. ἐκείνω leg. ἐκείνῳ.
— 470. — 1. η leg. ῆ.
— 475. — 8 a f. *studiosus* leg. *studiosos*.
— 476. — 6. ἀνῆς leg. ἀνήρ.
— 477. — 10 a f. *libertatem* leg. *libertatis*.

A d d e n d.

P. 443. not. Poſt *ternarius* add. *Franciſc. Barocius:* Humanae vero geniturae is utique, in quo primo augumentationes ſuperantes et ſuperatae tres diſtantias atque quatuor terminos cum acceperint ſimilantium et disſimilantium et creſcentium et decreſcentium, cuncta correſpondentia et effabilia invicem effecerunt, quorum ſesquitertia radix quinario coniugata duas harmonias praebet ter aucta, unam quidem aequalem aequaliter centum centies, alteram vero aequalis quidem longitudinis, ſed praelongiori, centum quidem numerorum ex diametris effabilibus quinariis indigentibus uno ſingulis, duabus autem ineffabilibus, centum vero cuborum trinitatis.

Sumtibus librariae Weidmanniae nuper prodierunt:

Aeneae, Tactici, Commentarius de toleranda obsidione, graece, ad Codd. MSS. Parisienses et Mediceum recensuit, versionem lat. et commentarium integrum Is. Casauboni, notas Iac. Gronovii, G. H. C. Koesii, Casp. Orellii aliorumque et suas adiecit Io. Conr. Orellius. Cum tab. aeri incisa. 8maj. 1818. Charta impress. 1 Thlr. 8 Gr.
— — Idem liber, charta script. gall. 1 Thlr. 16 Gr.
Aristophanis Comoediae auctoritate libri praeclarissimi saeculi decimi emendatae a Phil. Invernizio etc. Vol. VIIIum. 8maj. 1821.
Etiam sub titulo:
Commentarii in Aristophanis Comoedias. Collegit, digessit, auxit C. G. Dindorfius. Vol. VIum, Commentarios in Lysistratam, Thesmophoriazusas et Indices in commentarios interpretum continens. Charta scriptoria. 5 Thlr. 16 Gr.
* — — Idem liber, charta belg. opt. 6 Thlr. 8 Gr.
Aristophanis Pax. Ex recensione Guilielmi Dindorfii. 8maj. 1821. Charta impress. 15 Gr.
— — Idem liber, charta script. gall. 18 Gr.
* — — Idem liber, charta membran. 1 Thlr.
Aristophanis Equites. Ex recensione Guilielmi Dindorfii. 8maj. 1821. Charta impress. 15 Gr.
— — Idem liber, charta scriptoria 18 Gr.
* — — Idem liber, charta membran. 1 Thlr.
Aristophanis Nubes, fabula nobilissima integrior edita auctore Carolo Reisigio, Thuringo. 8maj. 1820. Charta impress. 1 Thlr.
— — Idem liber, charta script. gall. 1 Thlr. 6 Gr.
* — — Idem liber, charta membran. 1 Thlr. 16 Gr.
Aristotelis de arte poëtica librum denuo recensitum commentariis illustratum, recognitis Valettii, Hermanni, Buhlii, Tyrwhitti, Harlessii, Castelvetri, Robortelli aliorumque complurium editionibus edidit cum prolegomenis et notitiis indicibus E. A. Guil. Graefenhan. 8maj. 1821. Charta impress. 1 Thlr. 12 Gr.
— — Idem liber, charta script. gall. 1 Thlr. 18 Gr.
* — — Idem liber, charta membran. 2 Thlr.
Benedicti, Traug. Fred., Observationes in septem Sophoclis Tragoedias. 8maj. 1820. Charta impress. 1 Thlr. 6 Gr.
— — Idem liber, charta script. 1 Thlr. 12 Gr.
* — — Idem liber, charta membran. 2 Thlr. 8 Gr.
Demosthenis Philippica I. Olynthiacae III. et de Pace, selectis aliorum suisque notis instruxit M. Carol. Aug. Rüdiger. 8maj. 1818. Charta impress. 21 Gr. et 1 Thlr.
— — Idem liber, charta script. 1 Thlr. 4 Gr.
Göller, Franc., de situ et origine Syracusarum ad explicandam Thucydidis potissimum historiam scripsit atque Philisti et Timaei rerum Sicularum Fragmenta adjecit. Acc. tabula topogr. Syracusarum. 8maj. 1818. Charta impress. 1 Thlr. 12 Gr.
— — Idem liber, charta script. gall. 1 Thlr. 18 Gr.
Hesiodi Opera et Dies. E veterum grammaticorum notationibus et optimis libris MSS. recensuit Frid. Aug. Guil. Spohn. Editio minor, in usum scholarum et academiarum. 8. 1819. Charta impress. 8 Gr.
— — Idem liber, charta script. 10 Gr.
— — Idem liber, charta mel. 12 Gr.

Hesychii, Milesii, Opuscula duo quae supersunt, I. de hominibus doctrina et eruditione claris. II. de originibus urbis Constantinopoleos et Cardinalis Bessarionis epistola de educandis filiis Joannis Palaeologi, lingua graeca scripta. Graece et Latine. Recognovit, notis Hadr. Junii, Henr. Stephani, Joa. Meursii, Petri Lambecii, Gisb. Cuperi, F. J. Bastii aliorumque et suis illustravit Joa. Conr. Orellius. Cum indicibus necess. 8maj. 1820. Charta impress. 1 Thlr. 18 Gr.

— — Idem liber, charta script. 2 Thlr.

* — — Idem liber, charta membran. 2 Thlr. 8 Gr.

Nicephori Blemmidae duo Compendia geographica. Nunc primum edidit Prof. Frider. Spohn. Accedunt fig. geograph. 4 maj. 1818. Charta impress. 16 Gr.

— — Idem liber, charta script. 20 Gr.

Opuscula Graecorum veterum sententiosa et moralia. Graece et Latine. Collegit, disposuit, emendavit et illustravit Jo. Conr. Orellius. Tom. I et IIus. 8 maj. 1819. 21. Charta impress. 7 Thlr. 8 Gr.

— — Idem liber, charta script. 8 Thlr. 6 Gr.

* — — Idem liber, charta membran. 9 Thlr. 16 Gr.

Phrynichi Eclogae nominum et verborum Atticorum. Cum notis P. J. Nunnesii, D. Höschelii, J. Scaligeri et Corn. de Pauw partim integris partim contractis edidit, explicuit Christ. Aug. Lobeck. Accedunt fragmentum Herodiani et notae, praefationes Nunnesii et Pauwii et Parerga de vocabulorum terminatione et compositione, de aoristis verborum authypotactorum etc. 8 maj. 1820. Charta impress. 3 Thlr. 12 Gr.

— — Idem liber, charta script. gall. 4 Thlr. 8 Gr.

* — — Idem liber, charta membran. 6 Thlr.

Prisciani, Caesariensis Grammatici, Opera. Ad vetustiss. Codicum, nunc primum collatorum, fidem recensuit, emaculavit, lect. varietatem notavit et indices locupletiss. adjecit Augustus Krehl. Vol. I et IIum et ult. 8 maj. 1819. 20. Charta impress. 5 Thlr. 12 Gr.

— — Idem liber, charta script. 6 Thlr. 12 Gr.

Schleusneri, Joh. Frid., novus Thesaurus philologico-criticus sive Lexicon in LXX et reliquos interpretes graecos ac scriptores apocryphos Veteris Testamenti. Post Bielium et alios viros doctos congessit et edidit. Pars I. II. III. IV. V. et ultima. Α-Ω. 8 maj. 1820. 21. Charta impress. 11 Thlr. 12 Gr.
et meliori 12 Thlr. 18 Gr.

— — Idem liber, charta script. gall. 15 Thlr. 12 Gr.

* — — Idem liber, charta membran. 19 Thlr. 6 Gr.

Theocriti Reliquiae. Graece et Latine. Textum recognovit et cum animadversionibus Theoph. Christoph. Harlesii, Jo. Christ. Dan. Schreberi, aliorum excerptis suisque edidit Theophilus Kiessling. Accedunt argumenta graeca, scholia, epistola Jac. Morellii ad Harlesium et indices. 8 maj. 1819. Charta impress. 3 Thlr. 16 Gr.

— — Idem liber, charta script. gall. 4 Thlr. 12 Gr.

* — — Idem liber, charta membranacea. 6 Thlr. 16 Gr.

HW 2JFB P

